UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

# R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv Doctoris Theologi, Et In Connimbricensi Academia Sacrarum Litterarum primarii Professoris Opvs, De Virtvte Et Statv Religionis

Qvo Qvid Contineatvr, Index proximus indicabit

De Obligationibus Religiosorum ex Regula, Prælatione & subiectione regulari prouenientibus, De varietate Religionum tam in genere, quàm in specie, De Religione Societatis Jesv in particulari

**Suárez, Francisco**

**Mogvntiæ, 1626**

Liber Secvndvs. De religiosis quatenus Prælati sunt, & eorum obligationibus, vt sic.

urn:nbn:de:hbz:466:1-93501

Visual Library

# LIBER SECVNDVS.

## DE RELIGIOSIS QVATENVS PRÆLATI SVNT, & eorum obligationibus, vt sic.

POST explicatam essentiam, & præcipua vincula, status religiosi, dicendum de cæteris obligationibus, & proprietatibus eius. Ad hoc autem oportet gradus personarum, ex quibus religiosa congregatio coalescit, distinguere, & sigillatim considerare, quia pro diuersitate eorum, diuersa est obligatio, & in quibusdam earum personarum oritur, ex respectu ad alias. Ad duo autem capita possunt dictæ personæ reuocari, Prælatos scilicet, & subditos. Primum vero occurrit Prælatorum cõsideratio, quia & præcipui sunt, & post doctrinam de obedientia, & subiectione, opportune cadit sermo de Prælatis. Igitur de eis dicemus, quæ pertinent ad ipsorum creationem, seu existentiam, (vt sic dicam;) deinde, quæ ad potestatem & obligationes ipsorum, quæ in tali creatione fundamentum habent.

### CAPVT I.

### *Vtrum in religioso statu aliquis Prælatus requiratur iurisdictionem habens, & vnde illam habeat.*

1. Status religiosus præsertim nunc est in Ecclesia, sermo instituitur.

NOn possumus religiosorum obligationes, in quibus tradendis versamur, explicare quoad eam partem, quæ Prælatos attingit, nisi de eorum existentia, & potestate, in quibus tales obligationes fundamentum habent, doctrinam, per nonnulla capita præmittamus. Supponendum vero, sermonem esse de statu religioso, vt nunc est in vsu Ecclesiæ, in regulari, & communi vita, nam, vt supra tactum est, & tractatu sequenti dicemus, inueniri etiam potest verus religiosus status in solitario & priuato viuendi modo, respectu cuius non est necessaria alia Prælatio, vel præcipiendi potestas, præter eam, quam intrinsece requirit obediẽtiæ votum, vt ex dicendis à fortiori constabit: & ideo de illo statu, quod ad præsens attinet, nihil aliud dicere necesse est. De alio vero statu communitatis religiosæ per se notum videtur in illo necessarium esse aliquem, qui cæteris præsit, præcipue si hoc non restringamus ad vnam personam, sed indefinite loquamur de vno gubernatore, siue illa vna persona sit, siue vnum consilium ex multis personis constans: sic enim impossibile est humanam communitatem sine gubernatore consistere. *Vbi enim non est gubernator* (dixit Spiritus Sanctus Prou. 11.) *populus corruit.* Quod si de omni communitate hoc verum est, multo magis de religiosa, in qua summus ordo ad perfectionis profectum necessarius est. Et ideo in eo statu speciali titulo & ratione necessaria est obedientia, vt tomo præcedenti vidimus. Simili ergo modo necessarius est Superior, cui obediatur: & ideo omnes religionum institutores hoc primum in hoc genere viuendi statuunt, vt scilicet in eo sit aliquis Præfectus, cui cæteri perfecte obediant, vt satis ostensum est tractando de necessitate obedientiæ: hæc enim duo correlatiua sunt. Quanuis autem de absoluta necessitate hoc non restringatur ad vnam personam, vt dixi, tamen moraliter loquendo, necesse est vsum huius regiminis ad singulares personas reduci, quia fieri non potest, vt singula, quæ agenda, vel præcipienda occurrunt, plurium communi consilio disponantur, vel ordinentur. Posset autem ordinaria potestas etiam immediata, solum esse in communitate, seu consilio aliquo, licet per Vicarios proxime administranda esset: illud autem regimen non esset religioni conueniens, quia imperfectum est, & ordini religioso minus accommodatum. Ideoque in omnibus religionibus monarchicum regimen, saltem quoad proximam gubernationem vsu receptum est. Est enim hoc regimen omnium perfectissimum, teste Aristot. 8. Ethic. cap. 10. & confirmat D. Thom. 4. contra Gent. cap. 76. imo Christus Dominus docuit, dum in sua Ecclesia perfectam monarchiam esse voluit, vt in tom. de fide ostendi. imo & natura ipsa hoc persuadere videtur, dum vnum tantum supremum Principem, Deum scilicet, admittit, vt notauit Cyprianus in tract. de Idolorum vanitate. Status ergo religiosus ratione suæ perfectionis monarchiam etiam maxime postulat. Requirit ergo non solum vnum gubernatorem, sed etiam vnum caput, quod singularis persona sit: in hoc enim differt monarchia à cæteris politijs.

Quales Prælati dicantur magistratus.

II. Est autem ex superiori tomo recolendũ, in Prælatis religionum duplicem posse intelligi potestatem, iurisdictionis scilicet & dominij. Dicendum ergo secundo est. In hoc statu necessarius est superior, qui potestatem dominatiuam habeat; iurisdictio vero non ità illi necessaria est. Prior pars sufficienter est in illo tomo declarata, & probata: nam trãditio, & votum obedientiæ sunt de necessitate status religiosi: ergo & potestas dominatiua in Prælato est necessaria in hoc statu: nam hæc duo sunt quasi correlatiua, vel tanquam causa, & effectus; nam ex traditione, quæ fit ex parte religiosi, sequitur dicta potestas in religione à qua in superiorem transfertur. Altera item pars probatur, quia prædicta potestas sufficit ad gubernationem œconomicam: hæc autem, si sit accommodata disciplinæ religiosæ, sufficit in rigore ad religiosum statum. Maior patet in seculari gubernatione domus, in qua pater habet huiusmodi proportionalem potestatem in filium, vir in vxorem, dominus in seruum, & illa sufficit ad politicam gubernationem. Minor autem patet, quia religiosus status sufficienter saluari potest in communitate vnius domus, cuius gubernatio & viuendi modus ad perfectionem charitatis ordinetur: ergo in illius superiore sufficit prædicta potestas ad eundem finem, & vitæ modum accommodata. Quod si plures domus habeãt inter se moralem vnionem, qua vnum corpus politicum efficiant, præterquã quod id non est simpliciter necessarium ad statum religiosum, etiam illud potest sufficienter saluari cum prædicta potestate amplificata, seu extensa quoad dominium cum sufficienti proportione, siue id fiat per subordinationem obedientiæ plurium conuentuum, seu domiciliorum ad vnum superius ca-

put, siue per consensionem plurium Abbatum, seu superiorum conuentualium inter se; quanquam hoc secundum minus firmum est, & pluribus dissensionibus expositum.

III. *Varia exemplæ pro assertione confirmanda.*

Confirmatur, & explicatur exemplis, primo monialium, in quibus nulla est iurisdictio spiritualis iuxta doctrinam D. Th. in 4. d. 19. & 25. communiter receptam, quam in tomo de censuris disp. 2. sect. 3. à n. 5. explicuimus; & tamen in illarum conuentibus est aliqua cæteris præfecta, siue Abbatissa, siue Prioriſſa, vel aliter nominetur, in qua est sufficiens potestas gubernatiua ad religiosum statum necessaria, argumento c. 2. de his, quæ fiunt à Prælato, cũ his, quæ ibi notat Abbas, & alij, & ex ipso vsu satis constat. Aliud exemplũ est de antiquis monachis, qui regulariter non erãt clerici, vt sumitur ex Dionysio c. 6. de Eccles. hierarch. Hier. ep. 1. ad Eliodorum, 4. ad Rusticum, & lib. contra Vigilantium, & ex alijs, quæ referuntur 16. q. 1. & infra tractatu sequenti de varietate religionum, latius de ea re dicemus: & tamen inter antiquos monachos erant Præfecti ac Superiores sufficientem habentes potestatem ad religiosum statum gubernandum, vt constat de illis antiquis Patribus Antonio, Hilarione, & Pachomio, imo etiam S. Benedicto, quem sacerdotem fuisse non legimus; imo non fuisse scribit Bonau. in expositione suæ regulæ, c. 7. fuisse autem vere Abbatem, id est, monachorum patrem, & superiorem, satis constat. Estq; optimum exemplum apud D. Greg. li. 1. Dialog. c. 4. de Equitio, qui, cùm sacris ordinibus initiatus non esset, Abbas, & multorum monasteriorum Pater à Gregorio appellatur. Igitur ad hoc munus iurisdictio Ecclesiastica necessaria non est, sed sufficit prædicta potestas: nam in his viris laicis, quantumcunq; sanctis, Ecclesiastica iurisdictio esse non potest. Dices, in illis fuisse potestatem excommunicandi, vt ex regula S. Benedicti, & ex alijs colligi potest. Respondetur, in nomine *excommunicationis* esse æquiuocationem: nam illa, de qua Benedictus in sua regula loquitur, non erat censura Ecclesiastica, sed externa quædam separatio à conuersatione fratrum, vel in choro, vel in alijs occupationibus, seu exercitijs, vel in communibus colloquijs, quæ separatio solum erat per ordinationem, seu prohibitionem obedientiæ, vnde neque ipsum religiosum, neque alias personas eo modo ligabat, quo nunc ligat Ecclesiastica censura.

IV. *Arguitur adhuc contra secundam partẽ præcedentis assert.*

Rursus vero obijciet aliquis, nunquam posse statum religionis esse aut conseruari sine Prælato habente potestatem iurisdictionis, nec exemplis adductis oppositum probari; quia nec moniales sunt sine huiusmodi Præiato, nec religiosi vnquam fuerunt: solumque probant dicta exempla, non oportere Prælatum esse eiusdem sexus, vel eiusdem ordinis; non vero esse omnino nullum. Nam moniales vel subijciuntur religiosis viris tanquam Prælatis habentibus iurisdictionem in illas, vel Episcopis, si exemptæ non sint: & tunc Episcopus non minus est proprius Prælatus earum, quam sit Prouincialis, aut Prior circa sibi subiectos. Et similiter olim quando monachi erant mere laici, subijciebantur Episcopo tanquam proprio Prælato, vt sumitur ex citato loco Dionysij, & ex Hieronymo, & alijs, quos supra retulimus: & idcirco quia Episcopus per seipsum præesse non poterat, solebat substituere Presbyterum aliquem, cui vices suas committebat, vt colligitur ex Concilio Chalcedonensi c. 8. & ex regula Augustini, vbi distinguit Præpositum à Presbytero, & vtrique tribuit potestatem corripiendi religiosos, & vindicandi delicta: quia fortasse in Præposito erat tantum potestas dominatiua; in Presbytero autem erat etiam Prælatio, & iurisdictio: & hoc significant illa verba, quæ habentur in fine regulæ, *Præposito tanquam patri obediatur, multo magis Presbytero, qui omnem vestrum curam gerit. Vt ergo cuncta ista seruentur, & si quid seruatum minus fuerit, non negligenter præteatur; sed vt emendandum corrigendumque curetur, ad Præpositum præcipue pertinebit, vt ad Presbyterum, cuius etiã apud vos maior authoritas, referat quod modũ vel vires eius excedit.* Erat ergo in Presbytero maior potestas, quam in Præposito, quæ non videtur alia fuisse nisi iurisdictionis: ergo nũquam hæc defuit in Prælatis religionum. Et ratio sumi potest ex prædictis verbis Augustini: quia hæc potestas moraliter necessaria est ad perfectam gubernationem talis status, tum ratione directionis perfectæ, tum etiam ad maiorem coactionem vbi fuerit necessaria.

V. *Occurritur argumento primo.*

Hæc argumenta conuincunt plane quod intendunt, solumque posita sunt vt verum sensum assertionis positæ explicemus. Duobus enim modis intelligi potest, Prælationem cum iurisdictione esse necessariam ad statum religiosum. Primo, vt talis iurisdictio, & Prælatio esse debeat specialiter commissa ipsi religioni, vel alicui personæ eiusdem ordinis, & professionis. Et hoc modo negamus esse necessariam propriam Prælationem cum potestate iurisdictionis intra ipsam religionem: & hoc conuincunt exempla adducta in numero 3. quibus addi potest exemplum, quod nunc etiam extat, religionis laicorum institutæ ad curandos infirmos in publicis Xenodochijs eorum curæ commissis: illi enim inter se proprios habent Præfectos, quibus obediant; illi tamen iurisdictionem propriè non habent, sed in Episcopis residet. Alio modo potest intelligi hæc iurisdictio necessaria in aliquo Prælato Ecclesiæ, qui ratione illius dici poterit Prælatus religiosorum: & hoc modo euidens est talem Prælationem, & iurisdictionem esse necessariam, vt probat discursus numero præcedenti factus: & præterea, quia non potest esse in Ecclesia aliquis status, quin totus subiectus sit iurisdictioni Prælatorum, & Pastorum Ecclesiæ, secundum aliquem modum vel immediate à Christo, vel ab ipsa Ecclesia institutum: quod magis ex sequenti assertione, eiusque declaratione constabit.

VI.

Dico ergo tertio. In religionibus exemptis, quales nunc fere sunt omnes religiones virorum, necessarij sunt Prælati proprie dicti habentes spiritualem, imo & Episcopalem iurisdictionem. Conclusio est certa, & communis Doctorum, quos statim referemus, constatque inductione iuxta præsentem Ecclesiæ vsum: nam & monachales Ordines, & Mendicantes (ad quas reducuntur alij, qui cum illis communicant, vel participant) habent huiusmodi Præpositos cum propria potestate, & iurisdictione. Ratio autem necessitatis, supposita exemptione, est efficax, quia eo ipso, quod religio à iurisdictione Episcoporum eximitur, manet immediate subiecta solius Pontificis iurisdictioni; non poterat autem conuenienter gubernari immediate per solum Summum Pontificem, aut per Commissarios, vel Delegatos ab ipso: quia in omni congregatione necessarij sunt Pastores ordinarij, quibus eius cura ex officio incumbat: ergo, si huiusmodi Pastores proximi non sunt Episcopi, necessarium est, vt sint Prælati proprij vniuscuiusque religionis. Atque hinc inferunt communiter Doctores, Præpositum Generalem, Prouincialem, & localem, seu conuentualem vniuscuiusque religionis approbatæ à Summo Pontifice, & exemptæ, esse vere ac proprie Prælatos, vt patet ex Gloss. in Clem. 1. de Elect. verb. *Prælatum*. vbi Cardinalis, & alij. Sumitur ex Panorm. in cap. *cum ab Ecclesiarum*, de Offic. Ordin. vbi distinguit duplicem acceptionem huius vocis *Prælatus*: vnam late, secundũ quam etiam

etiam Parochus dici potest Prælatus, quatenus suis Parochianis præest: aliam propriam, & iure visitatam, secundum quam solus ille, qui habet iurisdictionem spiritualem, & ordinariam fori contentiosi, Prælatus dicitur, vt sumitur ex cap. 2. iuncta gloss. vlt. de iudicijs. Cum ergo Superiores religionum iurisdictionem habeant spiritualem fori contentiosi, eamque ordinariam, nam ex vi proprij muneris eam habent, vnde & delegare illam possunt, Prælati proprie dicuntur, vt latius docent etiam Sylvest. & Angel. verb. *Prælatus*. Et hæc de 1. p. tituli.

## *Tractatur secunda pars tituli de origine iurisdictionis Prælatorum Regularium.*

VII. Ex dictis facile definitur quæstio hic occurrens, vnde, aut quo iure habeant hi Præfecti religionum vt Prælati sint, id est, vt habeant hanc spiritualem iurisdictionem. Quidam enim putant habere illam iure diuino, quod grauissimos Doctores docuisse, eos tamen non referens, dixit Medina, li. de Indulgentijs, cap. 24. eandem sequi videtur, & suadere conantur Emmanuel Rodrigues to. 1. Regularium quæst. q. 17. art. 2. & Miranda in Manuali Prælatorum tom. 1. quæst. 13. articulo 4. conclusione 1. Argumentantur primo, quia Prælati Ecclesiæ sunt, qui habent iurisdictionem illam, de qua dictum est Matth. 18. *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam ethnicus, & publicanus*. nam iuxta communem interpretationem Chrysostomi, & aliorum, nomine Ecclesiæ, Prælati ibi intelliguntur; sed Præfecti religionum sunt vere Prælati: ergo habent iurisdictionem iure diuino. Secundo, & in idem redit, quia Christus ibi, cum dixit, *Quæcunque ligaueritis*, &c. ad omnes Prælatos Ecclesiæ loquutus est: sed inter hos Prælatos sunt Superiores religionum: ergo habent iurisdictionem ex vi verborum Christi, atque adeo ex iure diuino. Tertio, Episcopi habent iurisdictionem iure diuino, vt est multorum sententia; sed Prælati religionum habent iurisdictionem Episcopalem, vel quasi Episcopalem, vt dicitur in cap. *Abbates*. de Priuilegijs, in 6. & notat gloss. in Clement. vnica, de rebus Eccles. non alien. verb. *Proprij*. ergo per argumentum à simili etiam illi habent iurisdictionem ex iure diuino. Quarto, religio instituta est à Christo; sed religio non potest consistere sine Prælatis eiusdem ordinis habentibus iurisdictionem: ergo habent illam à Christo. nam qui instituit aliquem statum, sine dubio dat omnia necessaria ad illum. Maior supponitur ex supra dictis. Minor sumitur ex ratione iuris statuentis, vt religiosorum Prælatus eiusdem habitus, & religionis sit: cuius rationem reddit Innocentius III. in cap. *cum causam*, de Electione. Quia secundum legem diuinam non est in boue aranden, & asino: id est (vt expositum Concilium Hispalense II. cap. 9. cap. *in nona*, 16. quæst. 7. *homines diuersæ professionis in officio vno non sociabis: nam cohærere* (vt ibidem subiungitur) *& coniungi non possunt, quibus & studia, & vota diuersa sunt*. Vnde in Clem. 1. de Elect. sic dicitur, *Cum rationi non congruat, vt homines disparis professionis, vel habitus, simul in eisdem monasterijs soceniantur, prohibemus, ne religiosus aliquis in Abbatem vel Prælatum alterius religionis, vel habitus de cætero eligatur*. Est ergo hæc institutio ex natura rei intrinseca huic statui.

VIII. Hæc sententia noua est, & sine dubio falsa: quî enim fieri potest, vt sit de iure diuino, quod ab Ecclesia non semper fuit obseruatum? ostendimus autem num. 3. in antiquis religionibus fuisse spirituales Patres, seu Præfectos, aut Abbates sine propria & spirituali iurisdictione. Vnde certum est, institutionem hanc habuisse initium à summis Pontificibus, atque adeo esse de iure humano. quod prædictus author non negat, sed ait, fieri posse, vt idem Prælatus pluribus titulis, & rationibus iurisdictionem habeat. At hoc solum habet locum, vbi plures tituli non inuoluunt repugnantiam: at vero in præsenti, si proprie ac per se loquamur de origine iurisdictionis. Tunc enim iurisdictio proprie dicitur esse de iure humano, quando ab homine immediate confertur: & è conuerso de iure diuino dicitur, quæ immediate datur à solo Christo; & ita vnus titulus istorum alium excludit: non potest ergo eadem iurisdictio vtroque modo proprie ac per se haberi. Dico autem *per se*, quia si vnus titulus sit per accidens, non erit tanta repugnantia. Vt qui opinantur Episcopos habere iurisdictionem diuino iure, negant quidem per se habere ab homine: tamen quia non negant, nec negare possunt habere illam dependentem à Summo Pontifice, dicere possunt etiam esse ab illo saltem per accidens, tanquam à non prohibente, seu impediente, cum possit, vel tanquam à confirmante, seu designante personam. Sed hæc non sunt satis vt iurisdictio dicatur de iure humano: sic enim etiam iurisdictio Summi Pontificis per accidens est ab hominibus eligentibus ipsum: nec iurisdictio Prælatorum religionis est hoc modo ab homine, sed vt ab immediate, & per se conferente illam: nisi enim Summus Pontifex illam dedisset, nullum est diuinum ius, nullaue Christi promissio, ex qua colligere possimus ipsum immediate illam conferre: maxime quod talis modus Prælationis immediate est institutus ab Ecclesia, & non à Christo Domino, licet enim potestas illum instituendi fuerit à Christo, non vero ipsa institutio, nullibi enim ostendi potest, nec talis institutio fuit ex aliquo præcepto diuino positiuo, sed ex prudenti arbitrio Summorum Pontificum: nullo ergo modo talis iurisdictio est proprie de iure diuino, nisi solum remote in generalibus principijs, & in potestate concedendi illam: quod euidentius fiet respondendo ad argumenta.

Ad primum negatur consequentia, fit enim illatio virtualiter in quatuor terminis: immediate enim solùm infertur, Prælatum religionis habere iurisdictionem illam, ratione cuius dixit Christus, *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam ethnicus, & publicanus*. inde autem nihil infertur, quia Christus non dixit, omnes Prælatos Ecclesiæ habituros dictam iurisdictionem immediate ab ipso. Vnde, si ratio illa quidpiam valeret, probaret, omnes, qui in Ecclesia habent potestatem excommunicandi, etiam Archipresbyteros, Archidiaconos, Priores, Abbates, & similes inferiores dignitates, habere illam iure diuino; quod plane falsum est, quia fere in his omnibus constat manasse iurisdictionem ex priuilegijs Pontificum, & humana institutione. Eademque est responsio ad secundum: fatemur enim verba illa, *Quæcunque ligaueritis, & solueritis*, &c. dicta esse pro omnibus Prælatis; dicimus tamen adimpleri vel in multis, vel in omnibus infra Summum Pontificem per iurisdictionem mediante ipso Pontifice concessam. Vnde in his argumentis oportet aduertere, aliud esse, Prælatum habere iurisdictionem; aliud, quod obediendum sit Prælato iurisdictionem habenti. Primum non semper est immediate à Christo, nec ex præcepto eius: secundum autem est diuinum præceptum explicatum Matth. 18. *Si Ecclesiam non audierit*. quod suo modo naturale est, sicut obedire Regibus. Similiter participatio clauium non semper est immediate de iure diuino, sed per hominis concessionem; & nihilominus, supposita participatione clauium quod habeant effectum aperiendi, & claudendi, de iure diuino est, explicato illis verbis, *Quæcunque ligaue-*

IX.

ritu, &c. hîc autem non agimus de effectu clauium quasi in sensu compositio, sed de ipsa clauium participatione per iurisdictionem quasi Episcopalem.

X. Ad tertium primo respondetur negando antecedens: probabilius enim credimus iurisdictionem Episcoporum non esse de iure diuino, vt tomo 4. & 5 tertiæ part. diximus. Secundo vero respondetur negando consequentiam, tum quia argumentum à simili debile est, maxime vbi tanta ratio differentiæ potest facile assignari: tum etiam, quia ex illo antecedente contrarium potius inferri debuisset. Itaque, si negemus Episcopos habere iurisdictionem iure diuino, inde à fortiori infertur, idem dicendum esse de omnibus inferioribus Prælatis, siue secularibus, siue religiosis: si vero de Episcopis id admittimus, inde etiam colligimus de inferioribus non esse admittendum, primo quidem, quia hoc tanquam speciale habet aliquam rationem in Episcopis, quia eorum dignitas est de iure diuino, & quia diuinum præceptum est, vt Ecclesia per Episcopos regatur, iuxta illud Actor. 20. *Posuit vos Spiritus sanctus Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Aliæ vero inferiores dignitates, quantum spectat ad potestatem iurisdictionis fori contentiosi, nec sunt ex institutione Christi, nec ex præcepto eius.

XI. Vnde argumentor secundo, quia quod religiosi sint exempti à iurisdictione Episcoporum, non solum non est de præcepto diuino, verum etiam videtur potius quædam quasi dispensatio, vel limitatio iuris diuini, quod de se erat indifferens: ergo, quod religiosi habeant intrinsecos Prælatos, vt sic dicam, habentes propriam iurisdictionem, non potest esse de iure diuino. Patet consequentia, quia necessitas talium Prælatorum supponit dictam exemptionem: nam si religiosi essent subiecti Episcopis, per eos, eorumque Vicarios possent immediate gubernari in his, quæ ad iurisdictionem spectant, relicta eis tantum domestica administratione, ad quam potestas dominatiua, & votum obedientiæ sufficit: sicut olim fieri diximus, & nunc fit cum multis monialibus, & cum religiosis mere laicis. Antecedens autem per se notum videtur, quia hæc exemptio fuit priuilegium voluntarium, quod proinde multo tempore concessum non est: & incepisse videtur aliqua ex parte à temporibus Gregorij I. qui monachos Sancti Benedicti vel omnino, vel magna ex parte à iurisdictione Episcoporum exemit, vt colligitur ex Concilio Lateran. sub eodem Gregorio I. & ex lib. 7. Epistolarum eius, epist. 18. & ex cap. 1. & 5. 18. quæst. 2. Alexander vero III. postea exemit Carthusianos, & Honorius III. Ordines S. Francisci, & Dominici, & deinceps hæc exemptio amplificata est, antea enim non erat adeo vniuersalis etiam vsque ad tempora Innocentij III. vt constat ex Concilio Lateran. sub eodem, can. 12. & ex cap. *cum dilectus.* de Relig. dom. nec fingi potest tanta necessitas postea suborta, quæ ex vi iuris diuini, aut naturalis Pontifices obligauerit ex præcepto ad hanc exemptionem faciendam. Nec dubito, quin de absoluta potestate possit nunc illam reuocare, ita vt factum teneat, quanuis sine iusta causa iam id non recte fiat.

XII. Ad quartum respondetur inprimis distinguendo maiorem, nam status religionis præcise quoad substantialia vota, est à Christo immediate institutus; ad illum autem, vt sic non sunt necessarij Prælati, qui religiosi sint, nedum eiusdem ordinis, & habitus. Quod patet, quia non est de essentia talis status, vt sit in communi vita seu congregatione, pro qua maxime posset esse necessaria dicta Prælatio. Status autem religionis, quoad omnes circunstantias, quas nunc habet, non est ex institutione Christi immediate, sed adiuncta Ecclesiastica prudentia ac dispositione, & ideo quanuis in illo statu, prout nunc est, esset simpliciter necessaria dicta iurisdictio, nõ sequitur datam esse immediate à Christo; sed pertinere potest, vt reuera pertinet ad eas circunstantias, quas Ecclesia addidit. Secundo dicitur, etiam in hoc statu prout nunc est in vita communi, vel sub vno Præfecto, iurisdictionem ordinariam in Præfecto existentem non esse simpliciter necessariam ad conseruationem talis status; vt patet in monasterijs monialium, quæ immediate subduntur Episcopis, & in antiquis monasterijs monachorum. Quocirca ratio illa, qua iura vtuntur, non fundatur in absoluta necessitate, sed in maiori congruitate, & prudentiori regimine, alioqui dispositio illorum iurium non esset constitutiua noui iuris, sed tantum declaratiua iuris diuini; quod est contra illam particulam, *decatero*, quæ in dicta Clementina habetur. Addo præterea, illa decreta supponere statũ religiosum prout nunc est ab Ecclesia institutum, & non stando in mero iure diuino. Suppositio enim, quod Ecclesia voluerit, vt religiosi habeant proprios & immediatos Prælatos ordinarios, distinctos ab Episcopis, valde consentaneum rationi est, ac fere necessarium ex ipsa rei natura, vt sint religiosi, & eiusdem ordinis, vt postea videbimus. At vero id, quod supponitur, non est de iure diuino, quia Episcopi possent esse proximi Prælati religiosorum. Vnde etiam nunc, ex communi sententia, ad Ecclesiam regularem, si sit Cathedralis, potest eligi in Episcopum clericus secularis, iuxta cap. *nullus.* de Elect. in 6. & argum. Clementinæ 1. de Electione, & c. *quod Dei timorem*, de statu regular. & notat Abbas in dict. c. *cum causam*, de Electione, n. 6. & rationem reddit, quia Episcopus propter excellentiam dignitatis suæ potest dici religiosus, & ideo potest religiosis immediate præesse. Ergo idem potuisset Ecclesia instituere de quocunque conuentu religioso, etiamsi Cathedralem Ecclesiam non habeat.

XIII. *Inconuenientia ex contraria doctrina deducuntur.*

Quod si quis dicat, non posse vnum Episcopum conuenienter tot conuentus immediate gubernare: dicitur inprimis, hoc esse accidentarium ratione multitudinis, non per se ratione status religiosi, quem consideramus. Deinde dicitur, potuisse singulos conuentus gubernare per Vicarios suos, qui non ordinariam, sed delegatam tantum iurisdictionem ab illo haberent, & ideo proprij Prælati non essent, iuxta doctrinam receptam, supra notatam ex Panormitano, Angelo, Syluestro, & alijs. Possent etiam hi Vicarij seu delegati in rigore esse seculares, quales videntur olim fuisse Presbyteri monasterijs præpositi ab Episcopis, de quibus mentionem faciunt Concilium Chalcedon. & Augustinus supra citati; quanuis interdum etiam fuerint ex eisdem religiosis: quando enim inter monachos aliquis inueniebatur sacerdotio dignus, & ad illud munus aptus, ille potius eligebatur, quia negari non potest, quin, cæteris paribus, hic ordo melior, & cõuenientior sit: & huiusmodi videtur fuisse Paphnutius ille, quem Presbyterum congregationis Scythiæ vocat, & summe laudat Cassianus collat. 3. cap. 1. & Daniel successor eius, de quo loquitur collat. 4. capite 1. Huc etiam spectat quod refert Epiphanius Epist. ad Ioannem Episcopum Hierosolymitanum, se ordinasse Sacerdotem quendam monachum renuentem, eo quod multitudo fratrum Presbytero careret. Sic etiam intelligo, quod refert Hieronymus in Epitaphio Paulæ, in Monte Nitriæ occurrisse Paulæ innumerabiles turbas monachorum, ex quibus multos sacerdotalis, & Leuiticus sublimabat gradus: erant enim, vt fertur, in eo monte ad quinque millia monachorum, inter quos plures fuisse sacerdotio dignos, & aptos ad regen-

regendum alios, credibile est. Quod autem hi Presbyteri olim fuerint quasi Vicarij, vel coadiutores Episcoporum in hoc munere, canon 8. Concilij Calcedonensis supra citatus, satis ostendit, vbi præcipiuntur esse sub potestate Episcopi secundum traditionem sanctorum Patrum, & can. 4. statuit, Monachos per vnamquamque ciuitatem, aut regionem subiectos esse Episcopo. & idem colligitur ex canone 14. 54. & 56. Concilij Nisseni, quos refert Alphonsus Pissanus lib. 3. eiusdem Concilij; & præsertim est notandus 14. *Si quis laicus fieri monachus voluerit, sine licentia Episcopi, qui illius monasterii potestatem habet, non est recipiendus*; vbi supponitur, monasteria tunc fuisse sub potestate Episcoporũ: quod expresse decreuit multo post Concilium Aurelianense tempore Simachi Papæ, can. 21. *Abbates* (ait) *pro humilitate religionis in Episcoporum potestate consistant.* habetur in c. *Abbates*. 18. quæst. 2. vbi multa alia similia ex varijs Concilijs referuntur. Ex quibus constat, Episcopos fuisse proprios Prælatos religiosorum, & Abbates aut iurisdictionem non habuisse, vel certe non nisi delegatam ab Episcopis; vel postquam cœperunt ordinariam habere, habuisse illam dependentem ab Episcopis, donec per priuilegia exempti fuerunt. Quæ omnia sunt manifesta signa iurisdictionis per ipsos Episcopos, vel per Summum Pontificem concessæ, ex liberali gratia, & meliori quadam prouidentia, supposita varietate temporum, & religionum, non ex absoluta iuris diuini necessitate.

XIV. *Videri distinctam iurisdictionem non esse tam necessariam quam communiter ponitur.*

Viterius vero quæri hic potest, vtrum habeant hi Prælati iurisdictionem, ex communi iure ciuili, aut canonico. Cum autem hęc iurisdictio spiritualis sit, clarum est non posse oriri directe ex iure ciuili; posset autem ei attribui, vel quatenus in eo explicatur aliqua ratio naturalis, quæ hoc postulat, vel quatenus in eo aliquid disponitur, quod à iure canonico acceptatur, eo ipso quod non reijcitur, vt, verbi gratia, in lege vlt. C. de iurisdict. omnium iudicum, disponitur, vt qui in aliqua militia connumerati sunt, his iudicibus subsint, qui eis in tali iurisdictione præsunt; nam hoc videtur postulare naturalis æquitas & ratio. Facit deinde caput *cum Ecclesiarum*, de offic. ordin. quatenus significat, vnumquemque Prælatum habere iurisdictionem in suam plebem seu congregationem sibi subiectam.

XV.

Dico tamen iurisdictionem hanc, quoad religiones omnes non posse satis fundari in iure communi, quia nullum datur, quo vniuersim statutum sit, vt religio quatenus talis est, constet Prælatis habentibus propriam & intrinsecam iurisdictionem. Nam, vt supra num. 2. probaui, non est de intrinseca ratione status religiosi, vt constet proprijs Prælatis, iurisdictionem Ecclesiasticam habentibus, imo non semper illam habuerunt, nec modo habent omnes, præsertim moniales, & si quæ sunt religiones pure laicorum. igitur ex hoc præcise, quod religio instituitur, vel etiam approbatur, non sequitur habere iurisdictionem, nisi ei insuper conferatur: nullum autem est commune ius canonicum, quod hoc statuat, vt vi illius statim censeatur conferri. Non ergo datur, ex vi iuris communis. Nec dicta iura quidquam probãt: nam vtrumque supponit iudicem, aut Prælatum habentem iurisdictionem, & ea supposita, statuunt, vt ei pareatur. Circa illam vero legem aduertenda est vulgaris differentia, inter iurisdictionem ciuilem & Ecclesiasticam, quod ciuilis proueniat ab ipsa cõmunitate hominum: spiritualis à Christo in Papam, & per hunc in alios. Illa ergo lex loquitur de iurisdictione ciuili, quam communitas aliqua cõferre potest suo præfecto, quem sibi in iudicem, & immediatum superiorem eligit, siue id faciat ad-



miniculo ipsius iuris ciuilis, siue illo tantum non contradicente. Hoc autem non potest in exemplũ adduci ad religiosos, de quibus agimus, quia eorum iurisdictio debet esse spiritualis, & à capite manare. Circa alium vero textum canonicum est obseruandum in eo sermonem esse de proprijs Ecclesiarum Prælatis, qui iurisdictionem habent fori contentiosi; nam hoc esset ratione Prælati in rigore sumpti, vt supra cum communi docuimus. Si ergo supponatur religio habere Prælatum in hac significatione, clarum est eum habere iurisdictionem, & hoc solum probatur ex illo textu: attamen hoc ipsum est, quod quærimus, an videlicet Præfecti, seu Rectores religionum, vel quocumque alio vocentur nomine, ex vi iuris communis habeant, quod sint veri Prælati in dicto sensu, & hoc nec ex illo textu, nec ex alio probari potest.

XVI. *Quando cœperunt Religiones habere iurisdictionem per speciales iura.*

Sed quæri tandem potest, quando inceperint religiosi habere Ecclesiasticam iurisdictionem. Respondetur de hoc initio non satis constare, neque idem pro omnibus posse assignari: nam cum non sit fundatum in iure communi, debet ad speciales concessiones reuocari: quę concessiones factæ sunt aliquibus religionibus statim à principio earum: aliquando vero longa post tempora, quæ incerta sunt; & ideo propria singularum religionum indulta, vel historiæ, & antiquæ consuetudines, sunt consulenda. Videtur autem hæc iurisdictio in religione S. Benedicti modo aliquo incepisse à tempore Diui Gregorij, vt significatur in c. *quam sit necessarium*, 18. quæst. 2. quanuis neque ibi expresse iurisdictio eis concedatur, sed aliquæ exemptiones, vel immunitates, quas Episcopi violare non possint. Quandiu ergo religiosi fuerunt subiecti Episcopis, non videntur habuisse propriam iurisdictionem saltem ab Apostolica Sede, sed quam Episcopi delegare volebant; vnde tunc proprie videtur hæc iurisdictio incepisse cum primum exemptio religiosorum à iurisdictione Episcoporum incepit. Exemptio autem quoad integras religiones initium videtur habuisse à temporibus Alexandri III. Innocentij III. & Honorij III. Nam Carthusiensem ordinem Alexander III. exemit; Innocentius vero & Honorius, mendicantes ordines, & deinceps Romani Pontifices similia priuilegia alijs religionibus concesserunt. Ante hæc vero tempora videntur fuisse aliqua monasteria exempta, licet alia eiusdem ordinis subiecta essent Episcopo diœcesis, vt colligitur ex capite *cum dilectus*, de religios. domib. & ex capite *in singulis*, & cap. vltimo, de statu monach. Et ita in diuersis monasterijs eiusdem ordinis fieri tunc poterat, vt vnus Prælatus iurisdictionem haberet, & non alius, sicut hodie sunt etiam monasteria monialium, quæ cum sub eadem regula, verbi gratia, Sancti Benedicti aut Franciscí viuant; alia tamen Prælatum habent ordinarium, alia regularem. Iam vero hoc non est in vsu, sed in omnibus religionibus tam clericorum, quam monachorum superiores propriam iurisdictionem habent: hinc siqui sunt subditi Ordinarijs, non videntur carere omnino iurisdictione saltem immediata, & quoad primam instantiam: de quo tamen consuetudo, & indulta Apostolica seruanda sunt, quia, vt dixi, inde manat hæc iurisdictio.

*Petrus Sutor lib. 2. de vita Carthusiensi tract. 3. c. 2.*

## CAPVT II.

### *Quotuplex sit religionis Prælatus, & quem inter se ordinem seruent.*

I. *Triplex genus Prælatorum in quaque religione.*

NOn inquirimus diuersitatem Prælatorum in diuersis religionibus, sed in eadem: nam prior diuersitas magis solet esse de nomine, quam de re: in diuersis enim religionibus idem est proportionalis

nalis modus Prælatorum, seu Superiorum, quanuis diuersis nominibus appellentur, *Abbates, Priores, Guardiani, Rectores*, &c. Quod si in eis sit aliqua diuersitas quoad priuilegia, vel potestates, illa est accidentaria ad communem tractationem, quam nunc prosequimur, pendetque ex specialibus priuilegijs, & statutis singularum religionum, vt obiter, quantum necesse fuerit, attingemus. Agimus ergo de varietate Prælatorum, qui in vna & eadem religione, atque adeo in singulis esse possunt. Quæ diuersitas, vt formalis sit, (nam materialis nihil ad doctrinam refert) secundum maiorem, vel minorem vniuersalitatem Prælationis sumenda est: non enim possunt aliter distingui, nisi secundum hierarchicum ordinem. Sic ergo triplex religionis Prælatus generaliter distingui potest, scilicet, infimus, supremus, & medius, prout Dionysius singulas hierarchias in tres ordines distinguere solet.

II. *Qui sint Prælati infimi, seu locales.*

Prælati infimi in religione sunt illi, qui Conuentuales, seu Locales vocantur, quorum vnusquisque vni tantum monasterio præest, & in eo immediatam gerit Prælationem, ita vt infra se nullum alium Prælatum habeat. Huiusmodi est Abbas, v. g. vnius monasterij, Prior, Guardianus, &c. nam hos omnes vere Prælatos esse communis sententia est, vt notant Angel. & Sylu. verb. *Prælatus*. & alij superiori cap. num. 6. citati. Quod etiam declarasse videtur Sixtus V. in 2. constitut. de illegitimis, in qua priorem declarauit. Idemque Florentiæ declaratū fuisse quoad religionem Minorum in quodam capitulo generali, refert Corduba in Annotationibus ad Compendium priuilegiorum, tit. *Guardianus*. Imo aduertit Panormitanus in cap. vlt. de Regularib. iure communi antiquo hoc tantum genus Prælatorum fuisse vsitatum in religionibus, loquendo de proprijs Prælatis intrinsecis religioni: quia in singulis monasterijs erant singuli Abbates habentes per se regimen, neque vnus Abbas subijciebatur alteri Abbati, sed omnes Episcopo loci, iuxta cap. *Abbates*, & cap. *Monasteria*, 18. quæst. 2. & alia adducta cap. præced. Atque ita obseruatum fuisse tempore Basilij, Augustini, & Benedicti, ex eorum Regulis non obscure colligitur. Et idem significat Cassianus in suis institutionibus & collationibus de monachis Ægypti. Vnde Basilius regul. 35. ex fusioribus, vbi tractans quæstionem, an expediat in vno oppido plura esse monasteria, plane supponit, eo ipso, quod essent distincta, nullo modo coalescere in vnum corpus, & habere debere Prælatos inter se omnino condistinctos. Interdum vero legimus, vnum Abbatem præfuisse multis monasterijs, vt de Pachomio in vita eius, & cap. 43. & 57. apud Surium tom. 3. die 14. Maij. Verisimile autem est, omnia illa monasteria fuisse per modum vnius, sicut nunc solet esse vnum monasterium cum aliquibus residentijs annexis, quarum omnium vnus est immediatus superior, licet Vicarios habeat in diuersis locis, qui Œconomi vocantur in vita Pachomij supra. Hinc etiam legimus apud Paladium in Lausiaca historia, cap. 7. in tom. 7. Bibliothecæ; cum in monte Nitriæ quinque millia essent monachorum, ex quibus nonnulli erant Presbyteri, vnum ex eis tantum fuisse primum Presbyterum, qui solus sacra Deo offerebat, & omnibus præerat. Postea vero inter diuersa monasteria habentia distinctos Abbates, cœpit esse maior vnio sub vno Prælato proprio totius religionis, vt nunc videmus in omnibus fere Ordinibus tam Monachalibus, quam Mendicantibus, & respectu illius vniuersalioris Prælati inferior est hic particularis, seu localis Præpositus; vt per se constat. Infimus autem à nobis appellatur, quatenus sub se non habet inferiorem Prælatum: nam licet habere soleat Vicarium sibi subordinatum, qui in aliquibus religionibus vocatur Prior respectu Abbatis, in alijs Superior respectu Prioris, vel Minister respectu Rectoris, aut Præpositi; tamen, iuxta communem sententiam, hic non est Prælatus, quia non habet iurisdictionem propriam, & ordinariam: aut enim nullam habet, sed solum œconomicam administrationem, aut solum habet delegatam, vt notat Syluester verb. *Prælatus*. quem alij communiter sequuntur. Intelligitur autem de Vicario non solum nomine, sed etiam re: nam, vt idem Syluester notat, si mortuo Abbate, vel Priore, Vicarius substituatur cum sufficiente authoritate, ille pro tunc Prælatus censendus est, quia iurisdictionem habet ordinariam, quam delegare potest, & per eam absoluere à reseruatis, &c. Idemque à fortiori est de illo, qui præest paruo conuentui, immediate subiecto Prouinciali, aut Generali, quanuis propter paruitatem Vicarius tantum nominetur. Quod sumi potest ex capite *in singulis*, de statu monachor. ibi, *Priorum Abbates proprios non habentium*.

III. *Qui sint Prælati supremi, seu Generales.*

Supremus Prælatus religionis dicitur, qui intra illam Superiorem non habet, & omnes alios eiusdem religionis Prælatos sibi habet subiectos: qui Prælatus in omnibus religionibus, quæ illum habent, vocatur Generalis, quanuis in quibusdam appelletur, Prior Generalis; aut etiam Abbas Generalis, vt loquitur Panormit. in c. vlt. de Regularib. in alijs Magister, Minister, aut Præpositus Generalis. Vnde constat, non dici hunc Prælatum simpliciter supremum, quia nulli subiectus sit, sic enim solus Summus Pontifex potest dici supremus Prælatus religionum omnium, sed solum respectiue, seu inter Prælatos eiusdem religionis. Dices, ergo eadem ratione posset talis Prælatus esse subiectus Episcopo. Respondeo, non esse in hoc repugnantiam, si non obstante tali modo Prælationis, non fuisset facta per Pontifices religiosorum exemptio; tamen de facto nunquam videtur fuisse in Ecclesia hic modus Prælationis sine iurisdictione quasi Episcopali; nec sine exemptione à iurisdictione Episcoporum. Nam huiusmodi Prælatus Generalis iurisdictionem habet quodammodo vniuersaliorem, quam particulares Episcopi, nam habet monasteria sibi subiecta in varijs Episcopatibus, vel etiam Prouincijs, aut Regnis: ergo non poterat conuenienter esse subordinatus singulis Episcopis, quia moraliter non posset generaliter, & vniformiter monasteria sibi subiecta gubernare. Vnde quādiu fuerunt monasteria singula quasi per se separata, ita vt eorum Abbates non haberent intra suam religionem Superiorem, videntur Episcopis fuisse subiecta, vt de Benedictinis colligitur ex c. *in singulis*, de statu monachor. Religiones vero, quæ vnum corpus efficiunt sub vno interno capite, semper fuerunt exemptæ, ex quo talem vnionem habere cœperunt, vt constat ex Cistercienſibus, Carthusianis, Prædicatoribus, Minoribus, &c. Et hæ dicuntur habere supremum Prælatum sub Summo Pontifice. Per hoc tamen non excludimus, quin congregatio generalis talis religionis possit esse supra ipsum Generalem, de quo in tract. 3. l. 10. c. 4. diximus; sed loquimur de Prælatis ordinarijs, quibus permanenter ac durabiliter religio gubernatur.

IV. *An, & quo modo possint esse plures supremi in vna religione.*

Dices rursus, ex dictis sequi in vna religione tantum esse posse vnum Prælatum supremum: tum quia non possunt esse plura capita æqualia, (esset enim monstrosum) tum etiam, quia diximus de ratione huius supremi Prælati esse, vt habeat omnia monasteria eiusdem religionis sibi subiecta. Consequens autem est falsum, nam eadem religio, vt v. g. S. Benedicti, aut Bernardi, &c. habet plures Generales, alium in Hispania, alium in Gallia, alium in Lusitania, vt constat ex vsu. Respondeo, si proprie loqua-

loquamur, vnius religionis tãtùm esse posse vnum supremum Prælatum, sicut in vno Prædicamento non potest esse nisi vnum genus generalissimum. Et quidem, quantum ad negationem superioris, quã ratio supremi includit, manifestum est non posse esse in duobus, si alter eorum est Generalis simpliciter, quia eo ipso habebit alterum sibi subiectum, & consequenter ille alter non erit supremus: vel si vterque ita præest, vt neuter alteri iure ordinario subiiciatur, & consequenter monasteria vni subiecta, alteri non subiiciantur, neque è conuerso; neuter eorum dici potest Generalis simpliciter talis religionis, sed vterque dici poterit Generalis secundum quid suæ nationis, seu regionis. In religionibus ergo, in quibus plures nominantur Generales, obseruandum est, an inter eos sit aliqua subordinatio etiam minima, ita vt vnus sit prorsus independens; alij verò aliquam etiam minimam dependentiam ab illo habeant, quia ab eo confirmari debent, aut visitari possunt, vel quid simile; & tunc ille solus, qui independens est, est supremus Prælatus, atque adeo Generalis simpliciter totius religionis; alij verò tantùm secundùm quid ita nominãtur, partim propter amplitudinem districti, partim propter minimam subordinationem, quæ moraliter, & in ipso vsu quasi nihil reputatur. Si autẽ nullam omninò inter se subordinationem habent, vterque reuera est supremus Prælatus, prout de illo nunc loquimur, & sic comprehenditur nomine Generalis, quamuis respectu totius religionis non sit Generalis simpliciter, sed solum in sua natione, seu districto: quomodo se habebant ante paucos annos in religione S. Hieronymi Generales Lusitaniæ, & Castellæ, & nunc Generales Cistercienses, vel S. Benedicti, & in religione S. Francisci Generales Obseruantium, Conuentualium, & Capucinorum in Italia eodem modo videntur inter se comparari. Et in huiusmodi ordinibus religio, in qua sunt plures Generales, dicitur vna non perfecta vnitate morali, quæ requirit vnionem sub vno capite, sed vnitate, & imitatione eiusdem fundatoris, & vnitate etiam Regulæ, saltem quoad præcipua, & quoad habitus similitudinem, & quoad quandã maiorem fraternam communicationem, ac dilectionem, quam similitudo efficere solet. Neque hoc mirum videri debet, quia in religionibus antiquis non videtur fuisse maior vnitas, vt, v.g. in religione S. Benedicti, quando singuli Abbates erant quasi supremi, quia communem Superiorem eiusdem religionis non habebant, imò nec Visitatores cõmunes, nec Capitula generalia, vt colligitur ex c. *in singulis*, de statu monach. vbi Panormit. & Doctores id aduertunt. Vnde obiter etiam declaratum est, an hic supremus Prælatus, seu Generalis sit necessarius in religioso statu. Dicendum est enim absolutè, & simpliciter non esse necessarium: ad maiorem autem vnitatem, & meliorem gubernationem fuisse opportunum, eiusque vnitatem magis necessariam esse in quibusdam religionibus, quàm in alijs, vt specialiter de nostra Societate infrà suo loco declarabimus.

V. Prælati medij dicuntur qui intra eandem religionem superiorem Prælatum habent, & nihilominus aliquo modo vniuersales Prælati sunt, plures domos, pluresque Prælatos inferiores sub se habẽtes, vt sunt Prouinciales religionum Mendicantiũ, & aliarum, quæ eas imitantur. Nam in religionibus Monachalibus non videntur esse in vsu huiusmodi Prælati medij: nam Carthusiani, præter Generalẽ, non habent vnius Prouinciæ, vel nationis Prælatũ aliquem communem, sed solos Priores singulorum conuentuum. Hi verò suis temporibus Capitulum quasi Prouinciale, seu Nationale efficiũt, quod Capitulum, quamdiu durat, dici potest habere authoritatem Prælati quasi Prouincialis, vel Nationalis; in eo tamen non eligunt Prouincialem, sed Visitatores, qui non sunt ordinarij Prælati, sed veluti specialem quandam commissionem suis locis, & temporibus exercent. Reliquæ item Monachales religiones vnũ tantùm solent habere ordinarium Prælatum supra omnes Abbates, vel Priores, quẽ propterea Generalem appellant, modo superius declarato. Non est ergo hic triplex ordo Prælatorũ necessarius simpliciter in religioso statu, etiam prout nunc est in vsu Ecclesiæ. In religionibus autem Mẽdicantibus propter amplitudinem earum, & peculiarem viuendi modum semper seruatur hic ordo quasi hierarchicus, vt inter Superiorem cõuentualem, & Generalem, mediat Prouincialis, qui sub Generali existit, & sub se habet plures conuentus, & Prælatos eorum, qui vnam Prouinciam constituunt, quæ licèt sit pars vnius religionis, per se spectata efficit vnum politicum corpus, constans ex omnibus illis Conuentibus, cuius caput est Prouincialis. Nec solent in religionibus, moraliter loquẽdo, esse plures Prælati intermedij, & Ordinarij: nã licet aliquando creentur Commissarij, vel Visitatores, illi non sunt Superiores ordinarij, sed extraordinarij, habentesque iurisdictionem delegatam, quæ expirat per mortem concedentis.

*Hoc triplex genus prælatorum non est absolutè necessarium*

VI. Religionem S. Francisci excipio, in qua alij sunt Prælati intermedij, vt est Commissarius Generalis Cismontanus, vel Vltramontanus, qui Superior est Prouincialibus omnibus suæ familiæ, & sub Generali constituitur, &, vt probabilius creditur, verus Prælatus est, iurisdictionem que ordinariam habet. In aliquibus etiam Prouinciis habent Prælatos medios inter Prouinciales, & Guardianos, qui Custodes in speciali quadam significatione appellantur, suntque sub Prouincialibus, & sub se habent nonnulla monasteria Prouinciæ, quæ in hunc modum in plures custodias est diuisa: quanquam hoc ferè iã non fit in vsu, sed tituli tantùm, seu nomina retineantur, quæ ad nos nunc exponere non pertinet. Sed illi tres gradus prælationis Generalis, Prouincialis, & Præpositi localis nobis sufficiunt: nam hi generales sunt, &, si qui alij sunt intermedij, facilè potest eorum munus ad instar Prouincialatus explicari. & hæc de 1. parte tituli.

*Apud Franciscanos tamen inter prouincialẽ, & Generalem, dantur commissarii.*

## *In quibus tria Prælatorum genera numerata conueniant.*

VII. De his ergo breuiter inquiri potest, in quo conueniant, & in quo etiam differant, per quod secundæ parti tituli satisfaciemus. Quod ad conuenientiam attinet dicendum est primo, cõuenire in hoc, quod omnes habent iurisdictionem spiritualem in subditos; tam in foro pœnitentiæ, quàm in foro exteriori Ecclesiastico, aut religioso: loquimur enim secundùm præsentem consuetudinem Ecclesiæ, & religionum, quæ proprium habent regimen extra iurisdictionem Episcoporum. Et hic assertio est clara ex ipso vsu, & institutis ac priuilegijs talium religionum: & à fortiori constabit ex sequenti assertione. Secundò ergo dicendum est, omnes hos Prælatos habere iurisdictionem ordinariam, & non tantùm delegatam. Hoc certum est apud omnes, & de iurisdictione in foro pœnitentiæ, id ostensum à nobis est in 4. tom. 3. p. dis. 25. quia omnes hi sunt ordinarij pastores, quibus ex officio incumbit cura animarum religiosorum: nam respectu eorũ superiores, & vniuersales Prælati sunt quasi Episcopi; inferiores verò seu locales sunt quasi Parochi, & ideo habere debent ordinariam iurisdictionem in foro pœnitentiæ: religiosi enim propter fauorem exemptionis non debent carere huiusmodi ordinarijs pastoribus, hoc enim potius esset nocumentum,

*Prima assertio pro prima conuenientia.*

*Secunda assertio pro secunda conuenientia.*

quam fauor. Atque eadem ratio cum proportione applicari potest ad externam iurisdictionem: nam hæc etiam necessaria est ad religionis gubernationem, vel in tota illa, vel in singulis Prouinciis, vel in vnaquaque domo respectiuè. Quamuis enim, in rigore loquendo, potestas dominatiua posset sufficere ad exteriorem gubernationem, præsertim ad œconomicam vnius domus; tamen efficacior, & vtilior erit, si fiat simul per potestatem iurisdictionis. Supposita autem exemptione religionum ab Episcopis, necessarium est, vt in ipsa religione sit hæc iurisdictio, & efficacia eius, quia non potest relinqui sine proprio gubernatore infra Summum Pontificem. Hac ergo ratione necessaria est talis iurisdictio in Generali, & quia ille non potest immediatè præesse singulis prouinciis, necessaria etiã est in Prouinciali, præter quem in vnaquaque domo necessarius est proprius gubernator, qui participet etiam curam Episcopalem, vt infrà num. 12. dicam, & ideo etiam in illo est moraliter necessaria hæc iurisdictio. Et in omnibus ordinaria est, quia omnes sunt ex officio pastores, & rectores in hoc etiam exteriori foro. ita sentiunt communiter Doctores in cap. *cum ab Ecclesiarum*: & cap. *quanto*, de Offic. Ordin. c. *ea qua*, & c. *singulis*. de stat. monach. & bene Nauar. alia congerens consil. 9. de Priuileg.

VIII. *Huius partis ratio.* Et ratio generalis est, quia iurisdictio, quæ conuenit alicui per electionem Collegij, vel Vniuersitatis ad aliquod officium, cui vel natura sua, vel virtute legis talis iurisdictio conuenit, est ordinaria, & non tantùm delegata. sed huiusmodi est iurisdictio horum Prælatorum: ergo est ordinaria. Maior quoad priorem partem de electione est cõmunis iuristarum cum glossa in cap. *cùm ab Ecclesiarum*. de Offi. Ordin. verb. *Ecclesiastica*. & Panormit. in cap. *suspicionis*. de Officio delegati, num. 9. Sylvest. verb. *Prælatus*. & colligitur ex cap. 1. de Elect. Aduertunt autem iidem authores; regulariter, seu communi iure, esse necessarium ad iurisdictionem ordinariam quòd habeatur per electionem: nam iure speciali, vel authoritate prælati superioris potestatem habentis, aliter conferri solet; vt constat ex cap. 2. de Offic. Archidiac. & ex communi vsu, & quia nullum est ius, vel ratio, quæ necessariò requirat electionem, de quo latius cap. seq. Addo etiam, electionem non esse satis ad iurisdictionem ordinariam, si ex intentione eligentium solùm fiat ad cõmissionem, seu delegationem faciendam. Et ideo dixi, oportere vt electio fiat ad præfecturam, vel officium, cui annexa sit iurisdictio, nam reuera in hoc formaliter consistit ratio ordinariæ iurisdictionis. Oportet autem vt hæc annexio sit iure ordinario, & ideo addidi alteram particulam, *virtute legis*. Quæ communis etiam est ex glossa, & Canonistis, & ex rubrica de officio delegati, & aliis Doctoribus in l. 1. ff. de Officio eius, cui mandata est iurisdictio. Qui asserunt, iurisdictionem ordinariam esse; quæ habetur virtute legis; intelligendum autem est prædicto modo, nam virtute legis potest etiam haberi iurisdictio delegata, vt constat de iurisdictione Inquisitorum, & ex toto titulo de officio deleg. Oportet ergo quòd talis iurisdictio conueniat ratione officij, vel dignitatis de iure aliquo, vel consuetudine. Quod significarunt Innocentius, & Panormitanus in cap. 1. 2. & 3. de officio Ordinarij, & satis expresè colligitur ex l. 1 ff. de offic. eius, cui mand. est iurisd. Et ita probata est maior propositio tota, de qua plura etiam dixi in tom. 4. & 5. 3. p. Quòd autem hoc modo iurisdictionem habeant hi prælati religionum, quæ erat minor propositio rationis factæ, per se est euidens, nam habent officium pastorale Ecclesiæ approbatione institutum, cui tam intrinseca videtur iurisdictio, vt sine illa vix possit intelligi, vel saltem non possit moraliter executioni mandari, vt declaratum est. Ac denique partim iure cõmuni, vt infrà videbimus, partim iure proprio singularum religionum per Pontificia diplomata; partim consuetudine satis confirmata est hæc iurisdictio, vt latè Nauar. Comment. 2. de Regularibus n. 63. & sequentib. & Comment. 3. nu. 40. & sequentib. Hic verò occurrebant speciales quæstiones, an Visitatores religionum habeãt ordinariam, vel delegatam iurisdictionem: item de Commissariis: item de Præsidentibus Capitulo generali, iuxta cap. *in singulis*. de statu monachor. vbi hæc, & similia à Doctoribus tractantur. Sed in eis immorari nolo, quia vel non sunt magni momenti, vel non habent generalem doctrinam pro omnibus religionibus, sed iuxta vniuscuiusque statuta, aut mores definienda sunt.

IX. Tertiò dicendũ est, hanc iurisdictionem in Prælatis religionum esse quasi Episcopalem. ita loquũtur omnes authores in Clement. 1. de rebus Eccles. non alien. verb. *Proprii*, & sumitur ex cap. *Abbates*. de priuileg. in 6. ibi, *In quos Ecclesiasticam, & quasi Episcopalem in spiritualibus iurisdictionem obtinent*, vbi glossa notat vocare *quasi Episcopalem*, quia non se extendit ad actus, ad quos potestas ordinis, seu consecratio Episcoporum necessaria est. Sed hoc maiori explicatione indiget, quia illa particula diminuens, *quasi*, non æquè in omnibus his Prælatis diminuit, vt mox dicemus. Aduertendum est autem textum illum loqui de Abbatibus, qui tantum sunt superiores Cõuentuales: ex quo colligitur, idem dicendum esse de cæteris.

X. *Obiectio de prælatis inferioribus.* Dicunt autem aliqui, hoc argumentum rectè cõcludere de aliis Prælatis superioribus ordinũ Mendicantium, vt sunt Generales, & Prouinciales; non tamen esse idem de Conuentualibus Prælatis eãdem religionum, vt sunt Guardiani, Priores, &c. quia hi sunt inferiores Prælati, qui comparantur ad Prouinciales, sicut Archidiaconi, vel Archipresbyteri ad Episcopum: hi autem Prælati minores non habent iure cõmuni Episcopalem iurisdictionem, nam solùm de quibusdam minoribus possunt per se iudicare, maiora verò ad Episcopum perferre debent, vt constat ex toto tit. de officio Archidiaconi, & Archipresbyteri, cum ibi adnotatis. Ita ergo Prælati Conuentuales, saltem religionum Mendicantium, iure cõmuni non habebunt iurisdictionem quasi Episcopalem, sed inferiorem quasi Archidiaconi, vel Archipresbyteri. Dico tamen, iure cõmuni nullam differentiam ostendi posse inter Abbates, vel Priores Monachales, & Guardianos, Priores, & alios Prælatos Conuentuales Mendicantium: nihil enim de his posterioribus Prælatis iure cõmuni circa hoc inuenimus dispositum. Et quamuis illa analogia Archipresbyteri, & Episcopi in aliquo similis sit, non tamen in omnibus, vt statim dicemus, & ideo ex illo nõ potest sufficiens argumentum sumi. Eo vel maximè, quòd si consideremus statum, & modum regiminis, quem nunc habent monachales religiones, etiam in eis Abbates particulares possunt comparari ad Generalem, sicut Archidiaconi ad Episcopum. Si autem loquamur secundùm ius antiquum, non possumus secundùm illud discrimen constituere in religionibus Mendicantibus, cùm nondum essent institutæ; sed potius cum proportione esset de illis loquendum.

XI. Dices, hinc potiùs colligi ex iure communi non posse probari aliquem infimum Prælatum religionis, etiãsi Abbas benedictus sit, habere iurisdictionem quasi Episcopalem, si proprium superiorem Prælatum habet in eadem religione. Iura enim antiqua ideo tribuunt Abbatibus iurisdictionẽ quasi Episcopalem, quia tunc singuli Abbates erãt quasi

supremi,& Generalem superiorem non habebant. Vnde in c. *nullam*.18.q.2.ait Pelagius Papa, *Ad Abbatem potestas tota pertinere conuenit*;quia nimirum eo tẽpore vnusquisque Abbas habebat totam curam sui monasterij,nec recognoscebat Generalem superiorem.Quanquam(vt verum fatear) incertum mihi est,an hic textus loquatur de propria iurisdictione spirituali,vel de sola potestate dominatiua,per quã competit etiam Prælato administratio totius monasterij quoad spiritualia,& temporalia, etiã prætia propria iurisdictione spirituali.Quod enim hoc sufficiat ad verificanda verba illius textus, ex eo colligi potest, quòd iuxta communem expositionẽ Doctorum dispositio illa etiam ad Abbatissas ampliatur,vt ibi notat Nauar.comment. 3. de regularib.n. 4. qui multa adducit ex regula Augustini ad confirmandam decisionem illius textus, quæ planè intelliguntur de Præposito , qui tunc iurisdictionẽ non habebat,sed potestatem dominatiuã, vt suprà notaui:cumque Pelagius Pontifex non multo post Augustinum sederit,& ferè eodẽ quo S. Benedictus floruit tempore, incertũ est , an propria iurisdictio spiritualis iam tunc esset Abbatibus concessa , maximè cùm non constet vel Benedictum ipsum , vel Abbates illius temporis fuisse clericos. Communiter tamen extenditur hic textus ad potestatem iurisdictionis spiritualis , quod non est facilè negandum,quia etiam ostendi non potest illam tunc non habuisse,& iura indifferẽter loquuntur,meliusque, & propriùs illa posita procedunt.

XII. Verumtamen hæc obiectio nihil obstat,nam Abbates illi , de quibus iura canonica dicunt habere quasi Episcopalem iurisdictionem, subditi erant Episcopis,vt eadem iura testantur;erant ergo illis inferiores non solùm dignitate,sed etiam iurisdictione,subordinatione,ac dependentia:ergo comparabantur ad illos sicut nunc ad suum Generalem, vel Prouincialem : ergo hæc subordinatio non obstat quominùs nunc etiam dicantur habere iurisdictionem quasi Episcopalem. Nec iura antiqua fundantur in hoc,quòd illi Abbates erant tunc supremi in sua religione,hoc enim parum referret , si potestas eorum adeò esset limitata, vt ad nullos actus Episcopalis iurisdictionis se extenderet : quod esse posset,etiamsi intra eandem religionem Superiorem haberent,nam subiectio ad Episcopos sufficeret. Imò nec ex cit. c. *nullam*. etiamsi de potestate iurisdictionis intelligatur , satis colligitur illã iurisdictionem tunc fuisse tantam , vt quasi Episcopalis dici posset:nam verba illa, *Ad Abbatem potestas tota pertinere conuenit*,intelliguntur respectiuè, id est,comparatione facta ad alios monachos , cum quibus ibi fit collatio,vt patet ex illis verbis , *Quia nulla authoritas remanebit Abbati, si monachorum potestati cæperit subiacere*.Sic ergo dicitur tota potestas esse in Abbate,quia tota,quanta est,in illo solo est,& semel collata,iam non pendet à subditis;quanta autem sit,ibi non explicatur , sed solum dicitur, *vniuersa quæ vel ad diuini cultus reuerentiam , vel ad vtilitatem monasterii pertinent, Abbatis soli studio debet adimpleri*. Ad hæc autẽ duo sufficere posset iurisdictio inferioris Prælati, vt Archipresbyteri,&c. Igitur quòd iurisdictio Abbatis sit quasi Episcopalis,non tam iure antiquo, quàm nouo citato ex lib. 6. sufficienter probatur : ergo illis quoad hoc æquiparantur alij Prælati Conuentuales religionum Mendicantium,non resistente saltẽ iure communi , imò aliquo modo adiuuante saltẽ per similitudinem rationis. Nã reuera nulli eorum habẽt ex iure communi,sed ex propriis priuilegiis, & quasi speciali iure,nec in dicto c. *Abbates*.illis confertur hæc potestas,sed collata supponitur, vtique per priuilegia:constat autem Locales Prælatos Mẽdicantium per priuilegia sua huiusmodi potestatẽ habere,vt ex infrà tractandis à cap. 8.latiùs patebit

declarando in particulari actus, ad quos habent potestatem.

Ratione tandem probatur, declarando vocem illã,*quasi Epis opalem*. Dupliciter enim potest aliqua iurisdictio dici Episcopalis. Vno modo ratione subiecti scilicet,quia est iurisdictio per se debita muneri Episcopali,& quasi iure suo postulans personam consecratam in Episcopum tanquam propriũ subiectum suum. Alio modo potest iurisdictio dici Episcopalis ratione actuum , quia scilicet extenditur ad actus,qui communi, & ordinario iure sunt proprij iurisdictionis Episcoporum. Sunt enim quidã actus spiritualis iurisdictionis, per se conuenientes Episcopis , aliis autem non nisi quatenus aliquid participant de iurisdictione eorum. Iurisdictio ergo Prælatorum religionis, Episcopalis nominatur, quia reuera se extendit ad actus iurisdictionis Episcopalis circa subditos talium Prælatorum. Huiusmodi enim actus sunt,excommunicatio, aut suspẽsio,maximè si fiant iurisdictione ordinaria : item absolutio ab eisdem censuris,præsertim ab homine latis:item absolutio à casibus & censuris reseruatis, præsertim Papæ, in aliquibus euentibus : item dispensatio in votis,in nonnullis irregularitatibus, & similes , quos participant prædicti Prælati religionum:nam licèt fortè non quilibet illorum Prælatorum,quilibet tamen eorum potest plures efficere,& in eis excedunt ordinariam iurisdictionẽ Archipresbyteri,& Archidiaconi : Hi enim licèt possint aliquando excommunicare , non tamen tã generali potestate sicut Prælati religionũ,& præterea non possunt dispensare in votis,&c. Hæc ergo ratio satis est, vt iurisdictio horum Prælatorum Episcopalis vocetur,non tamen simpliciter , sed cum diminutione,& ideo additur illa particula *quasi*.

XIII.

XIV. *Particula quasi in ista differentia importat.*

Potest autem dicta particula duo significare.Primum,quòd illa iurisdictio est(vt sic dicam ) in alieno subiecto,id est,in non Episcopo:& hoc modo talis diminutio communis est omnibus Prælatis non Episcopis,& ad illam pertinet quod non sufficit in tali persona ad exercendos omnes actus Episcopales,saltem eos,qui consecrationem Episcopalem requirunt,vt quædam glossa citata n.9. dicebat , quãuis hoc non semper proueniat ex limitatione iurisdictionis,sed ex defectu potestatis Ordinis. Secundò potest per illam particulam significari diminutio intrinseca(vt ita dicam) ipsius iurisdictionis Episcopalis:quia nimirum in Prælato religionis non se extendit ad omnes actus,etiam puræ iurisdictionis, quos Episcopalis iurisdictio potest elicere. Et hoc modo etiam sumitur illa particula in præsenti, & maximè locum habet in Prælatis conuentualib. qui iurisdictionem habent magis limitatam, & ideo sine dubio non possunt omnes actus iurisdictionis Episcopalis,vt, v. g. dare literas dimissorias ad ordines suscipiẽdos,& alia,de quibus infrà. In Prouincialibus etiam existimo regulariter etiam habere locum hanc diminutionem , quia non possunt omnia circa suos subditos , quæ possunt Episcopi circa suos,quia aliquid semper est Generalibus reseruatum.De Generalibus autem ipsis dubitari potest, quia plenissimam habent iurisdictionem sub Summo Pontifice : nihilominus etiam in eis inuenietur aliqua diminutio, & saltem hæc nũc occurrit,quod interdictum locale ponere nõ possunt , vt in tomo de censur.disp.36.sect.1. n.2. diximus: item ea,quæ specialiter possunt Episcopi vt delegati Põtificis,non cadunt sub iurisdictionem Prælatorum religionis,etiamsi illa delegatio in iure cotineatur, quia solùm fit Episcopis.

XV. Dico quartò.Omnes dicti Prælati religiosorũ in hoc conueniunt, quòd habent immediatam iurisdictionem in omnes religiosos sibi subiectos. Conclusio est certa,& communis,& de Prælatis conuẽtualibus,

tualibus est per se euidẽs, quia sunt immediati Prælati, habentes iurisdictionem in subditos, vt ostensum est, & inter illos, & subditos non mediat alius Prælatus: ergo necesse est vt illorum iurisdictio immediata sit in sibi subiectos, nã ad alios nullo modo extenditur: nam Prælatus inferior non habet iurisdictionem in eos, qui sui Collegij non sunt, argum. l. vlt. C. de iurisdict. omn. iudic. & cap. *cum ab Ecclesiarum*, vbi glossa, de Offic. Ordin. De superioribus autem, seu vniuersalioribus Prælatis declaratur assertio ex comparatione ad Episcopum, Archiepiscopum, & Patriarcham: nam Archiepiscopus vt sic non habet immediatam iurisdictionem in omnes subditos suæ prouinciæ, sed vt Episcopus illam habet in sua propria diœcesi; in reliquis verò Episcopatibus suæ prouinciæ non item, sed illam habent proprij Episcopi; ipse verò solùm mediatè, id est, in casu appellationis, nisi fortè dum visitat, vt alibi dixi tom. de censur. Et eadem ratione, & cũ proportione Patriarcha non habet iurisdictionem immediatã in Archiepiscopatu sui Patriarchatus, sed ad summum mediatam, iuxta iurium dispositionem. Non ergo ita comparantur dicti Prælati religiosorũ, sed Prouincialis æquè immediatè potest suam iurisdictionem exercere in quemcunque religiosum suæ prouinciæ, sicut proprius Prior ac Rector eius: & Generalis eadẽ proportione immediatè comparatur ad omnes, & singulos religiosos suæ religionis.

XVI. Sic ergo explicata conclusio sufficienter probatur ex vsu, & institutione omnium religionum, quę per huiusmodi Prælatos gubernantur: quæ consuetudo videtur sufficere vt dicamus hoc esse quasi ius commune, quamuis generale ius Pontificium non inueniatur de hoc scriptum. Vnde si ex speciali instituto in aliqua religione aliud seruetur, illa reputanda est quasi exceptio à iure communi, quæ ad nos non spectat. Ratio verò huius assertionis tota consistit in institutione: congruentia verò institutionis est, quia hic modus iurisdictionis est magis accommodatus statui religioso, tum, vt subditorũ saluti, & commodis melius & efficaciùs per plures prouideatur: tum, vt ordo, & subordinatio perfectiùs obseruetur: nam Locales Prælati tam exactè, & perfectè subditi esse debent Prouincialibus, & Prouinciales Generali, sicut minimi religiosi suo Prælato. Hæc autem perfecta subiectio esse nõ posset, nisi vniuersalium Prælatorum iurisdictio ad omnes & singulos respectiuè immediatè descenderet. Denique hæc iurisdictio religiosa proportionatur voto obedientiæ, & ad illius complementum, & perfectam executionem quodammodo ordinatur; ideoque sicut votum obedientiæ immediatè obligat ad obediendum omnibus his Prælatis, ita in omnibus illis est iurisdictio immediatè attingẽs vniuersos subditos. Nec verò ex hac multiplici iurisdictione immediata sequitur aliqua perplexitas, vel confusio, quia non est sine ordine, neque est ita multiplex, quin ad vnam reuocetur, vt ex dicendis constabit.

### *In quibus eadem Prælatorum genera differant.*

XVII. Dico ergo quintò, huiusmodi Prælatos differre inter se varijs modis in huiusmodi iurisdictione, præsertim verò in amplitudine, & dependentia, seu subordinatione. Et primò est clara differentia in amplitudine quasi extensiua quoad personas, seu quoad territorium, quale in præsenti esse potest. Nã Prælatus infimus solùm in suum monasterium & personas eius, iurisdictionem habet: medius seu Prouincialis tantùm in personas seu monasteria suæ prouinciæ: Generalis in omnes personas, & loca religionis iurisdictionem habet; quod ex dictis satis declaratum est. Secundò potest hæc differentia intelligi in amplitudine iurisdictionis quoad materiam, quia nimirũ quò vniuersalior est quoad personas, vel loca, eo etiam plures actus exercere potest tam circa personas, quàm circa loca, eo modo, quo capacia sunt. Et in hoc sensu etiam differẽtia est vera, eius tamen intelligentia, & probatio pendet ex perfecta cognitione potestatis horũ Prælatorum, quam hic, & infrà à c. 8. trademus: nunc breuiter declaratur exemplis clarioribus. Nã Prouincialis potest exercere actum mutandi religiosum ab vna domo in aliam, quod Prior facere non potest: & Generalis ab vna prouincia in aliã, quod Prouincialis non potest. Circa domum etiam, vel bona monasterij multa fieri possunt cum licentia Prouincialis, quæ sine illa non possent, vt graue aliquid, & difficile inchoare, contractus, præsertim alienationes bonorum, conficere: & aliquãdo in his Generalis consensus necessarius est, de quo nõ possumus certam regulam in particulari tradere, quia iuxta varia instituta, & consuetudines religionum est in hoc magna diuersitas: generalis verò doctrina quòd hæc differentia aliquo modo in omnibus inueniatur, sine exceptione vera est. XVIII.

Cuius ratio, seu congruentia est, quia sicut hæ prælationes distinguuntur quasi in obiectis; ita per se primò intendunt diuersos fines: nam potestas infimi Prælati respicit per se primò commune bonũ suæ domus; Prælati medij suæ prouinciæ; Prælati supremi totius religionis: nam hæc fuit moralis necessitas multiplicandi has prælationes; ad hos autẽ fines diuersa media accommodata sunt, & quòd bonum intentum est vniuersalius, eò etiam postulat plura, & vniuersaliora media; & personæ ipsæ secundùm plures respectus subiiciuntur Prælato vniuersali, quàm particulari, id est, nõ solùm vt sunt partes domus, sed etiam vt sunt membra prouinciæ, vel etiam totius religionis, cuius vniuersalibus commodis inseruire debet. Atque etiam è conuerso quatenus hæc prælatio ad bonum singulorũ religiosorum ordinatur, propter hunc etiam finem necessaria fuit hæc multiplex potestas, vt bona cõmunia religionis possent conuenienter ad maius commodum singulorum applicari, quantum expediat, & fieri possit sine incommodo communis boni. Denique, quia ratio postulat, vt ad grauiores actus, & maiora negotia grauior etiam seu maior potestas requiratur, vt cum grauiori etiam consilio fiant; potestas autẽ quò vniuersalior, eò est grauior; & ideo amplior etiam est in actibus, & effectibus suis. Vnde colligitur, has iurisdictiones ita inter se comparari, quòd quidquid potest inferior, potest superior, ob quartam conuenientiam suprà declaratam: è conuerso autem non quidquid potest superior, potest inferior, ob differentiam proximè traditam. XIX.

Alio modo dicebamus differre has iurisdictiones in dependentia, quæ primò considerari potest in origine, seu in esse: nam inferiores Prælati ducere solent originem aliquo modo à superioribus, nõ verò è contrario, vt Prouincialis à Generali, nõ verò è conuerso; & Rector à Prouinciali, & non è contrario: sicut causa particularis manat ab vniuersali, & non è conuerso. Dixi autem *aliquo modo*, quia in hoc potest esse varietas iuxta varia instituta religionis: aliquando enim superior Prælatus omninò confirmat, vel illam ratam habet: nulla enim ratio cogit, vt determinatè aliquis modus ex his necessarius sit; tamen quòd aliquo modo creatio inferioris Prælati pendeat à superiore, per se est valde consentaneum rationi, & ad debitam subordinationem necessarium, & vt Prælatus superior possit integrè suo muneri satisfacere, cum ad ipsum magis pertineat cura subditorum, quàm ad quemlibet inferio-

inferiorem Prælatum sibi subordinatum. In quo etiam considerandum est quando vnus Prælatus inferior, v. g. Conuentualis, habet plures Superiores, necessarium quidem esse, vt in origine, seu receptione suæ prælationis pendeat à supremo Prælato vel formaliter, si ab illo confirmandus, vel instituendus sit, vel radicaliter, in quantum pendet à Prælato medio, v.g. Prouinciali, qui ab alio superiore, seu supremo suam potestatem accepit: nã perfecta subordinatio hanc reductionem vsque ad supremum Prælatum requirit. At verò è contrario necessarium non est, vt infimus pendeat à medio, nam interdum potest immediatè à solo supremo creari, vel confirmari: neque hoc repugnat debito ordini, tum quia etiam supremus Prælatus est immediatus superior, vt n. 15. ostendimus: tum etiam, quia Prælatus medius tenetur consentire ordinationi supremi, vel maioris Prælati. Vterque ergo modus inueniri potest in religionibus, & de facto inuenitur, vt constabit varia earum instituta consideranti, & infrà in speciali aliquid attingemus de Societate in tractatu 3. lib. 10. cap. 3.

XX. Sed obiiciet aliquis contra posteriorem partem. Nam Prouinciales, vel Abbates creant Generalem in Capitulo, & sæpè etiam Priores, aut Guardiani Prouincialem: ergo etiam superior prælatio ducit originem ab inferiori; est ergo hæc dependentia mutua, potestque esse sine inconuenienti, quia est respectu diuersorum. Respondeo, Prouinciales eligẽtes Generalem, non eligere illum vt Prouinciales sunt, sed vt electores, quæ duo munia sunt formaliter diuersa, nam actus eligendi per se non pertinet ad iurisdictionem Prouincialis, vnde à multis participatur, qui Prouinciales non sunt: & è conuerso posset alius modus electionis institui, in qua Prouinciales, vel Abbates suffragium non haberent: igitur superior Prælatus nunquam pendet ab inferiori formaliter tanquam à Prælato; è cõtrario autem inferior pendet hoc modo à superiore, & ita intelligitur differentia posita. Qualis sit autem dependentia illa, quam habet Prælatus, qui per electionem creatur, à suis electoribus, in sequenti sectione declarabitur.

XXI. Secundò intelligitur hæc dependentia in operari; quia nimirum Prælatus superior non pendet in suis actibus ab inferiori; inferior autem pendet aliquo modo à superiori. Vtrumque enim constat ex vsu. Et ratio prioris partis est, quia superior nec pendet ab inferiori tanquam à causa intermedia, cùm possit sine illo operari, sicut ostensum est, nec pendet vt à causa dante virtutem operandi, vt proximè etiam dictum est: nullo ergo modo per se pendet. Dices, in naturalibus sæpe causa vniuersalis pẽdet à particulari in agendo, saltem lato modo, id est, vt sine illa non possit effectum producere, vt sol non potest generare hominem sine homine. Respõdeo, id habere locum in causis vniuersalibus imperfectis, quæ solùm immediatè, & quasi partialiter possunt concurrere, per sese autem non sufficiũt. Causa autem vniuersalis perfecta per sese sufficit absolutè ad effectum; qualis est Deus, & ideo simpliciter non pendet à causa proxima, sed solùm ex suppositione, quòd nolit absolutè efficere effectum, sed dando tantùm necessarium concursum causæ secundæ: tunc enim, licèt non sit propria dependentia, est nihilominus necessitas influxus causæ secundæ. In præsenti autem dictum est, vniuersalem Prælatum esse ita perfectum, vt possit etiam immediatè operari, si velit; & ideo absolutè nõ indiget concursu, vel consensu inferioris Prælati, sed solet hic esse necessarius ex quadam vrbanitate superioris Prælati; & moraliter, ac regulariter loquẽdo, ad bonum pacis, & ordinis, & melioris gubernationis conueniens est; absolutè autẽ potestas est in superiore Prælato, & interdum expedit illa vti, vel in defensione innocentis subditi, vel ad consolandum afflictum, vel propter alios similes fines.

Ratio alterius partis est, quia causa particularis pendet ab vniuersali in suis actionibus: nam quale est esse, tale est & operari. Hæc autem dependentia non est intelligenda cum rigore physico de influxu immediato, & per se, sed moraliter, in primis mediatè, quatenus potestas inferioris pendet à superiore, vt dictum est: deinde aliquo modo immediatè, saltem vt à causa non impediente, cùm possit. Quamuis enim necesse nõ sit, vt superior Prælatus actu confirmet, vel ordinet quæ inferior præcipit; tamen necessarium saltem est vt non contradicat, nam voluntas inferioris Prælati non potest esse efficax contra voluntatem sui superioris. Atque hinc sequitur alius modus huius dependentiæ, qui in hoc, virtute continetur, scil. quod maior Prælatus potest coarctare iurisdictionem inferioris, non tamen è conuerso. Hoc posterius per se notum est, & colligitur à paritate rationis ex cap. *nullam*, 18. q. 2. Prius autem multipliciter etiam sequitur ex dictis. Primò, quia inferior Prælatus pendet in suo esse à superiore; ergo in iurisdictione; ergo in quantitate seu amplitudine iurisdictionis. Secundo, quia inferior Prælatus est subditus superiori: ergo si superior præcipiat, vt in hac, vel illa re non se intromittat, tenetur illi obedire, supponendo, nullam turpitudinem in eo præcepto includi: hoc igitur modo etiam potest limitare potestatem eius. Tertiò, quia Prælatus vniuersalis potest immediatè præcipere omnibus subditis: ergo potest eis prohibere, ne in hac re, vel illa pareant inferioribus Prælatis: ergo hoc etiam modo limitabit facultatem illorũ, quia eius potentia, & voluntas efficacior est. Deniq; hoc modo potest supremus Prælatus præseruare sibi absolutionem à tali culpa, iudicium in tali causa, vel talem dispensationem, aut etiam subiectionem talis personæ, & similia: & idẽ suo modo potest Prælatus medius circa infimum.

XXII.

Statim verò occurrit inquirendum, an hæc restrictio requirat iustam causam, vel possit pro solo arbitrio maioris Prælati fieri. Respondetur breuiter primò, si loquamur de his, quæ conueniunt vnicuique Prælato ex vi sui muneris, atque adeò de potestate ac iure ordinario, quoad hæc non posse restrictionem fieri licitè sine iusta causa. ita docent communiter Doctores in simili, tractando de casuũ reseruatione, vt in 4. tom. de Pœnitentia notauimus. est autem hic eadem ratio, tum quia vnusquisque Prælatus habet aliquod ius in re quoad iurisdictionem suam ordinariam; non ergo potest licitè illo priuari sine causa: tum etiam, quia vel illa est pœna illata sine culpa, & sic illicitè; vel est peruersio, aut immutatio ordinis, de se instituti ad bonum cõmune, & consequenter est præter regulam, quæ omnia sine causa facta, sunt illicita: tum denique, quia ex huiusmodi iniustis restrictionibus multum potest perturbari pax, & oriri scãdala. Vnde ad minimum censeo hoc esse contra charitatem, & iustitiam legalem, & non est improbabile etiam esse cõtra commutatiuam: quamuis hoc sit magis incertum, quia in his religiosis nõ videtur esse tam proprium dominium circa hæc iura, vel officia.

XXIII. *Prælatus maior restringens iurisdictionẽ minoris sine causa peccat*

Vnde, his nõ obstantibus, censeo secundò restrictionem hanc validã esse, etiamsi absque causa fiat, sicut etiam de reseruatione casuũ probabilior sententia fert. Cuius ratio est, quia voluntas superioris Prælati, absolutè loquẽdo, potẽtior est, & nulla est lex positiua, quæ huiusmodi factum irritet, neque ex sola natura rei potest censeri nulla, quia *mulia illicite fiunt, quæ facta tenent*, inter quæ videtur hoc computandum, quia nullam habet specialẽ rationẽ nullitatis, cùm defectus magis sit in modo, quã

XXIV. *Valide tamẽ restringit, nisi restrictio sit contra bonos mores.*

in substantia, cumque magis interueniat ibi iniustitia legalis, quàm commutatiua. Vnde confirmatur, quia in his actibus maior ratio habenda est boni communis, quàm priuatæ iniuriæ; ad bonum autem commune expedit, vt talis restrictio timeatur, & seruetur, etiamsi iniusta appareat ex defectu causæ: & ideo facta tenet, ac valida est. Dico autem, *ex defectu causæ*, quia si aliunde contineret intolerabilē errorem contra bonos mores, clarè, & euidenter nulla est. Tertiò verò addendum est, si quæ sunt cōcessa inferiori Prælato vltra ius ordinarium per delegationem superioris, & licitè, & validè reuocari ab eodem Superiore, vel ab æquali, scilicet succedere, vel etiam ab alio vtrique superiore, pro sola voluntate sine speciali causa: & tunc cessant omnes rationes suprà factæ, quia delegatio est quædā gratia, & fauor: quanquam in hoc etiam cauenda sunt incommoda, quæ per accidens sequi possunt, vel contra commune bonum, vel cōtra pacem, & charitatem singulorū: maximè, si acceptio aliqua personarum misceri videatur.

*Delegata iurisdictio licitè restringi potest sine causa, per se loquendo.*

XXV. *An Prælatus maior possit inferiorem amouere.*

Tandem inquiri hic potest, ân hæc dependent ia fit etiam in conseruari: quod est quærere, an supremus Prælatus possit quemlibet sibi inferiorem sūo officio priuare: & eadē quæstio est de Prælato medio respectu sibi subiecti. Sunt autem duo certa. Vnum est, sine legitima causa nō posse licitè, vt à fortiori ex dictis constat. Intelligendum autem id est, quando prælatio vel perpetua est, vel pro definito tempore datur, si intra illud auferatur, quia tunc procedunt fortiùs rationes in superiori puncto factæ. Si autem tempus non esset definitum, nec posset diuè perpetuum, sed indefinitè daretur ad arbitriū Superioris; tunc per se non esset illicitum, nam cessat etiam omnis ratio iustitiæ, dummodo nihil nouum fiat contra consuetudinem, quod meritò posset perturbationem aliquam, vel infamiam generare. Secundò est certum, ex iusta causa posse hoc & licitè, & validè fieri, quia iurisdictio non deest, & ad licitū vsum sufficit iusta, & proportionata causa. Quod ita explicatur: nam hæc causa generatim loquendo duplex esse potest. Vna est, culpa sufficiēs ipsius prælati: nam iustè potest à suo superiore puniri; sed priuatio officij potest esse iusta pœna: ergo. Alia est, ratio aliqua vrgēs maioris boni communis: nam hæc munera non ad priuatum commodum prælatorum, sed ad bonum cōmune religionis ordinantur: cura autem huius boni communis, & iurisdictio ad illud tuendum proportionata, maximè pertinet ad supremos, & vniuersales prælatos, vt suprà declarauī: ergo in eo casu, & ex parte eorum est sufficiens potestas, & ex parte causæ sufficiens ratio, vt talis mutatio sancte fiat.

XXVI. Tertium autem incertū est, scilicet, an talis priuatio sine iusta causa facta, valida sit. Omissis autē rationibus dubitandi, quæ vtrinque facilè excogitari possunt, cēseo illam esse validam, per se spectata hierarchica subordinatione harum potestatum, propter rationes factas in superiori puncto: nam eadem ratio est totius, & partis in his, quæ similia sunt. Si ergo restrictio sine causa facta valida est, cū tamen sit diminutio seu ablatio partis iurisdictionis, etiam totius ablatio valida erit. Hoc autem, & reliqua quæ in hoc capite diximus, intelligēda sunt, & supponendo in his prælatis perfectam, & monarchicam iurisdictionem, & tollendo impedimenta, seu restrictiones, quę per legem, vel superiorem potestatem factæ esse possunt. Primum ideo aduerto, quia in multis religionibus, etiamsi Generales, vel Prouinciales habeant, regimen non est simpliciter monarchicum, præsertim in rebus grauioribus, in quibus Generalis, vel Prouincialis nihil validè potest statuere sine concursu suorum *Definitorum*, aut quouis alio nomine vocentur, qui definitiuum suffragium in huiusmodi negotiis habent. Igitur quoad hoc non possumus regulam generalem statuere, sed spectanda est consuetudo, vel institutio vniuscuiusque religionis, & iuxta modum eius applicare quæ hactenus diximus. Eademque ratione addita est altera limitatio: nam hæc potestas siue conferatur immediatè à Summo Pōtifice, siue mediante religione, & generali Capitulo eius, vel per superemum Superiorem ad medios descendat, sæpè non datur absolutè, saltem quoad plures actus ex dictis, sed cum restrictione & obligatione seruandi talem formam aut modum, vel cum aliqua dependentia ab ipso concedente, aut simili alio modo; & tunc facultas non excedit concessionem: ideoque etiam quoad hanc partem consulenda sunt priuilegia, & statuta religionum, vt secundùm ea limitentur omnia, quę diximus: nam illa procedunt per se, & quantum est ex iure communi, & ex natura & modo talium iurisdictionum; non est tamen dubium, quin iura specialia possint multa addere, quę hic à nobis non possunt considerari, sed ad singulas religiones id pertinebit.

## CAPVT III.

### *De Electione supremi Prælati in Religione: deque conditionibus ex parte ipsius requisitis vt legitimè eligatur.*

I. DVobus modis potest Magistratus aliquis creari, scilicet, vel per electionem, vel per voluntatem alicuius Principis, seu Prælati superioris: omitto enim hæreditariam successionem, quæ in præsenti materia, & in vniuersum in spirituali potestate locum non habet: omitto etiam modum succedendi per nominationem Prælati decedentis, seu finientis tempus suum, deligentis sibi successorem: quia licet hic modus intrinsecam malitiam, aut aliam repugnantiam absolutè non inuoluat in Ecclesia tamen in nullo genere propriæ successionis ac prælationis vsu receptus est; ne prælatio Ecclesiastica quasi testamento legari seu relinqui videretur, & ad vitanda pericula, quæ esse possent, si vnusquisque iuxta suam propriam affectionem successorem sibi posset eligere: & ideo hoc est sacris canonibus vetitum, vt dixit Gratianus in §. *his omnibus*. 8. q. 1. post nonnulla decreta, quæ de hoc adduxerat, & in simili nonnihil in tomo de fide disp. 10. sect. 4. retuli. Dixi autem, hoc non admitti in propriam successionem prælationis, quia nominare aliquem Vicarium, qui præsit interim dū fit electio proprij prælati, non ita repugnaret, quia neque habet prædicta incommoda, nec per canones est prohibitum. Vnde in nostra Societate 8. p. Constit. c. 1. conceditur Generali, vt possit Vicariū nominare, qui statim post mortem eius, debeat Societatem cōgregare, atque illi præesse, donec Præpositus Generalis eligatur: quanquam neque S. Ignatius ipse, neque aliquis eius successor vsque ad hæc tempora, in quibus seribimus, ea facultate vti voluerit. Itaque solùm supersunt duo modi suprà dicti, quibus Prælati religionis creari possunt.

*Electio est de iure naturali.*

II. Vt ergo à supremo capite incipiamus, dicendum est principaliter Prælatum supremum & generalē vniuscuiusque religionis per legitimam electionē iure creandum esse. Hoc probat vsus, & institutio omnium religionum, & est consentaneum iuri canonico, vt statim dicam. Ratio autem est, quia hic Prælatus non habet intra religionem alium superiorē, à quo institui possit: ergo non superest alius modus nisi per electionem. Dices, habere hos prælatos Summum Pontificem superiorem, à quo possent instituī, sicut ab eo creantur Episcopi. Respondetur, potuisse

potuisse quidem Pontificem Summum ho c sibi reseruare,& hac lege, & modo vnamquamque religionem instituere,& approbare;noluisse tamen, vt suauius,& commodius religionibus prouideret,vt nimirum ipsa religio in pastore sibi eligendo consentiret; & vt ipse etiam electus à suismet futuris subditis publicum haberet suæ sufficientiæ, & dignitatis testimonium,& ita cum maiori amore, & inducia à tota religione susciperetur. Simili enim ratione noluerunt Summi Pontifices sibi successores nominare,sed electionem Ecclesiæ committere,vt videre licet in Turrecremata lib. 2. Summæ, c.51.& in citato loco tomi de fide. Atque hoc rectè confirmant iura;quæ disponunt, vt Abbas per electionem monachorum creetur: illi enim Abbates, vt suprà cap.præced.n.11.tetigi,erant tunc in sua religione supremi,quamuis Episcopis essent subiecti, & ideo non poterant à religiosis creari,nisi per electionem;potuissent tamen,si Ecclesia vellet, à solis Episcopis,vel Pontificibus prouideri: illud tamen nunquam factum est,nec iudicatū expediens;propter rationes paulo antè adductas. Et ob easdem nunc in religiosis monialium,quæ subsunt Episcopis,Abbatisse per electionem monialium creantur, & non constituuntur à solis Episcopis. Denique in regulis singularum religionum hoc disponitur, vt videre licet in Regula S. Francisci, cap. 8. & in 8. p. Constitut.Societatis,c.1.& 2.&c.

III. Dices, Quomodo potuit hæc dignitas Præpositi Generalis in vnaquaque religione incipere per electionem, cum electio supponat religionem ipsam constitutam;cùm debeat à religiosis fieri, vt dicemus; religio autem supponat aliquem Prælatum, cui omnes possint obedientiam promittere. Respondeo, primò, necessarium non esse vt conclusio intelligatur de primo initio ac fundatione religionis,nec de nouo quòd tunc inceperit gubernare:nunc enim præcipuè agimus de ordinario regimine religionum,postquam institutæ, & fundatæ sunt. Deinde dicitur generalis prælati electionem aliis modis potuisse in religionibus incipere. Primò: vt præcesserit religio,& regimen eius sine vno supremo capite, vel gubernatore, postea verò singula monasteria inter se consenserint de vno communi prælato eligendo: nec repugnat religionem præexistere sine huiusmodi prælato,vt de religione S.Benedicti,& de antiquis monachis suprà coniecta uimus.

IV. Secundò, potest à principio institui religio cum hac lege,vt nullum habeat prælatū, vt de religione S.Francisci constat ex Regula eius,cap.1.& 8. & idē est de religione Prędicatorum,& de Societate.Modus autem constituendi primum Generalem esse potuit vel per designationem Summi Pontificis, quod ita fuisse in religione S.Francisci colligi potest ex cap.1.Regulæ eius, vbi Franciscus ipse soli Papæ promittit obedientiam;de aliis autem dicitur, *Teneantur obedire Francisco, & successoribus eius*; vel etiam potest talis creatio fieri per liberum consensum omnium,qui in principio aggregati fuerunt fundatori religionis,illi obedientiam promittendo, etiā ante approbationem Apostolicam:nam licèt eo tēpore ille non esset verus prælatus sicut illa non erat vera religio;tamen adueniente approbatione, per quam Pontifex confirmat quod priùs factum est,& acceptat sua vota tanquam solennia, confertque participationem suæ iurisdictionis illi religioni in individuo prout in talibus personis inchoata, incipit ille esse verus prælatus generalis ordinis.Et fortasse etiam ita factum est in religione S. Francisci, & sancti Dominici. Alio item modo potest primus Generalis fieri per propriam electionem,& post religionem iam verè institutam,& confirmatā, prout in nostra Societate contigit:anno enim 1540.confirmata est à Paulo III. sequenti verò anno P. N. S. Ignatius in Generalem electus est. postea verò tam ipse Ignatius, quàm socij eius solennem professionem emiserunt; in qua etiam notari potest quòd Ignatius ipse Summo Pontifici tantùm,reliqui verò ipsi etiam Ignatio perpetuam obedientiam promiserunt.Rursus obseruare licet, prius fuisse Societatem veram religionem, quàm in ea esset facta solēnis professio; imò priusquā essent vota aliqua, authoritate Pontificia in ea recepta,quia iam erat approbata, & erat in ea potestas emittendi talia vota,quæ primū facta fuere ab ipso Ignatio, & illa ex vi prioris approbationis ipso iure fuerunt acceptata per Apostolicam Sedem; reliqua verò mediante ipso Ignatio admissa fuere. Denique notare licet in ea electione,personas illas priùs fuisse eligentes, & electam,quàm essent veri religiosi, quòd nondum votum obedientiæ emisissent: quamuis enim prius illud esse decreuissent ex lib.2. vitæ Ignatij.c.13. nōdum tamen illud executioni mandauerant. quod quomodo esse possit,paulò pòst declarabimus.

*Lib. 2. vita S. Ignatii, c. vlt. & lib. 3. c. 1. apud Ribadem.*

## *De conditionibus ad electionem alicuius in Prælatum religionis,præcipue Generalem.*

V. Quoniam verò in conclusione dictū est, id quod etiam de se est manifestum, electionē hanc debere esse legitimam,nam à lege præcipuè vigorē habet: ideo explicandum nobis superest quid requiratur vt hæc electio legitima sit. Possunt autem ad tria capita reduci huiusmodi requisita,nimirū, ad personam electam, seu eligendam; electores, & formam, seu modum electionis. Primum horum in præsenti capite expediemus,duo reliqua in duobus sequentibus. In persona ergò eligenda duo desiderantur,scilicet capacitas & dignitas. Circa capacitatem igitur sciendum est,ex natura rei, vel ex solo diuino iure nullam conditionem specialem ad hāc capacitatem requiri præter generales, vt quòd sit persona humana; ratione vtens,& apta aliquo modo ad hoc regimen suscipiendum, hæc enim in omni electione humana necessaria sunt: præter hæc verò ex vi solius rationis naturalis nihil amplius cum fundamento addi potest. Quatenus verò electio hæc in fide suo modo fundatur, & ad supernaturalem finem ordinatur, rectè colligitur ex discursu etiam connaturali fidei, & gratiæ, ad hanc capacitatem necessariam esse fidem, seu fidei professionem in persona eligenda, quia aliàs non potest esse apta ad huiusmodi regimen. Vnde etiam necessarium est quòd sit persona baptizata, ex generali principio alibi latè tractato t. 4. & 5. in 3. p. quòd *sine charactere baptismali nullus est capax spiritualis iurisdictionis.* Quòd verò ex diuino iure positiuo, nihil amplius hic requiratur, ex dicendis constabit.

*Quæ conditiones iure naturali requirantur.*

VI. Supereſt ergo vt de iure Ecclesiastico videamus an in eligendo aliquid amplius requiratur, vt non solùm capax,sed etiam dignus censeatur. Hoc autē ius triplex distingui potest,speciale,generale, & generalissimum:speciale hic voco, quod in vnaquaq; religione per specialia indulta, vel priuilegia additum est,quale esse potest,v.g quòd persona eligenda non ducat originem ex Iudæis, vel aliud simile. Et de hoc iure nihil hic dicimus. Generalissimum appello quod non solùm religiosis,sed omnibus cęteris Ecclesiasticis electionibus commune est; quale est,quòd eligendus non sit excommunicatus,aut irregularis ad officium vel beneficium: de quo etiā hic non agimus,in sua generalitate, quia spectat ad materiam de Censuris, & Irregularitate, quæ in proprio loco tradita est: solum hic addemus quæ necessaria fuerint ad applicandum huic electioni illam communiorē doctrinam,quod fiet explicādo

*Ius Ecclesiasticum triplex.*

ius, quod generale vocamus, quatenus omnibus religionibus commune est.

### *Prima conditio iuris communis ad Generalis prælaturam, legitima ætas.*

VII. Prima ergo conditio requisita in persona eligẽda, est, vt habeat legitimam ætatem, quæ ad minimum debet esse viginti quinque annorum, iuxta cap. *cum in cunctis*, de Electione, confirmatum à Cõcilio Tridentino sess. 24. cap. 12. de Reformatione. Hæc autem iura generaliter loquuntur de omnibus dignitatibus Ecclesiasticis, habentibus curam animarum annexam, sub quibus sine dubio comprehenduntur etiam prælationes regulares, magnã enim sine dubio habent curam animarum ordinariam, & ex officio, veræque prælationes, & dignitates Ecclesiasticæ sunt, vt suprà diximus. Quia verò ibi in Episcopis postulatur ætas triginta annorum, in inferioribus viginti quinque, dubitari potest sub quo illorum membrorum comprehendere debeamus prælatum generalem religionis. Nam in rigore & proprietate non est Episcopus, sed dignitate inferior; verba autem legis in sua proprietate seruanda sunt: præsertim in lege, quæ ponit formã necessariam, & irritat actum in quo omittitur: nam ex hac parte est odiosa, & ideo restringenda ad verborum proprietatem. Contrarium autem videtur suadere ratio: quia hæc maior ætas non tam postulatur in Episcopis propter ordinis dignitatem, quàm propter superiorem iurisdictionem, & grauiora negotia, & actus, qui ratione talis iurisdictionis ad illos pertinent. Sed supremus Prælatus religionis participat maximè iurisdictionem Episcopalem, quæ in illo ratione status subditorum magnam iudicij maturitatem requirit. Ergo, quantum ad præsens spectat, videtur sub Episcopi nomine comprehendendus. Nihilominus prior sententia in rigore iuris vera videtur propter rationes adductas, & quia nullus author illam extensionem facit. Imò Panormitanus dict. cap. *cum in cunctis*, num. 6. quærens *quid de Abbate?* respondet in iure clarè non caueri, communiter tamen reuocari ad dispositionem de inferioribus dignitatibus: diximus autem suprà cap. 2. num. 2. ius commune nihil disponere in particulari de hac prælatione vniuersali, seu generali religionis; sed tantùm de Abbate, quatenus per se erat quasi supremus intra suam religionem. Addo præterea, licèt hic sit veluti casus omissus in iure communi, nihil referre, quia moraliter loquendo, & quasi ex ipsarum rerum natura seu necessitate contingere non potest, quin is, qui in Generalem eligitur, trigesimum annum ætatis excedat: nec existimo contigisse vnquam in graui aliqua religione, vt iunior aliquis fuerit electus. De Sancto enim Bonauentura legimus cum 35. ætatis annum ageret, & per tredecim tantùm in religione fuisset, electum esse, quod singulare valde, & extraordinarium reputatur, factumque fuisse ob eius singularem virtutis & doctrinæ excellentiam. Cuius non dissimile exemplum in admodum reuerendo P. N. Generali Claudio Aquauiua Romæ ante viginti annos conspeximus: nam 39. ætatis anno, & 15. religionis propter eximias naturæ, & gratiæ dotes in Generalem Societatis electus est.

*Dubiũ quæ sit legitima.*

*Resolutio authoris.*

### *Secunda conditio, professio solennis, expressa, & in eadem religione.*

VIII. *Prima pars.* Secunda conditio hodie necessaria, vt quispiam sit capax huius electionis, est, vt sit expressè professus eandem religionem. In qua tres includuntur: prima est, vt sit professus: habetur in cap. *cum ad nostram*. de electione, vbi irritatur electio, in qua quidam electus fuit in Abbatem prius quàm esset monachus: idem habetur in cap. *cum causam*. & in cap. *cum in magistrum* eodem titulo: in quibus iuribus obseruare licet, solùm prohibere, ne seculares, seu non professi eligantur, & præcipere vt electiones de aliis factæ irritentur; non tamen in eis expressè declarari, an tales electiones essent ipso iure nullæ, & an ille defectus redderet personam incapacem, vel solùm indignam, seu improportionatam. Vnde videtur probabile secundùm illud ius antiquum tales electiones non fuisse irritas ipso facto, quia in dict. cap. *cum causam*, allegatur consuetudo, qua multi Priores continuè vnus post alium fuerant non professi, qui cum ita simpliciter appellentur, non videntur fuisse reputati tantùm, vel solo nomine, sed veri Prælati: vnde Pontifex subdit, *Non debemus solum attendere quid factum sit, sed quid sit faciendum*. Et hanc opinionem indicat Panorm. ibi, numer. 6. dicens, *Item nota, quod electio facta in Ecclesia regulari ne non professo venit irritanda, consuetudine contraria non obstante. Hodie vero est ipso iure nulla, per c. nullus, de elect. in 6.* Sentit ergo, ante illud ius libri 6. nõ fuisse talem electionem ipso iure nullam. Quod expressè asseruit glossa in dict. c. *nullus*. Nihilominus glossa in dicto c. *cum ad nostram*, exponit, *irritare*, id est, irritam nunciare, citans cap. *Officij*. eod. tit. ex quo, mea sententia nihil probatur, nam agit de re longè diuersa, vt infrà exponam: alia vero glossa in dict. cap. *cum causam*, citat cap. *Abbatem*, & c. *quam sit* 18. q. 2. vt probet, talem electionem etiam ante illa decreta Innocentij III. fuisse nullam, ac proinde verbum *irritare* ibi idem esse quod irritum declarare. In illis autem iuribus solùm dicitur, Abbatem eligẽdum esse à monachis de sua, vel de eadem congregatione: potest autem nouitius in rigore dici de eadem congregatione; & ideo illa iura non videntur satis conuincere.

*Probatur ex.*

*Obiectio.*

*Refellitur.*

*Confirmatur.*

Nihilominus tamen iura illa ita intelligenda esse, quia propriè congregatio religiosorum, præsertim in ordine ad electionem, solùm comprehendit professos, qui etiam ad eligendum solùm comprehenduntur: nam de eisdem, seu de eadem congregatione loquũtur illa iura in ordine ad actiuam, & passiuam electionem. Quare non dubito, quin ante Innocentium III. hæc conditio fuerit necessaria iure communi; & præterea quia nisi ita esset, nõ præciperet Innocentius illam irritari, nec diceret, consuetudinem non potuisse in contrarium prœualere. Probabile etiam est, fuisse conditionem ita necessariam vt sine illa persona esset inhabilis: quia illa conditio ponitur tanquam de forma substantiali electionis, & vt tam necessaria ex parte eligendi, quàm ex parte eligentium. Et ita etiam sentit Hostiensis dict. c. *cum causam*. n. 7. & Panormitanus varius esse videtur, nam ex illo textu colligit, quod consuetudo non potest habilitare personam prorsus inhabilem. Nunc autem certior res est, & ex dict. c. *nullus*, quod iam exponemus.

*Secundò.*

Secundò addendum est huic conditioni, non quamcunque professionem sufficere, sed necessariã esse expressam. Ita enim additum est in cap. *nullus*. de elect. in 6. vbi ad tollendam omnem dubitationem, non de monacho, sed de religiosis sub hac voce, nec de Abbatia tantùm, sed etiam de prælatura, cuiuscunque religionis mentio fit: & postulatur, vt eligendus *antea fuerit ordinem regularem expressè prof.ssus*. Et additur, *Quodsi secus actum fuerit, eo ipso irritum habeatur*. Atque idem de Abbatissis statuitur in cap. *indemnitatibus*. eod. tit. quod ius secundùm omnes, quantum ad hanc partem, nouũ fuit, nam ante illud sufficiebat tãta professio, cùm verè religio-

religiosum efficiat. Nunc autem non est dubiū quin conditio hæc expressæ professionis sit de substantia & valore talis actus, cùm in illo textu hoc satis expressum sit: de quo etiam aliqua diximus supra tomo præced. tractando de effectibus professionis.

XI. Tertiò addendum est huic conditioni, debere *Tertia pars.* hanc expressam professionem esse in eadem religione, ita statuitur in Clement. 1. de electione, prohibetur enim *ne religiosus aliquis in Abbatem, vel Prælatum alterius religionis, vel habitus de cætero eligatur. Quod si secus actum extiterit, sit eo ipso irritum, & inhabile.* Vbi ponderanda est illa particula *de cætero*, qua significatur illud esse ius nouum: antea enim non erat hæc conditio tam necessaria, vt ibi notat glossa, & illam renouat Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 10. de Reform. & sess. 25. c. 21. de Regul. Verùm etiam eximio iure antiquo postulari, vt patet ex dict. c. *Abbatem.* 2. & in c. *quam sit.* 18. q. 2. in quibus Abbas eligendus dicitur de eadem, seu de sua congregatione: non erit autem de eadem congregatione, nisi in eadem professus sit. Vnde Gregorius expressè dixit *non extraneus.* Consonat etiam cap. *nec è meritis,* & c. *nullus inuitis.* & c. *obitum.* d. 61. vbi Celestinus, & Gregorius Pontifices statuunt, vt in vnaquaque Ecclesia ex eius clericis Prælati assumantur, & non ex alia, nisi in eadem digni inuenti non fuerint. Quæ conditio etiam subintelligebatur in Abbate religionis, imò expressè ponitur à Gregorio in dict. c. *quam sit. Quod si aptam* (inquit) *inter se personam inuenire nequiuerint, solerter sibi de alio monasterio similiter eligant ordinandum.* Quo etiam modo videtur intelligendum cap. *Abbas.* 2. quod ex Concilio Moguntino refert Gratianus 18. q. 2. vbi si contingat Abbatem cum licentia Episcopi locum suum relinquere, dicitur, *eligant sibi fratres Abbatem de ipsis: sin autem, de extraneis*; sub illa enim conditione, *sin autem*, subintelligendum est, scilicet, *commode fieri non poterit*; quamuis canon ille in Conciliis Moguntinis non reperiatur. Nunc autem conditio hæc non ponitur in dicta Clementina, sed absolutum est decretum, & irritans; & ideo non existimo posse admitti exceptionem illam priuata authoritate: sed in eo casu recurrendum esse ad Superiorem; qualis est solus Summus Pontifex in casu, de quo loquimur, quanquam timendum non est quòd possit moraliter euenire, vt in tota aliqua religione nullus sit, qui ad eam gubernandam dignus sit, & sufficiens.

XII. *Aristotelis hæc secunda ratio reuocatur ad primam.* Vt autem rationem huius conditionis declaremus, quærimus, an hæc conditio sit necessaria ex obligatione iuris naturalis, vel solùm positiui Ecclesiastici. Quidam enim primum asseruerūt, eo quòd *Pontifices ratione naturali niti videantur.* Innocentius enim inde probat, hominem non professum non posse esse Prælatum professorum, quia lex diuina prohibet in boue & asino arare, aut vestem induere de lana linoque contextam: nam licèt hæc sumpta sint ex lege veteri, non tamen vt positiua erant; sic enim cessauit; sed vt indicant naturale iudicium rationis, cui non congruit, vt homines disparis professionis vel habitus simul in eisdem monasteriis socientur, vt dixit Clemēs V. dicta Clement. 1. & Concilium Hispalense II. c. 9. ex eadē lege Moysis confirmat quod dixerat, *in vno eodemque officio non debet dispar esse professio.* & infrà subdit optimam rationem; *Nam cohærere, & coniungi non possunt, quibus & vota, & studia diuersa sunt.*

XIII. *Obiectio solutur.* Veruntamen ex tribus partibus huius conditionis, secundam clarum est non esse necessariam, nec præceptam ex natura rei scilicet, quòd professio fit expressa: quia nulla est ratio, quæ necessitatem suadeat, sed congruitatem, vt per se satis est clarum, & in superioribus traditum est, & ex ipso iure constat ante illam Ecclesiæ constitutionem, non fuisse factam differentiam inter professos tacitè, vel expressè, vt in Prælatos religionis eligi possent. Si autem ex natura rei expressa professio esset aliquo modo necessaria, fuisset ille intolerabilis error. Solùm ergo illa conditio postulata fuit, quia professio tacita dubiis, & litibus est exposita: oportet autem, vt de illius professione, qui in Prælatū eligitur, maxima certitudo, quoad fieri possit, habeatur. Et ideo hæc conditio non fuit ab Ecclesia postulata donec necessitas professionis clarius proposita fuit tāquam de substantia, & valore electionis.

Deinde tertia pars illius cōditionis, scilicet, quòd XIV. sit professus eiusdem religionis, congruitatis tantùm est, non necessitatis: quia, si illa conditio ex natura rei esset necessaria, maximè quia sine illa nullus posset dignè, & conuenienter munus Prælati exequi; consequēs falsum est: ergo: Maior patet, quia nulla alia ratio talis necessitatis cogitari potest, cū reliqua omnia, quæ possunt esse de substantia talis muneris, possint facilè reperiri, vt iudicium, & sufficiens rerum notitia, ac recta voluntas, &c. Minor autem patet, quia illa disparitas professionis, vel habitus non necessariò impedit, quominùs Prælatus inferiores gubernet iuxta eorum regulas, & institutum, in quo potest, & debet esse satis instructus; & ideo Clemens V. in dicta Clementina solùm dixit, *Cùm rationi non congruat*, non verò dixit, *cùm rationi repugnet, aut contrarium sit.* Congruitas enim in hoc consistit, quòd disparitas religionis non conciliat amorem, vel in Prælato ad religionem ipsam, vel in subditis ad ipsum Prælatum, nec etiam iuuat dissimilitudo habitus: per se autem constat, hoc nō esse necessarium impedimentum ex sola rei natura, nisi lex fuisset adiuncta. Imò etiam per legem posset aliis modis illi incommodo subueniri absque identitate professionis, argumento cap. *Deus qui*, de vita & honest. clericor. vbi in casu necessitatis ad tollendum scandalum, & ad ædificationem proximorum, debent homines disparis professionis se conformare in vnum honestum habitum, & propositum: sic ergo posset religiosus alibi professus eligi in Prælatum alicuius religionis, dummodo se illi conformaret in habitu, & exteriori modo viuēdi, quantum ad vnionem sufficeret. Quod significauit glossa vltima in cap. *in nona.* 16. q. 7. & Panormitanus dict. cap. *Deus qui.* Tandem confirmatur, quia antiqui canones statuebant (quod nunc etiam fieri potest ex dispensatione Pontificis) vt si in propria religione non inueniretur dignus, ex alia sumi posset. Supponitur ergo, posse esse personam ex se dignam ad tale munus, etiamsi in eadem religione professus non sit: vel etiam supponitur, per excessum in aliis dotibus compensari posse diuersitatem illam professionis: ergo absque vlla dubitatione conditio hæc non est ex sola rei natura necessaria, etiamsi ex se habeat congruitatem sufficientem, vt per legem humanam tanquam necessaria præcipi potuerit.

De prima etiam parte huius conditionis idem XV. dicendum censeo, scilicet, professionem personæ eligendæ in Prælatum non esse ex natura rei conditionem necessariam; esse tamen ita congruam, vt meritò lex humana necessitatē addiderit. Hoc secundum à fortiori constat ex dictis: nam si professio eiusdem religionis habet illam congruitatem, multo magis professio absolutè. Prior autem pars ex dictis in cap. primo manifesta est. Duo enim requiruntur in huiusmodi Prælato: vnum est voluntaria subiectio subditi per traditionem, & votum obedientiæ: aliud est spiritualis iurisdictio. De primo constat posse religiosos, si velint, promittere obedientiam homini non professo, sed seculari clerico, nō solùm si sit Episcopus, de quo nullus dubitat, verùm etiam, si Episcopus non sit, posse eū Ecclesiam

tale votum recipere, & approbare, quia non est per se malum, nec contra bonos mores, & in particulari posset esse vtile. Idemque cum proportione est de iurisdictione: nam eadem ratione posset Pontifex (ad eum enim hoc primariò pertinet) eam conferre Prælato seculari, sicut olim eam habebant Episcopi. Dices, hoc ideo esse quia Episcopi sunt in altiori statu, vt respondet Panormitanus in c. *cum causam*. de Elect. n. 6. & bene quoad reddendam rationem iuris communis, quæ pertinet ad congruitatem, & decentiam, non ad absolutam necessitatem, secluſa lege prohibente. Nec enim semper necesse est, vt Prælatus sit in eodem, vel altiori statu, satis enim est quòd persona ipsa sit sufficiens ad tale regimen: ita enim professus in religione laxiori propter qualitates personales posset, secluſa prohibitione positiua, assumi ad regendam strictiorem religionem: presbyter etiam est suo modo in altiori statu, quàm Diaconus; & clericus in sacris, quàm in minoribus, & nihilominus minores sæpè, assumuntur ad gubernandos maiores. Denique, quamuis lege ordinaria laicus non sit capax iurisdictionis spiritualis; nihilominus Pontifex de absoluta potestate posset illam conferre laico in personas Ecclesiasticas: neque id esset per se intrinsecè contra legem naturalem, aut diuinam, vt in tomo de censur. disp. 2. sect. 3. num. 12. quamuis posset esse indecens, & scandalosum, & ita per accidens malum: ergo eadem vel maiori ratione posset Pontifex conferre iurisdictionem clerico seculari in religiosos, quia non minor, imò fortasse maior disparitas est inter laicum & Ecclesiasticos, quàm inter clericum seculare, & religiosos. Innocentius ergo præcipiēs illam conditionem, affert legem diuinam quasi in exemplum: nam illa diuina lex etiam supponebat congruitatem in ipsa natura rerum, non absolutā necessitatem.

XVI. *An in professione requiratur antiquitas.*

Quæri autem potest vlteriùs circa hanc conditionem, vtrùm requiratur aliquod tempus, seu antiquitas professionis in tali persona; vel statim post factam professionem eligi possit. Ratio dubitandi est, quia Concilium Trident. sess. 25. cap. 7. de Regularibus, statuit, vt Abbatissa non eligatur, nisi quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit; vel si id fieri non potuerit, saltem quinque: ergo idem erit necessarium in Abbatibus, tum quia sub masculino genere solet comprehendi fœmininū: ergo & è conuerso: tum etiam, quia maior authoritas, & vitæ approbatio in Abbate quàm in Abbatissa videtur necessaria. Vnde à fortiori id obseruandum erit in Generali religionis. Nihilominus dicendum est, necessarium non esse, vt aliquod certum tempus post professionem transeat, sed statim per ipsam professionem expressam reddi personam capacem huius prælationis, quantum est ex hoc capite. Ratio est, quia nullo iure præscribitur illa conditio, & ex natura rei necessaria non est. Primum patet, quia in corpore iuris nec de Abbatibus, nec de Abbatissis, nec de Prælatis religionis in communi aliquid simile inuenitur, aut ab authoribus refertur: decretum autem Concilij Tridentini potiùs ad oppositum induci debet, quia specialiter id statuens de Abbatissa, videtur relinquere Abbatem in communi, & antiqua regula; vt in simili argumentatur Abbas in cap. *cum in cunctis*, de Elect. num. 6. & sumitur ex glossa, ibi recepta in c. *indemnitatibus*. de Electione, verb. *Trigesimum*, & verb. *Non obstante*, in fine. Vnde, licèt sub masculino genere comprehendi soleat fœmininum, non tamen è contrario: vt ad hoc propositum dixit expresè Abbas in cap. *super mordinata*. de Præbend. numer. 8. cum glossa in Clementina *Attendentes*, de statu monachor. verb. *Cecidisse*. Et habetur expresè in l. *si ita scriptum*, ff. de Legatis 2. vbi dissimilitudo rationis, fundata in vsu verborum, ac decentia, assignatur. *Exemplum enim* (inquit) *pessimum est fœminino vocabulo etiam masculos contineri*. Quoad rem verò est etiam facile differentiam assignare: quia virilis cōditio perfectior est, & securior, & ideo non ita indiget huiusmodi temporis limitatione, aut conditione. Secundum autem & per se est facile, & ex dictis in superiori puncto cū proportione ostendi potest, quia hæc antiquitas professionis, regulariter, ac moraliter loquendo, potest esse valde necessaria, vt possit quis more religionis diutiùs & meliùs expediri, quę experientia moraliter necessaria est ad rectè gubernandum: non tamen est conditio simpliciter necessaria ex natura rei, non solùm ad capacitatem, verū etiam nec ad dignitatem personæ: quia illa experientia potest aliis modis suppleri, vel conditiones alię, & dotes personæ possunt esse tales, vt illum defectum compensent. Solùm est cauendum, ne ita eligatur aliquis repētè professus ad huiusmodi prælationem, vt illa iam vacante, ex seculari fiat religiosus, & profiteatur, vt ad prælationem promoueatur: hoc enim adeò est in iure reprobatum, vt talis electio irrita decernatur, in cap. *Officij*, de Electione, etiam in eo casu, in quo electus *paratus erat purgare se, quod nulla fuisset ad id ambitione inductus*, vt ibi dicitur, *quia* (vt ibi etiam subiicitur) *ex his quæ in continenti subsequuta sunt, ostenditur quod talis talister non possit eligi in Abbatem.*

Occurrit autem circa illud caput dubitatio, an saltem prohibitum sit, statim post professionem aliquem eligere in Abbatem, vel Generalem: nā hoc videtur supponi in illo textu, cùm tamen nullibi talem prohibitionem inueniamus, & alioqui desiderari non possit quantum tempus intercedere debeat. Vnde etiam difficile est rationem addere, cur illa electio irrita declarata fuerit, quia ille defectus non erat per se sufficiens ex sola rei natura ad irritandam electionem, vt per se constat, quia illa celeritas vel etiam vera ambitio non affert secum incapacitatem, neque etiam ante illud caput inuenitur ius Ecclesiasticum talem electionem irritans: quomodo ergo potuit irrita declarari? Propter hoc dicere posset aliquis, illum fuisse electum in Abbatē, priusquam esset professus, nam eodem die, quo receptus est in monachum, electus est in Abbatem, vt in Integra dicitur. Sed authores non ita intelligunt hunc textum, & meritò, tum quia monachum fieri in rigore magis significat professionem facere, quæ tunc fieri potuit statim primo die recipiendo habitum professorum, vel etiam expresè profitendo, & renunciando iuri suo: tum etiam, quia nec talis ratio dubitandi proposita est, cùm tamen futura esset potissima, nec Pontifex in illa fundatur, nec præcipit professionem facere, vt iterū eligi possit; sed solùm vt competenter instruatur, & purgetur. Censeo igitur, electionem illam particularem non fuisse nullam ipso facto propter rationem allatam; & consequenter verba illa, *Irritam esse decernimus, & inanem*, non significare sententiam tantùm declaratoriam nullitatis, sed effectricem talis nullitatis, irritando id, quod factum erat, quamuis nō esset per se irritum: ad irritandum autem sufficiens ratio fuit vehemens ambitionis præsumptio, orta ex his, quæ in continenti facta sunt. nam vt in Integra dicitur, eodem die, in quo monachus est effectus, fuit in Abbatem electus. Accessit etiam, quòd illa persona non satis digna, & sufficiens reputata est, *eo quod antequam esset professus, voluit esse magister.*

XVII. *Quæritur de quo tempore loquatur textus.*

An verò id statuerit Pontifex, vt in posterum similis electio sic facta, sit irrita ipso facto, dubitari potest propter vim verborum, *Irritā esse decernimus, & inanem*. Quæ ferri videntur non solùm in illam electionem, sed in omnē similem. Quod licèt fortasse

XVIII. *An omnis electio facta ante professionem sit irrita ipso facto.*

defendi

defendi possit; mihi tamen probabilius videtur, ibi legem statui, vt in simili casu possit & debeat cassari electio, prout ibi Innoc. indicat, & Hostien. quia verba textus non aliud in rigore postulant, & non sunt ampliandа in materia rigorosa; at lex illa, vt respicit ambitionem, pœnalis est; vt verò fundatur in personæ insufficientia, non est tam euidens indignitas, vt sufficiat ad nullitatem. Hinc autem inferri videtur, quoties electio religiosi ad huiusmodi prælationē est nimis præmatura, etiamsi post professionem fiat, posse irritari; & consequenter inferetur, vt electio sit omnino rata & firma, necessarium esse vt aliquod tempus à professione interiectum sit: hoc autem videtur præter consuetudinem, & contra rationem, quia nullum certum tempus ibi designatur, nec designari potest.

XIX. Dicendum tamen est, in primis ibi non tantùm considerari breuitatem temporis post professionem, sed subitam mutationem à seculari statu vsque ad prælationem, addita etiam illa circumstantia, quòd mutatio facta est vacante Abbatia. Nā ex his omnibus simul sumptis & ambitio, & insufficientia valdè præsumitur; ideoque quoties similes circumstantiæ occurrerint, irritandam esse electionem: quod adeò verum est, vt sine dispensatione Papæ fieri, & confirmari nō possit, vt ibidem significatur, vt rectè Panormit. notauit. Nihilominus addo, nunc, moraliter loquendo, nunquam esse irritādam electionem propter celeritatem eius, post legitimam professionem electi, nisi aliunde manifestè redundet in personæ electæ insufficientiam, & indignitatem. Probatur ex eodem capite, verbis illis, *Verum postquam fuerit in regula competenter instructus.* Vbi glossa, & Doctores ad summum requirunt annum ad huiusmodi instructionem, vel committendum dicunt prudenti arbitrio: nunc autem ad professionem faciendam prærequiritur annus integer religionis, in quo, si persona sit tantæ capacitatis, vt sit digna prælatione, profectò etiam poterit competenter instrui in regula religionis: ergo, nisi persona alioqui sit indigna, vel ambitio, aut vehemēs præsumptio eius intercedat, sola ratio, seu breuitas temporis post professionem, non infirmat electionem, vt ob eam causam cassari possit. Quod sensit Fredericus de Senis consil. 258. cum Ioan. Andr. in *c. cum ad nostram.* de elect. vbi Additio ad Panorm. idem notat.

## *Tertia conditio Sacerdotium.*

XX. *Sacerdotium nullo iure postulatur, sufficiat prima tonsura.* Tertia principalis conditio necessaria in persona eligenda ad prælationem religionis, præsertim supremam, est, vt sit sacerdos, ex ca. 1. de ætate, & qualitate. Certum est autem, hanc conditionem nō esse requisitam iure diuino, vel naturali, quia nullam habet intrinsecam connexionem cum tali munere, vel positiuo, quia nullum est de hac re scriptum, vel traditum. Deinde si in hoc munere præcisè spectemus potestatem dominatiuam, & subordinationē religiosam, ortam ex votis & professione, etiam ex communi, & antiquo iure Ecclesiastico, non esset necessaria hæc conditio, imò nec alicuius ordinis, vel primæ tonsuræ: quia cùm illa potestas non sit iurisdictionis spiritualis, de se non requirit ordinē, vel inchoationem eius. Sic enim antiqui Abbates nec sacerdotes, imò nec clerici erant, vt colligitur ex *c. à Subdiacono.* d. 93. præsertim prout à Gratiano legitur: & ita ex illo colligit glossa in *c. tuam.* de ætat. & qualit. & Panormitanus in cap. 1. de ætat. & qualit. Quamuis in ipso can. 7. Concilij Romani, sub Sylueltro prout in 1. tom. Cōciliorum refertur, nulla fiat Abbatis, aut Monachi mentio: tamen ex aliis decretis 18. q. 2. idem colligi potest. Et fortasse verum est, etiamsi inter religiosos subditos aliqui sint sacerdotes: quia ex vi illius potestatis non subduntur vt sacerdotes, nec quoad actus iurisdictionis, sed quoad disciplinam religiosam; nec in eo esset intrinseca indecētia: quia quoad illum modum regiminis magis consideratur æqualitas professionis, & super omnia perfectio virtutis. & ita credo sæpè contigisse in antiquis religiosis: nam Equitius, Pachomius, Antonius, qui presbyteri non fuerunt, nec fortasse clerici, in suis monasteriis presbyteros aliquos sibi religiosè subiectos habere potuerunt. Et S. Franciscus sacerdos non fuit, vt refert Bonau. in expositione suæ Regulæ, cap. 7. & fortasse in principio suæ religionis nec clericus fuit, quantum colligi potest ex discursu vitæ eius, quam Bonauen. scribit, & tamen etiam tunc nonnullos religiosos sacerdotes habuisse in sua religione, licèt paucos, refert Bonau. dict. cap. 7. At verò considerando in Prælato religionis spiritualem potestatem, ex generali lege canonica necessarium est, & sufficit, vt sit clericus, quia laicus etiam religiosus non est capax spiritualis iurisdictionis, vt suprà dixi. Quòd autem sit sacerdos non videtur necessarium, quia quicunque ordo, etiam prima tonsura, sufficit, quantum est ex generali ratione spiritualis potestatis. Nec etiam ex speciali ratione iurisdictionis religiosæ videtur hæc conditio necessaria, aut aliquo iure præscripta: nam in dict. c. 1. de ætat. & qualit. solùm mandatur, vt *Abbates, Decani, & Præpositi, qui presbyteri non sunt, presbyteri fiant.* illa tamen non ponitur vt conditio necessaria, vt eligi possint ad tales dignitates, nec de religiosis aliquid ibi speciale dicitur. Adde D. Franciscum fuisse Generalem sui Ordinis, qui tamen sacerdos non fuit, vt dixi: idemque Sanctus in sua Regula statuit, vt conuersi sui Ordinis sine ordinibus sacris possint esse Prælati.

*Siue spiritum iurisdictionem dict. cum sufficiat prima tonsura.*

XXI. *Postulatur tamen dicta sacerdotii conditio, saltem post obedientiam debito tempore suscipiendi, propter curam animarum subditorum.* Dicendum ergo censeo, conditionem hanc in tātum esse iure communi necessariam in persona eligenda ad hanc prælationem, in quantum in omni persona, cui cura animarum committitur, seu confertur beneficium, aut dignitas habēs annexam hāc curam vel obligationem, postulatur. Ratio est, quia nullo speciali iure imposita est circa hoc maior obligatio, vel necessitas. De iure autem communi necessarium non est, vt qui promouetur ad curam animarum habendam, sit iam sacerdos, quādo promouetur; sed satis est, vt per promotionem ipsam seu beneficium obligetur ad sacerdotium suscipiēdū. Quod notauit Abbas in dict. c. 1. de ætat. & qualitat. & colligitur ex eodem textu, & ex cap. *præterea.* eod. tit. & cap. *si pro clericis.* de Præben. in 6. Ita ergo in præsenti, quamuis religiosus professus nōdum ordinatus sacerdos, in Prælatum religionis eligeretur, iure communi non esset irrita electio, nec irritanda, quia nullum haberet iuris defectum: teneretur autem sic electus debito tempore ordinari, tū ex dict. c. 1. vbi nomine Abbatis omnes intelligunt comprehendi Prælatum religiosum, nomen etiam Præpositi propriè illi conuenit. Ratio verò est, quia nunc Abbates seu Prælati religionum habent propriam curam animarum: necessarium autem est, vt pastores animarum sacerdotes sint, quia aliàs nec poterunt per seipsos subditis peccata remittere, neque pro eis offerre, aut Eucharistiæ sacramentum tribuere: quod magnum inconueniens est, quia deesset illis potestas ad præcipua munera sui officij, cui non semper possunt per alios conuenienter satisfacere; & præterea postquā in religionibus quāplures & præcipui sunt presbyteri, indecens profectò esset, Prælatum non esse sacerdotem. Quę ratio, moraliter loquendo, probat, etiam ante electionē esse debere sacerdotem; ex decentia tamen, & ex communi cursu rerum, non ex necessitate, quia de hoc nulla est lex.

XXII. Dici verò potest, regulariter necessariũ esse, vt eligendus, sit ordinatus in sacris. ita colligitur ex ca. *tuam*. de ætat. & qual. ibi, *Cùm instante necessitate in articulo, possit in Abbatem assumi, etiam in minoribus ordinibus constitutus*. Nam per argumentum à contrario colligitur, extra articulum necessitatis debere esse ordinatum in sacris qui Abbas constituitur, & ita notat ibi Panormitanus: nam si ob necessitatem potest fieri Abbas qui non est ordinatus in sacris: ergo extra necessitatem, atque adeò regulariter non potest eligi nisi ordinatus in sacris. Veruntamen satis probabile est, quod & glossa ibi indicat, ibi esse sermonẽ de irregulari, qui non potest in sacris ordinari, vt indicant illa verba textus, *Instituas in Abbatẽ, ita videlicet quod ad sacros ordines non ascendat*. Vnde fit, vt ibi appelletur non constitutus in sacris non omnis ille, qui actu non est ordinatus, sed qui nec potest etiã ordinari: vnde glossa vltima aduertit, Pontificẽ per illa verba, *Cum instante necessitate*, &c. respondere tacitę obiectioni, quomodo fieri possit Abbas, qui non potest fieri sacerdos: ergo nõ sola priuatio actualis, sed incapacitas consideratur. Vnde ex illo textu solũ colligitur, irregularem ad sacros ordines non posse iure ordinario eligi in Prælatum religionis: sequiturque hoc ex præcedenti assertione. nam eo ipso quòd obligatur ex vi muneris ad sacros ordines, non potest ad illud eligi, qui ad eos est impeditus. Quæ verò necessitas sufficiat, vt non obstante hac irregularitate, quis eligatur, & an tunc etiam requiratur dispensatio, paulò inferiùs dicemus.

XXIII. *Necessarium verò est vt habeat saltẽ primam tonsuram.* Vltimò verò circa hanc conditionẽ addi potest, necessarium esse vt eligendus ad prælationẽ regularem, præsertim supremam, clericus ordinatus sit, saltem in minoribus ordinibus, seu aliquo eorum. Hoc apertè colligitur ex dict. c. *tuam* ibi. *Cum instante necessitatis articulo, possit in Abbatem assumi etiam in minoribus ordinibus constitutus*. Et ratio supra tacta est, quia laicus omninò seu non clericus non potest ritè eligi ad dignitatem Ecclesiasticam, quia non est capax eius, vt sæpe dictum est: nemo autẽ eligi potest ad id, cuius non est capax. Adeò, vt in c. *contingit*. de arbitris, dicat Innoc. III. *Generaliter prohibemus, ne super rebus spiritualibus compromittatur in laicum*, & idem in c. 2. de Iudiciis, priùs dicitur laicos non posse tractare Ecclesiastica negotia: postea verò additur, *Sed Episcopi, Abbates*, &c. vbi supponitur, Abbates nõ posse esse laicos, vt sint apti ad res Ecclesiasticas tractãdas: & quoad hoc, vt Abbas notat, mos, seu ius antiquum immutatum est. Et ratio fundamentalis est, quia olim Abbas monachorum non habebat iurisdictionem spiritualem. Queri verò potest, an sufficiat prima tonsura, quia in dict. c. *tuam*, dicitur, *In minoribus ordinibus constitutus*: cùm tamen prima tonsura ordo non sit. Dico tamen sufficere; quia intentio iuris solùm est vt sit clericus, & capax spiritualis iurisdictionis.

## *Quarta conditio carentia irregularitatis.*

XXIV. Quarta principalis conditio assignari potest, vt eligendus in Prælatũ irregularis non sit. Sed sciendum est, irregularitatem propriè ac per se primò respicere ordines, est enim inhabilitas quædam ad ordines recipiẽdos: hic autem sermo est de irregularitate latiùs sumpta, vt dicit etiam inhabilitatem ad beneficiũ Ecclesiasticum, vel prælationem. Quia verò beneficium, ac prælatio supponit aliquẽ ordinem, ideo irregularitas simpliciter cõsequenter est impedimentũ ad Ecclesiasticam prælationem: nam irregularitas simpliciter est quæ impedit omnem ordinem, & consequenter vsum eius, & quidquid talem ordinem, & vsum requirit. Nam qui ad aliquid est inhabilis, consequenter fit inhabilis ad id quod est illi connexum, vt dixit Glossa in c. *studeat* d. 50. verbo *vt tale beneficium*. & Nau. c. 27. n. 251. An verò illa irregularitas, quæ non impedit omnẽ ordinem, sed aliquem, v. g. sacerdotium, aut ordinem sacrum, impediat omninò huiusmodi electionem, dubitari potest. Veruntamen idem iudicium in hac quæstione dari debet, quod de electione ad quodlibet aliud beneficium facta de persona irregulari, de qua diximus in propria materia disput. 40. sect. 2. num. 30. esse nullam ipso iure idem ergo est in præsenti, quia hæc prælatio regularis estò non sit propriè beneficium quoad temporale annexum; est tamẽ quoad ius spirituale circa curam animarum, & in omni rigore est dignitas ac prælatio. Verum est regulam illam maximè procedere de irregularitate simpliciter, si tamen res attentè consideretur; hic non est necessaria distinctio inter irregularitatem partialem, & totalem: quia si irregularitas est præcise ad sacerdotalem ordinem, hoc satis est, vt per se loquendo impediat electionem personæ ad huiusmodi prælationem, iuxta dict. c. *tuam*. & iuxta dictam regulam generalem, de his, quæ inter se connexa sunt: nam secundùm ordinarium ius, huiusmodi Prælatus debet esse sacerdos, & ideo eo ipso quòd est irregularis ad sacerdotium, impeditur ne eligi possit. Quòd si sit irregularis ad aliquem inferiorem ordinem, eo ipso est irregularis ad omnes superiores, vt ex propria materia constat; & ideo perinde impedit.

XXV. *Irregularitas dicta quoad aliquid, impedit quoad omnia.* Solùm posset excogitari irregularitas, seu inhabilitas ad solum Episcopatum, & non ad sacerdotium: & de illa concedendum est, non esse impedimentum ad hanc electionem, quia nec directè prohibet hanc prælationem, vt supponitur; nec propter connexionem, quia ad hanc prælationem non est necessaria dignitas Episcopalis. Dices: Est saltem necessaria iurisdictio Episcopalis. Respondeo, per talem irregularitatem directè prohiberi consecrationem Episcopalem; iurisdictionem autem solùm consequenter, quatenus consecrationem supponit. Imò, licet non sit irregularitas in hac proprietate, sed pœna inhabilitatis ad dignitatem, seu iurisdictionem Episcopalem, non esset extendenda ad hanc iurisdictionem *quasi Episcopalem*, qualis est in Prælato religionis, etiam supremo: quia pœna non est extendenda vltra rigorem verborum; in rigore autem illa dignitas non est Episcopalis. Vnde fiet, si inhabilitas non limitetur ad illam dignitatem in specie, sed extendatur ad prælationes, vel dignitates Ecclesiasticas in genere, tunc enim sine dubio comprehendet hanc, de qua tractamus.

XXVI. *Dissimilitudo partialium irregularitatum.* Vna verò differentia assignari potest inter irregularitatem integrã, seu ad omnes ordines, & partialem ad aliquos tantùm ex superioribus: quòd prior ita reddit personam inhabilem, vt electio de illa facta, eo ipso irrita sit, quia est incapax iurisdictionis spiritualis: at verò irregularitas partialis, v. g. ad sacerdotiũ, vel sacros ordines, licèt impediat regulariter loquendo, electionem, non tamen reddit illam ipso iure nullam: quia non reddit personã incapacem iurisdictionis spiritualis, & alioqui nullum est ius expresè irritans talem electionem, neque ex vi solius connexionis sequitur irritatio ipso iure, sed solum quòd possit irritari: quia conditio sacerdotij, vt dixi n. 21. non est necessaria antecedenter, sed solùm consequenter. Et hoc etiam potest aliquo modo colligi ex dict. c. *tuam*, dum significat, in necessitate posse eligi huiusmodi irregularem: in quo videtur supponi, illum non esse absolutè incapacem talis dignitatis: Vnde etiam probabile est, in eo casu non esse necessariam dispensationem ab homine concessam ad talem electionem, quia satis conceditur ex vi illius iuris: & ita intelligo quod Panormitanus, & alij ibi dicunt, talem personam tunc

tunc assumi dispensatiue, scilicet concessione, aut interpretatione iuris.

XXVII. *Irritabitur tamen nisi debito modo celebretur.* Nihilominus tamen, vt talis electio rata, & firma maneat, necessarium erit, vt vel superior dispenset in tali irregularitate, vel confirmet, aut conferat talem Prælationem cum facultate retinendi, & administrandi illam absque sacerdotio, vel ordinibus sacris. Quocirca, si quis prædicto modo irregularis eligeretur ad huiusmodi Prælationem etiam sine necessitate, & postea priusquam cassaretur electio, obtineret dispensationem irregularitatis, fortasse iam non posset irritari electio, quia electio fuerat valida, licet infirma, solum ratione impedimenti, ad debitum vsum, & ad explendam obligationem talis dignitatis: ablato ergo impedimento, roboratur (vt sic dicam) & firma manet electio. Maxime cum nullum sit ius, quod directe præcipiat illam irritari, nisi existente iusta causa impediente sacrum ordinem, argumento c.1. de ætat. & qualit.

XXVIII. Iam vero occurrebat hîc dicendum in particulari de nonnullis conditionibus, quæ personam frequentius solent reddere inhabilem ad huiusmodi electionem; vt præcipue sunt, defectus natalium quoad ortum illegitimum; defectus originis ex radice infecta macula hæresis, apostasiæ, vel Iudaismi, aut alterius sectæ damnatæ, & infamia. Sed de his omnibus dixi late in materia de Irregular. disp. 43. 48. 50. neque hîc aliquid nouum notatu dignum occurrit: nisi hoc solum, quod esse illegitimum impedit iure communi, iuxta cap. 1. de filijs Presbyt. ex quo plane habetur, etiam post professionem religionis durare hoc impedimentum. An vero per Superiorem religionis dispensari possit, consulenda sunt specialia priuilegia, nam iure cõmuni non potest: de quo infra à cap. 12. nonnihil attingemus. Secundum autem defectum non constat impedire ex vi solius iuris communis, & ideo specialia iura religionum, vel Prouinciarum conſideranda sunt, & seruanda. De tertia glossa in dict. c. *tuam*, verbo, *Non ascendat*, dicit, infamiam non impedire Abbatiæ Prælationem: citat. c. *accedens*. d. 50. vbi Saturninus quidam Presbyter, qui pro crimine à sacerdotij ordine erat deiectus, solicitudinem de monasterijs gerere, & in eodem statu manere permittitur; sed si infamia talis sit, quæ reddat personam irregularem ad sacerdotium, consequenter impedit hanc Prælationem, vt dictum est, quia coniuncta est cum ordine sacerdotali: decretum autem illud Gregorij procedit iuxta antiquum ius, in quo Abbates esse poterant non ordinati; & ideo irregularis ad ordines per se non impediebat Prælationem, nisi in casibus expressis. Eò vel maxime, quod non constat Saturninum illum fuisse Abbatem: imo verisimilius est tantum habuisse ministerium temporale, seu procurationem quorundam monasteriorum, vt bene exponit Turrecremata ibi. Qui censet, etiam eo tempore non potuisse irregularem à sacerdotio, esse Abbatem; quia non posset curam animarum monachorum exercere. Et ex illo quidem textu aliud non colligitur, vt bene ipse explicat: tamen ratio eius non cogit, quia tempore Gregorij poterat esse Abbas sine ordinibus sacris, vt supra cap. 1. num. 3. ostensum est ex 1. Dialogor. cap. 4. & alijs testimonijs. Nihilominus verisimilius est, infamem secundum ius Canonicum nunquam potuisse esse Abbatem, quia id est valde indecens, & repugnans tali muneri: nunc autem multo certius id est, quando hæc est propria spiritualis Prælatio. Sed de hac infamia videnda sunt, quæ late tradidimus in fine quinti tomi, disp. 48.

* * *

## CAPVT IV.

### *De conditionibus eligentium dictum Generalem.*

HActenus dictum est de conditionibus requisitis ex parte eligendi: nunc dicendum secundo loco superest de eligentibus, quod breuius expediri potest. Primo enim dicendum est, electionem hanc pertinere ad ipsammet religionem, nam secundum commune ius eligere Prælatum alicuius congregationis, ad ipsam congregationem spectat, c. 1. de Electione, & cap. 2. 3. 4. & sequentibus, 18. q. 2. vbi specialiter de monachis agitur: & sicut statuitur, vt Abbas de eadem congregatione eligatur, ita etiam quod ab eadem congregatione. Atque hoc ius commune maxime receptum est in omnibus religionibus secundum iura specialia quoad supremam Prælationem totius religionis, quia in illa erat moraliter necessaria electio, vt supra ostendi c. præced. num. 2. non erat autem expediens vt esset ab externis, vt per se notum est. Quid autem requiratur, vt hæc congregatio ad hunc finem, seu effectum legitima sit, maxime attendendum est ex conditionibus requisitis in singulis eligentibus, de quibus statim, & in authentica, ac sufficiente eorum conuocatione, quæ maxime pendet ex propria institutione, & modo singularum religionum. Nam in vnaquaque debet conuocatio fieri ab eo, qui ad illud munus deputatus est, authoritatemque habet ab ipsa religione, & similiter conuocandi sunt omnes etiam, qui iuxta statuta vniuscuiusque religionis suffragium in illa habere possunt. I. *Prima assertio seu conditio, vt electores sint de ipsa Religione.*

Secundo dicendum est, huiusmodi eligentes debere esse professos eiusdem religionis, non tamen esse necessarium, vt sint expresse professi. Prior pars certa est ex eisdem iuribus citatis 18. q. 2. vbi monachis committitur sui Abbatis electio, *Quem sibi* (ait Gregorius ibi cap. 5.) *propria voluntate concors fratrum societas elegerit*: nomine autem fratrum intelliguntur, qui iam per professionem facti sunt religiosi. Expressum vero ius est in cap. *ex eo. § in Ecclesiis*. de Elect. in 6. & in cap. *indemnitatibus*, idem circa electionem monialium præcipitur, vbi glossæ & Doctores conueniunt. Denique ita habet omnium religionum consuetudo. Ratio etiam id exigit, quia nouitius non est verum membrum illius corporis: ergo nec ius eligendi habere potest. Præterea rationes fere omnes, propter quas nouitius non potest eligi in Abbatem, probant non posse eligere. De quibus videri potest cap. *cum in magistrum*, de Electione, scilicet quia non debet esse prius magister, quam discipulus; & quia nouitius non satis est expertus religionem, nec potest habere sufficientem notitiam personarum. Alteram partem docet expresse glossa in cap. *nullus* & in cap. *ex eo*. verb. *Tacite*, & cap. *indemnitatibus*, verb. *Tacite*, de Elect. in 6. & probatur sufficienter ex dictis iuribus: nam in primo solum postulatur expressa professio in eligendo; tacetur autem de electore; ius autem nouum non mutat, vel limitat antiquum, nisi in eo, quod exprimit: in alijs vero iuribus expresse requiritur sub disiunctione professio tacita, vel expressa: ergo quælibet earum sufficiet. Ratio autem est, quia vtraque est vera professio. Dices, Cur potius in eligendo, quam in electore requiritur, quod professio fuerit expressa? Respondetur, hoc pendere ex iure positiuo, & ideo voluntatem legislatoris esse nobis pro sufficienti ratione: illum autem mouere potuit, quia plus multo est eligi in Prælatum, quam eligere, ideoque plures conditiones in eo requiruntur. Item, quia, vt quis habeat ius eligendi, satis est, quod vere ac substan- II. *Secunda assertio vt sine professi.* *Dubium explicatur.*

substantialiter sit membrum communitatis, seu religionis: quod non minus tenetur perpetuo obedire Prælato, quam reliqui; hunc autem statum tam vere ac proprie habet per professionem tacitam, sicut per expressam; vt autem eligatur in caput, id satis non est, propter alias rationes superius allatas.

III. Tertio dicendum est, necessarium esse, vt electores sint clerici, & in sacris constituti. Prior pars probari potest ex dict. cap. *ex eo.* §. *in Eccl sius.* de Elect. in 6. ibi, *Conuersi laicum clericis in electionibus interesse non debent* (scilicet) *in Eccl siis regularibus, vel monasteriis.* circa illa autem verba aduertit glossa, ex vi illorum non excludi monachos professos, etiam non ordinatos, si ad ordines tendant, quia illi non vocantur *conuersi.* sed proprijssime monachi: vnde quanuis pro tunc sint laici, id est, nondum clerici ordinati, nihilominus non possunt dici *conuersi laici*; non ergo sub illis verbis comprehenduntur. Et ad hoc confirmandum refert varia iura, quæ solum probant, per nomen *monachi* comprehendi fratres non clericos; quod satis à nobis est in superioribus confirmatum. Imo iuxta morem antiquum, etiamsi nunquam ordinati essent, *monachi* vocabantur: quin etiam nunc existimo interdum accipi hanc vocem in tam lata significatione, vt conuersos vere professos comprehendat, c. *canonica.* de sent. excommunicat. At vero è contrario nomen *conuersi* re vera non solet attribui monachis ex eo tantum, quod ordinati non sint, sed ex eo, quod sunt in gradu, in quo ad ordines non deputantur, licet sint vere religiosi, Geminianus in c. *exceptionem*; de priuilegijs, in 6. & alij communiter. Quocirca stando in proprietate dictorum verborum, videtur vera sententia glossæ, quam sumpsit ex Innocentio in c. 2. de institutionibus; & idem sentiunt Abbas, cap. 1. de Procuratoribus, n. 9. Felinus in cap. *non dubium.* de senten. excomm. n. 3. versic. *Secunda conclusio.* Dicet vero aliquis, saltem præsuppositiue colligi hanc partem ex illo textu, quatenus dicit, conuersos laicos non esse admittendos ad electionem simul cum clericis: supponere enim videtur faciendam esse à clericis. Sed hoc etiam non cogit, nam licet supponat, vbi sunt clerici faciendam esse ab illis; non tamen à solis illis: nam, si hoc supponeret, non oporteret decretum facere de excludendis conuersis laicis: vnde potius retorqueri potest argumentum in contrarium, colligendo ab speciali, vel ex illo principio, quod *exceptio firmat regulam in contrarium.* nam ibi Pontifex volens excludere eos, qui cum clericis admittendi non sunt ad electionem, solum excludit conuersos laicos: ergo virtute admittit omnes alios professos, qui monachi sunt, & non tantum conuersi. Et inter eos potest optima ratio differentiæ assignari: nam alij religiosi, quanuis non sint ordinati, possunt esse literati, & maiorem rerum notitiam habere, quæ ad huiusmodi electionem solet esse necessaria.

*Instantia remouetur.*

IV. Igitur ex antiquo iure nihil inuenio, quod illam priorem partem sufficienter probet: imo Innocentius supra aperte dicit, ius eligendi cadere in monachum laicum. Et idem sentit Panormit. cap. 2. de Institutionib. n. 5. Quorum sententia maxime procedit secundum ius antiquum, quando monachi, etiam ipsi Abbates, erant laici, tunc enim clarum est, electionem Abbatum potuisse fieri à monachis laicis, etiamsi inter eos essent aliqui clerici; quia hoc erat accidentarium; & quia per talem electionem non conferebatur iurisdictio spiritualis, vt supra declaraui. Nunc autem quando Abbas religionis est proprius Prælatus, & iurisdictionem spiritualem habet, videtur ex alio principio requiri, vt eligentes omnes, clerici sint, quia ius eligendi ad huiusmodi Prælationes non cadit in laicum, vt dicitur in c. *sacrosancta.* & c. *Massana*, de Electione. Et quanuis illi textus possint intelligi de laicis omnino secularibus, quia in casibus illorum textuum de illis erat sermo, & rationes etiam ad illos maxime pertinent; nihilominus cum hæc electio munus quoddam spirituale sit, videtur satis probabile, regulam ipsam extendendam esse ad omnes laicos. Quia, vt supra notaui, & initio materiæ de Censuris, cum iura dicunt, spiritualem administrationem, vel electionem non esse committendam laicis, laicorum nomine comprehenduntur etiam religiosi non ordinati: ergo, cum hæc electio sit aliquo modo actus iurisdictionis, vel saltem administrationis spiritualis, videntur ab illa excludendi omnes laici quantumuis monachi sint. Et consequenter posset probabiliter sustineri, ad eos etiam extendi dict. cap. *ex eo.* nam, licet conuersorum nomine in rigore non veniant monachi; nihilominus quæ negantur conuersis, non quia conuersi sunt, sed quia laici sunt, videntur consequenter negari etiam laicis; huiusmodi autem videtur esse in præsenti actus eligendi spiritualem Prælatum: non enim negatur conuersis eo, quod ad inferiora, & tẽporalia officia sint destinati; id enim humilitati religiosæ consentaneum non esset, nec solum vel præcipue quia non sunt literati, quia hoc ex se non obstat huiusmodi electionibus, sed maxime necessaria est prudentia, & experientia, quæ in his conuersis sæpe non est, & multis clericis deesse potest, imo & scientia, seu doctrina. Negatur ergo, quia *laici* sunt; hæc enim est proprie & per se causa, quam ius debet attendere: ergo quoad hoc comprehenduntur omnes religiosi, seu monachi, qui laici sunt.

*Vnde nunc fuaderi possit.*

V. Certius autem probatur illa prior pars simul cum posteriori ex Clement. *Vt ij*, de ætat. & qualit. vbi Pontifex statuit, *Vt nullus de cætero in Ecclesia Cathedralibus, vel collegiatis secularibus, vel regularibus vocem in Capitulo habeat, etiamsi hoc sibi ab alio libere concedatur, nisi saltem in subdiaconatus ordine fuerit constitutus.* Quod decretum comprehendit sine dubio monasteria regularium, qui ad diuina officia destinati sunt; & eorum Capitula, vt ex ipso textu conitat, & ex omnium expositione. Vnde fit à fortiori comprehendi sub hac lege capitula Prouincialia, vel Generalia talium religionum: nam, si particularis Conuentus est proprium regulare collegium, ratione cuius talis Ecclesia collegiata dicitur; multo magis tota prouincia, vel tota religio constituit vnum Collegium, cuius Capitulum in hac decisione comprehendatur. Deinde, per hoc decretum excluduntur omnes non ordinati in sacris, ne vocem in Capitulo habeant, & consequenter ne possint eligere: nam hæc est vna, & forte potissima ex his vocibus, quæ haberi possunt in Capitulo. Loquitur autem specialiter illa lex (quantum ad nostrum propositum nunc spectat) de proprijs monachis, seu religiosis, qui ad diuina officia sunt destinati, quique ex vi sui gradus debent ad sacros ordines promoueri, vt patet ex principio, & ex ratione illius textus, *Vt ij, qui diuinis officijs sunt mancipati, vel mancipabuntur in posterum, ad suscipiendos sacros ordines propertius inducantur*, &c. Vnde colligit Panormitanus, ex vi illius textus non excludi à Capitulo conuersos, quia illi non sunt diuinis officijs destinati; sed ad nostram præsentem quæstionem id non refert, quia non agimus de priuatione vocis in Capitulo quoad omnes actus, sed solum quoad electionem, à qua iam supponuntur excluſi conuersi ex alio capite.

VI. Inqu runt autem ibi glossa & Doctores duo, quę breuiter expedire necessariũ est. Primum est; Quid si aliquis non erat ordinatus in sacris tempore vacationis, tempore autem electionis iam ordinatus fit? Respondetur, posse habere suffragium, quia ille est ha-

*Primum dubium cap. 1. resolutum.*

est habilis tempore electionis, & hoc sufficit: nec enim in illo capite postulatur, vt ante vacationem sit ordinatus, sed solum, vt non admittatur in Capitulum nisi sit ordinatus: quod varijs iurib. confirmant glossa & Panormitanus ibi. Sed ratio facta, est sufficiens. Ob quam etiam, si quis non esset professus tempore vacationis, tempore autem electionis iam esset professus, posset, & deberet ad electionem admitti, quantum est ex hoc capite: quia nullo iure statutum est, vt professio antecedat vacationem, neque etiam quod professio debeat antecedere electionem certo aliquo tempore; sed solum quod facta sit, vt patet ex dict. c. *ex eo.*

VII. *Secundum dubium cui pro distinctionem fit sect. Primum membrum distinctionis.*

Altera dubitatio est, quid sit dicendum de eo, qui ordinatus sit in sacris ante legitimam ætatem, videtur enim esse inhabilis ad electionem, quia lex postulans ordinem sacrum, consequenter postulat legitimam ætatem ad illum: ergo, quidquid horum deficiat, non fit persona habilis. Respondetur, duobus modis posse aliquem ordinari in minori ætate: primo ex priuilegio, atque adeo legitime, & tunc non dubito, quin talis persona possit habere suffragium, quia habet omnia requisita ab hac lege, & modo licito absque vlla culpa. Item, ille non solum recipit ordinem, sed etiam executionem ordinis: ergo. Nec ratio facta obstat, quia hæc lex non postulat directe & per se ætatem, sed supponit illam, quantum à lege postulatur. Vnde fit, vt licet diuersis temporibus leges canonicæ maiorem, vel minorem ætatem requisierint ad subdiaconatum, quælibet earum sufficiens fuerit ad habendum vocem in Capitulo, supposito ordine: ita ergo si per

V. *Alterum membrum.*

dispensationem minor ætas sufficit ad illum ordinem, sufficiet etiam ad habendum suffragium. Alio modo potest quis ordinari ante ætatem legitimam illicite ac subreptitie, & tunc certum est iuste posse priuari suffragio per sententiam, quia potest suspendi: an vero sit ipso iure priuatus, & inhabilis ad talem electionem, pendet ex generali quæstione, an sit ipso iure suspensus, quam tractaui late in tom. 5. disp. 31. sect. 1. à num. 22. agens de suspensione; licet enim iuxta antiquum ius non esset ipso facto suspensus, sed suspendendus, vt affirmat Panormitan. dict. Clement. num. 8. nihilominus iuxta nouum ius ipso facto suspensus manet, & hac ratione inhabilis ad electionem. Est autem aduertendum, hanc suspensionem esse specialem pœnam, quæ si per aliam legem imposita non esset, ex vi dictæ Clementinæ non induceretur. Vnde si quis propter bonam fidem excusaretur à culpa in tali ordinatione, & consequenter à pœna, posset tuta conscientia ferre suffragium, quia reuera habet conditionem ordinis sacri requisitam in dicta Clementina, & nullum habet impedimentum canonicum: nam defectus ætatis per se non est impedimentum ad electionem, esto sit impedimentum ad executionem ordinis, si ante impletam legitimam ætatem cognoscatur. Quia, vt dixi, lex nihil de ætate disponit in ordine ad electionem. Et ita tenet expresse Panorm. cum Paulo contra quandam glossam dicto n. 8.

VIII. *Definitio dubitationis.*

Tandem quæri hic potest, an hæc conditio sit de substantia electionis, ita vt suffragium datum à non ordinato in sacris, nullum sit, vel solum sit prohibitum. Sed hoc nullam habet dubitationem, si illa verba expendantur, *Nullus vocem in capitulo habeat, nisi*, &c. nam illa verba non solum prohibent, sed etiam tollunt omnem facultatem & potestatem, ideoque non est dubium, quin tale suffragium nullum sit, quia persona est inhabilis ad illud ferendum. Quod non solum est verum, quando ipsa persona per fraudem se ingerit, sed etiam, si à toto Capitulo admittatur, vt ibi glossa notauit, verb. *Concedatur*, & verbo, *Nullo modo*. Et probatur sufficienter ex verbis illis textus, *etiam si hoc sibi ab aliis libere concedatur*, quia per hæc verba irritatur talis concessio, quandoquidem ea non obstante, alius remanet sine voce in Capitulo ex vi illius legis. Imo addit glossa ibi, neque Episcopum posse in hoc dispensare, quod verissimum credo; sed id omitto, quia in præsenti casu nunquam potest occurrere necessitas talis dispensationis; & eadem ratione omitto casum alium, si contingeret nullum esse ordinatum in sacris: nam in præsenti contingere non potest, agimus enim de religionibus monachorum, & clericorum prout nunc sunt in vsu Ecclesiæ: nam si quæ sit religio mere laicorum, vt potest esse militaris, vel hospitalaris, & in illa fiat electio, non esset necessaria hæc conditio, vt omnes Doctores aduertunt in dict. cap. *ex eo.* & dicta Clement. de ætat. & qualit. & ex ipsis iuribus satis colligitur.

*Excipe religionem pure laicorum.*

IX. *Quarta assert. vt nullum elector sit censuratus.*

Quarta conditio generalis assignari potest, vt electror non sit per excommunicationem, vel aliam similem censuram, aut Ecclesiasticam inhabilitatem suspensus à munere eligendi, quod generale est omnibus electionibus Ecclesiasticis, de qua in disp. 14. de censur. sect. 2. à num. 6. & ideo illam omitto. Videri potest Abbas in cap. *illa quotidiana.* n. 7. & in cap. *Cumana.* in fin. de Elect. & in cap. vlt. de Procuratorib. num. 3. vbi late tractat aliam quæstionem, an inhabilitas vnius electoris reddat nullam totam electionem; vel sustineatur propter habiles, quæ etiam generalis est, & ideo illam omitto. Pro regula enim tenendum est, *Vtile per inutile non vitiari*; & ita in præsenti inhabilitatem vnius, vel alterius non nocere, quando alij non consenserunt, nec voluntarie admiserunt excommunicatum, vel alium similem, cuius defectum supplere non poterant, tunc enim conspiratio illa reddet vitiosam totam electionem, non vero priuata malitia vnius. Et ita cessat nunc quæstio, quam late tractant Innoc. Ioan. Andr. Panormit. & alij dictis locis, si excommunicatus sit occultus, an possit, ratione illius, irritari electio: nam hodie facile hoc expeditur, iuxta Extrauag. *Ad euitanda*, quæ nullum fauorem concedit excommunicato, concedit autem alijs ne illum vitare teneantur. Et ideo ille semper peccat, se ingerendo ad electionem: alij vero non peccant illum non reprehendendo, quanuis possint, quia non tenentur illum vitare, aut repellere; & ideo ex hac parte non erit nulla electio.

## CAPVT V.

### *De forma prædictæ electionis Generalis, vbi late exponitur textus c. quia propter. de Elect.*

I. *Ius canonicum præscribens formam eligendi Ecclesiasticum Prælatum absolute sumptum.*

TErtio loco, vt creatio Prælati valeat, necessarium est, vt debita forma electionis seruetur. Circa quam duo potissimum iura sunt obseruanda, scilicet cap. *quia propter*, de Electione. nam licet caput illud generalius loquatur, sine dubio comprehendit hanc electionem, de qua modò agimus. Nam, iuxta communem interpretationem, dispositio illius textus habet locum in electionibus Abbatum Ecclesiarum regularium, quæ etiam dicuntur viduatæ, & sine pastore relinqui, mortuo, vel deficiente Abbate, cap. *ne pro defectu*, eod. tit. per dispositionem autem dicti cap. *quia propter*, prouidetur omnibus *Ecclesiis viduatis*, vt in eodem textu dicitur: ergo comprehendit illa dispositio electionem Abbatum regularium: ergo & in omnibus Prælatis localibus religionum, qui licet non vocentur

Abba-

Abbates, fere solo nomine differunt quoad munus, ad quod eliguntur: ergo à fortiori idem dicendum est de electione Prælatorum regularium altiorem seu vniuersaliorem habentium iurisdictionem; & maxime de electione supremi Prælati. Et hæc est communis doctrina Doctorum in dict. cap. *quia propter*. Aliud ius est specialiter pro Regularibus editum in Concilio Tridentin. sess. 25. cap. 6. de Reformat. regularium, vbi expresse declaratur, comprehendi electiones Superiorum omnium, Abbatum, Officialium, Generalium, imo & Abbatissarum seu Præpositarum. Vbi tamen considerandum est, non præcipi, vt hi omnes per electionem fiant, sed, vt, vbi fiunt per electionem, talis modus in electione seruetur.

*Ius speciale pro Prælatis Regular. bus eligendis.*

## *De forma antecedente electionem.*

II. *Prima conditio vt antecedat conuocatio suffragantium.*

Ad tria ergo capita reducuntur omnia, quæ in iuribus illis statuuntur. Quædam enim præcedunt, alia comitantur, alia subsequuntur electionem. Ad primum caput pertinent illa verba c. *quia propter*. *Cum electio fuerit celebranda, præsentibus omnibus, qui debent, & volunt, & possunt commode interesse, assumantur tres de Collegio fide digni, qui secrete, & sigillatim vota cunctorum diligenter exquirant*. Ex quibus verbis primo colligitur, necessarium esse ad legitimam electionem, vt omnes, qui habent ius eligendi, conuocentur, si commode fieri possit: nam si non fuerint vocati, non poterunt moraliter esse præsentes, etiamsi velint; quod tamen in prædicto iure postulatur. Et expressius ponitur hæc conditio in c. *coram*. de Electione. & sumitur ex c. *bonæ memoriæ*. 2. & cap. *cum inter*. 2. eod. tit. & c. *quod sicut*. eod. tit. Non est autem ita necessarium vt adsint omnes, qui ius habent eligendi, quia non coguntur eligere, sed si velint, vt ex prædictis verbis aperte constat. Vnde fit, non tantum necessarium non esse, vt omnes, qui possunt ferre suffragium, præsentes sint; verum etiam nec maior illorum pars: quia potest maior pars nolle adesse, & tunc non est impedienda electio contra intentionem illius cap. quæ in principio eius explicatur: poterit ergo celebrari ab his, qui præsentes fuerint. Dices, hoc esse contra rationem electionis, quæ debet esse à maiori parte. Item omnes, qui habent ius suffragij, debent adesse; ergo iniuste agunt, si nolunt adesse: non ergo pro illorum voluntate debet fieri electio à paucioribus. Item, quid, si omnes, vel fere omnes nolint venire, quomodo fiet electio?

*Ad primũ.* Ad primum respondetur, electionem debere fieri à maiori parte eorum, qui præsentes sunt, & actu ferunt suffragium, vt statim ex eodem textu dicetur, non omnium, qui possunt ferre suffragium, quia parum confert potestas, si non reducatur in actum. Ad secundum dicitur, illud verbum, *debent*, ex parte electorum non dicere obligationem, sed ius, ita vt respectu eorum passiue potius, quam actiue interpretandum sit: nam illis debetur suffragium, si velint illud ferre, licet ipsi non teneantur; & ideo non iniuste agunt nolendo, nec contra debitum electionis. *Ad secundũ.*

Hoc autem intelligitur ex vi iuris communis, nam ex iure speciali poterit imponi obligatio, vel etiam ex præcepto Superioris, si ita expediat.

*Ad tertium.* Vnde ad tertium dicitur, in eo casu ad prouidẽtiam Superioris pertinere facere, vt conueniens numerus electorum congregetur, quantum potuerit, & ad bonum religionis expedire censuerit. Quod si non valuerit aliquem numerum cogere, deuoluetur electio, seu prouisio Ecclesiæ ad Superiorem, vt Canonistæ communiter aiunt: in nostro autem casu ad Summum Pontificem pertinebit, si religio exempta sit, quia tota religio non habet extra se Superiorem aliquem, per quem possit ei de capite prouidere, quando ipsa vel sua culpa negligens est, vel propter impedimenta impotens ad illud eligendum.

III. *Dicta conuocatio debet esse moraliter sufficiens.*

Vnde etiam constat quomodo hæc conuocatio electorum facienda sit: quod voluit explicare Pontifex in illo verbo, *Et possunt commode*, nam hæc commoditas, vt Doctores dicunt, & ratio postulat, magis ex parte Ecclesiæ, seu communitatis, quam ipsorum electorum spectanda est. Interrogari autem potest, qualis, vel quanta esse debeat hæc commoditas, quæve difficultas vocandi aliquem excuset. Item, an oporteat vnumquenque in particulari, vel sufficiat publicum edictum proponere, die & hora in particulari assignatis. Respondeo, in his circumstãtijs nihil esse iure communi dispositum: nam in dict. c. *quia propter*, nihil de hoc dicitur, & in nullo alio aliquid de forma eligendi præscribitur; & ideo in primis seruanda sunt iura specialia, per quæ solent hæc esse definita. Deinde iuxta c. *cum inter vniuersas*, de electione, vbi ius scriptum defuerit, seruanda est consuetudo, præsertim in modo conuocandi per admonitionem, seu vocationem singulorum, vel per generalem publicationem, solitam fieri tali loco, aut modo, vel per ipsam legem & constitutionem, qua ipso iure (vt sic dicam) solent vocari electores: quod in nostro casu maxime locum habet in his religionibus, vbi Prælatio Generalis temporalis est, & certo, ac per legem definito tempore vacat, & successoris electio certo etiam die, & loco fit. Vbi autem vel tempus, vel locus sunt incerta, vel certe vacatio ipsa, quia non contingit nisi per mortem, necesse est conuocationem sigillatim fieri per omnes Prouincias, vel Prælatos Generali immediatos, vt per eos ad omnes, qui suffragium habent, perueniat. Vnde in his difficultas illa, vel distantia, quæ per se est coniuncta cum tali electione, non consideratur, nec censetur esse contra commoditatem electionis: debet ergo esse extraordinaria. Vnde, quando talis est, quę nec à lege considerari potuit, nec per consuetudinem iudicari, prudenti arbitrio relinquendum est, nulla enim alia regula certa statui potest: in eo autem iudicio ferendo maxime attendendum est, ne propter dilationem electionis communitas detrimentum patiatur. Et hæc est communior sententia in c. *coram*. de electione. & sumitur ex c. *cum inter vniuersas*. eod. tit. *An sint de hac sign. tam.*

IV. Præterea ponderanda sunt illa verba, *præsentibus omnibus*: nam ex eo constat, electionem canonicam debere fieri in communi congregatione, in qua præsentes adsint omnes electores; non enim iure communi permittitur fieri electio, nisi *communiter celebrata*, vt explicatur in c. *in Genesi*. De Elect. dicitur autem communiter celebrari, quando in vno loco omnes electores conueniunt; singulariter autem fieri diceretur, quando singuli in suis domibus, vel Prouincijs manentes, suffragia mitterent. Ratio autem huius conditionis est, vt electio possit fieri cum maiori examine, & cognitione personarum, & cum maiori certitudine tam suffragiorum, quam meritorum eligendi. Addit Panormit. in dict. c. n. 12. hoc sequi ex alio generali principio, quod ea, quæ fiunt ab Vniuersitate, vt Vniuersitas est, debent fieri per congregatos in vnum. Et idem habet glossa in c. *cum omnes*. de constitutionib. vbi eadem Abbas n. 8. latius id confirmat. & est per se valde consentaneum rationi, quia tunc propriè operatur Vniuersitas per modum vnius corporis, quando est congregata in vnum ad talem actum, & more solito, & non aliàs; at vero electio est actio Vniuersitatis tanquam vnius corporis habentis potestatem ad constituendum sibi caput.

V. Vnde colligo hanc conditionem esse substantialem.

Probatur, quia, si illa deficiat, reuera non est electio, neque actio communitatis vt sic, iuxta rationem proxime factam: ergo non est valida: ergo cõditio substantialis est. In præsenti enim illa conditio substantialis vocatur, sine qua non potest actus moralis valide fieri sub tali ratione. Sed objcit Panormitanus, quia absentia aliquorum per cõtemptum, id est, quia sine causa vocati non sunt, non inducit nullitatem electionis, cap. *Ecclesia.* 2. de Electione. ergo præsentia non est de substantia. Confirmatur, nam si electio fiat in absentia alicuius, qui iniuste vocatus non est, & ille postea consentiat, id satis est, vt valida sit electio, ex eodem textu, & communi sententia: ergo præsentia non est de substantia. Tandem, aliquis absens, & impeditus potest admitti ad suffragium ferendum: ergo. Respondetur, obiectionem procedere in diuerso sensu. Aliud est enim loqui de vocatione omnium electorum, vt præsentes fiant ad suffragium ferendum: aliud de præsentia eorum, qui de facto suffragium ferunt. Nos hîc non loquimur de vocatione, nec dicimus esse de substantia, vt fiat de omnibus ac singulis, qui ius habent suffragij, nullo excepto: sed agimus de ipsamet electione, & ad eam dicimus esse omnino necessariam & substantialem præsentiam electorum: quod ratio facta plane cõuincit. Obiectio autem Panormitani procedit de vocatione in priori sensu, & in eodem negat ipse præsentiam esse de substantia, præsentiam nimirum omnium, qui ferre possunt suffragium: quod verum est, quia, licet aliqui desint, etiam iniuste, valida erit electio donec irritetur, dummodo sufficiens numerus electorum conuocatus sit: nam saltem requiritur, & est de substantia, vt duæ partes electorum conuocentur, aliàs non censeretur Vniuersitas conuocata. De qua re videri potest Bartolus in l. *omnes populi*. ff. de iustit. & iur. quæstione 3. Panormitanus in cap. *in causis*. de Electione, vbi contra eundem Bartolum docet, non esse necessarium, vt duæ partes adueniant cum effectu: nam eo ipso, quod vocantur, & contemnunt venire, amittunt ius suum, & perinde reputantur ac si non essent de numero eligentium, cap. *cùm nobis*. de Elect. & ideo qui supersunt, etiamsi pauci sint, censentur esse Vniuersitas electorum. Quod censeo habere locum, quando non duæ partes tantum, sed omnes, qui debent & possunt habere suffragium, essent sufficiẽter vocati, & plures deficerent transacto præfixo termino: nam si duæ tantum partes essent vocatæ, & postea ex eis multi voluntarie deessent, profecto congregati non sufficerent, nec tunc dici posset Vniuersitas sufficienter vocata. Sed hæc generalia sunt, & ideo sufficit illa breuiter attingere.

VI. Ad confirmationem priorem, de illo, qui vocatus non fuit, & postea consentit, respondetur, illum proprie non conferre valorem electioni; iam enim facta, & valida supponitur: sed quasi cedit iuri suo, quo posset illam infirmare, & irritationem eius postulare; & hoc modo confert firmitatem quandam electioni iam factæ. Propter hoc ergo non est eadem ratio de illo consensu: nam illud non est proprium suffragium, ideoq; ad illud præstandum non est necessaria præsentia ex vi prædictæ formæ, seu iuris. Nec ego inuenio aliud, in quo talis conditio ad illum consensum præstãdum exigatur: poterit ergo quis absens, & in suo loco manens, consensum illum præstare post factam electionem; sicut posset ante electionem vocatus non venire, & cedere iuri suo. Solum ergo est differentia, quòd si prius vocetur, & contemnat venire, iuste, valide, ac firmiter sine illo fit electio: si autem iuste contemnitur, & non vocatur, iniuste fit electio, & potest irritari, quanuis valida sit. Ad aliam confirmationem de absente impedito, in eodem c. *Quia propter*. §. *Illud*. disponitur quid faciendum sit; & in summa dicitur, eum, qui ita est absens, & distans, vt vocari non debeat, nullo modo posse ferre suffragium, quia reputatur tanquam nullum habens ius: si autem conuocandus est, ipse autem allegat, se esse iuste impeditum, primùm omnium debet sufficienter veritatem impedimenti ostendere, aut cõfirmare, & tunc poterit vices suas committere alicui ex alijs electoribus. Et ita, licet ipse sit absens, non concurrit ad electionem vt absens, sed vt præsens: nam sicut per alium concurrit, ita per alium præsens est.

VII. Vlterius principaliter statuitur in dictis verbis, vt ante electionem assumantur tres, qui singulorum vota exquirant. Circa quam partem multa tractari possunt, quæ breuiter insinuabo, quia res non est propria religionum, quanuis ab eis participetur. Primum quomodo hi tres assumendi sint: nullus enim certus modus ibi præscribitur, & fortasse ob hãc causam vsus est Pontifex generali verbo assumendi, & non dixit eligendi, vel aliud simile. Ordinarius autem modus, ac fere moraliter necessarius, est per electionem, quia vbi personæ non sunt designatæ, per legem, nec ex vi alicuius muneris, sed per consensionem plurium designandæ sunt, ibi necessaria est electio. Vnde ad eligendos illos tres non oportebit hanc formam seruare, ne procedatur in infinitum: arbitrario ergo modo fiet; nec enim illa forma necessaria est ad omnes electiones, sed Prælatorum tantum, vt dixi. Posset autem vel consuetudine, vel lege statui, vt electio illorum trium non pertineret ad totam congregationem, sed ad quatuor, vel quinque antiquiores, vel digniores ratione officij, aut alterius conditionis: hoc enim nulli iuri repugnat. An vero possit lege, vel consuetudine introduci, vt sine vlla electione designatæ sint hæ tres personæ, per conditionem antiquitatis, vel officij, &c. dubitari potest, quia in illo textu dicitur, *assumantur tres de Collegio fide digni*. Per quæ verba videtur committi præsentibus examen, & cognitio de tali qualitate personæ. Nihilominus oppositum video in praxi seruari, iuxta specialia statuta, vel iura, quæ non censentur contraria huic communi iuri. Vel quia personæ designatæ per legem præsumuntur esse fide dignæ, ordinarie enim designari solent, quæ ratione muneris, vel antiquitatis digniores censentur; vel certe, quia nunquam excluditur consensus tacitus, vel expressus præsentium in tali congregatione, quia illis non negatur ius suspicionem objciendi, si talem personam non reputent fide dignam. Imo addit Panormitanus, quòd licet absque adminiculo iuris, vel consuetudinis tres de congregatione sua sponte assumerent munus illud, eo ipso, quòd alij tacerent, censerentur virtualiter assumpti. De quo ego dubito, saltem quoad forum externum, quia merito præsumerentur id facere per potentiam, & alios tacere magis inuitos, quàm volentes.

*Tertia conditio, vt assumantur tres, qui suffragia exquirant.*

*Quomodo assumendi per Votum, & modo alio.*

VIII. Secundo inquiri potest, an sit de substantia huius conditionis, vt hi tres assumpti sint de Collegio electorum. Nam glossa, & nonnulli Doctores dixerunt, hoc non esse substantiale. Sed certe repugnant textui, vt melius considerarunt Innocen. Hostien. Panormit. & alij. Nam ibi expresse dicitur, vt hi tres sint de Collegio, & postea subditur, *aliter electio facta non valeat*. Item, quia hæc conditio est valde necessaria, vt electio conuenienter fiat, qa fidelius hoc munus exercebitur per eos, ad quos spectat electio. Et ob eandem causam oportet, vt hi sint de Collegio, id est, de numero eligentium: hic n. est planus sensus illius textus. Itaque, si electio fit, v. g. in Ordine Minorũ, non satis est, vt eligãtur tres de eo-

*Sine substantiale vt hi tres sint de Collegio Electorum.*

de eodem Ordine, vel de eadem prouincia, &c. sed oportet, vt sint tres ex his, qui vocem habent in Capitulo. Addit Panormitanus etiam esse de substantia vt sint tres, & non plures, nec pauciores. Quod quidem de paucioribus mihi certum videtur, quia esset expresse contra formam, & contra certitudinem scrutineæ. De pluribus autem, merito dubitari potest, quia illud non esset contra verba formæ, quia vbi sunt quatuor, sunt etiam tres: nec contra finem, quia augmentum numeri potius reddit certiorem, & securiorem fidem electionis. Dices, eadem ratione possent assumi quinque, & sex, & ita in quocunque maiori numero; multo ergo magis possent assumi omnes, qui sunt de congregatione, quod esset formam destruere. Considerandum est ergo, in hoc negotio non spectari tantum certitudinem, sed etiam secretum, & ideo designatus est numerus, qui & ad certitudinem faciendam, moraliter sit sufficientissimus, & pro secreto seruando sit minimus, qui esse possit: & ideo existimo, illum numerum ita esse præfixum, vt tam maior, quam minor excluſus sit: de quo plura statim. Et hæc de primo capite ex positis num. 2.

## *De forma comitante electionem.*

IX. *Tria præcepta in citato textu. Quia, propter, pro forma comitante continentur.*

Ad secundum caput ibidem positum spectant illa verba textus, *Qui secrete & sigillatim vota cunctorum diligenter exquirant, & inscriptis redacta mox publicent in communi: nullo prorsus appellationis obstaculo interiecto, vt collatione habita eligatur, in quem omnes, vel maior & sanior pars Capituli consentit.* Per quæ tria præcipiuntur. Primum est, vt à prædictis tribus commissarijs vota secrete & sigillatim exquirantur: & in scriptis redigantur. Quod duobus modis potest intelligi: primo, vt singuli electores voce coram illis tribus proferant, quem eligunt, & aliquis eorum scribat. quem sensum videtur indicare verbum *exquirendi*, nam exquirere idem videtur esse quod *quærere*, seu interrogare; & additur, *diligenter*, quo significatur, vt interrogatio & responsio fiat satis distincte, & clare, ita vt nulla possit esse ambiguitas. Et cauendo, quoad fieri possit, ne iniquitas aliqua committatur: vnde notat Hostiensis, debere huiusmodi scrutatores respicere vultum vniuscuiusque, quia difficile est crimen non proderevultu. In quo hunc sensum indicat, & magis in eo, quod ait hunc numerum præscribi, vt vnusquisque liberius dicat, quod sibi videbitur. Quod etiam affirmauit glossa ibi, Panorm. & alij. Alio modo potest intelligi, vt vnusquisque eligentium secretò scribat, vel scriptum deferat votum suum, ita vt neque ipsis scrutatoribus notum fiat. Et hoc est magis consentaneũ illi verbo *secrete*, quia si tres sciant, non videntur suffragia esse secreta. Item facit, quia ibi solum fit mentio scripturæ, non autem vocis; nec necessaria est vox, vbi scriptura interuenire debet: nec etiam vtilis, quia multum diminuit secretum: ergo. Denique hic modus videtur necessarius iuxta Concilium Tridentinum supra, dum præcipit, omnes *eligi debere per vota secreta, ita vt singulorum eligentium nomina nunquam publicentur*: Propter quæ verba aliqui censent, priorem modum esse reprobatum, quidquid sit de iure antiquo.

X. Ego vero censeo, priorem modum posse obseruari ex vi iuris communis: quia reuera ita sentit communis sententia, & in textu nihil est, quod repugnet. Quin potius dubitari posset, an alius eligendi modus locum habeat iuxta hoc commune ius, de quo in sequentibus dicemus. Deinde censeo, etiam iuxta Concilium Tridentinum, esse illum modum licitum, & sufficientem. Patet, quia inprimis non repugnat verbum illud *vota secreta*: nam verbum *secrete*, quod in alio capite habetur, æquiualet, & nihilominus illo modo censentur vota secrete ferri: fiunt ergo vota secreta. Item, quia quædam Declaratio Cardinalium sic habet, *Vota secreta intelligantur esse etiam quod aliqui Superiores quatuor, aut quinque ea sciant, si hoc est iuxta formam statutorum religionis, c. quia propter, de electione.* Et in alia Declaratione sic dicitur, *Si electi fuerint à Superioribus aliqui, vtputa quatuor, qui vota omnium recipiant, electio reputabitur secreta, & canonica, c. quia propter, de electione.* Vbi recipere vota non videtur significare solùm schedulam scriptam recipere: nam hoc modo nihil referret ad secretũ, quòd essent quatuor, vel quinque; significat ergo audire vota, & scire, vt in prioribus verbis expresse dicitur. Cumque in vtroque loco videtur cap. *quia propter*, clarum est ita fuisse à Congregatione intellectum. Dubitari autem potest, quomodo ibi dicatur, hoc secretum seruari etiam in quatuor, aut quinque, & ad hoc citetur cap. *quia propter*, cum in eo tres præcise requirãtur: propter quod supra nu. 8. diximus, augmentum illius numeri esse contra dictam formam. Dicendum fane videtur, caput illud solum ad hoc citari, vt non repugnet secreto requisito ad formã canonicam, suffragium coram multis proferri, si deputati sint legitimi ad illud sub secreto recipiendum. Quod autem hic numerus ternarium excedat, præter c. *quia propter*. est: vnde clarum est, ad hoc non citari: & idcirco addita esse illa verba, *Et hoc sit iuxta formam statutorum religionis*. Subintelligendum autem existimo, quæ à Sede Apostolica confirmata sint: nam sine illius auctoritate non possent derogare iuri communi.

XI. Deinde, nec per alia verba, *Ita vt singulorum eligentium nomina nunquam publicentur*, prohibita est illa forma eligendi, vt dictæ declarationes Cardinalium aperte supponunt. Et ratio est, quia non publicari, non significat, à nemine sciri, sed seruari sub secreto sub quo recepta sunt, & ita sicut suffragia sunt secreta, quanuis à trib. sciantur, ita quandiu ab illis sub eodem secreto retinentur, non publicantur: sed hoc optime fieri potest non obstante dicta notitia: ergo illa verba non necessario prohibent illam. Et explicatur amplius, quia in illis verbis duo iucluduntur, vnum de præsenti, & aliud de futuro. De præsenti est obligatio ad non publicandum vota, & hæc statim sequitur, etiamsi coram tribus proferantur vota: & ideo ex hac parte nulla est repugnantia. Pertinet etiam ad substantiam electionis, & ad hunc effectum de præsenti, vt in ipsa publicatione electionis nomina eligẽtium non publicentur: nam Concilium non dicit, *Teneantur non publicare*, sed, *Non publicentur*: & postea addit verba irritantia electionem aliter factam. Quod adeo verum est, vt Congregatio Cardinalium declarauerit, *Quod si per electionem factam in bullis confirmationum, seu patentibus exprimerentur nomina eligentium, electio sit nulla*, quia adhuc videtur electio non esse plene consummata, & ideo totum illud secretum censetur esse de substantia electionis. De futuro autem est, vt nomina eligentium nunquam cum effectu publicentur, seu manifestentur. Et hoc, cum sit quid contingens, & pendens ex facto, & arbitrio hominum, non potest pertinere in se ad substantiam electionis, sed ad summum in obligatione, aliàs penderet electio ex futuro euentu, quod esse non potest. Dices. Ideo videtur ex mente Concilij verbum illud, *non publicentur*, non solum negare actum, sed etiam potestatem, non tantum iuris, sed etiam facti; atque adeo tale postulare secretum, vt nunquam possint nomina publicari: quod optime fiet, si suffragium non voce proferatur, sed scriptura aliquantulum immutata, vt non agnoscatur, & ita à nemine sciatur, atque adeo à nemine publicari possit. Et ita iuxta hanc intelligentiam plane excluditur

cluditur per illa verba modus proferendi suffragium per vocem; est tamen nimis rigorosa, & coacta expositio contra proprietatem verbi, præsertim in morali vsu. Item, quia non est verisimile antiquum morem, & iure communi probatum vno verbo tam obscuro fuisse reprobatum. Eò vel maxime, quòd licet ex parte secreti minus conueniens sit, quam alius habere potest alias vtilitates, propter quas possit interdum præferri: non oportet ergo vt per legē ablata sit potestas physica loquendi (vt sic dicam) sed moralis, obligando dicto modo ad seruandum secretum. Sufficit ergo respectu futuri actus obligatio, q̄ rigorosam esse existimo, & sub culpa graui: quia materia magni momēti est.

XII. Imo existimo non tantum cadere in scrutatores, qui vota recipiunt, sed etiam in ipsosmet ferentes suffragium: quia Concilium *districte præcipit, omnes ea præ dictos eligi debere per vota secreta, ita vt singulorum eligentium nomina nunquam publicentur.* hoc ergo districtum præceptum non limitatur ad has, vel illas personas, sed indefinite ponitur: ergo comprehendit omnes, per quos possit talis publicatio fieri: ergo comprehendit ipsos eligentes, & quemlibet eorum. Vt enim hoc præceptum grauiter frangatur, non est necesse, vt multa suffragia, aut multis personis reuelentur; sed satis est vt quilibet eligentium cuicunque personæ manifestetur, quia iam rumpitur secretum. Quod adeo verum est, vt sufficiat talis manifestatio vnius suffragij facta vni personæ extra formam præscripti, ad annullādam electionem, si in ipsamet electione fiat; vt à congregatione Cardinaliū declaratum est. Dicet aliquis. Hæc prohibitio facta est in fauorem eligentium: ergo si ipsi cedant iuri suo, & seipsos reuelent, non peccabunt saltem grauiter. Respondeo, non esse illam causam adæquatam, imo nec principalem; sed fauorem ipsiusmet electionis ad vitandas fraudes, & illicitas contentiones, & vt maiori cum libertate electio fiat. Et eadem ratione dici non potest, hanc prohibitionem solum durare vsque ad consummatam, confirmatam, & publicatam electionem; postea vero licitum esse se manifestare: nam reuera non ita est, tum quia Concilium simpliciter dixit, *nunquam publicentur*: tum etiam, quia ad finem præcepti interest ne fiat publicatio etiam post transactum tempus electionis.

XIII. Vlterius vero inquiri potest circa eandem partem seu præceptum primum, an sit de substantia huius formæ, vt vota in scriptis redigantur. Nam quod hoc sit præceptum, manifestum est in textu: an vero sit substantialis conditio, dubitari potest, quia ibi non specialiter exprimitur, & raro solet scriptura esse de substantia actus, maxime in his, quæ à communitate fiunt ad plura suffragia. Nihilominus certum est, hanc conditionem esse de substantia, vt omnes Doctores ibi notant, & glossa in c.1. de Censib. in 6. Cardinalis in tract. de Elect. 1. p. c. 22. & 3. p. c. 61. Colligiturque ex textu ibi, *& in scriptis redacta*, &c. & infra, *aliter electio facta non valeat.* nam illud aduerbium *aliter*, cadit in totam illam formam, c. *Ecclesia vestra*, 2. eod. tit. manifestum autem est, priora verba posita esse in ipsa forma. Ratio etiam hoc postulat, quia illa circunstantia est valde necessaria ad certitudinem electionis.

XIV. Vnde obiter constat, alias etiam circunstantias, quæ in illis verbis includuntur, esse substantiales, vt quod vota ferantur sigillatim, & non simul plura, etiam duo, vt patet ex particula *sigillatim*, & quia hoc ad secretum necessarium est. Item, quòd vota omnia, nullo excepto, suscipiantur, patet ex illa distributiua *vota cuncta*, vbi Panormit. aduertit, quòd licet non sit de substantia electionis, vt omnes vocati veniant; est tamen de substantia, vt omnes præsentes suffragium ferant, quod intelligendum existimo, si velint: nam, si quis iam in Congregatione præsens, se excusaret, & nollet ferre suffragium, quanuis sine illo electio fieret, non esset electio nulla, quia nullo iure irritatur, & particula illa, *Cunctorum*, recte intelligitur iuxta præcedentia verba, *Qui debent, & volunt, & possunt* suffragium ferre. Imo nec prohibitum iure communi esse ideo procedere ad electionem contempto illo etiam ex præsentibus, qui non vult suffragium ferre; esset tamen statim à Congregatione expellendus. Insinuatur autem à Panormit. differentia inter electores antequam congregentur, & postquam præsentes iam in Congregatione sunt. Nam, si quis antea non vocetur, sed contemnatur, non statim fit irrita electio postea subsequuta, licet irritanda sit ad petitionem eius, qui fuit contemptus. Si autem aliquis ex præsentibus contemnatur, & inuitus ad suffragium non admittatur, electio est nulla. Ratio autem differentiæ esse videtur, quia hoc posterius est contra intrinsecam formam electionis ibi præscriptam; illud autem prius est circa præambula ad electionem; sola autem forma est ibi in rigore præscripta, & substantialis, iuxta cap. *Ecclesia vestra*, infra eod. tit. Congruentia etiam addi potest, quia, qui iam præsentes adsunt, videntur habere acquisitum maius ius, & quia tunc communitas ipsa, vt communitas est, aut vim patitur, dum non permittitur tota eligere, aut committit intolerabilem errorem, iniuste non admittendo aliquem ex præsentibus ad suffragium ferendum.

*Plus est non admitti præsentem ad suffragandum, quam non vocari absentem.*

Secundo præcipitur per illa verba, vt suffragia omnia mox in communi publicentur, nullo prorsus appellationis obstaculo interiecto. Dicuntur autem publicari suffragia in communi, quando integer numerus eorum publice profertur quoad totam Congregationem, non explicando in quorum fauorem data fuerint, vel quot ex illis in hāc, vel illam personam descenderint, sed explicando solum numerum personarum, quæ suffragium tulerunt: hoc enim significat illa particula, *in communi*. ordinatur autem hæc solennitas ad maiorem certitudinem collationis votorum postea faciendæ, & vt subterfugia, & tergiuersationes præcludantur. Vnde hæc solennitas ex omnium sententia substantialis est. Dubitari autem solet, an illa conditio talis publicationis, scilicet vt mox fiat, & sine interpositione appellationis, vel alterius dilationis, sit etiam de substantia. Parsvero affirmans certa videtur ex ipso textu, nam omnes illæ circunstantiæ pertinent ad intrinsecam formam, & ita censet Panormit. cum communi opinione. Quam autem vim habeat illa particula, *mox*, tractant ibi late glossa, & Doctores, & Bartolus in l. *Si quis maior*. C. de transaction. & in l. *si fructus*. ff. solut. matrim. Breuiter tamen dicitur, in præsenti significare, vt statim sine vlla morali interruptione publicatio fiat: esset autem moralis interruptio, si interponeretur, alius actus pertinens ad impediendam vel differendam electionem; vel si absque tali publicatione dissolueretur Congregatio sine vlla causa cogente, argum. cap. *cum post*. de Elect. de quo statim. Denique à quo, vel quomodo fieri debeat talis publicatio, in textu non præscribitur, vt Hostien. notauit, & ideo nihil quoad hoc est de forma; clarum est autem debere fieri ab ipsis scrutatoribus, id est, ab vno, consentientibus alijs. quia vix est alius modus possibilis, cum soli illi supponantur scire suffragia secreta, & expediens non sit omnes simul loqui, nec necessarium, vt à singulis successiue fiat publicatio.

XV. *Secundo præceptum textus in n. 9 allativt suffragia publicentur mox.*

*Quid Mox importet.*

Tertio præcipitur in eadem parte, vt *collatione habita, ille eligatur, in quem omnes, vel maior & sanior pars Capituli consentit.* Circa quam partem duo præcipue explicanda sunt; scilicet, qualis sit illa collatio, & *bipartitum*

XVI. *Tertio præceptum eiusdem textus*

*de collatione, & electionis faciendæ.*

quomodo fieri debeat post illam electio. Circa primum certum inprimis est, collationem hanc esse adeo necessariam, vt sit de substantia electionis, ex cap. *Ium Anna*, infra, eod. tit. Deinde certum etiam est, collationem esse debere inter vota recepta, non enim agitur de collatione inter aliquos eligendos, hæc enim collatio pertinet ad omnes, & singulos ferentes suffragia, & ex contextu constat collationem illam actiue referri ad scrutatores; passiue vero (vt sic dicam) ad suffragia. In quo autem conferri debeant, quæri potest, an scilicet in solo numero, vel etiam in qualitatibus personarum: nam glossa ibi hoc secundum indicat, dicens, *Collatione facta numeri ad numerum, zeli ad zelum, meriti ad meritum*: sumpsitque ex cap. *in Genesi*, & cap. *Ecclesia vestra*. de Electione. & sequuntur ibi Panormit. num. 10. & alij. Sumiturque ex eodem textu dicente, *In quem maior, & senior pars*, &c. quia maior refertur ad numerum; senior autem ad qualitatem personarum, quæ per zelum, & meritum significantur.

XVII. *Prima difficultas circa explicatam collationem*

Circa hanc autem collationem sic explicatam occurrit difficultas: primo, quia supponit suffragia, & vota singulorum debere esse nota scrutatoribus: quia nisi sciant pro quo singuli suffragium ferant, nihil referret vouentium zelum vel meritum ponderare, cùm ignoretur in quam partem vniuscuiusque pondus inclinat. Difficile autem creditu est, illam formam limitari ad modum ferendi vota, suam mentem voce explicando coram tribus scrutatoribus, vt supra tractatum est. Quòd si quis dicat, collationem illarum qualitatum postulari quantum fieri potest, ideoque si suffragia ferantur per schedulas secretas, sufficere collationem quoad numerum. Contra hoc est, quia textus indistincte loquitur. Et præterea hinc oritur altera difficultas: nam illa collatio qualitatum inutilis est, quia semper numerus est præferendus; ita vt si maior pars Capituli in vnum consentiat, ille sit eligendus, cuiuscunque conditionis eligentes personæ iudicentur: & è conuerso, si numerus personarum suffragiorum non excedit dimidiam partem, non sufficiet ad electionem faciendam, etiamsi eligentes dignissimi sint. Alioqui tota electio reuocabitur ad iudicium scrutatorum, & cum paucis votis poterunt eligere quem maluerint, iudicando, illam esse saniorem partem, etiamsi maior non sit: quod est magnum inconueniens in re morali, & occasio plurium dissensionum.

XVIII. Ad priorem difficultatem, glossa & Doctores omnes supponunt plane totum id, quod in ea proponitur, & sine dubio est consentaneum iuri tam in dicto cap. quam in cap. *Ium Anna*, & cap. *in Genesi*. cap. *Ecclesia sancta Maria*. eod. tit. De electione autem facta per secretas schedulas, nihil dicunt authores, quomodo possit tunc inter suffragia talis collatio fieri: vnde videntur sentire illum modum electionis non esse secundum hoc commune ius, & ideo consequenter dicere debent, non esse licitum nec sufficientem nisi ex aliquo iure speciali legitime confirmato, & tunc iuxta illud erit alio modo collatio facienda. Mihi autem credibile non est, vt supra dixi num. 9. hunc modum ferendi suffragium per schedulas, & vota omnino secreta fuisse exclusum ex vi huius decretalis, & formæ eius. cùm sit aptus, & fortasse, omnibus pensatis, conuenientissimus omnium. Maxime cùm verba textus cum omni proprietate in illo possint verificari, cum proportione tamen, & accommodatione ad talem modum eligendi.

XIX. Dico ergo, collationem tunc præcipue esse faciendam numeri ad numerum; in qualitatibus autem solum in aliquo casu posse habere locum, aut esse necessariam. Primo enim exquirere diligenter oportet, an singuli vouentes habiles sint, habeantque omnia necessaria ad ferenda varia suffragia. Vnde si de aliquibus sit quæstio, & aliqui sint in dubio electi, vel admissi, diligenter oportebit conferre numerum suffragiorum, an sit tantus, vt tollat omne dubium, & consequenter an electio sit certa, nec ne. Deinde, interdum in his electionibus sunt vota qualificata, quæ aut cæteris præferuntur, aut pluribus æquiualent, soletque huiusmodi qualitas, etiamsi persona sit occulta, designari; vt, v. g. quod sit Presbyter, vel, Prælatus, aut aliquid huiusmodi. In his ergo qualitatibus facienda erit diligens collatio, qualis fieri solet in suffragijs cathedræ, licet sint aliàs occulta, quantum ad personas vouentium. Intelligamus ergo hunc textum indefinite loqui de collatione suffragiorum, qualis nimirum, vel necessaria vel opportuna fuerit iuxta modum ferendi suffragia. Quòd autem Panormit. addit, in hac collatione conferendum etiam esse de merito electi, an sit idoneus ad dignitatem, mihi probari non potest, tum propter ea, quæ supra num. 17. dixi, & præcipue quia textus euidenter loquitur de collatione suffragiorum, qua supposita absolute dicit, vt is eligatur, in quem Capitulum consenserit: tum etiam, quia iudicare de dignitate electi non pertinet ad scrutatorem, sed vel ad confirmatorem, si necessaria sit confirmatio, vel ad Superiorem, ad quem recurrere oportebit, si aliquid contra idoneitatem electi obijciendum sit.

In secunda difficultate petitur, vt explicemus, cur coniungantur illæ duæ particulæ, *Maior & senior pars*: nam si sit maior, illa erit sufficiens. Circa hoc diuersæ sunt sententiæ Canonistarum. Quidam censent, maiorem partem quoad numerum postponendam esse minori, si hæc senior sit, id est, maioris zeli, meriti, & æquitatis. ita sentit Innoc. ibi, & in c. *scriptum*, de Elect. Glossa in cap. *in Genesi*. verb. *ad zelum*, de Elect. quæ consequenter infert, non semper standum esse numero, & illam conferi maiorem, & saniorem partem, quæ maiori ratione, & iustitia nititur. Fundatur in verbis textus, sed non sufficienter, vt patebit, nec videtur opinio per se rationi consentanea, vt difficultas superius num. 17. proposita persuadet. XX. *Textus explicatur. Maior pars quid sit.*

Alij ergo dixerunt, minorem partem suffragiorum nunquam sufficere ad faciendam electionem, quantumcunque zelo, & meritis personarum excedat. ita docet Panormitan. ibi num. 7. cum Ioanne Andr. & alijs, & probat, quia textus dicit, *In quem omnes, vel maior, & senior pars*. vbi prius disiunctiue requirit totum, vel partem, postea vero in huiusmodi parte copulatiue postulat, vt maior, & senior sit: non ergo sufficit altera ex his proprietatibus, sed vtraque necessaria est, quia copulatiua in suo rigore vtrumque extremum coniungit. Confirmatur, quia vel illa particula, *&*, sumitur coniunctim in dicta proprietate; & habetur intentum: vel sumitur diuisim, vt sæpe solet, & non improprie: & ita sensus erit, quòd electio valeat facta à maiori parte, & facta à saniori parte, & tunc sequitur perplexitas; quid enim si vna pars sit maior, & non senior, altera vero senior, sed minor? vtriusque enim electio valida erit, si vnaquaque proprietas per se sufficit: neque erit ratio cur potius sanitas numero, quàm è conuerso numerus sanitati præferatur, si de vtroque membro per se diuisim sumpto ad electionem sufficere affirmatur. Responderi potest ex Innocentio, ibi, neutro modo sumi particulam *&*, sed pro *id est*, ita vt sensus sit, in quem maior, id est, senior pars. Sed est violenta, & voluntaria expositio contra proprietatem, & communem vsum talis vocis. Item, ex illa expositione sequitur, nunquam requiri maiorem partem numeri votorum ad canonicam electionem, sed meliorem, nisi fingendo casum moraliter impossi- XXI.

impossibilem, in quo omnes electores sint æquales in omnibus qualitatibus : hoc autem repugnat multis iuribus, cap. *cùm Anna*, cap. *in Genesi*, cum alijs, de Electione.

XXII. *Authorum iudicium maior pars dimidietate requiritur.*

Relinquitur ergo vt ex vi illorum verborum in primis requiratur maior numerus suffragiorum; quod mihi certissimum videtur. Intelligendumque est de maiori parte totius Capituli : non enim sufficit habere plura vota, quàm cæteri, si numerus votorum non contineat maiorem partem totius Capituli : nam hoc requiritur ad electionem canonicam, de qua ibi est sermo : vnde expresse dicitur *maior pars Capituli*, & in alijs iuribus citatis expresse declaratur. Iuxta hoc vero fundamentum sequitur consequenter, maiorem numerum, licet necessarius sit ad electionem, non tamen sufficere, nisi etiam sit sanior : nam vis illius copulatiuæ æque vtramque partem comprehendit. Vnde infertur vlterius, si contingat maiorem partem, quæ in vnum consentit, non esse saniorem, & saniorem, quæ vult alterum, non esse maiorem, vtriusque electionem per se loquendo, esse nullam, quia neutra pars eligentium habet omnia requisita ad conficiendam electionem. Dico autem, *per se loquendo*, quia si contingat alteram partem amittere ius suum, eo quòd (v.g.) elegit scienter indignum, tunc electio alterius partis erit valida, quia ad illam deuoluitur ius alterius partis, & ita iam non reputatur vt minor pars, sed vt integrum Capitulum, vt notauit Panormit. in cap. *dudum*. 1. de Elect. num. 10. Per se autem loquendo, etiamsi ab vtraque parte eligatur dignus, talis electio non tenet, estque casus expressus in cap. *Ecclesia vestra*. 2. de Elect. vbi Hostien. vterque Abbas, & alij id notant, & sequuntur. Vnde ad secundam difficultatem positam negandum est antecedens quoad illam partem, vt maior pars semper sufficiat sine illa qualitatum consideratione.

*Non tamen sufficit maior pars sanior.*

XXIII. *Respondetur tam ad 2. difficult. in n. 17. Quæ vtrum eo modo maior pars intelligatur an iuxta ius ciuile.*

Neque inde sequitur, per se loquendo, perturbatio aliqua, quia vbi aliud non constiterit, maior pars semper præsumitur sanior, vt in eod. cap. *Ecclesia*. dicitur, & sumitur cap. *dudum*. 1. eod. tit. & ratio ipsa per se statim postulat; vbi autem oppositũ probari potuerit, per Superiorem iudicandum est, & ita tollitur perturbatio. Quod si aliqua dissensio, vel lites oriantur, non refert, quia in huiusmodi rebus humanis non possunt omnia vitari incommoda, & magis expedit, vt electiones iuste fiant. Semper tamen manet nobis illa difficultas, quia hinc sequitur, non posse fieri electionem per vota omnino secreta, quia tunc non potest apparere, quæ pars sit sanior. Quod expresse animaduertit Panormit. dict. cap. *Ecclesia*. num. 7. dicitque, communiter non animaduerti, ipse tamen fatetur, non debere ita fieri, vel, vt ipse loquitur, *non debere dari voces per lupinos*. Nihilominus, quod superius n. 9. & 18. dixi censeo verum, scilicet, illum modum electionis reprobari non posse : nam, vt ibi dicitur in Addit. ad Panormit. *per totum mundum practicatur, quod voces dantur siue per fauas, siue per lupinos* : & (quod me magis mouet) est ille modus valde conformis Concilio Trident. statuentis, vt nomina eligentium nunquam publicentur : nam vbi fuerit dubium de saniori parte, non poterit, moraliter loquendo, ferri iudicium, nisi nomina publicentur. Dico ergo, vbi fuerit illa consuetudo, seruandam esse, & tunc maiorem partem præsumi saniorem, vt paulo antea dicebamus. Imo addit Baldus tract. de Schismate, colum. 12. quòd quantò cautius datur suffragia, vt non comprehendantur, tantò sanior & liberior est electio. Denique, vt supra dicebam, tunc fiet collatio quoad hanc conditionem sanioris partis, prout fieri potuerit, scilicet, vel ex parte electi, considerando ne adeo sit indignus, vt inde sufficienter colligatur, non fuisse saniorem partem, quæ in illum concurrit: vel ex parte modi cognoscendi saltem in generali, an intercesserit ambitio, & donationes illicitæ, vel aliquid simile. vnde sufficienter probetur partem illam non fuisse saniorem. Quia vero generaliter, & in communi, & non descendendo ad personas particulares, hoc moraliter probari non potest; ideo semper maior pars præsumetur sanior, si persona electa indigna non sit.

XXIV. *Tractatur 2 pars, id est, Electio proposita num. 16.*

Circa alteram partem huius præcepti, scilicet, vt, facta collatione, electio fiat, primùm tollenda est ambiguitas vocis. nam electio proprie videtur fieri quando feruntur suffragia, nam electores sunt omnes de Capitulo, eligunt autem vouendo; postea vero potius videtur fieri publicatio electionis iam factæ. Textus autem non ita loquitur, sed potius dicit, tunc fieri, & faciendam esse electionem. Est enim aduertendum, electionem hanc esse veluti vnum actum totius Capituli, qui non censetur fieri, seu consummari donec vnus nomine totius Capituli loquatur, & eligat futurum Prælatum: hoc autem fit postquam totius Capituli voluntas paulatim declarata, & cognita est; & ita electio aliter fit à singulis declarantibus suas voluntates, aliter à toto Capitulo declarante suam & quasi vnam voluntatem. Hoc ergo est, quod per illa verba fieri mandatur, estque omnino de substantia, vel (vt ità dicam) ipsa substantia, & forma electionis, quia non censetur electio facta, donec ita fiat, nec conferet aliquod ius, si hoc omittatur: imo necessariũ, & substantiale est, vt hæc electio statim post collationem sine interruptione morali fiat; sicut dictum est num. 15. de publicatione suffragiorum in communi, vt expresse declaratur in cap. *cum post*, de Electione. Quomodo autem hæc electio communis fieri debeat, in prædicto textu non declaratur; tamen ex intentione eius, & ex cap. *sicut cum*. de Elect. in 6. constat, debere fieri ab vno, nomine omnium publice loquente, & denunciante electionẽ. Quis autem ille esse debeat, vel à quo designari, aut præcipi debeat, vt loquatur, in eodem etiam textu non dicitur; tamen & ex contextu constat à scrutatoribus debere designari; quia verò hoc non expresse dicitur, aiunt expositores, vtile esse vt Capitulum à principio det hanc potestatem scrutatoribus, vel alicui eorum. Glossa vero in c. *sicut cum*. de Elect. in 6. ait, quemcunque sufficere, si cæteri audientes tacite consentiant. Mihi autem videtur veluti ex natura rei hoc pertinere ad eum, qui Capitulo præest, dum iura aliud non disponunt, supponunt enim & deesse non posse, qui præsit Capitulo, vel saltem qui primam vocem habeat, & omnia debere ordinate fieri : ratio autem postulat vt hoc fiat ab eo, qui præest, vel qui primam vocem habeat, quando nulli alteri commissum est. Et hæc de secundo capite ex propositis in num. 2.

## *De forma consequente Electionem.*

XXV. *De confirmatione Electi.*

De tertio capite ibidem posito, id est, de his, quæ post electionem necessaria sunt, nihil additur in dict. c. *quia propter*. neque in iure communi aliquid aliud inuenio, nec videtur necessarium, imo nec possibile, cum supponatur iam electio consummata. Solum inuenio id, quod ex Conc. Trid. supra n. 11. notaui, districte præcipiente, vt singulorum eligentium nomina nunquam publicentur. Quomodo autem ex hoc decreto aliquid resultet pertinẽs ad substantiam electionis: quomodo item id, quod in futurum pendet, non suspẽdat valorem electionis, satis ibidem declaratum est: nihil ergo est subsequens electioni, quod ad valorem eius proprie pertineat. Solum ergo potest confirmatio post electionem requiri, vt plenum ius Prælationis obtineatur:

neatur: quæ confirmatio iure communi necessaria est, pertinetque ad Superiorem immediatum Prælati electi, &, si nondum illa obtenta, quis Prælatione vtatur, iure acquisito per electionem priuatur, c. *tua stia.* de Elect. in 6. & videre licet latius in Syluestro, & Angelo, verb. *Confirmatio.* Panormit. in c. *cùm Ecclesia.* de Elect. n. 8. In præsenti ergo confirmatio per se spectat ad solum Summum Pontificē; tamen, iuxta priuilegia, & indulta multarum religionum, non solet esse necessaria specialis confirmatio; sed cum ex vi priuilegiorum fiat authoritate Apostolica, eo ipso, quòd quis publice denunciatur canonice electus, censetur etiam confirmatus eadem Apostolica authoritate; & ita videtur esse in vsu multarum religionum: nam finita electione Generalis; statim ei vt supremo Prælato omnes reuerentiam exhibent, & ipse incipit præsidere generali Capitulo, suumque munus exercere.

## CAPVT VI.

### *De Electione aliorum Prælatorum infra Generalem.*

I. *Assertio tripartita.*

HActenus de creatione supremi Prælati religionis diximus, & ex his, quæ tribus proxime præcedentibus capitibus tractata sunt, hoc vno capite facile expediri possunt, quæ ad reliquos spectant. Dicendum ergo est omnes illos posse per electionem creari, non tamen esse in eis ita necessariam sicut in Generali: vbi autem in vsu fuerit, cum proportione seruanda esse, quæ de electione Generalis diximus: vbi autem iuxta speciale institutum electio necessaria non est, simplicem ac legitimam prouisionem Superioris habentis potestatem sufficere. Declaro singula: nam inprimis postquam tota religio habet vnum supremum caput internum seu præter Pontificem, ab illo potest satis commode recipere inferiores Prelatos, tam medios, quam infimos, siue vtrosque immediate prouidendo, siue solum medios ac sibi proximos, & per eos inferiores reliquos. Et ob hanc causam dixi, in his Prelatis non esse tam necessariam electionem, quia influxus primi Prælati potest ad hæc omnia extendi sine vlla repugnantia, sicut in vniuersa Ecclesia Catholica vnius Vicarij Christi necessaria est electio: pro alijs autem inferioribus Prælatis, Episcopis, Archiepiscopis, & Patriarchis, in rigore non erat necessaria electio, nam per solum ipsum Vicarium Christi poterant sufficienter prouideri, si ipse voluisset. Olim etiam videtur fuisse obseruatum, vt Abbates monasteriorum ab Episcopis crearentur, vt colligitur ex Concilio Niceno, c. 54. vbi etiam significatur Episcopum solitum fuisse creare Abbatem quasi Generalem plurium monasteriorum; hunc vero instituisse locales, seu particulares Abbates singulorum monasteriorum: idem munus tribuitur sacerdotibus in Concilio Tolet. IV. cap. 50. Nihilominus tamen frequentius obseruatum est in religionibus, vt inferiores etiam Prælati per electionem fiant, & non est dubium, quin rectè ita fieri possit, quia hoc pendet ex humana institutione, & Pontificis approbatione; nec ex natura rei habet hic modus creandi huiusmodi Prælatos aliquid præter rectam rationem aut cōuenientem gubernationem, per se loquendo: nec repugnat iuri communi, sed potius est illi valde conformis, vt videbimus: nec denique repugnat iuri, aut potestati supremi Superioris, vel supremi Prælati, quia illa limitata est iuxta regulas, & indulta Apostolica, per quæ illi non maior potestas concessa est. In hoc enim differt monarchia vnius religionis à monarchia totius Ecclesiæ: nam in tota Ecclesia suprema potestas absoluta gubernandi, in capite residet, quæ à nullo infra Christum potest limitari; & ideo modus instituendi inferiores Prælatos per electionem, vel sine illa, non potuit ab alio, quam ab ipsomet Pontifice definiri. Vnde, quādocunque, vel vbicunque per electionem fit, vel facta est, ex benigna concessione eiusdem Pontificis introducta est: in religionibus autem tota potestas manat à Pontifice, loquendo de propria iurisdictione, & ideo licet vni Generali principaliter communicetur, datur tamen cum limitatione ad hunc vel illum modum regiminis, iuxta exigentiam rerum: vbi ergo institutio electionum talium Prælatorum postulat, seruanda est. Iam vero declaratur, & probatur altera pars, nimirum, in huiusmodi electionibus seruanda esse fere omnia, quæ de electione Generalis diximus. Quod quidem, quantum spectat ad ea, quæ pendent ex iure communi, vnica ratione ostendi posset, quia ius commune nihil fere disponit de Generalibus in particulari; sed vel de Prælatis in communi, vel de Abbatibus, sub quibus alij Prælati locales intelliguntur, & à fortiori eorum Superiores.

### *De 1. & 2. conditionibus requisitis ex parte eligendi.*

II. *Secunda conditio pro sit.*

Igitur vt per particulares conditiones breuiter discurramus. Primo ex parte eligendi necessaria est ætas ad minimum 25. annorum: de qua nihil speciale occurrit, præter ea, quæ de Abbatissis statim adnotabimus à num. 7. expressa in eadem religione. Circa quam interrogari potest, an requiratur professio in eadem Prouincia, vel domo cum proportione, ita vt sicut in Generali requiritur professio eiusdem religionis, ita in Prouinciali eiusdem Prouinciæ, in conuentuali eiusdem domus. Sic enim de Abbate sentit Sylvest. verb. *Abbas*, n. 2. & in cæteris. Et fauent iura antiqua 18. quæst. 2. vbi in c. *Abbatem* 2. dicitur, *In monasterio illum volumus ordinari, quem sibi de sua congregatione*, &c. id est, de suo monasterio, vt sequentia verba declarant, *& professione dominus*, de quibus paulo inferius: & in cap sequenti tunc solum permittitur monachi eligere *de alio monasterio*, quando *inter se aptam personam inuenire nequiuerint.* Et fortasse olim quando monasteria monachorum ita erant inter se diuisa, vt non efficerent proprie vnum corpus, nec haberent vnum Superiorem communem, hoc erat in more positum, vt electio fieret ex proprio monasterio, allegaturque tanquam ius ordinarium & commune, quod non licebat prætermittere nisi in prædicto casu necessitatis. Quanquam forte non fuit hoc tam necessarium, quin electio aliter facta valida esset, quia non inuenimus verba irritantia in antiquo iure, & alioqui cùm electio futura esset communi cōsensu, saltem maioris partis, poterat communitas cedere iuri suo: imo præsumenda esset ex legitima causa, & necessitate id facere, nisi oppositum manifeste constaret. *Prælatus in casu pro sit de monasterio ex tali.*

III. *Idem in religiosis Fratrum Clementinorum non esse seruatum.*

Nunc autem in religionibus virorum certum est, conditionem hanc non esse necessariam; sed solum vt electus eiusdem religionis sit, vt patet ex Clement. 1. de Elect. ibi, *Ne religiosus aliquis in Abbatem, vel Prælatum alterius religionis, vel habitus, vel professionis.* ergo ex vi illius textus solum est necessaria identitas religionis, professionis, & habitus: non ergo eiusdem domus, vel Prouinciæ. Expendimus autem supra cap. 3. num. 11. particulam, *de altero*, in eodem textu positam, quia ex ea intelligitur, illud esse ius nouum; post illud autem non habemus ius, quod maiorem identitatem requirat: ergo illa sufficit. Denique, vsu omnium religionum ita receptum est. Nam religiones Mendicantes, & aliæ illis similes, tantam habent in se vnitatem, vt distinctio locorum, vel prouinciarū valde accidentalis

talis reputetur, ideoque nec in eligendo Prouinciali consideratur, per se loquendo, vt eiusdem Prouinciæ sit filius, aut habitator, neq; in Prælato conuentuali quòd sit eiusdem conuentus. Maior huius rei consideratio videtur conseruari in religionibus monasticis; tamẽ quoad hoc fere reductæ sunt ad eandem formam. Hoc ergo ius regulariter est commune omnibus: vbi autem ex speciali regula aliquid aliud additum fuerit, obseruandum est.

*Nota.*

IV. *Num tria hæ religio, professio, habitus sint synonyma.*

Potest autem circa dictam Clementinam dubitari, an illa tria verba, *eiusdem religionis, professionis, & habitus*, æquipolleant, solumque sint posita ad maiorem rei declarationem, vel expressionem; an vero singula aliquid addant. Glossa enim ibi indicat hoc posterius: nam, si religio, inquit, sit diuersa, vt Cistercienssium, & Carthusiensium, quanuis fortasse professio sit eadem, non sufficiet. Sed quoad hæc duo non existimo vnum ab altero separari, sed voces illas vt synonymas positas esse, & ita non sunt positæ in eadem clausula, sed vna in principio in ratione textus, altera inferius in ipsamet lege. Nunquam enim religio est diuersa, quin professio sit aliquo modo diuersa, saltem quoad obedientiæ votum: tum quia fit diuersis Prælatis non subordinatis: tum etiam, quia fit secundum regulam, quam in diuersis religionibus oportet esse aliquo modo diuersam. Et præterea traditio, quæ etiam est de substantia professionis, necessariò est distincta in distinctis religionibus: illa ergo duo æquipollent in præsenti materia.

V. *Conuenientia in habitu an sit requisita in eligendo.*

De alio autem termino, videtur certe positus ad addendum aliquid: nam contingit in eadem religione deferri diuersos habitus in distinctis monasterijs aut Prouincijs, vt, v.g. in religione S. Francisci quidam sine calceis incedunt, & asperiori ac viliori habitu vtuntur, quam alij; & ideo licet sint eiusdem religionis, non tamen videntur esse eiusdem habitus cum alijs conuentualibus, vel de Obseruantia. Et in alijs religionibus, vt Trinitatis, v. g. aut canonicorum regularium, magna varietas in diuersis regionibus conspicitur, non solum in colore, sed etiam in figura. Videtur ergo in prædicto textu requiri, vt eligendus in Superiorem sit non solum eiusdem religionis, sed etiam eiusdem habitus intra illam. Quod patet ex contextu, nam statim à principio sub disiunctione dicitur, non esse rationi consentaneum, vt homines disparis professionis, vel habitus in eisdem monasterijs socientur: & ex hac ratione concluditur, vtramque conditionem postulandam esse in Abbate, seu Prælato medio. Hæc vero expositio difficilis est, nam ex illa sequitur, in religione S. Francisci, aut Carmelitarum, v.g. non esse validam electionem, si aliquis ex eadem religione, diuersæ tamen familiæ, gestantis distinctum habitum eligatur. Consequens videtur falsum, & contra vsum. Confirmatur, nam in eadẽ religione contingit esse varietas in habitu quoad colorem album, vel nigrum, vt de ordine S. Benedicti dicitur in Clemen. *Ne in agro.* §. 1. de statu monach. & tamen id non obstat, quo minus gestans habitum diuersi coloris possit in Abbatem eligi, vt ibi glossa fatetur, dicens hanc diuersitatem esse accidentariam.

VI. *Affirmatum de conuenientia substantiali, quæ semper requiritur, non accidentali.*

Ex hac igitur glossa, & quæ circa illam à Doctoribus notantur, colligere possumus, conuenientiam quidem in habitu esse necessariam ex parte eligendi in Prælatum, hæc enim in dicto textu expresse postulatur, potest autem diuersitas in habitu esse quasi substantialis, quæ, vt mihi videtur, semper supponit diuersitatem Regulæ, & consequenter etiam religionis. Tunc enim mutatio in habitu alicuius religionis censetur substantialis, quando est contra dispositionem regulæ, vt significauit Panormit. in dict. Clemen. 1. num. 4. ergo, vt varietas in habitu censeatur substantialis, necesse est vt ex diuersitate Regularum procedat; nec potest alia ratione commode discerni substantialis varietas ab accidentali in ipso actu: tunc ergo distinctio in habitu meritò impediet electionem. Accidentalis autem distinctio in habitu erit, siue sit in colore, siue in figura, quæ non fuerit contra regulam, sed sub eadem permittatur: illa ergo non impediet electionem. & de hac procedunt exempla superius num. præced. adducta. Et ratio reddi potest, quia illa varietas non est distinctio in habitu simpliciter, sed tantum secundum quid, & ideo non repugnat prædicto textui. Ex qua interpretatione concluditur, identitatem habitus in rigore non addere conditionem diuersam ab identitate religionis, sed per eam explicari, ad vnitatem religionis requiri aliquam conformitatem in habitu, saltem substantialem. De quo iterum dicemus infra, tractatu sequenti de varietate religionum. Addo vero, vbi contigerit, electum esse diuersi habitus accidentaliter, quanuis electio valida sit, nihilominus esse iuri consentaneum, vt durante illo munere, se conformet alijs in habitu, saltem Superiori; ne inter caput, & membra diuersitas appareat, argumento c. *Deus, qui.* de vita, & honest. cleric. & cap. *in nona.* 16. q. 7. ibi, *Constituentes vt hi, qui in administrationibus Ecclesiæ Pontificibus sociantur, discrepare non debeant nec professione, neque habitu.*

## *An decisio Clementinæ à num. 3. explicatæ procedat de electione monialis.*

VII. *Resolutio affirm.*

Tandem dubitari potest, an decisio illius Clementinæ circa 2. conditionem locum habeat etiam in monialibus. Ad quod respondendum est affirmatiue, cum glossa ibi, & communi sententia: quia in his dispositionibus fœmininum sub masculino comprehenditur, vt in superioribus diximus. Expressius vero hoc statuit Concilium Tridentinum sess. 25. cap. 7. de Regular. vbi postquam nonnullas conditiones posuit obseruandas in ea, quæ in Abbatissam eligenda est, subdit, *Quod si his qualitatibus non reperiatur in eodem monasterio, ex alio eiusdem ordinis eligi possit.* Quæ verba inprimis supponunt, in monasterijs monialium, per se loquendo, & quoad fieri possit, obseruandum esse, vt de eodem monasterio Abbatissa eligatur. Deinde, in casu necessitatis solum conceditur, vt de alio monasterio eiusdem ordinis eligi possit: est ergo hoc substantiale.

*Decretum Trid. pro electione monial.*

VIII. *Expenditur prædictum decretum de ætate, & antiquitate monialis eligendæ.*

Circa hoc autem decretum primùm obseruare oportet, duas conditiones addidisse ibi Concilium pro Abbatissis, & Priorissis, &c. quæ in viris necessariæ non sunt: scilicet, ætatem quadraginta annorum; & octo annos religiosæ vitæ post expressam professionem eius: vt enim supra cap. 3. num. 7. diximus de Generalibus religionum, ita etiam de Prouincialibus, & Conuentualibus Prælatis virorum nullum est ius, quod in eis dictas conditiones requirat: decretum autem de fœminis non comprehendit viros, vt supra etiam ostensum est. Tantum ergo in præfectis fœminarum illæ duæ conditiones speciali iure requiruntur, & vtraque addita videtur à Concilio Tridentino. Nam, quod ad ætatem attinet, licet olim Gregorius Maximiano Episcopo scripserit, vt non permitteret Abbatissas nisi sexagenarias fieri, lib. 3. Epist. 11. cap. *Iuuenculas*, 20. quæst. 1. tamen illud nunquam fuit pro iure receptum, posteaque Bonifacius VIII. in cap. *Indemnitatibus.* de Elect. in 6. solum ætatem triginta annorum completorum requisiuit. Concilium autem Tridentinum quasi medium tenens, & quia experientia forte monstrauit, in fœminis sicut fortior ætas quàm sexagenaria necessaria est, ita maturiorem, quam tricenariam requiri, quadraginta annorum

norum ætatem postulauit. De altera vero conditione antiquitatis professionis nihil inuenio antiquiore iure, nec simili, neque dissimili definitum. Hæ autem duæ cõditiones non declarantur à Concilio tanquam substantiales, nec irritatur electio aliter facta, sed simplex prohibitio ponitur, *vt non eligatur*, &c. ideoque si alioqui electio facta sit iuxta commune ius, licet illæ duæ conditiones non seruentur, non erit electio irrita ipso iure, sed ad summum irritanda. Præterea illæ conditiones non ponuntur à Concilio vt simpliciter necessariæ, sed, si seruari potuerint; alioqui conceditur vt ætatis triginta annorum, & post quinquennium à professione eligi possit. Intelligo autem, illas conditiones seruari non posse non solum quando in nulla religiosa eiusdem monasterij inueniuntur; sed etiam, si inueniantur in aliquibus vitæ laudabilis, si non habeant qualitates aliquas ad gubernandum necessarias: ita enim intelligendum est Concilium cum dicit, *Si hiis qualitatibus non reperiatur in eodem monasterio*, scilicet, apta ad electionem: clarum est enim illas solas qualitates non sufficere, vt persona sit digna; nec velle Concilium, vt sine alijs requisitis aliqua eligatur, etiamsi illas conditiones habeat. Et eodem modo intelligo quandam responsionem Congregationis Cardinalium, quæ absolute habet, *Abbatissam triginta annorum, & quæ per quinque annos solos sit professa, elig. non pess, si in monasterio sit aliqua monialis quadraginta annorum, & quæ iam per octo annos sit professa*; subintelligendum enim puto, dummodo alioqui ad gubernandum apta sit, & sufficiens, nam hoc ex natura rei necessarium est. Addit vero idem Concilium, vt sine illis eligi possit, oportere, vt non possit commode ex alio monasterio cum illis eligi; quod committit iudicio Superioris: & ideo Congregatio Cardinalium in prædicta responsione addidit, *Aut in aliquo monasterio eiusdem ordinis vicino istius qualitates inueniatur*; vbi expendo particulam illam *Vicino*, quæ addita est verbis Concilij fortasse ad declarandum, distantiam loci sufficere, vt electio non possit commode ex alio monasterio fieri: quanta autem sit illa distantia, Superior iudicabit.

IX. Notandum præterea est aliud responsum eorũdem Cardinalium, quod varijs ac fide dignis testimonijs ad nostras manus peruenit sub his verbis, *Abbatissa, licet per quinquennium non manserit in religione, dum tamen excedat triginta annos, & id fiat ad requisitionem suarum monialium de licentia secundæ dignitatis cathedralis, & earum Superiorũ regularis, dummodo laudabiliter anno superiore se gesserit, debet confirmari per biennium in officio. Quod si ad confirmationem dictæ Abbatissæ desset Superiorum regularium licentia propter absentiam, seruatis iis, quæ hoc capite præscribuntur, ad dictam confirmationem procedendum est.* Quod responsum inprimis intelligo habere locum, quando dispositio Concilij Tridentini ad literam seruari non potest, quia non est verisimile per illam derogari, vel aliqua ex parte dispensari in Concilio, si obseruari potest. Solum ergo habet locum quando nec quadragenaria cum octo annis professionis eiusdem monasterij & religionis commode eligi potest; nec etiam in monasterio inuenitur aliqua triginta annorum ætatis, & habens quinque integros annos professionis æque digna, & apta ad illud regimen: nam si huiusmodi inueniatur, non video cur alia admittenda sit. Imo etiam in eo casu necessitatis censeo, illam declarationem factam esse authoritate Pontificis, quia sola scientia sine potestate ad illam nõ fuisset sufficiens, tum quia est quasi noua lex in casu à Concilio omisso, nihil enim Concilium prouidit pro eo casu, in quo non inuenitur aliqua triginta annorum, habens quinque annos professionis: tum etiam, quia ibi postulatur licentia secundæ dignitatis cathedralis, & Superioris regularis, si commode haberi possit, & solum conceditur, vt ad biennium confirmari valeat. Quæ omnia non pertinent ad doctrinalem interpretationem, sed authenticam, & potestatiuam, vt sic dicam; ideoque, vt illa declaratio ad vsum applicari debeat, obseruare oportet, an sit vniuersaliter facta pro tota Ecclesia, & an sit satis promulgata vt habeat vim legis. De quibus mihi nunc non constat; credo tamen saltem obseruari posse vbi oppositum non constiterit, nam continet quasi epycheam per se satis consentaneam rationi, & habet sufficientem authoritatem.

Ex hac vero declaratione constat, antiquitatem professionis non esse reputatam à Congregatione Cardinalium tam necessariam conditionem, sicut ætatem completam triginta annorũ: nam alius cassus omissus ẽt in Concilio esse posset, in quo nulla monialium existentium in monasterio, & apta ad gubernationem eius, habeat triginta annos ætatis expletos, & tamen in eo nulla declaratio vel epychea facta est, ideoque in tali casu nulla eligi potest minoris ætatis, etiamsi per plures quã octo annos religiosa fuerit: sed in eo casu aut ex alio monasterio eiusdem religionis assumenda erit Abbatissa, etiamsi difficultates aliquas superare, vel aliquid incommodi ferre necesse sit, vel certe dispensatio erit à Summo Pontifice postulãda. Sed quid si duæ aptæ ad dictum officium concurrant, altera quadragenaria, nondum tamen habens quinq; annos professionis; altera vero habẽs illos completos vel etiam octo, nondum vero attingens quadragesimum annum ætatis, licet excedat trigesimum? Videtur enim hæc posterior præferenda, quia habet aliquo modo completam vtramque conditionem à Concilio postulatam: priori vero vna conditio omnino deest. In contrarium autem est, quia Concilium per se primo requirit ætatem quadraginta annorum, quę conditio completur in priori, & non in posteriori, & aliunde conditio ætatis magis desideratur, vt notatum est: ergo videtur præferenda prior. Mihi videtur negotium arbitrarium, quia reuera se habent tanquam excedens, & excessum, & ideo censeo præferendam esse illam, quæ ob alias conditiones dignior reputata fuerit: si aũt fuerint æquales, excessus ætatis videtur præferẽdus ex genere suo, propter rationem factam, & quia in iure magis consideratur, quàm alius. Dico autem, *ex genere suo*, quia tam paruus esse posset excessus ætatis, & tantus in antiquitate religionis, vt hic præponderaret: Superior ergo prudenter hoc dijudicabit. Hinc tamen colligimus, quotiescunque nulla est, habens integras illas duas cõditiones quadraginta annorum ætatis, & octo professionis, illam esse, cęteris paribus, præferendam, quæ plus de illis participauerit. Vt si sit aliqua habẽs quadraginta annos ætatis, & qui nq; professionis, in dubio esset præferenda alijs non attingentibus illam ætatem, neque habentibus octo annos professionis; & sic de alijs. Quanuis n. dici possit, Concilium solum assignasse illa tempora certa, & ideo, si non expleantur, nihil referret quod ad illã magis, vel minus accedatur, & similiter duas illas conditiones simul postulasse, & ideo, si simul non coniungantur, vnam vel alteram nihil conferre: nihilominus negari non potest, quin & conditio ætatis maioris 30. annorum per se spectata necessaria sit, & quod iuxta intentionem Concilij maior participatio illarum conditionum, vbi integræ haberi non possunt, cæteris paribus, reddat personam in hoc munus dignioré.

X. *Iuxta hæc responsum non tam exigunt monialis antiquitas, quam alia.*

XI. *Quomodo dispositio Concilij Trid. sit an obseruanda.*

Ex quo tandem intelligitur, quando iuxta mentem Concilij oporteat electionem fieri ex alio monasterio. Nam inprimis iuxta dictam declarationẽ Cardinaliũ solum est hoc simpliciter necessarium, scilicet, quando

quando in eodem monasterio nulla, quæ eligi possit, habet triginta annos ætatis completos : nam si illos habeat, in reliquis conditionibus facilè potest benignè interpretatione vti, considerata aliqua incommoditate in eligendo ex extraneis : hanc enim etiam necessariam esse opinor, vt prædicta declaratio locum habeat, ita vt à dispositione Concilij non recedatur. Addo deinde, sufficientem causam eligendi ex alio monasterio esse, quòd in eodem nō inueniatur aliqua habens simul illas duas qualitates quadraginta annorum ætatis, & octo professionis: sic enim intelligo illa verbo Concilij, *Quod si hæ qualitatibus non reperiatur in eodem monasterio*; quia nisi vtramque habeat, dici non potest esse illis qualitatibus affecta. Verum est, Concilium nō dicere in eo casu, eligi debere ex alio monasterio, sed posse; quare iudicio Superioris relinquit, vt id fiat, si absque incommodo possit. Vnde, si non obstante eo defectu, ex consensu Superioris alia de eodem monasterio eligatur, habens alias conditiones requisitas à Concilio triginta annorum ætatis, & quinque professionis, sine dubio erit valida & confirmanda electio, etiamsi fortasse aliter sine incommodo fieri posit, quia nullum est verbum in Concilio, quod necessitatem indicet, sed solam directionem Superioris, vt id non permittat, nisi ratione alicuius incommodi. Quòd si fortasse ille liberalior sit quàm debeat, inde non infirmatur electio, cùm Concilium hoc non disponat. Tanto autem faciliùs, seu ad vitandum etiam leuius incommodum poterit hoc permitti, quanto minor fuerit defectus dictarum conditionum in persona eligēda ex eodem monasterio. Nam si habeat octo annos professionis, licèt non attingat quadragesimum annum ætatis, dummodo excedat triginta, faciliùs poterit admitti eius electio: & idem est è conuerso, si habeat quadraginta annos ætatis, nondum verò expleuerit totos annos professionis. Et sic de aliis combinationibus, quæ facilè cogitari possunt.

### *Expediuntur 3 & 4 conditiones requisitæ in eligendo.*

XII. *Oratio suor.* Tertia conditio necessaria ex parte eligendi in prælatum erat, vt sit sacerdos, vel ordinatus in sacris: quam per se constat in religionibus virorum, non monialium requiri, quia nec fœminæ sunt capaces ordinis, neque illo indigent ad suum modum prælationis, cùm non consistat in potestate iurisdictionis spiritualis, sed tantum in dominatiua, seu materna. In religionibus autem virorum ita necessaria est ad inferiores prælationes, sicut ad supremam: nā iura quæ adduximus, de conuentuali Abbate, seu Superiore præcipuè loquūtur. Quarta cōditio erat, vt sit legitimus : quam certum est etiam postulari ad prælationem Prouincialem, vel Conuentualem : imò ad quodcunque munus religionis habens iure ordinario spiritualem iurisdictionem. Nam c. 1. de filiis presbyt. hæc omnia complectitur, vt latiùs Sylu. prosequitur verb. *Prælatus*. num. 3. & verb. *Electio*. 1. q. 14. n. 15. & Angel. eod. verb. n. 23. Dubitari autem potest an hæc conditio etiam in Abbatissis requiratur. Et ratio dubitandi est, quia eatum prælatio non consistit in spirituali iurisdictione. sed ille defectus originis solùm impedit ex vi iuris canonici aut ordinem, aut spiritualem iurisdictionē: ergo. Maior sepè est in superioribus tractata, præsertim c. 1. n. 3. minor ex iure constat, quia nullū decretum afferri potest, in quo impedimentum illius amplius extendatur. Et cōfirmatur maximè ex toto titulo de filiis presbyterorum, in quo de filiis tantum sermo est. Et licèt sub nomine masculino soleant fœminæ comprehendi, tamen id potissimū habet locum in fauorabilibus, non autē in odiosis, nisi vel aliæ circumstantiæ, vel saltem omnimoda identitas rationis ad illum sensum cogant: hic autē nec est similis ratio, vt explicatum est, nec circumstantiæ aliquę ad illam extensionem faciendam inducunt. Imò si considerentur verba cap. 1. de filiis presbyt. apertè videntur determinari ad solos masculos: nam priùs dicitur, vt filij illegitimi nō ordinentur, nisi religiosi fiant, & deinde additur, *Prælationem vero nullatenus habeant*. loquitur ergo de filiis ordinis capacibus, vel (quod idem est) de prælatione propriè dicta, quæ ordinem aliquem præsupponit, aut requirit. In reliquis autem textibus ferè sermo est de filiis presbyterorum, quatenus ad dignitates, personatus, aut beneficia Ecclesiastica curam animarum habentia, admitti non possunt sine dispensatione Pontificis, præsertim in illis Ecclesiis, vbi patres eorum beneficia habuerūt. De quibus etiam solis agit Concilium Trid. sess. 25. cap. 15. de Reformat. Constat autem officium Abbatissæ nec dici posse beneficium Ecclesiasticum, neque illius solicitudinem propriè vocari posse curam animarum, sed solùm ministerium pertinens ad gubernationem quasi œconomicā vnius domus, quamuis accommodatam religioso statui ac profectui. Tandē, nulla irregularitas admittenda est, quæ non sit in iure expressa; hæc autem inhabilitas illegitimorum ad prælationes Ecclesiasticas quędam irregularitas est: non est ergo ad fœminas extendenda, cùm in iure non sit expressa.

XIII. Propter hæc ergo, vel similia, nōnulli graues authores censuerunt, hunc defectum natalium nullū impedimentum esse ad munus Abbatissæ. Citatur ab Emmanuel Rodr. q. 10. art. 21. & in Summ. 2. p. c. 29. n. 12. Felinus referens Ioannem Andr. & Gemianum loco infra adducēdo, num. seq. sed nec Felinus id tenet, nec dictos authores refert: citatur etiam Ancharanus in c. *generali*. de Elect. in 6. citans Cynum, & Bartolum in l. 2. ff. de verbor. significat. vbi etiam Bartolus nihil de hac re loquitur; indicat verò hanc opinionem Tabien. verb. *Virgines consecratio*. Nihilominus alij distinguunt inter Abbatissas, quæ temporales sunt & non benedicuntur, & perpetuas, quæ benedicuntur: & de prioribus aiunt cum prima opinione, nihil referre quòd illegitimæ sint secus verò esse de posterioribus, quia sunt verè prælatæ, & habent iurisdictionem quasi Episcopalem. Sed hæc distinctio neque in antiquis authoribus inuenitur, neque habet fundamentum in iure. Nam in primis benedictio non refert, quia illa non est aliquis ordo, vt defectus natalium reddat personam quasi irregularem ad illam benedictionem; neque admittenda est illa exceptio, cùm in iure non habeatur, & materia sit odiosa, & quamuis admitteretur, sicut professio religiosa tollit irregularitatem ad ordines, ita etiam tolleret ad illam benedictionem. Perpetuitas etiam non refert, quia non maiorem iurisdictionem habet Abbatissa perpetua ex illo capite, quàm temporalis; sed id, quod habet, magis durabile est, & reuera neutra habet propriam iurisdictionem spiritualem, nam hoc non prouenit ex maiori, vel minori duratione, sed ex incapacitate fœminei sexus, vt alibi diximus tom. 5. in 3. p.

XIV. *Communis opinio requirens legitimitatem.* Est ergo communis opinio, illegitimam absque dispensatione nō posse esse Abbatissam. tenet glossa in cap. *indemnitatibus*. §. 1. verb. *Canonica*. de elect. in 6. Sequitur Panormitanus in cap. *cum nonnullis*. de Elect. n. 6. & Felinus cap. *minimus*. de accusationib. n. 4. quam esse communiter receptā, & in praxi seruatam testatur Nauarrus Comment. 2. de Regularib. n. 60. Maiolus lib. 1. de irregular. c. 29. n. 10. citans Tabienam verbo *Dispensatio*. 5. versu 21. Qui tamen non fundantur nisi in cap. 1. de filiis presbyter. quod generaliter statuit, filium illegitimum

esse inhabilem ad Ecclesiasticas prælationes; munus autem Abbatissæ inter prælationes computatur, vt notant Doctores in dict. c. *indemnitatibus.* §. *Verum.* ex textu ibi, *Vt à dignitate deijciatur adepta*, vbi Geminianus in 3. notab. & Abbas in cap. *quia propter*, de electione, n. 8. vbi propterea omnes docent in electione Abbatissarum seruandam esse formam illius textus, quia sub nomine prælationis comprehenditur. Et licet D. Thom. in 4. d. 25. q. 2. art. 1. q. 1. ad 2. dicat, Abbatissam nō habere prælationem ordinariam, statim tamen subdit, habere quasi ex cōmissione, habet ergo aliquo modo sufficiēte vt sub generali nomine comprehendantur. Præterea non obstat, nomen filij masculini generis, quia in aliis similibus dispositionibus iuris sub ea voce fœminæ comprehenduntur, præsertim quando lex est fauorabilis religioni, etiamsi fortasse sit onerosa priuatæ personæ ex Clemen. 1. cum glossi. ibi, verb. *Homines.* de Elect. & in c. *generali.* verb. *Vniuersos.* de Elect. in 6. huiusmodi autem est dispositio illius ca. 1. In quo etiam non deest similitudo rationis, quia munus Abbatissæ etiam computatur inter dignitates Ecclesiasticas. Et ad hoc confirmandum induci potest declaratio Sixti V. quæ aliàs posset in contrarium obiici: cùm enim contra illegitimos rigorosum rescriptum edidisset, postea in declaratione addidit, *Caterum quæ à nobis circa religiosos viros in præfata constitutione sancita sunt, ea nequaquam volumus ad moniales nunc extendi.* Quam declarationem ideo necessariam reputauit, quia non ex vi verborum, sed ex peculiari intentione, & benignitate sua videbatur profecta. Quamuis enim prima sententia in rigore iuris facile dēfendi possit, quia reuera ex illo sufficienter non conuincitur hæc opinio: nihilominus in praxi non censeo recedendum ab hac sententia, quoniam sicut communior, ita securior est.

*Opinio Emmanuelis in n. præced. in praxi minus secura, quāuis facile defendi possit.*

XV. Sed dicunt aliqui, hanc maculam per professionem religiosam tolli, nam in viris irregularitas ad ordines tollitur per professionem religiosam: ergo etiam in fœminis aliqua inhabilitas tolli debet; in eis autem non est irregularitas ad ordines, quæ tolli possit; ergo tolletur saltē hæc inhabilitas ad prælationem. Sed hoc non rectè dicitur: nam professio sola sua vi, & naturâ non tollit hæc impedimenta, vt in superioribus tetigimus, & per se satis notum est: tantum ergo tollit, quantum à Pontificibus est concessum, & ideo in viris professio tollit irregularitatem ad ordines, non verò ad prælationes, quia vtrumque statutum est in dict. c. 1. de filiis presbyter. Quòd autem in fœminis professio tollat inhabilitatem ad prælationem, nullo iure, aut priuilegio concessum est: ergo propter illam congruentiā, vel æquiparationem, non potest hic effectus tribui professioni monialium: neque etiam est similis ratio, quia per hanc inhabilitatem nō impeditur fœmina ab aliquibus actibus spiritualibus, & ad cultum Dei pertinentibus, qui per fœminas exerceri possit; sicut impeditur vir per irregularitatem ab ordine.

XVI. Denique addunt prædicta glossa, Panormit. Felinus, & alij, non posse eligi in Abbatissam, quę fuerit corrupta, etiamsi sit vidua: quod solùm probant ex cap. *iuuenculas.* 20. q. 1. vbi Gregor. præcipit, eligi virginem sexagenariam. Veruntamen caput illud quoad vnam partem, scilicet quòd sit sexagenaria, receptum non est in vim legis: idem ergo de altera parte responderi potest: vnde Archidiac. & Hugo ibi aiunt, illud interdum non obseruari; nam licet decentissimum sit, vt virginibus nō præsit nisi virgo, vt ita non solùm verbo, sed etiam opere ac perseuerantia sit aliis exemplum virginitatis; nihilominus aliquādo potest expedire viduam eligi, quāuis tunc consecranda, seu benedicenda non esset, vt notat etiam glossa in Clemen. *Attendentes*, verb. *Rationabili.* de stat. monach. quæ tamen indicat etiam in eo casu necessitatis necessariam esse dispensationem, quam etiam indicat, posse concedi per aliquē prælatum præsidentem electioni, v. g. Episcopum, vel Episcopalem iurisdictionem habentem: quod mihi est probabile, quia illa prohibitio, quā Greg. fecit cuidam Episcopo, non est cum tanto rigore proposita, vt ab illo extulerit potestatem dispensandi in casibus reuera necessariis. Sed in hac re potissimum censeo standum esse consuetudini. Reliqua quæ de aliis defectibus seu impedimentis ad huiusmodi prælationem, eiusdē ferè rationis sunt cum his, quæ de viris diximus, & de illis videri potest latè Maiolus dict. lib. 1. de irregularitate, capite 29.

*An corrupta possit eligi in Abbatissam*

*Quid requisitum ex parte eligentium.*

## *Tractantur conditiones ex parte eligentium requisitæ.*

Iam dicendum est de requisitis ex parte eligentium, in quibus eadem, quæ de Generali diximus in c. 4. cum proportione seruanda sunt. Nam in primis vniuscuiusque electio ad congregationem proportionatam pertinet: electio enim prælati conuētualis iure communi ad conuentum pertinet, argumento cap. 1. de electione, & expressè habetur in c. *cum dilectus*, de consuetudine, & 18. q. 2. per multa capita, & ferè ex natura rei sequitur, suppositā prouisione futura per electionem: & saltem constat, nisi iure aliquo positiuo aut consuetudine præscripta aliis ius eligendi concessum sit ex natura rei in ipso corpore communitatis tale ius residere. Affirmat autem Nauarrus comment. 3. de Regularib. n. 2. hoc ius constituendi Abbates magna ex parte reseruatū esse Summis Pontificibus, vel facultatem præsentādi illos nonnullis Principibus esse concessam. Sed hoc intelligendum existimo de his, qui vel regulam in suo rigore non obseruant, vel secundum aliquā reformationem regulariter viuunt: nam in religionibus obseruantibus ac reformatis electio iuxta communem consuetudinem per conuentum fit, & ita est obseruandum, nisi aliud constiterit de iure speciali. Vnde fit, idem proportionaliter esse dicendum de electione Prouincialium; quāuis enim ius commune de illis nihil specialiter disponat, constat eandem esse rationem, seu proportionem prouinciæ, seu Capituli Prouincialis ad suum Prælatum, quæ est conuentus localis ad suum.

XVII. *1. Conditio vt digniti officium sit pene congruens.*

XVIII. Deinde ex parte eligentium requiritur etiā professio eiusdem religionis, nam iura suprà citata signatim requirunt hanc conditionem in electione Abbatis, vel Abbatissæ. Non est autem necessarium vt talis professio sit expressa, quia hoc in iure non postulatur, vt suprà c. 4. n. 2. satis dictum est. Et ibi etiam n. 3. tractata sufficienter est alia conditio, quā iura postulant, scilicet, vt electores sint in sacris ordinati. Quæ licet in monialibus locum non habeat, dubitari tamen potest, an illæ religiosæ, quæ inter eas laicæ vocantur, quia nec velantur, nec ad officium chori deputantur, an (inquam) vocem habeāt in huiusmodi electione. Sed de hoc nihil inuenio vel in iure, vel in authoribus, & ideo dico breuiter: si illæ non sint verè professæ per tria vota solennia, iure communi excludi cap. *indemnitatibus.* de Elect. in 6. Si autem sint verè religiosæ professæ, nullum inuenio ius, quo excludantur: nam illa similitudo, vel proportio ad religiosos eligentes, qui debent esse ordinati, non sufficit, neque aliquid refert ad ius in hac re constituendum. Non repugnat ergo admitti; an verò admittendæ sint, ex consuetudine, vel ex iure speciali pendet, & regulariter obseruari existimo vt non admittantur. Postulatur præterea in dict. c. *indemnitatibus*, ætas duodecim annorum exple-

*2. Conditio professionis eiusdem.*

*Quid de monialibus laicis.*

*Quid de ætate eligentium.*

antiquitatis, & æstim.

explesorum: sed illud procedebat iuxta antiquum ius. Hodie autē cùm maior ætas requiratur ad professionem emittendam, constat etiam ad eligendū maiorem ætatem requiri, scilicet sexdecim annorum expletorum. Maior autem necessaria non est, quia neque ad professionem emittendam requiritur, nec per ius aliquod per se postulatur; nec etiam petitur, vt post professionem, aliquod tempus ante electionem intercesserit. Vnde etiam necessarium non est quòd professio diem vocationis antecesserit, sed sufficit vt ante electionem legitimè facta sit. In viris autē nihil inuenio specialiter de ætate dispositum, & ideo quæ sufficiens est ad ordinem Subdiaconatus, sufficit etiam ad eligēdum. De quo videri potest Syluest. verb. *Electio.* 1. per priores quatuor quæstiones.

XIX. An patronus teneatur ad electionem.

Tandem inquiri solet, an Patronus possit habere ius eligendi simul cum religiosis. Faciunt enim dubitationem verba Pelagij Papæ in c. *Abbatem.* 2. 18. q. 2. *In monasterio* (inquit) *illum volumus ordinari Abbatem, quem sibi de sua congregatione, & monachorum electio, & postulatio nomine dominus poposcerit ordinari.* Per quæ verba videtur ius eligendi Patrono tribui; vbi glossa alia iura in eandem sententiam refert. Nihilominus dicendum est, Patronum non posse habere ius eligendi, tum quia, si est laicus, non potest habere iurisdictionem Ecclesiasticam, nec propriam administrationem, si verò non sit professus eiusdem religionis, etiamsi sit clericus, non potest eligere prælatum regularem, iuxta c. *ex eo*, & c. *indemnitatibus.* de elect. Et hæc est sententia communis, quam tenet glossa in dict. c. *Abbatem.* glossa in cap. *quod sicut.* verb. *Impedire.* vbi Abbas n. 6. idem in cap. *cum terra.* n. 2. de elect. idem Panormit. in c. *nobis.* de iure patronatus. In quo textu expressè est hoc declaratum, & per illud explicandum est dict. cap. *Abbatem*, ait enim, *In conuentuali Ecclesia non electionis prælati faciendæ, sed iam facta honestius præstolatur assensus.* non ergo eligit patronus, sed electioni factæ præbet assensum. Quod etiam in dict. c. *Abbatem*, insinuatur, nam electio tūm dicitur esse monachorum; patroni autem simul cum illis poscere electum. Dices, aut hoc nihil conferre patrono, aut idem habere incommodum: nam vel cogitur patronus præbere assensum, & sic inutilis est illa cæremonia; vel potest sua voluntate rumpere electionem, & hoc maius est incommodum. Respondetur primùm, illud esse quoddam genus gratitudinis, recognitionis, & honoris, quod inter homines plurimum æstimatur. Deinde, si patronus legitimam causam proponat, ob quam non præbet assensum; audiendus est; &, si causa sit sufficiens, Superior non confirmabit, sed cassabit electionem: sine legitima autem causa nihil obstabit Patroni dissensus; & ita nec est inutilis hęc potestas, nec incommodum affert. Quamuis autem hoc ita sit iure communi, specialia iura legitimè confirmata spectanda etiam sunt, & laudabilis consuetudo seruanda. Nunquam tamen poterit consuetudine introduci, vt ius eligendi prælatum acquiratur laico, aut non professo, nam est contra canones Ecclesiasticos, & contra Ecclesiasticam vtilitatem ac disciplinam, & ita sentiunt Doctores citati, & Nauar. Comment. 3. de Regularib. n. 60.

Potest neg. hoc.

Electus tamen facta præbet assensum

XX. Primum con. censuram Ecclesiasticam impediti, aut voto priuati. De hoc autem impedimento sufficiunt superiùs dicta cap. 4. num. 9. quoniam eiusdem rationis est in omnibus electionibus, siue maiorum, siue minorum prælatorum, & pro omnibus consulenda est doctrina de Censuris, vt illo c. 4. num. 9. iam citauimus: nam ex ea constat per quam suspendatur quis à potestate eligendi. Viderique possunt Sylvester, & Angelus, & alij Summistæ, verb. *Electio.* Inquiri etiā hic posset, an moniales per censuras interdictæ, aut suspensæ priuentur etiam hac potestate eligendi, mediatè, aut immediatè, in materia de Cēsuris sufficienter tactum est; & ideo de his electoribus hæc in præsenti sufficiant.

XXI. De forma seruanda in dicta electione.

Tertium requisitum est, vt seruetur debita forma electionis. Circa quam communis, & recepta sententia est, seruandam esse formam præscriptam in cap. *quia propter*, in his omnibus prælatis, vt constat ex Innoc. Panor. & omnib. expositoribus, Syluestro verb. *Electio.* 2. n. 2. & 4. vbi addit, tam Priores Prouinciales, quàm Conuentuales ordinis Prædicatorum, & qui eis correspondent in aliis religionibus, debere eligi iuxta dictam formam, resecatis multis iuris subtilitatibus per constitutiones eorum; intelligendum est autem de constitutionibus confirmatis à Summo Pontifice, si in aliquo derogant iuri communi, quia nulla constitutio sine authoritate Summi Pontificis contra illud valere potest. Neque hic occurrit aliquid specialiter addendum, sed superiùs dicta in cap. præced. cum proportione applicanda sunt. Atque idem dicēdum est de monialibus, in quibus eadem forma capitis, *quia propter*, vt ibidem quoque tradidimus, seruanda est, vt notauit glossa communiter recepta in c. *indemnitatibus.* §. 1. verbo *Collatio.* de Elect. iuxta modum tamen & moderationem additam in dict. c. *indemnitatibus.* quam in Summa redegit Syluester verb. Elect. 3. in fine. Denique, etiam in eis locum habet dispositio addita à Cōcilio Trident. sess. 25. c. 6. de Regularib. vt in eodem expressè declaratur. Et hæc de conditionibus, ac forma eligendi prælatos regulares infra Generalem.

XXII. Ostenditur tandem 3. pars asserti. positæ in n. 1. de creatione prælati absque electione.

Vltima pars assertionis restat de modo creandi huiusmodi Superiores absque electione per solam prouisionem, aut nominationem superioris Prælati. De quo genere prouisionis, quantum ad vsum eius spectat, cùm præter ius commune sit, nihil aliud dicere possumus, nisi tantùm ibi seruari posse ac debere, vbi speciali & approbato iure fuerit institutum. Qua lege suppositā, ex parte eligentis, seu prouidentis necessarium est vt habeat suam potestatem non suspensam, neque impeditam. Et quia talis potestas annexa esse debet prælationi eiusdem religionis, vt supponimus, omnes conditiones quæ ad talem prælationem necessariæ sunt, ad illam requiruntur. Ex parte verò eius, qui prouidendus seu instituendus est in prælatum, omnes conditiones suprà positæ in cap. 3. ex parte eligendi necessariæ sunt: quia illæ non postulantur propter specialem modū electionis, sed propter prælationē ipsam: vt, v. g. quādo ius disponit, vt nemo eligatur in prælatū religionis, nisi expressè professus, professio non petitur propter modum electionis, sed vt persona sit capax prælationis: vnde quantum ad hoc spectat, cùm dicitur, *non eligatur*, perinde est ac si diceretur, *non promoueatur.* idemque de cæteris conditionibus illo capite positis intelligendum est, iuxta communem, & certam sententiam. Neque vlla ratio dubitandi occurrit: nam quòd iura vtantur verbo *eligatur*, solum est, quia secundùm commune ius illè est ordinarius modus promouendi aliquem ad hāc dignitatem: aliquando verò vtuntur verbo *assumēdi*, vt in cap. *tuæ.* de ætate, & qualit. ibi, *Possit in Abbatem assumi*, quia reuera, vt dixi, non respiciunt viam (vt sic dicam,) sed terminum, id est, conditiones quæ decent talem personam: vnde hęc, quæ diximus, potissimè intelliguntur de quacunque institutione, seu collatione prælaturæ: nam ad postulationem, per quam non acquiritur ius postulato, non requiruntur ex parte eius, qui postulatur, omnes conditiones necessariæ ad prælationem habendam: nam satis est quòd si aliqua deficiat, possit in ea dispensare ille, à quo fit postulatio, & quòd ratio sufficiens ad dispensandum intercedat,

Quid ex parte prouidentis requiratur quid item ex parte promissi.

vt

vt latiùs tractatur in tit. de postulat. Prælator. & à Summistis, verb. *Postulatio*. Denique circa modum, seu formam prouidendi prælationem absque electione, nihil citra hoc dicendum occurrit, nisi quęcunque signa, aut verba sufficienter declarantia voluntatem superioris prælati, cõferendi alteri inferiorem prælationem cum actuali vsu (vt sic dicam) seu exercitio eius, sufficere ad illam conferendam eo ipso quòd sufficienter proponitur ac promulgatur. Nec existimo esse necessarium addere quòd requiratur etiam subditorum acceptatio: nam per se loquendo, non est necessaria noua acceptatio, sed sufficit obligatio obediendi, quam ex voti habent. Quanquam in hoc seruanda sunt etiam iura specialia, vel honesta consuetudo præscripta. Sed de hoc modo prouidendi Superiores religionis, quia inter omnes videtur esse proprius Societatis; ideo tractando in particulari de eius instituto, plura de illo dicemus tractatu 10. lib. 10. cap. 3.

*Quid ex parte formæ seu modi prouidendi.*

## CAPVT VII.

### *An prælatio religionis perpetua sit, quantove tempore durare possit, aut debeat.*

I. *Resolutio quæstionis attento iure naturæ*

QVæstio hæc tractari potest aut ex natura rei, aut ex iure communi, aut ex speciali. In primo sensu non potest tractari de facto, quia pendet ex hominum arbitrio, ac institutione, vt videbimus; & ideo ex sola rei natura nõ habet hæc prælatio quòd sit perpetua, vel temporalis. Sed hoc solùm ex natura rei ad illam consequitur, vt postquam semel collata est, auferri non possit iustè intra illud tempus, pro quo data est, nisi interueniente causa legitima, & potestate, quia per collationem acquiritur in illam proprium ius, quo nemo potest sine causa priuari: de quo aliàs. Igitur ex natura rei vterque modus institutionis possibilis est, quia in neutro illorum per se est aliquid contra rectam rationem, & quia alij principatus, & magistratus possunt esse perpetui & temporales. Denique quia in vtroque modo possunt esse multa commoda in ordine ad bonum regimen, & quamuis habeant admixta incommoda, vel non sunt contra rectam rationem, vel non per se sequuntur, sed per accidens, necessarioque sunt in rebus humanis toleranda, quia non possunt omnia vitari, & præcipuum punctum humanæ prudentiæ est tunc id eligere, quod minus habet incommodi. Vnde oritur quæstio, quæ illarũ institutionum ex natura rei magis expediat religioforum gubernationi. de qua dicam in n. 9. expeditis aliis membris propositis.

II. *Resolutio eiusdem attento iure diuino.*

Secundò igitur dicendum est de iure communi. Omitto autem diuinum, quia de hac materia in particulari nihil diuinum ius statuit, vt sæpè in superioribus tactum est, & per se est euidens, quia nec scriptum, nec traditum ostendi potest. Imo probabile existimo in vniuersa Ecclesia Catholica nullã prælationem esse ex diuino iure absolutè perpetuã, ita vt non possit quis ea inuitus priuari, vel sub ea lege haberi, nisi solus Pontificatus Summus: sed de hoc aliàs. Igitur, loquendo de communi, iure Ecclesiastico, Nauarrus Commentar. 3. de Regularib. n. 3. affirmat, monasteriorum prælatos, vel prælatas secundùm ius commune, & regulam debere esse perpetuos: id autem non probat nisi ex eodem textu, quem commentatur, cap. *nullum*. 18. q. 2. vbi dicitur, nullam potestatem relinqui monachis expellendi Abbatem, aut sibimet alium ordinandi: quod non alia ratione dici potest, nisi quia Abbas ex vi iuris perpetuus est. Et hoc idem supponitur toto titulo de statu monach. Veruntamen duobus modis intelligi potest, hanc perpetuitatem esse de iure communi, positiuè scilicet, seu definitiuè, aut negatiuè tãtùm, vel (vt ita dicam) præsuppositiuè. Priori modo non inuenio ius aliquod positiuè definiẽs vt hæ prælationes perpetuę sint, nec Nauarrus illud adducit. Nam illud caput *nullam*. solùm statuit, vt monachi non possint deponere Abbatem pro arbitrio suo, aut alium creare quãdo voluerint, quod longè diuersum est: nam, licèt prælatura sit temporalis, non poterit deponi prælatus arbitrio subditorum, sed definito tempore à lege, seu statuto, vel ipso iure amittet officium, vel tenebitur renunciare, & ad id cogi poterit iuxta constitutionis tenorem. An verò possit prælatus sub ea cõditione creari, vt tantùm duret in officio ad arbitrium subditorum, infrà à num. 4. videbimus. Neque etiam in totò titulo de statu monachor. aliquid inuenio, quo hæc cõditio perpetuitatis pro hoc munere decernatur, ac præscribatur.

III. At verò alio modo negatiuo verum esse videtur ex vi iuris communis hanc dignitatem esse perpetuam. Primò, quia illud ius non vetat quin perpetua sit, sicut etiam non prohibet esse temporalem. Secundò, quia semper loquitur de hac dignitate tanquam de perpetua, & quæ de illa statuit, perpetuitati congruunt, quia nimirum illam conditionẽ supponit. Vnde fit tertiò, vt virtualiter illã approbet ac defendat, qui videtur esse proprius sensus dicti cap. *nullam*. declarat enim, postquam religiosi sibi eligunt aliquem in Abbatem, absolutè, & simpliciter, ac sine vlla temporis limitatione, talem prælatum ita esse perpetuum, vt non possit ab inferioribus deponi. Liberum enim eis fuit potestatem in ipsos dominandi tradere; postquam autem absolutè dederunt, auferre nõ possunt. Atque hic videtur fuisse mos antiquorum monachorum, vt colligitur ex decretis, & historiis suprà adductis & ex Concilio Moguntino, cap. 11. vbi dicitur, Abbatem non posse etiam suo arbitrio locum suũ relinquere, sed cum permissione Episcopi. Et ex Concilio Triburiensi sub Adriano III. & aliis, quæ statuunt, Abbatem solùm propter crimina, vel defectus in regimine, posse suo munere priuari; & ex Regula S. Benedicti cap. 2. & 64. colligitur, Abbatem ex vi suæ Regulæ esse perpetuum: nam licèt hoc expressè, & in actu signato (vt sic dicam) non dicatur, tamen nullus ei præfigitur terminus, & tanquam de perpetuo de illo tractatur: Hac ergo ratione magis dici potest duratio perpetua, quàm temporalis huius prælationis esse de iure communi, præsertim antiquo: quia præsuppositiuè saltem ferè semper de illa tanquam de perpetua loquitur.

IV. Tertiò nihilominus secundùm specialia iura religionum multa est in hoc varietas. Nam in primis *Quia in* supremus Generalis frequentiùs temporalis est, & *plus* maiori, vel minori tempore durat, in religione Minorum, & Carmelitarum per sexennium; in multis aliis monachalium solùm per triennium; in aliquibus verò religionibus perpetuus est, seu ad vitam, vt in religione Carthusianorum, Prædicatorum, & Societatis: religio autem S. Augustini quoddam medium obseruat ad hoc vsque tempus; nam vigente Generali, Capitula Generalia celebrant, in quibus de retinẽdo eodem Generali, & nouo creãdo suffragia ferunt. Vnde videntur non posse sine rationabili causa mutationem facere: atque ita Generalem esse perpetuum, tamen sub ea conditione, ac modo, vt ex prudenti arbitrio religionis cessare valeat. Reliqui autem Prælati omnes inferiores in omnibus religionibus temporales sunt, iuxta propria constitutiones, ordinationes, aut Apostolica indulta, vt ex vsu constat, & vnicuique videre licet in propriis institutis. Solùm in ordine Carthusiensium Priores durant perpetuò; & fortasse in aliquibus particularibus monasteriis aliorum ordinum, præter-

præsertim monialium; & vbi fuerit illa consuetudo, vel institutio, seruanda est. Horum autem omnium rationem, & modum explicare nunc non est necesse: de nostro autem peculiari, in fine huius operis dicemus, tract. 10. lib. 10. c. 2. & 3. & in eum locum reseruamus quæstionem, cur Generalis Societatis perpetuus sit.

V. *An expediat prælatos locales non esse perpetuos.*

Hic verò de prædicto communi vsu religionum, præsertim quoad Abbates, & Priores Conuentuales, videndum est, an conuenienti ratione fuerit introductus. Nauarrus enim dicit Comment. 3. num. 3. dicit, nunquam sibi persuadere potuisse animarum saluti, & tranquillitati expedire, Abbates, seu Prælatos, qui secundùm ius commune, & Regulam debent esse perpetui, fieri triennales à Capitulo eligendos. Idem ait Consil. 7. de statu monach. num. 8. Mouetur ex incommodis, quæ inde regulariter oriuntur. Primùm, quia inde fit, vt Prælati quodammodo à subditis pendeant, & consequenter fit, vt vigor & authoritas Prælati plurimum minuatur: nam, vt dicitur in dict. c. *nullam*, nulla authoritas remanebit Abbati, si monachorum potestati cæperit subiacere, & vt dicitur in cap. *visis*. 16. q. 2. *Humani moris est illum vereri, cuius iudicio, & voluntate nunc erigi, nunc deprimi.* temporales ergo Superiores verentur potius, quàm dominentur subditis, à quibus deprimi, & erigi possunt. Secundò, quia ex hac vicissitudine oritur in primis multorum ambitio, quæ pestis est religionis, & religiosorum oculos excæcat, ne sui status obligationem agnoscant, vt dicitur in capit. *quorundam*. de Elect. in 6. ex qua ambitione subsequitur eneruatio disciplinæ: nam qui eligi cupiunt, multa dissimulant, vt gratos habeant suffragatores. Sequuntur deinde subornationes, colluſiones, imò Simoniæ, & conuentiones, odia, & dissidia intestina, murmurationes, & similia, quæ Nauarrus dicto loco latè prosequitur. Quæ omnia maximè confirmantur ex antiqua consuetudine, & iure communi: non enim sine causa antiqua consuetudo habuit, vt Abbates essent perpetui. Fauet etiam vniuersalis Ecclesiæ consuetudo, quæ habet vt Episcopi, & alij Prælati Ecclesiarum secularium perpetui sint, adeò, vt translationes Episcoporum per se ac regulariter Ecclesiæ displiceant, quia vtilius creditur, vt idem Episcopus in eadem Ecclesia perpetuò maneat. Ex quo intelligitur non solùm per accidens, ob incommoda, quæ sequuntur, ex frequenti electione; sed per se propter vtilitates, & commoda; quæ ex diuturna perseuerantia eiusdem personæ in hoc munere sequũtur, illam esse magis conuenientem, quia ex maiori consuetudine, & quasi perpetuo vinculo maior amor generatur, & homo maiori cura suscipit munus, in quo perpetuò est perseueraturus: longa etiam experientia multum confert ad magnam prouidentiam, & gubernationem. quæ omnia deficiũt in temporalibus prælatis, quando enim incipiunt sui muneris experientiam habere, tunc deficiunt, nec de rebus perpetuis admodum curant, contenti vt sit pax in diebus suis. Denique alia congruentia sumi potest à simili ex Basilio regul. 35. ex fusiorib. vbi ipse probat, non expedire in eodem loco plura monasteria multiplicari, quia difficile est reperiri plures personas dignas prælatione religiosa. *Nam absolutè* (inquit) *seuera disciplinæ ratio moderatorem conuentus prouidum, & non parum eloquentem requirit, & præterea vigilantem, ac mitem, & eiusmodi qui perfecto corde Dei iustificationes exquirat.* Vnde concludit, *Quis quæso fieri potest vt plures tales in vno eodemque pago reperiantur?* Sic ergo in præsenti possumus interrogare, qui fieri possit, vt in tanta Prælatorum mutatione omnes vel plures eorum inueniantur.

VI. *Secundo à consuetudi. & communi perpetuitate.*

Nihilominus contrariam partem nõ minoribus cõiecturis suadere possumus. Primo enim plus mouet mutatio antiquæ consuetudinis, quã ipsa vetus consuetudo, quia illa mutatio non in vno, vel alio loco, sed in tota Ecclesia facta est: nec solum in religionibus, quæ de suo feruore aliquid remiserunt, sed etiam in illis, quæ in eo conseruantur, vel ad illũ reuocatæ sunt, vel de nouo sunt institutæ. Quod est signum, illam mutationem non euenisse ex priuato errore, aut imperfectione, sed quia per experientiam cognitum est, hunc modum esse magis cõuenientem. Accedit, quòd Apostolica Sedes semper in hanc partem sese magis propensam ostendit, vt prælati, vel prælatæ religionũ temporales sint: vnde videmus sæpè illius authoritate mutatum esse modum regiminis ex perpetuo in temporalem; nunquam autem è conuerso ex temporali in perpetuũ. Imò si alicui per plures annos, vel indefinito tẽpore ad arbitrium Superioris prælati, alij durauerint, eius authoritate tempus limitatum, vel abbreuiatũ est: ergo signum est Apostolicam Sedem sentire hũc modum esse cõuenientiorem. Tertiò, priora incõmoda, quæ Nauarrus inferebat, in primis non tam ex temporali duratione Prælatorum, quàm ex modo illos eligendi inferebantur: ergo ad summum oportebit modum illum mutare, non verò ob eam solam causam perpetuos prælatos facere: & deinde etiam in ipsis electionibus possunt alia remedia adhiberi, quibus illa incommoda euitentur. Nam in religione, v. g. Prædicatorum, Priores triennales sine illis incommodis eliguntur, & Concilium Trident. huiusmodi electiones tacitè approbando, aliqua remedia adhibuit, vt rectè, & sine fraude fiant. Quartò, per se rem ipsam spectãdo, videtur vtilior prælationum mutatio, & vicissitudo congruis tẽporibus facta, quàm perpetuitas: tum quia Superior religionis debet esse non dominus, sed pater, iuxta illud, *Non dominantes in cleris.* Si autem perpetuus sit, facilè obliuiscitur paterni spiritus, & paulatim fit plusquam dominus: si autem breui tempore duraturus sit, hoc ipso magis in proprio officio continetur. Tum etiam, quia, vt possit conuenienti modo præcipere, necessarium valde est vt assuescat interdum obedire, & vt compatiatur necessitatibus, vel etiam infirmitatibus subditorum, valde conueniẽs est, vt aliquando eas ipse patiatur, & in eis ab alio prælato pendeat. Quæ omnia cessant in perpetuis prælatis. Tum præterea, quia ipsa securitas muneris perpetui solet personam reddere negligentem nõ solùm in temporalibus, sed multo magis in spiritualibus. Imò (vt Nauarrus etiam fatetur) in temporalibus vsu venire solet, vt maiori ex parte in suam vtilitatem illa conuertant, & aliquando etiã amicis, vel cognatis illa tribuant: quod incommodum, licèt temporale videatur, nõ ibi sistit, sed magna affert spiritualia incommoda non solum ipsius prælati, sed etiam subditorum, quia inde oriuntur odia, & graues detractiones, & similia. Tum denique, quia si vnus & idem semper gubernet, alij non exercentur, nec experientiam gubernãdi acquirũt: vnde euenire solet, vt pauci ad illud munus obeũdum apti inueniantur; è contrario verò dum plures succesiue fiunt, plures etiam agnoscuntur apti ad illud munus, qui aliàs incogniti iacerent, quia magistratus ostendit virũ, & præterea ipso vsu perficiuntur, & ita religio abundat hominibus ad quãcunque dignitatem, aut prælationem aptissimis. Ex his ergo saltem concludo; non esse tam certam sententiam illam Nauarri, quantum ipse existimauit, & consuetudinem, quæ nunc maxima ex parte viget in religionibus, non esse facilè improbandam: nam ad minimum res arbitraria est, & sine imprudẽtia potest alterutra pars eligi, dummodo, quoad fieri possit, incommoda, quę in vnaquaque illarum contingere possunt, præcaueantur.

*Arguitur proparte cõtraria quod expediat.*

*Primò ex reuocat one antiquæ perpetuitatis.*

*Secundo ex propensione Sedis apost.*

*Tertio ex incommodis perpetuitatem.*

*Quarto, ex commodis mutationis horum prælatorum.*

Vt

VII. 1. Pronuntiatum in hac controuersia.

Vt autem quod sentio dicam; vbi electiones, præsertim faciendæ à Capitulis, aut cõgregatione multarum personarum, vitari possunt, per se loquendo, & conuenientius, & statui religioso magis consentaneum est, vt prælationes nõ sint perpetuæ. Ad hoc sentiendum persuadeor rationibus posteriori loco factis. Quibus addo, statum religiosum nõ esse per se statum prælationis, sed subiectionis, & humilitatis, solumque ob necessitatem prælationem admittit: valde ergo consentaneum est illi statui, vt quantum fieri possit, nullus religiosus sit semper prælatus. Deinde hoc modo magis conseruatur æqualitas, quæ ad religiosam claritatem necessaria est: dum enim qui hodie præest, cras subiectus & aliis æqualis conspicitur, & ipsi, qui præsunt pro illo tempore non nimium efferuntur, & alij postea de eorum æqualitate plurimum ædificantur. Item, religiosa gubernatio magis in charitate, quàm in aliis humanis respectibus fundari debet: quod si ita fiat, non minori cura, & solicitudine assumetur, quàm si perpetuò duratura sit: si autem alia intentione, vel respectu fiat, eo ipso multum expedit, vt non sit admodum diuturna, nam quò plus duauerit, eo in deterius verget. Similesque rationes possunt facilè considerari; neque in rationibus, quæ in contrarium fiebant, aliqua retinet vim, nisi illa fortasse, quæ sumebatur de necessitate experientiæ. Ad quam in primis dicimus, hoc incommodum (cùm omnia vitari non possint) in primis rarò esse magni momenti, & aliquando dissimulandum esse, & aliis mediis supplendum. Deinde non in omnibus, sed in his, qui primò gubernare incipiunt, hic defectus locum habet, & regulariter non multo tempore durat: nam res pertinentes ad vnam domum religiosam tantæ non sunt, quin breui tempore per experientiam agnoscantur, & qui in aliquibus domibus expertus est, facilè vnius prouinciæ experientiã comparabit. Denique, inexperti pro illo tempore iuuari possunt prædecessorum exemplis, & præsentium consiliis, & Prælatorum sibi superiorum monitis: quibus omnibus si obediat, non multum errabit.

*Ad contrarias rationes in n. 5.*

VIII. Secundum Pronuntiatum iuxta quod procedet opinio Nau.

Secundò nihilominus asserо, vbi prælaturæ per electiones conferendæ sunt, moraliter loquendo, consultius esse, vt sint vel perpetuæ, vel admodum diuturnæ. In hoc assentior sententiæ Nauarri, propter damna & pericula electionum, quæ tam intrinseca esse videntur, suppositа hominum fragilitate, & experientia, vt longè difficilius videatur illa vitare, quàm illa, quæ ex perpetuitate, vel diuturnitate prælationis sequi solent. Atque ita videmus quamplures ex religionibus, in quibus prælationes temporales sunt, vel abstulisse electiones, vel reduxisse illas ad concilium aliquod paucarum & grauium personarum, in quo facilius sit vitare electionum incommoda, vel ex parte eligentium, aut eligendorum, ita vel personarum numerum, vel tempus ac modum electionis coarctasse, vt negotiationes electionum, quoad fieri possit, præcaueantur. Quòd si religiones aliquæ simpliciter retinent conuentuales, & frequentes, seu triennales electiones prælatorum, id fortè est vel quia non possunt commodè aliter sibiipsis prouidere, vt de monasteriis monialium probabile est, vel quia nondũ sunt expertæ incommoda, sed in simplicitate, & puritate religiosa omnia efficiant: quod desiderabile est.

Vltimò verò interrogare quis potest, estò prælationes hæ temporales sint, quis modus limitationis earum magis expediat. Duobus enim modis intelligi potest prælationem esse temporalem, scilicet, vel quia est ad certum, & definitum tempus, vel indefinitè ad arbitriũ alicuius. Quis ergo ex his modis melior existimandus erit? Possent ad vtramque partem coniecturæ adduci, nam res etiam est arbitraria, & prudentialis. Illis tamen omissis respondeo, priorem modum per se, & ex suo genere videri meliorem. Hoc suadet in primis consuetudo, nã ferè ab omnibus religionibus ita seruatur. Deinde, vbi hæ prælationes infra supremam (de his enim agimus) per electionem prouidentur, vix potest aliter fieri, quia illud arbitrium non debet alicui personæ committi, alioqui veluti noua electio ei committeretur. Quòd si illud arbitrium eiusdem congregationis futurum sit, cuius fuit electio, perinde erit illud ferre ac de nouo eligere, & tunc melius erit vt omninò libera sit electio, ne difficile, aut onerosum sit Superiorem mutare, si expediat, dum nõ sine aliqua infamia, vel nota fieri videtur, quando tempus non est lege præscriptum. Addo præterea, in multis religionibus statutum esse, & ab Apostolica sede approbatum vt idem prælatus non iterum statim eligatur, sed post elapsum aliquod tempus: ergo signum est, per se loquendo, melius esse vt aliquo tempore vacet: ergo etiam erit melius vt tempus prælationis præcisum sit. Vbi autem prælationes conferuntur ab vno superiori capite, facilius posset tempus, seu terminus eius eiusdem arbitrio committi; tamen rationes factæ suadent, etiam ibi determinationem temporis esse meliorem, tum quia etiam ibi expedit aliquando cessare, seu intermitti officium, & hoc esse à lege statutum: tum etiã, quia ita liberiùs fieri poterunt mutationes absque nota eorum, qui auferuntur, & absque grauamine Superioris, qui hoc modo nullius offensionem incurret, mutationes suis temporibus faciendo. Tollentur etiam occasiones vel accipiendi personas, vel certè murmurationum, &c. Cùm autem diximus, tempus debere esse limitatum, vt, aduenientе præfixo termino, statim ipso facto prælatio vacet; fortasse enim hoc non semper expediet: satis ergo erit quod statim sit noua prouisio facienda, nec possit secundùm statuta notabiliter differri in particulari ergo, iuxta varias religionum conditiones, & circumstantias; poterit vnum, vel alterum expedire: quod autem in vnaquaque fuerit statutum id maximè obseruandum est.

## CAPVT VIII.

### *An Prælatus Religionis potestatem habeat obligandi subditos in conscientia, quando, & quomodo.*

I

IN superioribus capitibus solùm explicuimus necessitatem, & consequenter etiam varietatẽ horum Prælatorum, vbi simul (si quis attentè consideret) declarauimus causas, & originem harũ prælationum: nunc superest vt explicemus, quid sit hoc munus? quod faciemus explicando potestatẽ eius, nam totum in potestate consistit, seu per illam formaliter constituitur; & quoniam potestas ex actibus cognoscitur, simul etiam actus huius potestatis, & effectus declarabimus; ad quos actus tenẽtur hi Prælati ex speciali obligatione sui muneris, & ideo simul de eorum obligationibus dicemus, quatenus Prælati sunt, nam vt homines, vel vt religiosi habẽt obligationes cæteris communes. Supponimus autem ex dictis in superioribus, esse in his Prælatis duplicem potestatem; dominatiuam, & iurisdictionis: de quarum distinctione nunc non agimus, nam satis intellecta iam est. Præcipuè ergo agimus de potestate iurisdictionis: nam altera, quatenus habere potest actum veluti præcisum à iurisdictione, explicata est partim tractando de irritatione votorum religiosorum, partim tractando de voto obedientiæ: quatenus verò coniungi potest cum

*Indicium authoris.*

*Diuisio duorum librorum.*

cum potestate iurisdictionis, simul cum illa explicabitur. Potestas autem iurisdictionis, licet secundùm adæquatam rationem vna sit, tamen in ordine ad varios actus tanquam multiplex concipitur: sic enim distingui potest hæc potestas in voluntariã, vel non voluntariam: directiuam, & coactiuam: ligandi, aut soluendi, vel dispensandi: de quibus omnibus dicendum est per sequentia capita, ac primùm de illa quam in titulo proposuimus.

II. In omni regimine prima potestas & maximè necessaria est directiua, ad quam pertinet non solùm consilia (hoc enim sine speciali potestate fieri potest) sed etiam leges, seu præcepta ferre: hæc ergo in primis requiritur in religioso prælato. Sit ergo certum, posse Prælatum religionis in conscientia obligare subditum per legem, vel præceptum suum iustum. Hoc est certum, & commune apud omnes Doctores, quos referre non est necesse, quia res videtur certa de fide, supposito vniuersali consensu Ecclesiæ, & vero statu religioso, eiusque institutione, & approbatione. Itaque duplex est titulus huius potestatis. Prior est votum obedientiæ, & de hoc sufficiunt quæ de illo voto diximus: quia subditum obligari hoc voto, & Superiorem posse ex illo obligare, comparantur sicut actio, & passio; nõ enim potest subiectum pati, nisi potestas sit in agẽte. ita ergo non posset subditus obligari, nisi esset potestas in Prælato ad obligandum. Ostendimus autem suprà, tom. præced. religiosum obligari ex voto ad parendum: ergo & Superior potest illum obligare; obligatio autem ex voto est in conscientia: ergo Prælatus potest in conscientia obligare. Contendere autem quis posset tunc non obligare Prælatum, sed votum ipsum; Prælatum autem solũ veluti explere conditionem, sine qua votum non obligaret. Sed hoc solum est de verbis contendere fatemur enim illam obligationem hoc titulo consideratam prouenire ex voto; tamen quia votum ipsum non obligat ad talem actum, nisi medio imperio Superioris, & ideo meritò dicitur Superior habere potestatem ita præcipiendi, vt alter in conscientia parere teneatur, siue Prælatus propriè obligationem imponat, siue exhibeat materiam, cui veluti inhæret obligatio ex voto. Omitto quæstionem, an ibi interueniat etiam obligatio iustitiæ ratione traditionis: nam de illa satis dictum in superioribus est, & totam illam, qualiscunque sit, sub voto nunc includimus.

*Primus titulus huius obedientiæ.*

*Contentio de nomine tollitur.*

III. Alter titulus huius obligationis est iurisdictio Ecclesiastica his prælatis concessa. Qui titulus pendet ex duobus principiis. Vnum est de iure, scilicet, Ecclesiasticam iurisdictionem esse sufficientem ad obligandum in conscientia per leges, seu præcepta. Et hoc est de fide certum, pertinet tamen propriè ad materiam de Legibus, vbi latè illud tractauimus lib. 4. c. 18. & ideo nunc solum id supponimus. Aliud principium est de facto, scilicet, Prælatis religionũ communicatam esse iurisdictionem Ecclesiasticã, ad hunc actum sufficientem; hoc autem constat ex vsu Ecclesiæ, & ex indultis, & priuilegiis singularũ religionum.

*Secundus titulus collectiuus illius.*

Et latè tractauimus sup. cap. 1. Ergo ex his duobus principiis manifestè cõcluditur, esse in his Prælatis potestatem obligandi in conscientia per præceptum: Dici potest, dari posse iurisdictionem ad alios actus, non verò ad tam grauem obligationem imponendam, nam ad hoc requiritur valde perfecta iurisdictio. Sed hoc non rectè dicitur, tum quia eodem modo, quo constat, Prælatos religionum habere hanc iurisdictionem; constat etiam illam extendi ad hunc actum, tum etiam, quia sæpè imponunt præcepta sub pœna excommunicationis: tum præterea, quia illa iurisdictio est quasi Episcopalis, vt diximus; vel quia licèt hæc iurisdictio videatur valde perfecta, habet tamen latitudinem, & gradus, & secundùm aliquem necessaria est in quolibet habente veram iurisdictionem gubernatiuam.

IV. Vnde ad maiorem huius rei veritatem obseruare oportet, aliud esse præceptum personale, aliud verò statutum per modum legis. Priori modo possunt præcipere etiam in conscientia omnes, qui habent iurisdictionem aliquam; magis autem, aut minus iuxta modum iurisdictionis: posteriori autem modo non omnes, sed illi, qui habent principalem quãdam iurisdictionem, qualis requiritur ad leges ferendas. Sic ergo in religione omnium Prælatorũ est mouere suos subditos per præcepta obligantia in conscientia cum proportione suæ iurisdictionis: nam Prælati conuentuales solùm in religiosos sui monasterij, & in rebus ad illud pertinentibus, Prouincialis in sua prouincia, Generalis in tota religione vti potest potestate sibi concessa. Ad faciẽda autem statuta perpetua, quę vim habeant, & rationem legis, nec inferiores Prælati, nec Prouinciales ordinariam potestatem habent. Dices, Episcopus potest condere similia statuta; isti autem prælati, præsertim Prouinciales, habent Episcopalem iurisdictionem: ergo poterunt statuta perpetua facere. Respondetur negando consequentiam, quia non in omnibus habent parem, aut similem potestatem, ideoque non Episcopalem, sed quasi Episcopalem iurisdictionem habere dicuntur. Episcopi ergo habent per se ac immediatè iurisdictionem à Summo Pontifice, & illi etiam immediatè subsunt, ideoque per se habent iurisdictionem ad condenda statuta; sunt enim quasi Ecclesiæ Principes sub supremo capite: Prouinciales autem religionum non immediatè à Papa, sed vel à Generali, vel à sua religione habent iurisdictionem, subiectam etiam, & dependentem à Generali, & ideo non conceditur eis iurisdictio sine Generali ad condenda statuta; quæ est res grauissima, & quæ concernit totum corpus religionis. Quin potiùs neque ipsi Generali sine vniuersali cõuentu solet tanta facultas dari: quia licèt ille sit veluti proprius Episcopus totius religionis immediatè constitutus sub Pontifice summo; nihilominus non est simpliciter supremum tribunal ipsius religionis, nam Capitulum generale superius est: & ideo regulariter illi reseruatur hæc potestas, quæ à Iuristis dicitur esse meri ac mixti imperij: est ergo hoc valde consentaneum rationi, & instituto ac moribus religionum.

*Non vero per statuta etiam prouincialia.*

*Imo nec Generales extra capitula generalia.*

V. Dices, hoc habere locum in statutis, quæ fiunt pro toto corpore religionis: secus verò esse de statutis singularum Prouinciarũ, vel nationum. Respõdetur in primis, vnam religionẽ, quæ sub vno Generali militat, & in vnum generale Capitulum interdum congregatur, esse vnum corpus politicum, quòd seruare debet vnitatem quoad fieri possit, & ideo regulariter expedire, vt non solùm substantialia regulæ, sed etiam perpetua statuta & leges, seu constitutiones eædem in tota religione sint, & ob hanc causam regulariter non est necesse vt in singulis prouinciis, vel nationibus sit potestas condẽdi statuta perpetua: nam si quid peculiare in singulis prouinciis necessarium est, per ordinariam prouinciam & ordinationes Prælatorum accommodari potest. Deinde dicitur, vbi aliquod simile statutum necessarium esset, potestas illud condendi potius conuentui prouinciali, quàm Prælato Prouinciali esse illam potestatem committendam, seruando proportionem ad id, quod diximus de cõuentu generali respectu generalium legum. Addo verò vlteriùs, etiam non expedire, vt hæc potestas sit in Capitulo prouinciali, vel etiam nationali, (si fieri contingat) independenter à Generali Prælato, vel Capitulo; quia respectu talis Prouinciæ tale statutum

tutum est etiam res grauissima, & ideo fieri nō debet sine influxu supremi capitis, seu tribunalis saltem confirmantis, vel approbantis tale statutum, argumento cap. *cum accessissent*. de Constit. ibi, *Ac statutum ipsum authoritate sedis Apostolicæ fuisse postmodum confirmatum*. Item, quia, sicut pars non debet discordare à toto, regulariter loquendo; ita cum expedit in aliquo discrepare, non debet id facere sine motione, aut consensu capitis, vel totius corporis: maximè quando illa dissonantia in re perpetua futura est. Item, quia, cum Generalis debeat habere prouidentiam singularum prouinciarum, etiam quoad proprias obseruantias earum, valde consentaneum rationi est, vt sine illo statuta perpetua non introducantur. Quanquam autem hæc vera sint, & conformia rationi; nihilominus non adeò cogunt, vt per se inducant necessariam obligationem: nec etiam inuenio ius commune, quod præcipiat hæc omnia ita obseruari, sicut à nobis proposita sunt; & ideo semper consulenda sunt peculiaria instituta, seu indulta singularum religionum, vt id obseruetur, quod in vnaquaque fuerit ordinatum, & ab Apostolica sede tacitè, vel expressè cōfirmatum. Circa vtrunque autem modum præcipiendi siue per præceptum siue per statutum nonnulla supersunt declaranda.

### *Primum dubium; An ad obligandum præceptum requiratur consultatio.*

VI. Primum est, an Prælati religionum possint præcepta, id est, quæ statuta non sint (ita enim breuitatis causa generali nomine pro specifico vtemur,) imponere solo suo arbitrio sine consilio eorum, qui iuxta religionis morem illi assistunt, & sunt à consiliis. Pro resolutione aduerto, præceptum posse esse, vel speciale, quod vni personæ tantùm ponitur, siue pro vno actu, siue pro multis, aut longo tempore. Vel potest esse præceptum generale, quod etiam potest esse duplex, scilicet vel ad vnum tantum, vel alium actum, ita vt generale dicatur solùm ex parte subiectorum respectiuè ad Prælatum præcipientem, quia scilicet pro omnibus illius subditis ponitur: vel potest dici generale etiam ex parte temporis, quia nimirum ponitur vt duraturum vel indefinito tempore, vel vt duret quandiu durat Prælati potestas, non enim potest amplius durare, finitur enim per mortem eius, vel elapso prælationis tempore, vt suppono ex materia de Legibus, & de Censuris. Quamuis ergo responsio ad prædictam interrogationem pendeat ex institutis singularum religionum, quia potest Prælatis vno vel alio modo concedi potestas. Considerando tamen quod iuri communi, vsui, & rationi magis consentaneum est, dicimus primò, in præceptis, quæ imponuntur particularibus personis, nisi valde grauia, onerosa, aut extraordinaria sint, solam auctoritatem, voluntatem, & iudicium Prælati sufficere absque alio consilio, tum quia huiusmodi præcepta ordinaria, & facilia sunt: tum etiam, quia esset valde onerosum pro singulis actibus seu personis Concilium congregare. In grauioribus autem præceptis, etiamsi vnam tantùm personam attingant, obseruare profectò debent Prælati, vt ea sine sufficienti consilio, ad minimum, à religione præscripto, vel maiori, si negotium id postulet non imponant. Ratio est, quia si tale consilium lege præscriptum sit, seruandum est: secluſa autem positiua lege, prudentia ipsa postulat, vt res grauis non fiat sine maturo consilio, cùm rectum in eis iudicium ex multis circumstantiis, rationibus, & interdum ex specialibus legibus pendeat. Quapropter, si aliter fiat, grauiter peccari potest, vel ratione positiuæ legis, vel ratione temeritatis, & periculi errandi: & quidem prior obligatio, quæ est ex lege positiua, æqualis est respectu omnium: posterior autem, quæ ex naturali ratione nascitur, non est simpliciter æqualis, sed proportionalis. Nā vnus Prælatus magis potest indigere consilio, quàm alius ad huiusmodi onera imponenda, vt per se notum est. Vnde à fortiori constat, multò magis adhibendum esse hoc consilium, si præceptum toti communitati imponendum sit; maximè, si perseueranter, seu pro diuturno tempore imponatur, quia tunc res valde grauis est: si autem sit pro vno actu, cuius occasio, & tēpus citò transit, facilius ferri potest absque huiusmodi consilio, nisi speciale ius religionis id prohibeat.

*Prænotatio multiplicis præcepti.*

An verò vbi hoc cōsilium necessarium est, sit etiam de substantia, & valore præcepti, distinctione opus est. Nam in primis considerandum est, an religionis regimen sit purè monarchicum, vel mistū aristocratico, quale in multis religionibus est per definitorium, quod vocant. In hoc posteriori modo regiminis constat consilium esse de substantia, quia non solum est consilium, sed iudicium, & definitio, nam suffragia non sunt tantum consultiua, sed definitiua: vnde potestas præcipiendi tunc non est propriè in vna Prælati persona, sed in consilio. Existimo tamē rarò esse adeò coarctatam potestatem Prælati quoad præcepta particularia, vel transitoria, quæ ad vnum actum dantur. Quando verò regimen est purè monarchicum, potestas quidem est in solo Prælato: adhuc tamen considerare necesse est, an consilium per propriam constitutionem postulatum ad talem actum, sit de substantiali forma actus, necne. Aliquando enim de substantia actus est rem in consilio tractare, quamuis auditis suffragiis, validum sit quod Prælatus statuit, etiāsi à suffragiis consulentium discedat; & tunc si Consilium omittatur, præceptū non obligabit; obligabit autem etiamsi in eo imponendo consulentium adhibitorum iudicium Prælatus non sequatur. Quando verò consilium solùm requiritur vt actus rectè fiat, præceptum validum erit, etiamsi consilio non præmisso feratur. Atque hoc vltimo modo intelligo esse hoc consilium necessarium vbicunque suffragantium vota tantùm sunt consultiua, & Prælatus est verus monarcha, nisi aliud ex verbis positiuæ legis satis constet; quod tom. præced. attigimus, tractando de receptione nouitiorū, & latius in materia de Legibus lib. 3. c. 15. n. 3.

VII. *An prælati regulares teneantur in omnibus consilium adhibere.*

Vnde etiam constat, multò magis esse necessarium hoc consilium ad alium modum præcipiendi per leges, seu statuta perpetua: Et ideo meritò talia statuta neque à Prælatis fieri possunt sine Capitulo proportionato, vt suprà dixi à num. 4. neque à Capitulo sine consensu Prælati: quod etiam iuri communi consentaneum est, cap. *nouit*. de his, quæ fiunt à præl. & cap. *Cum consuetudinem*. de consuetud. Sed in hoc obseruare oportet discrimen inter Capituli, & Prælatum generalia: nam Generalis ad faciendū statutum perpetuum ita indiget concursu Capituli, vt nisi maior eius pars concurrat, lex condi non possit, argumento eorum, quæ communiter tradunt Doctores cap. *cum accessissent*. de constit. Innoc. & Panormit. in c. 2. de noui operis nunciatione. At verò è contrario licèt Capitulum sine præsentia, & præsidentia Prælati per se, aut per suum Vicarium legem condere non possit, non tamen pendet ex consensu, vel suffragio affirmatiuo (vt sic dicam) Prælati: nam si maior pars Capituli concordet in lege ferenda, quamuis generalis Prælatus alterius sit opinionis, præualebit sententia Capituli, & lex constituetur, dummodo pars Capituli ita excedat, vt superet qualitatem, aut prærogatiuam Prælati, si quam habet in suffragādo iuxta religionis ordinationes. Ratio autem est, quia potestas, vt dixi-

vt diximus, adæquata est in Capitulo, & ibi Prælatus solùm est vnus ex ferẽtibus suffragia, & ad summum solet eius suffragium duobus æquiualere, vel habere qualitatem vincendi vbi est in numero æqualitas, & in hoc differt Capitulum religionis cõparatum ad suum Generalem, à Concilio generali comparato ad Pontificem, & à Capitulo Ecclesiæ cathedralis comparato ad Episcopum. Nam in Concilio generali si Papa nolit, non poterit lex fieri, etiamsi totum Concilium velit: & idem existimo de Capitulo cathedralis respectu Episcopi quoad leges grauiores, quas sine consensu Episcopi facere non potest, iuxta cap. *cum consuetudinis*. de consuet. in Capitulo autem religiosorum secus est, vt diximus. Ratio autem est, quia vt tract. de fide censui, disp. 5. sect. 8. Papa est supra Concilium; Capitulum autem generale religiosorum est supra ipsum Generalem: Episcopus etiam non comparatur ad Capitulum Ecclesiæ vt ferens particulare suffragium quoad hoc negotium constituendi legem, seu constitutionem capitularem; sed vt Superior habens potestatem confirmandi, vel infirmãdi legem: secus verò est in Prælato religionis, vt diximus: & radicem huius declarabimus ex modo iurisdictionis, & emanationis eius à Summo Pontifice.

*Cur non sit de substantia statutis Pontificum.*

IX. Ex quo etiam obiter expeditur aliud dubium, an Capitulum generale religionis sede vacante, ante electionem Generalis possit leges condere perpetuò mansuras. Dicẽdum est enim ex natura rei, seu iure communi posse, si eiusdem religionis iura, vel Pontificia indulta non obstent. Ratio est, quia illud Capitulum habet supremam iurisdictionem in talem religionem immediatè à Pontifice: & quamuis tunc religio non habeat Generalem, nõ tamen potest carere aliquo Vicario, seu Præsidente, qui pro tunc simul cum toto Capitulo eandem potestatem habet ad præcipiendum, vel statuendum, quam habere potest Capitulum cum Generali iam electo. Et ideo non est simile si quis obiiciat de Concilio generali Acephalo, congregato Pontificatu vacante: nam illud non habet æqualem potestatem cum Summo Pontifice, & consequenter nec cum Concilio generali, cui Pontificia authoritas adest: & ideo non potest vniuersales leges condere, quæ perpetuò obligent, nisi à Pontifice postea electo fuerint approbatæ. Maior esset similitudo de Capitulo Ecclesiæ cathedralis Episcopatu vacante, nam potest facere diœcesanas leges, quæ durent, & obligent, etiam post Episcopi electionem, vt notauit Fredericus de Senis consil. 16. & sumitur ex Panormitano in c. *à nobis*. 1. de sent. excomm. n. 12. Et ratio est, quia Capitulum sede vacante habet iurisdictionem Episcopalem ordinariam, & ideo constituit legem de se perpetuam, argumento c. vlt. de officio legati. Est tamen notanda differentia, quia statutũ factum à Capitulo Ecclesiæ cathedralis vacantis potest reuocari ab Episcopo postea electo vt dicti authores docent, & est per se euidens, quia est potestas ad minimum æqualis: sicut vnus Episcopus potest reuocare legem sui antecessoris. At verò statutum factum à Capitulo totius religionis Generalatu vacante, non potest reuocari à Generali postea electo sine consensu eiusdem, vel similis Capituli. Ratio est, quia non habet æqualem potestatem, vt declaratum est.

*Capitulum Generale sede vacante potest per statuta obligare, non conscientia.*

*Quid de Concilio Generali Acephalo?*

X. Dixi autem, nisi iura religionis, vel indulta Apostolica obstent, quia posset generali Capitulo committi iurisdictio solùm ad eligendum Generalem, & ad præcipiendum, & ordinandum ea tantum, quæ ad hunc finem necessaria essent, vel ad actualẽ conseruationem, & gubernationem totius religionis pro eo tempore. In quo casu non posset tale Capitulum ante electionem Generalis leges durabiles condere, quia non habet iurisdictionem ordinariã, & absolutam, sed tantùm commissam ad talem finem. Constat autem hunc modum concessionis esse in potestate concedentis primò quidem ac per se in Summo Pontifice, cuius proinde verba, & intẽtio maximè obseruanda sunt: deinde etiam in tota religione: nam, si constitutionibus eius ordinatum esset, ac declaratum, vt Capitulum congregatũ ad electionem Generalis, illo vacante, nihil posset statuere ante talem electionem, nec aliam iurisdictionem exercere præter superiùs explicatam, id satis esset, vt non posset nec licitè, nec validè condere leges. quia religio non intendit dare potestatem, nisi iuxta suas constitutiones. Dices, ipsum Capitulum posse tales constitutiones mutare, vel in eis dispẽsare. Respondeo, negandum esse assumptum in prædicto casu: quia etiam isti sunt actus supremæ iurisdictionis, quæ, vt supponitur, non est data simpliciter tali Capitulo, sed definitè ad talem electionem, & mediante illa, simulque cum generali electo ad leges ferendas, vel mutandas si opus fuerit.

## *Secundum dubium de conditionibus requisitis ad obligandum in conscientia.*

XI. Secundò circa vtraque præcepta inquiri potest quæ conditiones requirantur; vt inducere valeant hanc obligationem in conscientia. Hoc verò dubiũ partim resolutum est tomo Superiore tractando de voto obedientiæ, partim coincidit cum generali quæstione de requisitis ad obligationem legis humanæ, vel Ecclesiasticæ, quæ ex propria materia li. 3. de legib. à c. 15. petenda est. Breuiter ergo, supponenda est in primis in Prælato potestas, de qua iam in c. 1. dictum est. Secundò supponenda est ex parte materiæ legis, seu præcepti honestas, quæ in omni præcepto humano necessaria est, siue sit intrinseca ipsi materiæ, siue ex fine extrinseco sumi possit; ita vt materia ipsa nec intrinsecè mala sit, neque ab aliquo superiore, maiorem habẽte potestatem, prohibita, iuxta communes regulas iuris, cap. *quod super his*. de maiorit. & obedien. c. *inistũ*. d. 4. cum similibus, quia nemo potest ad malũ obligari, neque inferior potest legem superioris auferre, vt in fine huius capitis pro præsenti materia dicemus. Quando verò materia est dubia, quid agendum sit dubitari potest: sed hic etiam locum habent generales regulæ de Legibus in lib. 4. c. 11. Distinguere enim oportet inter Superiorem, & subditum, superior enim non debet imponere legem quandiu dubitat, an materia sit honesta, vel iusta, donec saltem probabile iudicium practicũ formet de honestate illius, quia aliàs exponit se manifesto periculo errandi; subditus autem si lex lata sit, tenetur eam seruare, quandiu non cõstiterit esse iniustam, quia in dubio ius Superioris præfertur, & pro illo præsumitur: vnde non obstante illo dubio, quod speculatiuum tũc est, interuenit certitudo practica, honestum esse tũc obedire legi. Sed de hoc in lib. de legib. c. 9. n. 10. & tractatu de conferentia.

*Prima conditio potest. prælati.*

*Secũda conditio materiæ.*

XII. Tertiò supponenda est materia apta ad obediẽtiam religiosam: nõ enim quælibet materia honesta est capax huius obedientiæ, sed quæ est consentanea Regulæ, vt in tomo superiori latè explicatum est. Quamuis enim præceptum, vt manat ex potestate iurisdictionis, non fundetur directè, & immediatè in voto obedientiæ; nihilominus, quia illa iurisdictio datur accommodatè ad statum religiosum, eandem materiam respicit, & vltra illam non extenditur. Quod, vt declaretur, aduertendum est ex vi huius iurisdictionis quædam præcipi posse, quæ communia sunt religiosis cum cæteris Christianis, sicut potest Episcopus aliqua præcepta imponere suis subditis, tam clericis, quã laicis, seruata

*Declaratur hac tertia conditio.*

proportione : item alia posse præcipi propria religiosorum, quæ laicis, vel clericis secularibus non possent ab Episcopo præcipi. De prioribus clarum est sub hac iurisdictione contineri, quia suo modo pertinent ad statum religiosum, quasi præsuppositiuè, sicut consilia supponunt præcepta, vel perfectio iustitiæ ipsam iustitiam. Denique, licèt religiosi sint exempti à iurisdictione Episcoporum, non tamen à iurisdictione Episcopali; sed quia debebat esse in Episcopo respectu talium personarum, committitur Prælato religionis, & ideo materia apta ad præcepta Christianorum (vt sic dicam) est etiam apta ad præcepta religiosorum. De posterioribus autem præceptis dicimus, materiam eorum accõmodandam esse statui vniuscuiusque religiosi, & obedientiæ ab eo promissæ: quia amplior iurisdictio nec data est ex intentione Pontificis, vt tam ex iure communi, quàm ex indultis religiosorum facilè constare potest, & ex Concilio Trid. sess. 25. de Regul. nec dari poterat, vt existimo.

XIII. *Nodus dissoluitur.* Quin potius difficile videri potest quomodo dari possit Prælato religionis iurisdictio Ecclesiastica, qua possit aliquid præcipere subdito suo, quod non possit Episcopus suis præcipere, cùm iurisdictio videatur eadem, solumque differat in applicatione ad hanc, vel illam personam. Quocirca, licèt in vi voti per potestatẽ dominatiuam aliquid possit præcipere Prælatus religionis suo subdito, quod non posset Episcopus præcipere clerico; tamẽ quod per potestatem iurisdictionis id possit, difficile apparet, quia iurisdictio hæc solùm videtur se extendere ad materiam communem omnibus fidelibus. Tamen idem nodus dissolutus est in superioribus, quia non oportet iurisdictionem illam æqualiter, vel vniformiter respicere omnes fideles, sed cum proportione pro statuum varietate, nã ex vi illius aliud potest præcipi clerico, aliud laico, aliud virgini, aliud nuptæ, & sic de aliis, quia, supposito statu, aliud est necessarium ad bonum regimen animæ vnius, aliud alterius. Ita ergo est in religioso: vnde, licet assumptio talis status voluntaria fuerit, tamen illa supposita, cura, & solicitudo de obseruantia illius ad iurisdictionem Ecclesiasticam pertinet, & ita est in Prælato religionis, futuraque esset in Episcopo nisi in alium esset translata. Hic tamen discursus simul ostendit quod dicebam, materiam huius iurisdictionis non posse extendi vltra materiam accommodatam statui assumpto religionis, & obedientiæ promissæ, quia supponit hanc tanquam cõditionem necessariam.

XIV. Quartò requiritur, vt præceptum sufficienter propositum sit, quia aliàs non applicatur ita, vt obligare possit. Hæc autem propositio debet esse accommodata præcepto. Vnde, si sit præceptum priuatum, oportet vt particulari personæ, cui imponitur, sufficienter intimetur, vt per se constat; non oportet autem vt Superior per seipsum præcipiat, satis enim est si id faciat per internuncium fide dignum, vel per literas subscriptas, nisi religio speciali iure postulet aliam cæremoniam in intimãdo præcepto seruandam, nam tunc modus præscriptus adhibendus est. Vbi tamen similis lex fuerit, attentè obseruare oportebit verba legis, vt constet, an illa forma præcipiendi requiratur solùm vt in foro exteriori constet de impositio præcepto, an verò etiam ad substantiam, & valorem præcepti: frequentiùs enim existimo priorem esse sensum talium legum, & tunc ad obligationem in conscientia satis erit, vt voluntas Superioris præcipientis quacunq; via innotescat sufficienter: & hoc est obseruandum, nisi in aliquo casu aliud expressè dispositum sit per humanam legem. In quo idem cum proportione dicendum est de præceptis, quæ à Prælatis feruntur pro tota communitate, non sub ratione statuti, sed præcepti tantùm, nam est eadem ratio, proportione seruata: in statutis autem necessaria est solennis promulgatio, quia hæc est de ratione legis, illa autem statuta sunt veræ leges. Modus autem promulgationis, si per proprias constitutiones religionis fuerit definitus, seruandus est, & antequam constitutio sit tali modo promulgata, non obligabit in conscientia, etiamsi priuatim constet esse conditam. Si autem nullum de hoc fuerit ius priuatum, recurrendum erit ad consuetudinem, quia ex solo iure communi non videtur posse aliquid certum definiri: quia de legibus religiosorum nihil peculiare ius disponit, imò & in aliis legibus, ciuilibus, vel Ecclesiasticis, non est idem modus promulgationis, & difficilè ad mores religiosorum applicatur, vt statim dicam. Consuetudo ergo seruanda est, quia ipsa potest in hoc habere vim legis. *Quid sufficiat pro iure.*

*Quid pro impositio toti communitati.*

Quia verò non semper de consuetudine constat, vel nulla certa est, dubitari potest, an ex natura rei necessarium sit constitutionem editam promulgari in singulis monasteriis, seu domibus religionis. Nam in legibus Ecclesiasticis cũ proportione sumptis, hoc non est necessarium; lex enim Pontificia sufficienter promulgatur Romæ; Episcopalis in cathedrali Ecclesia; Regia in Curia Regis: & sic de aliis: nec necessarium est, vt leges in singulis Ecclesiis, vel oppidis promulgentur: ergo similiter in præsenti non erit necessaria promulgatio in singulis domibus. In contrarium autem est, quia Prælati religionum nõ habent quasi proprias sedes, vel curias, in quibus huiusmodi promulgationem facere possint: & ideo necessarium videtur vt faciant illã per totam religionem, & consequenter per vniuersas domus eius, quia non est maior ratio de vno, quàm de alio, & quia aliàs non fieret promulgatio toti religioni. Item, quia communitas religiosa magis in personis, quàm locis continetur, & ideo requirit promulgationem, quæ ipsi communitati personarum directè fiat: hæc autem fieri non potest, nisi fiat in omnibus locis, in quibus pars illius communitatis existit. XV.

Respondeo, hunc modum promulgationis esse satis accommodatum, mihique optimum videri, maximè quando leges pertinẽt ad singulos, vt tollantur ignorantiæ, & excusationes: absolutè autem non est necessarium. Nam in primis, si statutum factum est in Capitulo generali, sicut in illo adest tota religio ad condendam legem, ita si ibi promulgetur, tota religio ibi etiam adest ad audiendum: ergo illa promulgatio ex natura rei potest esse sufficiens in suo ordine, vel certè iuxta canonica iura, illa solennis editio habet vim promulgationis. Dico autem, *in suo ordine*, quia illa nõ satis est vt statim obliget omnes religiosos vbique existentes, sed tẽpus sufficiens, vt notitia legis ad alia loca diffundatur, præterire necesse est: & ad curam Prælatorum pertinebit prouidere quomodo talis notitia diuulgetur vel per literas missiuas, vel voce eam proponendo in locis, aut personis, prout expedire aut sufficere iudicauerint, iuxta materiam ipsius legis. Nam, si legis actus ad solos Prælatos pertinet, satis erit ipsi notitiam dare, & grauioribus personis, quæ proximè possunt talia munera obire: & idem est cum proportione, si ad alios hoc vel illud ministerium agentes pertineat: si verò spectet ad omnes religiosos, maior publicatio facienda est, fiet tamen facilè per publicam notitiam, & traditionem, etiamsi specialiter in singulis monasteriis authoritate publica non proponatur. Atque idem dicendum cum proportione est de statutis Prouincialibus, vbi fuerit sufficiens authoritas condendi illa. *Ludicum confirm.* XVI. XVII.

Quinta conditio ad obligationem legis necessaria XVIII.

saria esse solet, vt ad subditos feratur: quæ sequitur ex prima, quia potestas hæc ferendi leges est respectiua, & terminatur ad subditos. Tria verò puncta in præsenti occurrunt circa hanc conditionem. Primum est de nouitiis, an in numero subditorum ponendi sint, qui præceptis Prælatorum in conscientia obligari possint? De qua re multa in tomo superiori diximus, tractando de nouitiis, & nihil ferè addendum occurrit, quod ad hunc locum propriè pertineat. Solum est præ oculis habenda illa duplex potestas Prælati religionis, scilicet dominatiua, & iurisdictionis: neutra enim quatenus est propria religiosorum, habet locum in nouitios, quia nec votum obedientiæ emiserunt, nec se subiecerunt propriè vt religiosi; & hac ratione per ordinaria præcepta, vel leges proprias religiosorum, non possunt in conscientia obligari. Tamen, quia pro eo tẽpore sunt sub pastorali cura Prælatorum religionis, poterunt ab eis obligari in his, quæ per se cadunt sub iurisdictione Episcopali sine speciali respectu ad professionem religiosam, vt. v. g. ad dicendam veritatem in casu occurrenti, in quo legitimè interrogatur, vel ad cauendam talem peccati occasionem, vel restituendum ablatum, cogendo etiam per cẽsuram, & similia, quæ ad ordinariam iurisdictionẽ Episcoporum pertinent, & non possunt ab Episcopis exerceri circa nouitios exemptarum religionum. De qua re plura in sequentibus, præsertim. c. 17. & 24.

XVIII. *Secundum dubium de prælato Generalis ordinis obligatur legibus capituli Generalis.*

Secundum punctum est de ipso Prælato supremo religionis, an obligetur præceptis, vel statutis eius. In quo nullum est dubium de statutis latis in Capitulo generali, quia, vt sæpè dixi, Capitulum est supra ipsum Generalem, & ideo suis legibus æquè obligat Generalem ipsum, ac cæteras singulas personas, quæ sunt de Capitulo. Vnde fit, vt non solùm obligent quoad vim directiuam, sed etiam quoad coactiuam, quia sunt leges Superioris, & ideo in eis non habet locum illud principium, quòd Princeps obligatur sua lege quoad vim directiuam & non quoad coactiuam. Et hinc meritò in religionibus, in quibus Generales temporales sunt, solent finito tempore puniri, si constitutiones transgressi sunt, quia de se fuerunt rei facti pœnæ, quamuis pro eo tempore, pro quo erant Generales, non potuerint puniri ex defectu Superioris intra suam religionem, nam à Papa possent iuste puniri, si de huiusmodi delictis cognosceret. Imò etiam, durante Generalatu, vel vbi perpetuum est, si generale Capitulum congregetur, poterit de similibus trãsgressionibus cognoscere, & eas punire, quia, vt dixi, iurisdictione superior est. Quòd si alicubi ex speciali instituto Capitulum non habet hanc potestatem, illud necessariò esse debet ex speciali Pontificis concessione, aut reseruatione, & ideo ad illũ recurrendum erit pro talium criminum emendatione.

XIX. *Quid si ipse Generalis sit qui obligabitur illis in conscientia? Quæ non valeant vrgere præcepta.*

Sed quid, si Generalis habeat potestatem ferendi leges perpetuas, solus, & sine Capitulo? nunquid obligabitur illis in conscientia? Respondeo in primis, nullam esse religionem (quantum assequi possum) in qua solus Generalis talem habeat potestatem: ad minus enim requirit concursum aliquorum Definitorum, seu Consiliariorum, quocunque nomine vocentur, qui in lege ferenda non solùm votum consultiuum, sed etiam decisiuum habeant. Et tunc illud tribunal in eo actu habet supremas vices totius religionis, ideoque est supra ipsum Generalem, potestque illum lege obligare, sicut de Capitulo generali dicebamus. Admisso autem illo casu, videtur esse idem iudicium, quod de illa quæstione generali, an Princeps suis legibus obligetur, in quo certum censeo obligari quoad vim directiuam, vt alias rationes, & longam disputationem omittam, quam in materia de Legibus lib. 3. c. 35. tradidi: in præsenti existimo, hac conditione datam esse potestatem Generali, vel immediatè à Summo Pontifice, vel mediante ipsa religione, ad leges ferendas, vt ipse eas obseruare teneatur, quãdo ratio, & materia legis illis communis est, quia potestas data est illi in ædificationem, nõ in destructionem: esset autẽ magna dissipatio religiosæ disciplinæ, si Prælati non obseruent cõstitutiones generaliter ad omnes pertinentes. Vnde etiam existimo, per huiusmodi transgressionem fieri reos pœnæ, quamuis nec eam in seipsos exequi cogãtur; neque, si ipso iure imposita sit, illam ipso facto incurrant: quia si sit censura aliqua, non possunt illam in seipsos ferre; si verò sit alia pœna, non coguntur illã exequi per seipsos, nisi fortè sit aliqua pœnitentia religiosa occulta, ad quam possint religiosi in conscientia obligari. nam tunc illa magis reducitur ad vim directiuam: poterunt autem propter talia delicta puniri à Superiore, si intra religionem illum aliquãdo habere potuerint, vel saltem à summo Põtifice: quia reatum pœnæ contraxerunt, etiam quoad iudicium humanum. Atque idem dicendum cẽseo de toto Capitulo generali, si contingat delinquere contra obseruantiam regularem, non vt singuli, sed vt vniuersitas, nam reuera committit delictum etiam in foro humano, quamuis ex defectu Superioris puniri non possit nisi à Summo Pontifice.

XX.

Vnde etiam constat quid dicendum sit de præceptis, seu ordinationibus, quæ non sunt leges, & à Prælatis per se solis, & præsertim supremis, facilius possunt imponi. Eodem enim modo dicendum cẽseo, si talium præceptorum materia, & ratio ipsis Prælatis communis sit, teneri eos in conscientia ad eorum obseruationem, vel ex illo generali principio, quòd Princeps tenetur seruare suas leges, quod per identitatem rationis extendendum est ad præcepta generalia, etiamsi non constituantur sub stricta ratione legis: vel ex voluntate interpretatiua totius religionis, & pacto implicito cum ipso Prælato, quia hæc conditio necessaria est ad illud munus debite exercendum, & ideo cum hoc onere dari, & acceptari videtur. Atque eadem proportione de cæteris Prælatis intra suos terminos aliquid præcipientibus, iudicandum est, de Prouinciali scilicet quoad statuta Capituli Prouincialis, & quoad præcepta generalia ab ipso lata pro tota Prouincia, & de conuentuali Prælato quoad præcepta, quæ fortasse pro suo conuentu generaliter imponit, nam omnium est eadem seu proportionalis ratio. Secus verò est de Superiori Prælato respectu receptorum, quæ ab inferiori lata sunt, quia nullo modo est illi subiectus, nec ex vi sui muneris tenetur se conformare præceptis illius, nec directè, nec indirectè, neque ex vi alicuius pacti impliciti, vt magis ex sequẽti puncto patebit.

XXI.

Tertium punctum est de hospitibus, seu peregrinis, an obligẽtur legibus seu præceptis eius prouinciæ, vel domus, in qua ad tempus existunt. Quæ interrogatio non habet locum quoad statuta, vel præcepta generaliter lata pro tota religione: nam constat illa ab omnibus, & vbique esse seruanda: contingit autem in vna prouincia esse propria statuta, quæ non sunt in alia, & in vna domo aliquid ex præcepto peculiariter obseruari ab omnibus ibi habitãtibus: de his ergo procedit talis ratio. Ad quã primùm generaliter dicimus, consulendum esse institutum religionis, quoad constitutiones eius: nã, si aliquid in eis est circa hoc declaratũ, illud est obseruandum, quia constitutio sufficit vel ad limitãda, vel ad extendenda talia præcepta, vt obligẽt, vel non obligent tales personas. Secundò, secluso iure speciali, illa, quæ sunt pura præcepta generalia, &

non propria statuta, non obligant religiosos aduenas. Probatur à simili ex c. *ànobis.* 1. de senten. excõmun. vbi declaratur, sententiam latam vel per generale præceptum Prælati tantùm obligare subditos. Vnde omnes colligunt, nõ comprehendere peregrinos, qui intra diœcesim versantur: ergo idem dicendum est in præsenti, seruata proportione. Ratio autem à priori est, quia præceptum directè fertur ad personas, & ideo nõ potest obligare nisi subditos; peregrini autem simpliciter non sunt subditi, sed solum quoad ea, quæ pertinẽt ad vniuersale regimen religionis. Dices, inde posse sequi scandalũ, si cæteri videant, religiosum non seruare commune præceptum. Respondeo, hanc circumstantiam esse accidentariam, quæ si aliter vitari non possit, tunc orietur obligatio non ex tali præcepto, de quo agimus, sed ex lege charitatis. Deinde scandalum illud facilè auferri posset, nam fundatur in ignorantia, vel facti, quia non cognoscitur talis religiosus vt hospes, vel quia putatur hospes teneri eisdem præceptis; vtraque autem ignorantia potest facilè tolli; & in hoc videntur Doctores conuenire.

XXII. De statutis autem, quæ verè sunt leges perpetuę, idem esset dicendum iuxta opinionem, quæ tenet, non subditos peregrinantes in aliena diœcesi, non teneri ad seruanda propria illius statuta, nisi ratione scandali. Quod nonnulli moderni ex illo principio docent in præsenti quæstione: sed reuera illud principium minùs probabile est, & contrarium est magis consentaneum iuri communi, & rationi, vt in materia de Legibus probaui. lib. 3. c. 33. & lib. 2. de dieb. festis, c. 14. Alia ratione possent religiosi excusari ab hac obligatione, quia nimirum statuta particularia ideo solẽt obligare peregrinos, quia directe respiciunt territorium aliquod, intra quod aliquis habet iurisdictionem, vt præcipiat, vel prohibeat aliquid fieri inter terminos illius diœcesis, à quocunque ibi assistente: statuta autem religiosorũ non habent huiusmodi vim seu rationem; quia nõ accommodantur territorio, sed personis. Vt enim notauit Innocentius in c. *dilecta.* de excess. prælator. in principio, duplex est communitas, alia realis, quę constat ex territorio; alia personalis, quæ solum cõstat ex personis, vt est Academia, v.g. & Collegium, de quibus sermo est in l. vlt. C. de iurisd. omn. iud. Religiosa ergo communitas in hoc secundo ordine continetur, & ideo leges eius non respiciunt territorium, sed personas: ergo non possunt hospites cõprehendere, nam præcepta ideo dicebamus non obligare hospites, quia non respiciunt directè territorium, sed personas.

XXIII. Nihilominus contrarium vt probabilius, & securius sentiendum, & asserendum est, vt generaliter sentiunt glossa, Innocentius, & Panormitanus in d. c. *ànobis.* & sumitur ex c. *quæ contra mores.* 8. d. ibi, *Vt pactum inter ciuitatis, aut gentis consuetudine, vel lege firmatum, nullius aut peregrini libidine violetur.* Vbi expendo illud verbum, *Ciuitatis, aut gentis*, quæ hominum communitatem eodem more viuentem comprehendunt. Pondero etiam illa verba, *legis, aut consuetudine*, & ex illis conficio nouum argumentum: nã religiosus, qui in aliqua prouincia versatur, tenetur receptam consuetudinẽ illius prouinciæ seruare: ergo à fortiori statuta. Antecedens patet, quia clericus tenetur se cõformare cõsuetudini Ecclesię, in qua versatur: ergo & religiosus, seruata proportione; nã, si rationem naturalem inspiciamus, eadẽ est in vtroque; si ius positiuum, nullum est, quod in religiosis quoad hanc partem aliquam exceptionẽ faciat. Præterea, quamuis religiosa cõmunitas præcipuè consistat in personis, tamen, quatenus habẽt certas prouincias, quæ certis terrarum terminis, aut certo domorum numero distinguuntur, habẽt suum modum territorij, pro quo possunt statuta fieri: ergo eodem modo obligabunt hospites, sicut solent statuta Episcopalia obligare peregrinos.

XXIV. Potest autem aliquis interrogare, an hoc locum habeat etiam in superioribus Prælatis, quando in aliquibus locis versantur: vt v.g. Generalis cum est in aliqua prouincia, an teneatur se accommodare propriis statutis, & consuetudinibus illius prouinciæ: & idem est de Prouinciali respectu alicuius cõuentus, habentis specialem obseruantiam abstinẽdi à carnibus, vel quid simile: in illis enim est peculiaris ratio dubitandi, quia sunt Superiores, qui nõ tenentur se subdere legibus inferiorum; statutum autem Prouinciale respectu Prælati generalis, est inferioris ordinis, factum scilicet à prouincia sibi subiecta: & eadem proportio est de Prouinciali respectu statuti, vel consuetudinis vnius cõuentus, & præterea esset valdè onerosum his Prælatis dũ singulas prouincias, vel domos visitant, singulorum moribus sese accommodare. Respondeo supponẽdo semper, in his, & similibus rebus standum esse constitutionibus, vel receptis consuetudinibus singularum religionũ: his ergo remotis, loquendo ex vi iuris cõmunis, idem dicendũ censeo de ipsis Prælatis, quòd nimirum dum hospites sunt teneantur seruare mores locorum in quibus versantur: tum quia hoc exigit ipsa generalis ratio societatis: tum etiam, quia ibi interuenit aliud generale præceptũ, quod hospites obligat sese conformare moribus locorum; hoc autem nõ est vnius loci, vel prouinciæ, sed commune omnibus, & ideo prælatos etiam obligat. Tum denique, quia nullum statutum religionis potest habere vim legis perpetuæ, nisi ab ipso Generali confirmatum sit, & ideo, licèt non sit vniuersale pro omnibus locis, non potest dici latum ab inferiori prælato, ac proinde eadem ratio obligationis in illo erit, quæ in cæteris.

### *Tertium dubium quantum obliget præceptum positum à Superiore.*

XXV. Tertium dubium hic esse potest de quantitate huius obligationis in conscientia, an extendatur etiam ad culpam mortalem. In quo certum est, potestatem ad hoc extendi: quia si cõsideretur vt fundata in voto, illud ex suo genere obligat sub mortali; si verò vt est iurisdictio, illa etiam perfecta est, & ideo se extendit ad obligationem materiæ, & rei præceptæ conuenientem: qua ratione constat, non solùm in Pontifice, sed etiam in Episcopis esse hanc potestatem: illam ergo participant religionũ Prælati. Difficultas ergo est de vsu, seu actuali obligatione, id est, quando præceptũ Prælati tale sit, vt obliget sub mortali. Hoc autẽ ex generalibus principiis legum definiendum est, accommodando illa ad talem statum. Supposita ergo potestate, de qua iam dictum est, duæ conditiones necessariæ sunt; materia capax talis obligationis, & voluntas prælati. Circa priorem solum est aduertendum, aliquam actionem, vel materiam secundùm se spectatam posse videri leuem, quæ in tali statu, ratione finis, & circumstantiarum sit grauis: quia eius dilatio in tali statu potest religioni afferre graue nocumentum. Circa posteriorem obseruandũ est, communem morem religionum esse, vt ordinaria præcepta Prælatorum, quæ ore tenus fiunt, non cẽseantur ita obligare, vt, si absque contemptu, ex negligentia, vel alia occasione omittatur, transgressio sit mortalis; etiamsi materia sit grauis, & verba sint præceptiua, vel in actu signato, vt *mando, præcipio*, vel in actu exercito, vt *fac, resina*, &c. Cuius ratio non est, nisi quia ex vsu illa verba non satis indicant in prælato voluntatem obligandi. ita sumitur ex D. Bern. lib. de Præcepto & dispens. c. 12. & S. Thom. 2. 2. q. 186. a. 9. vbi latè Caietanus, & Nau. c. 23. num. 35. & se-

& sequent. clarius id docet D. Ant. 3. p. tit. 16. c. 1. §. 9. Gerson p. 2. Alphab. 32. lit. L. consider. 6. & Alphab. 34. lit. M. Angles p. 2. q. de Voto, art. 2. difficult. 16.

XXVI. Vnde vlterius addo, si Prælatus præcipiendo addat verba, quibus satis indicet voluntatem obligandi in conscientia iuxta materiæ capacitatem, tunc, supposita materiæ grauitate, obligationem esse sub mortali. ita docent omnes, & est clarum ex dictis. Quæ autem sint hæc verba, aut signa, ex vsu vniuscuiusque religionis sumendum est; communia autem sunt, cum Superior præcipit *in virtute obedientiæ*, aut *in virtute sanctæ obedientiæ*; in aliquibus etiam sufficit dicere, *in nomine Domini nostri Iesu Christi*. Idem censendum est, quando præceptum ponitur sub excommunicatione. Et quidem, si excommunicatio imponatur ipso facto incurrenda propter præcepti transgressionem, res est indubitata, quia excommunicatio non incurritur nisi propter peccatum mortale. Si autem solum adiungatur excommunicatio ferenda, aliqui putant non esse sufficiens signum, quia non statim incurritur censura per illum actum, sed requirit nouam contumaciam, vt imponatur. ita sentit Angles supra; & Caiet. in Summa, verb. *Clerici horum peccata*. & verb. *Præcepti transgressio*. Alij vero communiter sentiunt, etiam illud esse sufficiens signum obligationis sub mortali, nisi aliquibus indicijs sufficienter constet illam esse meram comminationem externam. ita sentit Caiet. dict. art 9. Nauarr. dict. cap. 23. n. 53. Castro 1. de Lege pœn. c. 5. docum. 4. ad fin. & Sylu. ver. *Præceptum*. q. 3. Angel. verb. *Lex*. §. 3. Tabiena eod. ver. §. 28. S. Antonin. dict. §. 9. Qui generaliter loquuntur de quocunque præcepto Ecclesiastico, quia per transgressionem talis præcepti efficitur quis dignus excommunicatione; non autem fit dignus nisi per peccatum mortale, etiamsi excommunicatio per iudicem ferenda sit. Propter quod probabilior est hæc sententia; videtur autem mihi longe certior inter religiosos, inter quos etiam raro, vel nũquam proponitur hęc censura per meram comminationem, sed ad explicandum præcepti rigorem; sufficienter ergo indicat voluntatem obligandi, per se, ac regulariter loquendo.

## *Quartum dubium de Excusationibus obligationis in conscientia.*

XXVII. Quarto dubitari potest, an possit religiosus ab hac obligatione aliquo modo excusari. Quod dubium intelligi debet, perseuerante voluntate Superioris præcipientis, & volentis obligare: nam si ipse reuocet præceptum, vel si finiatur terminus, pro quo positum erat, iam illa erit non excusatio, sed cessatio obligationis, & præcepti, dummodo reuocatio valida fuerit: de quo infra in proprio capite dicemus. Durante autem præcepto, contingit in alijs legibus excusatio vel per ignorantiam, vel per necessitatem, aut coactionem. De priori certum est etiam in præsenti posse interuenire, siue sit sermo de ignorantia facti, siue iuris, cum hæc præcepta humana sint. Quando autem hæc ignorantia inuincibilis sit, ex generalibus principijs expendẽdum est. Solum hic aduertimus, ignorantiam proprij iuris non facile esse excusabilem in religioso, quia maiori obligatione tenetur illius notitiam, & frequentem memoriam habere: præsertim quoad eas leges, quæ sub culpa obligant. Altera item excusatio locum habet in præsenti materia, quia præcepta hæc, de quibus agimus humana sunt, & ideo non obligant cum tanto rigore. Item, quia voti executio non obligat in simili euentu: ergo similiter, &c. Dices, hoc solum habere locum, quando rationabiliter præsumitur, intentionem superioris non fuisse obligare pro tali euentu, quod est contra suppositionem paulo ante factam, qua dicebamus, quæstionem procedere durante præcepto, & voluntate Superioris. Respondetur, illud intelligi de præcepto, & voluntate generali ac per se; non de voluntate particulari etiam ex suppositione talis circunstantiæ; sicut quando interuenit ignorantia, perseuerat præceptum, & voluntas Superioris, non quidem obligandi cum hac reflectione, etiam interueniente ignorantia, esset enim irrationabilis voluntas; sed generaliter quantum est ex se.

Sed quid, si voluntas Superioris sit obligandi, XXVIII. etiam in eo casu particulari, non obstante coactione, mortis periculo, vel alia simili necessitate. Respondetur, in hoc duplicem esse posse quæstionem. Vna est, an præcipere hoc modo excedat potestatem Prælati religiosi, ita vt, licet velit, non obliget. Altera est, quando censendum sit ita velle, & rationabiliter velle. Circa priorem quidam simpliciter affirmant, id esse supra talem potestatem. ita sentiunt Tabiena verb. *Episcopus*. §. 5. concl. 5. & sentit Armilla verb. *Obedientia*. n. 5. citans D. Th. 2. 2. q. 104. art. 5. dicentem, in his, quæ pertinent ad corporis sustentationem, vel conseruationem, non teneri subditum parere Superiori. Fundari possunt primo, quia tota hæc obligatio radicaliter fundatur in voto obedientiæ, & consequenter in intentione vouentis: nullus autem intendit se obligare ad parendum in huiusmodi euẽtu. Item, quia tantum obligatur religiosus ad obediẽdum secundum Regulam; Regula autem non præcipit res adeo difficiles, nec cum tanto discrimine: ergo. Vnde infert Armilla, non posse Prælatum religionis præcipere subdito, vt assistat infirmo tempore pestis.

Nihilominus dicendum est, hunc modum præ- XXIX. cipiendi non excedere potestatem Prælati religiosi. ita tenet Caiet. tom. 3. Opusc. tract. 9. qui est de hac re, & sumitur ex eodem & communi sententia 1. 2. q. 96. art. 4. Et ratio est, quia Prælatus religionis est vere Superior, habens potestatem ad omnia, quæ ad perfectam gubernationem inter homines necessaria esse possunt; hic autem modus obligationis sæpe necessarius est. Vnde Principes seculares, & Ecclesiastici hanc habent potestatem, vt latius in materia de Legibus lib. 3. c. 30. ostendimus. Explicatur exẽplis, nam si religiosus ægrotet morbo contagioso, potest Prælatus præcipere alteri, vt ei ministret, etiam cum periculo vitæ, quia illud est necessarium ad conueniens regimen monasterij, & ad conseruationem atq; adeo ad commune bonum eius: præterquam quod charitas de se obligat hoc corpus religiosum ad subueniẽdum partibus, quibus constat, alias ei periculum imminet. Vnde quando hæc obligatio est quasi indifferens, & non applicata ad certam personam, penes Superiorem est potestas applicandi illam; alias esset inefficax, nec posset conuenienti modo ad effectum perduci: ergo. Deinde potest Prælatus præcipere religioso, vt tempore pestis assistat, si ita expediat ad commune bonum, & aliquo modo pertineat ad obligationem talis religionis, vel ex peculiari institutо, vel ex graui necessitate occurrente: quia etiam in his casibus pertinet ad munus Prælati eis prouidere: habet ergo potestatem accommodatam. Denique, interdum potest præcipere longam nauigationem, etiamsi habeat periculum annexum, vt ostensum est tomo præced.

Nec fundamenta contraria difficultatẽ habent. XXX. Ad D. Thom. enim rectè respondet Caietanus, ea, *Ad primum* quæ pertinent ad conseruationem naturæ, per se *fundam. in* non cadere sub præceptum humanum, id est, per *num. 28.* se, & directe non posse prohiberi, si necessaria sint; nec contraria præcipi: per accidens vero præcipi posse, præcipiendo nimirũ actum, cui coniunctum

est periculum contrarium conseruationi naturæ. D. Thomas ergo in priori sensu loquitur; potestas autem hæc, de qua agimus, solum posteriori modo se extendit ad huiusmodi malum contrarium naturæ. Et ratio à priori est, quia per huiusmodi præceptum non præcipitur fieri aliquid naturæ contrarium, sed præcipitur permitti, seu pati, si necesse sit: quod est rationi consentaneum, & interdum bono communi necessarium, ideoque sub potestatem humanam cadit. Ad aliud fundamentum respondetur, potestatem hanc immediate ac formaliter esse iurisdictionis Ecclesiasticæ, quæ ad huiusmodi præcepta extenditur. Quia vero aliquo modo supponit professionē religiosam vt fundamentum, ideo dicitur vlterius, ex vi professionis subdi religiosum huiusmodi præceptis, quatenus sunt consentanea tali statui, & corpori religionis, cuius pars efficitur per professionem: sicut miles tenetur obedire duci præcipienti etiam cum periculo vitæ ratione sui status ac professionis. Quapropter etiamsi religiosus dum vouet obedientiam, expresse non intendat obligare se ad obediendum in his casibus, implicite id intendit, imo, etiamsi velit, non potest hanc intentionem excludere, quia repugnat intentioni profitendi. Vnde hoc genus præcepti non excedit ea, quæ sunt consentanea regulæ, vt declaratum est: non enim dicimus, posse Prælatum pro arbitrio suo præcipere, sed quando ad bonum religionis, vel ad debitum munus, vel ministerium eius sit pertinens: quidquid autem huiusmodi est, spectat ad regulam religiosam, vt supra vidimus.

XXXI. Atque hinc fere responsum est ad alteram quæstionem: iam enim declaratum est quando Prælatus rationabiliter hanc habet voluntatem, seu intentionem. Vnde vel ex verbis eius expressis, vel certe ex reipsa intelligi poterit talis voluntas. Ad hoc autem magis explicandum aduerto dupliciter coniungi hoc periculum actioni præceptæ, scilicet, omnino per accidens, & præter intentionem ac præcisionem præcipientis; & per se, aut de facto hic & nunc cum præscientia præcipientis. Quando accidit priori modo, regulariter excusabitur quis à præcepto, quia non intercedit voluntas præcipientis, cum *nihil sit volitum si non sit præcognitum*: nec etiam præsumitur, quia ordinaria conditio præcepti humani est, vt non obliget cum tanto rigore; neque aliud esset rationi consentaneum, quia non esset moraliter tolerabile. Dico autem, *regulariter*, quia si in re ipsa intercederet magna necessitas religionis, & oppositum vergeret in grauem ignominiam, vel detrimentum eius, tunc sine dubio præceptum obligaret vel ex natura rei, vel ex implicita voluntate præcipientis, sicut de præceptis Ecclesiasticis est communis doctrina. Quando vero periculum inest posteriori modo in re præcepta, clarum est, voluntatem præcipientis esse obligare, non obstante tali periculo, & per se loquendo, præsumitur talis voluntas rationabilis, nisi oppositum manifeste constet. Quæ doctrina communis est quoad vtramque partem, sumiturque ex D. Th. 2. 2. q. 120. Caietano ibi, & 12. q. 96. ar. 4. & 6. Soto 2. de Iustit. q. 5. ar. 8. Castro li. 1. de Lege pœn. c. 5. docum. 5. Nau. c. 23. n. 43. Sylu. verb. *Præceptum*. q. 3.

## CAPVT IX.

### *Virum in Prælatis religiosis sit potestas coercitiua tum in vniuersum, tum speciatim ad pœnas spirituales.*

I. QVòd in his Prælatis aliqua sit potestas huiusmodi, id manifestum est, tum ex vsu, tum ex ratione, quia potestas directiua sine aliqua coercitione, infirma ac fere inutilis est, quia sine timore ac disciplina non potest communitas humana in officio contineri, quantumuis bona videatur in hac vita mortali; quia *corpus quod corrumpitur, aggrauat animum, & caro concupiscens aduersus spiritum*, sæpe vincit, ideoque *septies in die cadit iustus*. Est igitur omnino necessaria hæc potestas, vt ordo, pax, & institutio religiosa conseruetur. Explicandum vero est, qualis & quanta sit. In quo distinguere iterum oportet in statu religioso, id quod habet quasi ab intrinseco ex pura natura sua, vel quod habet ab extrinseco superadditum ex prouidentia, & liberalitate Pontificum.

Dicendumque primo est, Prælatum religionis II. ex vi talis status, seu professionis, ac voti obedientiæ subditorum, solum habere potestatem coercendi modo paterno, & iuxta limites Regulæ. Probatur, ac declaratur, quia vt sic non habet iurisdictionem, sed potestatem dominatiuam instar illius, quam habet paterfamilias in domo sua: solum enim differunt, quòd hæc circa exteriora, & corporalia, illa vero circa spiritualia præcipue versatur. In hoc autem conueniunt, quòd neutra est proprie iurisdictio, vnde neuter etiã illorum est proprie iudex, qui possit, grauem pœnam corporalem, vel spiritualem imponere; sed solum eam correctionem adhibere, quæ inter latitudinem familiaris domus ac prouidentiæ locum habere potest. Qualis autem, vel quanta esse possit hæc pœna, iudicio prudentis arbitrij relinquendum est, vt consideratо vsu, & communi more hominum id iudicet. Exemplo monialium id ita declaratur. nam in eis est potestas aliqua coerciua iuxta regulam, licet iurisdictionem non habeant; illæ tamen non excedunt religiosam disciplinam per leuiores pœnitentias. Quod si grauior punitio necessaria est, ad Prælatum recurrere oportet. Eodem modo in religionibus virorum Vicarius, licet iurisdictionem non habeat, potestatem aliquam coerciuam habet, quę vltra leues, & ordinarias pœnitentias non se extendit. Itemque fuisse olim obseruatum in religionibus quando Præpositi sacerdotes non erant, nec iurisdictionem habebant, intelligi potest ex Regula Augustini, nam circa finem sic ait, *Præpositus tanquam patri obediatur, multo magis Presbytero, qui omnium vestrùm curam gerit. Vt ergo cuncta ista seruentur, & si quid seruatum minus fuerit, non negligenter prætereatur, sed vt emendandum, corrigendumque curetur, ad Præpositum præcipue pertinebit, vt ad Presbyterum, cuius est apud vos maior auctoritas, referat quod modum, vel vires eius excedit.* Denique hæc potestas solum fundatur in voto obedientiæ, & ab illo quodammodo manat, & ideo non excedit communem & regularem intentionem fic vouentium: imo fortasse ipsi non possent dare maiorem potestatem supra seipsos, nisi à publica potestate descenderet, vt ex dicendis patebit.

Dico secundo, Prælatus religionis ratione iuris- III.
dictionis Ecclesiasticę habet perfectam potestatem coerciuam Episcopalem. Hoc constat etiam ex vsu, & ex priuilegijs omnium religionum exemptarum: quæ enim exemptæ non sunt, non habent reuera hanc potestatem in seipsis, vel in suis intrinsecis Præpositis (vt ita dicam) sed manet in Episcopis, qui illam sine dubio non habent in moniales sibi subiectas; & idem est de viris, si exempti non sunt: ergo in exemptis talis iurisdictio residet in proprijs Prælatis: non enim extincta est, nec Summo Pontifici reseruata, nec enim expediebat, cum sit ordinarie, & regulariter necessaria: ergo translata est in religionem ipsam, & Prælatos eius per Summos Pontifices, non quidem iure communi, sed speciali, vt supra tetigi, quod proinde confitendum est. Addit Nau. Comm. 2. de Reg. n. 63. hanc iurisdictionem

iurisdictionem magna ex parte introductam, vel auctam esse consuetudine, quæ vim habet dandi iurisdictionem, cap. *Duo simul.* de offic. Ordin. quod etiam repetit Comm. 3. de Reg. in fine. Et ideo consuetudinum etiam est habenda ratio: nam ratione illarum fieri potest, vt tota iurisdictio sit à Prælato religioso, quoad omnia delicta, vel quòd aliqua sint Episcopi reseruata, aut quòd in vtrisque sit iurisdictio accumulatiue, de quo nonnihil in fine c. 11. dicemus. Vt autem hæc potestas explicitur, aduertendum est, duplicem esse posse coercionem in Prælato Ecclesiastico, scilicet, spiritualem, & corporalem: illa prior fit maxime per censuras, irregularitates, vel inhabilitates ad quæcunque spiritualia bona, vel iura, vel ministeria, & omnia alia, quæ ad hæc reuocari possunt; sub corporali comprehēdimus quamcunque corporis castigationem, afflictionem, vel etiam publicam reprehensionem, aut infamationem, aut incarcerationem, vel deputationem ad quodcunque vile, vel laboriosum opus, seu ministerium: aliæ enim pœnæ temporales, quæ fieri solent in externis bonis fortunæ, in religiosis, qui non possident propria bona cum proprie non habent, quanuis enim priuari possint vsu aliquarum rerum, qui alias ipsis liceret, vel etiam secundum Regulam esset debitus, illa tamen priuatio propter corporis afflictionem imponitur, & ita sub prædictis pœnis comprehenditur.

## *Tractatur secunda pars tituli, de potestate coercitiua spirituali.*

IV. Quæri ergo inprimis potest, quantum se extendat hæc potestas Prælatorum religionis, quoad spiritualem coercionem, in modo seu numero, aut specie pœnarum. In qua re inprimis, si limitatio adhibita est vel in Pontificum concessione, ac priuilegijs, vel in distributione, seu applicatione eius, facta ipsis Prælatis per religionem ipsam in suis Capitulis, vel per aliquem Superiorem, potestatem habentem, illa limitatio seruanda est: hoc autem quia ex positiua constitutione pendet, inde in vnaquaq; religione sumenda est. Quando autem indemnita est concessio ad regendam & gubernandam religionē sub protectione immediate Summi Pontificis susceptam, & ab Ordinariorum iurisdictione exemptam, illa potestas non habet aliam limitationem, nisi quam ex natura rei secum affert, vel iure communi habet in Episcopis: quia ex nullo alio capite fingi potest limitatio, & vbi lex non distinguit, nec limitationē addit, non possumus nos voluntarie illam excogitare. Vnde fit, esse in huiusmodi Prælato potestatem ad coercendos subditos per quascunque Ecclesiasticas censuras, quæ aliàs iuste possint in tali materia, seu crimine personis imponi. Patet, quia in Episcopis est hæc potestas: ergo & in his Prælatis: item quia hi Prælati possunt excommunicare: ergo & alias censuras ferre.

V. Dixi autem, quæ possunt imponi personis, vt excluderem interdictum locale, quod non potest ab his Prælatis imponi, vt in superioribus dixi, in c. 2. nu. 14. ex propria materia de censur. Dubitari autem potest, an extendatur ad censuras, quæ communitatibus imponuntur, vt sunt suspensio Capituli, & interdictum generale personale. Non video tamen cur sit illis hæc potestas neganda, quia vere sunt Prælati, & iudices respectu inferiorum communitatum, vt, v. g. Generalis respectu Capituli Prouincialis, & inferiorum, & Prouincialis respectu Capituli conuentualis (debent enim cum proportione sumi.) ergo potest Prælatus superior suspendere Capitulum sibi subiectum, vel interdicere communitatem religiosam, si necesse sit, quia hæc potestas iure ordinario coniuncta est cum tali iurisdictione, & vtilis est ad communem gubernationem; & nulla est ratio excipiendi illam. De interdicto enim locali est specialis ratio, quia quodammodo redundaret in personas non subditas ipsis Prælatis regularibus, & propterea non est eis data tam ampla potestas, quanta est in Episcopis: interdictum autem personale non transcendit ipsas personas, vel communitatem earum; & ideo non est in eo similis ratio.

Dubitari autem potest, an hæc potestas ferendi censuras conueniat etiam Prælatis conuentualibus religionum: illi enim videntur esse tanquam Parochi, quibus hæc potestas non conceditur. Dicendum vero est, etiam illos habere communiter potestatem excommunicandi, vt constat ex obseruantia fere omnium religionum, & ex supra dictis, citato cap. 2. vbi ostendimus, posse etiam Prælatos habere iurisdictionem quasi Episcopalē, nam hic actus solet esse primus, qui cum tali iurisdictione conceditur. Vnde fit, vt hi Prælati etiam possint suspendere singulas personas sibi subiectas, quia qui potest excommunicare, potest etiam suspendere, nam qui potest in maius, potest etiam in minus, quando est rationis similitudo sufficiens, vel quando comparantur quodammodo tanquam totum, & pars, & potestas est iurisdictionis ordinariæ, & non delegatæ: quæ omnia in præsenti concurrunt. Suspensio autem Capituli, & communitatis non videtur pertinere ad hos Prælatos: quia non habent Capitulum à seipsis condistinctum, & sibi subiectum: Prælatus enim conuentualis non habet iurisdictionem extra suum Capitulum; illius autem ipse est caput, & ideo nihil potest peccare ipsum Capitulum, quod ipsi præcipue non imputetur, ac proinde non potest ipsemet esse iudex criminis commissi à tali Capitulo, vt Capitulum est: ergo nec potest illud punire per suspensionem. Denique, sicut non potest suspendere seipsum, ita nec Capitulum, cuius ipse est caput. Vnde, licet iuste suspenderet singulos, ipse semper maneret habilis, & in eo seruaretur vox Capituli, iuxta doctrinam Abbatis in c. 1. de elect. n. 5. communiter receptam, vt testatur Nauarr. consil. 38. de Reg. Atque eadem ratio est de generali interdicto personali totius cōuentus; particulare vero videtur ferri posse per huiusmodi Prælatos, propter rationem proxime factam. Ordinarie autem non videtur esse in vsu, sicut sunt aliæ duæ censuræ. Cuius ratio fortasse est, quia pro singulis personis illæ duæ censuræ sunt magis accommodatæ, & sufficiunt maxime pro personis religiosis, quæ non solent esse adeo contumaces. Imo, vt recedant à contumacia sola excommunicatio imponi solet; quando vero additur suspensio, magis est ad punitionem delicti commissi; ad quem finem non est tam accommodata censura interdicti, quia priuat medijs spiritualibus, & necessarijs ad animæ profectum.

VI.

De alijs autem pœnis Ecclesiasticis dicendū est, propriam irregularitatem non posse ab his Prælatis imponi. Probatur, quia neque Episcopi illam imponunt: irregularitas enim tam grauis res est, vt solo Pontificio iure imponatur, & solum in casibus ab ipso expressis, c. *vt q. 1.* de sent. excommun. in 6. extra quos casus nec per iudicis sententiam, nec per nouum ius inferiorum Prælatorum potest imponi, vt in propria materia disput. 40. de censur. ostendi: ergo nullo modo Prælati religionum hanc pœnam imponere possunt, sed ad summum declarare, an quispiam subditorum illam incurrerit.

VII.

De alijs vero inhabilitatibus res est magis dubia: hinc enim videtur, inhabilitare personam ad actum, ad quem natura sua, vel diuino iure habilis est, videtur esse potestatis supremæ, quem vocant meri, & mixti imperij, vt colligi potest ex his, quæ tradit

VIII.

tradit Nau. consil. 26. de Regul. n. 4. & 5. In contrarium autem est, quia per statuta religiosorum puniuntur, sæpe huiusmodi pœnis, quibus reddunturinhabiles ad Prælationes, vel officia, &c. Respondetur quando huiusmodi pœnæ iure communi præscriptæ sunt, vt imponendæ propter aliqua delicta, Prælatum regularem iuste posse talem pœnam imponere; imo etiam debere, quando iure proprio religionis alia pœna præscripta non est. Patet prior pars, quia illa pœna canonica est, & proportionata tali delicto: ergo iuste imponi potest à iudice, qui potestatem habet Ecclesiasticam puniendi tale delictum; cùm aliàs ei non sit specialiter prohibitum talem pœnam imponere. Posterior autem pars probatur, quia iudex debet secundum ius iudicare. ergo si non habeat proprium, debet iudicare secundum commune ius. Licet enim religiosi sint exempti à iurisdictione Episcoporum, nõ tamen à iure communi. Et ideo si pœna sit lata ipso iure, & tale ius vniuersale sit pro omnibus Ecclesiasticis personis, religiosus transgressus ipso facto pœnam incurrit: ergo si pœna solum sit ferenda per iudicem, etiam erit imponenda religioso delinquenti per suum Prælatum. At vero si ius non sit vniuersale; sed de clericis secularib. loquatur, (quod attente ex verbis, & vsu considerandum est) tunc non erit ita necessarium illam pœnam imponere, sed ad prudentiam iudicis pertinebit illam legem imitari, & cum proportione ad talem personam, & statum illam applicare.

IX. Quando vero talis inhabilitas non est iure communi imposita, aduertere oportet, an respiciat actum, cuius valor pendet aliquo modo ex potestate dominatiua vel voluntate religionis, nec ne. Nã, quando habet dictam dependentiam, optime potest religio talem inhabilitatem imponere, seu instituere, quia potest suum consensum non præstare, vel potestatem non concedere: si ergo potest inhabilem reddere personam ad Prælationem in religione habendam, non consentiendo scilicet electioni eius, vel non præbendo iurisdictionem, quæ ab ipsa religione manare debet. Aliæ vero spirituales pœnæ, vel inhabilitates, quæ huiusmodi non sint, neque à iure sint institutæ, non possunt à religionibus denuo excogitari, aut instituì, quia hoc proprie spectat ad Pontificiam potestatem, vt latius diximus tractando de Censuris, & de Irregularitate disp. 40. multoque minus possunt ipsi Prælati nouas spirituales pœnas adinuenire, aut imponere, sed solum quæ iure communi, aut proprio impositæ sunt, vel ad instar illarum, quando pœna fuerit arbitraria.

## An dicta potestas competat Abbatissis monialium.

X. Tandem dubitari potest, an hæc potestas conueniat, vel conuenire possit Abbatissis monialium. Ratio dubij quoad priorem partẽ esse potest, quia olim Præfecti monasteriorum, licet essent laici, poterant suspendere, & excommunicare: nam de excommunicatione sæpe fit mentio in Regula S. Benedicti, vt patet ex regula 23. & sequentib. vsque ad 28. suspensionis autem meminit Cassianus li. 4. Instit. c. 20. ergo eadem ratione poterunt Præfectæ monialium similes pœnas imponere. Quoad secundam vero partem ratio dubitandi esse potest, quia in cap. *dilecta*. de maiorit. & obedien. dicitur, Abbatissam solitam esse suspendere ab officio, aut beneficio moniales, & clericos suæ iurisdictioni subiectos. De hac re dixi ex professo in materia de Censuris, disp. 2. sect. 2. à nu. 5. & ideo breuiter eam expediam. Loqui enim possumus aut de communi, & ordinario iure, aut de speciali priuilegio alicuius Abbatissæ. Priori modo dicendum est, non posse monialium Prælatas huiusmodi pœnas spirituales imponere, quia saltem ordinario iure non habent iurisdictionem spiritualem, quæ ad illas pœnas imponendas necessaria est. Vnde idem dicendum est de quocunque Præfecto religiosorum non ordinato, quia secundum commune ius non clericus non est capax iurisdictionis spiritualis, vt supra tetigimus, cap. 3. n. 20. & latius in eodem loco diximus: & ideo adnotauimus etiam supra, excommunicationem illam apud S. Benedictum non esse censuram Ecclesiasticam, sed solum separationem quandam à communi mensa, vel choro, vel conuersatione fratrum, vt ab expositoribus adnotatur, & ex ipsa Regula non obscure colligitur. Et similis erat suspensio, de qua loquitur Cassianus, eamque vocat suspensionem ab oratione, id est, vel separationem à communi oratione, vel priuationem proferendi orationem aliquam in communi conuentu fratrum. Has ergo, & similes pœnas poterunt Abbatissæ monialibus imponere, si alioqui sint conformes suæ Regulæ, vel consuetudini, & ordinarium modum disciplinæ religiosæ non excedant. Nec tales pœnæ sunt proprie spirituales, sed ad corporales reducuntur, ad modum exilij, vel separationis cuiusdam. Fortasse etiam potest hæc pœna ad aliquid spirituale extendi, vt si iubeatur quis non communicare tali die, vel non orare, sed in aliq opere laborare in pœnam: hæc tamen, si aliquando permittantur, non imponuntur per propriam iurisdictionem, sed solum vt mandata quædam per dominatiuam potestatem, & non inferuntur proprie, vt sunt spirituales priuationes, sed vt inducunt aliquam notam, vel ruborem.

Loquendo autem de specialibus priuilegijs, Canonistæ multa concedunt his Abbatissis, vt patet per Panormitanum, & alios in dict. cap. *dilecta*. & in c. *cum dilectus*. de Consuetud. n. 20. & in cap. *dilecta*. de Excess. Prælat. nimirum, posse conferre beneficia, & habere ius instituendi, & consequenter, posse suspendere à beneficio, imo & tollere illud, vel etiam suspendere ab ordine, saltem lato modo, præcipiendo scilicet clericis ne celebrent. Et rationem reddunt, quia ista sunt iurisdictionis spiritualis, & non ordinis. Et nihilominus omnes pro comperto habent, non posse ex quocunque priuilegio Ecclesiasticas censuras inferre: & hoc sequuntur Sylu. Angel. & alij, verb. *Abbatissa*. Difficilis tamen est illa ratio, & non satis consequens doctrinam: nam ferre censuras etiam est actus spiritualis iurisdictionis, & ad illum non requiritur ordo per se, & ex vi talis actus: ergo eadem ratio est de illo, & de quocunque alio actu, qui per se requirat iurisdictionem spiritualem, & non ordinem. Patet consequẽtia, quia vel spiritualis iurisdictio prærequirit ordinem (sub illo primam tonsuram includẽdo) tanquam necessariam dispositionem, seu conditionẽ, vt subiectum sit capax talis iurisdictionis; & sic nulla iurisdictio spiritualis, neque actus eius esse poterit in fœmina. Vel neque isto modo requiritur ordo ad iurisdictionem spiritualem habendam, & exercendam; & sic etiam iurisdictio ad censuras ferendas esse poterit in persona carente omni ordine, vel etiam incapaci ordinis. Responderi poterit, verum quidem esse de absoluta potentia Pontificis posse iurisdictionem spiritualem, etiam ad censuras ferendas, communicari laico, vel fœminæ; tamen secundum ius commune, & perpetuam Pontificum obseruationem id nunquam fieri, nec talia priuilegia concedi: alios vero actus, qui minorem iurisdictionem requirunt, interdum concedi Abbatissis. Sed distinctio hęc mihi non satisfacit, quia non video quomodo possit sufficienter in iure fundari: nam quod laicis, vel fœminis non communi-

XI. cetur

cetur iurisdictio ad excommunicandum, v.g. maxime habetur ex generali regula, quòd potestas clauium, etiamsi iurisdictionis tantùm sit, solis clericis communicatur, iuxta ordinarium, & perpetuũ ius Ecclesiæ: omnis autem iurisdictio spiritualis pertinet ad potestatem clauium. Vnde D.Th. in 4. d.19.q 1.art.1.quæst.3.ad 4.generaliter ait, *fœm. nam non potſ. habere aliquam iurisdictionem ſpiritualem.* & iterum, *fœminam non habere clauem ordinu, aut iurisdictionu.* Addit autem, *mulieri committi aliquem vſum clauium.* Circa quæ verba difficile ad explicandum est, quomodo alicui committatur vsus clauis, si non committitur ipsa clauis: nemo enim vti potest re, quam non habet. Item nemini committi potest vsus iurisdictionis, nisi committatur iurisdictio: ergo similiter, &c. Quid ergo est committi fœminæ vsum clauium, vel (quod idem est) vsum iurisdictionis Ecclesiasticæ, si clauis ipsa, & iurisdictio non committitur?

XII. Sane D.Tho. non aliter declarat vsum clauium, qui committitur fœminæ, nisi *quia ei datur habere correctionem in ſubditas maleres, propter periculum, quod imminere poſſet, ſi viri mulieribus cohabitarent.* Vnde non videtur loqui de speciali potestate; quæ illi solet aliquando concedi ex priuilegijs, non solùm in fœminas subditas, sed etiam in viros, & clericos, quos interdum potest habere subiectos, vt patet ex dicto c. *dilecta.* Quare, iuxta mentem D.Thomæ, non dicitur concedi fœminæ vsus clauium, quia verus actus iurisdictionis spiritualis ei concedatur: nam corripere subditas fœminas non est actus iurisdictionis spiritualis, sed est actus cuiusdam dominij religiosi, quod proprie non à potestate clauium, sed à voto obedientiæ, & professione religiosa descendit. Vocatur autem ille vsus clauium vel solùm per quandam analogiam, & imitationem, quia illud dominium est aliquo modo spirituale; vel quia etiam illa potestas, & vsus eius non est sine interuentu clauium, quia etiam ille modus Prælationis, seu regiminis non potest esse sine approbatione Pontificis, & ideo est veluti quidam vsus per claues cõmissus. Quocirca respectu monialium certum videtur, nunquam Prælatas habere potestatem imponendi prædictas pœnas spirituales, saltem per seipsas: quia per nulla priuilegia maior potestas coerciua eis conceditur circa moniales subiectas, quàm quę sufficiat ad prædictam correctionem religiosam.

*Concluditur neque ex iure ſpirituali Abbatiſſas habere potestatem imponendi prædictas ſpirituales pœnas monialibus.*

XIII. De alijs vero personis, & maxime de clericis, qui interdum eis subijciuntur, existimo inprimis, illam subiectionem non esse ratione alicuius propriæ iurisdictionis spiritualis, vt ratio facta, & authoritas D.Thomæ probat; sed ratione alicuius dominij, vel iurisdictionis, quæ licet substantialiter temporalis sit; tamen annexa est aliquo modo bonis, aut personis Ecclesiasticis, & ideo Ecclesiastica dici potest, & quodammodo spiritualis, quam cõmitti fœminæ, nec repugnat, nec est omnino inusitatum. Atque hoc modo habet aliquando Abbatissa integram administrationem, & gubernationem omnium bonorum monasterij, quæ Ecclesiastica sunt, inter quæ bona sæpe continentur villæ & castra, quorum iurisdictio temporalis tota est monasterij, & Abbatissæ committitur, & aliquando etiam extenditur ad personas clericorum, quãtum ad actum præcipiendi illis, & castigandi illos: nam hi etiam actus de se non sunt spirituales, sed corporales (vt sic dicam) Ecclesia autem eos sibi reseruauit propter dignitatem talium personarum; eos autem interdum committit etiam per iurisdictionem ordinariam his personis, quæ licet ordinem non habeant, sunt tamen Ecclesiasticæ, & in Ecclesiastica dignitate constitutæ. Quæ conditio sufficit, vt ei committatur iurisdictio in personas

*In clericos, & alias personas habere potest Abbatissa iurisdictionem quammodo ſpiritualem.*

Ecclesiasticas, quando non datur ad actus proprie spirituales, sed ad alios temporales, vel corporales, quatenus in persona Ecclesiastica versari possunt.

Quocirca quando actus est proprie spiritualis, existimo nunquam dari huiusmodi personis propriam iurisdictionem ad illos efficiendos; sed ad summum concedi actum aliquem, qui sit veluti conditio, ad cuius præsentiam, id quod spirituale est, fit ab Ecclesiastico Prælato, ad cuius potestatem id spectat. Exemplum est in facultate eligendi confessorem, quæ datur pœnitenti: non enim illi tribuitur potestas dandi alteri iurisdictionem, sed designandi personam, cui statim Pontifex dat iurisdictionem: ita ergo, cùm dicitur Abbatissa posse conferre beneficium, aut habere ius instituendi, & similia, intelligendum existimo quoad actum præsentandi, seu designandi clericum, cui beneficium, vel iurisdictio Ecclesiastica conferatur: nam dare hanc iurisdictionem, vel beneficium quoad ius spirituale, quod includit, est actus clauium, quarum potestas fœminis non communicatur, iuxta cap. *noua.* de pœnit. & remiss. Aliquando vero hæc præsentatio fit homini, v.g. Episcopo, vt ab eo collatio, & institutio fiat, vt in cap. *ſanoſcatur.* de his, quæ fiunt à Prælatis sine, &c. Aliquando vero fieri potest absoluta per simplicem designationem, & quasi electionem, vt, ipso facto beneficium, & spirituale ius à Pontifice conferatur. Atque eadem ratione potest interdum Abbatissa dare possessionẽ beneficij, quia ille in rigore non est actus propriæ iurisdictionis spiritualis in ipso executore, sed in præcipiente; tunc autem Abbatissa solùm se habet tanquam is, cui delegatur executio: & eodem modo potest dare titulum, id est, testimonium beneficij alteri collati, non à se, sed à Pontifice ad suam nominationem. Eodem ergo modo possunt è contrario priuare beneficijs, vel possessione eorum in pœnam, si hoc eis speciali priuilegio concessum sit, quia tunc etiam non exercent proprie iurisdictionem spiritualem, sed ad voluntatem earum Pontifex est, qui suspendit influxum, seu aufert iurisdictionem spiritualem.

XIV. *Nunquam tamen ei conceduntur actus proprii, & directi ſpiritualis iurisdictionu.*

Dices. Ergo simili modo poterunt etiam excommunicare, non directe, & per se spirituale vinculum faciendo, sed designando personam, quam Pontifex statim liget ad declarationem, seu voluntatem Abbatissæ. Respondetur, non inueniri in hoc repugnantiam, nec excedere potestatem Pontificis, vt à fortiori constat ex dictis in materia de Censuris: regulariter autem hoc non concedi fortasse propter periculum abutendi censuris, vellent enim suo iudicio illas imponere, vel auferre, quod non potest esse conueniens. Aliquando autem concedi solet his Abbatissis, vt per officiales suos possint excommunicare, tunc autem ipsi officiales nõ accipiunt potestatem excommunicandi ab Abbatissis, sed à Summo Pontifice ad mandatum, seu designationem Abbatissæ: sicut dici etiam potest de Conseruatoribus iudicibus, eliguntur enim à religiosis per sua priuilegia: iurisdictio autem eis datur à Summo Pontifice. Denique eodem modo de alijs censuris suspensionis, & interdicti iudicandum est, vt expresse Abbas supra docuit: quanuis, latius loquendo de his prout solum significant prohibitionem aliquam, possit interdum per huiusmodi Abbatissas heri, vt supponitur in dict. cap. *dilecta.* & dixi in materia de Censuris. Et hæc de pœnis spiritualibus.

XV.

* * *

CAPVT

## CAPVT X.

### An in Prælatis religionis sit potestas coercitiua ad pœnas corporales.

I. Prælatus religiosus nequit pœnam mortis imponere subditis.

CIrca corporales pœnas potest in specie tractari, ad quas se extendat hæc potestas Prælatorum religionis. In quo certum est non extendi hanc potestatem ad pœnam mortis, quæ à nullo iudice Ecclesiastico imponi potest, cap. *cùm non ab homine*, de iudicijs. Quia vero Ecclesiastici iudices interdum possunt sententiam ferre de delicto, & reum postea remittere brachio seculari, dubitari potest, an potestas horum Prælatorum ad hoc se extendat. Dicendum enim videtur, ex vi solius professionis religiosæ hoc non repugnare, quia possunt Prælati regulares religiosum incorrigibilem propter enormia crimina habitu, & omnibus priuilegijs religionis priuare: ergo consequenter possunt si delicta id mereantur, talem personam tradere brachio seculari. Dixi autem, *quantum est ex parte professionis*, quia, si religiosus sit ordinatus clericus, non potest religiosus Prælatus illum degradare, nec priuare priuilegio clericali, & illum tradere brachio seculari: quantumuis illum priuet statu, seu habitu religionis. Addo etiam, si ex parte ipsius Prælati constideretur quòd est clericus, quòdque iurisdictionem Ecclesiasticam administrat, non posse ita religiosum priuare immunitate, vt illum tradat brachio seculari, nisi hoc ei speciali priuilegio concessum sit. Ratio est, quia nisi hæc remissio fiat authoritate, seu priuilegio Pontificis, vix potest ab irregularitate excusari, vt latius in propria materia tractaui disp. 47. sect. 1. Secundò, quia hæc immunitas conceditur religioso non tantum vt clericus est, sed etiam vt est religiosus, in fauorem, non priuatæ personæ, sed religionis; & ideo non potest Prælatus priuare religionem hoc fauore propter peccatum priuatæ personæ, nisi hoc ei specialiter concedatur: sicut non potest priuata persona renunciare priuilegio in fauorem communitatis cõcesso, cui per talem renunciationem præiudicium fiat. Et ob hanc causam existimo Prælatos religionum nunquam habere hanc potestatem, quia nunquam est eis specialiter concessa, neque expedit, vt ea vtantur propter decentiam, & honorem religionis.

*Posset tamẽ ex vi professionis relaxare brachio seculari.*

*Alunde tamen id reuera non potest.*

*Cur non possit.*

II. Obijci autem potest communis vsus, & praxis secularium iudicum condemnantium ad mortem huiusmodi religiosos delinquẽtes, & eiectos: quam vbique seruari testatur Cassaneus in consuetudinibus Burgundiæ, fol. 51. num. 66. Sed circa hoc aduertendum est, dupliciter intelligi posse religiosum tradi brachio seculari, vt de crimine, morte digno, iudicetur, scilicet, permissiue tantum, ac remote, auferendo impedimentum religiosi habitus, & immunitatis. Secundò, immediate, & (vt sic dicam) positiue, illum tradendo in manibus iudicis secularis postquam de crimine conuictus, & iudicatus est. Nos loquimur de hoc posteriori modo, & sic negamus esse talem consuetudinem. Imo etiam ab alijs iudicibus, quando non temere, sed ordinate procedunt, vix aliquando id fit, nisi in casu hæresis; in quo casu etiam cum religioso id faciendum est, non tamen à Prælato religionis, sed ab Inquisitoribus, quibus iudicium de illo crimine reseruatum est, vt in specie, agens de iurisdictione religiosorum, tractat Nauarrus, Consil. 1. de Hæreticis. Alij vero casus, in quibus possunt Prælati Ecclesiastici hoc modo tradere clericum degradatum iudici seculari, rari sunt, vt tractaui tom. 5. ad 3. partem, Disput. 6. de suspens. sect. vlt. Et in eis existimo, non debere, nec posse religiosum Prælatum hoc modo tradere subditum, quantumuis incorrigibilem, tradere brachio seculari, propter ea, quæ diximus.

*Obijcitur ex consuetudine condemnandi ad mortem eiectos.*

*Duplex modus tradendi brachio seculari, ac de quonam tradita doctrina procedat.*

Consuetudo ergo illa, si quæ est, videtur intelligẽda priori modo, in quo etiam alia distinctio obseruanda est: nam religiosus semel eiectus, dupliciter potest morte plecti à iudice seculari. Primò, propter delicta commissa post eiectionem à religione, digna tali pœna: & hoc modo facile potest admitti, si fuerit consuetudo, quando religiosus eiectus aliàs clericus non est: quia in eo statu iudex ordinarius eius non est Prælatus religionis, nec videtur reputari tanquam persona Ecclesiastica, suppositâ dicta consuetudine. Quod ideo aduerto, quia religiosus, quantumcunque eiectus, verus religiosus manet, vt infra lib. 3. c. 5. ostendam, & sub obedientia Episcopi esse debet tanquam Ecclesiastica persona: & ideo videtur frui priuilegio fori, nisi per contrariam consuetudinem amissum sit. Quæ consuetudo maxime tolerari posset, quando talis religiosus eiectus nec regularem, aut clericalem habitum portaret, nec obedientiam Episcopo seruaret. Secũdo modo posset puniri religiosus eiectus propter crimina in religione commissa: & hoc modo nec admittendam, nec probandam censeo talem consuetudinem, nimirum, quòd à iudice seculari posit ad mortem damnari propter talia crimina, tum quia illa commisit in alieno foro, & quasi in diuerso territorio: tum etiam, quia supponitur iam iudicatus, & punitus, nam per sententiam definitiuam eiectus est à religione propter talia crimina.

III. Præterea non extenditur hæc potestas ad mutilationem membri, nam hæc eiusdem rationis est cum pœna mortis, quod attinet ad irregularitatem, & repugnantiam cum Ecclesiastica mansuetudine. Item excludenda videtur pœna publica corporalis, quæ ordinarie non est in vsu in Ecclesiastico foro propter decentiam religiosi, & clericalis status; qualis est publica flagellatio per plateas, & vias ciuitatis. Nam licet absolute non excedat Ecclesiasticam iurisdictionem huiusmodi pœna citra sanguinis effusionem; tamen regulariter non est in vsu Ecclesiæ respectu personæ Ecclesiasticæ; neque talis pœna per canones aliquando designatur: & ideo non est extendenda potestas Prælati regularis; vt arbitrio suo possit illam imponere. Potest nihilominus religio punire subditu pœna triremis, vt late Nauar. Comment. 3. de Regul. rib. nu. 53. vbi id maxime probat ex consuetudine plurium regularium, & quia illa pœna non includit diffusionem sanguinis per se; neque aliquo speciali iure est prohibita, & ideo potuit consuetudine induci, nam iurisdictio potest consuetudine acquiri, cap. *cùm contingat.* de foro compet. vbi glossa alia refert. Sicut etiam quoad alia multa horum Prælatorum iurisdictio consuetudine aucta est.

IV. Potest autem obijci ex eodem Nauarro, quia huiusmodi pœna videtur nimis acerba, & excedens fraternitatem, & mansuetudinem religiosam, &, (quod grauius est) nimis periculosa saluti animarum eorum, qui sic puniuntur, propter praeuiam societatem, & mores perditos, & infinitas peccandi occasiones illius status. Cum ergo Prælati religiosi maxime debeant subditorum saluti cõsulere, quantunuis mali sint, alienum ab eorum charitate, & munere videtur hanc pœnam imponere. Vnde non legimus antiquos Patres, Basilium, Augustinum, Benedictum, &c. tali pœna vlos fuisse: imo (quod magis vrget) neque Episcopi solent seculares clericos hac pœna afficere, sed solus Summus Pontifex videtur posse id facere. Ratio etiam adhiberi potest, quia nulla pœna repugnans priuilegio canonis *si quis suadente*, potest imponi à iudice Ecclesiastico inferiori Summo Pontifici, nisi iuxta formam

formam iuris communis, scilicet post realem degradationem, quia Prælatus inferior non potest priuare subditum priuilegio à Superiore concesso: at vero pœna triremium est contra priuilegium canonis, quia ibi rei vapulantur à laicis, & per vim ibi detinentur. Nec satis est respondere, illud fieri authoritate, & quasi ex commissione Prælatorum, & ideo excusari iuxta c. *vt fama.* de senten. excomm. nam licet hoc satisfaciat quoad violentam detentionem, non tamen quoad verberationem: quia hoc ipsum est contra priuilegium canonis, prohibetur enim Abbas flagellare subditum religiosum per laicum, cap. *vniuersitatis.* de sent. excommunic. & ibi communis.

*Impugnatur euasio.*

V. *Ratio sit obiectionis.*

Respondetur, has rationes persuadere, raro posse ac debere Prælatos regulares hanc pœnam imponere; non tamen probare esse per se iniustam, aut illicitam: quia potest esse æqualis delicto, & aliàs non est intrinsece mala, nec iure prohibita. Neque obstat, quòd non legamus antiquos Patres illa vsos fuisse, tum quia aliquæ fortasse grauiores tunc erant in vsu, qualis est perpetua incarceratio cum magna ciborum diminutione, & alijs corporalibus pœnis: tum etiam, quia tunc non erat tanta necessitas, quia non erat tanta multitudo personarum in singulis religionibus, nec feruor earum adeo fuerat diminutus. Et ideo licet talis pœna acerba sit, non semper excedit religiosam charitatem, & mansuetudinem, quia est interdum necessaria ad exemplum, & timorem aliorum, & ad satisfaciendum publico scandalo ex enormi, & publico delicto exorto. Magis profecto cauenda esset hæc pœna propter periculum animæ; tamen quia hoc periculum accidentarium est, toleratur interdum, eo quòd non occurrat alia commoda via digne puniendi delictum sine morte. Et fortasse ideo hæc consuetudo non ita inualuit apud Episcopos respectu clericorum secularium, quia quando aliquod delictum est dignum acerba pœna corporali etiam in persona Ecclesiastica, perpetuo, vel diuturno carcere illud punire solent: quia sine magno grauamine id facere possunt, & cum minori periculo reorum; religio autem sæpe non posset sine magno grauamine hos secum retinere, etiam carcere inclusos, vt infra lib. 3. iterum attingemus tractando de eiectis.

VI. *Ad impugnationem eius in n. 4. Nauarri responsio non placet.*

Ad rationem autem in contrarium respondet Nauarrus, legem prohibentem, ne persona Ecclesiastica per laicum verberetur, etiam authoritate Prælati Ecclesiastici, contraria consuetudine sublatam esse, ita vt non solum à pœna, & censura, sed etiam à culpa excuset. Verumtamen & Panormitanus, quem ipse citat, non probat illam consuetudinem, & præterea non dicit esse de verberatione, sed de tortura, de qua fortasse non est eadem ratio, nisi accommodetur modo statim explicando. Et ideo in tomo 5. disp. 22. sect. 1. à n. 40. explicando excommunicationem canonis *si quis suadente*, censui illud c. *vniuersitatis*, suam obligationem retinere, præsertim circa regulares, de quibus in specie loquitur: nec puto, contrariam consuetudinem in eis ostendi posse. Dico ergo in primis, cap. *vniuersitatis*, loqui quando pœna flagellationis directe imponitur, & persona religiosa ad hoc traditur ministro, vt vapulet. Quod non ita fit in pœna triremis, quia per se solum ordinatur ad laborem remigandi, per accidens autem adiungitur flagellatio. Sed hoc non satisfacit: quia vel postea licite verberatur religiosus damnatus ad triremes, vel non. Si primum, iam sine culpa non seruatur lex lata in dict. c. *vniuersitatis*. Si secundum, certe non iuste damnatur religiosus ad illam pœnam, tum quia, moraliter loquendo, habet verberationem quasi per se adiunctam: tum, quia datur alijs materia peccandi.

*Aliam vtilem responsionem insinuat.*

Addendum ergo est, dictum cap. *vniuersitatis*, specialiter loqui de verberatione, quæ fit modo religioso, & iuxta religiosam disciplinam, vt ex ipso textu clare constat; & quoad hoc non existimo illam legem esse vsu reuocatam; neque talis consuetudo esset rationabilis, cum hoc pertineat ad religiosam honestatem, & possit decenter seruari: quando autem religiosus verberandus est non more religiosorum, sed more aliorum secularium, & infamium reorum, non procedit ille textus, quia nec de tali casu loquitur, nec posset decenter seruari, quia non potest persona religiosa tale munus per se licite aut decenter exequi. Ita ergo contingit in verberatione illa, quæ fit in triremibus; & in hoc est etiam simile exemplum de tortura: ideo enim religiosi torquentur per ministros laicos, quia torquentur more laicorum, quod tortoris munus non posset religiosa persona per se decenter exequi. Illud autem in vtroque casu difficile manet, quomodo scilicet possit religiosus taliter torqueri licite, vel ad laicalem (vt sic dicam) verberationem, vel pœnam, quæ illam includat, damnari. Ad quam difficultatem nihil aliud respondere possumus, nisi consuetudine introductum esse: quam damnare non possumus, cum sciente, & tacente Summo Pontifice inualuerit, & à viris doctrina & religione insignibus obseruetur: quæ bona etiam fide incipere potuit, quia nullum est expressum decretum, quo prohibeatur: nam potius in cap. 1. de calumniatoribus, subdiaconus verberibus publice castigari præcipitur, & in cap. *quia iuxta.* 5. quæst. 6. similiter dicitur, aliquando posse vt infamem verberibus castigari.

VII. *Exactior responsio.*

Statuendum præterea est, posse etiam Prælatum regularem punire subditum criminosum pœna exilij: hanc enim etiam Canones imponunt Ecclesiasticis personis, vt patet ex cap. *cum beatus.* 45. d. & cap. 1. de Calumniatorib. vbi glossæ id notant, & alia iura adducunt; & de persona religiosa est eadem ratio, & nullibi inuenitur prohibitum, quòd hac pœna puniatur; neque etiam ob rigorem excedit potestatem talium Prælatorum, nam maior est pœna triremium: ergo. Potest autem hoc exilium dupliciter intelligi. Primò, intra ipsam religionem: secundò, expellendo à religione, & simul relegando. De priori modo est res perspicua, & quotidiana praxis: nam vbi sunt filiationes monasteriorum, aut prouinciarum, solent religiosi propter delicta à proprijs monasterijs, vel prouincijs ad aliena transferri; & illud est quoddam exilij genus, quomodo solent etiam puniri moniales, quando grauiter, & scandalosè in suis monasterijs delinquunt: tantoque grauior erit hæc pœna, quò in loca magis distantia, vel minus cognita, facta fuerit mutatio. Vbi autem non sunt filiationes, habet locum hoc exilium per mutationem prouinciæ, aut regni, vel propriæ originis, vel professionis, & educationis in eadem religione. De secundo autem modo exilij solent aliquando religionum Prælati, dum aliquem expellunt, illi simul præcipere, vt in tali prouincia vel regione non habitet, & ita simul condemnant reum & ad expulsionem, & ad exilium. Et videtur hoc esse posse iustum, tum quia delictum potest esse dignum vtraque pœna: tum etiam, quia ad honorem, vel pacem religionis pertinere potest, vt talis religiosus eiectus ibi non habitet.

VIII. *Potest vltetius Prælatus damnare subditum exilio.* *Vnus modus exilij, ad quem datur potestas.* *Alter modus.*

Sed nihilominus in rigore non videtur obligare tale præceptum, & consequenter neque hanc pœnam posse hoc modo imponi: quia postquam religiosus eiectus est, non est subditus religionis, nec tenetur Prælatis eius obedire: ergo neque illi præcepto obedire cogitur: nam eo ipso, quòd cessabit subiectio, cessauit etiam præceptum. Confir-

IX. *Ad hunc modum non dari potestatem probatur.*

matur, quia non potest Prælatus imponere præceptum subdito pro eo tempore, pro quo vel ipse non est futurus Prælatus, vel alter non est futurus subditus: tum quia præceptum expirat morte mandantis, nisi sit lex: tum etiam, quia extra territorium ius dicenti non est parendum, cap. 2. de constitut. in 6. Confirmatur tandem, quia ob similes rationes (præter alias) si Prælatus ei, quem ejcit, præcipiat ingredi aliam religionem, non tenetur ei parere, vt dixit Nauarr. consil. 77. de Regularib. & infra etiam li. 3. c. 5. n. 20. dicemus. Vnde etiam obiter colligo, religiosum ejectum, cui Prælatus concedit facultatem ingrediendi aliam religionem, dummodo non sit in tali Regno, vel Prouincia, non obligari ex vi præcepti ad hanc conditionem seruandam: quia illa respicit tempus, in quo iam non est futurus subditus, & virtute continet quoddam exilium. Dico autem, *ex vi præcepti*, nam ex vi pacti posset obligari, vt si ad vitandum aliud genus pœnæ iustæ, sub ea conditione, & pacto acceptasset ejectionem, tunc enim, si conditio fuerit iusta, & libere acceptata, obligat non per modum præcepti humani, sed ex naturali lege fidelitatis, vel iustitiæ; neque erit sufficiens excusatio, quòd metu grauioris pœnæ fuerit acceptata: quia ille metus non fuit iniuste incussus; sicut quando damnato ad mortem remittitur pœna, ea lege, vt obligetur ad ducendam in vxorem talem mulierem, vel ad tale munus publicum exercendum, iusta est conditio, & obligans postea in conscientia.

X. Præter has pœnas potest etiam Prælatus religionis præcipere subdito grauiores aliquas pœnitentias, vel labores, aut opera, vel aspera, & dura, vel humilia, & abiecta pro qualitate delicti. Hæc sumitur ex Syluestro, verb. *Religio*. 6. quæst. 6. & Angelo verb. *Religiosus*. num. 29. & constat ex dictis supra de voto obedientiæ. Vnde in hoc consideranda est differentia inter has pœnas, & alias grauiores corporales; quòd ad alias solùm obligatur homo, vt eas patiatur, non resistendo violenter; ad eas autem potest obligari religiosus etiam actiue (vt sic dicam) eas in se exequendo, quia hæc obligatio non excedit humanam iurisdictionem, nec est res nimis ardua, aut difficilis, de quo latiùs in materia de Legibus lib. 5. à cap. 5. Hic verò occurrebat specialis difficultas de religioso damnato ad perpetuum carcerem, an teneatur non fugere, etiamsi possit. Item, si damnatus sit, vt fame paulatim pereat, per insensibilem quandam cibi diminutionem, & subtractionem, an teneatur non amplius comedere, etiam si possit. Veruntamen hæ quæstiones generales sunt, de quibus videri potest Couar. lib. 1. Variar. cap. 2. num. 14. Caiet. 2. 2. quæst. 69. art. 4. Sot. lib. 5. de Iustit. quæst. 6. art. 4. & specialiter de religiosis Nauar Comment. 4. de Regularib. num. 63. Salsedo in Practica crimin. cap. 137. Qui omnes concludunt, in priori casu teneri religiosum ad non fugiendum, tum ex generali lege iustitiæ, vel obedientiæ, qua tenetur reus parere sententiæ iustæ, & illam seruare, quantum ad ea, quæ per ipsum licite exerceri possunt: tum etiam speciali titulo, quo religiosus tenetur ratione voti obedientiæ in claustro manere, & intra terminos eius à Prælato præscriptos. Quæ sententia vera est maxime in religiosis, intelligenda tamen videtur ex vi solius detentionis, seu incarcerationis: per accidens verò propter grauissima incommoda tali incarcerationi adiuncta, accidere potest, vt contrarium liceat, sicut iam dicemus.

XI. In altero ergo puncto resolutio communis est, non teneri reum abstinere à cibo necessario ad vitam conseruandam propter pœnam impositam: imò multi dubitant, an licite possit id facere: qua quæst. omissa, quia pertinet ad materiam de homicidio, saltem certum est, non posse obligari in conscientia ad huiusmodi abstinentiam: quia & est res nimis difficilis, & naturali inclinationi repugnãs, & alioqui non est necessaria ad commune bonum: satis enim est, quòd reipsa possit iuste cibis priuari, & quòd iudex possit præcepto suo ministros iustitiæ obligare ne alimenta præbeant huiusmodi malefactori, quod etiam potest prohibere Prælatus religionis tam virtute obedientiæ, quam ratione voti paupertatis. Ipsi verò religioso prohibere non potest, quin licite comedat, si possit, quia nec iustitia, nec obedientiæ paupertatis votum ad tam difficilem abstinentiam obligat. Vnde infero, religiosum sic damnatum posse licite fugere, non ad fugiendum carcerem, sed mortem. Omnes enim fatentur damnatum ad mortem licite fugere, si possit, quia priuilegium vitæ tuendæ maximum est, vt constat ex auctoribus citatis, & alijs, quos ipsi referunt. Sed qui ita damnatur ad perpetuum carcerem, vt per continuam inediam paulatim pereat, est damnatus ad mortem, nam licet non sit damnatus, vt occidatur, est tamen damnatus, vt quasi ab intrinseco moriatur, quod perinde est, quantum ad vitæ detrimentum pertinet; ergo propter illud vitandum licebit fugere. Et fortasse in hoc casu loquuntur Angelus, & alij auctores, quos Couar. Nauar. & Salsedo referunt, dicentes, licere fugere damnato ad perpetuum carcerem.

## CAPVT XI.

### *An Religiosi possint à sententiis, & præceptis suorum superiorum appellare?*

HOc in loco tractandum occurrit, an religiosus I. possit appellare à sententia Prælati, per quam ad grauem pœnam condemnatur. Et, vt quæstio sit specialis huius materiæ, sumenda est in eo casu, in quo licitum esset seculari clerico, vel laico à sententia legitimi iudicis appellare, vel quia reputat illam iniustam, vel nimis rigorosam, & sperat à Superiore esse iuste leniendam. In priori ergo casu videtur licere etiam religioso appellare, iuxta doctrinam D. Thomæ 2. 2. quæst. 68. ar. 3. quia talis appellatio nihil aliud est, quàm quædam naturalis defensio, qua nemo potest iuste priuari. Confirmatur, quia si Prælatus religionis subditum aggrederetur iniuste, vt illum gladio occideret, posset subditus se etiam gladio defendere propter naturale ius defensionis: ergo si illum aggreditur per sententiam iniustam, poterit se defendere saltem per appellationem iustam. Quòd si hoc necessariò admittendum esset in religioso, si damnari posset ad mortem; eadem ratione licebit quotiescunque damnetur ad patiendam iniuriam, tantoque magis, quanto pœna iniusta fuerit acerbior. Idem argumentari possumus de altero casu, quando licet pœna non excedat limites iustitiæ, multum tamen rigorosa est; & infra eosdem posset mitior imponi. cur enim non licebit reo mitiorem iudicem postulare, cùm non petat iniustum? aut cur debet hoc magis religioso prohiberi, quàm alijs, cum religiosum iudicium mitissimum omnium, & paternum potius quàm iudiciale esse debeat? Tandem quando Prælatus inferior præcipit subdito aliquid nimis graue, & difficile, potest subditus ad superiorem Prælatum recurrere non solùm pro iniustitia, sed etiam pro nimio grauamine tollendo: ergo idem erit in pœnis.

II. In contrarium autem facere videtur c. *reprehensibilis*. de appellationib. vbi dicitur, *Statuimus, ne subditi contra disciplinam Ecclesiasticam in vocem appellationis prorumpant.* & in fine subditur, *Præcipue vero hoc in religiosis volumus obseruari, ne religiosi cuipiam aliquo excessu famine*

*Appellare non possunt religiosi contra disciplinam Ecclesiasticam.*

*Item in casu necessitatis.*

*Item in casu iniustæ pœnæ.*

*Item in casu grauis pœnæ.*

*Item in casu iniustæ sententiæ

*corrigendi, contra regulares Prælatos sui, & Capituli disciplinam appellare præsumant, sed humiliter ac deuote suscipiant, quod pro salute sua fuerit eisdem iniunctum.* Et in c. *ad nostram.* eod. tit. præcipit Alexander III. cuidam Abbati, vt, licet religiosus appellare præsumat, eum, iuxta sui ordinis institutionem, castiget. Item sumitur ex c. *licet.* de Officio ordinarij. Ex quibus iuribus ortum videtur axioma communiter receptum, inter probos religiosos *appellationum vocem audiendam non esse,* & per statuta, vel consuetudines religionum communiter hoc prohibetur, vt dicitur in lib. Monumenta ordinum, fol. 125. aliàs 220. concess. 499. & specialiter in ordine Prædicatorum est constitutio prohibens appellationem, quam his verbis refert Armilla, verb. *Accusatio in fine. Declaramus, quod licet appellatio sit de iure naturali, vnusquisque potest iuri suo renunciare, & eo ipso, quod quis obedientiam sponte profitetur, secundum Constitutiones nostras, secundum quas non licet appellare,* &c. & infra refert in quodam Capitulo generali, *denunciatum fuisse fratribus vniuersis, quod de iure communi, & ex priuilegio ordinis speciali nulli fratrum licitum est à correctione, vel ab officiorum amotione appellare.* Et similis prohibitio, licet alijs verbis, habetur in eorum Constitut. dist. 2. *Cum non veniamus* (dicitur ibi) *contendere, sed potius delicta corrigere.* Et videri potest Ferdinandus à Castillo lib. 2. suæ Chronicæ. cap. 8. vbi refert etiam confirmationem Bonifacij IX. Vnde etiam confirmatur: nam in nostra Societate Paulus III. in Bulla vlt. circa princ. inter alia statuit, *vt à correctione regula Societatis huiusmodi secundum ordinationes facta, vt vigor disciplinæ melius conseruetur, appellari aut tali appellatio per vllum iudicem admitti non possit.* Item: Cistercienſibus priuilegium concessum est, vt à correctionibus Præpositi Generalis, vel Visitatorum eius appellari non possit etiam ad Sedem Apostolicam sub pœna excommunicationis Sedi Apostolicæ reseruatæ, nisi à generali congregatione, & in casu denegatæ iustitiæ, aut pro notoria iniuria. ita refertur in Compendio Societatis, verb. *Appellatio.* vbi aliud simile priuilegium refertur Canonicis regularibus concessum, & Iulius II. idem concesit Minoribus, prout habetur in Supplemento, concess. 553.

*Tum ex statu religion.*

III. Ad hæc vero omnia respondent aliqui, intelligenda esse altero è duobus modis. Prior est, vt à correctione Prælatorum non sit religiosis appellandum, nisi correctiones in modo excedant, alioqui, interueniente excessu, non putant esse religiosis prohibitam appellationem, etiam à correctione regulæ. ita sentit glossa 1. in cap. *de priore,* de appellationib. vbi idem sentit Decius, & Panormit. in cap. *ad nostram.* de appellat. vbi in principio ita colligit conclusionem illius textus, *à correctione legitima non appellatur, nisi modus excedatur.* Deinde à contrario sensu infert, appellationē permitti religiosis, quando indebite prægrauantur per Superiorem, quia nulli deleganda est defensio, cap. *cum inter.* de exceptionib. Idem habet Glossa, Panormit, & alij communiter ex textu ibi in c. *licet.* de offic. Ordin. Quam sententiam sequitur Nauarr. Comment. 3. de Regularib. n. 51. & consil. 4. de Appellat. vbi inter alia ait, nullo iure prohiberi regularem appellare; quin potius in c. 1. & 2. 2. q. 6. omnibus dicitur permissa appellatio, quod saltem intelligendum est de omnibus, quibus non est appellatio specialiter prohibita, vt idem Nauarr. notat ex Glossa in l. *qui restituere.* ff. de rei vendicat. Qui omnes addunt rationem, quia, quando in correctione modus exceditur, contra ius naturæ esset tollere defensionem: ergo & appellationem.

IV. Hæc tamen responsio difficilis est, primò, quia hoc modo nulla est differentia inter secularem clericum respectu Episcopi, & religiosum respectu sui Prælati: nam etiam secularis appellare potest à correctione, si sit vltra modum; si autem modus seruetur, etiam ille prohibetur appellare in dict. cap. *licet.* & in Tridentino sess. 13. cap. 1. de Reformat. ergo nulla est differentia. Consequens autem videtur contra communem sensum, & supra dictum axioma receptum, quod speciale esse creditur in religiosis, quod etiam significatur in dict. cap. *reprehensibilis.* in fine. Secundò obstat, quia aliàs Pontificia indulta nihil concedunt, quia non appellare à moderata, & legitima correctione, ex debito iustitiæ necessarium est, vt ex D. Thoma diximus num. 1. in religiosis autem, etiam ex speciali debito obedientiæ: ergo si Pontifices hoc tantum voluerunt esse prohibitum, nullum speciale priuilegium concesserunt, quod videtur esse contra mentem eorum. Tertiò, ratio illa de defensione naturali videtur inefficax, nam est ab specie ad genus negatiue: quia defensio, etiam iusta & moderata est genus, & latius patet, quam appellatio, ideoque licet alicui denegetur appellatio, non recte infertur defensionem denegari. Potest enim ad Superiorem recurrere per simplicem querelam, vel per modum supplicationis, aut precum, & ab eo obtineri vel iustitia, vel gratia; quod est sufficiens remedium diuersum ab appellatione, vt ex dicendis constabit, & multò magis decens religiosum statum. Vide Panorm. c. *cum dilectus.* de appellationib.

Alius modus respondendi est, per dicta indulta non prohiberi religiosis simpliciter appellationē, sed illam, quæ fit ad aliena, vel extrinseca tribunalia, vel per alium modum indebitum, qualis esset recedere à conuentu prætextu accedendi ad Superiores sine eorum facultate: quod meritò prohibetur in Concilio Tridentino sess. 25. cap. 4. de Regularib. & Gregorius XIII. in quadam constitutione præcipit sub grauibus pœnis religiosis Minoribus, ne ad secularia tribunalia appellent; non vero prohibet appellationem seruato debito ordine intra propriam religionem, vel, si necesse sit extra totam illam appellare (vt si à Supremo generali Prælato appellandum sit) id fiat ad Apostolicam Sedem, vel ad tribunal ab ipsa designatum. Sic enim in dict. c. *de priori.* grauiter reprehenditur quidam Prior, qui appellationem ad Sedem Apostolicam non admisit, nam ad Romanam Ecclesiam omnibus appellare licet, cap. *ad Romanam.* cum alijs, 2. quæst. 6. & in Congregatione Cardinalium pro regularibus decretum factum est anno 1587. vt appellationes religiosorum fiant immediate ab vno Prælato religionis ad proximum superiorem, & à Generali ad Protectorem, & à Protectore ad sacram Congregationem. Videtur ergo legitima dicta expositio, quam adducit Emmanuel Roder. tom. 1. quæst. 29. ar. 2. Nihilominus difficultate non caret, tum quia iuxta illam nihil speciale concederetur religionibus per citata indulta, præter exemptionem, quia eo ipso, quod religio est exempta, est religiosis interdicta appellatio ad omnia alia tribunalia, saltem extra Sedem Apostolicam, vel eum, qui eius vicem gerit: quia ex natura rei, & communi iure, nullius momenti est illa appellatio, quæ fit ad personam non habentem iurisdictionem. Consequens autem videtur esse contra intentionem talium indultorum: nam in Societate, v.g. postquam exempta iam erat à Paulo III. ab eodem additum est, vt appellari non possit: tum etiam, quia in aliquibus ex priuilegijs citatis interdicitur appellatio, etiam ad Sedem Apostolicam: ergo multò magis non licebit ad altiores Prælatos eiusdem religionis.

V.

Propterea dicendum censeo, appellationem etiam ex natura rei non iniustam, esse regulariter interdictam religiosis, maxime per specialia priuilegia, ita docet simpliciter Soto lib. 5. de Iust. quæst. 6. art. 3. & de Mendicantibus admittit Nauar. cons. 5.

VI. *1. Assertio pro resolutione huius capitis.*

*Assertio hæc procedit de propria appellatione, ac regulariter.*

de Appellat. num. 6. quanuis addat, & meritò, non esse priuandos alio genere defensionis. Ad hoc ergo explicandum aduerto aliud esse appellare; aliud ad Superiorem recurrere alijs modis: nam per appellationem ita fit recursus ad Superiorem, vt suspendatur iurisdictio inferioris Prælati, tam quoad vim obligandi per præceptum, vel sententiam, à qua appellatur, quàm quoad potestatem procedendi in causa, de qua agitur: regulariter enim hos duos effectus habet appellatio, quanuis in censuris, quando subsequitur post sententiam latam, solum habeat secundum effectum, vt disp. 3. de censur. sect. 6. diximus, & traditur communiter in cap. *super eo*, & cap. *Pastoralis*. de appellationib. & cap. *si cui*. de sentent. excommunic. in 6. & videri possunt Syluester, & Angelus, verb. *Appellatio*. Per alium vero recursum ad Superiorem non suspenditur iurisdictio inferioris, nec quantum ad vim obligandi per suum præceptum, vel sententiam, quandiu à Superiore non fuerit reuocata, nec etiam quoad procedendum ad executionem, vel ad vlteriorem definitionem causæ, si opus sit: quia per alium simplicem recursum non potest subditus deuoluere negotium ad altiorem Prælatum sola voluntate sua sine adminiculo iuris; nullum autem est ius, in quo talis deuolutio fundari possit, secluſa appellatione.

VII. *Non vero procedit de recursu ad Superiores Prælatos etiam Papam.*

Recursus ergo ad altiorem Prælatum legitimũ, & habentem iurisdictionem, nullibi negatur religioso subdito, esset enim contra omnem rationem: maxime in sustinendis pœnis, quia per hoc nullam iniuriam facit proximo Prælato, quia interim illi obedit, vt supponimus, & aliàs vtitur iure suo, quia, vt supra cap. 2. num. 15. dixi, Prælatus religionis, licet vniuersalis sit, habet immediatam iurisdictionem in subditos; ergo licet eis ad illam recurrere. Nec contra hoc inuenio prohibitionem aliquam positiuam. Vnde censeo hunc recursum non solum esse licitum quando in pœna imponenda Prælatus debitum modum excedit; sed etiamsi sit iusta, & secundum regulam; dummodo materia talis sit, vt altior Prælatus iuste possit gratiam aliquam, vel quasi dispensationem concedere, quia tunc ex nullo capite malum est illam procurare, dummodo etiam vera & sufficiens relatio Superiori fiat, ne gratia, seu remissio subreptitia sit. Censeo præterea, hunc recursum non solum licere ad altiores Prælatos religionum, sed etiam vsque ad Summum Pontificem, vel ad quemcunque alium habẽtem iurisdictionem ad mutandum præceptum, vel pœnam religioso impositam à suis Superioribus: quia in his omnibus eadem ratio locum habet.

VIII. *Recursus hic ad externos illicitus est: quanuis procurare eorum intercessionem malum non sit ex natura rei.*

*Hæc tamen meritò intelligi onibus prohibetur.*

Ad externos verò non licet etiam hoc modo recurrere, cum illi Superiores non sint, nec iurisdictionem habeant: propter quod etiam (vt hoc obiter notetur) secunda expositio seu modus respondendi positus in num. 5. videtur minus satisfacere, quia id solum censet esse prohibitum circa appellationem, quod generaliter vetitum est in quocunque actu petendi vsum iurisdictionis ab eo, qui non habet. Si autem ille recursus ad alios Principes, vel Prælatos non sit ad petendam actionem aliquam iurisdictionis, sed intercessionem, non est per se, & intrinsece malum, quia nihil petitur per se iniustum, aut iniquum. Solet autem in religionibus hoc etiam prohiberi per proprias regulas, vel constitutiones. Et sane meritò, tum quia huiusmodi intercessiones multum religionem perturbant, sunt enim violentiæ quædam morales: nam si illis non condescendatur, vel odia generantur, vel saltem amicitiæ dissoluuntur, aut remittuntur: si autem propter illas nimiæ indulgentiæ fiant, eneruatur disciplina religiosa cum non paruo religionis dispendio: tum etiam, quia hoc nunquam fit sine dedecore, & infamia religionis, & alijs grauissimis incommodis. Propter quod non immeritò recti, & religiosi Prælati non tantum flecti non solent huiusmodi intercessionibus, verum potius indignari, ita vt difficiliores, & duriores sese in huiusmodi religiosos ostendant, cum prudentia tamen, & moderatione, ne scandala, vel maiora mala sequantur. Quin potius etiam solet hos Prælatos offendere recursus ad alium altiorem Prælatum: sed hoc humanum est, &, si ob eam causam malum aliquod subdito inferant, erit iniustum, quia in eo non male aget, vt diximus num. præcedenti.

IX. *Assertio.*

Quia vero per simplicem recursum sine vera appellatione non semper satis subuenitur iniurijs, quas interim religiosi pati possunt; ideo diximus, appellationem esse regulariter, non verò semper eis interdictam, quia interdum est necessarium medium ad repellendam grauem, & manifestam iniuriam. Vt ergo explicemus quomodo regulariter non liceat talis appellatio, est secundò dicendum, non satis esse, quòd sententia contineat rigorem: nam si totus ille locum habet absque propria iniustitia, non habet locum in religioso vox *appellationis*, etiamsi fortasse in seculari audiri posset. Vnde, etiamsi in eo casu religiosus appellet, si Prælatus non mutet sententiam, vel præceptum, tenetur subditus parere, vel non resistere, donec à superiori Prælato, alia via requisito, aut rogato, relaxatio fiat. Ratio omnium est, quia iustitia suam vim retinet, etiamsi sit rigorosa; vt in contractibus, si venditor noluit nisi pro rigoroso pretio vendere, emptor tenetur totum soluere. Sic ergo, quandiu Prælatus non excedit limites iustitiæ, etiamsi summo rigore vtatur, obligat per suum præceptum, & sententiam, nec suspendi potest per appellationem, quæ inter religiosos saltem non habet locum, nisi vbi iniuria intercedit.

X. *Assertio.*

Tertiò addendum est, non satis esse, quòd sit dubium, an sententia iusta sit, nec ne, sed oportere, vt iniustitia sit clara. ita sentiunt communiter Doctores citati, & communiter Summistæ verb. *Appellatio*. Angel. num. 10. Tabiena 11. Armil. 16. Syluest. quæstione 7. Gloss. in dict. cap. *ad nostram*, & in dict. cap. *licet*. & bene Couar. in Practicis. capit. 23. num. 6. verf. *Sexto*, & *Octauo*. Soto supra, nec Nauarrus contradicit. Et ratio est, quia in dubio obediendum est Prælato, & ius eius præferendum est. Item quia in dict. cap *ad nostram*. absolute dicitur, quòd non obstante appellatione religiosi, Prælatus secundum regulam, & constitutionem ordinis eum corrigat, & castiget: idemque fine limitatione statuitur in dict. cap. *reprehensibilis*. Ergo nulla limitatio, vel exceptio addenda à nobis est, nisi quam ratio naturalis necessariò postulat; quod solum habet locum in manifesta iniuria. Præterea explicatur in hunc modum ex dict. capit. *ad nostram*. quia cum Prælatus possit, & debeat punire subditum iuxta regulam, ex duplici capite potest oriri dubium circa iustitiam punitionis, scilicet vel quia factum ipsum negatur satis esse probatum, vel quia pœna dicitur excedere modum regulæ. Ex hoc posteriori capite nunquam dubium potest esse sufficiens causa appellationis; quia si regula ponit definitam pœnam pro tali delicto, vel erit euidens excessus, si maior ponatur, vel certe erit clara iustitia ex hac parte, si pœna sit conformis regulæ; & ideo hoc signatim postulatur in dict. cap. *ad nostram*. quòd si minor fuerit, saltem respectu ipsius religiosi non erit iniusta: quòd si in ipsa regula pœna committatur arbitrio Prælati, eo ipso, quòd illam imponat, & non constat esse iniustam, existimatur prudenti arbi-

trio

trio positam, atque adeo iuxta regulam. Cùm autem dubium versatur circa facti notitiam, vel probationem, meritò etiam, præsertim inter religiosos, præsumitur pro facto Prælati, tum propter cõditionem status, tum etiam, quia inter religiosos in huiusmodi correctionibus necesse non est iudicialem ordinem exactè seruare, vt dicitur in c. *qualiter & quando.* de accusationibus in fine.

XI. *4. Assertio.* Quartò dicendum est, in grauioribus causis aliquando esse admittendam appellationem religiosi ad altiorem Prælatum, seruato debito ordine: in communibus autem defectibus, aut correctionibus, quæ nec infamiam inducunt, nec acerbam aliquam pœnam, vel dolorem, penitus non esse audiendam, sed humiliter, ac deuote suscipiendum, quod pro salute sua eis fuerit iniunctum, vt dicitur in dict. cap. *reprehensibilis.* Priorem partem probant, quæ ex Gregorio XIII. & Congregatione Cardinalium adduximus. Probat etiam naturalis ratio, quia tunc est talis defensio necessaria, quia nisi suspendatur sententia, & executio, imminet periculum grauis nocumenti, & fortasse irreparabilis. Hoc etiam ad minimum sentiunt auctores citati in responsionibus supra positis. Soto etiam & alij eam non negant quoad appellationem intra propriam religionem. nam omnia incommoda, quæ ex huiusmodi appellationibus Soto infert, in hoc fundantur, quòd decor, & quies religionis perit, si eorum causæ extra religionem ad seculares iudices, tametsi competentes, transferatur. Quæ incommoda non sequuntur ex eo, cùm intra religionem ab inferiori ad superiorem Prælatum appellatur: ergo si alioqui negotium graue est, & iniustitia clara, licite poterit talis appellatio fieri, quia tunc nec bono communi sequitur detrimentum, neque alteri fit iniuria, sed propria, & grauis propulsatur. Neque etiam ius commune tunc prohibet appellationem, quia iura citata non loquuntur in eo casu, in quo aliquod absurdum sequitur contra rationem naturalem: & idem dicendum est de quibuscunque priuilegijs, vel religiosorum regulis, quæ non prohibent appellationem, nisi à correctione regulari: quando autem punitio grauis est, & cum manifesta iniuria, non potest dici correctio regularis. Hæc autem assertio quoad hãc partem non repugnat primæ, quia hic casus extraordinarius est, vixque potest accidere in religione, quòd fiant tam graues, & manifestæ iniuriæ tituIo iustitiæ, & potestatis publicæ, & quòd tam grane periculum imminet recurrendo ad Prælatum altiorem simpliciori, & magis religioso modo: vnde quia res morales iudicandæ sunt ex his, quæ frequenter accidunt, ideo absolute dicitur interdicta vox *appellationis*, maximè verò cum illa restrictione, *regulariter.*

XII. Quod magis declaratur probando secundã partem, de qua maxime videntur loqui iura citata, & quoad eam rem procedunt, vt opinor, etiamsi in correctione excedatur modus; item de appellatione etiam intra eandem religionem, ab inferiori ad superiorem Prælatum. Quæ inprimis non habet locum intra eandem domum, tum quia ibi solum est vnus Prælatus, vt supponimus: tum etiam, quia ibi non est necessaria propria appellatio, cùm facile possit esse personalis recursus ad Superiorem, qui locum, & effectum appellationis habere potest, iuxta cap. *dilecti.* 2. de appellat. & quę ibi notantur. Hinc ergo probatur generaliter conclusio, quia si in his ordinarijs correctionibus, quæ iuxta disciplinam religiosam fiunt, locum haberet appellatio à Priore ad Prouincialem, & à Prouinciali ad Generalem, magna sequeretur perturbatio, & disciplina religiosa sine dubio corrueret, tum quia reuerentialis timor ad inferiores Prælatos, facile contemneretur: tum etiam, quia vix possent superiores Prælati expediendis singulorum religiosorum causis, & appellationibus vacare: tum denique, quia partim per huiusmodi dilationes, partim per fraudes, vel negotiationes, quæ interim misceri possunt, nulla fere fieret religiosa correctio: ergo ad bonum religionis expedit, vt in hac correctione simplicius procedatur sine vllo genere appellationis. Confirmatur, & declaratur, quia vbi intercedit rationabilis causa, quæ sufficiens esset ad appellandum, si eadem repræsentetur eidem Superiori, & ab eo humiliter petatur, vt pœnam remittat, aut temperet, moraliter loquendo, erit sufficiens remedium, quia religionum Prælati maxime debent recta ratione gubernari, & credendum est pro sui status obligatione, regulariter loquendo, ita procedere: si autem rationabilis causa non subest, neque etiam appellatio rationabilis erit. Quod si interdum, interueniente etiam iusta causa, illud remedium non sufficiat, minus malum est, quod in raro casu priuata persona incommodum aliquod patiatur, quàm vt relaxatio religionis per vsum appellandi à correctione regulæ introducatur. Eò vel maxime, quòd ex huiusmodi correctione non creatur infamia alicuius momenti, &, licet aliqua excogitari possit, per humilem certe obedientiam, & patientiam, non solum recompensatur, sed etiam superatur. Aliunde etiam in huiusmodi religiosis pœnis non est tantus labor, aut dolor, quin sine culpa possit facile sustineri ab his, qui perfectionem profitentur: nam & ipsi possunt & debent huiusmodi pœnas inter alias pœnitentias, & austeritates, quas voluntarie sumunt, computare, & Superiores possunt interdum similia propter solam exercitationem spiritualem præcipere: ergo est valde consentaneum huiusmodi statui, vt vox *talis appellationis* in eo non audiatur.

Vltimò addo, meritò concessum esse religiosis, vt etiam in grauioribus causis extra totam religionem non fiat appellatio. Duobus autem modis intelligi potest fieri extra totam religionem. Primo, ad iudicem non competentem; & de hoc genere appellationis non loquor, quia, vt supra n. 8. dixi, constat per se, & intrinsece esse iniquum, siue fiat ad laicos iudices, vel Principes, quod pessimum omnium est, & interdum contra censuram in bulla Cœnæ Domini latam; siue fiat ad Ecclesiasticos Prælatos non habentes iurisdictionem in tales religiosos, quia illud etiam est contra iustitiam, & contra præcepta, & priuilegia singularum religionum. Alio vero modo potest dici appellatio extra religionem fieri, quoties fit ad Prælatum secularem, & extrinsecum, vt sic dicam, cui religio, vel monasterium subiectum est; & hæc appellatio per se non est iniusta, vt constat. Circa illam vero distinguendum videtur inter religiones non exemptas, & exemptas: nam in illis, quæ subiectæ sunt Episcopis, non est prohibita appellatio in prædictis casibus ad Episcopum, cui monasterium subiectũ est, quia gerit vicem superioris Prælati, qualis in alijs religionibus esse solet Prouincialis, aut Generalis. In religionibus autem exemptis, de quibus præcipue loquimur, appellatio ad Episcopum ex vi exemptionis prohibita est, non vero appellatio ad Summum Pontificem, quæ iure diuino, & communi omnibus patet, vt probant iura supra num. 3. citata. De hac ergo appellatione dicimus in assertione, meritò concessum esse religionibus præsertim Mendicantibus, vt in eis non admittatur talis appellatio etiam ad Summum Pontificem, probaturque sufficienter ex indultis supra num. 2. citatis.

XIII. *5 Assertio, quod nec in grauioribus casibus extra totam religionem pediat appellare ad Prælatum extra religionem.* *Id quoque etiam ad iudicem competentẽ.*

XIV. Vt autem amplius explicetur, distingui potest duplex

*Appellatio cum opus sit iter ad Superiorem cum licentia, licita est*

duplex modus appellationis, quod notat Nauarr. consil. 5. de appellat. num. 7. facto scilicet, & verbo. Facto dicitur fieri, quando arripitur iter ad superiorem Prælatum, iuxta cap. *dilecti.* 2. de Appellat. Quod quidem, si fiat cum licentia proximi Prælati, licitum est, vt per se constat, & per argumentum à contrario sumitur ex Concilio Tridentino statim citando: tunc autem illa non est propria, & rigorosa appellatio, sed ille alius simplex recursus ad Superiorem. Si autem fiat inuito, aut inscio Superiore, videtur talis appellatio prohibita à Concilio Triden. sess. 25. cap. 4. de Regularib. ibi, *Nec licet regularibus à suis conuentibus recedere, etiam prætextu ad Superiores suos accedendi, nisi ab eisdem missi, aut vocati, fuerint. Qui vero sine prædicto mandato in scriptis obtento reperti fuerint, ab Ordinariis locorum tanquam desertor sui instituti puniatur.* Nauarrus autem Comment. 2. de Regularib. num. 61. hanc prohibitionem interpretatur, vt non procedat in adeunte Superiorem ex graui causa; qualis est iniustum, & notabile grauamen, à quo non potest subditus aliter liberari: *Quia non est* (inquit) *credendum tantum Concilium voluisse derogare tam iustæ appellationi tam graui rationi nitenti*, scilicet, quia illud posset repugnare iuri naturali, quo malitijs hominum obuiandum est. *Præsertim* (ait) *quod non est petendus consensus ab eo, ad cuius grauamen tollendum, vel delictum castigandum, est agendum*: iuxta *glossam* in cap. *cum pastoru* 2. quæst. 7. & argumento c. *ex parte* de accusationibus.

*Quid si quis eat sine licentia ex graui causa*

XV. Veruntamen expositio hæc difficilis creditu est, quia, iuxta illam, prohibitio Concilij sine fructu fuisset, quia semper fuit in Ecclesia prohibitum religiosis arripere iter suo arbitrio, & sine vrgente causa sub titulo eundi ad superiorem Prælatum: Concilium autem nouum aliquid prohibere voluit, vt indicant illa verba, *nec ine at regularibus*. mens ergo Concilij fuit, vt nullo prætextu hoc faciant: minus enim incommodum existimat, vt religiosus interdum patiatur aliquod grauamen iniustum, quam vt totum corpus religionis illo prætextu magnum dispēdium patiatur. Existimo ergo hanc fuisse mentem Concilij, alias nullum fere remedium prioribus malis adhibuisset. Vnde in foro exteriori non excusabitur, vt opinor, huiusmodi religiosus hoc prætextu quo minus ab ordinario loci detineri possit, & puniri, licet nec excommunicatus sit, nec excommunicandus, vt Congregatio Cardinalium in quadam Declaratione aduertit. In foro autem conscientiæ tunc solum posset admitti hæc excusatio, quando vel magnum commune bonum euidenter periclitaretur, vel extrema necessitas immineret alicuius grauissimi, & irreparabilis nocumenti, quod non proprio, sed prudentum arbitrio iudicandū esset. Quapropter solo titulo appellationis à grauamine iniustæ sententiæ, moraliter loquendo, nunquam existimo hoc licere, quia raro esse potest grauamen tam notabile, tamque irreparabile, vt propter solam dilationem accedēdi ad Superiorem ordinato modo tam graue debeat existimari, præsertim, quia maior infamia, maiusque nocumentum, etiam spirituale, sequi solet ex huiusmodi perturbato discessu.

*An illicitū sit ire etiam ad Sedem Apostolic. sine li. cētia.*

XVI. Dubitari vero posset circa dictum decretū Concilij Tridentini, an sub illo verbo, *ad superiores suos accedendi*, comprehendi etiam debeat Romana Sedes: videtur enim in rigore non comprehendi, quia sub generali verbo non comprehenditur tam specialis authoritas, & quia nomine Superiorum, iuxta communem vsum solum significatur proprij Prælati religionis. Item, quia ius Pontificium non solet derogare, nisi expressa, & specifica mentio illius fiat. In contrarium autem est, quia ad intentionem Concilij multò magis necessarium erat hoc ostium claudere discolis religiosis, quàm cætera. Item, quia nomen *Superioris* generalissimum est, & in rigore plus videtur comprehendere, quàm si nomen Prælati positum fuisset. Item, quia alias nec legatus Pontificis sub eo decreto comprehenderetur, & ita licitum esset, inconsulto proprio Superiore, ad illum accedere, quod valde absurdum est. Et ideo existimo hanc posteriorem partem veriorem, & vsu receptam. Quæ non repugnat supremæ auctoritati Pontificis, quia ab ipsomet hæc prohibitio nascitur, nam, licet sit supremus pastor, vult, vt in accessu ad ipsum debitus ordo seruetur, & communi bono religionis prospiciatur. Tenebitur autem Prælatus religionis concedere subdito petenti hanc facultatem quando rationabilis causa subest: quòd si eam tunc neget, poterit subditus per aliam viam conqueri apud Summum Pontificem, vt seipsum defendat, vel alicui malo graui succurrat: si tamen nullum aliud remedium ei supereſt, tunc iuxta grauitatem causæ per modum epicheiæ iudicium ferri poterit.

*Appellatio in priuilegiis concessis Religiosis, quæ sit.*

XVII. De appellatione autem propria, & verbali intelliguntur specialia priuilegia, in quibus Sedes Apostolica concedit, vt etiam ad seipsam huiusmodi appellatio non fiat: nam verba simpliciter prolata, in proprietate sumenda sunt, & vox appellationis non aliud proprie significat. Ratione autem horum priuilegiorum, & sanctæ obseruantiæ optime, & religiosè attigit Soto, quia commune bonum religionis priuato præferendum est, & vnumquodque membrum pro bono totius postponere debet suum peculiare incommodum: plurimum autem interest religioni, vt causæ eius, & si qui sunt defectus, inter ipsos religiosos tanquam inter patres, & fratres componantur, & altissimo silentio recludantur: nam, si extra prodeant, decor etiam, & honor religionis minuetur, & paulatim peribit; præter alia incommoda, quæ ex libertate appellandi extra religionem in discolis, & inquietis hominibus sequerentur. Est etiam optima moralis ratio, quia sufficienter prouisum est religiosis per plures Superiores à Conuentuali, vsque ad Generalem, qui & facilius, & melius poterunt veritatem causæ cognoscere intra propriam religionem, quam externi iudices, etiamsi Pontificij sint. Merito ergo alia appellatio denegatur. Per hoc autem non prohibetur alia via legitima ad Summum Pontificem, dummodo proprijs Prælatis obedientia seruetur, donec Summus Pontifex aliud statuat: imo hoc est, quod præcipue dicta priuilegia concedunt.

## CAPVT XII.

### *Vtrum in Prælatis regularibus sit potestas dispensandi cum subditis; & ad quam materiam extendatur.*

I. POst explicatam potestatem directiuam, & coactiuam, dicendum sequitur de potestate dispensatiua: nam hæc etiam in perfecto Prælato necessaria est, quia sine illa non potest humanum regimen moraliter subsistere. Sit ergo hæc prima & generalis assertio, habere scilicet Prælatum regularem potestatem dispensandi cum suis subditis, (nam de extraneis nunc non agimus.) Hoc satis constat ex superioribus in cap. 5. vbi ostensum est eos habere iurisdictionem Episcopalem, ad quam pertinet hæc potestas dispensandi. Vnde etiam constat, hanc assertionem proprie habere locum in religionibus exemptis: nam quæ exempta non sunt, licut Episcopo subiacent in his, quæ iurisdictionis non voluntariæ, ita etiam in his, quæ sunt voluntariæ iurisdictionis, ex quibus est dispensa-

pensatio: & ideo non est tam necessaria potestas dispensandi in præfectis, vel superioribus talium religionum, neque ordinario iure illam habent, sed quantum vel Episcopus de illa commiserit; vel per specialia priuilegia eis sic à Pontificibus communicata; vel si quid habent ex legitima consuetudine præscriptum. At verò prælati exemptarum religionum iure ordinario, & ex vi exemptionis habent hanc potestatem dispensandi, sicut habent iurisdictionem Episcopalem, quia sub Pontifice Summo non habent alium proprium Episcopum extra suos prælatos; & ideo ad eorum munus, prout de facto in Ecclesia institutum est, pertinet hæc potestas; est ergo in illis ex ordinario iure, & consequenter dicenda est potestas ordinaria, & non tantùm delegata, sicut suprà de eorum iurisdictione diximus. & hæc de 1. parte tituli.

II. Hac igitur potestate suppositа, tria principalia dubia circa illam occurrunt explicanda. Primum, quantum se extendat, & consequenter circa quam materiam versetur. Secundò, in quibus prælatis religiosorum sit hæc potestas, id est, an solùm in Generalibus, vel Prouincialibus; vel etiam in conuentualibus, seu particularibus. Tertium, ad quas personas se extendat hæc potestas, id est, an ad solos professos, vel etiam ad nouitios, aut extendatur vlteriùs ad familiares, benefactores, vel alios similes. Primum autem dubium tractari potest in primis in generali per comparationē ad Episcopos. In qua cōparatione prima difficultas est, an prælati regulares possint dispensare cum suis religiosis in omnibus casibus, in quibus possunt Episcopi dispensare cum suis subditis. Et ratio dubitandi esse potest, quia Episcopus dispensare potest in omnibus, quæ sibi non sunt iure, aut consuetudine prohibita, seu specialiter Papæ reseruata; vt est vulgatū apud plures Canonistas, & Summistas; at prælati religiosorum non habent tātam potestatem, sed ad summū possunt quod eis iure aliquo concessum est, vt docuit Innocent. in cap. 2. de eo, qui furt. ord. suscepit. ergo. Confirmatur, quia in multis casibus possunt dispensare Episcopi, in quibus non possunt dispensare prælati regulares: vt v. g. in occultis suspensionibus, vel irregularitatibus potest Episcopus dispensare iuxta decretum Concilij Tridētini sess. 24. c. 6. de Reformat. in quibus tamen non possunt prælati regulares dispensare, & similia: ergo. In cōtrarium autem est, quia hi prælati, suppositа exēptione suarum religionum, iure ordinario habent hanc potestatem: ergo, si non limitetur, est æqualis quoad extensionem iurisdictioni Episcopali. Patet consequentia, tum quia illius loco succedit, seu subrogatur: tum etiam, quia non est maior ratio limitādi illam in vno actu, vel materia, quàm in aliis, nisi vbi aliquo expresso iure facta fuerit limitatio. Atq; hanc partem sequuntur Glossa, & Doctores communiter in Clement. 1. de rebus Ecclesiæ non alienandis, verb. *Proprij.* & in capite *Abbatis.* de priuileg. in 6. verb. *Quasi Episcopalem.* & sumitur ex Nauarro in Summ. c. 12. num. 75. verſic. *Tertio.* & consil. 5. de sponsalibus, iuxta impressionem Romanam anni 1590.

III. *Prælati religiosi habent potestatem dispensandi in quibus Episcopi.*

Pro resolutione distinguere oportet, quędam esse, quæ conueniunt Episcopis iure ordinario quatenus Episcopi sunt, vt dispensatio vororum, quæ Episcopalia dicūtur, & in aliis casibus, qui etiam hac ratione Episcopales dicūtur: alia verò esse, quæ speciali iure conceduntur Episcopis, *vt legatis Summi Pontifi.*, vt sunt multi casus, vel potestates eis concessæ in Concilio Tridentino sess. 24. & 25. & aliis decretis de Reformat. quamuis vbicunque expressè additur illa particula, non de potestate dispensandi, sed de aliis actibus iurisdictionis, vel administrationis Ecclesiasticæ sermo est. Tertiò tamen sine additione illius particulæ, *vt Sedis Apostolicæ delegati*, quædam circa dispensationes specialiter conceduntur Episcopis, quæ antea non concedebantur, vt in dict. cap. 6. sess. 24. Concilij Tridentini. Quod ergo spectat ad primum ordinem actuum, seu facultatum, verum est in regularibus prælatis esse omnem potestatem dispensandi cum subditis, quæ est in Episcopis, seruata proportione: & hoc probat ratio superiùs facta. Addidi autem, *seruata proportione*, quia ratione subiectorum, seu materiæ multa cadunt sub potestatem, quam Episcopi habent ad dispensandum, quæ non possunt à prælatis religionum exerceri, quia non possunt esse actus suis subditis conuenientes: vt sunt, v.g. dispensatio in impedimentis matrimonij non irritantibus, vel quid simile. Sicut etiam è conuerso aliqua dispensatio potest esse accommodata statui religioso, quæ non potest habere locum in laico: vt, v.g. dispensatio in regula, & similes; hæc autem diuersitas materialis est. Formalis autem ratio vtriusque potestatis est dispensare cum subdito in his, quæ ordinariè possunt esse necessaria, & accommodata statui eius: & in hoc est æqualitas superiùs dicta.

IV. Quod verò attinet ad secundum ordinem, certum est ea, quæ illo modo conceduntur Episcopis, non extendi ad Prælatos religionum, quia iurisdictio, quæ illo titulo communicatur, non est Episcopalis, sed Apostolica, & ideo ex vi muneris non participatur ab his, qui iurisdictionem Episcopalem participant: neque etiam potest ad illos extendi cōcessio quæ fit Episcopis propter conuenientiam, quam in modo iurisdictionis cum illis habent, tum quia verba priuilegij seu delegationis in sua proprietate accipienda sunt: ergo delegatio, quæ fit specialiter Episcopo, non potest ad prælatum regularem extendi, qui verè Episcopus non est: tum etiam, quia in huiusmodi delegationibus maximè haberi solet ratio dignitatis Episcopalis, quam non habent regulares prælati, neque etiam absolutè, & simpliciter habent iurisdictionem Episcopalem, sed quasi Episcopalē, vt in superioribus declarauimus. Denique non solùm regulares prælati, sed etiam seculares inferiores Episcopis non comprehenduntur sub huiusmodi facultatibus, quia reuera non sunt Episcopi: & hoc ad minimum sentit Innocentius suprà. Neque in hac parte existimo esse controuersiam inter auctores.

V. In tertio ordine potest esse nonnulla maior difficultas, an religiosi prælati participent illam etiā potestatem dispensandi, quæ speciali iure conceditur Episcopis: nam ratio proximè facta videtur negatiuam partē suadere, quia licèt hæ facultates videantur gratiæ, & ex eo capite ampliandæ, tamen quatenus exorbitant à iure communi, videntur potiùs restringendæ saltem ad verborum proprietatem, quæ non potest dici restrictio, sed potius adæquata priuilegij interpretatio. Et hanc partem confirmat etiam auctoritas Innocētij, & textus, quem allegat, in *c. ad hæc.* de offic. ordinar. vbi dicitur, ardua negotia ad Episcopum esse deferenda: satis autē ardua sunt illa, quę cùm priùs, etiam ipsis Episcopis denegarentur, postea speciali iure eis conceduntur: ergo non sunt ad alios extendenda. Nihilominus aliqui censent, huiusmodi concessiones tam quoad dispēsandum, quàm quoad absoluendum, eo ipso quòd conceduntur Episcopis, intelligi concessa prælatis religionum, quatenus iurisdictionem Episcopalem ad hos actus absoluendi, & dispensandi absolutè, & simpliciter participant. Fundamētum est, quia huiusmodi concessiones non exorbitant à iure communi, sed potiùs per eas fit reductio ad commune ius; & ideo extenduntur ad omnes, qui participant iurisdictionem Episcopalem. Antecedens declaratur,

ratur; primùm ex illo principio, *quod ex vi sui muneris non possunt Episcopi circa suos subditos quidquid potest Papa in vniuersa Ecclesia, nisi eis sit specialiter prohibitum.* Nam ex hoc principio sequitur, omnes reseruationes, vel prohibitiones, quæ fiunt Episcopis in huiusmodi materia dispensationum, esse exceptiones quasdam à iure communi, nam per eas adimitur Episcopis id quod aliàs ex vi sui muneris competeret, si nō prohiberetur; sed id, quod conuenit ratione muneris, conuenit ex vi iuris communis, vel diuini, vel saltē Ecclesiastici vniuersalis, ergo tales prohibitiones, vel reseruationes continent exceptionem à iure cōmuni. Consequentia autem probatur, primò quia eo ipso quòd ablata est exceptio per concessionem factam Episcopis, redimus ad antiquum ius; sed ex vi iuris communis sibi relicti illæ facultates conueniunt omnibus habentibus iurisdictionem Episcopalem: ergo secundò, ablata prohibitione, Episcopus potest ex vi sui muneris, & non ex speciali delegatione Papæ; sed quidquid potest Episcopus hoc modo, possunt etiam hi prælati habentes iurisdictionem Episcopalem, iuxta doctrinam Panormitani, in cap. *si clerici. §. de adulteriis.* n. 13. de iudiciis, suprà à nobis probatum: ergo. tertiò quia illud principium, *quod Episcopi in hu possunt quidquid sibi non prohibetur*, immediatè applicari potest prælatis etiā regularibus exemptis: quia, vt dixi, habent commissam iurisdictionem Episcopalem in suos subditos, quæ ad omnia illa extenditur, quæ non excipiuntur: ergo sicut in Episcopo extenditur ad omnia non prohibita, ita & in his prælatis. Eo autem ipso quòd similis concessio facta est Episcopis, auferetur prohibitio: ergo.

VI. Fundamentum autem huius opinionis valde incertum mihi est, præsertim in materia dispensationum (nam de absolutione fortasse alia est ratio statim notanda) nullo enim iure satis probatur, Episcopum posse dispensare in omnibus, quæ ipsi non prohibentur: nam cap. *nuper.* de sent. excomm. quod ad hoc affertur, non loquitur de dispensatione, sed de absolutione ab excommunicatione, de qua fortasse est specialis ratio propter periculum animarū, quod regulariter in dispensationibus esse non solet; præter illud autem ius, nullum aliud afferri potest: imò sunt multa, quæ oppositum significant, vt disp. 7. de censur. sect. 4. à numer. 2. & lib. 6. de legib. cap. 14. à num. 4. latiùs dixi. Neque etiam ex sola ratione naturali potest illud principium colligi: nam licèt ex natura rei vnusquisque dispensare possit in lege à se posita, non tamen in lege posita à Superiore. Quin potius lex Superioris ex natura sua est reseruata, ne inferior possit in illa dispensare, nisi ab ipso Superiore, vel ab altiori talis potestas positiuè concedatur. Dicunt fortasse ita esse in præsenti: nam hæc potestas generaliter data est Episcopis à Christo Dom. quoad omnia, nisi per Pontificem limitentur. Sed hæc sententia quoad hanc partem de immediata emanatione iurisdictionis Episcoporum, generaliter falsa nobis semper visa est, vt tomo 4. & 5. 3. partis diximus, & lib. etiam 4. de legib. cap. 3. &, Deo dante, in 6. etiam dicemus tractando de Ordine Hierarchico Ecclesiæ. Specialiter verò videtur nunc improbabilis quoad potestatem dispensandi in legibus Papæ: nam, cùm hic sit ex se ordo præposterus, quòd inferior mutet legem Superioris, neque expediat nisi in certis casibus, vel materiis, incredibile est, illam fuisse quasi generalem regulam à Christo positam, & alium ordinem esse quasi exceptionem à regula. Magisque improbabile est, concessionem factam prælatis religionum ex vi diuini iuris habere hanc extensionem, cùm certum sit iurisdictionem hanc non esse in prælatis regularibus de iure diuino, sed immediatè a Papa, à quo ex vi iuris communis non amplius concessum illis est, quàm de facto habent Episcopi.

VII. Vnde intelligitur (quod valde notandum est) quòd licèt daremus respectu Episcoporum, denegationem alicuius potestatis se habere per modum priuationis, & limitationis iuris diuini; nihilominus respectu prælatorum inferiorum, etiam regularium solùm comparari per modum simplicis negationis, seu non concessionis; quia illi nihil vnquā habuerunt de iure diuino: de iure autem humano ex vi iuris communis solùm receperunt ea, quæ Episcopis eodem iure communi non sunt prohibita: ergo respectu aliorum, quæ specialiter Episcopis prohibentur, non se habent vt priuati, sed vt non recipientes talem iurisdictionem, vel, vt aliàs dici solet, non se habēt vt nudati, sed vt nudi. Quamuis ergo postea fiat specialis concessio Episcopis, & respectu illorum dicatur illa ablatio prohibitionis, respectu inferiorum nō potest talis existimari; quia illi nunquam fuerunt prohibiti, & positiua concessio illis non fit. Et potest hoc confirmari, quia sub generali concessione non veniunt specialia, quæ alioqui solent esse Superiori reseruata, vt est axioma iuris: ergo quamuis dispensatio aliqua, quæ secundùm antiquum commune ius erat reseruata Pontifici, nunc speciali iure Episcopis concedatur, non est hæc specialis concessio extendenda ad inferiores prælatos, quibus tantùm veluti per generalem concessionem communicatur Episcopalis iurisdictio.

VIII. Propter hæc mihi maximè placet doctrina Innocentij in num. 5. quoad hanc partem, scilicet, vt non facilè extendamus ad inferiores prælatos speciales concessiones factas Episcopis, præsertim quando illæ sunt ad casus extraordinarios, & non ad ordinarium regimen animarum. Nec Panormitanus, aut alij antiqui auctores in hoc contradicunt, sed loquuntur tantùm de generali iurisdictione Episcoporum quoad res ordinarias, & communes. Vnde circa dictum cap. 6. Concilij Tridentini sess. 24. inuenio à congregatione Cardinalium declarationem factam his verbis, *In hoc decreto non comprehenduntur inferiores habentes iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem, sed tantum Episcopi priuatiue quoad omnes alios.* Quæ declaratio non potuit fundari in aliqua speciali ratione, aut locutione illius textus, sed in generali doctrina; & ideo ad omnes similes casus extenditur. Ad fundamentum autem contrariæ sententiæ positum numero 5. satis responsum est: quia neque in ipsis Episcopis admittimus illud principium ita generatim sumptum, vt possint quidquid non prohibetur: nec etiam admittimus consecutionem ad inferiores prælatos. Et sanè in exemplo illo de potestate dispensandi in irregularitate occulta, concessa à Concilio Tridentino, non video qua ratione dici possit, per illam redire ad antiquum ius: quod est enim illud ius antiquum, quod per illud decretum restituitur? nam humanū nullum ostendi potest, nec cum probabili fundamento dici potest, potestatem dispensandi irregularitatibus iure diuino conuenire Episcopis, cùm ipsæ irregularitates per solum ius Ecclesiasticum incurrantur; ad quod etiam spectat statuere quomodo, vel à quo tollendæ sint: quod maximè postulat ratio in pœnalibus irregularitatibus, de quibus Concilium loquitur: nam pœna à Superiore imposita, standō in diuino ac naturali iure, ab eo tantum remitti potest, vel ex eius voluntate.

IX. Ex his ergo ad primam interrogationem seu dubium suprà numero 2. positum, ad quid scilicet se extendat hęc potestas dispensatiua prælatorum regularium, respondendum est, generatim loquēdo & ex vi iuris communis se extendere ad dispensationes Episcopales secundùm idem commune ius, & non

& non vltrà, sistendo in eodem iure. Quod totum satis probatum relinquitur, vt opinor, ex discursu facto. An verò ex vi specialium iurium, aut priuilegiorum amplius possint, non est nostrum ex professo disputare, quia non assumimus onus explicandi omnia iura, & priuilegia omnium religionum in particulari, sed de sola Societate in postremo huius tomi tractatu magna ex parte id præstare conabimur, vbi in lib. 9. de his etiam dispensationibus nõnihil in particulari dicemus. Nunc solùm in generali dicimus multa esse priuilegia concessa religionibus, præsertim mendicantibus, ratione quorum multo ampliorem habent potestatem dispensandi cum suis subditis, quàm Episcopi habeant cum suis clericis, vel laicis. Specialiter autem notari potest priuilegium concessum à Pio V. fratribus Prædicatoribus anno 1571. die 22. Iulij, per quod extendit concessionem factam Episcopis à Concilio Tridentino sess. 24. c. 6. ad prælatos illius religionis, & consequenter aliarum, quæ in priuilegiis cum illa communicant. Et consequenter additur, vt possint, quidquid possunt Episcopi circa suos subditos, siue ex iure communi, siue ex Concilio Tridentino, siue ex quacunque alia facultate. Ampliùs verò extenditur horum Prælatorum potestas ex vi priuilegij Carthusiensibus cõcessi à Sixto IV. anno 1481. scilicet, vt Generalis per se, vel per quinquaginta prælatos inferiores ab ipso deputandos dispensare posit cum suis subditis in omnibus casibus Pontificalibus, nullo excepto, in foro conscientiæ tantũ; sola dispensatio in homicidio voluntario concedatur cum limitatione, scilicet, citra altaris ministerium. Et plura alia de priuilegiis referuntur in Cõpendio Minorum, & à recentioribus diligenter tractantur.

*Multa concessa sunt prælatis regul. quæ non sunt in Episcopis.*

X. Ex quibus, (vt, ad particularia descendẽdo, distinctius hæc potestas declaretur) intelligi potest, potestatem hanc dispensatiuam regularium prælatorũ ad omnem materiam Ecclesiasticarum dispensationum extendi quatenus in personis religiosis locum habere potest. Dico autem *ad omnem*, distributione accommodatè accepta, pro singulis generibus, non verò pro omnibus casibus, qui sub ipsis generibus comprehendi possunt, vt statim explicabo. Nam hæc materia dispensationum in quatuor capita distribui, & comprehendi potest, quæ sunt vota, irregularitates, Ecclesiastica præcepta, & in religiosis regularis obseruantia. In omnibus igitur his materiis possunt prælati regulares cum subditis dispensare, quanquam fortasse non posint in rebus omnibus, quæ sub illis capitibus comprehendũtur. Et in primis de dispensatione votorum satis diximus in superiori tomo, vbi ostẽdimus, in religiosis prælatis duplicem esse potestatem circa vota subditorum, scilicet, dominatiuam, per quam possunt illa irritare, & iurisdictionis, per quam possunt in eis dispensare. Et omissa priori, quæ ad præsens non spectat, & satis fusè ibi tractata est, in altera constat eandem esse in his prælatis, quæ est in Episcopis, quia in omnibus votis iure cõmuni dispensare possunt, quæ non sunt Summo Pontifici reseruata: & idẽ possunt religiosi prælati, de quibus addere possumus, dispensationẽ circa vota reseruata, vel inutilẽ, vel repugnantem, & noxiam illis esse; & ideo talem potestatem illis non concedi, nec moraliter potuisse. Solùm enim sunt vota reseruata religionis, castitatis, & quarundam peregrinationum. Primũ votum simplex religionis non habet locum in religiosis. cùm iam sint in termino illius voti (vt sic dicam.) Et quãuis religiosus professus possit votũ arctioris religionis emittere, tamẽ illud non est votũ religionis, nec reseruatum, & ideo sub hãc potestatem cadit, vt suprà diximus. Quòd si nouitius fortè habeat huiusmodi votum religionis, certum est nõ posse prælatum religionis cum eo dispensare, quidquid sit de aliis votis. Votũ autem castitatis constat esse indispensabile in religiosis per omnem prælatũ infra Summum Pontificem, quia votum illud solẽne est. Quid autem dicẽdum sit de speciali iure Societatis quoad eos religiosos, in quibus votũ illud simplex est, tractabimus infrà tract. 10. lib. 3. c. 9. Nũc autem certum sit, durante statu, votum illud esse indispensabile, mutato autem statu, cum illo auferri: mutationem autem status nõ posse fieri per modum dispensationis, sed potiùs irritationis. Cætera autẽ vota peregrinationum à religiosis fieri nõ possunt, nisi in ordine ad licentiam prælati; & ideo in potestate prælati erit dare, vel non dare talem licẽtiam, & votum irritare: confirmare autem votum, quantum est ex parte facultatis suæ, & alia via dispensare, non est illi cõcessum, nec talis potestas necessaria est moraliter. Quoad hãc ergo partem manet hæc potestas in terminis iuris communis, & Episcopalis iurisdictionis. Quædam verò alia, quæ specialiter circa quædam vota Societatis desiderari possunt, infrà tractabuntur in illo tract. 10. lib. 6. cap. 11.

*Potestas nata Prælatis regularibus ad dispensandum cum subditis in votis, quæ non sunt reseruata Summo Pontifici, eadem est quæ Episcopis.*

*De voto castitatis.*

*De voto peregrinationis ad Hierosol. &c.*

*De Deuoto ingressus religionis.*

*Limitatio.*

## *De potestate dispensandi in irregularitatibus.*

XI. Circa secundum caput irregularitatum positum num. præced. in materia de irregularitate tomo 5. multa diximus, & ex dictis hic num. 6. constat, ex vi iuris communis generalis non habere Episcopos potestatem dispensandi in irregularitate vt sic, & consequenter in omni irregularitate non prohibita; sed ad summum posse dispensare in aliquibus irregularitatibus, eis concessis iure communi; quæ autem illæ sint, proprio loco illius tomi 5. explicatũ est. Similem ergo habebunt potestatem in tali materia prælati regulares, iuxta principium suprà positum. Statim verò occurrebat quæstio de potestate dispẽsandi in irregularitatibus ex delicto occulto contractis, concessa Episcopis per Concilium Tridentinum, an intelligatur cum proportione cõcessa prælatis regularibus. Sed ad hoc iam responsum est negatiue in n. 8.

XII. Occurrit verò vlterius interrogandũ, stante illo iure (de quo præter alia loca, in disp. 21. de fide sect. 4. à nobis disceptatum est,) & seclusis priuilegiis, an posint religiosi exempti obtinere dispensationem talium irregularitatũ occultarũ; nam cùm sint exẽpti à iurisdictione Episcoporũ, non poterũt ab Episcopis dispensari, quia dispensatio est actus iurisdictionis, & ideo solũ potest circa subditum exerceri. Si autem recurrendũ illis est ad Summũ Pontificẽ, erũt peioris conditionis, quàm alij clerici seculares, reportabuntq; incommoda ex sua exẽptione. Hoc argumento vti possunt qui putant, similem concessionem factam Episcopis eo ipso extendi ad prælatos regulares habẽtes iurisdictionem quasi Episcopalem. Sed certè neque illud verum est, vt dixi, neque argumentum id persuadet. Certum est enim potuisse Concilium solis Episcopis illam facultatẽ concedere, omnes inferiores prælatos, etiam exemptos, & regulares excludentem. Quid ergo tunc ad argumentũ esset respondendum? Idem igitur nunc respondemus. Dico ergo, regulares tunc dispensari posse ab Episcopis in his casibus, vnumquemque ab Episcopo illius diœcesis, in qua commoratur, & domicilium habet: nã, licet sit exemptus, tamẽ quoad aliquos actus Episcopi proprios, & omnibus respectiuè necessarios, est illi subiectus, vt aliàs dixi tomo 4. disp. 28. sect. 4. tractando de approbatione cõfessorum. Quod maximè verum habet quoad actus iurisdictionis voluntariæ, qui cedunt in fauorem, & vtilitatem subditi, qualis est actus dispensationis. Estque optimum exemplum de actu lucrandi indulgentias. nam licèt indulgentia sit Episcopalis, possunt

*An religiosi dispensari valeant ab Episcopis in quibus nequeunt sui superiores.*

possunt religiosi illa frui, vt in 4. tom adnotaui disput. 52. sect. 1. n. 3. & tamen indulgentia etiã suo modo est actus iurisdictionis: qui solùm circa subditos exercetur.

XIII. *Ad talem dispensationem requiritur licentia prælati ipsum tangentis aliqui.*

Dubitabit verò aliquis, an ad huiusmodi dispẽsationem sit necessaria licentia prælati, vel saltem an per eius prohibitionem possit impediri. Videtur enim vtrumque affirmandum, quia religiosus non habet velle, aut nolle: ergo non potest sine licentia prælati talem dispensationem procurare, aut illa gaudere. Confirmatur, quia ob similem causam nõ potest religiosus indulgentiam Episcopalem lucrari inuito suo prælato, vel sine licentia eius. Deinque, cùm isti sint actus iurisdictionis voluntariæ, non videntur posse exerceri ab Episcopo circa alienum subditum inuito eius prælato. Atque ita sentiunt Emmanuel Roder. tom. 1. quæst. 22. art. 3. & aliqui moderni. Sed distinguendum est de actu quoad valorem suum, vt habeat effectum, vel solùm quoad honestatem, vt rectè fiat. Item separare oportet actiones præuias & necessarias ad obtinẽdam, huiusmodi gratiam ab Episcopo, ab ipsamet gratia. Sæpè enim ad obtinendam dispensationem (& idem cum proportione est de indulgentia) necessarium est aut domo exire, aut literas scribere, vel aliquid simile operari, quod prohibente prælato religionis, aut sine licentia eius, iuxta religionis statuta fieri non potest, & has vocamus actiones præuias ad gratiam obtinendam, ratione quarum cõtingere potest, vt talis gratia sine facultate proprij prælati non possit ab Episcopo obtineri, saltem licito, & religioso modo. Nihilominus tamen, si religiosus cum affectu procuret dispensationem, & necessaria ad illam obtinendam faciat, & Episcopus eam concedat, valida erit, siue in modo procurandi religiosus rectè egerit, siue non, quia ille defectus est extrinsecus, & accidentarius ad valorem talis gratiæ. In hoc ergo sensu verum est, dispensationem hanc posse obtineri sine licentia prælati, imò ipso inuito: quod de indulgentia affirmauit Palud. in 4. d. 20. quæst. 4. n. 48. & idem est de hac dispensatione, quia vtraque est iurisdictionis volũtariæ, & est ad vtilitatem subditi sine vllo incommodo eius, vel religionis, & ideo ab illa non censetur religiosus exemptus: maximè quando talis potestas non communicatur proprio prælato, quia per exemptionem non debet fraudari commune omnium commodum.

XIV. *An quæ regulariter dispensari ab Episcopo, si ejus prælatus similem habeat potestatem. Arguitur pro parte affirm.*

Nonnullum verò dubium esse posset, postquam per priuilegia similis facultas concessa est prælato religionis, an. eo non obstante, possit religiosus petere ab Episcopo dispensationem irregularitatis occultæ: videtur enim posse, quia per extensionem factam respectu regularis prælati, non est ablata potestas ab Episcopo, ceditque in maiorem fauorem religiosi vt non auferatur; sicut, licèt Pontifex daret Rectori huius Collegij facultatem ad aliquam indulgentiam suis religiosis concedendam, nõ propterea essent prohibiti iidem religiosi quominus Episcopalem indulgentiam lucrari possint. In contrarium autem est, quia per illam cõcessionem, seu extensionem videtur cõsequenter extendi, & quasi consummari exemptio religiosorum quoad hunc actum: nam inde maximè colligimus, religiosum posse hanc dispensationem obtinere ab Episcopo in terminis Concilij Tridentini, quia non habet al iũ Episcopum, neque aliquem vice eius quoad talem actum: ergo eo ipso quòd prælato eius datur iurisdictio Episcopalis etiam quoad talem actum, cessat subiectio ad Episcopũ respectu eiusdem actus. Confirmatur primò: nam si à principio Concilium Tridentinum concessisset illam facultatem Episcopis, & regularibus prælatis habentibus quasi Episcopalem iurisdictionem, tunc nõ diceremus, religiosum posse dispensari ab Episcopo, sed tantum à suo prælato, quia illa facultas solum esset concessa vnicuique prælato respectiuè in ordine ad suos subditos: ergo idem dicendum est si per subsequens priuilegium in eodem statures constituitur. Confirmatur secundò, quia aliàs possent nunc religiosi exempti obtinere ab Episcopis dispensationes in omnibus casibus Episcopalibus, etiam si possint easdem obtinere à suis prælatis per communem, & ordinariam potestatem suprà explicatam: quod videtur esse contra morem, & contra religiosum ordinem, atque exemptionem. Sequela patet, quia per potestatem concessam prælatis religionum quoad hos actus iurisdictionis voluntarios non censetur ablata generalis potestas ab Episcopis, sed accumulatiuè in vtroque esse poterit, sicut in alio casu dicebamus, nam hoc etiam erit in maius commodum religiosorum.

Hæc res dubia profectò mihi videtur, ideoque XV.
securius est hanc posteriorem partem sequi in praxi obtinendo semper huiusmodi dispensationem à proprio prælato, vel de licentia eius, si recurrere quis velit ad Episcopum eo, quòd prælatus nõ vult, vel non audet sua potestate vti, aut de illa dubitat. Nam quòd de consensu prælati possit Episcopus hanc dispensationem dare, multi affirmant. Est autem probabile, prælatum exemptum eo ipso quòd ipse habet potestatem dispẽsandi, habet etiam ius, vt nullus se intromittat circa suum subditum, neque ipsum præueniat in vsu talis potestatis, & propterea tunc necessarium esse consensum prælati, etiam vt sit valida dispensatio: quod secus est quando prælatus ipse potestatem non habet. Est autem hoc maximè verisimile quando dispensatio attingit aliquo modo disciplinam regularem, vt magis explicabitur in c. 16. circa absolutionem. Nam exemptio, & potestas concessa prælatis religiosis magis respicit commune bonum religionis, quàm cõmodum singulorum; & ideo licèt priuatus religiosus velit cedere priuilegio exemptionis, non potest in detrimentum religionis: ita ergo quamuis posset obtinere dispensationem ab Episcopo occultè, & sine scientia sui prælati videatur commodum priuati religiosi, potest esse noxium, & iniuriosum religioni, ac proinde repugnans priuilegio exemptionis. Quod non solùm in absolutionibus à censuris & peccatis, (vt infrà dicam) sed etiam in dispensatione præceptorum tam communium Ecclesiæ, quàm propriorum religionis, mihi videtur certum.

Circa irregularitatum verò dispensationes vi- XVI.
detur res magis dubia, quia continet purum fauorem, & nullum nocumentum possunt afferre religioni. Et, vt rectè in simili adnotauit Paludanus suprà in num. 13. reliquæ absolutiones, vel dispensationes non sunt omninò iurisdictionis voluntariæ, quia per se procedunt à potestate tam ligãdi, quàm soluendi, ligandi (inquam) per præceptum, vel per iustam sententiam; dispensatio autem in irregularitate, sicut & concessio indulgentiæ, nihil videtur habere iurisdictionis inuoluntariæ, sed esse purus fauor, & gratia. Nullum etiam videtur afferre posse incommodum religioni, quia per illam nec remittitur delictum, nec tollitur à prælato religionis ius iudicandi, & vindicandi illud in eo foro, in quo illud nouerit: nec etiam propter talem dispensationem cogitur prælatus religionis concedere facultatem subdito recipiendi ordines, vel alium similem actum exercendi: solum ergo tollitur inhabilitas quædam, quod pertinet ad purum fauorem sine alicuius nocumento. Propter hæc ergo non videtur omninò improbabile, dispensationem datã ab Episcopo personæ exemptæ sine licentia prælati eius in materia irregularitatis alias dispensabilis ab Epi-

ab Episcopo, esse validam, etiamsi prælatus regularis habeat potestatem dispensandi in illa: maximè quando hæc potestas solum data est per extensionem quandam concessionis factæ à Concilio Tridentino. Quia per illam iam antea habuerunt Episcopi hãc potestatem etiam in religiosos exemptos, vt probauimus, & difficilius excluditur, quàm non admittitur hospes; nec satis probatur potestatem illam fuisse ablatam per subsequẽs priuilegium. Et ideo non est similis ratio si à principio non fuisset data, aut si decretum Concilij in aliam formam factum fuisset.

XVII. Nihilominus contrarium, vt dixi, securius est, & saltem ad seruandum rectum, & religiosum ordinẽ existimo esse necessarium, & non dubito quin prælati religionis possint strictè prohibere suis subditis, ne ab aliis quàm à suis prælatis talem dispensationem postulent, quando ipsi possunt eam concedere. Denique quoad alias irregularitates extra illud decretum Concilij Tridentini nulla potest esse controuersia, quia propriæ nullæ sunt aliæ irregularitates Episcopales, quantum est ex vi iuris communis: quoties consuetudine in aliquibus dispensare possunt; in eis id etiam obseruandum erit circa religiosos, quod consuetudine fuerit introductum, aut retentum: non existimo autem esse talem consuetudinem quòd religiosi exempti, ab Episcopo dispẽsentur; sed quidquid iuris ipsi habebant, trãslatum esse censetur ad regularem prælatum exemptum respectu suorum subditorum. Cõsulenda ergo sunt vniuscuiusque religionis priuilegia, prout sunt consuetudine interpretata, & recepta, & ita obseruanda sunt. Quapropter non descendam hoc loco ad examinandas singulas irregularitates, & particulares casus, an in illis possint, vel nõ possint prælati regulares dispensare cum suis subditis, quia cum non sint huiusmodi casus definiendi ex iure communi, sed ex particularibus priuilegiis, alienũ est à præsenti instituto, in propriis autem locis, & materiis, cùm occasio occurrerit, non omittemus ea, quæ opportuna visa fuerint.

## *De potestate dispensandi in præceptis Ecclesiæ.*

XVIII. Tertium caput dispensationum ex recensitis nu. 10. est in præceptis Ecclesiæ. Circa quod eædem generales regulæ obseruandæ sunt: nam *quidquid iure communi possunt Episcopi in hoc genere circa suos subditos, possunt etiam hi prælati circa suos*, ex illo principio, quòd isti prælati habent iurisdictionem quasi Episcopalem, quæ ad hoc genus dispensationum maximè necessaria est: quia huiusmodi potestas regulariter versatur in his rebus, quæ frequenter, & ordinariè occurrunt, pro quarum dispensatione non potest semper fieri recursus ad Summum Pontificem: quæ necessitas non minus in religiosis personis, quàm in cæteris euenire solet: ergo eo ipso quòd eximuntur ab ordinaria iurisdictione Episcoporum, necesse est vt prædicta potestas eorum prælatis concedatur, alias non possent perfectè, imò nec commodè gubernari. Et intelligitur hoc ampliùs, si addamus quod suprà n. 14. & 17. insinuauimus, ita esse hos religiosos exemptos, vt iam non possint dispensationes in his præceptis ab ordinariis Episcopis obtineri, quia tota cura animarum eorum ablata est Episcopis, & translata in prælatos religionis: salus autem animarum in præceptorum obseruatione posita est, & ideo potestas dispensandi in præceptis ad curam animarum principalem, & Episcopalem maximè pertinet: ergo quibus prælatis commissa est hæc cura in religionibus, eisdem hæc potestas data est.

XIX. Vnde obiter colligo, quando in aliquibus specialibus priuilegiis harum religionum, dicitur vt possint in his præceptis dispensare, vel per illa priuilegia nihil præter ius commune conceditur, sed declaratur ius, quod ipsam exemptionem comitatur; vel certè si Pontifex aliquid amplius concedere intendit, illud certè erit vt faciliori modo, vel ex leuiori causa id facere possit, quàm valerent ex solo communi iure. Exempli gratia concessit Iulius III. *Bulla 2. an.* Societati vt eius Præpositus possit per se, vel alios professos dispensare cum personis Societatis circa ieiunia, & cibos prohibitos; quæ concessio videtur specialiter facta propter illam particulam, *per te, vel alios Societatem ipsam profess.* nam alioquin illa facultas muneri Præpositi coniuncta erat: vnde illa concessio à Gregorio XIII. generaliter extẽsa est, vt per quoscunque religiosos Societatis talis dispensatio fieri possit. Ad hunc ergo modum similia priuilegia expendenda, & intelligenda sunt.

Alia regula negatiua est, quidquid in hoc genere XX. Episcopi non possunt iure communi, prælatis etiã religionum non esse concessum, nisi ex speciali aliquo priuilegio aliud constet. Probatur, quia secluso huiusmodi priuilegio, non est vnde prælati regulares habeant maiorem potestatem, seruata proportione. Quòd autem per priuilegium Pontificis hæc potestas possit ampliari, nullus Catholicus dubitauit; imò quòd in multis ita factum sit, consulenti bullas religionum, vel compendia priuilegiorum, facilè constabit. Hic autem iterũ occurrit illa quæstio, qua nimirum regula vtendum sit ad cognoscẽdum quid in hoc genere concessum sit, vel prohibitum Episcopis, & consequenter his prælatis, an scilicet, quidquid non prohibetur, censeatur concessum. Sed hanc quæstionem latè tractaui in materia de Legibus, lib. 6. c. 4. & de censur. disp. 7. sect. 4. vbi censui, ea tantùm censeri in hoc ordine concessa, quę vel expresso iure canonico scripto, vel vsu constiterit esse concessa. Vsum autem & consuetudinem extendendam diximus ad omnia, quæ moraliter, ac prudenter ad regimen ordinarium animarum fuerint necessaria, nam extensionem hanc ipsa etiam ratio naturalis postulat, vt suprà etiam num. 10. tetigimus tractando de dispensatione in votis reseruatis. Iuxta hæc ergo principia de huiusmodi potestate prælatorum regularium iudicandum est.

Suboritur tamẽ hic quæstio, an quidquid in hoc XXI. genere Episcopis expressè concessum est iure speciali, censeatur consequenter concessum his prælatis. Exemplum sumamus ex Concilio Tridentino sess. 23. c. 11. & 13. de Reformat. vbi prohibet, ordinatum in inferiori ordine ante annum ab eo suscepto ascẽdere ad superiorem; dat tamen facultatem Episcopis dispensandi in ea prohibitione. Vnde statim oritur dubitatio, an prælatus regularis possit dispensare in huiusmodi interstitiis. Quidam ergo absolute affirmant, huiusmodi decreta extẽdi ad hos prælatos, propter generalia principia suprà posita, & consequenter aiunt in exemplo posito prælatum religiosum posse dispensare in interstitiis. Alij verò, licèt generalem illam doctrinam admittant, in illo exemplo hoc negant, quia putant Concilium ibi non concedere illam facultatem Episcopo, tanquam prælato eius, cum quo dispensatur, sed tanquam ordinatori, putant enim hanc dispensationem non pertinere ad ordinarium prælatum clerici ordinandi, sed ad eum Episcopum, à quo ordinandus est, ita vt si vnus concedat dimissorias literas, & alius ordines collaturus sit, dispensatio interstitiorum non pertineat ad concedentem dimissorias, sed ad ordinantem. Vnde rectè infertur, prælatum religionis vt sic non posse in hoc dispensare, quia non est ordinator. Dico autem *vt sic*, quia si contingat prælatum regularem habere priuilegium cõferendi minores ordines suis subditis,

tunc

tunc poterit cum illis dispensare in interstitiis taliũ ordinum, non quidem ex mera iurisdictione, quam habet vt prælatus, sed ex peculiari concessione, quę ad illum extenditur quatenus ordinator est. ita exposuit Emmanuel Rodericus tom. 1. Quæst. reg. q. 22. art. 7. dicitque constare ex contextu Concilij, & ex declaratione Card. prout refert (ait) Pater Gaspar Paraselus in lib. Priuilegiorum.

XXII. Ego verò in lib. manu scripto, earundem Declarationum Cardinalium, quem apud me habeo, magna diligentia, & auctoritate collectum, ad dictam sessionem 23. c. 11. in verbo illo, *Iudicio Episcopi*. hanc declarationem additam inuenio, quam etiam refert Marzilla lib. 3. tit. 13. c. 9. N. *n potest Episcopus, ad quẽ dimissus est ordinandus, hoc iudicium facere*. Quibus verbis apertè exponit contra superiorem interpretationem, hanc dispensationem non pertinere ad ordinantem, sed ad dantem dimissorias literas. Et ad c. 13. ad illa verba, *Si per annum saltem*, &c. additur, *Ob eminentiam doctrinæ, & bonum testimonium, & de consensu Ordinarij Summus Pontifex concedit, vt breuiori tempore*, &c. Vbi dum consensus ordinarij, non ordinatoris postulatur, apertè declaratur hoc ius esse prælati superioris, nõ Episcopi conferentis ordines. Præterea in ipso Concilio nihil inuenio, ex quo satis colligi possit loqui de Episcopo ordinante: nam in c. 10. verba sunt, *Hi vero non nisi post annum à susceptione postremi gradus minorum ordinum ad sacros ordines promoueantur, nisi necessitas, aut Eccl. siæ vtilitas iudicio Episcopi aliud exposcat*. Vbi constat, nomen Episcopi de se indifferens esse ad ordinantem, vel dantem dimissorias literas, & ex circumstantia literæ potius colligitur (vt Cõgregatio Cardinalium significauit) sermonem esse de Episcopo, qui sit proprius prælatus eius, qui ordinatur: nam ille melius potest iudicare de tali necessitate, vel vtilitate. Similiter in c. 13. solùm dicitur, *Nisi aliud Episcopo videbitur*. rectè igitur Concilium exponitur de Episcopo superiore eius, qui ordinandus est. Vnde consequenter erit probabilis prior sententia, etiam quoad illud particulare exemplum: cui fauet secunda declaratio Cardinalium suprà citata, quatenus vtitur nomine *ordinarij*, hæc enim vox propriè admodum comprehẽdit Prouincialem, seu prælatum religionis respectu suorum inferiorum.

XXIII. Sed quod attinet ad hoc particulare exemplum, cùm dispensatio hæc non solum ex iudicio, sed etiã ex voluntate pendeat, ex hac parte dici potest dispensatio hæc pendere ab Episcopo ordinante: quãtumuis enim Episcopus, vel prælatus, qui dat dimissorias literas, iudicet expedire, & facultatẽ det vt interstitia non seruentur, potest Episcopus, qui ordines daturus est, non esse contentus tali dispensatione. Vnde quantumuis prælati religionum cõtendant, huiusmodi dispensationem respectu suorum subditorum ad eos pertinere (vt est certè satis probabile) nihilominus (quod in praxi sæpè videmus) potest Episcopus eam non acceptare, quanquã fortasse sine rationabili causa id licitè facere non possit. E contrario verò, quamuis Episcopus velit conferre ordines religioso, vel alteri sibi non subdito, non seruatis interstitiis, non videtur posse iure id facere, nisi ex iudicio Episcopi dantis literas dimissorias, propter declarationem adductam, & rationem factam. Vnde quoad hanc partem nõ dubito, quin hæc dispensatio, seu iudicium hoc, respectu regularium, pertineat ad eorum prælatos, ad quos spectat dare illis dimissorias literas. Atque ita nomen Episcopi in dictis decretis ampliandum esse ad inferiorem prælatum habentem iurisdictionem quasi Episcopalem sufficientem ad dandas dimissorias literas: ita enim ex dicta declaratione colligitur, nec possunt commodè illa decreta aliter intelligi, cùm hæ personę non habeant alium Episcopũ, ad quem possit, vel debeat hoc iudicium pertinere. Quocirca, si prælatus religionis det subdito dimissorias literas simpliciter ad suscipiendum omnes ordines à quolibet Episcopo, nulla facta mentione interstitiorum, non videtur posse Episcopus ordinans solo suo iudicio à voluntate dispensare cum illo in interstitiis: quia omnis facultas simpliciter data, debet in reliquis omnibus intelligi secundùm ius: ergo ita sunt intelligendæ huiusmodi dimissoriæ literæ: ergo ex vi illarum non intercedit proprij prælati, & ordinarij iudicium circa talem dispensationem: ergo non potest ab ordinatore fieri, attenta dispositione, & declaratione Concilij Tridentini suprà dicta. Vnde tandem concluditur, hanc dispẽsationem in rigore magis pertinere ad prælatũ Ordinarium, quàm ad ordinatorem, quãdo hi distincti sunt: nam licèt vterque concurrere deberet, tamen acceptatio ex parte ordinantis magis videtur pertinere ad vsum dispensationis, quàm ad valorẽ eius: sicut etiam dimissoriæ literæ parùm vtiles erunt, si Episcopus nolit eis vti, seu ordines conferre, & nihilominus de se validæ sunt: ita ergo videtur dicendum de hac dispensatione: ergo, quantum est ex se, seu quantum ad actum primum (vt ficdicam) per quem persona fiat habilis, & sine impedimento potestas Episcopalis quoad hanc dispensationem videtur extendi ad prelatos religionis, quãuis ipsi modestiæ causa rectè faciant non tam vtendo verbo dispensandi, quàm rogandi Episcopos in literis dimissoriis, quas conferunt, vt admittant suos subditos ad ordines, non seruatis interstitiis, quia sufficiens necessitas, vel vtilitas intercedit.

XXIV. Non obstãte autem hac declaratione in illo particulari casu, quod ad generalem quæstionem spectat, non censeo indistinctè admittendam esse vniuersalem regulam, quam alij in n. 21. inducebant, vt vbicunque per specialia verba conceditur Episcopis potestas dispensandi in aliqua lege Pontificia, aut conciliari, eo ipso intelligenda sit concessa prælatis regularibus respectu suorum subditorum: nã licèt fortasse regulariter ita sit; non tamen videtur id esse infallibile propter rationes in superiori puncto adductas. Considerandа ergo in primis est materia legis: nam si illa pertineat ad salutem animarum, & ad bonum regimen spirituale earum, sine dubio admittenda est illa extensio, quia quoad hãc curam, vt suprà dicebam, prælatus religionis habet totum onus Episcopale: ergo & habere debet omnem potestatem, quæ ratione illius oneris, & curæ videtur concessa. Si autem materia legis non fuit huiusmodi, sed pertinẽs ad externum ordinem Ecclesiasticum, vt omnia scilicet decenter, & ordinatè fiant; tunc erit vlterius considerandum, an materia, & causa dispensationis talis sit, vt requirat notitiam & prouidentiam proprij prælati, vel solùm concedatur specialiter Episcopo propter maiorem rei auctoritatem, vel grauitatẽ, vel vt non frequenter ac vulgariter fiat. Quando enim concessio est prioris generis, signum est, intentionem legis esse, dispensationem committere Prælato Episcopali (vt sic dicam) & in eo sensu accipi tunc nomen Episcopi. Et hac ratione interpretati sumus decreta proximè tractata, & ex declaratione Cardinalium adducta, ad omnia similia decreta regulam, seu argumentum sumimus. At verò quando facultas datur posteriori modo quòd ex circumstantiis literarum constare poterunt, non facilè est recedẽdum à proprietate verborum, nec specialis concessio per generales regulas mensuranda est, vt suprà latiùs est declaratum: sed hic modus concessionis rarò inuenietur in puris præceptis, nisi aliqua irregularitas, vel inhabilitas dispensanda interueniat: de quibus iam dictum est.

## De potestate dispensandi in obseruantiis, seu obligationibus ipsius religionis.

XXV. Quartum caput harum dispẽsationum positum numer. 10. est regula ipsa, seu obseruantia regularis. Circa quod generatim loquendo certum in primis est, potestatem hanc dispensatiuam versari posse circa hanc materiam. ita docet gloss. vlt. in c. vlt. 20. q. vlt. & in c. *carnem.* de Consecr. d. 5. Sylu. verb. *Dispensatio.* n. 20. Angel. eodem verbo, n. 8. & alij infrà citandi. Hoc colligitur primò ex cap. *Cum ad monasterium.* de statu monachor. vbi in fine sic dicitur, *Nec estimet Abbas quod super habenda proprietate possit cum aliquo monacho dispensare: quia abdicatio paupertatis, sicut & custodia castitatis adeo est annexa regulæ monachali, vt contra eam nec Summus Pontifex possit licentiam indulgere.* Ex quibus verbis duo colliguntur. Vnum est, non posse prælatum dispensare in substantialibus votis status religiosi, neque in aliquo actu, qui sit contra obligationem eorum: quòd hîc pro certo supponimus ex suprà dictis, & ex Concilio Triden. sess. 25. de Regular. c. 1. dicente, *Cum compertum sit abeũ* (scilicet à prælatis) *non posse ea, quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent, relaxari.* Vnde in præsenti vota substantialia non comprehendimus sub obseruantiis regularibus, sed cætera, quæ ad regulam pertinent. Aliud ergo in illis verbis insinuatum est, posse prælatum in his obseruantiis, & regulis dispensare. Imò per argumentum à cõtrario videtur ex illis verbis colligi, posse dispensare in omnibus, quæ non sunt cõtra substantiam votorum: nam si ideo non potest dispensare in proprietate, quia est contra substantiam voti, poterit in his, quæ contra substantiam non fuerint. Sed, quod spectat ad hanc vniuersalitatem, argumentum non est efficax, quia non oportet vt ratio illa Pontificis sit adæquata, potuit enim adduci vt notior, & efficacior, quidquid sit de assertione, de qua paulo inferiùs. Rectè autem inde colligitur sim; liciter, aut indefinitè, quod possit dispensare in regula: nisi enim hoc supponeretur, neque oportuisset illam specialem exceptionem facere, neque speciali ratione illam confirmaret.

XXVI. Ratio etiam hoc conuincit, tum quia si possunt dispensare in præceptis Ecclesiæ, multò magis in regulis religionum: tum etiam, quia hæc dispensatio frequenter necessaria est: ergo oportet vt sit commissa Ordinario prælato, aliàs nõ esset sufficienter regulari vitæ prouisum. Vnde constat, potestatem hanc conuenire prælatis ex vi iuris communis suprà declarati. Probatur, quia iurisdictio Episcopalis extenditur ad ea omnia, quæ spectant ad subditum, iuxta proportionem ad statum eius. Sicut ergo Episcopus potest dispensare cum clerico seculari in obligationibus pertinentibus ad statum clerici, vel ad officium, aut beneficiũ eius; ita cum proportione potest prælatus regularis dispensare cum subditis in propria eorum regula. Vnde etiam Episcopus potest dispensare cum religiosis sibi subiectis, & non exemptis, in his, quæ pertinent ad obseruantiam regulæ: ergo hęc facultas per exemptionem eo ipso trãsfertur in prælatum regularem. Dices: Cur ergo interdum dantur religionibus specialia priuilegia? Respondeo breuiter, sicut in superioribus sæpe dixi, talia priuilegia vel nihil nouum cõcedere, sed explicare magis potestatem horum prælatorum ad tollendos scrupulos; vel certè concedere aliquam peculiarem circumstantiam, ad quam ordinaria potestas nõ extendebatur, vt v. g. ad dispensandum faciliùs, vel cum minori necessitate. Quid autem horum duorum per priuilegium intendatur, ex materia, & verbis, aliisque circumstãtiis eius colligendum erit.

Quæri autem potest, an hæc potestas extendatur solùm ad regulas directiuas (vt sic dicam) quæ non obligant ad culpam saltem mortalem, vel extendatur etiam ad quamcunque obligationem grauem, & sub mortali, prouenientem ex regula, vel ex peculiari voto religionis, præter tria substãtialia. Hãc dubitationem attingit Emmanuel Rodericus to. 1. q. 26. art. 1. distinguitque in religione tria: quædam substantialia religioni vt sic, quæ indispensabilia sunt per hanc potestatem, vt diximus, alia substantialia tali religioni, vt talis est; quæ indicauit Concilium Trid. c. 1. de Regul. sess. 25. in illis verbis, *Ac sub quæ alia sunt al cuius regulæ, & ordinis peculiaria vota, & præcepta ad eorum respectiue essentiam pertinentia.* & huiusmodi putat dictus auctor esse omnia vota, quæ in aliqua religione, præter tria substantialia, fiunt: item omnia præcepta, quæ ad peccatum mortale obligant. In tertio ordine sunt, & accidentaria dici possunt, omnia, quæ in regula continentur, & hunc gradum obligationis non imponunt. Respondet igitur, potestatem prælatorum regularium extendi ad omnia tam in secundo, quàm in tertio ordine contenta: quia Concilium solùm dixit, religiosum prælatum non posse relaxare ea, quæ sunt de substantia regularis vitæ; & non dixit, huius, vel illius vitæ regularis, sed absolutè, *vitæ regularis*, quæ solùm sunt ea, quæ pertinent ad primum ordinem: ergo significat, in aliis omnibus posse; quia exceptio firmat regulam in contrarium. Citat enim in hanc sententiam D. Bern. lib. de Præcep. & disp. D. Th. 2. 2. q. 47. a. 3. Sylu. verb. *Dispensatio.* q. 14. Sot. 1. de Iustit. q. 7. a 3. & lib. 8. q. 3. a. 1. dub. 2.

XXVII. *An hæc potestas extendatur ad graues obligationes.*

*Triplex ordo obligationũ in religionibus iuxta quosdam.*

Hæc verò doctrina non potest, vt existimo, ita vniuersaliter, & sine limitatione defendi; ideoque ad explicandam veritatem, distinguamus vota peculiaria vniuscuiusque religionis à regulis, & præceptis obligantibus sub mortali: est enim inter hæc duo maxima differentia, quamuis ambo ex regula, & ex voto oriri videantur: nam & vota peculiaria secundùm regulam fiunt, & præcepta regulę aliquo modo includunt votum obedientiæ; est nihilominus differentia, quòd licèt regula ordinet vt votũ fiat, tamen immediate non oritur obligatio ex regula, sed ex voto, vt in religione Minimorũ regula ordinat fieri quartum votum abstinẽdi à carnibus, facto autem voto, comedere carnes est sacrilegium immediatè oppositum voto: è contrario verò, si sola regula immediatè obligat ad eandem abstinentiam, v. g. etiamsi obliget sub mortali (vt quidã de Carthusianis dicunt) non est obligatio voti, neque excedit obligationem præcepti humani Ecclesiastici: quia votum obedientiæ, quod illa lex supponit, obligat immediatè ad seruandam vnamquamque regulam, vt suprà dixi, sed vnaquæque regula obligat iuxta sensum, & virtutem suam.

XXVIII. *Prænotatio pro vera responsione duplicis obligationis, ex voto, aut ex regula.*

*Valquez 1. 2. disp. 162.*

Primò ergo de obligatione ex votis assero, prælatum religionis respectiuè non posse dispensare in omnibus votis, quæ vnaquęque religio sibi assumit tanquam substantialia suo instituto: imò, propriè loquendo, nunquam credo posse dispensare in talibus votis secundùm se, licèt in aliquo actu vel vsu eorum interdum possit dispensare iuxta legem, aut morem religionis. Explico & probo hanc assertionem primò inductione, quam idem auctor facit, adducens in primis specialia vota Professorum Societatis. Præcipuum est quartum votum obediendi Summo Pontifici in missionibus: de quo nec cogitari quidem potest, quòd per prælatos Societatis dispensari possit, tum quia non est simplex, sed solenne, vt constat ex Constitutionibus, & ex Bullis Pontificiis, & infrà suo loco tract. 10. lib. 6. c. 4. dicetur: tum etiam, quia est de substãtia specifica huius status, vel professionis, quam nulla potestas infra Pontificiam immutare potest: tum etiam, quia esset

XXIX. *Prima Assertio de votis aliis à cõmunibus omni Religioni.*

valde absurdum quòd inferior prælatus possit dispensare in voto facto de obediendo superiori prælato. Præterea, quia vel prælatus Societatis potest dispensare in hoc voto quoad vsum eius; & hoc non, aliàs, præcipiente Pontifice missionem alicui professo, posset prælatus Societatis dispensare, ne illi obediret. quod absurdissimum est, nam hoc modo præceptum Papæ subiiceretur voluntati prælati Societatis: vel posset dispensare in ipso voto secundùm se, id est, auferendo totum ipsum votum; & hoc repugnat intentioni; & menti totius Societatis, & immutabilitati professionis eius, quam habet iuxta Bullas Pontificias, & iuxta intentionem vouentium, & acceptantium, nec tantùm vt professio est, sed etiam vt talis professio est. Et hoc confirmant verba Concilij Tridentini dict. cap. 1. ita intelligenda: *Si enim illa, quæ bases sunt, & fundamenta totius regularis disciplinæ, excidè non fuerint conseruata, totum corruat adisi ium necesse est.* Ratio enim, quam hæc verba continent, cum proportione vim habet in tali religione, secundum suam speciem (vt sic dicam) considerata, non enim debet esse stabile, ac firmum hoc ædificium secundùm generalem rationem tantùm, sed etiam secùdùm propriam; hæc autem euerteretur, si aliquod ex fundamentis eius relaxari posset. Denique quæ de aliis votis dicemus, de hoc à fortiori conuincunt.

XXX. *Arguitur non videri hoc assertū procedere de votis saltem simplicibus prof. sorum Societ.*

De aliis igitur votis simplicibus, quę religiosi Societatis post professionem emittunt, idem dicendū censeo. Sed priùs obiter aduerto, prædictum auctorem inter hęc vota Societatis ponere votum de detegendo ea quæ aliquis per ministerium procurasse repertus fuerit. Sed de hac re nō fit in Societate votum, sed de detegendo eo, qui dignitatem ambiret. Itaque idem de his votis dicimus, quamuis de illis nonnulla esse possit maior ratio dubitandi, nam illa simplicia sunt, & ex hac parte ordinario iure dispensabilia, vnde, cùm non sint peculiariter reseruata, videtur probabile subesse potestati prælati, quia, vt diximus iure cōmuni omnia vota Episcopalia sunt dispensabilia à prælato religionis in suos subditos, omnia autem vota, quæ specialiter reseruata non sunt Pontifici, sunt Episcopalia. Vnde cōfirmatur: nam si religiosi Societatis non essent exēpti à iurisdictione Episcoporum, Episcopi iure suo possent in his votis dispensare, eo ipso quòd reseruata non sunt: ergo, iuxta superius dicta, per exemptionem translatum est hoc ius in prælatos Societatis. Imò, si non fuisset ita translatum, videretur adhuc manere in Episcopis, quia nullo alio iure, vel speciali prohibitione illis sublatum est.

XXXI. Nihilominus pro certo iudico, Generalem non habere in Societate talem potestatem. Quod in primis mihi persuadet communis totius religionis consensus: nam cùm ipsa talem potestatem in se nō agnoscat, neque aliquem eius vsum aliquando vsurpet, imò nec sibi conuenientem iudicet, signum profectò est nec talem potestatem ipsi esse datā, nec intentionis, aut voluntatis eius esse vt Generalis, vel prælati illam habeant. Secundò declaratur ratione, quia hæc potestas nec speciali iure concessa est Societati, in nulla enim Pontificia Bulla est illius mentio, neque in omnibus Societatis constitutionibus: neque etiam communi iure cōcessa est, quia nullum commune ius est, quod de similibus votis loquatur, & quod de cæteris votis Episcopalibus loquitur, non potest rationabiliter ad hæc vota extendi.

XXXII. Et quoniam in hoc vltimo est punctum difficultatis, variis modis illud ostendo. Primò ex principio iuris, quòd sub generali cōcessione non veniūt ea, quæ specialem rationem habent, & difficultatē, quæ proinde non esset aliquis verisimiliter in specie concessurus, sed in his votis est specialis difficultas, & optima ratio, ob quam non sit verisimile sub illa generali concessione cōprehendi, & committi prælato religionis: ergo. Explicatur minor, quia illa vota licèt nō sint absolutè de essentia huius status, sunt tamen valdè propinqua, & quasi propriæ passiones eius, pertinentēq; ad cōsistentiam, & quasi integritatem eius: hæc autem non cōmittuntur prælato, sed supponuntur potiùs tanquam bases huius religionis in suo gradu, vt in cæteris reb. possit prælatorum potestas conuenienter administrari, iuxta ea, quæ ex Concilio Tridentino suprà citauimus.

XXXIII. Secundò declaratur in hunc modum, quia in religioso duplicia vota distingui possunt, quędam dici possunt personæ, alia status: status voco ea vota: quæ ex vi cuiuscunque instituti emittuntur, & exiguntur veluti ad complementum professionis talis status: personæ autem appello ea vota, quę vnusquisq; religiosus suo arbitrio superaddit vltra exigentiam status. Ius ergo commune concedit potestatem prælato ad dispensandum in votis personalibus, seu priuatis religiosorum; non tamen licèt nobis extendere hoc ius ad vota status, & communia religioni: quia nec ratio potestatis, nec vtilitas religionis suffragatur. Vota enim ipsius status quasi complent, & perficiūt proprium onus talis religionis, alia verò personalia vota sunt onera superaddita toti ponderi religionis, & ideo in his posterioribus potestas dispensandi vtilissima, & necessaria est, in prioribus verò, moraliter loquendo, non est vtilis dispensatio, & ideo nec potestas ad illam pęstandam vtilis esset religioni; vnde nec verisimile est illi esse datam. Nam licèt fingatur casus, in quo talis dispensatio posset esse vtilis, adeo est rarus, & difficilis, vt propter illum non fuerit concedenda hæc potestas, neque aperienda via ad multiplicandas huiusmodi dispensationes: manśit ergo hæc potestas in eodem Pontifice qui religionem confirmauit, eamque sub suo patrocinio recepit. Et confirmari potest hæc ratio, quia potestas dispēsandi vota in prælato religionis respectu subditorum non magis extēditur, quàm potestas irritandi, quia hæc est magis intrinseca, vnde eius vsus & vniuersalior, & facilior esse solet: sed prælatus Societatis nō potest hæc vota irritare, vt est certissimum, quia pertinent suo modo ad ipsum statum: ergo nec dispensare in eis potest.

XXXIV. Tertiò declaratur in hunc modum, quia hædispensatio vel dari potest à prælato in toto voto, aut in aliquo actu, vel vsu eius: neutrum dici potest: ergo. Minor quoad priorem partem explicatur: nam dispensare illo modo in voto, est auferre omninò à me votum, & obligationem nō procurandi dignitatem, aut non relaxandi paupertatem. Quòd ergo Præpositus Generalis hoc non possit efficere, inūbitatū apud nos esse debet, quia tunc maximè procedunt rationes factæ, quia ad illam nō spectat soluere propria religionis vincula per sedem Apostolicam approbata, & quodammodo confirmata. Item, quia aliàs posset dispensare simul cum omnib. professis, & secum saltem mediante Confessore; & consequenter posset dispensare cum vno, vel pluribus, aut certè omnibus, qui denuò admittuntur ad professionem, ne illa alia vota simplicia emittant: & similia absurda inferri possunt, de quibus eadem est ratio, quantum attinet ad potestatem, licèt ex parte causæ maior in quibusdam, quàm in aliis requiratur. Quòd si in his potestas est in solo Summo Pontifice, quia pertinent ad substantiam huius religionis secundùm speciem suam, profectò etiam tollere omninò talia vota, vel aliquod eorū à quolibet professo, pertinet ad solum Summum Pontificem, à quo etiam ex defectu causæ rarò potest talis dispensatio concedi.

Poste-

XXXV. Posterior pars minoris haberet locum, si Superior posset dispẽsare cum professo Societatis vt acceptet dignitatem sibi oblatam extra Societatem, etiamsi ei non præcipiatur; vel vt non manifestet ambientem, vel procurantem dignitatem, etiamsi sciat. Et in hoc in primis vix potest occurrere rationabilis causa talis dispensationis: nam si occurrat tanta necessitas, quæ obliget prælatum ad approbandum illud factum, vel omissionem non obstante voto, profectò sufficiet interpretatio quòd tunc votum non obliget, propter graue aliquod periculum, vel quid simile: si autem necessitas tanta non est, vix potest esse sufficiens causa iustæ dispensationis, maximè respectu prælati Societatis, qui maximè tenetur consulere maiori bono spirituali totius Societatis, & singulorum subditorum, ad quod talis dispensatio nihil potest deseruire. Et sanè si S. P. Ignatius intellexisset, Generalem habiturum potestatem ad dispensandum illo modo in voto nõ acceptandi dignitatem, non posuisset vt conditionem necessariam quòd præcipiatur, sed potiùs dixisset, nisi ex facultate, aut iudicio Generalis vt sæpè aliàs dicit; noluit autem hoc iudicio aut voluntati alicuius relinquere, sed illius tantùm, qui possit præcipere, & per præceptum suum extrahat actũ à materia voti.

XXXVI. Præterea est optima ratio, quia ex potestate ordinaria nullus potest dispensare in voto ex parte, qui non potest in totũ: ergo si prælatus non potest dispensare in toto: nec in parte poterit. Antecedens declaratur: nam per delegationem solet aliquando committi dispensatio in vno, vel alio actu voti, vt ad petendum debitum, v.g. licèt non committatur in toto voto. Sicut etiam solet committi potestas commutandi, & non dispensandi: in præsenti autẽ non est facta aliqua delegatio, vt per se constat. Per potestatem autem ordinariam nũquam potest fieri vnum illorum, quin etiam possit dispẽsari aliud, vt facilè constare potest inductione: sicut etiam nemo potest iure ordinario commutare votum, quin possit etiam dispensare. Et ratio est, quia obligatio voti eiusdem rationis est in toto, & in parte, & aliàs potestas ordinaria de se simpliciter cadit in votũ, nisi aliunde limitetur, quæ limitatio in præsenti nulla etiam est: ergo si ordinaria potestas prælatorum Societatis extenditur ad dispensandum hæc vota quoad aliquos actus eorum, etiam extẽdetur ad ipsa secundum se. Et in hoc (vt obiter id adnotemus) est differentia notanda inter dispensationem in voto, & in lege: nam in lege dispensare potest iure ordinario qui non potest illam tollere; in voto autem qui dispensare potest, in eo potest illud tollere. Et ratio differentiæ est, quia lex nõ tollitur per dispẽsationem, sed per abrogationem, qui est actus superioris potestatis; votum autem per dispẽsationem tollitur. Cuius differentiæ potest vlteriùs ratio reddi, quia votum est quasi priuata lex huic tãtùm personæ imposita, & ideo eximere talem personam à tali lege, quod est dispensare, est etiam tollere votum; lex autem est generale præceptũ, quod non tollitur, licèt vnus, vel alius ab illo eximatur, & ideo maior potestas necessaria est ad tollendam legem, quàm ad dispensandum in illa.

XXXVII. Vltimò confirmare possumus hanc resolutionẽ, quia si prælatus Societatis posset in his votis dispẽsare, posset id facere non solùm Generalis, sed etiã Prouincialis, imò & localis Præpositus; quod dicere valdè absurdum est, & nullo modo in ædificationem, sed in destructionem. Sequela patet, quia si admittitur hæc potestas, solùm est propter Generalem potestatem dispensandi in votis non reseruatis; hæc autem potestas quamdiu non limitatur, vel vsus eius prohibetur, tanta est in minori prælato, quanta in maiori, & ita est de facto in præ-



latis Societatis, quia nulla facta est limitatio, quæ nobis innotescat: ergo si Generalis potest, etiam alij possunt. Veritas ergo est, potestatem illam communem dispensandi in votis Episcopalibus non extendi ad hæc vota, quia illa potestas solùm versatur circa vota personæ, non circa vota status, vt declaratum est. Vnde etiam dici possunt, hæc vota status esse reseruata, sicut & ipse status quoad suam immutabilitatem immutabilis est.

XXXVIII. *Primum corollar. ex veritate comprobata, pro voto substantiali Scholarium Societatis.*

Quo ex fundamento seu ratione, inferre possumus primò, vota Scholarium, vel coadiutorum Societatis, licèt simplicia sint, potius reseruata, quàm Episcopalia dici posse, nullus enim Episcopus potest in eis se intromittere, vt Greg. XIII. definiuit: & optima ratio, præter Pontificis decretum est, quia illa vota non sunt communia & vulgaria (vt sic dicam) sed sunt vota status religiosi, & per Pontificẽ confirmati, & exempti. Quamuis autem prædicta vota simplicia professorum Societatis non ita formaliter ac primò constituant religiosum statum sicut vota Scholarium, sunt tamen suo modo per se annexa perfectiori statui, & ad quandam illius consummationem necessaria, & ideo imitantur naturam eius, sicut accessorium imitatur principale. Ex quo etiam infero, promissionem illam, seu votum ingrediendi Societatem, quod emittit scholaris approbatus Societatis, esse indispensabile tam per Episcopos, quàm per eiusdem religionis prælatos, sicut vota & status religiosus, quibus illud votum connectitur, indispensabilia sunt: quamuis enim alio modo auferri, seu irritari possint, non tamen dispensari, & perseuerante illo statu, fieri non potest quin promissio illa & obligatio eius integra maneat, quamuis executio ex voluntate Superioris pendeat.

*Secundum corollar. pro eorundem voto ingrediendi Societatem.*

XXXIX. *Tertium Corollar. pro voto clausuræ, & abstinendi à carnib. &c.*

Sequitur præterea ex dicta resolutione, idem dicendum esse de quocunque statu religioso habente votũ aliquod ex peculiari ratione talis status præter tria vota communia, nam tale votum indispẽsabile est per prælatos religionis, propter rationes factas, quæ generaliter procedunt ex natura status religiosi, & conditione talis voti; & ideo punctum hoc non reseruauimus in peculiarem tractatum de Societate, quia de se commune est. Ita ergo censeo de monialibus Sanctæ Claræ, quoad votum clausuræ, non enim possunt in illo dispensare prælati minores, quia non possunt votum illud, vel obligationem eius auferre. Idem est de voto non comedendi carnes, quod religiosi Minimi emittunt: nam per eorum Superiores tolli, seu dispensari non potest ob easdem rationes. Nec refert quòd prælatus possit aliquando dare licentiam egrediẽdi, aut comedendi, &c. nam suppositio voto, hoc tantum fieri poterit vel interpretando casum esse talem, in quo votum non obliget, quod non est dispensare, vt in tractatu de voto lib. 6. c. 9. dixi; vel subtrahẽdo materiam voti, quia nimirum in ipso voto emittendo vel expressè, vel secundùm regulam includitur cõditio non faciendi hoc, vel illud, nisi approbãte, vel ordinante Superiore: tunc enim dum ipse ordinat, vel dat facultatem, non dispensat, sed facit vt cesset materia voti. Hac autem integra manente, indispẽsabilia esse existimo talia vota per inferiores prælatos, etiam per Episcopos, quia ex vi status, cui sunt annexa, sunt alterius ordinis, & habent quasi peculiarem modum, reseruationis, vt explicatum est.

Secundò dicẽdum est de obligationibus religionis sub mortali ex Regula, vt num. 28. notabamus; quæ meritò dici possunt pertinere aliquo modo ad substantiam religionis, cùm suo modo pertineant ad substantiam vitæ spiritualis in tali religione. Quin potiùs aliqua, quæ nec vouentur, nec illo modo præcipiuntur, in aliqua religione reputantur de

*Secunda Assertio graues obligationes dici posse substantiales Religioni in qua dantur.*

substantia eius: sicut in Societate in Congregat. 5. generali, can. 17. declaratum est, aliqua esse substantialia huius instituti, quamuis sub culpæ obligatione imposita non sint, vt reddere rationem conscientiæ suæ Superiori, & alia, quæ ibi numerantur: sicut etiam inter Carthusianos abstinentia à carnibus censetur valde substantialis, licèt probabilius fortè sit non cadere sub obligatione mortalis culpæ, vt alibi disseritur. Cùm enim vnusquisque status religionis tendat ad perfectionem secundùm propriũ scopum ac finem suum, & per certa ac definita media, meritò dici possent substantialia tali religioni ea, quæ sunt ita intrinseca, vel necessaria ad talẽ finem, sine quibus non potest talis religio moraliter conseruari, & tendere ad perfectionem secundùm modum suum. Nam tria vota ideo dicuntur substantialia statui religionis vt sic, quia sunt media moraliter necessaria ad perfectionem vt sic, absolutè namque (licèt rarissime) perfecti homines dari possunt non religiosi, vt olim Patriarchæ & alij in lege gratiæ: ergo seruata proportione in tali, vel tali religione illa erunt de substantia talis status, quę ad proprium finem eius fuerint moraliter necessaria, præsertim quando illis sublatis, vix, aut difficulter dari potest perfectio charitatis in tali statu, regulariter loquendo: & huiusmodi sunt in Societate ea, quæ in prædicta congregatione declarata sunt, vt, Deo dante, expendemus in tract. 10. lib. 10. c. 6.

XLI. Hinc vlteriùs assero, in hæc, quatenus substantialia sunt religioni, non cadere dispensationẽ, neque potestatem prælatorum ad hanc materiam secundùm hanc rationem spectatam extendi; & cum hoc nihilominus stare, vt in particulari possit in huiusmodi obseruantias, vel præcepta cadere dispensatio. Prior pars patet ex illo principio sumpto ex Concilio Trid. *substãtialia religionis, vt talia sunt immutabilia esse*, saltem per potestatem intrinsecam ipsius religionis: quod nos ostendimus cum proportione de singulis religionibus, & de substantialibus vnicuique esse intelligendum. Ratio etiam moralis id postulat, quia talis potestas non esset ad ædificationem, sed ad destructionem. Altera verò pars cõstat ex vsu, & quia talis dispensatio sæpè est moraliter necessaria. Vnde ad concordiam & intelligentiã vtriusque partis, aduertere oportet, nõ omnia, quæ absolutè & simpliciter sumpta, sunt substantialia religioni, in particulari quoad singulas personas, vel singulos actus earum esse ita substantialia: vt v. g. in Societate substantiale est, id est, moraliter necessarium, ad perfectionem eius, vt conscientiæ inferiorum notæ sint Superiori, & consequenter vt ipsi reddant rationem earum, quia non potest illa notitia moraliter, ac religiosè aliter obtineri. Non poterit ergo Generalis, vel aliquis prælatus Societatis in huiusmodi regula, vel institutione ita dispensare, vt in Societate non seruetur, vel vlla ratio, aut cura illius habeatur, nã hæc esset dissipatio, non dispensatio, & illa esset propria relaxatio in re substantiali, vt talis est. Nihilominus tamen hæc ipsamet obseruantia reddendi rationem cõscientiæ in vna persona in particulari propter probitatẽ eius, & magnam existimationem de illius prudẽtia, &c. potest non esse necessaria, neque ad bonum eius, neque aliorum, & ideo licèt cùm ea dispensetur, nõ erit dispensatio in substantialibus instituti: quia illa obseruantia licèt in toto corpore religionis sit substantialis, nõ tamen vt applicata ad singula mẽbra. Hinc autem rectè fit, dispensationem in his obseruantiis grauioribus, & quæ ad substantiam alicuius instituti ex natura sua, vel ex declaratione eius pertinere cẽsentur, difficiliorem esse debere, etiam cùm in particulari fiunt, ita vt moraliter satis constet, inde non minui substantialem obseruantiã religionis. In aliis verò regulis, vel cæremoniis, vel actibus virtutum facilius potest concedi dispensatio, imò aliquando dari posset non tantùm vni vel alteri in particulari, sed etiam toti religioni ab eo, qui potestatem habet in totam religionem. Semper tamen necessaria est causa proportionata, nam hęc in omni iusta dispensatione postulatur.

Quæri autem hìc potest, an dispensatio data à prælato sine causa iusta, sit valida, quãuis ipse peccet dando: ita enim solet esse valida dispẽsatio malè concessa in humano iure. Dico tamen, nõ esse validam, nec reddere subditum tutum in conscientia. Ratio est, quia dispensatio in lege Superioris sine causa data ab inferiori, est nulla; prælatus autem religionis dispensans in præceptis, aut regula religionis, dispensat in lege Superioris: ergo dispensatio eius sine causa data, est nulla. Minor manifesta est in Superioribus localibus, & Prouincialibus, ac Generalibus, quia ipsi non sunt legislatores: nam propriæ leges, id est, stabiles, ac perpetuæ non solent committi eiusmodi prælatis, sed Capitulis Generalibus, vel Prouincialibus respectiuè, iuxta varia statuta religionũ, quæ Capitula sunt supra eosdem prælatos, etiam cum proportione comparatione facta: ergo dum illi dispensant in constitutionibus religionis, dispensant in lege Superioris, ac proinde non valet dispensatio sine causa data. Ex quo discursu intelligitur assertionem maximè habere locum in constitutionibus totius religionis, quæ sunt firmatæ maiori auctoritate, quàm sit in aliquo singulari prælato, etiamsi Generalis sit: nam si generalis ipsa congregatio cum aliquo particulari dispenset, valida erit dispensatio, etiamsi fortasse sine causa data sit, quia tunc non procedit ratio facta, & alia ratio nullitatis per se non occurrit. Secus autem esset, si dispensatio fieret in præcepto Pontificio, vel in constitutione *specialiter* confirmata à Papa, vt perinde habeatur ac si ab ipso esset facta, quia iam tunc dispensatio esset in lege Superioris. Similiter vbi Capitulum Prouinciale veras leges pro sua prouincia facere potest, si idem Capitulum in aliqua dispenset sine causa, per se loquendo valida erit dispensatio, quia dispensat in lege sua, vel sui æqualis. Dispensatio etiam data à Generali in lege lata à Capitulo prouinciali, ex communi iure, & ratione talis muneris valida est, quia est à maiori prælato, nisi eius potestas per constitutiones religionis sit mutata. Item, si Generalis (& eadem est proportio de Prouinciali) dispenset in sua ordinatione, vel præcepto, quod non est propriè lex, valida erit dispensatio, quia in proprio præcepto dispensat. Denique cum dispensatio hæc cadere possit tam in præceptum obligans in cõscientia, quàm in regulam obligantem solum ad melius esse, cũ proportione ad vtrumque applicandum est quod dicimus de valore, aut nullitate dispensationis: nam, si est valida, tollit obligationem in conscientia, vel in ratione maioris perfectionis pro ratione legis, vel regulæ.

Quòd si talis lex habeat adiunctam pœnam ipso facto incurrendam, vt censuram aliquam, si dispensatio non fuit valida quoad vim directiuam legis, planè non impediet quominus talis pœna incurratur: quia si dispensans non potuit auferre vim legis Superioris, quoad vim directiuam, nec quoad actiuam potuit. Item, quia si dispensatio fuit inualida, subditus æque contumax est, & inobediens. Intelligo autem *per se*, nam ex ignorantia facile poterit subditus excusari vel omninò à culpa, vel saltem à pertinacia requisita ad talem censuram: auctoritas enim prælati dispensantis facit sæpè talem ignorantiam probabilem, vel saltem multum excusabilem, vbi non interuenit malitia, sed simplex subditi fides.

Vbi autem pœna non est ipso facto imposita, sed

Quid de pœna inferenda.

sed ferenda, faciliùs interueniet excusatio, nam à nullo inferiori prælato poterit talis pœna imponi, quia nullus inferior potest damnare quod Superioris auctoritate, & voluntate factum est. Nec etiá ipsemet dispẽsans poterit rationabiliter illud factũ punire, quando subditus ipsum non decepit, nec ei vim intulit, quia ipsemet indebitè dispensando fuit occasio illius transgressionis. At verò maior prælatus meritò puniet transgressorem illum, dummodò adeò sit euidens iniustitia, & defectus dispensationis, vt non possit subditus excusari, nam in casu aliquo modo dubio non est damnandus subditus, cùm alias debeat pro suo prælato præsumere. At quando res est clara, sicut non excusatur à culpa, etiam in exteriori foro, ita nec à pœna: ergo cùm in superiori prælato, sit sufficiens iurisdictio, poterit illam exequi. De æquali verò successore res est magis dubia, quia videtur habere sufficientem iurisdictionem, & non impeditam, cùm ipse non fuerit auctor talis dispensationis. Nihilominus probabilius puto oppositum: quia esto dispẽsatio fuerit iniusta, tamen æqualis non potest in exteriori foro de illius iniustitia cognoscere, neque illam damnare: ergo nec punire quidquid auctoritate illius factum est.

XLV. Dispensatio alicuius prælati magis vel minus longè differt.

Vltimò in hoc puncto aduerto quod suprà tetigi, aliud esse dispensare, aliud licentiam dare: cùm enim Superior dat facultatem religioso ad faciendam eleemosynam, non dispensat: sic ergo in nonnullis constitutionibus, vel regulis contingit, cùm enim dat licentiam ingrediẽdi cubiculum alterius, vel exeundi domo, & similia, propriè non dispensat. Et ratio est, quia illa opera non sunt simpliciter prohibita per leges religionis, sed ne fiant sine licentia; & ideo quando ita fiunt, non ex dispensatione fiunt, sed ex concessione ipsiusmet regulæ, tunc ergo licentia non est necessaria vt dispensatio fiat, sed vt compleatur materia legis, seu modus operãdi per legem postulatus. Cùm ergo dicimus, dispensationem religiosam etiam in hac materia, vt sit iusta, vel etiam valida, non oportet hoc extendere ad omnem licentiam, quin potiùs ad honestatem talis actus sufficit Superioris cõsensus bona fide ac simpliciter obtentus, quia solùm requiritur vt cõditio necessaria ex parte materiæ. Imò etiam vt talis facultas licitè detur, non semper necessaria est specialis causa, sed sufficit, vt in illo opere hîc, & nunc, nihil sit incommodi, & quòd posit à subdito honestè fieri quocunque titulo, etiam ob honestam animi, vel corporis recreationem, & sæpè Superior licitè has facultates cõcedit, ne nimis austerus videatur, cùm tamen ad licitas dispensationes hoc non sufficiat, nisi propria, & specialis causa interueniat.

XLVI. Et fortasse iuxta hanc doctrinam intelligẽda est quædam concessio Pij II. facta Minoribus, quæ in specie verborum obscura est, eius verò intelligentia poterit ad multa similia seruire. Concessit ergo ille Pontifex Ordini Minorum, *vt prælati possint annuere, seu dispensare cum subditis debilibus, & infirmis, quæ non sunt contraria Regulæ*. In quibus verbis videtur esse quædam implicatio in adiectis: nam si dispensatio non est in his, quæ sunt contra regulam, ad quid necessaria est? vel quod priuilegium ibi conceditur? Item, exempla, quæ ibi ponuntur, videntur esse contra regulam Minorum, vt equitare, &c. quomodo ergo dispensatio contra regulam non conceditur, & dispensatio in equitando, hisque similibus conceditur? Dicendum vero est, iuxta distinctionem à nobis datam, quædam esse, quæ simpliciter, & absolutè prohibentur per regulam, vt, v. g. habere proprium tam in communi, quàm in particulari, &c. & hæc dicuntur esse simpliciter contra regulam, & quoad hæc non conceditur in illo priuilegio dispensatio in regula: alia verò sunt, quæ non absolutè prohibentur, sed cum limitatione, scilicet, vt nõ fiant sine facultate, vel etiam sine vrgente necessitate. Et hæc non sunt simpliciter contra regulam quoad substantiam, sed quoad modũ, quando vltra præscriptam conditionem fiunt: in his ergo conceditur illa dispensatio, quæ, vt aliquid conferat, seu operetur, tribuit potestatem dandi hanc facultatem, vel licentiam cum minori causa, seu necessitate, quàm rigor regulæ postularet. Atque ita videntur intellexisse illam cõcessionem expositores eiusdẽ ordinis. Ex illa ergo nos elicimus, ea, quæ non simpliciter prohibentur, nec sub votũ cadunt, non esse propriè ex substantialibus, in quibus dispensatio non cadit. Colligimus etiam, in his, quæ ex facultate Superioris licent, non habere rationem dispensationis concessionem facultatis ex ordinaria prouidentia, & quasi ratione muneris debitam, sed tunc solùm, quando aliqua maior benignitas, aut liberalitas fit ex peculiari causa, vel potestate. Speciale verò dubium hic supererat, an habitus delatio, & habitatio intra claustrum sint ex his, quæ per prælatos religionis dispensari possunt. Sed hoc tractabitur commodius infra lib. 3. c. 7. disputando de mutatione status religiosi: & ideo hæc sufficiunt de materia, ad quam hæc potestas extenditur.

## CAPVT XIII.

### *Quibus Prælatis, & qua ratione potestas dispensandi cum suis subditis concessa sit.*

SVpereſt vt de alio puncto principali in c. præcedenti proposito dicamus; in quibus scilicet prælatis sit hæc potestas. Sunt enim in religionibus prælati supremi, medij, & infimi, vt suprà exposuimus: quibus ergo illorum datur hæc potestas? vel quanta vnicuique? In qua re generalis regula Doctorum est, vnumquemque prælatum religiosum id tantũ posse in hac materia dispensationum, quod à iure, vel priuilegio, & regula ei concessum est. ita Innoc. in c. 2. de eo, qui furt. ordines suscepit, & in c. vlt. de postulat. prælat. Abbas, Anton. & communis in *c. at si clerici. §. de adulteriis*. de iudic. Syluester verb. *Dispensatio*. n. 10. Et ratio est, quia hi prælati non habent de se hanc iurisdictionem: ergo oportet; vt à Pontifice illam recipiant, quia nullus alius potest illam concedere tanquã ordinarius: ergo oportet vt iure cõmuni, vel speciali, seu ex priuilegio illam habeant: quæ duo capita breuiter à nobis explicanda sunt. I.

Circa ius commune aduertere primò oportet, in eo ferè nihil haberi (vt suprà cap. 12. num. 2. etiam notaui) de his prælatis nisi sub nomine Abbatum, qui sunt proximi, & immediati prælati monasteriorum, & sub ea voce comprehendi reliquos Superiores religionum habentes simile munus quoad iurisdictionem, quãuis diuersis nominibus appellentur. Vnde fit, hanc potestatem quatenus ex vi iuris communis habetur, omnibus veris prælatis regularibus conuenire respectiuè, id est, vnicuique in suo quasi territorio, nisi per speciale ius alicuius religionis limitata sit. Quod, vt ampliùs explicetur, aduerto secundò, dupliciter posse hanc potestatem concedi iure cõmuni. Primò per specialem concessionem, vel declarationem. Secundò per generalem concessionẽ iurisdictionis quasi Episcopalis. Priori modo Sylu. verb. *Dispensatio*. q. 14. cum Angelo eodẽ verbo, n. 8. decem casus promittunt ex iure cõmuni, in quibus potest Abbas cum subditis dispensare, postea verò & nouem tantũ numerant, & inter eos septimus, & nonus neque inter se condistincti sunt, nec continent casus speciales, sed generalem doctrinam de potestate dispensandi in regula, vel obseruantiis regularibus, quã superiori c. tradidimus, & ex- II.

& expendimus. Octauus autem casus est circa dispensationem irregularitatis, de qua nos ex professo diximus in t. 5. disp. 42. de Irregularitate, sect. 3. casu 8. & latiùs disp. 31. de Suspensione sect. 1. Vbi ostendi in c. *cum illorum*. de sent. excommunic. sermonem esse de suspensione, non de propria irregularitate: atque ita facultatem in eo textu datam magis esse ad absoluendum, quàm ad dispẽsandum. Alij verò sex primi casus, quos dicti auctores numerant, nõ pertinent propriè ad potestatem dispensandi, vt, per illos breuiter discurrendo, facilè constabit. Et similis casus potest à nobis addi ex cap. *cum H.* de eo, qui furtiuè ord. suscep. vbi in fauorem religionis conceditur Abbati potestas dispensandi cum eo, qui furtiuè ordines suscepit, de quo impedimento, an sit suspensio, vel irregularitas, & consequenter de facultate data in illo textu in tomo citato satis diximus. Primus ergo casus est, dispensare cũ nouitio, vt ad sacros ordines promoueatur ex c. *Monachum*. d. 77. sed nouitius vt ordinetur, non indiget speciali dispensatione, cùm nullum impedimentum, vel irregularitatem habeat, vt alibi ostensum est. Et in dicto textu de hoc non conceditur dispensatio, sed de interstitiorum tempore, vt breuius in nouitio fit in fauorem religionis. Et hæc ipsa dispensatio nõ committitur prælato, sed fit per ipsum ius, quamuis hodie quoad hanc partem reuocatum sit per Concilium Tridentinum. Addo, in epistola 1. Gelasij nõ haberi verba illa, *Monachus nouitius*, sed solum illa, *Si quis de religioso proposito*. Vnde ego valde dubito, an etiam secundum illud ius dispensatio illa ad nouitios extenderetur.

III. Secundus casus est, dispensare cum apostata à religione, vt posit ad ordines promoueri. ex c. vlt. d. 50. Sed ibi nulla talis potestas datur prælato, solaq; hæc verba apponuntur, *Quem etiam subemus ad clericatus officium non admitti*. Vnde, si illa esset irregularitas, potiùs dicendum esset, prælatum non posse dispensare in illa. Sed videtur Syluester motus per argumentum à contrario ex c. vlt. de Apostatis, vbi de religioso apostata, qui ante reditum ad religionem ordinatur, dicitur, non posse ministrare sine dispẽsatione Papæ. quia ergo hęc reseruatio non additur in alio textu, colligi, ibi dispensationem esse concessam prælato. Sed non est bona collectio: nam in posteriori textu pœna imposita, non est irregularitas, sed censura suspensionis, quæ si non reseruaretur, eo ipso fuisset concessa, iuxta c. *super*. de sent. excommun. Hæc autem regula non habet locum in irregularitate, vt aliàs dixi, & ideo si in priori capite fuisset posita irregularitas simpliciter, ex vi illius iuris non posset Abbas in ea dispensare. Verius tamen est, ibi non poni: irregularitatem absolutè, sed quasi conditionatam, donec, pœnitentia peracta, ad religiosum statum redeatur; & tunc nec datur prælato potestas dispensandi, nec est necessaria dispensatio, sed ipso facto finitur irregularitas, sicut in aliis irregularitatibus sæpè contingit. Atque idẽ est de tertio casu dispensandi ad ordines cum illegitimo, ex c. 1. de filiis presbyter. Veruntamen ibi etiam non datur potestas dispensandi, sed ipso iure tollitur tale impedimentum, facta professione, vt aliàs diximus.

IV. Quartũ casum sumit ex Clement. 1. §. *sane*. de statu monachorum, de potestate dispensandi cũ monacho, vt vltra mensem differat communionem. Sed illa nec est propria dispensatio, sed iudicium quoddam, & quasi authentica sentẽtia: nec soli Abbati committitur, sed etiam confessori, & Priori, verba enim textus sunt, *Dominica mensis cuiuslibet in monasterijs semper communicent, nisi forte ex causa, quam Abbas, Priori, aut Pœnitentiarius monasteriorum non d finant intimari, eorumque iudicio, vel abstineant, vel accedant*. Simile afferre possumus ex capit. *omnis vtriusque sexus*. de pœnitent. & remiss. vbi etiam in præcepto Ecclesiastico communicandi in Paschate additur illa conditio, *Nisi forte à proprijs sacerdotibus consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab huiusmodi præceptione iusserit abstinendum*. vbi non conceditur potestas dispensandi, sed declaratur materia, & conditio sub qua tale præceptum imponitur. Ad quem ferè modum suprà c. præced. n. 45. distinguebamus, dare facultatem, non semper esse dispensare: ita enim in præsenti dare consilium, vel iudicium circa dilationem communionis ex rationabili causa, non est re vera dispensare.

Atque idem ferè cẽseo de quinto casu, quem ponit Syluester de facultate, quam potest dare Abbas monacho, vt sit capellanus Ecclesiæ parochialis, cũsentiente Episcopo, ex c. 1. dist. 58. & c. *doctos*. cum aliis, 16. q. 1. Sed hoc etiam non pertinet ad potestatẽ dispensandi, sed ad subordinationem, quam religiosus debet prælato suo. Duo enim illa iura intendunt declarare, & ordinare: vnum est, monachum si fit ordinatus sacerdos, non esse incapacem, vel impeditum ex eo quòd monachus est, quominus animarum ministeria exercere possit; & hoc præcipuè agitur in dict. c. *doctos*. Secundum est, nihilominus non esse religiosum assumendum ad hæc ministeria sine consensu prælati, sicut etiam non potest intromitti sine voluntate Episcopi, vel Papæ. & hoc agitur in dict. c. 1. & aliis multis. Sicut etiam in c. eiusdem dist. 58. dicitur, monachum non posse ordinari ab Episcopo sine licentia sui Abbatis; licentia autem ad suscipiendos ordines, non est propriè dispensatio, quia non est alicuius regulæ relaxatio, sed est aliud genus gratiæ, vel facultatis. Ita ergo facultas ministrandi in Ecclesia Parochiali, non est dispensatio, sed facultas quædam, vel etiam præceptum, quod interdum potest prælatus suo subdito imponere. Quantum verò extendi possit facultas, quam prælatus potest religioso dare ad regendam aliquam Ecclesiam parochialem, & an possit illam concedere perpetuam, manendo scilicet semper extra claustrum, & an extendi possit ad obtinendum Ecclesiasticum beneficium, dicemus infrà lib. 3. c. 19. tractando de mutatione status religiosi. V.

Eiusdem rationis existimo esse facultatem, quã Abbas potest dare monacho ad ædificandam cellulam à congregatione monasterij separatam: quã dicti auctores sexto loco numerant, ex c. *nullus*. 18. q. 1. & c. *Monachum*. 20. q. 4. Nam illa etiam facultas non habet rationem dispensationis, sed cuiusdam obedientiæ ex parte subditi, & debiti reginiinis ex parte prælati: maximè si illa facultas extra monasterij sepra non extendatur, vt in dict. c. *Monachum*, præscribitur: an verò possit prælatus religionis dare subdito facultatem transeundi à vita cœnobitica, ad solitariam, vel manendo sub eadem regula, & obedientia, vel mutando illam, dicemus infra tractando de mutatione status religiosi. Igitur de hac potestate etiam respectu Abbatum, & à fortiori respectu quorumcunque prælatorum conuentualiũ, nihil ferè habemus in particulari iure canonico præscriptum, præterid, quod in c. *ad monasterium*. innuatur de dispensatione circa obseruantias regulares, quod in superiori cap. satis explicatum est: alia enim iura, quæ à Syluestro, & aliis ad hoc citantur, parum fine dubio ad rem faciunt. VI.

Superest ergo alter modus n. 2. positus colligendi hanc potestatem dispensandi ex iure communi, per aliud principium, seu generalem regulam, quatenus ex illo habemus hos prælatos habere iurisdictionem quasi Episcopalem: nam inde videtur sequi, quẽlibet ex illis habere totam potestatem, quæ ratione iurisdictionis Episcopalis ad regulare statũ applicatæ haberi potest. Sed in hoc oportet aduertere, aliter loquendum esse de his Abbatibus pro eo tempo- VII.

*Qualem potestatem, & vnde habuerint olim Prælati non exempti ad dispensandum.*

tempore, quo erant subditi Episcopis; & aliter de Prælatis exemptis. Nam in priori statu, seu tempore nihil reuera poterant, nisi quod intrinsecè, & ex natura rei status eorum postulabat vel expressè illis in iure concedebatur. Ad quod explicandum recolo duplicem illam potestatem, quam diximus esse in Prælatis religionis, dominatiuam, & iurisdictionis: huic enim duplici potestati, duplex etiam dispensatio correspondere potest, dominij scilicet, & iurisdictionis. Nam sicut ex parte subditi duplex est ratio subiectionis, scilicet, traditio voto obedientiæ confirmata, & iurisdictio; ita etiam in Prælato duplex est ratio præcipiendi, & vtrique respondet propria potestas dispensandi, namvnusquisque eo modo, quo potest præcipere, potest etiam in suo præcepto dispensare. Vnde etiam in antiquis Præfectis regularium, qui propriam & Ecclesiasticam iurisdictionem non habebant, inerat potestas aliqua dispensandi, illa verò extendi non poterat ad leges Ecclesiasticas, vel effectus ab illis manantes: quia sicut hi sunt effectus iurisdictionis Ecclesiasticæ, ita per illam solam immutari possunt. Et eadem ratione non poterat versari circa votorum quoad dispensationem; quia potestas dispensandi in votis est iurisdictionis, & supernaturalis, vt suprà vidimus, quæ in illis Præfectis non erat, vt supponimus. Solùm ergo versari poterat illa potestas circa obseruantias regulares, vt ex antiquis regulis etiam colligitur, Basilij, Augustini, Benedicti, &c. Et facile declaratur considerando originem illius potestatis; nascitur enim ab ipsismet subditis, & ex mutua conuentione inter ipsos, & religionem: nam sub hac veluti conditione se committunt religioni ac Prælato eius, vt ab ipso possint ad onera religionis vel obligari, vel ab eis dispensari; quia verò tota hæc institutio religiosa pēdebat à voluntate, & approbatione Episcoporum, ideo hæc ipsamet potestas poterat ab ipsis Episcopis limitari, dispensationes aliquas in obseruantijs etiam religiosis sibi reseruando, quia apud eos erat maior potestas non solùm ratione iurisdictionis, sed etiam ratione voti, vt suprà ostensum est. Et ad hunc modum potest esse nunc in Abbatissis, aut Prioriisis aliqua potestas dispēsatiua, iuxta earum institutа, & permissiones suorum Prælatorum. Idemque dicendum est de religionibus, vel monasterijs virorum subiectis Episcopis, etiamsi propriā iurisdictionem non habeant, vt si inter eos clerici ordinati non sint, nam in illis sicut esse potest præfectura, ita etiā hoc genus potestatis, iuxta Episcopi determinationem. Nam de tali potestate, aut statu ita præcisè spectato, hæc regula assignari potest, vt quidquid iuxta modum instituti, professionis, ac regulæ in obseruantijs regularibus dispensabile est, posse per Præfectū regularē dispensari, nisi ab Episcopo prohibeatur; quæ satis ex dictis declarata est.

VIII. *Tale potestatem non habent Prælati non exempti ad dispensatiua.*

Solùm in hoc puncto aduerto, actum huius potestatis videri plus participare de ratione irritationis, vel simplicis facultatis, quàm dispensationis, quia per hanc potestatem non videtur auferri obligatio, nisi faciendo aliquam mutationem ex parte materiæ, vel apponendo conditionem, qua posita, cessat obligatio præcepti, vt suprà dicebamus de simplici facultate, & cernitur in votis: nam hi etiam religionum Præfecti possunt vota subditorum irritare, cùm tamen non possent dispensare. Veruntamen, licèt quæstio de nomine sit, magis propriè potest hic seruari nomen & ratio dispensationis: nam regula talis religionis suam habet rationem legis, à cuius obligatione, siue coactiua, siue directiua, potest Præfectus ex vi sui muneris aliquem eximere, nulla facta mutatione in materia, sed immediatè ac per se tollendo obligationem, etiamsi regula absolute præcipiat, vel prohibeat, nulla adiuncta conditione, interuenit ergo ibi propriæ ratio dispensationis. Item, potest generalis Præfectus religionis generale aliquod præceptum suis subditis imponere, & deinde potest aliquem eximere modo suprà dicto, & non tantùm declarando, non esse obligatum, sed auferendo obligationem, quam posset conseruare: ibi ergo etiam interuenit modus dispensationis. Neque est simile de voto, nam illius obligatio est diuina, & naturalis, pendetq; ex eius relaxatione per se, vel per dispensatorem à se deputatum: ab altero autem homine pendere non potest, nisi quatenus vel materia voti, vel consensus permittentis ab eius voluntate pendet: regularis autem obligatio, secluſa iurisdictione, manat ex hominum pacto, & promissione inter se, & ideo ab eisdem dari potuit potestas tollendi illam. Et quanuis ablatio huius obligationis respectu eius personæ, cui conceditur, sit veluti abrogatio præcepti illi impositi; tamē respectu regulæ, seu præcepti generalis, meritò appellatur dispensatio.

IX.

Hæc igitur sola potestas est intrinseca statui religioso, & ideo illa de se integra est, etiam nunc in quocunque religioso Prælato, siue vniuersali, siue locali, nisi maior Prælatus aliquid sibi specialiter reseruauerit, sicut de Episcopo in num. 7. dictum est: nam ipsamet institutio religiosa hanc conditionem postulat, & ideo superioribus Prælatis hanc confert potestatem. Hæc autem potestas & confirmata, & aucta est per iurisdictionem Ecclesiasticam Præpositis regularibus superadditam. Nam per hanc iurisdictionem noua potestas dispensandi data est, quæ versari potest circa omnes materias suprà cap. præcedenti declaratas, & specialiter circa statuta, vel præcepta regularia, quatenus iam non solùm procedunt ex paterna seu dominatiua potestate, & sunt leges (vt sic dicam) conuentionales, sed etiam ex potestate iurisdictionis, & Prælationis, & sunt leges simpliciter, & in omni proprietate.

X. *Eam potestatem non habent Prælati non exempti, ium non sint quasi Episcopi subditorum.*

De hac autem iurisdictione quoad Abbates, vel Prælatos non exemptos à iurisdictione Episcoporum, nihil dicere possumus ex vi illius principij de iurisdictione Episcopali, quia his Abbatibus nullibi legimus esse generatim concessam generalem potestatem quasi Episcopalem, neque erat conueniens statui eorum, cùm essent sub immediata iurisdictione Episcoporum. Vnde in antiquis canonibus Decretorum, & quinque librorum Decretalium, quia nondum erat adeò extensa, & multiplicata hæc exemptio religionum, nulla ferè fit mentio iurisdictionis Episcopalis horum Abbatum, quia cùm illam haberent eo tempore Episcopi, nōdum erat illis communicata iure ordinario. Neque obstat, quod de Abbate dicitur in c. *nullam*. 18. q. 2. ad Abbatem totam potestatem pertinere. ex quibus verbis solent multa Canonistę colligere de hac potestate Abbatum, vt videre licet in Nauar. Comment. 3. de reg. n. 4. & alijs, quos ipse refert. Dicendum est enim, ibi non loqui Pontificem de propria potestate iurisdictionis Ecclesiasticæ, sed de potestate dominatiua, seu paterna, quam habet Abbas ex vi talis religiosi status, vt constat ex contextu, & in superioribus tactum est.

XI. *Neque illam habent ex iure communi.*

De his ergo Abbatibus, seu Prælatis non exemptis dicendum est, ex vi sui muneris, seu ex concessione iuris nullam habere iurisdictionem ad dispēsandum in votis, præceptis, aut impedimentis Ecclesiasticis, generatim loquendo. Probatur, quia hoc pertinet ad iurisdictionem Episcopalem, quam ipsi non habebant. Dixi autem, *generatim loquendo*, quia excipiendi sunt casus speciales in iure expressi, si qui fortasse fuerint, vt à n. 2. tractatum est. Dixi etiam, *ex concessione iuris*, quia ex cōcessione Episcopi poterūt Abbates habere hanc iurisdictionem, quia,

cùm essent superiores Prælati ordinarie, poterant illam communicare, & quasi vicarios suos illos constituere. Tunc autem illa iurisdictio in his Prælatis videri potest tantum delegata, quia non conuenit his Abbatibus ex vi muneris, sed ex concessione Episcopi. Et fortasse regulariter ita est. Existimo tamen, potuisse tunc Episcopos, eo modo, quo ad illos spectabat approbatio & institutio religionum in suis Episcopatibus, instituere munus, & Prælationē Abbatis cum ordinaria iurisdictione ad dispensandum in prædictis materijs, iuxta mensuram aliquam ab ipsis præscribendam: hoc enim non videtur excedere potestatem Episcoporum, quandiu eam sibi Apostolica Sedes non reseruauit. Qualis autem fuerit in hoc antiqua institutio monachorum, mihi non constat. Postquam autem Pontifex sibi reseruauit confirmationem, & approbationem religionum, in nullo Prælato religioso inuenitur hæc iurisdictio ad dispensandum vt ordinaria, nisi eam habeat à Summo Pontifice: nam si religio sit exempta, eo ipso habet iurisdictionem à Papa; si autem exempta non sit regulariter, non habent Præfecti eius hanc iurisdictionem, sed quantum Episcopus superior concedere vult.

*Poterunt tamen habere ex iure suorum Episcoporum.*

*Hodie nulla religio eam habet ordinariam, nisi à Papa.*

XII. Atque hinc vlterius concluditur, potissimum inueniri hanc iurisdictionem in Prælatis regularibus exemptis, & in suo ordine supremis, id est, immediate Summo Pontifici subiectis. Probatur, quia illi omnes sustinent locum, & munus Episcoporum respectu suorum subditorum. Vnde ad hoc non refert, quod talis Prælatus sit vnius loci tantum, vel plurium: nam ratio facta in vtroque æque procedit. Vnde si quis nunc est Abbas exemptus vnius tantum monasterij, non habens alium Prælatum regularem, cui ordinarie subiectus sit, potestatem habet dispensandi Episcopalem, iuxta regulas superius cap. præced. positas, & iuxta specialia priuilegia, si illa habuerit. Idemque à fortiori certum est de Generalibus omnium religionum, vt per se constat. De Prouincialibus autem, quatenus subiecti sunt Generalibus, oritur nonnulla ratio dubitandi, quia habent superiorem Prælatum habentem Episcopalem, & ordinariam iurisdictionem in ipsos, & in omnes subditos eorum cum potestate dispensandi immediate cum omnibus illis: non solet autem in Ecclesia respectu eorundem esse potestas dispensandi Episcopalis infra Summum Pontificem, nisi in vno Episcopo, vel Prælato habente vices eius. Maior autem dubitatio est de Prælatis conuentualibus, quia hi solum videntur esse tanquam proximi Parochi, qui potestatem non habent dispensandi, neque illis videtur necessaria, cùm per Prouinciales possit sufficienter omnibus necessitatibus subueniri.

XIII. In hoc verò puncto seruanda est regula tradita ab Innocentio in cap. 2. de eo, qui furt. ord. suscep. recepta communiter à Doctoribus ibi, & in c. *at si clerici. §. de additis.* de Iudic. & à Syluestro & Angelo, verb. *Dispensatio.* videlicet, vnumquemque Prælatum religiosum eam habere potestatem dispensandi, quæ sibi à iure, vel à regula concessa est. Quæ assertio supponit in his omnibus Prælatis esse aliquam potestatem dispensandi, quę de omnibus, etiam de conuentualibus, vera est. Quod constat sufficienter ex vsu omnium religionum. Item, quia supra ostensum est, hos omnes esse vere Prælatos, & consequenter omnes participare iurisdictionem Episcopalem: ergo eadem ratione participabunt illam quoad potestatem dispensandi, quia non debet esse minor hæc potestas vt fauorabilis, quàm vt rigorosa. Denique, quia hæc potestas pro ratione sui muneris vnicuique ex his Prælatis necessaria est. Et omissis Generalibus, de quibus iam diximus, de Prouincialibus est res certa, quia sunt quasi Episcopi in suis prouincijs. Et (vt difficultati insinuatæ in n. præced. satisfaciamus) specialis necessitas nascitur ex peculiari conditione status religiosi: nam quando religio adeò vniuersalis est, vt per vniuersam Ecclesiam per varias regiones sit dispersa, & ideo est in varias prouincias diuisa, non possunt commode omnes religiosi dispensatione indigentes, ad Generalem recursum habere; sed necessarium fuit hanc potestatem Prouincialibus communicare. Quæ ratio suo etiam modo, licèt non tam vrgente, locum habet in Prælatis conuentualibus, quia necessitas dispensationis sæpe potest esse vrgens, & præsentanea, vel quasi quotidiana, & ideo non debuit pendere semper à Prouinciali, qui interdum & diu, & longe absens est. Accidit, quod hæc potestas dispensandi sæpe est necessaria ad bonum spirituale subditorum; religiosi autem sicut ratione status ad maiorem perfectionem spiritualem obligantur, ita per hęc auxilia debent & frequentius, & facilius adiuuari: est ergo valde consentaneum huic statui, vt Prælati etiam locales hanc habeant potestatem, vt sicut tenentur non tantum salutem, sed etiam perfectionem subditorum procurare, ita etiam possint modis omnibus illos iuuare. Et ideo non repugnat, nec est vllum inconueniens, quòd hæc potestas, etiam in ordine ad eundem actum, seu effectum, sit in multis Prælatis subordinatis inter se, & sub vno Summo Pontifice: tum quia potuit fine dubio hoc modo ab eodem Pontifice concedi, tum etiam, quia tota illa ordinatur ad maius bonum, & ædificationem religiosorum, & in ea seruatur ordo, vt quatenus est in inferiori, semper à superiore dependeat, vt mox dicemus; & ita seruatur pluralitas sine confusione.

Deinde verò assignatur in prædicta assertione communis regula ad cognoscendum gradum, seu quantitatem huius potestatis in vnoquoque exdictis Prælatis, quæ dicitur esse vel ius commune, vel speciale religionis; illam verò regulam ita intelligendam censeo, vt, quantum est ex vi iuris communis, in quolibet illorum sit potestas dispensandi in casibus Episcopalibus, iuxta principium generale supra positum & explicatum cap. præced. à n. 1. vsque ad 9. Ratio est, quia ius commune nullis istorum Prælatorum limitat hanc potestatem: ergo, quantum est ex vi eius, in nullo eorum diminuta est. Præsertim, quia si in aliquibus est diminuta, maxime in conuentualibus Prælatis: at ius commune potiùs his concedit quidquid concedit regularibus Prælatis: quia (vt n. 2. dixi) de his tantum fere semper loquitur, & ex vi iuris communis nihil pertinens ad hoc genus potestatis, his inferioribus Prælatis ademptum est. Relinquitur ergo, vt limitatio talis potestatis, si quæ fuerit in his Prælatis, ex iure speciali vnusquisque religionis sumenda sit.

XIV. *Ius commune regula ad cognoscendum gradum potestatis in Prælatis.*

*Ius commune nullis istorum limitat.*

*Ius commune potiùs concedit quidquid concedit regularibus.*

Vnde hanc regulam, pro concessione dictæ potestatis ex vi iuris specialis constituo, vnumquemque Prælatum regularem posse dispensare cum suis subditis in omnibus, quæ in regula reseruata non sunt superiori Prælato, ita vt quidquid non est prohibitum, censeatur concessum. Probatur, quia ex vi Prælationis habet vnusquisq; Prælatus hanc potestatem: ergo vnusquisque habet totam, quæ in tali religione inuenitur respectu subditorum, nisi prohibeatur iure speciali: quia nullum aliud principium excogitari potest vnde limitetur. Dices, in Societate potius contrariam regulam seruari, iuxta quandam Bullam Gregorij XIII. quia nullus inferior Prælatus sub Generali censetur posse dispensare, nisi quatenus sibi concessum est, ita vt quidquid non est concessum, censeatur prohibitum,

XV.

tum, & non è contrario, quidquid non est prohibitum, censeatur concessum. Respondetur, inprimis hic nos non agere de speciali instituto Societatis, de quo infrà toto tract. 10. sed de communi ratione Prælatorum regularium. Deinde dicimus, id non esse alienum à nostra regula: nam, si in Societate id seruatur, illud est propter speciale ius, quod declarat esse prohibitum quidquid non est concessum. De quo, an ita vniuersaliter accipiendum sit, vel quomodo sit intelligendum, infrà suo loco dicam in citato tract. lib. 10. cap. 5.

XVI. Tandem, vt melius possit dicta regula ad omnia instituta applicari, animaduertendum occurrit, hanc potestatem dupliciter conuenire posse vnicuique religioni exemptæ. Primò ex vi muneris talis Prælati, habentis respectu suorum subditorum non tantùm vices Parochi, sed etiam Episcopi: & quantum ad hoc genus potestatis maximè procedit regula posita, vt sufficienter confirmatur ex proximè dictis num. præced. & ex suprà generatim tractatis cap. 12. de iurisdictione quasi Episcopali horum Prælatorum. Alio modo potest conuenire hæc potestas ex specialibus priuilegijs, vel indultis, siue directè concessis tali religioni, siue per communicationem cum alijs: & quoad talem potestatem, licèt regula dicta benè intellecta, & applicata, locum etiam habeat, tamen modus indulti, & concessionis maximè considerandus est. Nam, si verba Pontificis generalia sunt, scilicet, concedendi tali religioni, vel Prælatis eius potestatem dispensandi in hac, vel illa re, & per aliud indultum, vel per regulam religionis non limitantur, tunc optimè procedit regula posita, quia illa potestas in omnibus inuenitur, quibus specialiter non prohibetur. Si autem verba indulti sunt specialia, quia nimirum solùm diriguntur ad Generales, vel ad Prouinciales, tunc potiùs habet locum altera regula, scilicet, inferiores Prælatos solùm posse in eo genere id, quod sibi à superioribus fuerit concessum: nam cùm alibi datum non sit, ex natura rei est ipsis prohibitum, quandiu non est concessum. & hoc modo etiam hic casus ad prædictam regulam reducitur: nam illamet specialis concessio & est ius speciale talis religionis, & est virtualis quædam prohibitio respectu inferiorum. Dico autem semper respectu inferiorum, quia respectu superiorum nunquam censeo illam limitationem admittendam, nisi exprimatur: quanuis enim indultum, vel regula tantùm diceret, Omnes Guardiani, vel Priores, vel denique conuentuales Prælati, quomodocunque nominentur, hoc possint dispẽsare; nihilominus Prouinciales, & superiores Prælati non sunt censendi excluſi ab ea concessione & potestate: quia sub particulari semper includitur vniuersalis Prælatus; sicut sub nomine proprij sacerdotis comprehenditur Episcopus quoad habendam potestatem.

XVII. Dices, interdum inferior habet ius ad iudicandum in aliqua causa, in qua non potest superior se intromittere, nisi fortasse per viam appellationis, vel in defectum alterius: ergo idem contingere potest in hac materia dispensationum. Respondetur inprimis, antecedens non habere locum in Prælatis Ordinarijs, habentibus propriam curam spiritualem subditorum in vtroque foro, vt sunt Prælati religionum. Deinde, in his dispensationibus multo minus esse id admittendum, quàm in alijs causis iudicialibus, quia propinquiùs ordinantur ad spirituale bonum subditorum. Ac denique, vt id posset admitti, oporteret prohibitionem, & denegationem esse expressam, quia multum exorbitaret ab ordinario iure. Supererat hìc alia dubitatio, an Prælati habentes hanc potestatem possint illam delegare. Sed expediemus illam simul cum alia simili in c. 15. à n. 4.

## CAPVT XIV.

### *Quæ personæ à Prælatis religiosis dispensari queant.*

VLtimum punctum suprà propositum c. 12. n. 5. fuit de personis, quæ per hanc potestatem possunt dispensari. Et de tribus generib. personarum potest dubitari, scilicet de ipsismet Prælatis vtentibus tali potestate, de nouitijs, & de secularibus, aliquo extrinseco modo (vt sic dicam) religioni cõiunctis, vt sunt familiares, seruiẽtes, & similes. Nam præter hæc tria genera solùm relinquũtur alia tria, scilicet, religiosi professi eiusdem religionis subditi, religiosi eiusdem etiam professionis, non tamen subditi, & omnes alij externi nullo modo religioni coniuncti, siue seculares sint, siue religiosi alterius religionis. De hoc autem triplici posteriori genere nulla est quæstio; nam quod attinet ad religiosos professos eiusdem religionis constat, illos esse quasi propria subiecta (vt sic dicam) circa quæ potestas hæc versatur. nam propter illos datur huiusmodi potestas: cum illis ergo omnibus potest dispensare Prælatus religionis, per se loquendo, seu nisi in ipso indulto fiat peculiaris restrictio, quæ rarò, vel nunquam fit. De alijs religiosis eiusdem professionis, non tamen subditis est contraria regula certa, scilicet, non posse religiosum non subditum dispensari à Prælato non suo. Ratio est clara, quia dispensatio hæc est actus iurisdictionis, quæ non versatur circa non subditum. Et quanuis interdum contingat, potestatem dispensandi concedi erga eos, qui aliàs non sunt subditi, quia per priuilegium fiunt subditi quoad illum actum, vel quia tunc non cõceditur propria iurisdictio, sed nudum ministeriũ; licèt hoc (inquam) fieri possit, & interdum fiat, tamen ex ordinario iure religionum; tam communi, quàm speciali, certum est, non ita fieri, quia esset contra debitum ordinem, & quia pareret confusionem potius, qnàm ædificationem. Item, quia religiosi possunt facilè habere recursum ad suos proprios Prælatos, & Prælatus debet agnoscere vultum pecoris sui: ergo superuacaneum, & inopinatum esset, si vnusquisque religiosus posset dispensari à quolibet Prælato suæ religionis, etiam non suo. Denique, ob hanc rationem non potest inferior Prælatus dispensare cum suo Superiore; nec Prælatus vnius conuentus cum Prælato alterius; neque vnus Prouincialis cum alio: ergo multò minus poterit vnus Prouincialis dispensare cum subditis alterius, vel è contra, & sic de cæteris. Statim autem occurrebat quæstio de religiosis hospitibus, an possint dispensari à Superiore loci, vel prouinciæ, in qua inueniuntur, propter actualem subiectionem, quam videntur habere. Resolutio tamen est, non posse, loquendo propriè de dispensatione prout distinguitur ab absolutione: de quo postea n. 7. videbimus. Et ratio est, quia simpliciter non sunt subditi; & quia dispensatio obtineri potest à Prælato absenti. Et ita in simili declaratum est de clericis forensibus à Congregatione Cardinalium circa capitulum *luctat.* quod est 6. de Reformat. in sess. 24. Concilij Triden.

I. *Sex personarum generum in hac quæst.*

*Expeditur tria posteriora genera personarum.*

II. Atque hinc facilè constat, eandem regulam negatiuam veram, & indubitatam esse in vltimo genere personarum. Quia illæ non solum subiectæ non sunt, verùmetiam nec coniunctæ, aut vnitæ tali religioni. Obseruare autem oportet, sermonẽ hìc esse de potestate concessa religioni per modum iurisdictionis in foro exteriori, & in ordine ad externum regimen. Aliquando enim conceditur aliqua potestas dispensandi in ordine ad forum conscientiæ, & quasi annexa iurisdictioni in

foro

foro sacramentali, quæ sic concessa non ordinatur ad regimen religionis, sed ad ministeria circa salutem animarum, & in fauorem pœnitentium. Et hoc posteriori modo conceditur interdum religiosis per sua priuilegia potestas dispensandi cum externis vel in aliquibus votis, vel in aliquo impedimento affinitatis, vel quid simile. Sed quia hoc vniuersale non est, vnusquisque consulere debet sua priuilegia, & satis cognitam habere potestatem sibi concessam. Quando autem potestas huiusmodi est, circa illum poterit exerceri, qui in foro pœnitentiæ fuerit subiectus, quia illa potestas, cùm in ordine ad illud forum detur, illam subiectionem postulat, & non aliam.

III. *Expeditur iam quæstio circa 1 genus, an Prælati secum dispensare valeant.*

Iam igitur circa priora tria genera personarum dubium inprimis est: an Prælatus religionis possit secum ipse dispensare? Et ratio dubitandi oritur ex dictis, quia ipse non est sibi subiectus, neque habet in se iurisdictionem: ergo non potest secum dispensare. Confirmatur, quia semper esset suspecta, & periculosa talis dispensatio: quia nemo rectè potest in propria causa iudicium ferre. Denique, hi Prælati semper habent Superiorem, ad quem recurrant, Conuentualis ad Prouincialem, Prouincialis ad Generalem, & Generalis ad Papam: ergo non possunt ipsi secum dispensare. hac enim ratione non possunt Episcopi secum dispensare, quia Superiorem habent, iuxta doctrinam Panormitani in c. *magnæ*. de voto, de qua supra in materia de voto lib. 6. c. 11. dictum est. Propter hæc aliqui absolute negant, hos Prælatos posse secum dispensare. Alijs verò hoc nimis onerosum videtur, quia non debent esse hi Prælati peioris conditionis, quã sint sui subditi: ergo, si subditus potest dispensari, v.g. à Prouinciali in aliquo casu: ergo etiam ipse Prouincialis poterit dispensari per eandem potestatem Prouincialis; alias grauius cum illo ageretur. Item, quia Prælatus potest sibi concedere licentiam, quam potest subdito dare, quia vix potest alio modo conuenienter gubernari: ergo eadem ratione potest sibi concedere dispensationem, quàm subdito; quia non magis hoc repugnat, quàm illud, & vtriusque necessitas frequenter ac moraliter occurrit.

IV. *Non quæritur an requiratur distinctio inter dispensantem & dispensatũ.*

In hac quæstione difficultas esse potest de modo necessario ex parte actus dispensandi, an scilicet exerceri possit ab eodem circa seipsum. Quo sensu difficultas generalis est ad plures alias materias, de Legibus, de voto, &c. in quibus sufficienter tractata est, citato cap. 11. de voto & lib. 6. de legib. cap. 12. à num. 8. & ideo hic omittitur, quia vim non facimus in hoc, quòd Prælatus possit per seipsum secum dispensare, vel eligere aliquem, cui committat dispensationem, hoc enim satis illi est, quanuis probabile sit, si per alium potest secum dispensare, in rigore etiam posse per seipsum: quia distinctio personarum non est de substantia dispensationis, sicut est de substantia sacramentalis absolutionis, licet moraliter conuenientius sit illud iudicium alteri committere, vt probat ratio dubitãdi in principio facta. In alio ergo sensu intelligenda est dubitatio de potestate ipsa, an sit in Prælato ad huiusmodi dispensationem faciendam, siue per se, siue per commissionem suo confessori factam.

*Proprius sensus quæst. An possit Prælatus potestatem saltem delegare vt secum dispensetur.*

V. In hoc ergo sensu dico inprimis, supremũ Prælatum religionis posse secum dispensare, quia non esset sufficienter prouisum, si deberet semper extra religionem quærere remedium talis dispensationis. quod plane est contra intentionem Pontificum concedentium religioni huiusmodi facultates, seu priuilegia, & exemptiones, vt omnes eius religiosi possint illis gaudere: non excipiunt autem Generalem: ergo illum etiam comprehendunt. Esset etiam id contra intentionem religionis, ad quam spectat habere debitam prouidentiam sui Prælati non minus, quàm aliorum. Vnde eo ipso, quòd religio committit Generali absolute, & sine restrictione omnem potestatem suam quoad actus dispensandi, consequenter illam committit erga ipsummet. Posset tamen religio, vt existimo, existens tota in Capitulo generali, designare personam, cui has vices respectu Generalis committat, vt postea etiam dicemus de absolutione: & tunc non posset Generalis secum dispensare, sed à Commissario Capituli generalis; quia reuera potestas principaliter est in tota religione, & ille modus vtendi illa non habet repugnantiam, neque indecentiam, imò potest esse conueniens. Quandiu tamen religio non vtitur hoc genere prouidentiæ circa suum supremum Prælatum, prout regulariter non vtitur, talis potestas commissa censetur Generali propter rationem factam, & quia non est à nobis sine causa restringenda. Modus autem vtendi illa potestate per se, vel per alium, si speciali lege religionis non præscribitur, consequenter etiam relinquitur, vt iuxta rei naturam, & prudentiam Prælati fiat.

VI. Secundò de inferioribus Prælatis dicendum est, de illis non posse aliam generalem regulam assignari, nisi vnumquemque in hoc dependere à suo Superiore, iuxta institutionem & vsum suæ religionis: per se enim loquendo pertinet talis dispensatio ad proximum Prælatum vniuscuiusque; & in Prælatis conuentualibus ita existimo regulariter obseruari, nimirum à suis Prouincialibus postulari debere huiusmodi dispensationes, vel ex facultate eorum habere designatum aliquem confessorem, vel licentiam eligendi illum, cui hæc potestas fit commissa: quòd si ex vsu religionis constiterit, Prælatis inferioribus esse concessam hanc facultatem, id satis erit, nam consuetudo ostendit hanc esse voluntatem superioris Prælati, vt sæpe alias dixi. In Prouincialibus autem, quanuis in rigore, considerata qualitate sui muneris, habeant eandem dependentiam à Generali; tamen frequentius non videtur seruari tanta subordinatio inter hos Prælatos in multis religionibus; sed Prouincialis censetur posse in sua prouincia quidquid nõ est expresse reseruatum Generali, iuxta sua statuta. Vnde, si statuta in hoc aliquid disponunt, illud seruandum est; si autem nihil disponunt, videtur eo ipso commissa facultas ipsis Prouincialibus, nisi ex consuetudine oppositum constet. Aliqui etiam probabile existimant, hos Prælatos posse iuuari ad hanc dispensationem priuilegio cap. vltimi. de pœnit. & remiss. licet illud priuilegium extendatur ad hos Prælatos, vt dixi in 4. tom. 3. p. disp. 27. sect. 2. tamen difficile est illud extendere ad hanc potestatem dispensandi; cùm ibi solùm concedatur facultas eligendi confessorem, qui confessor nec per se habet hanc potestatem ex vi muneris confessoris, nec in illo textu ei datur; cùm solum de munere confessoris fiat mentio: maxime cùm hæc dispensatio, de qua agimus, nullo modo sit annexa absolutioni sacramentali, quia neque est præuia ad illam ex necessitate, vt est absolutio à censura, neque aliam connexionem necessariam cum illa habet.

VII. Est autem vltimò in hoc puncto aduertendum, hæc omnia intelligi de dispensatione proprie dicta, quam in superioribus c. 12. n. 45. distinximus à communi licentia; & ita proprie habent locum in dispensatione votorum, & præceptorum Ecclesiæ, & impedimentorum, quæ ex illorum transgressione interdum contrahuntur, & præceptorum etiam religionis simpliciter prohibẽtium, vel præcipientium aliquid: nam circa has materias versatur proprie dispensatio. At verò in alijs actibus, qui non proki-

prohibentur simpliciter fieri, sed licentia Prælati postulatur, vt rectè fiant, non videtur dubitãdum, quin his Prælati, etiam conuentuales possint huiusmodi licentias sibi concedere, quas alijs dare possunt, dummodo debita moderatione secum vtantur, quam etiam circa alios obseruare tenentur. Probatur, quia hoc est moraliter necessarium iuxta statum horum Prælatorum. Item, quia huiusmodi licentia non tam est actus iurisdictionis, quam cuiusdam dominij, eo autem ipso, quòd Prælatus relinquitur in hac domo tanquam pater & superior illius, relinquitur tanquam dominus suarum actionum, earum scilicet, quæ ad ordinarium modum talis vitæ pertinent, in cuius solet esse necessaria licentia Præpositi totius domus: ergo hoc ipso illi conceditur, vt ipse possit sua facultate facere, quod alij possunt de eius licentia efficere. Quod semper intelligitur, nisi aliquid ei specialiter prohibeatur, cuius licentiam sibi reseruet superior Prælatus.

VIII. *Explicatur deinde quæ sint quoad 2. genus, an scilicet Nouitij à spiritu seruiendum.*

In secundo puncto de nouitijs, quod ad vota attinet, superiùs tractatum est; quod verò pertinet ad communes obseruantias, vel præcepta religionis, in eis locum non habet: quia illi non obligantur in rigore his præceptis, & ita non indigent propria dispensatione; sed vt suæ religioni, & probationi satisfaciant, indigebunt licentia Prælati, quam certum est posse ab ipso dari, quanuis, vt rectè fiat, prudens causa necessaria sit. Solùm ergo potest dubitari de Ecclesiasticis præceptis, aut de effectibus eorum. In quo agi potest vel de obseruantia, & executione talium præceptorum pro tempore tantùm illius anni probationis; vel de dispensatione aliqua perpetua, & durabili. Priori modo dicendum est posse Prælatum dispensare cum nouitio in his, in quibus posset à suo Episcopo dispensari, vt in ieiunio, vel in audienda Missa, & similibus. Ratio est, quia pro illo tempore gaudent priuilegio exemptionis, & quoad spiritualia sunt sub propria cura Prælatorum religionis: ergo hi Prælati possunt exercere circa illos iurisdictionem quasi Episcopalem, ad quam pertinet hæc dispensatio. Et confirmatur, quia hic modus dispensationis regulariter est necessarius, & in tali statu neque expedit, nec conuenienter fieri potest, vt nouitius habeat recursum ad alium Prælatum præter eum regularem, sub cuius disciplina viuit: ergo. Vnde, si Prælatus religionis ex proprijs priuilegijs maiorem aliquam in hoc habet potestatem circa suos religiosos, etiam illam extendendam censeo ad nouitios: quia licèt nouitius in rigore non sit religiosus, & quoad odiosa non comprehendatur sub hac appellatione, nihilominus quoad gratias, & fauores comprehenditur, iuxta communem doctrinam. Potestas autem dispensandi fauorabilis est, & ideo amplè interpretanda, licèt dispensatio sit restringenda.

1. *Prænunt. de dispensationib. ad tempus.*

IX. 1. *Prænunt. de dispensationib. ad perpetuum.*

Posteriori autem modo dicendum est, Prælatum religionis non posse cum nouitijs dispensare, scilicet, dispensationes perpetuas eis concedendo, quæ in eis durent, etiamsi postea non profiteantur, sed habitum relinquant. Probatur, quia illi non sunt absolutè & perpetui subditi. Item, quia esset irrationabilis dispensatio, quæ potiùs cedere posset in nocumentum religionis, quàm in fauorem. Denique, nullo iure, vel priuilegio talis potestas ostendi potest. Vnde etiam colligo, non posse nouitium dispensari virtute priuilegiorum religionis ad effectus perpetuos, seu permanentes in tali persona, etiamsi religionem relinquat; quia illa formaliter, vel virtualiter est quædam dispensatio perpetua. Huiusmodi esse censeo dispensationem ad ordines suscipiendos, siue fit dispensatio in irregularitate, siue in interstitijs, siue in recipiendo ordines extra tempora; estò enim possit Prælatus per priuilegia cum suis religiosis in huiusmodi dispensare, non est extendenda illa potestas ad nouitios, nisi in ipso indulto expressa mentio illorum fiat. Ratio est, quia, considerata materia talium priuilegiorum, non potest prudenter ad nouitios fieri extensio, cùm tamen in rigore verborum sub religiosis non comprehendantur; vt per se constat. Assumptum declaratur, tum quia illa extensio non est accommodata statui nouitij, vt sic, nam ille habet statum annuum (vt sic dicam) & facilè mutabilem; dispensatio autem fit ad rem perpetuam: tum etiam, quia potestas super nouitios solùm conceditur ad spirituale regimen eorum pro tempore probationis, & consequenter solùm extenditur ad ea, quæ ad hunc finem sunt necessaria; huiusmodi autem dispensationes nihil solent ad illum finem referre: tum denique, quia talis dispensatio posset interdum cedere in iniuriam Episcopi, cui nouitius, vt secularis, subiectus est quasi radicaliter, & erit etiam actualiter, si ad seculum reuertatur, manebitque clericus secularis irregulariter ordinatus, sine licentia sui Episcopi, quod est inconueniens, & contra debitum ordinem: & ideo præsumendum non est Pontificem in hoc sensu cõcedere priuilegia. Neque obstant priuilegia quædam Sixti IV. quæ referuntur in Mari magno, & in lib. Monum. ordin. concessa Prædicatoribus, & Minoribus, vt cum nouitijs possint dispensare in quibusdam irregularitatibus: quia si illa comprehendunt nouitios, ideo est, quia illos expressè nominant; vnde potiùs sumitur argumentum ab speciali, nimirum, quando expressè non nominantur, non comprehendi in huiusmodi priuilegijs: quòmodo autem illa priuilegia intelligenda sint, alibi tractatum est. Et simile priuilegium concessum est Societati à Paulo III.

*Vide Emman. Roder. tom 1. q. 24. art. 15.*

X. *De 3 genere personarum in eodem n. 1.*

In tertio puncto de dispensatione cum extraneis familiaribus, vel seruientibus religioni, pro regula habendum est, tunc solùm extendi hanc facultatem ad has personas, quando in indulto fuerint expressæ. Quia neque in proprietate verborum sub religiosorum nomine comprehenduntur, neque etiam secundùm aliquam extensionem, quæ vel in iure, vel in communi modo loquendi habeat aliquod fundamentum. Necessaria ergo est extensio, quæ ab ipso Pontifice fiat per expressa verba, de qua nihil dicere possumus ex iure communi, quia nullum est, quod talem potestatem concedat. Consulenda ergo sunt particularia priuilegia: huiusmodi autem est priuilegium, quod Eugenius IV. concesit monachis S. Hieronymi, quo aliæ religiones per communicationem vtuntur, scilicet, vt Prælati conuentuales possent dispensare cum familiaribus monasteriorum in ieiunijs Ecclesiasticis, vel etiam, vt diebus prohibitis possent ratione infirmitatis carnes, & oua comedere, de consilio medici, vel etiam sine illo, si commodè habere non possit. de quibus vide in Compendio Minorum, verb. *Ieiunium*. §. 7. & in Compend. Societatis, verb. *Dispensatio*. §. 7.

## CAPVT XV.

### *An in Prælatis religiosorum sit potestas tum ad absoluendum suos subditos a culpis non reseruatis, tum ad delegandum aliis talem potestatem.*

I. QVoniam in superioribus constituimus differentiam inter dispensationem, & absolutionem, ideo, explicata in tribus proximis capitibus potestate dispensandi, necessariũ est de potestate absoluendi

uendi in specie dicere. Duplex autem est absolutio, quæ ad præsens pertinere potest, scilicet, à peccatis, & à censuris, vel pœnis Ecclesiasticis: nullum enim aliud spirituale vinculum excogitari potest, quod per absolutionem tollatur: nam si quæ sunt alia, vt legum, irregularitatum, aut votorum, non tolluntur per absolutionem, sed per dispensationem. Duplex ergo hinc oritur quæstio principalis, vna est de potestate absoluendi à peccatis in foro sacramentali: alia de potestate absoluendi à censuris.

II. Circa priorē multa in præsenti dici possent, nisi ex principijs positis in 4. tomo, circa iurisdictionem fori sacramentalis, & ex dictis in superioribus de munere, & iurisdictione Prælatorum regularium, res esset satis nota; & ideo breuiter applicabimus generalia principia ad hanc materiam, proponendo ea, quæ in ipsa seruanda sunt, tam circa peccata non reseruata in hoc, & duobus capitibus sequentibus; quàm circa reseruata in cap. 18. & 19.

*1. Assertio de absolutione à peccatis indistincti.* Primò ergo certum est, habere Prælatos religionum ordinariam iurisdictionem ad absoluendum suos subditos religiosos à peccatis. Patet, quia sunt Ordinarij pastores animarum suorum subditorū, & in eos translata est cura, quam Episcopi, vel Parochi habent circa suos subditos seculares: ergo habent prædictam iurisdictionem ex vi sui muneris, quod est habere illam tanquam ordinariam. Denique hoc est per se notum ex vsu, & institutione ferè omnium religionum exemptarum, sequiturque necessariò ad ipsam exemptionem, vt suprà dictum est. Et ideo hic nihil agimus de religionibus non exemptis, nam illæ sicut sunt sub iurisdictione Episcoporum, ab ipsis, vel per ipsos habere debent suos proprios sacerdotes, seu vicarios, à quibus absoluantur, vel si circa hoc habuerint aliqua specialia priuilegia Pontificia, iuxta illa debent quoad hanc partem, seu iurisdictionem ab Episcopis gubernari.

III. *2. Assertio.* Secundò est certum, hanc iurisdictionem esse in pluribus Prælatis regularibus inter se subordinatis respectu eiusdem seu eorundem subditorum. Explicatur, nam Prælati Conuentuales habent hanc iurisdictionem circa religiosos sui conuentus, & circa eosdem habet Prouincialis eandem iurisdictionem de se æquè immediatam quoad vsum absoluendi subditos, si velit, independenter à voluntate Prælati Conuentualis, vel etiam ipso renuente. Et cum eadem proportione habet similem iurisdictionem Generalis in eosdem subditos totius religionis, seu ditionis suæ. Hoc etiam est certum ex praxi religionum, & ex intrinseca ratione taliū munerum: omnes enim hi sunt proprij, & ordinarij Pastores talium animarum magis, vel minùs vniuersales: quæ vniuersalitas non tollit prædictam immediationem quoad potestatem, sed ponit subordinationem inter dictos Prælatos, etiam in vsu huius potestatis, ita vt inferior pendeat à superiore, non verò è conuerso. Exemplum est in Parocho, Episcopo, & Pontifice: qui omnes habent iurisdictionem immediatam dicto modo in hoc foro cum subordinatione. Vnde Prælati Conuentuales solēt Parochis comparari in hoc foro, quia sunt proximi Pastores ordinarij talium animarum; Prouinciales autem sunt tanquam Episcopi; Generales verò non habent tantam proportionem cum Pontifice, quia ille est simpliciter supremus, & ordinarius Pastor etiam in hoc foro ipsorum religiosorum; Generales autem sunt sub ipso Summo Pontifice, & ideo solent comparari Archiepiscopis, vel Patriarchis. Sed in hoc differunt ab eis, quòd Archiepiscopus non habet iurisdictionem ordinariam in hoc foro in diœcesib. suffraganeorum, nisi dum visitat; Generalis autem semper est ordinarius Pastor, & ideo ipse etiam vti potest immediatè tali iurisdictione modo suprà dicto. Et hanc existimo esse institutionem & obseruantiam omnium religionum. Video enim non repugnare institui alio modo huiusmodi Prælationes vniuersales, & præcipuè Generalis Prælati, vt scilicet in hoc foro non præoccupet munus proprij, & immediati Prælati, ad quem maximè pertinet conscientiam subditi cognoscere; sed nihilominus talis institutio non esset accommodata statui religioso, namilla Prælatio esset magis forensis, & externa, quàm spiritualis, & paterna, quam postulat religiosus status in quocunque gradu, & ordine Prælationis.

*Comparatio Generalis cum Papa, vel cum Archiepiscopo, in quo deficiat.*

Tertiò hinc etiam certum est, quemlibet exhis Prælatis posse hanc iurisdictionem pro suis subditis alijs delegare. Probatur, quia quicunque habet potestatem ordinariam, potest illam delegare, vt dicto tomo 4. latè diximus: neque in præsenti est vlla ratio limitandi hoc generale principium, seu faciendi exceptionem. Imò est hic quiddam speciale adnotandum: nam inter seculares ordinarij Pastores, vt Parochi, v.g. licèt possint, non tenentur suam iurisdictionem delegare, sed possunt vel-le per se audire confessiones suarum ouium, ordinariè loquendo: at verò in religionibus hoc non esset expediens: licèt enim Superior ratione sui muneris, & potestatis debeat esse paratus ad confessiones subditorum audiendas, si ipsi velint ei confiteri, non tamen debet ordinariè ad hoc illos cogere, & ideo necesse est, moraliter loquendo, iurisdictionem hanc alicui alteri delegare, cui religiosi liberè confiteantur. Quòd si quis quærat, quanta, & qualis sit hæc necessitas, seu obligatio Prælati. Respondetur inprimis ex natura rei videri esse grauem, quia retinere in se solo iurisdictionem hanc esset abusus quidam in illa, contra religionem sacramenti, & contra salutem animarum subditorum, nam ob hanc causam multis periculis exponentur. In quo est magna differentia inter Superiorem regularem, & secularem Parochum, tum propter maiorem dependentiam, quam habet religiosus ad suum Superiorem: tum etiam, quia ab eo regitur in omnibus rebus, & timere potest, ne nouum sacramentalis fori cum alio regimine misceatur. Maximè cùm ab eodem possit suo modo in exteriori foro iudicari, & puniri. Propter quæ etiam ex proprio instituto, & regula existimo teneri vnumquemque Prælatum ad hanc delegationem faciendam, & ita etiam crescet obligatio, quanuis ex hoc capite non excedat obligationem regulæ. Quia verò res hæc magnæ considerationis est, vt obligatio esset clarior, speciali lege imposita est à S.D.N. Clemente VIII. in Decreto de Reseruatione casuum pro regularibus, vbi §. 2. sic inquit, *Non liceat Superioribus regularium confessiones subditorum audire, nisi quando peccatum aliquod reseruatum admiserint, aut ipsimet subditi sponte, aut proprio motu id ab eis petierint.*

V. In quibus verbis primum expendo loqui de Superioribus indefinitè, & ita comprehendere omnes tam Conuentuales, quàm maiores. Ex quo fit, necessariò teneri ad delegandam suam iurisdictionem alijs confessoribus; alioqui cogerentur religiosi illis confiteri, & ipsi eos audire. Deinde aduerto, sermonem esse de ordinarijs culpis, & confessionibus earum, non de reseruatis, de quibus proinde exceptio adiungitur, quam infrà in cap. 18. tractabimus. Præterea ponderanda sunt illa duo verba, *sponte, aut proprio motu*. nam quod sit proprio motu, excludit alterius inductionem, petitionem, aut consilium; quæ non excludit particula *sponte*, & ideo securius quidem est, vt hoc non fiat nisi proprio motu ipsius pœnitentis; si tamen fiat sponte, id satis erit, quia verba Pontificis disiunctiua sunt. fiet autem sponte, etiamsi consilium aliquod, vel inductio antecedat: cauendum est autem, ne timor aliquis

aliquis reuerentialis, aut nimia persuasio, quæ est virtualis quædam præceptio intercedat: nam tunc moraliter non censetur actus fieri sponte, prout Pontifex per illa verba intendit. Denique verbum *non liceat*, præceptiuum est, & sufficiens ad inducendam grauem obligationem, si materia sit grauis, cuiusmodi esse videtur materia huius præcepti, cùm pertineat ad debitum vsum sacramenti adeò necessarij.

VI. Hinc consequenter iubet idem Pontifex ibidem nu. 3. vt Superiores in singulis domibus deputent duos, tres, aut quatuor confessarios pro subditorum numero maiori, vel minori, qui generalem habeant facultatem absoluendi à non reseruatis. Quod præceptum consequens est ad Superiorem prohibitionem, vt declarauí, & confirmat assertionem nostram. Addit verò, delegationem hanc esse multis faciendam, ad minimum enim numerat duos, plures autem adiungit, si necessarium fuerit. Dubius autem est sensus horum verborum: nam potest esse duplex. Vnus est, vt illic duo, vel plures confessores indifferenter pro omnibus religiosis talis domus designentur, ita vt liberum sit vnicuique religioso, cui voluerit eorum, confiteri. Alius est, vt signentur quidem plures, qui inter se habeant diuisum onus audiendi confessiones omnium; ita tamen, vt vnicuique definita pars, & certæ personæ designatæ sint: neque possint, qui vni commissi sunt, alteri confiteri. Videri autem potest Pontifex intendere primum sensum, quia intendit prouidere quomodo religiosorum confessiones liberiùs fiant, ita vt propter verecundiam, vel difficultatem se aperiendi, non versentur in periculo committendi sacrilegium: ad hunc autem finem multum conferret, si confessores sint plures priori modo. Item, quia aliàs non esset necessarium semper duos designare, sed vnus satis esset, si pro paruo conuentu sufficeret.

*Vnus modus designandi plures confessarios in Conuentu.*

*Alter modus.*

VII. Nihilominus non opinor fuisse mentem Pontificis obligare Superiores religionum ad designandum plures confessores priori modo, scilicet, pro singulis religiosis. Primò, quia id non satis explicat, si autem voluisset hoc onus imponere, cùm sit nouum, & extraordinarium, ampliùs declarasset illud. Secundò id colligo ex verbis illis, *Pro numero subditorum maiori, vel minori.* nam ex eis constat rationem postulandi plures, non esse vt singuli religiosi multos habeant confessores; aliàs non pro numero pœnitentium, sed pro vniuscuiusque conditione, vel indigentia essent multiplicandi confessores: ergo ratio solùm fuit, vt onus diuideretur inter plures, si opus esset, quod spectat ad secundum sensum suprà positum. Vnde etiam censeo non esse mentem Pontificis, vt hi confessores debeant ad minimum, ac necessariò esse duo, etiam in paruo conuentu: nam illa verba *pro numero subditorum*, reddunt etiam conditionalem sensum, scilicet, si numerus subditorum plures, vel pauciores confessores postulauerit: si ergo vnus confessor pro tali numero satis sit, non est voluntas Pontificis, vt duo necessariò constituantur. Idque vsu ita receptum est, vt videre maximè licet in monasterijs monialium, quibus non minus necessaria est prouidentia illius Pontificij decreti; & tamen quando numerus religiosarum magnus non est, vnus tantùm Vicarius, vel confessor ordinarius ab Episcopo, vel Prælato eis solet assignari. Idque planè supponit Concilium Tridentinum sess. 25. de Regularib. cap. 10. solùmque prouidet, vt, *præter ordinarium confessorem, alius extraordinarius ab Episcopo, & alius Superiorum, bis, aut ter in anno offeratur, qui omnium confessiones audire debeat.* Vnde possumus retorquere argumentum suprà factum, quia non est necessarium multiplicare hos confessores, vbi numerus religiosorum plures non requirit; ergo vbi propter numerum plures multiplicantur, non oportet singulos designari pro toto conuentu, sed satis est vnicuique certam aut definitam partem eius committere. Quartò secluso speciali iure potest vterque illorum modorum eligi, & vnaquæque religio, vel Superior eius posset inter illos duos modos prudenter arbitrari, vel priorem eligendo, tanquam humanæ fragilitati magis accommodatum, vel posteriorem tanquam ad seueritatem disciplinæ religiosæ, & ad perfectius regimen spirituale animarum magis aptum: ergo non est verisimile, voluisse Pontificem excludere hunc posteriorem modum, & priorem omninò præcipere, præsertim pro ordinarijs confessionibus peccatorum non reseruatorum, nam de reseruatis infrà dicemus, in cap. 18.

Sed quæret aliquis, cur huiusmodi confessarius delegatus à nobis dicitur, & non potiùs ordinarius, sicut Prælatus ipse Conuentualis ordinarius est, non obstante iurisdictione Prouincialis. Est enim considerandum, quòd licèt Prælatus Conuentualis comparetur Parocho, quia ad vnam tantùm Ecclesiam, seu locum iurisdictionem suam ordinariam definitam habet: nihilominus quoad iurisdictionem habet illam superioris rationis, & quasi Episcopalem, & ideo casus habet sibi reseruatos, & non constituitur, vt ordinariè confessiones subditorum audiat, ergo optimè potest habere sub se confessorem, qui verè sit tanquam Parochus in hoc foro, & consequenter habeat iurisdictionem ordinariam: ergo, cùm talis confessor ex legis necessitate constituendus sit pro tali munere, potiùs dicendus est habere iurisdictionem ordinariam, quàm delegatam. Et confirmatur: nam huiusmodi confessor solet à Prouinciali, vel Definitorio eligi, sicut alij ordinarij officiales, & ex vi sui muneris requirit hanc iurisdictionem: ergo est ordinaria.

VIII. *Quæstiuncula subortæ, an confessor iuxta Clementem designandus, dicendus sit delegatus.*

Respondetur, in primis à posteriori constare, hãc solum esse delegationem iurisdictionis, quia (quod ad rem maximè spectat) nõ potest huiusmodi confessor suam iurisdictionem alteri committere; si autem haberet illam vt ordinariam, posset eam delegare. Antecedens patet ex consuetudine, & ex mente Prælatorum. Item est optima ratio, quia Prælati dum committunt vices suas huiusmodi confessori, eligunt industriam personæ. Vnde etiam Clemens in dicto decreto dicit, designandos esse confessores, qui sint docti, prudentes, & charitate præditi. Ergo solùm eis committitur, vt per se possint talem iurisdictionem exercere, iuxta commissionem sibi factam. Denique, hæc iurisdictio pendet ex hominis concessione, & ab illius voluntate descendit: est ergo delegata. Nec refert, quòd ex necessitate legis, seu regiminis talis confessor constituendus sit, nam hoc ipsum sufficienter fit per delegationem. Quòd verò talis iurisdictio cõmittatur à Prouinciali, vel à proximo Superiore, parùm refert, quia ab vtroque fieri potest per modum delegationis. Nec inuenio hoc vniuersali aliquo iure definitum: nam Clemens VIII. in dicto decreto solùm dixit, *Superiores in singulis domibus deputent*, &c. quod respectiuè referendum est ad eos Superiores, ad quos prouisio talium officiorum spectat: qui autem illi sint in vnaquaque religione, ex proprio iure, & modo regiminis intelligendum est.

IX.

Addendum verò vlteriùs est, non obstante illa delegatione, vel ordinaria commissione, quam Prælatus ex officio facit, constituendo ordinarium confessorem, posse extraordinariè eandem iurisdictionem suam alijs delegare, vel ex parte Sacerdotis, dando illi directè iurisdictionem, vel ex parte subditi pœnitentis, dando illi facultatem ad eligendum confessorem. Hoc constat, quia ordinaria

X.

potestas pluribus delegari potest, quod maximè locum habet in hac iurisdictione, quæ non exercetur sine voluntate, & subiectione pœnitentis: per hoc autem, quòd Superior potestatem suam vni commisit, non se priuauit potestate, & libertate delegandi alijs eandem iurisdictionem. Solùm obseruare debet Prælatus primò, ne hoc faciat modo sibi prohibito per suam regulam: nam licèt prouna vice, seu ad aliquem actum facilè hoc concedatur Prælatis; tamen concedere subdito absolutam, & permanentem facultatem eligendi confessorem, quem voluerit, fortè non possunt secundùm regularem disciplinam. Et similiter quanuis possit cõmittere cuicunque Sacerdoti, vt semel audiat confessiones subditorum, tamen constituere illum, vt ordinarium confessorem simul cum alio, præsertim respectu eorundem pœnitentium, sæpè etiam non poterit secundùm regulam: illa ergo est consulenda, & obseruanda. Plurimum etiam aduertere debet, ne nimia facilitas in his facultatibus, vel delegationib. vergat in spirituale nocumentum subditorum; quod facilè accidere potest, nisi in personarum delectu magna consideratio habeatur.

*Obseruanda circa hanc partem.*

## CAPVT XVI.

### *An in alijs etiam præterquam in Prælatis religiosorum, vel eorum delegatis, sit potestas illos absoluendi.*

I. HIc occurrit quæstio, an liceat religiosis alteri cõfiteri præterquam confessori sibi designato à suis Prælatis, vel de illorum facultate. Et vt certa ab incertis separemus, non est quæstio de confessione venialium, vel in vniuersum de materia non necessaria: quia ad hanc, vt ritè fiat, non est necessaria specialis iurisdictio, sed illa sufficit, quæ omnibus simplicibus sacerdotibus communis est: & ideo si à religioso fiat talis confessio sine licentia Prælati, in rigore valida erit, nec erit grauius peccatum, quàm sit vnius regulæ transgressio, quæ, si non obligat in conscientia, illa imperfectio per se non attinget venialem culpam; & licèt obliget in conscientia, non credo esse illam materiam mortalis culpæ, per se loquendo, ac secluso contemptu, vel scandalo: quia, cum sacramentum de se sit validum, & alioqui non simpliciter necessarium, modus ille non est adeò grauis, vt defectus illius ad peccatum mortale sufficiat. Difficultas ergo est de confessione de materia necessaria. In qua etiam est certum, iure ordinario, & secluso priuilegio, non posse regulares alijs confiteri, nisi confessoribus à suis Prælatis designatis: quia reliqui iurisdictionem in illos non habent. De priuilegijs ergo est dubium, quod ex parte pœnitentium, & ex parte confessorum tractari potest.

*Resolutio affir. quoad absolutionẽ venialium.*

*Quæstio præsentis capitis bipartita pro mortalibus.*

### *An per Cruciatam queant religiosi eligere confessorem.*

II. De pœnitentibus est commune dubium, an religiosus per Bullam Cruciatæ posset eligere confessorem approbatum, quem voluerit, inuito, vel non consentiente suo Prælato. Quæ res satis est controuersa inter modernos, & multi partem affirmantem sequuntur: quia Bulla illa pro omnibus fidelibus conceditur, & quoad hanc facultatem generaliter etiam loquitur, illam tribuendo omnibus fidelibus: ergo comprehendit etiam religiosos, maximè cùm sit fauor, qui ampliandus est. Et quanuis religiosus ratione status indigeat facultate Prælati, vt licitè accipiat Bullam, vel vt expendat eleemosynam ad illam necessariam, vel vt faciat actionem, sine qua effectus Bullæ comparari non potest; tamen hæc licentia Prælati solum est necessaria, vt rectè, & ordinatè hæc fiant. Si tamen, prætermisso hoc ordine, & sine debita licentia fiant, facta tenent, & sufficiunt ad effectus Bullæ consequendos, si aliud impedimentum non obstet: quia ille modus rectè operandi non est de substantia talis actionis, vel effectus, nec culpa illa videtur ex suo genere esse graue peccatum: quòd si aliquando fuerit, per pœnitentiam deleri poterit, acceptio tamen Bullæ valida manebit, & consequenter vsus eius poterit postea esse fructuosus. Igitur siue religiosus Bullam acceperit de licentia Prælati, siue non, poterit postea per illam eligere confessorem independenter à voluntate Prælati: quia non potest inferior Prælatus prohibere facultatem à Superiore datam, vel vsum eius: Pontifex autem, qui est supremus Prælatus, dat facultatem eligendi confessorem: ergo non potest Prælatus religionis illam prohibere. Et confirmatur: nam multi religiosi docti, & timorati hanc sententiam sine scrupulo sequuntur in praxi, etiam videntibus suis Prælatis, & tacentibus.

III. Respondeo nihilominus, contrariam sententiam esse veram, securam, & religioni maximè consentaneam, quam plures, & graues Theologi nostri temporis tenent; quibus addi possunt Garzia, de Benef. 2. p. cap. 5. à num. 6. Ledesm. 2. p. q. 29. art. 2. Corduba in annot. super regul. D. Francis. c. 7. quæst. 8. puncto 2. Parasel. de priuil. Minimorum c. 10. Sebastianus à Costa d' Andrade in expos. Cruciatæ, quæst. 107. Potest autem dupliciter fundari: primò, quia licèt in principio cum ea generalitate concessa sit, postea Pontifices reuocarunt illam concessionem, quantum ad religiosos, eisque tanquam religionis priuilegium concesserunt, ne quis posset ea facultate Bullæ vti. ita concessit Minoribus Leo X. vt refertur in Supplem. concess. 144. & 168. & Pius V. Prædicatoribus, vt refert Parasellus in Compendio priuilegiorum Minimorum, & Emmanuel Rodriquez post expositionem Bullæ Cruciatæ; & Alexander VI. idem concessit Cisterciensibus, vt refertur in eorum Compendio, verb. *Cruciata*, & Gregorius XIII. Societati Iesu in Bulla de vsu facultatum. Ad hæc verò, & similia indultæ responderi potest, hos Pontifices potuisse reuocare priores Bullas, vel restringere, quas ipsi concedebant; non tamen potuisse modum ponere posterioribus Pontificibus, & ideo per posteriores Bullas Cruciatæ reuocari concessiones illas, & denuò facultatem illam generaliter concedi.

IV. Sed contra hoc est, quia in vltima clausula eiusdem Bullæ, etiam expeditæ à posterioribus Pontificibus, additur limitatio, *Exceptu tamen, qua contra sunt Ordinum Mendicantium Superioribus, quoad eorum fratres.* Quæ exceptio generalis est, & ideo cadit non tantùm in indulgentias, vt quidam sine ratione volunt, sed absolutè in omnes gratias, & facultates in Bulla concessas, nam clausula in fine posita, & verbis generalibus concepta, cadit in omnia præcedentia, vt Iuristæ communiter docent, & est per se euidens, quia si clausula sit distributiua, non debet restringi; si verò est indefinita, æquiualet vniuersali, neque est vlla ratio determinandi verba ad vnam partem potius, quam ad aliam, iuxta ea, quæ tradit Abbas in c. *secundo requirun.* de appellat. n. 10. & 11. cum Bartolo in l. *talis Scriptura.* ff. de leg. 1. ergo ex vi illius clausulæ non reuocatur illud priuilegium religioni, & Superioribus concessum. Hoc verò fundamentum, licèt sit probabile pro illis religiosis, quibus illa concessio facta est, non verò satisfacit pro omnibus absolutè. Item, licèt habeat locum in dicta reuocatione Bullæ Cruciatæ facta cum illa limitatione, non tamen in alijs Bullis, quæ generaliùs loquuntur.

V. Secundò ergo, & melius, vt opinor, fidatur hæc sententia in hoc, quòd talis facultas nunquam fuit per

per Bullam Cruciatæ religiosis concessa. Quod primò probo: nam fere omnes citati Pontifices in citatis rescriptis, verbis vtuntur non tam concessiuis, quàm declaratiuis: ergo non reuocant facultatem per Bullam concessam. Antecedens patet ex Bulla Pij V. vbi referens factum, ait, *Nonnulli, hiis facultatibus vti præsumunt, & illarum prætextu eligunt confessorem.* vbi verbum, *præsumunt*, & vox, *prætextu*, indicant id non legitimè fieri: & postea concludit, illa priuilegia quoad hoc non habere locum in prædictis fratribus, *Apostolico* (inquit) *auctoritate tenore præsentium perpetuo declaramus.* Clariùs verò Greg. XIII. in decreto Societatis *declarat, non esse, nec fore vnquam mentis suæ, aut Sedis Apostolicæ, vt personæ Societatis*, &c. & Alexander III. in fauorem Cistercienſium similiter declarauit, *non esse mentis suæ*, &c. Paulus V. etiam confirmauit denuo omnia priuilegia Societatis, quæ antea erant reuocata, vt pristinum haberent vigorem in Bulla anni 1606. quæ incipit, *Quantum Religio.* Ex his ergo, & similibus colligimus illam non fuisse restrictionem, sed iuridicam Bullæ declarationem, ac proinde & esse perpetuam, nunquamque reuocari, & esse vniuersalem: nam licèt ad peculiarem religionem dirigatur, quia ad illius petitionem facta est, omnes comprehendit, in quibus eadem ratio iuridicæ declarationis versatur. Simile argumentum sumo ex quadam declaratione Cardinalium, facta ad petitionem Patriarchæ Valentini, qua declararunt, moniales Episcopo subditas non posse vigore facultatis in Bulla concessæ alios confessarios, præter eos, qui ad audiendas ipsarum monialium confessiones ab eodem Ordinario approbati fuerint, eligere. Quæ declaratio non potuit fundari in speciali aliquo priuilegio illis monasterijs, vel Episcopis eorum Prælatis cõcesso: quia nec de illo constat, neque illa interrogatio, seu petitio declarationis fuisset necessaria, si tale priuilegium existeret: fundatur ergo in ratione iuridica, quæ alijs regularibus communis est.

Accedit tandem Bulla Clementis VIII. anno 1599. 23. Nouembr. edita, in qua prædictus Pontifex perpetuò declarat concessionem Cruciatæ, & aliorum priuilegiorum, seu indultorum particularium, quę ab Apostolica Sede concedi solent, quantum ad articulum eligendi confessorem, & absoluendi à casibus reseruatis cum religiosis, & monialibus quorumcunque ordinum, locum minimè habere, nec censeri; sed suæ intentionis existere, quòd prædicti religiosi & moniales quantum ad Sacramentum Pœnitentiæ, seu confessionis administrationem, dispositioni suorum Prælatorum subiecti sint. In qua quidem constitutione declarat Summus Pontifex nec suæ intentionis, nec Sedis Apostolicę fuisse, vel esse, quòd religiosi vel moniales cuiuscunque Ordinis vti possint priuilegijs Cruciatæ quoad effectum eligendi confessorem, vel absoluendi à reseruatis. Ex dictis verò iam sic efformo argumentum: Non solùm alij SS. Pontifices, sed Clemens VIII. declarat concessionem Cruciatę, & priuilegia illius quoad eligendum confessorem, vel absoluẽdum à reseruatis, non habuisse nec habere locum in religiosis vel monialibus vsque ad eius tempora: Ergo neque modò habebit. Valet consequentia, quia tenor Bullarum subsequentium est omnino idem, & immutatus, præsertim quoad extẽsionem, seu comprehensionem personarum, quæ priuilegijs Bullæ vti possunt, & solùm certo numero annorum, v.g. sexto quoque anno nouam à Sede Apostolica accipit confirmationem, vel renouationem, eodem, inquam, manente tenore Bullæ; ergo si antea concessio Cruciatæ non comprehendebat personas religiosas, vt prædicti Pontifices declarant, nec modò comprehendet, nam noua extensio ad illas non censetur fieri, nisi id explicetur noua aliqua clausula, seu verborum declaratione, vt per se patet.

Ratio autem esse videtur, quia sub clausula generali non comprehenduntur particularia, quæ non esset quis verisimiliter in specie concessurus, vt est regula, in *generali.* de Regulis iuris, in 6. cap. 2. de pœnit. & remiss. in 6. In præsenti autem facultas hæc habet in religiosis specialem quandam rationem, & (vt ita dicam) deformitatem: ergo non est verisimile comprehendi religiosos sub verbis tantùm generalibus, quantum ad illam facultatem, etiamsi quoad alios fauores Bullę comprehendantur. Minor patet, quia talis facultas verget in magnum detrimentum religionum, vt P. us V. in prædicto indulto fatetur: potest enim illa esse occasio dissolutionis & relaxationis disciplinæ religiosæ, vt Gregorius XIII. significat: non est autem verisimile voluisse Pontifices sub generalib. verbis tantam licentiam religiosis concedere. Quod declarari potest ex alio principio, quòd Pontifex concedendo priuilegium generale, non præsumitur cõprehendere particulares casus, qui includunt præiudicium tertij, vel sunt contra speciale ius alterius: in prȩsenti autem interuenit præiudicium religionis, & peculiare ius Prælatorum eius, quod sine dubio habet aliquid magis speciale, quàm ius Parochorum, vel Episcoporum circa subditos seculares, quatenus Prælati regulares habent specialem obligationem procurandi non tantùm salutem, sed etiam perfectionem suorum subditorum, & conseruationem suæ religionis, quoad disciplinam religiosam; ergo. VI.

Accedit tandem quod in nonnullis Iubileis, in quibus Pontifices volunt hanc gratiam facere religiosis, id verbis proprijs, & specificis declarant: ergo signum est, cùm generatim tantùm loquuntur, non esse mentem eorum cõprehendere religiosos. Vbi animaduersione dignum censeo non inueniri (quoad ego viderim, aut legerim,) has specificas concessiones, nisi in aliquibus facultatibus, quæ pro vna vice tantùm & rarò, & ex grauissimis causis propter aliquod solenne Iubileum conceduntur, quod non solùm sine præiudicio religionum, sed etiam cum fructu potest interdum fieri ad subueniendum omni generi personarum, & vni, vel alteri, qui fortasse ob nimiam verecundiam, aut prauam consuetudinẽ oneratam habent conscientiam. At verò in concessionibus perpetuis, vel quæ ad longum tempus, & quæ ad ordinariũ vsum confessionis conceduntur, nunquam fit illa specifica concessio, quia per licentiam generalem, & talem ordinarium vsum planè euerteretur disciplina religiosa: multi enim timorem ac pudorem religiosum amitterent, ex quo etiam non parua infamia religionibus crearetur: signum ergo est Pontifices per generalia verba non intendere has specificas concessiones. In quo etiam expendo circunspectionem Concilij Trid. sess. 25. c. 10. vbi cùm expediens iudicauerit bis, aut ter in anno dari monialib. extraordinarios confessores; nihilominus illos voluit esse designatos ab Episcopis, vel Superioribus: quia cùm illa esset lex perpetua, incommoniens maximũ reputauit liberam facultatem facere monialib. vt vel semel in anno possent suo arbitrio eligere confessorẽ: quî ergo credibile est Pontificem eis concedere absolutam licentiam id semper faciendi quotiescunq; voluerint, per hęc priuilegia, quę vel perpetua sunt, vel per cõtinuam succesionem semper durant. Quòd si monialib. hoc Pontifex non concedit per generalia verba, certè nec viris regularibus, in quibus non minor ratio specialitatis militat. VII.

*Accedit optimum iudicium ex quibusdam Iubileis.*

*Alterum iudicium ex Trident.*

Quapropter quod de Bulla Cruciatæ dicimus, verum esse cẽsemus de omnib. Bullis, vt Trinitatis, aut aliarum confraternitatum, & similib. indultis, VIII.

*Dicta habentur de Bulla Cruciatæ extendunter ad alias.*

per quæ conceditur hæc facultas permanens, & generalis per similia verba, propter easdem rationes. Estque de hoc egregia declaratio, & concessio facta Ordini Cistercien sium, vt habetur in eius Compēdio, ver. *Confessionale.* §. 4. vbi ita concluditur, *Si quis ergo monachus, vel monialis quodcunque confessionale impetraret, aut eo absque Superiorū facultate vti præsumpserit, eo ipso impetratu careat, ac pœnis constitutionum, & definitionum inhabilitatis. & suspensionis subiicitur, prout concessit Clemens VII.* In Iubileis autem, vt dixi, quæ pro vno tantùm actu conceduntur, facilius potest admitti illa extensio, sed in eis necessarium iudico, vt aliquibus specialibus verbis sufficienter ostendatur illam fuisse intentionem concedentis.

IX. *Ad quæstum. in num. 1.*

Ad fundamentū ergo contrariæ opinionis, concessis omnibus, quæ in ea præmittuntur, negamus Pontificem, talem licentiam religiosis concedere, ideoq; siue accipiant Bullam de licentia Prælati, siue absque illa, non possunt vti illa Bullæ; non quia Prælatus tollat illā, sed quia Pontifex non dedit. Dices, ergo quamuis Prælatus det facultatē non solùm accipiendi Bullam, sed ēt vtendi omnibus facultatib. eius, non poterit religiosus vti hac facultate, quia non est sibi facta per Pōtificem. Respondeo primùm, si Prælati verba sint tantùm generalia, idem conseo, propter ea, quę dixi de specialitate huius facultatis, quæ multò maior mihi esse videtur in persona religiosa, quàm sit in persona seculari facultas ab Episcopo data confitendi alteri de sibi reseruatis: at verò ius declarat sub facultate Episcopi ad absolutionem de omnibus peccatis non cōprehendi reseruata: ergo similiter in præsenti sub generali licentia fruendi gratijs Bullæ, nō comprehenditur hæc facultas, quæ vix potest prudenter concedi. Deinde, si in particulari hoc etiam concedat Prælatus, poterit religiosus illa facultate vti vel quia ipse Prælatus potest per se illam concedere, vel certe, quia tunc cessat præiudicium tertij, & ideo possunt verba Pontificis ad illam personam extendi, quia se gerit tanquam liber, & sui iuris. Atque hoc modo excusari possūt religiosi, qui in praxi sequuntur alteram sententiam: quia Prælati eorum tacitè consentiunt, dū sciunt, & non resistunt: quod si ita est, ipsi Prælati videant cur, & quomodo id faciant. Ego verò existimo eos magis fundari in ignorantia, putantes contrariam sententiam esse practicè probabilem: quod ego mihi non existimo.

X. *Videri quoque nouitios non posse vti Cruciata.*

Solet autem peculiariter dubitari, an idē dicendum sit de nouitijs, quòd nimirum non possint vti Bulla quoad hanc facultatem sine licentia Prælatorum. Videntur n. rationes factæ in eis procedere, non quoad hoc iudicandi sunt ac si essent veri religiosi, nam pro tunc sunt sub iurisdictione religionis quoad hoc forum, vt in simili dixit Cord. lib. 1. Quæstionarij, q. 30. ex quo loco possunt multa desumi ad hanc partem confirmandam. Nihilominus probabilius cēseo, posse nouitios gaudere hoc priuilegio Bullæ, siue eam acceperint antequam religionem ingrediantur, siue postea illam sumpserint de licentia Prælatorum, vel absque illa. Ratio est, quia si attendantur generalia verba Bullæ, omnes comprehendunt: specialis autem illa ratio, ob quā credimus non comprehendere religiosos quoad hanc facultatem, non ita habet locum in nouitijs: tum quia verè non sunt religiosi, & simpliciter liberi sunt, vt de se, & de actibus suis possint disponere, c. *religiosi.* de sent. excom. c. *non solùm*, de Regularib. in 6. cum similibus. tum etiam, quia ex eo, quòd nouitij habent hanc facultatem, non sequitur morale detrimentum religionis: ergo nullum habemus sufficiens fundamentum, vt eis hanc gratiam denegemus. Quin potiùs etiam post declarationes Pontificum, quòd religiosi non possint vti tali facultate sine licentia suorum Prælatorum, probabilius est nouitios posse nihilominus vti prędicta facultate Bullæ: quia quoad hunc rigorem non comprehenduntur sub religiosorum nomine, iuxta generalem regulam Doctorum in dict. c. *religioso.* & Summistarum verb. *religio*, & aliorum quos congerit Tiraquel. de vtroque retractu p. 1. §. 1. glos. 8. n. 28. & sequentibus, quæ hîc maximè locum habet, cùm non militet in præsenti eadem ratio in nouitio, quæ in vero religioso quoad subiectionem, & dependentiam à suis Prælatis. Et hanc sententiam tenent frequentiùs moderni Doctores, & alij, quos referemus in puncto sequenti.

### *An per priuilegium vnius religionis possit absolui pœnitens alterius religionis.*

XI. *De priuilegiatis.*

Aliud membrum suprà propositum in fine n. 1. erat, an ex parte confessorum sit in aliquibus iurisdictio, seu potestas per priuilegium aliquod concessa, ratione cuius possint religiosi eis cōfiteri sine suorum Superiorū facultate. In quo solùm est dubium de iurisdictione delegata à Papa, seu per priuilegium Sedis Apostolicæ: inferior n. sufficere non potest eo, quòd religiosi sint exempti (de his enim loquimur) à iurisdictione omnium aliorum Prælatorum extra suam religionem, non minùs in foro pœnitentiæ, quàm in exteriori: igitur neq; ab ipsis Prælatis externis absolui possunt: multò ergo minùs à delegatis eorum. De habentibus autem iurisdictionem delegatam per Pontificia indulta, est nonnulla ratio dubitandi: quia religiosi non sunt exempti à iurisdictione Pontificis, sed Pontifex cōcedit mihi, v. g. iurisdictionem, vt possim audire confessiones sibi subditorum: ergo possum audire confessiones quorumcunque religiosorum: ergo & ipsi poterunt mihi confiteri sine facultate suorum Prælatorum, vel etiam contra prohibitionem illorum, quia non videntur posse id prohibere: sicut non potest Parochus prohibere subdito suo, ne religioso priuilegiato, & approbato confiteatur.

XII.

Nihilominus dicendum est, vnumquemq; religiosum debere in hoc seruare suum institutum, q maximè in hac parte semper erit munitum Sedis Apostolicæ approbatione, & cōfirmatione. Si ergo Prælati alicuius religionis iuxta suam regulam nō prohibent subditos suos confiteri cuicunq; habenti aliàs iurisdictionem sufficientem in illo foro, poterunt tales religiosi absolui nō tantùm à suis Prælatis, sed etiam à quibuscunq; religiosis priuilegiatis ad tale munus. Quia confessores ipsi de se potestatē habent ad quascunq; confessiones audiendas, si aliàs ex parte pœnitentium non sit impedimentum; sed in huiusmodi religiosis non est impedimentum, quia secluſa prohibitione sui instituti, aut Prælatorum, nullum est. ergo. Solùm in hoc pōt aduerti, cōtingere posse, vt in aliqua religione sint aliqui casus peculiariter reseruati, quamuis aliàs non sint prohibiti confiteri dicto modo, & tunc licèt confessio de alijs peccatis fieri possit dictis confessoribus, quoad reseruata verò seruanda erit regula statim tradenda de cæteris religiosis, quib. specialiter prohibitum est confiteri alicui sine licentia sui Prælati. Quia Prælati talis religionis tunc non dant facultatē supra peccata sibi reseruata: tum quia nec iurisdictionem, seu facultatem tribuunt, vt supponimus, sed tantùm nō prohibent: tum etiam, quia licèt darent facultatem confitendi cui vellent, non intelligerētur comprehendere casus reseruatos sub illa generali cōfessione, iuxta c. 2. de pœni. & remiss. in 6. Neq; etiam potestas, quam confessores aliunde habent, extenditur ad hos casus reseruatos, propter ea, quæ statim dicemus. Existimo autē paucas esse, vel nullas religiones, in quib. tantam habeant religiosi libertatem, sed in omnibus obseruatur, vt religiosi nemini possint confiteri, nisi vel proprio

Prælato

Prælato, vel de licentia eius, seu confessori ab ipso designato.

XIII. Sic ergo dicendum est, huiusmodi religiosos non posse confiteri alijs religiosis, vel sacerdotibus, etiam his, qui aliàs habent iurisdictionem delegatam à Papa, vt confessiones generaliter audiant. ita sentiunt Doctores omnes, quos statim referam. Aliqui conantur hoc fundare in sola potestate ordinaria Prælatorum religionis: nam qui potest ligare, potest absoluere, *c. si inferior. 21. d. & c. si Petrus. 24. q. 1.* quod principium maximè verum habet in habente ordinariam potestatem; sed Prælatis religionum data est potestas absoluendi suos religiosos: ergo possunt etiam eos ita ligare, vt ab alijs absolui non possint. Et confirmatur, nam ob hanc rationem possunt casus sibi reseruare. Confirmatur secundò: nam Prælatis religionum commissa est propria cura spiritualis suorum religiosorum, & ideo illis data est plena iurisdictio ordinaria in hoc foro: ergo eo ipso est eis concessum, vt sine eorum facultate non possint alijs confiteri.

XIV. Hæ verò rationes, & similes, licèt probent respectu inferiorum Prælatorum, aut confessorum habentium ab eis delegatam iurisdictionem, non tamen respectu confessorum habentium iurisdictionem à Papa. Nam illud principium; Qui potest absoluere, potest & ligare (præter alias fallentias, vel interpretationes, quas recipit) ad summum procedit respectu inferioris, vel æqualis iudicis, non verò respectu superioris: nam inferior non potest ita ligare subditum, quin à superiore Prælato possit absolui. Eadem autem ratio est de Superiore ac de delegato eius, quia censetur esse vna iurisdictio. Quâuis ergo Prælatus religionis possit ligare subditum, ne ab alio possit absolui, non tamen potest in ea ligatione comprehendere Pontificem, vel habentem potestatem ab illo: hîc autem agimus de confessoribus habentibus à Pontifice potestatem. Vnde ad primam confirmationem eodem modo responderi potest, licèt Prælatus religionis possit reseruare casus respectu inferiorum, vel æqualium, non tamen respectu Papæ. Et patet, quia etiam Episcopi possunt reseruare casus, & tamen religiosi aliqui per indulta Pontificia possint ab illis absolui: ergo eadem ratione poterũt absoluere à peccatis reseruatis à religionum Prælatis. Vnde etiam non videtur vrgere 2. confirmatio, quia, quamuis oues alicui, vt proprio Pastori committantur, semper manet integrum ius supremi Pastoris, vt per se, vel per alium possit in eas influere.

XV. Oportet ergo ostendere, non esse voluntatem ipsiusmet Pontificis delegare cuiquã suam iurisdictionem respectu aliorum regularium, repugnantibus, vel non consentientibus Prælatis illorum: hic enim est punctus difficultatis. nam reuera, si Papa voluisset aliter illam iurisdictionem concedere, potuisset, & factum teneret, vt probant tam ratio dubitandi in principio posita, quàm obiectiones factæ contra superius fundamentum. Illud autem assumptum probatur ex priuilegio Innocentij IV. concesso Ordini Prædicatorum, scilicet, vt fratres habentes facultatem, vt confessiones generaliter audiant, non possint talium religiosorum confessiones audire, nisi pœnitentes à suis Prælatis licentiam habeant. Quo priuilegio gaudent per viam communicationis aliæ religiones, quæ illam habent. Refertur autem illud priuilegium in Supplement. Minor. & in lib. Monument. Ordin. & in Cõpendio Societatis, verbo *Confessarius. §. 5.* Idem refertur concessum Minoribus, & Carmelitis, vt refert Emmanuel Rodr. tom. 1. quæst. 62. art. 4. quanuis solum videatur intelligere prohibitionem illam quoad alios Prælatos, vel confessores ab eis approbatos, & iurisdictionem habentes: tamen propter hoc solum non erat necessaria specialis prohibitio: quia illud ex vi exemptionis, & iurisdictionis horum Prælatorum prohibitum erat, vt probat primum fundamentum adductum in num. 13. ergo vniuersalius intelligenda est illa prohibitio de quibuscunque confessoribus. Idem concessum esse ab Innocentio VIII. & Iulio II. Ordini Eremitarum S. Augustini, refertur in Compendio Mendicantium verb. *Confessio. & C. nf. ssor. §. 6. & 7.* & Clemens VII. ac Gregorius XI. idem concesserunt Ordini Cisterciensium, vt habetur in eius Compendio verb. *Confssor. §. 3.* vbi etiam dicitur, ab antiquo fuisse illi Ordini indultum, vt vnusquisque Monachus confiteri debeat suo Prælato, vel alijs de eius licentia, aut designato confessori Conuentuali. Quæ concessio intelligi debet exclusiuè, scilicet vt alteri confiteri non possit, quantumcunque ipse confessor aliunde habeat iurisdictionem ad confessiones audiendas. Idem enim Pontifex, qui talem iurisdictionem cõcessit, potest alia via limitationem hanc adhibere, scilicet, vt respectu regularium nemovti possit tali iurisdictione, nisi pœnitens à suo Prælato facultatem habeat. Denique limitationem illam expressè posuit Benedictus XI. in Extrauag. *Inter cunctas.* de Priuilegijs dicens, *Non religiosis, qui secundum statuta suorum Ordinum proprijs Prælatis confiteri debent, aut ab eis, ne confiteantur aliis prohibentur.* Atque ita est etiam consuetudine receptum in omnibus religionibus benè ordinatis. Quæ consuetudo sufficiens esse solet ad suo modo dandam, vel tollendam iurisdictionem in hoc foro. Vnde nec moniales etiam confiteri possunt quibuscunque regularibus confessoribus, nisi de licentia suorum Prælatorum. Et ideo Congregatio Cardinalium circa c. 10. de Regularibus sess. 25. Concilij Tridentini declarauit, etiam extraordinarios confessores, qui aliquoties in anno dandi sunt monialibus, à Prælatis illarum esse approbandos, ita vt si monasteria sint subiecta regularibus, Episcopi approbatio non sufficiat, nisi in aliquo extraordinario casu, quem infra in speciali capite de monialibus fortasse attingemus.

XVI. Tandem ex his omnibus probabiliter coniectare possumus, à principio non fuisse mentem Pontificum concedentium religiosis iurisdictionem ad confessiones audiendas, illis concedere facultatem audiendi confessiones regularium inuitis eorum Prælatis: nam quæ à Deo, & eius Vicario sunt, ordinata sunt: cum ergo Prælatus religionis ab ipso Pontifice habeat ius prohibendi subdito, ne extraneis confiteatur, inordinatum esset, vt alij nihilominus haberent iurisdictionem ab eodem Pontifice ad tales confessiones audiendas. Dices, eadem ratione dicetur esse inordinatum, quòd habeant iurisdictionem audiendi confessiones secularium inuitis Parochis, vel Episcopis. Respondeo, non esse similem rationem, quia non est tanta dependentia voluntatis hominis secularis à suo Episcopo, vel Parocho, quanta esse debet voluntatis religiosi à suo Prælato: nec etiam est tam necessaria subordinatio inferioris ad superiorem, nec tam intima cognitio, quam superior debet habere de inferiore: & ideo in statu religioso multum inuertitur debitus ordo per huiusmodi libertatẽ subditorum; quod non ita fit in statu seculari. Propter hoc ergo satis verisimile est, Pontifices nunquam intendisse dare hanc iurisdictionem cum detrimento religiosi ordinis ac disciplinæ: & ad hoc confirmandum iuuant, quæ suprà in simili puncto diximus, & per hæc satis responsum est rationi dubitandi in contrarium.

* * *

## CAPVT XVII.

### An saltem pro religiosis peregrinis, ac nouitiis absoluendis detur in aliis dicta potestas.

I. *Responsio generalis.*

PEculiare autem hic dubium circa hoc occurrit de religiosis peregrinãtibus, cui possint, aut debeant confiteri de non reseruatis; (nam de reseruatis in c. 19. n. 2. dicemus.) In quo iuxta regulas iuris communis dicendum est, debere confiteri ei, qui in loco, in quo inueniuntur, iurisdictionem habet ordinariam, vel delegatam, vt ex propria materia de Pœnitentia constat. Quia verò religiosi etiam in hoc regi solent speciali iure, illud vnusquisque seruare debet, quod ad se pertinet, & generalis regula erit, vt vnusquisque sequatur directionem sui Prælati, vel suæ regulæ, iuxta dicta in proximo capite. Certum est enim, religioso peregrinanti nec debere, nec posse denegari facultatem, vt alicui confiteri possit, quia hæc necessaria est, considerata hominis fragilitate, &, secluſa præcisa necessitate, ad maiorem perfectionem etiam confert.

II. *Decidit. ur vnus casus circa peregrinus.*

Deinde, distinguere possumus veluti tres casus. Primus est, quãdo religiosus peregrinus secum defert socium eiusdem religionis, sacerdotem, & sufficientem ad confessiones audiendas: & tunc communis obseruantia esse solet, vt religiosus peregrinans debeat socio confiteri, & non alteri, quia hæc solet esse voluntas Prælatorum, quæ licèt aliquãdo non sit expressa, sufficit tacita, & inclusa in ipsa licentia sic peregrinandi, quam recta ratio, & cõmunis consuetudo satis indicãt. Secundus casus est, vt religiosus peregrinus sit hospes in alia domo, vel monasterio eiusdem religionis: & tũc regula est, vt cõfiteri debeat vel Prælato ipsius domus, vel alteri de licentia eius, vel confessori conuentuali, qui est quasi Ordinarius illius loci; non tamen poterunt confiteri aliis religiosis eiusdẽ domus, si ad audiẽdas confessiones suorum religiosorũ à Prælatis expositi non sint. Ratio est, quia illi non habent iurisdictionẽ ad audiendas confessiones religiosorũ: ergo nec circa hospitẽ habent. Prælatus verò, vel Ordinarius habẽt iurisdictionẽ, cui iure hospitij subdi põt peregrinus pro eo tẽpore, quo ibi moratur.

*Decidit. ur alter. casus.*

*Ratio decisionis.*

III. *Euasio.*

Dices, rationem hanc procedere cõsiderando iurisdictionem, vt manãtem à Prælato illius domus, vel per se illi conuenientẽ: secus verò intelligi posse de iurisdictione manante à Prælato ipsiusmet peregrini, qui dedit illi facultatem eligendi confessorem, vt de clerico seculari statim dicemus. Ergo per illam poterit eligere quemcunque religiosum illius domus. Respondent aliqui, non posse, quia alij religiosi illius domus non sunt approbati à Prælato religionis ad audiẽdas confessiones religiosorum: religiosi autem quãuis possint eligere sacerdotem non approbatum ab Episcopo, iuxta Concil. Trid. non tamen possunt eligere iuxta antiquũ ius (quod Tridentinum in hac parte non mutauit,) nisi sacerdotem approbatum à suis Prælatis. Sed hoc non satisfacit: nam vel approbationem intelligunt collationem iurisdictionis, & sic est verum, quod assumitur, tamen in eo, quod subsumitur, petitur principium: nam hoc est, quod contendimus, sc. quemlibet religiosum electũ à pœnitente, eo ipso esse approbatum ab ipsius Prælato, per facultatem, quam illi fecit eligendi confessorem; sicut de seculari clerico statim dicemus. Si autem per approbationem intelligatur iudicium præuium; seu declaratio authentica de sufficientia ad audiendas confessiones, qualem nunc requirit Conc. Trid. ab Episcopo datum ad audiendas confessiones secularium; sic falsum est assumptum, quia nec antiquo iure fundatũ est, nec consuetudine constat, vt ex sequenti casu euidentiùs constabit. Item illo modo non satisfit difficultati; nam possũt esse in illa domo multi, qui sæpiùs fuerunt confessores fratrũ, & tunc non sint, qui, quantum ad approbationem, quæ excogitari potest, secluſa iurisdictione, meritò censeri debent approbati, & tamen non licet hospiti eis confiteri. Dico ergo, rationem hũius esse, quia in eo casu non potest manare iurisdictio à Prælato pœnitentis. Nã facultas, quæ illi datur ad eligendum confessorem, solùm est pro casibus necessitatis, quando deest ordinarius confessor eiusdem religionis; tunc autem iure hospitij ille habet sufficientẽ ordinarium confessorem eiusdem religionis; etiam applicãdo cum proportione ius commune: ergo tunc cessat facultas eligendi confessorem, & consequenter deest omnis iurisdictio, quæ manare potest à Prælato pœnitentis. Vnde si Prælatus concessisset expressam facultatẽ eligendi quemcunq; sacerdotem, ẽt in monasterijs eiusdem religionis, tunc sine dubio posset cuicunq; confiteri, nisi statuta religionis ita repugnarent, vt illam facultatem irritam redderent. Regulariter aũt Superiores talem facultatẽ non concedunt, vel quia per regulam prohibẽtur, vel certe quia per se est irrationabilis, & contra debitũ ordinem sine vlla necessitate. Quapropter eo ipso quod talis facultas non est expressa, censetur non concessa, nec comprehensa sub generali facultate, quæ & necessitatẽ respicit, & debitum ordinẽ religiosum.

IV. *Quid casus in quo religiosus alterutro ex illis modis confiteri tenetur.*

Addendũ verò occurrit circa hunc, & præcedentem casum, si ambo simul concurrant, liberũ esse religioso alterutro ex illis modis confiteri: i. e. si religiosus habens sociũ sacerdotẽ in aliquo monasterio suæ religionis hospes sit, posse vel socio suo, vel Ordinario ipsius monasterij confiteri. Ita n. quantũ intelligere possum, habet cõsuetudo. Et ratio esse potest, quia in vtroq; illorum est sufficiẽs titulus iurisdictionis, & per se non repugnat habere duos cõfessarios idoneos; neq; ibi interuenit voluntas, &c. prij Prælati, quæ vnum illorum acceptet, & alterũ excludat, nulla n. est ratio sufficiens ad præsumendam illam, cùm vterq; illorum modorum sit per se satis ordinatus, & consentaneꝰ religioni. Secus verò esset, si vel Superior aliud ordinasset, aut declarasset, q; sine dubio facere põt, vel per specialem regulam, aut consuetudinẽ religionum aliquid ẽt definitũ esset, nam illud semper obseruare necesse est.

V. *Quid casus in quo religiosus diuertit ad loca extra monasteria suæ religionis: & tunc, secluſis particularibus voluntatibus, seu instructionibus Prælatorum, quæ non cadunt sub scientiam, nisi quoad hoc solum, quòd seruandæ sunt, quando non fuerint planè iniustæ: his, inquam, secluſis, generalis regula est, tunc posse confiteri cuicunque sacerdoti seculari, vel regulari: quia non debet priuari subsidio confessionis. Atq; ita docent omnes, dubitant tamen, an ad hoc sit necessaria expressa licentia Prælati, vel sufficiat tacitè inclusa in licentia peregrinandi. Respondetur tamen, quamcunq; sufficere, vt alias in materia de Pœnit. generaliter diximus de huiusmodi peregrinis: non enim debẽt esse peioris conditionis religiosi peregrinãtes quoad hanc facultatem. Præterea, quia talis facultas secundùm rectam rationem debita est, & quasi necessitate morali annexa peregrinationi: ergo concesso antecedente, virtute est concesſũ consequens. Deinde, cõmunis consuetudo satis in hoc interpretatur volũtatem Prælatorum. Eò vel maximè, quòd vix potest fieri, quin in regulis, vel constitutionib. vniuscuiusq; religionis hoc satis declaratũ sit. Imo ẽt sunt aliqua priuilegia Pontificia, concedẽtia religiosis, Vt dum itinerantes, vel fuerint extra conuentus suos duntaxat, valeant confiteri quibuscunque sacerdotibus regularibus, vel secularibus.* ita concessit Sixtus IV. Minoribus, vt refertur in li. Monumenta Ordinum, & Innoc. VIII. Cistercienſibus, vt in eorum Cõpendio refertur. In quo indulto notari possunt illa verba, *Vt dum*

*vel fuerint extra conuentus suos.* nam si intelligatur absolutè de omnibus conuentibus sui Ordinis, cõfirmant optimè quæ diximus in superiori puncto n. 2. estque expositio satis pia, & probabilis; sed non cogens, quia possunt illa verba exponi respectiuè de conuentibus suis, id est, propriis, in quibus habitât, vnusquisque scilicet in suo.

VI. *Quæ sunt requisita circa peregrinum ut ei iurisdictionem concedat.*

Interrogari vlteriùs potest, quem sacerdotẽ debeat tũc religiosus eligere, an habentem aliàs iurisdictionem, an approbatum ab Episcopo, an regularem, si possit. Respondetur ad primum, non est necessarium vt sacerdos eligendus aliàs iurisdictionẽ habeat, quia nõ debet religiosum absoluere per iurisdictionem Episcopi, vel Parochi, sed per iurisdictionem, quam recipit à prælato regulari, media facultate eligẽdi ipsum: quod satis patet ex dictis. Vnde in hoc est notanda differentia inter peregrinum secularem, & religiosum: quia secularis absoluitur in aliena diœcesi more incolarum illius loci, in quo versatur, vt alibi diximus in materia de Pœnitent. Religiosus autem, etiam peregrinus, semper absoluitur iure religiosorum, atque adeò per iurisdictionem manantem à suis prælatis. Et ratio fortasse est, quia religiosus, licèt peregrinetur, nunquam vagatur extra suam diœcesim, quia religio non clauditur certis terminis localibus alicuius diœcesis: vnde religiosus semper retinet actualem subiectionem perfectam ad prælatum suum, vt per illius iurisdictionem in vtroque foro gubernetur quantũ fieri possit.

VII. Ad secundam interrogationem respondetur nõ esse necessarium religiosum eligere sacerdotem approbatum ab Episcopo, nisi à prælato suo in facultate sibi concessa id fuerit specialiter præscriptum. Ratio prioris partis est, quia illa approbatio nec ex natura rei, nec ex iure antiquo est necessaria, sed solùm ex nouo iure Concilij Tridentini; Concilium autem solùm voluit illam approbationem esse necessariam ad confessiones secularium audiendas, vt ex contextu constat, & alibi ex professo tractatũ est. Ratio verò alterius partis est, quia prælatus potest facultatem concedere limitatam ad certum genus personarum; ergo potest etiam limitare illa conditione adiecta. Veruntamen, nisi illam apertè exprimat, non est præsumenda: quia non est verisimile voluisse prælatum imponere onus, quod Concilium non posuit, si enim voluisset, expressisset, hęc enim regula in oneribus maximè imponendis seruanda est: præsertim cùm respectu regularium non sit tam necessaria hæc conditio, tum quia frequentius confitentur, tum etiam, quia cautius viuunt; & ita faciliùs possunt idoneum confessorem eligere, etiamsi illo solenni ritu approbatus non sit.

VIII. Ad tertiam interrogationem eodem modo respondendum est, per se loquendo liberam esse electionem secularis, vel regularis sacerdotis, nisi prælatus expressè adhibeat limitationem aliquam; tũc enim illi standum est, alioqui non est cur præsumatur. Solum posset quis dubitare, quando contingit in eodem loco concurrere religiosum eiusdem ordinis, tunc enim videtur valde probabilis præsumptio voluntatis prælati, vt subditus extraneo sacerdoti, siue seculari, siue regulari non confiteatur, cùm possit habere suæ religionis confessorem. Et sanè ita est consulendum, quia per se est magis ordinatum, magisque commendat vnitatem, & fidelitatem erga religionem. Nihilominus, vbi non fuerit vel in regula præscriptum, vel à Superiore ordinatum, non censeo esse necessarium, quia omnis hæc limitatio est onerosa, & scrupulosa, & ideo nisi de illa expressè constiterit, non est imponenda.

IX. Tandem quæri hic posset, an hæc facultas peregrinantium regularium se extendat ad obtinendã absolutionem à casibus in sua religione reseruatis. Sed de his casibus dicemus in cap. 19. nunc enim tãtùm de ordinaria confessione simpliciter loquuti sumus. Obseruandum verò est, in multis religionibus præscriptum esse, vt qui iter egit, cùm primùm ad monasterium redit, integrè confiteatur omnia, quę gesit ab vltima confessione in monasterio ante discessum facta. Et quidem D. Basilius in regula 44. ex fusioribus, monet, vt prælato omnia manifestentur: sed ibi non agit de sacramentali confessione: tamen illud statutum habent Carthusiani, vt ferunt; & idem habet Ordo S. Hieronymi in suis Constitutionibus, cap. 20. Et in Societate vniuersalior regula traditur, vt *qui alij, quàm suo confessario designato confiteretur* (vtique ex iusta causa, qualis est absentia) *debeat postmodum quantum recordari poterit eidem confessario suo totam suam conscientiam aperire, vt nihil ignorando, quod ad eam pertineat, melius in Domino possit eundem iuuare.* habetur 3. p. Constitut. cap. 1. lit. Q. & in Summario Constitutionum, §. 9. Vbi autem similis constitutio, vel consuetudo seruatur, videri potest facultatem religioso concessam, vt tempore absentiæ, vel peregrinationis confessorem eligat, non esse absolutam, sed sub onere iterum eadem confitendi proprio prælato, vel confessori: nisi enim hæc conditio fuisset in facultate apposita, non posset postea obligari religiosus ad confessionem iterandam, quia hæc non est materia præcepti.

*Peregrinantes religiosos aliquibi teneri aperire suam conscientiam illi redeunti.*

Veruntamen, seclusis peccatis reseruatis, de quibus postea, non censeo esse ita explicanda huiusmodi statuta, tum quia illa non solùm loquuntur de materia peccati mortalis, sed etiam de venialibus, quando talis est, vt ad maiorem perfectionem pertineat illam expresè confiteri: tum præterea, quia etiam in materia mortali non solùm comprehendunt externa peccata, sed etiam interna per solam cogitationem, & consensum: durum est autem dicere, facultatem confitendi peccata merè interna dari sub illo onere; quia illa esset quædam eorum reseruatio, quæ in vsu non est. Vnde etiam confirmatur, quia per illa statuta non reseruantur omnia peccata, quæ religiosus committit dum iter agit: ergo facultas ad confitenda illa non datur sub hoc onere, quia illo modo dari non solet, nisi pro peccatis reseruatis. Est ergo facultas absoluta, & ita ex vi confessionis nulla obligatio remanet. Nihilominus tamẽ illa statuta sancta, & perfecta sunt, tum quia, licet iteratio confessionis in qua fuerunt peccata absolutè remissa, non cadat sub præceptum, cadere tamen potest sub regulam perfectionis, quando illa iteratio specialem habet rationem vtilitatis: tum etiam, quia estò præceptum illud, nulla suppositione facta, imponi non possit; tamen voluntariè, media professione, & voto, obligare posse, vt graues Doctores docuerunt, Maior in 4. d. 17. quæst. 6. Gerson in Regulis moralibus, tit. de Pœnitentia, tom. 2. Alphab. 25. lit. F. Adrianus in 4. quæst. 5. de Confessione, Medina Cod. de Confessione, q. de facultate, & fructu reiterandi confessione, Nauar. in cap. *plaust.* de pœnit. d. 6. numer. 118. Dico tamen, similia instituta non inducere specialem obligationem in conscientia, sed solũ simplicis regulæ, vbi aliud expresè non declaratur: quia illa obligatio, quæ manet, non nascitur ex modo potestatis concessæ ad absoluendum, seu ex virtute clauium in foro sacramentali, vt ex dictis patet: sed nascitur præcisè ex voto. Et hæc de peregrinis religiosis.

X. *Talis obligatio non est ex reseruatione, sed ob maiorem perfectionẽ.*

## *Quid dicendum circa nouitios.*

XI. Iam quoad nouitios dubitari etiam potest, an confiteri possint sine licentia prælati sacerdoti aliàs

habẽti iurisdictionem. In quo tres possunt esse sententiæ. Prima, sine distinctione docens, non posse nouitium tali sacerdoti confiteri. tenet Corduba libro primo quæstione 30. citatur Gerson Alphabeto 34. littera P. sed ibi solùm ait, Abbatem posse absoluere nouitios sicut professos. Hinc verò sumitur ratio huius opinionis; quia nouitij pro eo tempore sunt commissi iurisdictioni religionis. Sed hæc ratio, vt suprà cap. 16. num. 14. dixi, non conuincit, nisi addatur exclusio ab alia iurisdictione, quæ ex vi illius principij non necessariò sequitur. Et ideo est secunda opinio satis probabilis, quę indistinctè ait, posse nouitium confiteri cuicunque Sacerdoti habenti iurisdictionem, vel ab Episcopo ipsius nouitij, vel à Papa, per priuilegia, v.g. religionũ. ita simpliciter tenent nonnulli moderni, Henriquez li. 6. de Pœnit. cap. 16. §. 3. lit. X. & lib. 7. de Indulgentiis, cap. 22. §. 7. lit. I. & V. qui citat pro hac sententia Angelum verbo *Nouitius*. §. 18. & Armillã ibidem, Syluestrum *Religio*. 5. §. 6. qui solùm dicunt nouitium non teneri ad præcepta regulæ: vnde videtur inferre, non obligari ad confitendum prælato, vel ordinariis confessoribus religionis, & cõsequenter posse confiteri aliis quibuscunque habentibus iurisdictionem. Quæ illatio non videtur necessaria, quia, secluſa obligatione præcepti, potest nouitius esse exemptus à iurisdictione extranea religionum, & ideo ex defectu iurisdictionis non posse aliis confiteri. Soto verò, qui etiam citatur lib. 7. de Iustit. quæst. 2. art. 1. in fine tertij argumenti, versic. *Ex hac*, solùm agit de differentia inter votum religionis, vel votum perseuerandi in religione; quod nihil ad rem præsentem facit. Fundamentum autem, quod pro hac opinione afferri potest, statim examinabimus.

1. *Sententia insufficienter fundata.*

2. *Sententia probabilis.*

XII.

3. *Sententia saluti media per duo præcedentia.*

1. *Pronunciatum.*

Tertia opinio distinctione vtitur, de confessoribus priuilegiatis, habentibus iurisdictionem à Papa, & de Ordinariis pastoribus, & delegatis ab illis, vt sunt Episcopus, Parochus, & aliquis adiutor eius. Primò ergo dicimus, nouitiũ vnius religionis posse liberè confiteri cuicunque confessori priuilegiato, habenti iurisdictionem à Papa. Probatur ex dictis cap. præced. num. 10. de vsu priuilegiorum ab ipso Papa concessorum ex parte pœnitentium: nam sicut talia priuilegia generaliter conceduntur omnibus fidelibus, ita per priuilegia confessorum datur illis iurisdictio ad audiendas confessiones omnium fidelium: ergo sicut in prioribus priuilegiis comprehenduntur nouitij sub fidelibus, & non sub exceptione religiosorum; ita etiam in posterioribus priuilegiis comprehenduntur sub eadem appellatione fidelium, & exceptio, quæ fit de religiosis non habentibus facultatem prælatorum, non complectitur nouitios, quia reuera religiosi non sunt. Atq; ita omnia priuilegia, quæ in hoc pacto excipiunt confessiones religiosorum, & ratio, quæ suadet exceptionem illam fuisse necessariam, non extenduntur ad nouitios, quia quoad illos est materia odiosa, & sub proprietate verborum non comprehenduntur, neque habent substantiale fundamentum talis exceptionis. Quæ ratio apud me cõuincit, supposita resolutione illius prioris puncti.

XIII.

*Obiectio per quam tentatur hoc pronunciatum.*

Vnum tamen aduerto, iurisdictionem hanc, quæ per hęc priuilegia datur, regulariter non descendere ad singulos religiosos, nisi media concessione, & voluntate suorum prælatorum. Vnde fit, si prælatus religionis expresè suis subditis prohibeat nouitiorum suorum confessiones audire, nõ poterunt nouitij illis confiteri, non quia ipsi nouitij ex parte sua impediti sint, sed quia ipsi religiosi iurisdictionem non habent, nam Superior potest illam coarctare, & communicare prout voluerit: sicut etiam non habent iurisdictionem ad audiendas confessiones religiosorum eiusdem domus, quia illis non communicatur à prælatis suis: vel sicut etiã potest prælatus approbare subditum, & dare iurisdictionem ad audiendas confessiones virorum, & non fœminarum; sic etiam potest approbare ad audiendas confessiones secularium, & non regularium, etiam nouitiorum. Quando autem prælatus absolutè, & directè prohibet nouitiorum confessiones audire, sine dubio intendit vetare quantum potest, & cõsequenter iurisdictionem auferre, iuxta communiorem doctrinam Canonistarum in materia de Legibus tractatam. Quocirca, si tota religio (vt in Societate fit, sicut in tract. 10. lib. 9. cap. 2. n. 2. tradimus) per influxum Generalis iurisdictionem accipiat, ipse potest omnibus, & singulis sacerdotibus totius religionis efficaciter prohibere, ne cõfessiones nouitiorum totius religionis audiant, nec eos absoluere valeant: idemque cum proportione Prouinciales in suis prouinciis, & Conuentuales prælati in suis domibus: nam hæc iurisdictio ita cõmunicatur subditis, vt semper in illius vsu à proximis prælatis pendeant. Imo eodem modo possent prælati religionum, si vellent, ita limitare iurisdictionẽ suorum subditorum, vt ab ea excluderent non solum nouitios propriæ religionis, sed etiam omniũ aliarum, quia delegatio potestatis omnem hanc limitationem admittit, vt ratio facta probat: neque in hoc malè facerent, sed potiùs vnionem & charitatem ostenderent ac fouerent; & incommodis (si quæ sequi possunt ex illa libertate nouitiorum) occurrerent. Quanquam, si moraliter res spectetur, satis illis occurri possit per hoc quòd intra eandem religionem non possint nouitij confiteri alicui sine licentia prælati, nam extra illam rarò, aut nunquã id facere possunt.

XII.

1. Pron. iactum.

Secundò dicitur iuxta hãc sententiam, nouitios non posse confiteri, inuito prælato, alicui confessori habenti tantum iurisdictionem Episcopalem. Hanc partem satis probabiliter suadent variæ rationes, quas Corduba suprà multiplicat. Præcipuũ verò fundamentum est, quia nouitius cẽsetur mutasse domicilium, & territorium, præsertim quoad ea, quæ spectant ad Sacramenta necessaria, argumento eorum, quæ tradunt Doctores in cap. *omnium vtriusque sexus*, & in c. vlt. de Parochis, & cap. *ad Apostolicæ*, de decimis, & Syluester, & alij Sũmistæ verb. *Domicilium*, & Tiraquel. de vtroque retractu, part. 1. glos. 8. num. 23. & 24. Sed ad hoc respondeti potest, nouitium mutare quidem aliquo modo domicilium, acquirendo, non tamen amittendo. Acquisiuit enim domicilium, vel quasi domicilium in religione, quatenus ad illam transtulit animo ibi remanendi, non quidem absoluto, & immutabili, sed sub conditione, quod satis est ad acquirendum domicilium, ratione cuius subsit iurisdictioni prælati religionis. Inde autem non statim sequitur quòd amittat omninò prius domicilium, quia non repugnat simul habere duo domicilia, & multo minus habere vnum domicilium, & alium quasi domicilium, etiam in ordine ad confessionem, vt constat ex materia de pœnitentia. Cùm ergo nouitius non acquirat domicilium omninò firmum, adhuc retinet prius, & consequenter simul cum subiectione ad prælatum religionis retinet subiectionem ad Episcopum, præsertim in foro confessionis, quod voluntarium est. Sed contra hoc est, quia fieri non potest vt aliquis simul, & eodem tẽpore habeat duos ordinarios pastores non subordinatos inter se in hoc foro, quia repugnat debito ordini, & pareret confusionem. Vnde, licèt quis possit habere plura domicilia, tamẽ pro eo tempore, in quo in vno habitat, non potest adire Parochum alterius domicilij; sed pro eo tempore pastori tantum illius loci, in quo habitat, subiectus est: ergo nouitius quando in religione habitat, soli prælato illius subiectus est.

Sed

Sed hoc etiam argumentum licèt sit satis probabile, non tamen conuincit, quia illud antecedens non ab omnibus recipitur: Nau. enim tenet oppositum, cui ego magis adhæsi in 4. tom. in 3 p. de Sacramento Pœnitentiæ.

XV. Addendum ergo est, nouitium ita mutare domicilium, vt omninò fiat extra iurisdictionem secularium pastorum, & ideo ex vi prioris iurisdictionis non posse illis cõfiteri. Assumptum declaratur, quia tota religio est exempta à iurisdictione Episcopi in vtroque foro, in hac autem exemptione religio accipienda est non vt ex professis tantùm constat, sed etiam vt nouitios complectitur: vt exempli gratia, Societas Iesu, (vt in eius Constitutionibus adnotatur p. 5. in principio)[1] vno modo accipitur vt complectitur omnes, qui sub obedientia Præpositi Generalis viuunt, etiam nouitios: cùm ergo Pontifices, Paulus III. & Gregorius XIII. illam sub sua protectione susciperint, & ab Ordinariorum iurisdictione eximunt, intelligendi sunt, de illa loqui sub illa ampliſsima acceptione, vt patet ex illis verbis Pauli III. in sua Bulla vltima, *Ipsamque Societatem, & vniuersos illius socios, & personas, illorumque bona quæcunque ab omni superioritate, iurisdictione, & correctione quorumcunque Ordinariorũ eximimus*, &c. Vbi particula illa, *Vniuersos socios, & personas*, videtur habere emphasim, & ampliare etiam ad nouitios. Idem ergo erit in aliis religionibus, siue quia habent similia indulta, siue quia per communicationem hoc etiam gaudere possunt, siue etiam per regulas iuris communis. Quia beneficiũ Principis ampliſsimè est interpretandum, & priuilegia sunt amplianda, quãtum verba iuxta communem vsum patiuntur: hoc autem est priuilegium, & beneficiũ Principis, & verba optimè admittunt hanc ampliationem. Nam religio Minorum in omni proprio vsu dicitur tota illa congregatio, vt ex omnibus membris, etiam nouitiis, constat: nam licèt nouitius propriè religiosus non sit, propriè tamen est in illa cõgregatione, quæ illo nomine appelletur.

XVI. *Obiectio cõtra allatum fundam. diluitur.* Dices, hanc extensionem esse ipsis nouitiis onerosam, & ideo admittendam nõ esse. Respondeo in primis negando consequentiam, quia gratia priuilegij magis est cõsideranda respectu totius religionis, cui immediatè fit, quàm respectu particulariũ: nam sæpè etiam potest esse illa exemptio onerosa multis professis. Secundò respondetur negando assumptum: quia licèt interdum onerosa esse possit ex aliquo accidenti, simpliciter tamen est fauorabilis. Vnde confirmatur præcipuè hoc fundamentũ, quia nouitius gaudet non solùm priuilegio canonis, sed etiam fori, & propriæ exemptionis religionis quoad alios actus iurisdictionis: ergo etiam & maiori ratione quoad iurisdictionem fori pœnitentiæ. Quæ ratio ampliùs in sequentibus comprobabitur. Hæc ergo tertia opinio videtur mihi verisimilior, & ex dictis fit satis fundamentis aliarũ, quæ sua probabilitate non carent.

## CAPVT XVIII.

### *Quid circa reseruationem culparum in Religionibus statuerit Clemens Octauus.*

I. *Duplex modus reseruandi.* VT de absolutione religiosorum à culpis, in qua versamur, dicamus etiam specialiter de reseruatis, præmittenda est explicatio diplomatis, Pontificij circa reseruationem. Dupliciter verò possunt casus aliqui esse reseruati respectu religiosi, scilicet vel à Pontifice, vel ab ipsa religione. Prior reseruatio communi, & vsitato iure non fit nisi cum aliqua censura reseruata, iuxta dicta in 4. tom. 3. p. & ideo his peccatis reseruatis simul cum censuris dicemus in cap. 20. Circa aliam ergo reseruationem suppo-

nendum est, posse prælatos religionum reseruare sibi aliquos casus: quod est certum eadem certitudine, qua id constat de Episcopis, & aliis prælatis circa suos subiectos: nam licèt Concilium Tridentinũ sess. 14. c. 7. solum Pontificem Maximum, & Episcopos nominauerit, tamen sine dubio sub Episcopis intellexit omnes habẽtes Episcopalem iurisdictionem: nam actus reseruandi iurisdictionis est, & per se non pendet à charactere Episcopali; sicut neque actus absoluendi à peccatis. Item quia religiosi exẽpti (de quibus semper agimus) non ligantur reseruationibus Episcoporum: ergo iustum est, vt subdantur reseruationi propriorum prælatorum. Denique ita habet consuetudo ferè omnium religionum, vt infrà in tractatu de Societate lib. 8. c. 5. in particulari referam: quam consuetudinem Pontifices confirmarunt, & approbarunt, præsertim Alexander VI. vt refertur in Supplemento Minorũ, & in lib. Monumenta ordinum, concess. 66. & nouissimè S. D. N. Clemens 8. peculiari decreto de hac re edito anno 1593. qui aliqua peculiariter circa hanc reseruationem ordinauit, quę hîc adnotare, adiuncta breui declaratione, propter dubia, quæ quotidie interrogantur, necessarium visum est.

II. *Enumeratio casuum qui reseruati vel permittuntur.* Primò ergo ipse enumerat vndecim casus, qui in religionibus reseruari possunt. *Primus, Veneficia, Incantationes, Sortilegia. 2. Apostasia à religione, siue habitu dimisso siue retento, quando eo peruenerit, vt extra septa monasterii, seu conuentus egressio fiat. 3. Nocturna, ac furtiua è monasterio, seu conuentus egressio, etiam non animo apostatandi facta 4. Proprietas contra votum paupertatis, quæ sit peccatum mortale. 5. Iuramentum falsum in iudicio regulari, seu legitimo. 6. Procuratio, auxilium, seu consilium ad abortum faciendum post animatum fœtum, etiã effectu non sequuto. 7. Falsificatio manus, aut sigilli officialium monasteriȳ, aut conuentus 8. Furtum de rebus monasteriȳ seu cõuentus, in ea quantitate, quæ sit peccatum mortale. 9. Lapsus carnis voluntarius, opere consummatus 10. Occisio, aut vulneratio, seu grauis percussio cuiusque personæ. 11. Malitiosum impedimentum, aut retardatio, aut apertio literarũ à Superioribus ad inferiores, vel ab inferioribus ad Superiores.*

III. *Prima obseruantia principalis circa hos casus in vniuersum.* Circa quos casus primùm aduertere oportet, quamuis in aliquibus eorum explicetur, necessariã esse materiam peccati mortalis, & opus externum, nihilominus has duas conditiones in omnibus illis esse intelligendas, quia peccata venialia sicut non sunt materia necessaria confessionis, ita nec propriè reseruationis; peccata autem merè interna, etiamsi mortalia sint, secundùm communem Ecclesiæ vsum non reseruantur, etiamsi in rigore reseruari possint. Pontifex autem cùm aliud expresè nõ declaret, loquitur secũdùm ordinariam legem, vel consuetudinem Ecclesiæ. Prętерquam quòd verba, quibus vtitur, in rigore & proprietate, prout sunt accipienda, significant externos actus. Vbi ergo huiusmodi declaratio addi videtur, nõ est solùm propter has conditiones, vt generales sunt, sed propter aliquid speciale, circa aliquam earum explicandũ. In primo ergo casu nihil additum est, quia non erat necessarium, nam illud genus peccati externum est, & grauissimum, & vix potest in indiuiduo cõmitti, quin mortale sit. Quid autem sub illis vocibus comprehendatur, dictum est in primo tomo tract. 3. lib. 2. de vitiis virtuti religionis oppositis: & videri possunt Summistæ in illis verbis, & verb. *Maleficium*, ac verb. *Superstitium*.

In

IV. *Circa 2. casum.* In secundo casu peculiariter explicatur, non sufficere quemcunque exteriorem actum: nam licet quis deliberato animo apostatandi exuat habitum regularem, & secularem induat, & curet, ac tentet egredi septa monasterij, & tandem id non exequatur, vel quia mutat voluntatem, vel etiam quia nō potest, casus ille reseruatus non est, quia non peruenit ad statum, & effectum, quem Pontifex designat. Et ratio esse potuit, quia vel antea non est perfecta iniuria illata religioni, ita vt cedat in infamiam eius, vel certè, quia antea non potest illa dici apostasia exterior.

V. *Circa tertiū. furtiua*, quæ idem significat, quod sine licentia prælati. Vnde licèt quis exeat per vim, vel metum grauem immissum prælato, ne resistat, exteriùs nihilominus furtiuè dicetur egredi, quia inuito prælato, vel sine legitimo consensu eius egreditur: vnde illud peccatum non solùm est quasi furtum, sed quasi rapina in illo genere, vt sic loquamur: generatim autem comprehenditur sub furtiuo egressu, quia fit inuito prælato. Sed quid si prælatus consentiat, tamen iniquè, & contra suum officium, & contra honorem Dei, & religionis? Quid etiam, si ipse prælatus sic occultè egrediatur? Vtrumque censeo egressum furtiuum, & in hac reseruatione comprehensum. Primum quidem, quia illa licentia iniusta est, & nulla, & ita nihil operatur: secunda autem, quia, licèt prælatus conuentus nō habeat præsentem prælatum, cuius voluntate regatur; habet tamen regulam, & voluntatem Superioris prælati, aut totius religionis, aut expressam, aut secundùm rectam rationem præsumptam, respectu cuius talis egressio furtiua est. Denique modus talis egressus qualis ille sit manifestat, quia semper fit occultè, ac furtiuè.

*Duo dubia expediuntur circa hunc casum.*

VI. *Aliud dubium.* Dubitari verò etiam potest, an hic casus extendatur ad egressum furtiuum diurnum. Verba enim Pontificis sunt, *nocturna, ac furtiua è monasterio egressio.* ergo omnis furtiua egressio illicita reseruata est. Respondeo nihilominus illam dictionem, *ac*, complexiuè, & non diuisiuè esse intelligendam, ac propterea furtiuam egressionem si nocturna non sit, etiamsi contingat esse peccatum mortale, ex vi illorum verborum nō reseruari. Sicut enim nocturna egressio non reseruatur, nisi furtiua sit, vt est per se euidens tam ex ipsa re, quàm ex intentione Pontificis; ita è cōuerso, furtiua egressio, nisi sit nocturna, non reseruatur, quia, vt illud prius verum sit, necesse est particulam *ac* complexiuè sumi: & inde sequitur etiam posterius, vt per se constat.

VII. *Circa 4. & 5. casum.* Circa quartum casum nihil occurrit adnotandum, præter ea, quæ dicta sunt de voto paupertatis. In quinto solùm desiderari potest vt explicetur, quid vocetur iudicium legitimum. Breuiter tamen dicitur, esse quodlibet iudicium forense, quod secundùm leges, vel canones in suo foro, qui solet dici actus legitimus duarum personarum sub eodem iudice, &c. iuxta Glossam in cap. *forus*. de verbor. signif. Videntur ergo ibi numerari iudicium regulare, & legitimum ad excludenda iudicia priuata per conuentiones, vel arbitria particularia. Addendū verò censeo, tunc esse hunc casum reseruatum, quādo religiosus legitimè interrogatur, & sub iuramento veritatem negat: secùs autem erit, si iniustè interrogetur, nam tunc licèt sub iuramento neget, si respondere sciat, & debitam intentionem haberet, non erit periturus: si autem ex ignorantia, & conscientia erronea peccet, existimās illud esse periurium, non erit casus reseruatus, quia illud externum non est verum periurium, sed putatum; reseruatio autem restringenda est vt cadat super verum actum. Idem opinor dicendum esse, si quis iuret falsum testimonium contra aliquem in iudicio, quod est nullum, vel quia fit coram non legitimo iudice, vel ob aliam causam, quia tunc illud iudicium non est legitimum, & quia iudicium, quod est nullum, non est iudicium, licèt appareat, & ideo nec illud est periurium in iudicio verè, sed tantùm apparenter.

Sextus casus non indiget declaratione, sed videri potest motus proprius Sixti V. contra illud genus peccati; & moderatio, quæ à Clemente addita est, quæ attigimus in 5. tom. de Censuris. In septimo interrogari potest, qui vocētur officiales monasterij. Ad quod breuiter dicitur, sub illa voce comprehēdi & prælatum ipsum, & omnes, qui sub illo habent aliquam administrationem personarum, aut bonorum conuentus, vt sunt Vicarius, Subprior, vel in Societate Minister, Procurator, &, si qui sunt alij similes. Addo etiam comprehendi à fortiori Prouincialem, & Generalem, iuxta mentem Pontificis, quia eò falsificatio grauior esset, & magis perniciosa religioni. Item, quia quilibet eorum dici potest officialis monasterij, vel conuentus: nam licèt magis propriè appelletur totius prouinciæ vel religionis, tamen ibi à fortiori singuli conuentus includūtur; quæ extensio maximè locum habet in his, quæ ipsi prælato fauorabilia sunt, & quæ pertinent ad reuerentiam, & fidelitatem eius officio debitā quale est hoc, de quo agimus. Occurrit etiam hic obiter adnotandum, supponere hic Pontificem tacitè approbare vsum religionis, quòd officiales eius propria habeant sigilla distincta ab his, quibus priuati religiosi vti possunt: non enim falsificatio cuiuscunque sigilli, sed propria talis muneris, reseruata est. Quare, licèt priuatus religiosus vtatur aliquando proprio sigillo, & alius illud falsificet, non incurret in hunc casum reseruatum: & è conuerso, si officialis non habeat speciale sigillum, sed eiusdem figuræ cum aliis, vel priuatum, quodcunque illud sit, falsificatio eius ex hoc capite non erit reseruata, quia non est sigillum officialis vt sic, neque habet (vt ita dicam) auctoritatem religionis. Dixi autem *ex hoc capite*, quia ex alio falsificandi manum, erit casus reseruatus.

VIII. *Circa sext. casum.*

IX. Interrogari etiam potest, an fabricare sigillum simile sigillo religionis, vel officialium eius occultè, & furtinè, sit falsificare sigillum, si per illud nulla falsa scriptura consignetur. Respondeo, sicut falsificare manum est subscribere cum nomine alterius, imitando subscriptionem eius, quæ illius non est; ita falsificare sigillum propriè est consignare simile scripturam sigillo alieno. Quod dupliciter fieri potest, scilicet, vel subfurando proprium, & verum sigillum, & consignando, vel fabricando aliud sigillum simile, & illo vtendo. Quamuis autem hæc furtiua fabricatio sigilli graue peccatum sit; tamen non videtur esse propria falsificatio, donec falsæ literæ per illud consignentur: & ideo non videtur esse peccatum reseruatum etiamsi hac intentione fabricetur, donec ad prædictum vsum, & effectum perueniat: sicut etiam furari sigillum prælati ea prauа intentione, si ad effectum sigillandi non perueniatur, non erit peccatum reseruatum ex hoc capite.

*Tertia pars Sextum.*

Denique interrogari potest, si scriptū, quod falsò consignatur manu, aut sigillo officialis, non pertineat ad officium, nec ad rec monasterij, sed sit familiaris epistola, v. g. falso alteri attributa, an tale peccatum reseruatum hic sit. Et ratio dubitandi esse potest, quia illa non est falsificatio signi officialis, vt officialis est, videtur autem hęc reseruatio intelligenda respectu officialis formaliter, quia non respicitur persona eius, sed munus. Quòd sanè videtur probabile: nihilominus non excusarem hu-

quia simpliciter est contra fidelitatem debitam tali personæ ratione talis muneris, & est iniuriosa non tantùm personæ, sed etiam officio.

XI. *Circa octauum.* De octauo casu, quantum spectat ad quãtitatem sufficientem vt illud furtum mortale sit, superiùs tactum est, nam hoc peccatum semper habet adiũctam malitiam proprietatis. Quia verò ibi dicitur, *De rebus monasterij*, dubitatum est, an furari aliquid à priuato religioso ex rebus illi ad suum vsum concessis, sub hac reseruatione comprehendatur: & pars affirmans dicitur fuisse ab ipso Pontifice declarata, in qua nulla mihi dubitatio esse posset: quia quod res sit applicata ad vsum vnius fratris, non tollit, quin, absolutè loquendo, sit monasterij, vel conuẽtus. Quin potiùs, licèt priuatus religiosus habeat vsum eius cum facultate donandi illam etiam extra religionem, nihilominus furari illam, erit reseruata culpa, si mortalis sit, quia quãdo illa res non est cõsumpta, vel alienata extra religionem, semper est monasterij quoad proprietatem, & dominium, vel quoad principalem administrationem, & dispensationem (vt monasteria comprehendamus, quæ dominium in communi non habent,) & hoc satis est vt comprehendatur sub verbis Pontificis in omni proprietate. Sed quid si res non sit alicuius monasterij in particulari, vt solet esse, v. g. pecunia, qua Prouincialis vtitur, vel res aliæ similes. Respondetur sine dubio comprehendi, iuxta dicta in precedenti casu: nam sub illo singulari *monasterij, vel conuentus*, à fortiori comprehenditur plurale *conuentuum, vel monasteriorum*; bona autem prouinciæ vt sic sunt omnium monasteriorum simul.

*Dominium dubium.*

XII. *Circa nonum casum.* Circa nonum casum est familiare dubium, quid significent illa verba, *opere consummatus*; duobus enim modis intelligi possũt. Primò, vt sint posita ad excludendum lapsum per consensum internum, vel morosam delectationem, ita vt solùm significetur, oportere vt tale peccatum in opus externum progrediatur, & in illo consummetur quatenus peccatum mortale est. Alius sensus est, vt peccatum sit consummatum in sua specie. Prior sensus est rigorosus, nam iuxta illum omnia peccata extera habẽtia malitiam mortalem ex ipsamet materia, & actione exteriori, continentur sub hac reseruatione sic declarata, vt sunt, v. g. tactus impudici, qui ad vltimam consummationem non perueniunt. Dixi autẽ, *ex ipsamet materia, & actione exteriori*, quia si materia exterior reuera sit leuis, quamuis ex prauitate intentionis fiat actio exterior peccatum mortale, non erit reseruatum ex vi horum verborum, quia reuera dici non potest opere consummatum. Alius sensus est mitior, &, quantum intelligere potui, cõmuniori sensu receptior; iuxta quem sensum actus impudicus, si non perueniat ad consummationem actus in sua specie, fornicationis, v. g. vel alia simili, non erunt casus reseruati, quia non sunt opere cõsummati. Solùm aduerto, quoties peccatum peruenit ad pollutionem, esse in omni rigore opere consummatum, & consequenter sub illa reseruatione comprehendi, quia illud peccatum habet propriam speciem, in qua consummatur iuxta doctrinam D. Thomæ 2. 2. q. 154. art. 11. & hoc satis est vt sit reseruatum, quamuis non perueniatur ad consummationem illius actus, quem fortasse peccans intendebat, vel in quem natura sua actus impudici ordinabantur, copulam scilicet carnalem.

*Circa nonum casum.*

XIII. *Circa decimum & vltimum.* In decimo casu nihil occurrit adnotãdum. In vndecimo solùm est ponderandum illud verbum *malitiosum*, vt inde colligatur si fiat bona fide, eriã imprudenter, & cum graui negligentia, non esse casum reseruatum: nam verbum *malitiosum* non tantum significat fieri cum graui culpa, sed etiam fieri ex malitia, id est, ex directa intentione impediendi effectum literarum, & retardandi illas, existimo etiam illud verbũ coniungendum esse etiam cũ apertione literarum, nam, vt reseruata fit, oportet vt ex malitia fiat: ad hoc autẽ satis erit, quòd fiat intelligendo, aut præsumendo id esse contra voluntatem Superioris, nam tunc sufficiens malitia interuenit.

XIV. *Secunda principalis obseruatio circa eosdem casus in vniuersum.* Est autem circa hos casus vlterius aduertendũ, Pontificem non præcipere ordinare, vt omnes hi casus reseruentur in religionibus, vt manifestè patet ex illis verbis, *Decreuit* (scilicet Pontifex) *vt nemo ex regularium Superioribus peccatorum absolutionem sibi reseruet exceptis iis, quæ sequuntur; aut omnibus, aut eorum aliquod p out subditorum vtilitatis expedire in Domino iudicauerint.* In quibus verbis nullum est præcipiens, vt hi casus reseruati sint, sed solùm prohibens, ne Superiores religionum alios reseruent, & eis permittens vt ex his possint, quos expedire iudicauerint, reseruare. Vnde infertur, per hoc decretum non auferri à Superioribus potestatem reseruandi casus, sed ad talem materiam limitari. Et quoniam in prædictis verbis Põtifex indefinitè loquitur de Superioribus, existimo ex vi illorum nõ solùm Generalem, vel Prouincialem, sed etiam prælatum Conuentualem posse prędictos casus, vel quemlibet eorum reseruare, etiamsi in religione reseruati non essent. Quod non ita intelligendum est, vt Pontifex censeatur dare prælatis nouam aliquam potestatem, sed solùm non auferre; ita vt si Guardiani, vel Priores antea habebant priuilegia reseruandi casus, (quod esse concessum ab Alexandro VI. refertur in lib. Monum. ordin. & in Supplemento Minorum) etiam nunc habent eandem potestatem, sed restrictam ad hos casus à Pontifice designatos: imò ex potestate ordinaria existimo posse idem facere, nisi aliàs sint prohibiti per suam regulam, quia sunt veri prælati Ordinarij, & habent altiorem iurisdictionis rationem, quam Parochi.

XV. *Tertia obseruatio.* Præterea obseruandum est, quòd licet Pontifex restrinxerit potestatem prælatorum ad illos vndecim casus, non abstulit omninò religionibus potestatem alios reseruandi, sed voluit vt id solùm fieri posset vel à Capitulo generali pro tota religione, vel à Capitulo prouinciali pro sua prouincia. Vbi etiam aduerto, non fuisse mentem Pontificis dare Capitulis nouam potestatem, sed solum non auferre quam iuxta sua priuilegia, vel constitutiones habebant. Vnde in Societate, in qua congregatio prouincialis iuxta suum institutum non habet iurisdictionem ad huiusmodi actus, etiam nunc illam nõ habet, non obstantibus prædictis verbis Pontificis. Ad quod etiam expendo, solùm negatiuè dicere, *non aliter fiat quàm generalis, vel prouincialis Capituli*, &c. nõ dicere autem positiuè, vt ab eis, & à quolibet illorum fieri possit.

XVI. Dicunt autem aliqui, hanc prohibitionem, seu limitationem nõ esse vsũ receptam in aliquibus religionibus: quia sæpè contingit euenire casus particulares, qui propter bonum regimẽ necessario sunt statim reseruandi, nõ expectato Capitulo generali, quia aliàs maxima incommoda religioni sequerentur. Sed nullo modo censeo hoc esse admittendum in praxi, nam lex Pontificia non pendet ex acceptatione, sed ipsa obligat vt acceptetur, & ideo primi transgressores post sufficientem promulgationem non excusantur à culpa, nec cõtinuata transgressio sufficit reuocare legem, donec valdè frequens sit, & ab ipso legislatore scienter tolerata, quod in præsenti nullo modo video dici posse: quia nec talis consuetudo huic legi contraria ostendi potest, & multò minùs quòd Summus Pontifex scienter tolerat illam: maximè verò hoc habet locum in lege irritante, qualis est hæc. aufert enim potestatem, & consequenter reddit nullam reseruationem aliter factam.

factam. Quapropter sine scrupulo possunt subditi non timere illam, quantumcunque illis dicatur, prohibitionem Pontificis non esse accepratam. Ratio autem de incõmodis religionis vel probat Põtificiam prohibitionem esse contra commune bonum religionum, quod dicere plusquam temerariũ esset: vel certè nihil probat, quia vel nulla sunt talia incommoda, quibus aliis mediis occurri non possit, præsertim pro breui tempore: vel si aliquod interdum sequatur, est rarum, & particulare, quod lex humana non considerat.

XVII. *Dubium an possint prælati religiosi reseruare censuras esto nõ possint culpas.*

Potest autem dubitari, esto non possint prælati immediatè, & directè reseruare sibi alias culpas, possint nihilominus reseruare censuras. Et ratio dubitandi est, quia à diuersis non fit illatio; censura autem, & peccatum, & vtriusque reseruatio diuersa sunt. In contrarium autem est, quia iuxta communem vsum Ecclesiæ quoties peccatum habet excommunicationem ipso facto annexam, si excõmunicatio reseruata sit, etiam peccatum censetur reseruatum. Item, quia aliàs possent prælati religionum per hanc viam eludere hoc præceptum, adrũgendo censuras, & illas sibi reseruando. Respõdeo, debere prælatos omnino cauere, ne hac occasione multiplicent censuras: nam, vt in iure dicitur trãsgressor legis meritò iudicatur qui verba legis tenens, cõtra legis nititur voluntatem. Nihilominus existimo, prælatos religionum non esse priuatos per hanc legem suo iure seruandi censuram: quia reuera est per se distincta; & mens Pontificis non fuit de illa tractare. Declaraturque in hunc modum, quia vel censura fertur à lege, vel ab homine; si à lege, reseruari poterit ab auctore legis, quia in religionibus auctor talis legis non est nisi Capitulum generale, vel prouinciale, quæ potestatem habent reseruandi casus, etiam ex ordinatione Pontificis. Si autem censura est ab homine, eo ipso absolutio eius pertinet ad ferendam illam, & ita dici potest illi reseruata. Et quamuis de illa, quæ fertur per sententiã generalem, sint opiniones; tamen non dubito quin ad tollendas illas possit Superior etiam nunc sibi talem absolutionem reseruare, cùm illi non sit prohibitum, vt dixi, & per accidens sit quòd ratione censuræ non possit à tali peccato absolui, nam hoc etiam sequitur ex censura per sententiam particularem.

*Resolutio vera.*

## CAPVT XIX.

### *Quis possit absoluere religiosos à culpis reseruatis.*

I. *Prima Assertio, negãs hanc potestatem ex religione.*

SVpposita iam reseruatione superiori cap. explicata, facilè est definire, quis possit religiosos absoluere à peccatis sic reseruatis. Primò enim dicendũ est, per se loquendo, & iure ordinario à nemine posse absolui extra suam religionem, præterquam à Summo Pontifice. Hoc patet, quia dictum est in c. 16. à communibus etiam peccatis non posse extra religionem absolui: ergo à fortiori idem dicendum est de peccatis specialiter reseruatis. Vnde fit, ampliandum esse etiam ad eos, qui habent iurisdictionem delegatam à Papa per generalia priuilegia absoluendi à reseruatis: nam in illo c. ostensum est, hęc priuilegia, siue sint concessa ex parte pœnitentium, siue ex parte confessorum, non extendi ad personas religiosorum: ergo nec facultas in eis concessa extenditur ad peccata reseruata in religionibus. An verò hæc ampliatio extendenda sit ad nouitios, iuxta superiùs dicta c. 17. à n. 11. definiendum est. Nouitij enim gaudere possunt dictis priuilegiis, & ideo absolui poterunt per eorum facultates; per communem autem iurisdictionem Episcoporum absolui non possunt à reseruatis, quia neque ab aliis possunt, vt diximus eodem c. 17. n. 14.

*Quid de nouitiis.*

Sed quid de religiosis iter agentibus? Quidam aiunt, non posse absolui ab externis cõfessoribus ab huiusmodi peccatis. Ratio est, quia per priuilegium Sixti IV. Innocentij VIII. & similia, solum eis conceditur, vt possint confiteri sacerdotibus regularibus, vel secularibus, dum iter agunt: in hac autem facultate generali non comprehenduntur casus reseruati, vt in iure declaratum est. Neque etiam illa facultas censetur concessa à prælatis, nisi expresè, & in specie declaretur, ob eãdem causam quòd casus specialis sub generali concessione non comprehenditur. Et hoc specialiter confirmat, quia nõnulli Pontifices prohibuerunt Mendicantibus prælatis, ne casus reseruatos extra suos ordines committant, vt ex lib. Monumenta ordinum referunt Corduba in c. 7. Regula S. Francisci, q. 3. & Emmanuel Roder. tom. 1. q. 62. a. 5. Respõdeo nihilominus, nullam posse in hac re generalem regulam assignari, sed consulendam esse regulam, consuetudinem, vel peculiarem prouidentiam prælatorum vniuscuiusque religionis. Moraliter enim loquendo, necessarium est, vt aliquo modo in hac parte subditis religiosis prouideatur: nam si sint sacerdotes, quotidie possunt indigere confessione, quia debent frequenter celebrare; & per plures dies abstinere, & scandalosum esse potest, & eis nociuum, & nimis molestum. Si autem sacerdotes non sunt, etiam expedit vt sæpiùs communicent; esseteque præter debitam religionis prouidentiam eos cogere, vt à cõmunione abstineant vsque ad reditum in monasterium: quamuis enim hæc posset esse iusta pœna religiosi sic peccantis, esset tamen nimis rigorosa, & non admodum medicinalis, nisi vbi censura interuenit: præterquam quod periculosum esset cogere religiosum, qui fortasse ex fragilitate moraliter peccauit, vt per multos dies sine sacramentali absolutione permaneat.

II. *Quid dicendum quando Prælatus non possit.* *Vide nũ. 14. huius.*

Ob hanc ergo causam Innocentius VIII. vt dicti auctores referunt ex Compendio Cistercienſi, verbo *Confessor*. §. 15. concessit Prædicatoribus monachis, vt *extra monasterium ordinis existentes de licentia Superiorum* cuicumque regulari, seu seculari sacerdoti confiteri possint, & à quocunque casu, quomodocunque reseruato absolui, sicut à confessariis ordinis. Quæ verba mihi ambigua sunt: nam illa particula *de licentia Superiorum*, potest cum antecedentibus, & consequentibus coniungi, quia nulla virgula interponitur; reddet autem sensum valde diuersum, si vno, vel alio modo constructur: nam comũcta præcedentibus, sensus est, religiosum, qui ex licentia Superiorum extra monasterium existit, eo ipso posse absolui, &c. ita vt illa verba addita sint ad excludendum fugitiuos ab huiusmodi gratia, & ad significandum, licentiam sic confitendi, vel ab ipso Pontifice eo ipso dari, vel intelligi inclusam in ipsa licentia peregrinandi. Si autem prædicta verba tantùm subsequentibus comungantur, sensus est, eos, qui extra monasterium Superiorum existunt, posse de licentia suorum Superiorum absolui. Sed hic posterior sensus minùs aptus videtur, tũ quia hoc per se notum est, tum etiam, quia idem dici posset de exulibus in monasterio. Prior ergo sensus videtur proprius, & intentus. An verò illa concessio sit vsu recepta in aliis religionibus, mihi non constat, neque existimo fuisse necessarium, tum quia non est omnibus directè facta, & aliæ non coguntur communicationem eius ãdmittere: tum etiam, quia non continet præceptum, sed datur per modum priuilegij cui renunciare potuit illa religio, cui directè concessum est. Et adhuc certius existimo non cogi prælatos religionum illam facultetem absolutè dare, sed eo modo, quo expedire iudicauerit. Quod & per se est rationi consentaneum, quia Pontifex non intendit relaxare disciplinam religiosam, sed tantũ

III. *Inducit Innocentij priuilegium.*

sussi-

sufficienter prouidere necessitati religiosorum. Et ex ipsa concessione colligi potest, quatenus dicit, ita posse absolui, sicut possent *à confessariis ordinariis*: Cõfessarij autem Ordinis non possunt absoluere à reseruatis, nisi iuxta modum à Superiore præscriptũ: ergo neque alij in prædicto casu.

IV. *Prædicta Authoris refellũtur, fundantur, in vsu, vel regula, vel quæ regulam.*

Propter hoc ergo censeo, magis esse attendendã regulam, vel consuetudinem religionis, aut ordinationem prælatorum, quàm alia priuilegia. In aliquibus ergo religionibus fortasse vel ex regula, vel ex consuetudine constat, talem licentiam absolutè, & simpliciter censeri concessam eo ipso, quòd prælatus non prohibet, nec limitat illam, & in talibus religionibus eo ipso quòd quis peregrinatur, peccata desinent esse reseruata, quia perinde absolui possent à quolibet confessore, ac cæteri. Quod difficile creditu est, quia non potest non esse in dispendium religionis: si enim reseruatio adhibetur vt sit tanquam frænum ad non cadẽdum, quomodo auferenda omninò est quando religiosus extra monasterium vagatur, cùm tunc maiori fræno & pluribus mediis indigeat? Ob hanc ergo causam religiones aliquæ licentiam illam concedunt peregrinantibus cum onere comparendi postea corã suis prælatis: sic enim vtrique necessitati subueniunt, quia nec subditus cogitur diu carere absolutione, nec ei aufertur frænum reseruationis, & alioqui modus ille dandi facultatem sub illo onere, sanctus est, & in Ecclesia vsitatus, vt in to. 4. disp. 30. sect. vlt. latè tractatũ est, & ita seruari dicitur in religione Carthusiæ, & S. Hier. & de Societate, vt infrà tractat. 10. lib. 8. c. 5. dicetur.

V. *Quid vbi nec regula prouidit, nec de vsu constat.*

Tandem, vbi nec per regulam satis declarata sit hæc facultas, vel modus eius, nec de consuetudine satis constiterit, quia fortasse solet peti facultas à Superiore, si contingat aliquem ex obliuione naturali discedere non petita facultate, credendum est, implicitè esse concessam à Superiore in ipsa facultate peregrinandi, saluo rigore reseruationis quoad fieri potest. Prior pars constat, tum quia, qui vnum concedit, virtute concedit aliud, quod moraliter necessarium est ad illud conuenienter exercendum: tum etiam, quia vniuersalis consuetudo ita videtur interpretari voluntatem prælatorum. Altera verò pars probatur, quia illa licentia non datur nisi propter necessitatem: ergo est explicanda iuxta ea iura, quæ in similibus casibus facultatem concedunt: quotiescunque autem hæc facultas in iure datur ratione occurrentis necessitatis datur saluo onere reseruationis, atque adeò sub obligatione comparendi: ergo hoc sensu interpretandum est, quoties Superior aliud expressè nõ declarat. Imo aliqui volunt in eo casu non dari vllam facultatem, sed ob inopiam confessoris, qui à reseruatis absoluat, posse religiosum absolui tũc directè ab aliis peccatis, reseruata autem solùm per accidẽs remitti, sicut oblita, & ideo manere integram obligationem illa confitendi Superiori. Quod quidem non repugnat, vt infrà in simili videbimus; est tamẽ rigorosius, & quod dixi videtur verisimilius. Nam quod alij aiunt, in eo casu neutro modo posse absolui, sed posse ac debere celebrare, aut communicare cum sola contritione, mihi verisimile non est, vt statim in simili dicam.

VI. *Secundò dicendum, &c.*

Secundò dicendum, religiosum non posse absolui à casibus reseruatis ab aliquo religioso, seu confessore suæ religionis, nisi de licentia prælati, specialiter ad hoc concessa. Probatur, quia hæc est vis reseruationis; supponimus autem peccatũ esse reseruatum ipsi prælato: ergo qui ab illo non habet iurisdictionem, non potest hanc absolutionem præstare; non datur autem talis iurisdictio per generalem facultatem audiendi confessiones religiosorũ, vt ex regula iuris sæpè citata constat, ergo necessaria est specialis facultas. Limitandum verò hoc est, nisi ex regula, vel ex vsu iam constaret, talem facultatem esse annexam tali muneri confessoris. Verũtamen in eo casu peccatum non esset reseruatum iã soli prælato, sed ipsi, vel confessori domus. Sicut respectu nouitiorum, si eorum Magister habet ex officio talem facultatem, eorum peccata non tantum Superiori, sed etiam Magistro suo dicentur reseruata, vel sub disiunctione, quamuis in hoc semper excedat prælatus, quòd possit sibi reseruare, si velit. Et ideo posset esse quæstio de modo loquendi. Dicet fortasse aliquis, iam hoc esse debere ius ordinariũ religionum, quia Summus Pontifex Clem. VIII. ordinauit, vt Superiores in singulis domibus deputẽt duos, vel tres confessarios, quibus etiam casus reseruati committantur. Respondetur: imò hinc colligi, huiusmodi confessarios non habere hanc iurisdictionem ex vi sui muneris, imò nec debere illis committi habitualiter (vt sic dicam) sed solùm pro re nata, quando occasio id postulauerit.

*Instantia expeditur.*

VII.

Sed licèt hoc verum sit communi iure, quæri potest, an ex communi aliquo priuilegio religionum possint regulares absolui à quocũque sacerdote, vel confessore sui ordinis. Circa hoc nonnulla priuilegia referuntur in Compendiis priuilegiorum religionum, & in lib. Monumenta Ordinum, quæ in summa redegit Emanuel. Roder. q. 62. art. 6. ex quibus duos casus præcipuè elicio. Vnus est in quo datur facultas religiosis Minoribus, vt possint semel eligere de eadem obseruantia confessorem: qui de omnibus peccatis reseruatis & censuris possit illos absoluere, imò & dispensare in irregularitatibus, excepto homicidio, & mutilatione voluntaria. Quod priuilegium, cum generale sit, complectitur omnia peccata, etiam in ipsa religione reseruata; cumque ex parte personæ eligendæ nullam aliam conditionem requirat, nisi quòd sit eiusdem ordinis, non videtur amplius restringenda, nec postulãda specialis licentia prælati. Sed nihilominus probabile existimo, confessorem sic eligendum debere esse ex approbatis, vel expositis à prælato religionis ad audiendas confessiones suorum subditorum, tũ quia non sine causa dixit Pontifex, *Possit eligere confessorem de eadem obseruantia*, & non dixit, possit eligere *sacerdotem*, aut *præsbyterum*: tum maximè, quia priuilegium debet, quoad fieri possit, secũdùm ius intelligi, quãdo ita potest suum effectum operari sufficienter, & magis ordinatè, quod ita contingit in præsenti: nam priuilegium hoc operatur dando benè amplam iurisdictionem; tamen ex parte personæ non excludit ordinarium ius religionum, quod requirit prælati approbationẽ ad illud munus exercendum. Vnde quatenus idem priuilegium ibi extenditur etiam ad seruientes, & famulos, oportebit vt confessor eligendus, sit approbatus ab Episcopo, iuxta Concilium Tridentinum. De nouitiis autem, ad quos etiam fit extensio, non idem iudico, sed sufficere illis confessorem approbatum à religione: nã quoad hoc non vt seculares, sed vt regulares computandi sunt. Denique hoc priuilegio vti possunt omnes religiosi, qui in priuilegiis cum Mendicantib. communicant, vnusquisque tamen seruare debet modum in sua religione præscriptum, & à Pontificibus approbatum circa vsum talium priuilegiorũ. Idem sentiẽdum est de quibusdam aliis priuilegiis, & quasi iubileis cõcessis aliquibus religionibus pro aliquibus anni festiuitatibus, quæ refert dictus Emanuel tom. 1. q. 62. a. 10.

*Nota pro seruientibus in religione. Item pro nouitiis.*

Alius casus est, quo similis facultas cõceditur pro articulo mortis, quæ in quodã priuilegio Sixti IV. cum his exaggerationibus conceditur, *Quicunque confessor quemlibet religiosum Mendicantium, vel eorum qui gaudent illorum priuilegiis, ab omnibus casibus, nullo excepto, cum omnimoda auctoritate, ac si in illo actu esset Summus Pontifex,*

VIII. *Alter casus in articulo mortis.*

*Pontifex, absoluere potest; & eadem auctoritate ei indulgentiam plenariam concedere.* In quo primum notari potest particula, *quicunque confessor.* quam intelligo de confessore, qui hoc munere fungi poterat in illo articulo ante hoc priuilegium; & ideo fortasse non dixit, *Quicunque presbyter*, vel *sacerdos.* nam licèt in casu necessitatis quilibet sacerdos possit esse confessor in articulo, & tunc consequenter possit vti hac facultate circa religiosos; tamen, secluſa necessitate, non quilibet sacerdos, sed solus proprius, vel delegatus eius, potest esse confessor, etiam in illo articulo: hoc autem priuilegium non facit confessorem eum, qui non erat, sed auget facultatẽ legitimi confessoris. Et ob hanc causam existimo non posse religiosum virtute huius priuilegij confiteri in articulo mortis cuicunque simplici sacerdoti, omisso legitimo confessore, si adsit, & velit suum munus iustè exequi. Item, licèt ex vi eorum verborum non fiat determinatio ad confessores eiusdem ordinis, nihilominus ex alio capite existimo, quando adest proprius confessor, non posse eligi presbyterum alterius ordinis, quia non est confessor respectu talis personæ; prædicta autem verba videntur respectiuè, & propriè intelligi, quia ibi, vt dixi, non datur facultas ad eligendum quemcunque sacerdotem in confessorem, sed augetur potestas cuiuscunque legitimi confessoris talis personæ. Et confirmatur hæc expositio, quia ibi solùm intenditur fauor articuli mortis quantum ad plenam remissionem, qui potest obtineri non immutando debitum ordinem, nec ius alterius auferendo: ergo ita explicandus est.

IX. *Secunda obseruatio.* Secundò est notanda illa particula, *quemlibet religiosum.* nam ex vi illius constat non extendi ad familiares, vel seruientes. De nouitiis autem dubitari posset, quia religiosi non sunt, tamen in re adeo fauorabili potest nomen religiosi ad nouitium extẽdi: item quia in eodem priuilegio sub his verbis, *Omnibus Prælatorum, & Minorum ordinum professoribus*, nouitij manifestè cõtinentur: nam inferius dicitur, consequantur indulgentiam etiamsi ante professionem moriantur: ergo eadem ratione possunt cõprehendi sub nomine religiosorum. Erit autem hoc certius, si in religione sit generale aliquod priuilegium concedens, vt nouitij frui possint huiusmodi gratiis, & fauoribus. Idemque dubium locum habet in donatis, qui tria vota substantialia nõ emittunt, & ideo propriè religiosi non sunt. Et quia neque ad illa vota emittenda, vel professionem faciendam tendunt, ideò adhuc minus propriè religiosi sunt, quàm nouitij: & ideo securius est pro his personis vti aliis priuilegiis continentibus similem gratiam pro articulo mortis, & expressè extensionem faciunt ad huiusmodi personas, vt refertur in Compendio D. Hieronymi, §. 6. cum quibusdam limitationibus, & conditionibus, quæ ibi explicantur.

X. *Tertia obseruatio, & quorundam placitum circa illam.* Præterea aduertere oportet, in prioribus priuilegiis simpliciter concedi hanc gratiam pro articulo mortis. Vnde inferunt aliqui, quòd ex vi illorum si quis absoluatur in vero periculo, (quod sub articulo comprehenditur, vt tom. 10. disp. 26. sect. 4. & disp. 21. de fide sect. 4. n. 23. diximus) & postea non moriatur, non potest iterum per illud priuilegium absolui: quia talis facultas iam habuit suum effectum, & ita per primum vsum expirauit, vt generaliter de similibus facultatibus tenet Nauarrus in Summa c. 26. n. 31. dicens esse iuxta mentem omnium; solumq; id confirmat argumento l. *boues.* ff. de verb. significat. ibi, *Hoc sermone dum nupserit, primæ nuptiæ significantur.* Et confirmari potest: nã ob hanc causam quando Papa vult maius priuilegium concedere, addit, *Quod si de illo reputato tunc mortis articulo, aut infirmitate, in qua eorum quilibet constitutus fuerit, non discesserit, semper indulgentia prædicta intelligatur reseruari ad verũ mortis articulum.* Quæ verba adduntur in priuilegiis cõcessis ab Eugenio IV. & à Nicolao V. relatis in dicto compendio S. Hieron. §. 6. & 7. ergo signum est, vbi hæc extensio non additur, finiri facultatem per primum vsum. Et hanc sententiam videtur sequi Cordub. lib. 5. de Indulgentiis, q. 39. in fine.

XI. *Auctoris declaratio quorundam dictorum.* Sed in his priuilegiis oportet duo distinguere, scilicet, absolutionẽ à reseruatis, de qua nunc præcipuè agimus, & indulgentiam plenariam. Quantũ ergo attinet ad indulgentiam Nauarri opinio frequentiùs recepta est, vt intelligi potest ex Syluestro, verb. *Indulgentia.* n. 25. & Antonino 3. p. tit. 10. c. 3. §. 4. & 5. Nihilominus probabilius censeo semper reseruari in verum articulum mortis ex coniecturata mente Pontificis, nam reuera intentio eius est concedere hanc gratiam, vt quantum in se est habeat efficaciam perducendi hominẽ immediatè ad gloriam, ita vt illi non sit necessaria purgatio post hanc vitam. Item, quia hæc etiam est intentio postulãtis hoc priuilegium, quia tota mens eius fertur ad veram mortem: nam vera necessitas huius gratiæ in illo vero articulo existit. Vnde vbi hoc expressè ponitur, fieri censeo ad maiorem declarationem, & ad tollenda dubia, tamen considerata materia, etiam sine tali declaratione, videtur ex re ipsa satis constare de mente Pontificis.

XII. *Declaratio dictorum.* Hæc autem suspensio vsque ad verum articulũ, dupliciter potest intelligi: primò, vt indulgẽtia nunquam habeat effectum, donec vera mors sequatur, & ideo, illa non sequuta, reseruetur. Secundo, vt indulgentia statim operetur, & nihilominus si mors statim non sequatur, iterũ atque iterum in simili articulo mortis concedi possit cum effectu, donec vera mors sequatur. Et licet prior modus sit probabilis, tamẽ posterior est magis pius, & veritati magis consentaneus. Primò, quia beneficiũ Principis amplè interpretãdum est, quando ipse non limitat illud, hic autẽ nõ limitat, quia non dicit, *semel in articulo mortis*, tunc enim fortasse statim fieret effectus, propter rationẽ quam statim faciemus, & expiraret gratia propter illam restrictionem *semel*, quæ in præsenti non additur, sed est cõcessio indefinita pro articulo mortis: ergo amplè intelligendum est hoc beneficium pro quouis articulo. Et cõfirmatur, quia in huiusmodi rebus indefinita æquiualet vniuersali. Secũdo, quia Pontifex absolutè dat confessori facultatem concedendi illam indulgentiam in articulo mortis: ergo etiam confessor vtens illa, absolutè absoluit plenariè, & non sub aliqua conditione: ergo absolutio nõ manet suspensa, quasi expectans aduentum mortis: nec debemus recurrere ad præsentiam Dei, quia hi effectus morales fiunt iuxta virtutem, & intentionem agentis independenter ab extrinseca scientia: ergo in illa absolutio statim operatur: ergo reseruatur in verum articulũ mortis noua absolutio. Tertiò potest ita explicari, quia per talem indulgentiã vult concedere Pontifex plenariam remissionem totius vitæ vsque ad articulum mortis: quia tamen de vero articulo mortis homini constare non potest, ideo cõsequenter ac necessariò vult vt talis absolutio instanti periculo, & quando moraliter timetur mors, concedatur: & quia non vult absolutionem, quę debet esse actus legitimus, esse cõditionatam, ideo statim habet effectum. Si autem postea mors non sequitur, effectus ille non est adæquatus gratiæ, seu facultati: quia non est de reatibus totius vitę vsque ad veram mortem: ergo semper superest facultas absoluendi in vero articulo mortis à reatibus, qui superfuerint: ergo semper reseruatur indulgentia aliqua ad verum articulum mortis. Atq; ita sentit Gerson 2. p. tract. de absolutione sacramẽtali, §. *Quæris vlterius.* Alph. 33. lit. K. & quoad hanc partem idem sequitur Cordub. suprà.

Hinc

XIII. *Decisio quoad absolutionem à reseruatis in eodem articulo.*

Hinc verò colligo idem à fortiori dicendum esse de potestate absoluēdi à peccatis reseruatis pro articulo mortis simpliciter concessa: nam sine dubio per illam potest quis absolui in graui, & morali periculo mortis, quia non potest humano, & rationabili modo aliter dari, vel plus differri absolutio. De qua multò certius est statim operari, quia sacramētalis absolutio suspendi non potest, nec conditionē de futuro recipere. Si autem mors nō sequatur, dari poterit similis absolutio in quocunque simili euentu vsque ad verum articulum mortis. Primò quidē ratione indulgentiæ plenariæ, quando illa coniungitur, vt in indultis, de quibus agimus: nā eodē sensu conceditur potestas absoluendi à reseruatis, quo indulgentia plenaria pro articulo mortis, vt ex eodē contextu patet. Imò illa potestas absoluendi ordinatur ad indulgentiam plenariam obtinendam, vt in iubileis, & per Bullā Cruciatæ fieri solet: ergo quandiu homo manet capax talis indulgentiæ, manet etiam capax absolutionis, quæ est dispositio ad illam: nam qui dat formam, dat consequentia ad formam. Secundò, etiamsi indultum non haberet adiunctam indulgentiam plenariam, sed tantū daret potestatem absoluendi à reseruatis in articulo mortis, non extingueretur illa potestas per primū actum, sed semper maneret sufficiens ad absoluendum in vero articulo mortis, propter easdem rationes in priori puncto factas, quia reuera finis intentus à Pontifice per hanc facultatem, est efficax auxilium pro ipsa morte, & quia illa non sequuta, nondum habet illa facultas plenum vsum. Et reuera hoc potiùs opinatur Corduba, imò ex hoc exēplo confirmat illud de indulgentiis, *Sicut aliæ concessiones* (inquit) *factæ pro articulo mortis, vt ad ab oluendum à peccatis, & censuris in articulo mortis, ad celebrandum domi suæ, & communicandum in articulo mortis, intelliguntur toties, quotiès talis articulus occurrit, vt patet* (ait) *ex praticata consuetudine.* In fine autem illius §. solùm dicit, licentiam absoluendi à reseruatis expirare per primum actum, nisi aliud constet de mente concedentis. Nos autem dicimus, id satis constare de mēte concedentis, & priorem actum non fuisse adæquatum tali facultati.

XIV. Sed quæret tandem aliquis, quæ sit vtilitas huius indulti de reseruatis pro articulo mortis, secluſa plenaria indulgentia: quia in mortis articulo nulla est peccatorum reseruatio, vt Concilium Tridentinum sess. 14. dicit: ergo illa facultas nec necessaria tunc est, nec vtilis. Respondetur, duo per hanc facultatem concedi. Vnum est, vt confessor ordinarius, qui aliàs non posset in illo articulo à reseruatis absoluere, cùm adsit prælatus, qui absoluere possit, valeat absolutionem à peccatis reseruatis impendere. Quamuis enim in articulo mortis si necessitas vrgeat, nulla sit reseruatio culparum, nihilominus nō excluditur ab illo articulo debitus ordo, vt nimirum ab illo petatur absolutio, qui per se habet iurisdictionem, quia solus mortis articulus nō dat aliis iurisdictionem, sed solùm in defectu habentis illā, ideoque quando adest superior, ad quem per se spectat reseruatorum absolutio, nō potest inferior sacerdos, vel ordinarius cōfessor absoluere à reseruatis per solum commune ius. Addito autem hoc priuilegio potest quilibet confessor absoluere, prætermisso prælato, & absque alia facultate eius, quia Pontifex dat illi iurisdictionem.

XV. Secunda vtilitas huius priuilegij est, quia ex vi illius absoluitur religiosus simpliciter, & sine vllo onere comparendi. Nam licèt omnia peccata in articulo mortis à quolibet sacerdote absolui possint, tamen interdum si habeant censuram reseruatam annexam, ratione illius relinquitur onus comparēdi, quando absolutio datur ab eo, à quo aliàs dari non posset, vt alibi tractatum est. Quando autē absolutio datur ex vi huius priuilegij, nullum relinquitur onus comparendi, sed tantùm satisfaciēdi. Non omittam autem aduertere, in quodam priuilegio relato à citatis auctoribus, & in dicto Compēdio S. Hieronymi haberi hæc verba, *Cum aliquis fratrum incurrerit in dementiam, letargiam, vel amiseris expressionem loquelæ antequam absoluatur, vel quia non fuit copia confessoris in tali casu, vel simili, absoluere eum possit in articulo mortis, & remissionem plenariam auctoritate Apostolica impendere quilibet presbyter secularis, aut regularis.* Oportet enim hæc verba sapienter intelligere: nā si in illis sit sermo de absolutione sacramentali, necessarium est vt aliqua confessio fieri potuerit, saltem per generalia signa confessionis in ordine ad absolutionem postulatam. Si autem confessio nullo modo præcedere potuit, non est danda absolutio Sacramentalis, nec priuilegium potuit talē facultatem concedere; absolutio verò, seu remissio indulgentiæ plenariæ dari potest in eo casu virtute illius priuilegij, quia hæc non est sacramentalis, nec requirit necessariò præcedentem confessionem, sed solam gratiæ dispositionem, quæ præsumitur quādiu oppositum non constat.

XVI. Tertiò dicendum est, prælatum religionis iure suo posse subditos absoluere à peccatis in religione reseruatis, vel alteri eam iurisdictionem cōmittere. Hæc assertio quoad priorem partem est per se nota, quia cum peccatum reseruatur Superiori, apud illum manet iurisdictio ad absoluēdum à peccatis huiusmodi. Est autem hoc respectiuè intelligendum de Superiore non tantùm reseruante, sed etiam cui fit reseruatio: quamuis enim Generalis, vel Prouincialis solus, vel cum Capitulo sibi proportionato, iuxta morem religionis, reseruet peccatum, non tamen semper sibi reseruat, sed Conuētuali prælato: de illo ergo dicimus posse iure suo absoluere, & à fortiori omnem Superiorem prælatum. Sed quid si peccatum reseruetur soli Generali, vel Prouinciali? Respondeo, tunc non posse Conuētualem prælatum iure suo absoluere; sicut non potest Parochus absoluere iure suo à peccatis reseruatis Episcopo. Ad prouidētiam autem Prouincialis, vel Generalis pertinet prouidere modum quo possint subditi absolui à talibus peccatis in absentia sua, quia cùm hæc sit frequēs, & diuturna, & cōfessio cum absolutione non possit fieri per literas, iniustum esset cogere subditos tanto tempore confessione priuari, vel cogere illos, vt vel diminutè confiteantur, tacēdo peccata reseruata, quia ab eis absolui non possint; vel, licèt integrè confiteantur, vt ab eis absolui non possint, nisi per accidens sicut à peccatis oblitis. Imò licèt peccatum habeat annexam excommunicationem reseruatam Prouinciali, cuius absolutio per literas potest impetrari, quæ impetrata, tollitur reseruatio culpæ, nihilominus molestissimum esset subditis grauamen expectandi absolutionem censuræ per literas à Prouinciali, tum propter moram, tum propter periculum reseruationis; & ideo semper esse debet præsens qui possit absoluere, vel simpliciter, vel saltem sub onere comparendi tempore commodo.

XVII. Altera pars etiam est certa, quia in prælato iurisdictio circa hæc peccata, est ordinaria, conuenit enim illi ex vi sui muneris: ergo potest illam delegare. Dices, quando reseruatio fit à Capitulo vel prælato superiore, tunc inferior prælatus solùm ex cōmissione superioris reseruantis habet iurisdictionē circa talia peccata: ergo est iurisdictio delegata: ergo non potest illam alteri committere. Respōdetur negando antecedens, si de noua, aut speciali commissione intelligatur: nam reseruare peccatum Cōuentuali prælato, non est nouam iurisdictionem illi committere, sed est non auferre, quæ conuenit illi ratione muneris, quòd si hæc vocetur commissio,

nō est delegatio, sed traditio ordinariæ iurisdictionis. Occurrit autem hic mihi peculiare dubium, si peccatum sit reseruatum Prouinciali, vel Generali, & ipse designet aliquem, qui in absentia sua absoluat, an ille possit vices suas alteri committere. Respondeo tamen, non posse, quia reuera ille tantùm est delegatus. Vnde idem dicam in illo casu de ipsomet prælato locali, etiamsi illa facta sit commissio à Prouinciali, vel Generali: quia tunc etiam est purè delegatus, quia illa commissio nō est ex proprio munere, neque à iure, sed ab homine; vt si Episcopus committat Parocho peccata sibi reseruata, non potest illam iurisdictionem alteri subdelegare.

XVIII. Dices, ergo cogitur subditus tunc confiteri prælato proximo, vel vni confessori, cui facta est commissio, nec potest ab eis obtinere facultatem confitendi alteri, quod esset valdè molestum, & fæpè etiam nociuum. Ponamus deinde, Prouincialem lapsum esse in peccatū, quod respectu illius est reseruatū Generali; cogetur ergo illud confiteri soli cōfessori sibi designato à Generali, nec poterit obtinere facultatem confitendi alij, nisi ad Generalem recurrendo, & ita esset ipse peioris conditionis, quā cæteri. Respondeo ad priorem difficultatem, illud non esse inconueniens in rigore loquendo, quia satis est quòd Prouincialis vni committat vices suas, qui ad illud opus quasi permanenter expositus sit, & sit quasi pœnitentiarius eius: quòd si aliquis subditus illo contentus nō fuerit, recurrere poterit ad Prouincialem, medio alio sacerdote, nomine pœnitentis tacito, petente facultatem: quod si passus fuerit moram, sibi imputet, cùm ad pœnitentiariū expositum nolit recurrere. Suauius tamen faciet Prouincialis, committendo talem facultatem cum potestate subdelegata, vel duobus, aut tribus illam committendo, si commodè fieri potest.

XIX. Atque idem ferè dici potest ad alteram partem, quamuis in eo casu sit specialis difficultas, eo quòd recursus ad Generalem & difficilior est, & tardior; & præterea, quia Prouincialis vix, aut nullo modo potest petere nouam facultatem, tacito suo nomine. Et ideo in designando confessore Prouinciali cū tali facultate, videtur magis necessarium, vt habeat illam cum potestate delegandi; vel certè vt illam habeat tanquam ordinarius minister respectu talis personæ. Vtcunque tamen id fiat, non potest vitare Prouincialis quin ab eo petat facultatem cōfitendi alteri, & siue illam per se, siue per alium petat, excusari non potest quin confessori innotescat persona, pro qua facultas postulatur; quia non habet alium pœnitētem pro quo possit postulare. Sed hoc non est inconueniens, est enim tanquam onus illius muneris quod tolerandum est, nam & est necessarium ad debitum ordinem, quia etiam prælatus cùm sit homo, indiget freno reseruationis, & non potest alio conuenienti modo illi prouideri de ministro, qui eum possit absoluere, eo quòd Superiorem distantem habeat. Et aliunde, sicut ratione muneris, & donorum, quæ ad illud supponūtur, tenetur liberior esse huiusmodi culpis, mirum non est, si in illas inciderit quòd maius etiam sentiat onus, & grauamen.

XX. Occurrit tamen statim quæstio, an Superior non solùm possit, sed etiam teneatur delegare hanc facultatē quando subditus id postulet. Sed hanc quæstionem tractaui sufficienter in 4.to. disp. 30. sect. 4. & in 5. explicaui modum cōcedendi illam; quæ hoc loco repetere necesse non est. Sed propter quosdam, qui nimiam licentiam in hoc negotio subditis cōcedunt, addendum hic occurrit vulgare dubium, si prælatus neget hanc licentiam subdito perenti illā per se, vel per alium, an eo ipso possit subditus alteri confiteri, & ab illo absolui à peccatis reseruatis. Non enim defuerunt, qui id affirmarent: quia tunc subditus vim patitur à prælato: ergo eo ipso habet ius confitendi alteri. Antecedens patet, quia prælatus grauiter peccat, negando huiusmodi facultatē, contra suum munus, & contra præceptum Pij V. in quodam motu proprio anni 1571. Prædicatoribus concesso, in quo declarat, eos non posse per Bullam Cruciatæ eligere confessorem sine licentia prælatorum. Et subdit, *Eisdem tamen prælatis in vsu huiusmodi potestatis, seu cum subditis benignos, & faciles se exhibeant, præcipimus.* Consequentia autem probatur, quia eo ipso quòd inferior prælatus iniustè negat dictam facultatem, præsumitur superior prælatus, vel ipse Papa concedere illam, ne subditus perplexus, & sine remedio maneat.

XXI. Sed nihilominus sentētiam hanc falsam esse existimo, quia nullo iure fundatur, nec auctores antiqui illam docent, nec talis consuetudo est inter timoratos viros, nec denique ratio vlla illi suffragatur. Nam in hoc Sacramento non sufficit ratihabitio de futuro, nec voluntas præsumpta, si non fit de aliqua volūtate, quam reuera habeat, vel habuerit prælatus, & præsumptio fundetur in aliquibus sufficientibus signis talis voluntatis; in præsenti autem nulla sunt talia signa, neque vlla verisimilitudo, quòd Superior habeat, vel habuerit talem voluntatem. Imò, si prudenter res consideretur, existimo nec ratihabitionem de futuro hic interuenire, quia potius prælati superiores præsumendi sunt grauate ferre huiusmodi subditorum libertatem, quia licet alicui fortasse interdū posset esse vtilis, saepius esset in ruinam, & in dispendium religionis. Denique illa sententia intellecta de absolutione directa à reseruatis parum consentanea est doctrinæ Concilij Tridentini sess. 14. c. 7. quomodo autem possit sano modo explicari, statim dicam. Videantur quæ generatim de hac facultate petita, & non obtenta dixi in 4.tom. disp. 17. sect. 4.

XXII. Sed quæret aliquis, quid faciet pœnitens, cui hęc facultas negatur, & necessitatem habet celebrandi, vel communicādi, ita vt si omittat, scandalum, vel infamia sequatur. Quidam dicunt, habita contritione, vel probabili existimatione eius, posse communicare non præmissa confessione, tanquam is, qui non habet copiam confessoris. Sed circa hoc est in primis aduertendum, non quodcunque peccatū prælati in deneganda facultate sufficere vt statim concedamus subdito hanc, vel similem licentiam. Potest enim hoc peccatum consistere, vel solùm in nimio rigore, & in periculo, in quo constituit subditum, vel malè confitendi, vel concipiendi auersionem, & quasi odium confessionis; vel potest esse peccatum in hoc quod Superior intendit abuti notitia confessionis, ita vt subditus inde probabiliter timeat aliquod graue damnum, vel fractionem sigilli. Quando peccatum est tantùm primi generis, illud non est satis vt subditus deobligetur ab obseruatione diuinorum præceptorum, quando vincendo difficultatem, & sustinendo rigorem nimiū Superioris, nullum probabile incommodum, neque iniuriam sacramenti timet, licèt Superiori contradicatur. sed solùm ruborem, verecundiam, & similes difficultates, quæ, moraliter loquendo, non sufficiunt ad excusandum à diuino præcepto. Si ergo in eo casu communicare vult, confiteatur integre cui potest, quia habet diuinam obligationem, & nulla sufficientem excusationem.

XXIII. Quādo autem peccatum est posterioris rationis, habet sine dubio subditus sufficientem excusationem, vt cōstat ex materia de Pœnit. Potest ergo tunc communicare, licèt Superiori non confiteatur. Addo verò, etiam posse confiteri alteri ordinario confessori, & ab eo posse absolui, quamuis absolutio solùm cadat directè in peccata non reseruata, & alia tollantur solùm indirectè, sicut oblita. Imò vero nō

solum

solùm existimo hoc posse fieri, sed etiam esse cõuenientius, & omninò faciendum, si quis habeat cõscientiam alterius peccati mortalis non reseruati: quia ille est dispositus ad confessionem, & ad effectum absolutionis, quantum est ex se, vt supponimus, & alioqui confitetur quantum potest, & quomodo potest, & quòd licitè id facit, cũ sit in necessitate cõmunicandi; quæ est sufficiens, vt debeat fic confiteri, tum vt impleat præceptum diuinum, tum vt fiat ex attrito contritus, si fortasse non peruenit ad veram contritionem. Confessor autem potest, & debet tunc absolutionem præstare, si sibi constet, pœnitentem habere iustam excusationem non cõfitendi Superiori: quia pœnitẽs est dispositus, & integrè confitetur quantum potest, & est in sufficienti necessitate absolutionis. Neque est quòd confessor de iurisdictione dubitet, quia tunc non vtitur iurisdictione præsumpta. (In quo differt hæc sentẽtia à præcedenti) sed vtitur iurisdictione certa, quã habere debet circa alia peccata confessa, quæ sufficit ad conficiendum sacramentum, quo indirectè tollantur peccata reseruata, etiamsi in illa nulla sit iurisdictio. Per hoc autem remediũ subuenitur necessitati pœnitentis, & seruatur reuerentia debita sacramento Eucharistiæ, & non minuitur rigor reseruationis, nam semper manet eadẽ obligatio cõfitendi directè illa peccata Superiori, vel ei, qui ab illo iurisdictionem habuerit: in quo maximè differt hic modus dicendi à præcedenti in n. 20. nam iuxta illum, consequuta semel absolutione, non oporteret illa peccata iterum confiteri Superiori: quia remissa fuisse dicuntur per iurisdictionem ipso iure, vel tacitè datam à maiori prælato, imò etiam sit vt pœnitens maneat liber ab omni onere comparẽdi, quia sicut præsumitur iurisdictio data, ita præsumetur absolutè, & simpliciter data: maximè vbi peccatum non habet annexam censuram reseruatam, quod sine dubio maximum inconueniens est. Et ideo illa iurisdictio præsumpta, vt dixi, nullo modo est admittenda; absolutio autem directa iuxta mẽsuram propriæ iurisdictionis cum remissione indirecta eorum peccatorum, in multis casibus necessariò admittenda est, vt ex propria materia constat: vnus ergo illorum est hic, de quo agimus, & alium similem in sequenti c. videmus.

## CAPVT XX.

### *An prælati regulares possint absoluere suos subditos à censuris.*

I. HActenus de peccatorum absolutione dictũ est, iam de absolutione censurarum agendum, quæ possunt etiam distingui in censuras ipsiusmet religionis, & ab extrinseco prouenientes: item in censuras à iure, vel ab homine: item in reseruatas, & nõ reseruatas. Deinde potestas absoluendi ab illis, esse potest vel ex iure communi, vel ex iure, & priuilegiis regularibus. Primò ergo dicendum est, prælatũ religionis iure cõmuni posse absoluere ab omnibus censuris non reseruatis, & ipso iure latis, siue sit ius commune, siue proprium religionis. Probatur ex c. *nuper*, de sent. excom. vbi quilibet proprius sacerdos dicitur habere hanc potestatem: quia vbi conditor iuris absolutionem non reseruat, concessisse videtur, vt ibidem dicitur. Quæ regula in omni iure, tã communi, quàm regulari, eadem ratione locũ habet: prælatus autem religionis est proprius sacerdos suorum subditorum, vt per se constat: ergo. Ex quo infero, etiam ordinarium confessorem conuentus, vel quemcunque alium approbatum ab ipso prælato ad audiendas confessiones subditorum cum iurisdictione absoluendi à mortalibus nõ reseruatis, posse etiam absoluere à quibuscunque censuris nõ reseruatis per talia peccata contractis: nam iuxta probabiliorem sententiam, quam in tom. 5. approbauimus, decisio c. *nuper.* extenditur ad quemlibet sacerdotem habentem iurisdictionem ad absoluẽdum à peccatis mortalibus, ratione quorum censetur consequenter concessa potestas absoluendi ab huiusmodi censuris: nam, qui delegat potestatẽ ad aliquid censetur concedere potestatem ad omnia necessaria ad talem finem, vt est vulgatum in iure. Et confirmatur, quia aliqua est constituenda differentia inter excommunicationem reseruatam vel non reseruatam prælato: nulla autem esset, si cõfessor ordinarius non posset absoluere ab excommunicatione non reseruata. Hic autem oriebatur dubium de censuris iuris communis peculiariter cõmissis Episcopis, de quo infrà dicemus.

II. Secundò dicendum est, prælatum religionis iure ordinario posse absoluere subditum ab omni censura lata ab homine, tam per sententiam generalẽ, quàm per particularẽ, nisi fit lata à Superiore prælato suo. Probatur assertio, quia cẽsura ab homine, ab eodem tolli potest, à quo fuit posita, vel ab eius superiore; sed religiosus non potest ab alio homine excommunicari nisi à prælato suo: ergo ab eodem potest, & debet absolui. Habet ergo prælatus iure ordinario hanc potestatem, quæ, si consideretur in prælato superiore, extenditur ad omnes censuras latas ab inferioribus prælatis sibi subiectis. Atque hinc facilè probatur exceptio: nam inferior nõ potest superioris sententiam reuocare.

III. Potest autem quæri, an illa exceptio intelligẽda sit tã de sentẽtia generali, quàm de particulari: Breuiter tamen respõdeo, quòd licet in rigore iuris vtrique adhibenda videatur, nihilominus ex vsu, & pia interpretatione generalis sentẽtia in hoc æquiparatur iuri, ita vt, si censuram sic latã prælatus sibi expressè non reseruet, eo ipso illam ordinariis prælatis, vel confessariis reseruare censeatur iuxta regulam dicti c. *nuper.* Solùm ergo in sententiis specialibus illam limitationem intelligit. Ex dictis autem constat, nomine prælati in præsenti comprehendi Summum Pontificem, qui generali, & speciali titulo est supremus prælatus religiosorum, & ideo ipse potest absoluere quoscunque religiosos à quibuscunque cẽsuris, latis à quibuscunque aliis prælatis: alij verò non possunt absoluere à latis ab ipso, nisi quatenus ab eo conceditur, vel expressè, vel per generalem regulam c. *nuper.*

IV. *An de censuris ab Episcopis latis procedat ad fertio.* Peculiarem verò difficultatẽ habet quid dicendum sit de excõmunicatione religiosi lata ab Episcopo in casibus in quib. eam in religiosos ferre potest, etiamsi exempti sint: nam de sibi subiectis nulla est quæstio, quia cũ ipse sit Ordinarius prælatus talium religiosorum, regula posita, in eo locũ habet. Potest autem interdum Episcopus aliquid præcipere religiosis sub pœna excõmunicationis, vt quòd ad processionem vocati accedant, iuxta Concilium Trident. sess. 25. c. 13. de Regular. & in aliis casibus illis commissis in eadem sessione, variis decretis de Regularibus, & sess. 5. c. 1. de Reformat. & aliis locis similibus. Tunc ergo, cùm certum sit, ipsummet Episcopum posse absoluere, & à fortiori Pontificem; de prælatis religionis dubium est, nam cũ non sint subditi Episcopis, non videntur comprehendi sub exceptione posita, poterũt ergo absoluere subditos ab his censuris. Respondeo nihilominus non posse: quia in eo actu reuera sunt Episcopi superiores prælati respectu prælatorum religionis: nã vel Episcopi in eo actu procedunt vt delegati Sedis Apostolicæ, vt sæpè in dicto Concilio dicitur, & tunc constat nõ solùm esse Superiores, sed quodammodo supremos, quia vtuntur iurisdictione Pontificia sibi delegata: Vel se gerunt vt propria iurisdictione vtentes, ablata exemptione, quantum ad talem casum;

& sic etiam sunt Superiores, quia omnes prælati religionum iure ordinario essent subditi Episcopis, nisi essent exempti: ergo pro illis casibus, in quibus exempti non sunt, manent inferiores Episcopis: ergo non possunt absoluere à censura lata ab Episcopo in aliquo tali casu per sententiam particularem, nam de generali aliud est, vt diximus.

V. *Priuilegium eximens religiosos à cõsuris nisi nominentur.*

In quo tamen obiter notandum est priuilegium cõcessum à Nicolao IV. quod his verbis refertur in Compendio Societatis, verb. *Excommunicatio*. §. 3. *Nicolaus IV. voluit fratres [illegible] gari aliqua sententia excommunicationis, suspensionis, & interdicti, hominis, nisi nominatim fieret mentio, nec sufficeret si diceret in sententia generali, vt perinde valeant, ac si essent nominati expressè.* Quod priuilegium si intelligatur de expressa nominatione singularum personarum regularium, est satis magnũ; si autem intelligatur solùm de expressa nominatione talis, vel talis religionis, vel monasterij, & omniũ religiosorum eius, minorem continet gratiam, sufficientem tamen ad explicationem priuilegij, si alia verba non repugnant. Videtur prior sensus magis consentaneus verbis, quia propriè non dicitur fieri mentio nominatim aliquorum quãdo sub generali appellatione talium religiosorum comprehenduntur; præsertim quia ibi dicitur, *non sufficere si diceretur in sententia generali, vt perinde valeat ac si essent nominati expressè.* Quod credibile non est, positum esse propter nominationem religionis, aut monasterij, quæ facillimo negotio fieri potest expresè: positum ergo est propter expressam nominationem personalem. Ita ergo videtur hic fauor intelligendus, ampliandus, & valde notandus.

VI. Dico tertiò, à censuris latis, & reseruatis iure religionis eodem iure absoluere potest prælatus, ad quem reseruatio facta est, & à fortiori prælatus superior, & cõsequenter delegati ab ipsis. Hæc omnia constãt ex communi doctrina de censuris, & ex dictis in præcedenti capite de solutione à culpis reseruatis: nam quoad hoc eadem est ratio, & proportio. Solùm quæri potest, si reseruatio censuræ fiat prælato absolutè, & absque addito determinante, quis veniet sub illa appellatione, & præsertim, an prælatus, etiam localis, possit absoluere. Respondetur affirmando: nam sub illa voce absolutè prolata, quilibet prælatus comprehenditur, & indefinita locutio in his rebus vniuersali æquialet. Itẽ, quia Præpositus Conuentualis est verè prælatus, & participat suo modo iurisdictionem Episcopalem; vt suprà c. 2. à n. 9. dixi.

VII. Circa delegationem autem occurrit illa vulgaris interrogatio, si Superior cõmittat potestatem absoluendi subditum à censuris, an censeatur cõmissa ad absoluendum à censuris reseruatis. Videtur enim negatiuè respondendum, iuxta regulam textus in c. 2. de pœnit. & remiss. in 6. In contrarium autẽ est, quia per illam facultatem plus videtur concedi, quàm per facultatẽ absoluendi à peccatis mortalib. non reseruatis, sed per hanc conceditur consequenter potestas absoluendi à censuris nõ reseruatis, vt n. 1. diximus. ergo vt illa facultas aliquid operetur, oportet vt extendatur ad censuras reseruatas. Respondetur nihilominus, si aliunde non colligatur, hanc fuisse mentem concedentis, non esse facilè extensionem illam admittẽdam; propter citatam regulam, & quia potest illa expressa, & directa cõcessio fieri ad tollendã omnem dubitationem, vel opinionẽ: nam in iurisdictione delegata non est certũ, eum, qui potest absoluere à mortalibus, posse etiam absoluere ab excõmunicatione maiori non reseruata, licèt sit probabile: item potest operari illa facultas, vt absolutio à censura per se detur sine ordine ad absolutionem sacramentalem. Hoc autem procedit quando in religione sunt quædam cẽsuræ reseruatæ, & alię non reseruatæ: nam si tantũ essent reseruatæ, necessariò venirent sub generali appellatione, quia in tali religione non sunt aliæ, & ideo ex materia ipsa fit sufficiens determinatio.

VIII. Dico quartò, prælatus religionis, partim iure cõmuni, partim ex priuilegio, potest absoluere subditos è censuris reseruatis Papæ quæ in iure commissæ sunt Episcopis. Non agimus de censuris, quas ipsi Episcopi sibi reseruant; quia illæ non ligant religiosos exemptos, de quibus agimus; censuræ autem Papales ligãt illos, si alioqui ad illos vel specialiter, vel generatim dirigantur; & consequenter etiam reseruatio Papalis ex se vim habet respectu illorum: ideoque nisi ab ipso Papa detur aliquo modo iurisdictio, non poterunt ab illis absolui. Solet autem in iure committi Episcopo in aliquibus casibus absolutio à censura Papæ reseruata: quod dupliciter cõtingit, scilicet, vel simpliciter ex generali ratione Episcopalis iurisdictionis, vel ex peculiari commissione, & præsertim si addatur, *vt legato Pontificio*. Priori modo committitur ei absolutio ab excommunicatione can. *Si quis suadente*, vt in c. *peruenit*, cum similibus, de sent. excomm. & in Concilio Later. sub Alex. III. p. 14. In his ergo casibus, & similibus absoluere possunt prælati religionum suos subditos iure ordinario. Probatur, quia habent in illos iurisdictionem Episcopalem, & præsertim in his rebus, quæ ad spiritualem salutem, & medicinam pertinent, vt est absolutio à censura: sicut ergo illam iurisdictionem habent communi iure, vt suprà probatum est; ita etiam habent potestatem absoluendi in his casibus.

IX. Posteriori modo sunt multæ concessiones factæ Episcopis in Concilio Tridentino; illa verò præcipua est, quæ habetur sess. 24. c. 6. de Reformat. vbi conceditur Episcopis facultas absoluẽdi in quibuscunque casibus occultis, sedi Apostolicæ reseruatis. Quæ concessio, si nuda verba inspiciantur, videtur esse prioris generis, & cõsequenter extendi ad prælatos religionum, etiam iure ordinario. Nihilominùs in 4. tom. 3. part. disp. 30. sect. 2. n. 7. propter quãdam responsionem Cõgregationis Cardinalium, opposuit dixi: retuli tamen ibidem Motum proprij Pij V. in quo facultatem illam extendit ad prælatos ordinis Prædicatorum: quo priuilegio aliæ etiã religiones per viam communicationis vti possunt. Conceditur autem illa facultas tam Prioribus Cõuentualibus, quàm superioribus prælatis. Vnde cõstat Superiores, aut Vicarios ordinarios non posse illa facultate vti, nisi eis à prælatis delegetur: intelligetur autem delegata, quoties prælatus à monasterio absens, Vicarium loco suo relinquit. Fruentur autem illa facultate Superiores paruorum conuentuum, qui licèt Abbates, aut Priores non nominentur, munus tamen integrè exercẽt, & immediatè Prouinciali subiiciuntur. Atque idem dicendum est circa priores casus, in quibus hi prælati vtuntur sua iurisdictione ordinaria, iuxta superiùs dicta de his prælatis, & eorum iurisdictione in genere.

X. Hîc autem occurrebat specialis quæstio de excõmunicatione incursa per peccatum hæresis, an possit ab his prælatis absolui per illud priuilegium Pij V. dicendum autem est, si Concilij facultas reuocata nõ esset, sine dubio id possent hi prælati, quia extensio Pij V. generalis est quoad omnes facultates; etiam Concilium autem concedit hanc facultatem Episcopis, saltem per seipsos. Ego autem in dicta sect. 2. probabilius censui, dictam facultatem esse reuocatam per Bullam Cœnæ, quod explicando eandem Bullam in tom. 5. & disp. 21. de fide sect. 3. n. 12. iterũ confirmaui, & nunc etiam verum censeo, etiamsi nonnulli moderni oppositum docuerint, in quibus sunt Henriquez lib. 3. de Pœnit. c. 3. & Emmanuel Rodr. tom. 1. q. 20. art 10. & in explicat. Cruciatæ §. 9. nu. 70. Gutier. in Quæst. canon. statim citandus.

Vnde

Vnde consequenter in præsenti pro indubitato habeo, non posse hos Prælatos absoluere ab hac censura ex vi Concilij, & Priuilegij Pij V. quod etiam sensit Sancius lib. 2. Decalogi. cap. 11. n. 7. tum quia ille non vult, vt hi Prælati in hac parte habeant maiorem iurisdictionem, quàm Episcopi, sed tantùm, vt non sint peioris conditionis: tum etiam, quia reuocatio, quæ fit in Bulla Cœnæ, generalis est quoad omnes, qui non habent facultatem peculiarem in casus ibi contentos prout ibi reseruantur.

XI. Addunt verò aliqui, quòd licèt Episcoporum facultas non esset reuocata, Prælati religionum illam non haberent, quia illa non est data Episcopis, vt Episcopi sunt, sed vt Inquisitores sunt, quod munus Prælati religionum non habent. Sed hoc non potest satis probari ex verbis Concilij Tridentini: nam postquam generaliter de alijs criminibus occultis dixerat, subdit, *Idem & in hæresis crimine*, &c. ergo hoc etiam committit Episcopis, vt Episcopi sunt; solùm addidit restrictionem, vt non possint eam potestatem delegare: de cuius restrictionis sensu alibi disputandum est. Vide quæ dixi disp. 30. de pœnit. sect. 2. & disp. 21. de fide sect. 4. & disp. 21. de censur. sect. 3. num. 5. & Cordubam in Summa Hispana, q. 8. Gutierez in suo Quæstionario cap. 13. num. 28. Emman. Rodr. tom. 1. q. 20. art. 11. Igitur licèt Concilium ex se non extendatur ad Prælatos religionum, sed solùm ex concessione Pij V. tamen, illa supposita, non dubito, quin extensio comprehendat etiam crimen hæresis; tamen reuocatio æquè etiam extenditur, vt dixi, & in sequentibus ampliùs explicabo.

XII. Dico quintò, per priuilegia religionum, præsertim Mendicantium, possunt Prælati regulares absoluere suos subditos ab omnibus censuris à iure, vel ab homine latis. Priorem partem huius conclusionis, quæ spectat ad censuras à iure, (sub quibus nunc censuras Bullæ Cœnæ comprehēdo) colligo ex his, quæ breuiter notantur in Compendio Societatis, verb. *Absolutio*, & ex multis priuilegijs, quæ indicat Emmanuel Rodericus tom. 1. quæst. 20. Non censeo tamen necessarium per singula priuilegia discurrere: quædam enim concedunt absolutionem tantùm ab vna censura, excommunicatione, v. g. alia ab alijs, vel ab omnibus, & interdum extendunt sermonem ad dispensationem ab irregularitate, de qua nunc non agimus. Item, quædam addunt hanc limitationem, *Nisi adeo fuerint graues, & enormes excessus, quod sint ad Sedem Apostolicam merito destinandi*, vt ex Clemente IV. refertur in lib. Monumenta ordinum, concess. 318. & 319. Alia verò addunt contrariam extensionem, *etiamsi talia forent, propter quæ Sedes Apostolica esset consulenda*, &c. prout refertur in dicto Compendio Societatis, §. 10. ex priuilegio Benedictinis concesso. Ex omnibus ergo priuilegijs sufficienter inspectis colligitur vniuersalis conclusio posita (etiam quoad vtramque partem.) In qua sunt tria explicanda. Primum materia, circa quam hæc facultas versatur: secundum, quis Prælatus possit illa vti: tertium, circa quas personas.

Probatur ex variis priuilegijs.

## CAPVT XXI.

### *A quibus censuris & pœnis possint Prælati regulares absoluere suos subditos per priuilegium religionibus, præsertim mendicantibus, concessum.*

I. IN hoc puncto, quoad primum in fine præcedentis capitis proposuimus, dicendum est censuras Pontificias esse materiam horum priuilegiorum. Hoc constat ex eorum verbis, quę vniuersalia sunt, & prædictam distributionem multis modis declarant. Quia verò sub vniuersali clausula non solent speciales casus comprehēdi, dubitari inprimis potest, an sub ea comprehendantur casus reseruati in Bulla Cœnæ, qui, vt aliqui censent; ita sunt speciales, vt sub generali facultate non comprehendantur. qua de re vide Staphylæum de Reseruat. in forma Breuium, pag. 191. Gomez in tract. Breuium, n. 26. Nihilominus dicendum est comprehendi, non quidem sub singulis priuilegijs, nam, vt dixi n. 12. c. præced. in aliquibus sunt vel tantùm generalia, vel nimis limitata, sed sub omnibus simul. Primò quidem est priuilegium Sixti IV. cuius fit mentio in nostro Compendio §. 6. verb. *Absolutio.* ex Monumentis Minorum. In eo enim à generali exceptione quatuor tantùm casus excipiuntur; exceptio autem, vt iurista aiunt, firmat vniuersalem regulam in contrarium: ergo ex vi illius indulti extenditur hæc facultas ad omnes alios casus in Cœna Domini contentos, & quomodocunque Pontifici reseruatos. Erant autem casus excepti à Sixto IV. Primò *relapsus in hæresim, schisma, literarum Apostolicarum falsificatio, & delatio prohibitorum ad infideles.* Qui omnes sunt casus in Bulla Cœnæ contenti, & ex his, quæ circa illius expositionem tomo de Censur. disp. 21. sect. 2 diximus, satis clari. Ex his autem intelligitur vis rationis factæ: nam ex eis constat, illam facultatem extendi etiam ad primum lapsum in peccatum hæresis, quod inter omnia reseruata habet maximam specialitatem; ergo à fortiori intelliguntur concessi omnes alij casus ibi non excepti. Item cùm in sola hæresi relapsus excipiatur, in alijs non exceptis quicunque relapsus, seu quodcunque recidiuum intelligitur concessum.

II. *Neque hodie excipitur casus hæresis.*

Addo verò vlteriùs, illam exceptionem magna ex parte sublatam esse per concessionem Gregorij XIII. Societati factam, *absoluendi ab hæresi, & a relapsu etiam in hæresim eos omnes, qui sub Societatis obedientia viuunt, si quis (quod Deus auertat) in eam incideret*, vt dicitur in dicto Compendio, §. 7. & in 9. additur, eandem facultatem concessisse Alexandrum VI. Minoribus de Obseruantia, cum duplici tamen limitatione, scilicet, pro solis Vltramontanis, & dummodo relapsorum crimina publica, & notoria apud seculares non sint: Gregorius verò nullam limitationem addit. Circa quam extensionem dubitari potest, an per illam sublatæ sint aliæ tres exceptiones positæ à Sixto IV. nam ita videtur affirmandum, quoniam potissima illarum exceptionum erat relapsus in hæresim, & inter omnes casus ille habet maximam specialitatem: ergo illo concesso, reliqui omnes censentur concessi. Sed nihilominus ex vi illius solius indulti non auderem hoc affirmare, quia in materia iurisdictionum, & potestatum argumentum illud non est firmum, nam potest quis habere iurisdictionem ad iudicandum de grauissimo crimine, & non de minori, maximè in iurisdictione delegata, qualis datur per hæc priuilegia. Verum est, iuxta materiam subiectam intentionem illorum Pontificum videri fuisse, vt omnis exceptio & limitatio auferretur. Existimo tamen supposuisse alias exceptiones iam sublatas, & ideo illam tantùm, quæ maxima erat, abstulisse; ablatæ autem videntur aliæ exceptiones per priuilegia generalia, quæ exceptionem non habent, & addunt illam clausulam, *etiamsi talia forent, propter quæ Sedes Apostolica esset consulenda.* Dices, per hāc clausulam, etiam exceptionem relapsus in hæresim videri sublatam. Respondeo, adeò esse specialem casum illum, vt sine specifica expressione non putaretur concessus, etiam per illa generalia verba; sicut in disp. 21. de fide sect. 4. diximus, per priuilegia concedentia facultatem

*Quid de aliis 3. casibus exceptis à Sixto IV.*

absoluendi à casibus Cœnæ, non comprehendi hæresim, nisi exprimatur. Propterea igitur specifica concessio, & extensio meritò obtenta est. Atque ita relinquitur satis probata conclusio quoad omnes censuras à iure, & Pontificias, quia omnes continentur vel extra Bullam Cœnæ, vel intra illam; sed ad vtraque extenditur hæc facultas; ergo. Quocirca non est dubium, quin hæc facultas se extendat ad excommunicationem, cap. *si quis suadente*. nam licèt olim de iure communi hæc censura committeretur Episcopo in grauioribus casibus, & Abbati in leuioribus, cap. *Monachi*. de sent. excommun. tamen etiam illa concessio generalis non erat, sed solùm quando permissio erat monachorum inter se. Et licèt postea extensa sit ad percussionem clerici secularis, cap. *Religioso*. de sent. excom. in 6. tamen & soli Episcopo committebatur, & non vniuersaliter, sed in percussione non enormi, iuxta communem interpretationem: at verò iuxta prædicta priuilegia absolutè concessa est hæc facultas non in speciali, sed per sufficientem clausulam generalem, vt explicatum est.

*Extenduntur etiam ad omnes casus cap. Si quis suadente.*

III. Dubitari verò hîc potest, an hæc priuilegia hodie sufficiant ad huiusmodi obseruationem. Est autem duplex ratio dubitandi: prima, quia priuilegia non cadunt in futuras reseruationes; eæ autem reseruationes Cœnæ Domini singulis annis renouantur, & tanquam de nouo fiunt: ergo priuilegia priùs concessa non extenduntur ad illas. Quæ ratio procedit de quibuscunque casibus post dicta priuilegia reseruatis, etiam extra Bullam Cœnæ. Alia ratio est, quia hæ facultates videntur reuocatæ per posteriores Bullas Cœnæ, in quibus ad finem dicitur, *etiam præ extu quarumuis facultatum, vel indultorum quibuscunque personis quorumuis ordinum etiam Mendicantium, ipsisque ordinibus, & eorum monasteriis*, &c. Per quæ verba videntur expressè derogata dicta priuilegia. Dicendum nihilominus est primò, hæc priuilegia de se sufficere ad absoluẽdum à quibuscunque peccatis reseruatis, tam in Bulla, quàm extra illam, etiamsi reseruatio post concessionem priuilegiorum facta fit. Probatur, quia sensus illorum priuilegiorum non est per ea dari facultatem ad absoluendum ab illis peccatis, quæ tunc reseruata sunt, quando priuilegium conceditur; sed ab illis, quæ tunc reseruata sunt, quando fit confessio, & absolutio præstanda est: ergo, licèt reseruatio sit posterior, nihil refert. Antecedens probatur, quia inprimis Papa potest hoc sensu suam iurisdictionem delegare, vt est apud omnes indubitatũ, quia potest facere delegationem de se perpetuam, id est, quandiu reuocata non fuerit, & potest suam propriam iurisdictionem, & pro tempore vitæ suæ illo modo delegare: ergo pro omnibus futuris temporibus. Quòd autem hoc etiam intendat probatur, quia concedit illa priuilegia vt perpetua, & vt generalia ad omnes casus reseruatos; non possent autem esse talia, nisi ea intentione concederentur. Item, quia priuilegia illa sunt absoluta, & continent gratiam & fauorem, quæ in nullius præiudicium cedunt, nisi ipsius concedentis: ergo non sunt à nobis restringenda, sed amplianda potiùs, iuxta communem regulam iuris.

*Dubium insurgens an dicta priuilegia hodie valeant.*

IV. Confirmatur à simili: nam, si Rex eximat oppidum ab aliquo onere, quantumcunque postea crescat, totum id, quod in futurum auctum est, censetur exemptum, vt tradit Baldus in l. *cum fundus*, ff. de legatis 2. & tractat Couar. in Pract. cap. 2. ergo similiter, &c. Confirmatur secundò à simili, nam si Pontifex concedat Regi præsentationem beneficiorum talis prouinciæ, vel ciuitatis, extenditur illa concessio etiam ad beneficia postea creata, argum. cap. *quia circa*. de priuileg. vbi ratio affertur, quia in beneficijs plenissimè est interpretatio adhibenda: ergo multò magis in præsenti adhibenda est: tum quia nouæ reseruationes sunt quotidianę, & ideo facilius creditur de eis cogitasse Pontificem, quando tale priuilegium concessit; tum etiam, quia hæc priuilegia data sunt propter publicam, & magnam vtilitatem, scilicet spiritualem, iuxta ea, quæ tradunt Ioan. Andr. in c. *qui sentit*. de regulis iuris in 6. & Panormit. in c. *quia circa*. n. 5. Alexand. li. 2. consil. consilio 178. n. 21. Tandem confirmatur ex vsu sequentium Pontificum: quando enim volunt vt talia priuilegia non valeant ad absoluendum à casibus denuo ab ipsis reseruatis, reuocant expresse dictas facultates: ergo supponunt, illas de se extendi ad subsequutas etiam reseruationes.

V. Secundò dicendum est, prædictas facultates non esse reuocatas per Bullam Cœnæ Domini. Circa quam assertionem sciendum est; olim in reuocatione, quæ fiebat in Bulla vsque ad Gregor. XIII. solita fuisse poni illa tantùm verba, quæ suprà retulimus; illis verò, vt notauit Nauar. c. 27. n. 73. addidit Sixtus V. hæc verba, *Nisi in eis etiam casus præsentibus literis expressi comprehendantur*. quæ etiam adduntur in Bulla S.D.N. Clementis VIII. Igitur iuxta hanc additionem manifesta est conclusio posita, quia per illa verba declaratur non reuocari priuilegia, in quibus conceditur specifica facultas absoluendi à casibus Bullæ Cœnæ: huiusmodi autem sunt priuilegia regularium, vt ostendimus: ergo. Specialiter etiam concessit Gregorius XIII. Societati, vt nullæ eius facultates per Bullam Cœnæ Domini derogatæ censeantur, vt refertur in Compendio Societatis, verb. *Bulla Cœnæ*. §. 2.

VI. At verò iuxta antiquam formam dubium erat, an talia priuilegia essent reuocata, propter verba superiùs citata sine prædicta, vel aliqua alia limitatione posita. Et affirmandum censuit Collector priuilegiorum Mendicantium, verb. *Absolutio ordinaria quoad fratres*. §. 13. vbi refert responsum Cardinalis Alexandrini, ita affirmantis. Aliquibus tamen iuris doctis nimis rigorosa visa illa interpretatio, quia non putant verisimile Pontificem voluisse reuocare omnes facultates datas in specie ad ipsos met casus Cœnæ: quia inde possunt inferri multa incommoda, quæ videntur absurda, quæ indicans magnam inconstantiam in voluntate Principis, quæ præsumenda non est, vt latiùs refert Emman. Roder. tom. 1. q. 20. art. 9. Ad illa verò incommoda respondere possunt, hanc reuocationem non esse intelligendam respectu eiusdem Pontificis, qui concessit priuilegium, vt adnotauit etiam Cardinalis Alexandrinus, quia de eodem verisimile non est infra eundem annum velle reuocare facultatem perpetuam, quam in specie concesserat, præsertim cum illa reuocatio, cùm sit ordinaria, censeatur præsa, nam videretur eludere vel decipere concedendo hoc priuilegium, quod statim est reuocaturus: respectu ergo eiusdem magnam habet vim illa cõiectura, quæ quando est adeò vehemens, magnam vim habet in interpretatione legum, vt latè prosequitur Piraquel. in Præfatione ad l. *si vnquam*. n. 37. at verò quando Bulla reuocatoria, edita est à diuerso Pontifice, nulla potest argui inconstantia, quia, cùm diuersa sit voluntas, non est inconstantia quòd vna reuocet, quod alia voluit, vt quotidie fieri videmus: nec particularia incommoda, quę hinc inferuntur, aut potiùs cogitantur, apud me vim habent, quia sunt valdè priuata, & extraordinaria, quæ morales leges non considerant. Probabilius fundamentum illius sententiæ esse potest, quia facultas absoluendi à casibus Cœnæ, non exceditur, nisi in specie detur, nec sufficit clausula generalis absoluendi à casibus reseruatis Papæ, vt multi sentiunt: ergo & è conuerso facultas specialis ad absoluendum à casibus Cœnæ non reuocatur per clausulam

sulam generalem, donec expressa mentio illius fiat: sed in Bulla Gregorij XIII. & alijs non fiebat talis reuocatio, sed tantùm generalis. Vnde iuxta hanc sententiam, & rationem per illa verba solùm reuocantur generales facultates absoluendi à censuris reseruatis Papæ, vt nimirum illæ non sufficiant ad absoluendum à casibus Cœnæ, non verò reuocentur facultates expressè hoc concedentes; quod quidem explicauit Sixtus Quintus, non verò addit.

VII. *1. Obiectio contra allatam rationem.* Veruntamen hæc ratio videtur seipsam falsificare: nam, si facultas generalis ad absoluendum à casibus omnibus Papę reseruatis, non comprehendit casus Cœnæ: ergo talis facultas non est reuocabilis per prohibitionem absoluendi à casibus Cœnæ: quia non reuocatur nisi facultas, quæ antea erat; sed antea illa non erat facultas absoluendi à casibus Cœnæ: ergo per Bullam Cœnæ non reuocabantur illa priuilegia generalia: atque adeò ex illa ratione potiùs sequitur, per illa verba solùm reuocari illa priuilegia, quæ in specie illos casus concedebant, nam alia generalia per se erant limitata, & excluſa. Dices, ergo immeritò in Bulla Sixti V. illa additio facta est, quia destruit ipsam reuocationē. Respondeo, inde fieri probabile oppositum eius, in quo fundatur prædicta ratio, quæ alio modo ita *2. Obiectio.* impugnatur. Nam per vniuersalem clausulam absoluendi à casibus Papæ reseruatis, datur facultas etiam ad casus Cœnæ in specie: ergo è conuerso per reuocationem generalem absoluendi à casib. Cœnæ reuocantur etiam facultates expressè illos concedentes. Antecedens probatur ex mente Sixti V. & Clementis VIII. addendo enim illam limitationem, supponunt dupliciter dari facultatem ad absoluendum à casibus Cœnæ, scilicet, per generalem clausulam, vel per specificam, & ideo declarant se reuocare priorem facultatem, non posteriorem. Idemque confirmari potest ex alijs indultis, in quibus Pontifices generaliter concedentes suos casus, excipiunt casus Bullæ Cœnæ, supponentes comprehendi, nisi excipiantur. Sed hæ rationes non concludunt, quia in his literis Apostolicis aliqua verba addi solent tantùm ad maiorem declarationem, & ad tollenda dubia.

VIII. *Ad obiect. 1. respond.* Vnde sustinendo illud fundamētum (quod probabile est) sub concessione generali casuum Pontificis non comprehendi casus Cœnæ, dicendum est ad priorem obiectionem, hoc ipsum prouenire ex vi illius clausulæ, & ideo respectu præcedentium priuilegiorum esse reuocatoriam ex parte; respectu verò subsequentium esse quasi declaratoriam, seu impedientem, ne ad hos casus extendantur. Per illa enim verba factum est, vt illi casus tam specialem habeant reseruationem, vt sub generali clausula absoluendi à reseruatis non comprehendantur. Si enim non adderetur illa clausula reuocatoria priuilegiorum, non esset cur illa omnia delicta non comprehenderentur, quia atrocitas culparum non sufficit per se sola; alia enim fortasse delicta, vt Simoniæ, vel blasphemiæ, sunt tam grauia ac multi casus Bullæ Cœnæ, & nihilominus licèt habeant annexam excommunicationem reseruatam Pontifici, comprehenderentur sub illa clausula generali *ad soluendi à reseruatis*. Si ergo casus Cœnæ non comprehenduntur, ideo est, quia per illam clausulam reuocatoriam sunt exempti, & ita per illa verba & reuocantur, vel limitantur quoad hāc partem priuilegia priùs concessa, & simul fit, vt subsequentia priuilegia sub generali clausula con- *Ad 2. obiect. in fundam.* cessa, hos casus non comprehendant. Ad secundam ergo obiectionem ex verbis Pij V. respondetur, solum esse addita ad hoc ipsum explicandum, scilicet, priuilegia generalia non sufficere ad absoluendum ab his casibus, & fortè ita explicasse mentem suorum prędecessorum. Et simili modo, si aliquando in generalibus priuilegijs fit exceptio casuum Cœnæ Domini, ad maiorem claritatem fieri, non quia sit necessarium; & ideò rarò fit illa exceptio. Frequentiùs è conuerso quando Pontifex vult priuilegium extendere ad casus Cœnæ, eos specialiter exprimit, sentiens, in vniuersali clausula non comprehendi. Est ergo probabile, priuilegia religionum in hac parte nunquam fuisse reuocata per Bullam Cœnæ; incertum tamen; & ideo prudenter Societas declarationem, vel renouationem obtinuit à Gregorio XIII. iam verò per posteriores Bullas dubium sublatum est.

IX. *An dicta priuilegia extendantur etiam ad censuras propter Simoniam tractas.* Supereſt verò aliud speciale circa censuras, quæ per Simoniam contrahuntur. Nam licèt dicta priuilegia ad illas etiam extendantur, vt declaratum est, tamen Sixtus V. in Motu proprio aduersus clericos malè promotos, §. 8. easdem pœnas renouans, & alias addens, sibique eas reseruans, reuocat omnia priuilegia, etiam in Mari magno contenta, vel quibuscunque ordinibus, aut personis regularibus concessa, & similiter derogat facultatem Concilij Tridentini concessam Episcopis ad absoluendum à casibus occultis. Quæ reuocatio integra adhuc manet, quia licèt Clemens VIII. Motu proprio edito anno 1595. constitutionem illam Sixti V. reduxerit ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini, addidit exceptionem, *Præter quam contra simoniace ordinatos, & ordinantes in fictas*. Respondetur *Resolutio, extendi ad omnes, præter contractas ex ordinatione Simoniaca.* inprimis hanc reuocationem non esse generalem de quacunque Simonia, sed de illa tantùm, quę circa ordines committitur, & ideo si aliqua censura contrahitur per Simoniam circa beneficia, vel prælationes obtinendas, facultas absoluendi ab illa reuocata non est. De alia verò, quæ contrahitur per ordinationem simoniacam, concedēdum est, nunc non habere Prælatos religionum hanc facultatem circa suos subditos, nisi à Sede Apostolica habeant, saltem viuæ vocis oraculo, nouam confirmationem suorum priuilegiorum. Estque admiratione dignum, quòd possint hi Prælati absoluere à peccato hæresis, & non à peccato simoniæ: vbi constat verum esse, quod suprà num. 2. diximus, in his facultatibus non valere argumentum, qui potest in maius, posse etiam in minus. Et ad illam admirationem respondeti potest, licèt peccatum simoniæ minus graue sit, quàm hæresis, esse tamen frequentius, & plerunque esse homines, præsertim regulares, nimium procliues ad ordines suscipiendos; & ideo non immeritò potuisse reseruationem illius delicti magis restringi.

X. *An extendantur ad censuras contractas spe. & fiducia priuilegiorum.* Dubitari præterea potest de quadam restrictione, quæ in dictis priuilegijs addi solet, scilicet, vt possit ab his censuris absolutio dari, nisi fuerint peccata commissa in contemptum clauium, vel nisi commissa fuerint spe, & fiducia talium priuilegiorum, vt constat ex priuilegijs Bonifacij IX. & Eugenij IV. quę referuntur in Supplemento, & Monum. Minorum. In contrarium autem est, quia licèt illa priuilegia non plus concedant, tamen alia & nouiora, & vniuersaliora non addidere illas restrictiones, & ideo certum est ex vi priorum priuilegiorum non esse limitatam hanc materiam, nam potuit per alia priuilegia amplificari. Neque oportuit priorem limitationem expressè reuocari: quia per solam additionem tollitur limitatio. Manet autem dubium, an generalia verba sufficiant ad huiusmodi extensionem. Nam de posteriori præsertim limitatione, spe scilicet, & fiducia, quidam existimant, tacitè contineri in huiusmodi priuilegijs, vel facultatibus, & in alijs similibus, etiamsi non exprimatur. Ratio est, quia in generali concessione non comprehenditur casus specialis, qui verisimiliter non esset à Pontifice in particulari conce-

concedendus; sed illud genus peccati est valde speciale, & contrarium intentioni Pontificis, qui non vult, vt eius gratia sit alicui occasio peccandi. Atque hæc sententia sumi potest ex Antonino 1. p. tit. 10. cap. 3. §. 5. vbi in forma generali concedendi indulgentiam plenariam, ponit hanc particulam; *Præter ea, quæ ex confidentia huius indulti commiserit*, sentiens includi in huiusmodi indultis dictam conditionem, & in eandem inclinat Corduba li. 5. de Indulgentijs, q. 37. quem sequitur Emman. Rodr. to. 2. q. 20. art. 16. qui consequenter idem sentiunt de quibuscunque similibus gratijs, vel facultatibus, quæ à Pontifice concedi solent.

XI. *Contraria sententia suadetur.*

Sed licèt hæc opinio pio zelo cogitata sit tanquã securior, & cautior, ne priuilegiati sumant occasionem peccandi, nihilominus videtur nimis rigorosa. Primò, quia quando Pontifices volunt cum illa limitatione facultatem concedere, expressè declarant, quod frequenter faciunt, præsertim in Bullis Compositionis propter damnum tertij: ergo quando non exprimunt, præsumendum potius est, noluisse illam addere præsertim in priuilegijs, quæ per se solùm ordinantur ad spiritualem reparationem, & medicinam subditorum. Vnde argumentor secundò, quia hæc facultas necessaria est etiam pro illis, qui ex beneficio priuilegij sumunt occasionem peccati: ergo ad benignitatem Principis, intendentis reparationem lapsi, pertinet tota illa amplitudo facultatis: ergo quando ipse eam non limitat, ita interpretanda est tanquam Principis beneficium. Tertiò, quia grauius est crimen hæresis, & præsertim cum lapsu, quàm peccatum aliud commissum etiam cum illa circunstantia fiduciæ priuilegiorum: ergo, si facultates extenduntur ad hæresim, cur non etiam ad illam prauam fiduciam? cùm non excipiatur. Et confirmatur, nam in aliquibus indultis fiunt aliquæ exceptiones particulares, & reliqua generaliter conceduntur: ergo nihil aliud excipere nobis licet. Et hanc sententiam tradidimus lib. 6. de voto cap. 13. n. 6. & sequutus est Sancius lib. 4. de voto c. 54. n. 18. Tenet item Sylueſt. verb. *Indulgentia*, q. 10. partic. 5. vbi contra Antoninum ait, illam limitationem solùm esse necessariam, si in indulto exprimatur: & Corduba fatetur, in rigore hoc ita esse.

XII. *Ad fund. aduersarium.*

Neque obstat, quòd Pontifex non intendat dare incentiuum peccandi: quia cùm hoc stat, quòd intendat, vt absoluatur etiam ille, qui talem occasionem sumpsit, quam ipse non dedit: sicut Deus, quando promittit omnium peccatorum veniam, non intendit dare incentiuum peccati, & nihilominus suam promissionem extendit etiam ad ea peccata, quæ ex fiducia in sua misericordia, & promissione fiunt: quia illud spectat ad perfectam misericordiam, quam exaltat hominum malitia, & quia alio modo non sufficiẽter esset prouisum fragilitati hominum. Ita ergo suo modo se gerit Pontifex in his indultis erga religiosos, quibus non esset alio modo sufficienter prouisum. Vnde etiam prædicti auctores fatentur, in casu particulari, ne nimia tristitia absorbeatur, qui sic peccauit, posse absolui per dictam facultatem. At certè, si facultas de se non haberet dictam amplitudinem, non posset quis in eo casu absolui simpliciter, sed cum onere comparendi: ergo, si pro illo, & similibus casibus creditur facultas concessa, veriùs dicitur absolutè, & simpliciter concessam esse, quanuis non omnibus hoc prædicandum sit, ne inde sumant occasionem peccandi. Igitur prædictæ limitationes hodie omnino sublatæ sunt.

XIII.

Tandẽ quæri potest de quadam extensione, quæ in his indultis addi solet, quia non solùm datur potestas absoluendi à censuris, sed etiam à pœnis, & interdum additur potestas absoluendi ab irregularitatibus, infamia, inhabilitate, &c. sed de illa generali particula *à pœna*, dicam ex professo infrà, tract. 10. lib. 9. cap. 2. à n. 20. explicando potestatem, quam habent confessarij Societatis ad absoluendos quoscunque fideles; vbi etiam ostendam, sub illis verbis non comprehendi irregularitatem, quę in pœnam delicti solet imponi. Quia verò ad id asserendum, vnum ex præcipuis fundamentis esse solet, quia irregularitas non absoluitur, sed dispensatur, quod etiam in materia de Censuris, & deirregularitate ostensum est, difficultatem in præsenti ingerunt illa indulta, quatenus dant potestatem absoluendi ab irregularitatibus: aut enim illud principium falsum est, aut illa verba includunt repugnantiam. Idemque dubium est de concessione absoluendi ab infamia, vel inhabilitatibus: nam hæ sunt etiam veluti irregularitates quædam, quæ non absoluuntur, sed dispensantur. Item, quia pœnæ perpetuæ non absoluuntur, aliàs extenderetur illa potestas ad absoluendum à depositione perpetua, vel degradatione, si fieret sine mortis pœna subsequuta, quod planè falsum est: sed hujusmodi inhabilitates de se sunt pœnæ perpetuæ, vel, si imponantur ad præfixum tempus, intra illud non absoluuntur, sed dispensantur: quæ est ergo hæc potestas absoluendi? Propter hanc fortè difficultatem solet hæc concessio ita explicari, vt per absolutionem ab irregularitate non intelligatur ablatio ipsius irregularitatis, sed absolutio à culpa, cui est annexa talis irregularitas. Potest enim absolutio sacramentalis à culpa dari, irregularitate manente, vt est communis doctrina, quam in tom. 4. & 5. 3. partis tractauimus: & videri etiam potest Cardinalis receptus in Clem. *Dudum.* de sepultur. q. 8. ergo etiam potest concedi potestas absoluendi à culpa, & non tollendi irregularitatem. ita exponit Collector Compendij Ciftercienſis, verb. *Absolutio*: sequitur Emman. Rodr. tom. 1. q. 20. art. 18.

*Argumen prima contraria prouisioni concessæ.*

*Aliæ rationes huiusmodi sententiæ.*

XIV.

Obijci verò potest, quia, iuxta hanc interpretationem, nulla facultas conceditur per hæc verba, *talium priuilegiorum.* Probatur primò, quia, quanuis culpa habeat irregularitatem annexam, non propterea absolutio peccati quoad culpam reseruata est, non solùm Summo Pontifici, verùm etiam neque Episcopo, vt tractaui tom. 4. in 3. p. disp. 28. sect. 3. ergo si per illa verba solùm conceditur absolutio à culpa, nihil conceditur, quia iure communi habebatur. Secundò, multùm repugnat proprietas verborum, quia absolutio à sola culpa reuera dici non potest absolutio ab irregularitate, cùm illam non tollat.

XV.

Ad hæc verò responderi potest, ex his, quæ subobscurè insinuat prædictus auctor, seu Collector absolutionem hanc ab irregularitate, non intelligi ab irregularitate iam contracta, sed de absolutione à delictis quibusdam, quæ producunt irregularitatem, si cum eis celebretur, quia secum afferunt suspensionem, vt sunt publicus concubinatus, & similia, iuxta doctrinam Nauarri cap. 25. n. 76. Sed hoc & gratis dicitur, quia verba indulti generalia sunt, & sine fundamento sic limitantur, & non soluit difficultatem; tum quia illa est maior improprietas verborum, quia non absoluitur quis à vinculo, quod nondum contraxit, nec necessariò est contracturus, si nolit: non enim dicetur sacerdos absolui ab irregularitate, quando ab excommunicatione absoluitur, eo quòd esset contracturus irregularitatem, si excommunicatus celebraret: ergo idem est in suspensione. Tum etiam, quia illa peccata non sunt reseruata ratione illius suspensionis, præsertim Summo Pontifici: vbi enim facta est talis reseruatio? imò neque inter peccata, quæ olim dicebantur ipso iure Episcopis reseruata, numerari solebant, vt patet ex dictis in illa sect. 3.

Tum

Tum denique, quia illa doctrina Nauarri, vt existimo, vera non est, vt alibi ostendi, quia illa suspensio non est vera censura, cùm ipse fateatur, per solam pœnitentiam tolli.

XVI. *Vera Auctoris resolutio.* Videtur ergo dicendum, ibi verbum absoluendi latiùs sumi pro verbo abolendi, seu tollendi, quæ verba abstrahunt à propria absolutione, & dispensatione: sicut enim sub potestate ligandi, & soluendi includitur potestas dispensandi, ita verbum absoluendi potest interdum sumi in illa generali significatione, quæ dispensationem includit. Verum quidem est iuxta ordinarium, & proprium vsum iuris canonici, non ita solere accipi verbum illud, & ideo vbi verba adiuncta non cogunt, propria significatio retinenda est, & hic est sensus illius principij, seu fundamenti, *irregularitas non absoluitur*, &c. quod alijs locis posuimus. Si autem adiuncta verba cogant ad intelligendum, verbum accipi in illa latiori significatione, non est adeò impropria, quin admitti possit. Eò vel maximè, quòd coniunctio illarum duarum vocum, *absolutio irregularitatis*, cogit nos, vt in alterutra illarum improprietatem, vel extensionem significationis admittamus: ergo eligenda est, quę minor fuerit; multò autem minor improprietas est in extensione verbi absoluendi ad dispensationem, quàm in acceptione vocis *irregularitatis* pro culpa, quæ irregularitatem produxit, aut producere potest. Præsertim, quia per priorem verbi interpretationem ampliatur priuilegium, quod fieri debet quando cum nulla, vel minori improprietate verborum fieri potest. Tandem in hismet priuilegijs statim subiungitur exceptio (vt ijdem auctores referunt) homicidij voluntarij, mutilationis, & bigamiæ: ergo signum est non esse sermonem de absolutione à culpa; quia nec bigamia est culpa, nec peccatum homicidij, aut mutilationis tale est, vt per hæc priuilegia absolui non possit. Et hactenus de materia huius potestatis.

## CAPVT XXII.

### *In quibusnam Religionibus Prælatis sit dicta potestas absoluendi subditos ab omnibus censuris tam à iure, quàm ab homine.*

I. CIrca secundum punctum de personis, quibus hæc potestas conceditur, quod etiam in fine capitis 20. proposuimus; primum omnium considerandæ sunt verba priuilegiorum: nam si in specie quædam nominantur, & non alia, illa solùm habebunt potestatem, quia priuilegia tantum valent, quantum sonant. Si autem generatim potestas conceditur Prælatis, vel Prælato, dicendum est dari Prælatis conuentualibus, & à fortiori omnibus vniuersalioribus. Ratio prioris partis est, quia illi sunt veri Prælati, vt suprà ostendimus, & concessio indefinita æquiualet vniuersali. Quod est manifestius quando loquutio est in plurali, nam cùm est sermo de Prælato in singulari, nonnihil dubitationis habere videtur. Nihilominus tamen restringi non potest ad vnum tantùm Prælatum supremum, tum quia potius nomine proprio Generalis, quàm communi nominaretur: tum etiam, quia regulariter hoc est contra communem vsum religionum, nam ipso iure censentur hæ facultates per ipsamet priuilegia communicata Prouincialibus, & ad vsum earum moraliter necessarium est. Quâtunuis ergo Prælatus in singulari nominetur, sub illa voce comprehenditur Generalis, & Prouincialis: ergo etiam Conuentualis Prælatus, quia nulla est ratio restringendi. Dices, alij habent magis propriè iurisdictionem Episcopalem. Respondeo, parum hoc referre: nam hic etiam habet eam iurisdictionem, quæ sufficit, vt sit verè & simpliciter Prælatus, vt hac ratione sub illa voce comprehendi possit, quæ indefinitè posita tantum valet, ac si diceretur, quicunque Prælatus. Aliunde verò actus absoluendi, propter quem datur hæc facultas, magis ordinatur ad internam salutem, quàm ad forense iudicium, ideoque meritò censetur concessa illa facultas proximo Prælato, qui curam gerit animarum subditorum. Vnde quando in iure committitur Prælato casus aliquis reseruatus Pontifici, Abbas specialiter nominatur, vt patet ex c. *cùm illorum*. cum similibus, de sent. excom. quia nimirum ille est veluti proprius pastor religiosorum; idem autem est de quocunque Prælato Conuentuali.

II. Nihilominus tamen (vt alteram partem probemus) non potest sub illa voce, etiam in singulari posita ita intelligi particularis Prælatus, vt excludantur vniuersales, tum propter rationem factam de infinita loquutione: tum maximè, quia illi sunt præcipuè Pastores, & magis propriè. Vnde sicut alibi in tomo de pœnit. diximus, nomine proprij sacerdotis ita in iure significari Parochum, vt non excludatur Episcopus, vel Pontifex; ita de nomine Prælati in præsenti dicendum est. Quapropter, etiamsi indulta solùm facerent mentionem Prælati Conuentualis, v.g. Prioris, vel Guardiani, aut Abbatis, non existimo excludi superiores Prælatos eorundem subditorum, propter rationem factam, & quia reuera hoc postulat debitus ordo, & verisimile non est Pontificem velle aliquid præter illum concedere.

III. *Limitatio prædicta partis, & eius explicatio.* Dico autem, *respectu eorundem subditorum*, quia interdum priuilegium conceditur in fauorem vnius tantum monasterij, & religiosorum, vel Prælati eius, vt sic, & tunc quanuis dicamus, non solùm Abbatem, vel Priorem localem, sed etiam Prouincialem, vel Generalem posse vti illo priuilegio: nihilominus non poterunt illo vti nisi circa religiosos illius monasterij, quia non conceditur illis vt Prouinciales, vel Generales sunt absolutè, sed vt sunt Prælati talis monasterij. Exemplum esse potest in multis priuilegijs concessis Abbati monasterij S. Benedicti Vallisoleti, quæ in Compendio etiam Mendicantium, & in nostro interdum referuntur, verbo *Absolutio*, & verbo *Dispensatio*: si tamen supponamus illa ipsi concedi vt Abbati illius monasterij, & non vt Generali sui ordinis, prout est in Castella, de quo mihi non satis constat, quia originales literas videre non potui. Addo etiam per alias Bullas, & indulta, quæ concedunt communicationem omnium priuilegiorum, factum iam esse, vt ferè nullum sit priuilegium vni domui, vel prouinciæ, aut nationi concessum, quibus non possint alij conuentus gaudere, vt constare potest in nostra Societate ex Bulla Pij V. *Dum indefessæ*. vbi communicationem priuilegiorum illi concedens, addit illa verba, *Tam in genere, quàm in specie, & tam communiter, & conuentualim, quàm particulariter, & diuisim, etiam per modum extensionis, seu communicationis, & aliàs quomodolibet quibusuis ordinibus fratrum, & sororum Mendicantium, quocunque nomine nuncupentur, illorumque congregationibus, conuentibus, & Capitulis, ac vtriusque sexus personis, ac illorum monasterijs, domibus, Ecclesijs*, &c. Et similia verba habet Gregorius XIII. in Bulla anni 1575. *Ad perpetuam rei memoriam*, addens extensionem ad omnes religiones, *Mendicantium* (inquit) *aliarumque religionum ordinibus, congregationibus, conuentibus, Capitulis, monasterijs, domibus, Ecclesijs*, &c. & multæ aliæ religiones habent similem communicationem, & ideo, vt dicebam, iam non multum refert, an priuilegium in principio fuerit vni monasterio, vel Abbati illius, aut toto ordini concessum.

Secundò

IV. Secundò dicendum est, ex vi talium priuilegiorum, in quibus Prælati nominantur, non posse inferiores ministros, vel confessores absoluere à prædictis casibus. Probatur, quia nulli alij sunt proprij Prælati, & priuilegium non extenditur vltra verborum proprietatem. Vnde fit ex vi horum priuilegiorum Vicarios ordinarios monasteriorũ, quocunque nomine appellentur, non posse hanc absolutionem dare ex vi talium priuilegiorum. Probatur, quia non sunt Prælati, vt suprà ostensum est.

*Dubium trimembre circa assertionem.*

V. Dubitari autem potest, an sit aliquod speciale priuilegium, per quod facultas concedatur Vicarijs, seu Subprioribus, &c. In hoc duo videntur certa inter auctores, & tertium incertum. Primum est, Vicarium illius domus, quæ non habet alium Prælatum conuentualem, vel quia mortuus est, vel tempus suum absoluit, vel certè, quia in tali domo non consueuit alius prouideri Prælatus, hunc, inquam, Vicarium gaudere his priuilegijs, quia, licèt non nomine, re ipsa Prælatus conuentualis est, vt suprà tetigimus: vnde ad hoc non est necessarium speciale priuilegium, sed suprà dicta verba sufficiunt. Secũdum est, huiusmodi Vicarium, vel Subpriorem ordinariè non habere hanc potestatem, dum scilicet proprius Prælatus suum monasteriũ præsens gubernet, propter conclusionem, & rationem adductam, & quia nullum inuenitur priuilegium, quod maiorem extensionem habeat, vt statim dicam.

*Resolutio primi membri.*

*Resolutio secundi membri.*

VI. De tertio verò puncto est nonnulla dubitatio, scilicet, quando monasterium habet propriũ Prælatum, ille autem absens est, an possit tunc Vicarius his facultatibus vti. Nam Collector priuilegiorum in Compendio Mendicantium, verb. *Absolutio quoad fratres*. §. 7. & 34. partem negantem indicat. Contrarium verò cum Veracruce, quem citat, & tenet Emmanuel Rodericus dict. qu. 20. art. 2. & 3. nimirum, quemcunque Vicarium Prioris conuentualis relictum ab ipso Priore pro tempore suæ absentiæ habere eandem auctoritatem. Fundatur in quodam priuilegio Clementis IV. quod ipse refert art. 1. ex li. Monumenta ordinum, vbi hoc videtur concedi *Generali, Prouincialibus, Prioribus conuentualibus, & eorum vicem gerentibus in eorum conuentibus, & locis sibi commissis.* Hæc verba refert dictus auctor art. 3. quæ si eodem tenore habentur in originali, planè conuincunt, nec possunt benè exponi de Vicario, qui Sede vacante loco Prælati substituitur: nam illa verba, *Eorum vicem gerentibus in eorum monasterijs*, non possunt commodè intelligi, nisi de monasterijs, vel prouincijs habentibus proprios Prælatos, qui dum absunt, alios relinquunt, qui vices suas gerunt. Et inde rectè sequitur Vicarium, vel Ministrum absente Prælato, seu Rectore, posse vti illis facultatibus, quia tunc vices Prælati gerit. Veruntamen idem auctor in art. 1. alio tenore refert illud priuilegium, scilicet, *Concessit Generali, & Prouincialibus ministris, & eorum Vicarijs, atque etiam Custodibus fratrum Minorum in Prouincijs, & Custodijs sibi commissis*, &c. In quibus verbis constat nec Prioribus conuentualibus, nec eorum Vicarijs factam esse illam concessionem, vt idem auctor fatetur. Imò, si tenor verborum seruetur, nec Vicarijs Custodum fit concessio, sed tantùm Vicarijs generalibus, vel Prouincialibus, fortasse propter maiorem illorum auctoritatem. Addit verò idem auctor in eodem art. 1. ex libro Monum. ordin. concessione 548. & concess. 432. priuilegium illud extensum fuisse ad Priores conuentuales in gratiam Prædicatorum, & Carmelitarum; de Vicarijs autem ibi nihil dicit: sed in art. 2. statim in principio ait; ex Mari magno Prædicatorum constare hæc priuilegia extẽdi ad Priores conuentuales; & eorum Vicarijs nihil tamen in particulari allegat, sed refert se ad articulum 1. D. autem Antoninus 1. p. tit. 19. cap. 2. priùs dicit, generalem Vicarium Magistri ordinis ex potestate sibi à priuilegijs tradita ita posse fratres absoluere ab omnibus peccatis, & censuris, sicut magistrum ipsum, & idem postea subdit de Vicario Prioris Prouincialis, & infrà inquit, *Item Vicarius Prioris conuentualis in suo conuentu potest omnes, ut supra de Vicario Magistri ordinis posita sunt*; addit verò exceptionem, quæ ad absolutionem non spectat; & subiungit, *Hæc, quæ dicta sunt de Vicario, habentur in diversis priuilegijs, & præcipue Bonifacij, Virtute.* Ex his autem Antonini verbis non possumus satis iudicium ferre, an loquatur de Vicarijs, qui Sede vacante constituuntur, vel in quacunque absentia loco Prælatorum relinquuntur, tamen dum alia restrictio non constiterit, possumus in ampliori sensu verba accipere, cum omnes ibi sint verè ac propriè Vicarij. *Antonini sententia.*

VII. Dicet aliquis eadem ratione extendendæ sunt hæ facultates ad Vicarios, etiam pro eo tempore, quo Prælati sunt præsentes, quia etiam tunc sunt verè ac propriè Vicarij. Respondetur negando sequelam, quia licèt in aliquibus religionibus ita appellentur, non tamen in eadem significatione, quia tunc non gerunt vices proprij muneris Prælatorum, quod in iurisdictione consistit, sed habent proprium ministerium cuiusdam domesticæ administrationis; in dictis autem indultis nomen Vicarij significat eum, qui vices gerit in iurisdictione, & Prælatione, imò his verbis aliquando explicatur, vt dicti auctores referunt: in religionibus autem, vbi Subprior Vicarius appellatur, voxilla significat idem ministerium, seu officium, quod in religionibus monachalibus nomine Prioris significari solet, & in Reg. S. Benedicti, c. 65. vocatur Præpositus monasterij. Quando ergo Abbas, Guardianus, &c. præsens adest, ille, qui Vicarius dicitur, non propriè vicem eius gerit, sed proprium ministerium exercet, & ideo tunc non gaudet dictis facultatibus: at verò quando Prælatus abest, iam vices illius gerit in proprio illius munere, & ideo iam est Vicarius, de quo loquuntur indulta. Vnde, vt omnis tollatur scrupulus, optimum consilium est, vt Prælatus, dum recedit, omnes potestates suas committat Vicario, & ne hoc pendeat ex memoria, vel voluntate singulorum, debet esse stabili lege, aut recepta consuetudine introductum. *Illam quo Prælati sunt præsentes, verè ac propriè Vicarij.* *Respondetur negando sequelam.* *Vicarius dicitur, non propriè vicem eius gerit.*

*Secundum dubium.*

VIII. Vt autem hoc magis declaretur, dubitari potest secundò, an hæ facultates delegabiles sint. Et ratio dubitandi est, quia non pertinent ad iurisdictionem primariam, sed ad delegatam in foro conscientiæ, quæ subdelegari non potest. Item, quia nemo potest priuilegium sibi personaliter concessum in alium transferre, hæc autem sunt priuilegia concessa talibus personis; ergo non possunt & alijs committi. Item, confessor Societatis, v. g. qui ex priuilegio habet potestatem absoluendi à casibus Papæ reseruatis, non potest hanc facultatem committere alij sacerdoti non habenti: ergo. Respondetur nihilominus posse Prælatos committere vices suas alijs, etiam in vsu harum facultatum, ita docent omnes, qui de his priuilegijs scribunt, & vsu ipso satis comprobatum est. Item in aliquibus indultis Pontificijs hoc expresè explicatur, vt in Bullis Societatis, Paulus III. in sua Bulla vltima expresè concedit Generali, *vt omnes gratias, concessiones, & indulta sibi concessa à Sede Apostolica, exercere possit per Vicarios, aut personas ad id sibi bene visas.* Quod etiam declarauit Gregor. XIII. in Bulla de vsu facultatum. *Dato dicto.* *Potest committere.* *Ita docent omnes.* *Indultis.*

tum. Idem concessit Sixtus IV. Prælatis Minorum in quodam indulto suprà relato, vt scilicet, per se, vel per alios possint hanc absolutionem præstare.

IX. *Altera aliorum suasio.*

Est etiam hoc cõsentaneum iuri communi, maximè supponendo, iurisdictionem Episcopalem ex iure communi, diuino, vel Ecclesiastico extendi quasi natura sua ad omnes hos casus, si non impediatur, vel limitetur ab aliquo superiore. Vnde fit (vt multi opinantur) vt quando Summus Pontifex casus sibi reseruatos Episcopo concedit, non censeatur iurisdictionem delegare, sed tantùm impedimentum, aut prohibitionem auferre, qua ablata, statim ex vi suæ ordinariæ iurisdictionis potest ab illis casibus absoluere. Sic ergo de Prælatis religionum ratiocinari possumus, habent enim iurisdictionem Episcopalem, & ideo in hoc æquiparantur Episcopis, vt ex vi suæ iurisdictionis possint quidquid eis non prohibetur, quod maximè verum habet in absolutione à censuris, iuxta doctrinam Panormitani in cap. *at si clerici. §. de adulterio.* de Judicijs, & aliorum ibi: ergo eadem ratione per hęc priuilegia non delegatur illis iurisdictio, sed solùm tollitur prohibitio, qua ablata, ex vi muneris, atque adeò per iurisdictionem ordinariam hæc omnia possunt.

X. *Dissentitur vna ex partibus dictæ suasionis.*

Quod fundamentum prout nititur in iure diuino, mihi probari non solet, quia in vniuersum censeo, iurisdictionem Episcoporum non esse immediatè à iure diuino, sed per Pontificem; maximè verò id censeo de potestate immutandi, vel tollendi præcepta, vel quæcunque vincula à Superiore posita: non enim video, quo iure diuino, naturali, vel positiuo habeat inferior potestatẽ ad destruendum, quod superior construxit: id enim nec in Euangelio scriptum, neque vlla traditione confirmatum reperio, neque enim necessariam illationem video, vt ex principijs reuelatis naturali discursu inferatur: quin potiùs nec rationi consentaneum videtur in illa generalitate sumptum, quia est contra debitam subordinationem inferioris ad superiorem. At verò limitatum illud fundamentum ad absolutionem à censuris, & fundatum non in iure diuino, sed in canonico, est satis probabile propter cap. *nuper.* de sent. excomm. in quo ponderanda sunt illa verba, *Quia conditor canonis absolutionem sibi specialiter non reseruauit, eo ipso concessisse videtur facultatem relaxandi*: per quæ satis significatur, illam facultatem non esse à iure diuino immediatè, sed ab auctore ipsiusmet censuræ, vt alibi in tomo de censuris. latiùs extendi.

*Infirmatur vna ex probabilibus ex alia parte.*

XI. *Confirmatur confirmatio dictæ suasionis.*

Ex hoc tamen videtur infirmari illatio facta, nam hæc concessio potest esse & ordinaria, & delegata: ergo ex vi illius iuris neutra colligi potest. Nec dubito, quin possit Papa concedere Episcopis suos casus reseruatos per modum delegationis tantùm, sicut in Concilio Tridentino multa eis committuntur vt Papæ delegatis, quæ aliàs possent ab eis fieri iure ordinario, secluſis priuilegijs, vel exemptionibus. Et multi valde probabiliter putant, commissionem ad absoluendum in casibus occultis factam Episcopis à Concilio Tridentino sess. 24. c. 6. de Reformat. fuisse specialem delegationem, & non restitutionem iurisdictionis ordinariæ Episcopalis, aliàs hodie casus illi occulti, essent Episcopales, & consequenter, qui haberet generale priuilegium absoluendi à casibus Episcopalibus, posset ab illis casibus absoluere, quod planè falsum est, & cõtra communem vsum, vt etiam sentiunt Henriquez lib. 3. de Pœnit. c. 15. §. 7. lit. P. & Emmanuel Rodriquez in expositione Bullæ, num. 135. & contra illa verba eiusdem Concilij, *Per seipsos aut Vicarium ad id specialiter deputandum*, quæ satis indicant illam iurisdictionem esse valde specialem, & non communem Episcopalem: imò etiam indicant esse delegatam, quia si esset ordinaria, eo ipso posset per Vicarium exerceri: quanquam hoc iudicium non conuincat, vt ex statim dicendis constabit.

XII. *Tertia & probatior suasio pro vera resolutione.*

Quidquid ergo sit, an illa sit dicenda concessio, vel restitutio ordinariæ iurisdictionis, vel solùm commissio iurisdictionis propriæ, nihilominus ex alio etiam principio satis probatur assertio posita, quia Commissarius ex priuilegio perpetuus potest alteri vices suas committere: quod esse communiter receptum à Doctoribus, ait Corduba in Summa Hispana, quæst. 8. ex Syluestro, verb. *Absolutio.* 4. num. 6. dub. 2. qui refert glossam in cap. vlt. de offic. Ordin. & fauet textus ille, vbi sic dicitur, *His, quibus ex officio in certis casibus competit illos absoluere, qui pro violenta manuum injectione incidunt in canonem sententiæ promulgatæ, licet alijs absolutionem huiusmodi committere cum viderint expedire.* Hæc autem potestas, quæ datur Prælatis per priuilegia perpetua, proprijssimè dicitur competere ex officio, quia ratione officij conuenit: nam priuilegium illud quoad hoc magis est reale, quàm personale, quia dignitati adhæret, & ratione illius competit personæ: ergo ex officio competit. Neque oportet, vt omninò conueniat ex officio tanquam iurisdictio ordinaria, nam particula, *in certis casibus*, quæ ibi additur, satis indicat sufficere, quòd ex priuilegio conueniat ratione dignitatis, vt rectè ibi glossa expendit, quæ subdit, idem esse in omnibus alijs communicationib. quòd illi, qui ordinario iure, vel delegato à Principe, possunt absoluere, possint etiam committere vices suas, vt viderint expedire, dummodo delegatio, vel commissio sit ratione officij, ac proinde per priuilegium perpetuum. Atque idem tenent ibi Panormitanus, Felinus, & alij in cap. vlt. de Offic. deleg.

XIII.

Atque ita responsum est ad rationem dubitandi in num. 8. positam: nam hæc iurisdictio vel ordinaria est, vel in hoc æquiparatur ordinariæ, quia ex officio ratione legis, seu perpetui priuilegij competit. Quando autem Prælatus committit vices suas alteri quoad hanc absolutionem, non transfert priuilegium in illum, propriè loquendo, sed vtitur ministerio eius ad suum priuilegium exequẽdum, quod valde diuersum est. Vnde ille Commissarius non potest alteri vices suas committere, quia non tam iurisdictio, quàm nudum ministerium ei commissum est, iuxta caput vltimum §. vltimo de offic. delegat. atque ita procedit exemplum eodem numero octauo de simili potestate absoluendi cõmissa confessori religioso, qui illam committere non potest, quia nudum ministerium ei commissum est. Aduertendum est tamen pro nostra Societate, &, si quæ est alia religio, quæ hunc modum obseruet, quòd in ea omnis hæc potestas censetur concessa Generali, iuxta Bullas Pontificum, vt infrà videbimus tractatu 10. libro 9. capite secundo à numero secundo, & per illum conceditur Prælatis inferioribus, vt constat etiam ex Compendio priuilegiorum eiusdem Societatis. Nihilominus tamen & Prouinciales, & Rectores, seu Præpositi locales possunt alijs committere vices suas, vel delegare hanc potestatem quotiescunque in concessione sibi facta non fit expressa restrictio, vel prohibitio, vt per se, & non per alios absoluere in aliquo casu possint, quia eo ipso, quòd talis restrictio non ponitur, censetur eis concessa potestas eo modo, quo per indultum conceditur, seu eo modo, quo iuxta commune ius administrari potest facultas, quæ ratione officij Prælato competit.

* * *

### Tertium dubium.

XIV. Hinc verò nascitur tertium dubium, an possint superiores Prælati restringere hanc facultatem inferioribus, scilicet Generalis Prouincialib., & Prouincialis Prælatis Conuentualibus. Oportet autem loqui præcisè stando in virtute dictorum priuilegiorum, nam vbi est speciale indultum declarans, vel concedens hanc potestatem, vt est in Societate, sublata est quæstio. De alijs ergo videtur res dubia, quia cùm Pontifex immediatè, & quasi ex æquo concedat hanc potestatem omnibus his Prælatis, licèt aliàs sint subordinati in iurisdictione ordinaria, & in ea possit Superior restringere iurisdictionem inferioris, vt suprà dictum est, tamen in hac commissione videntur æquales, & ideo non posse in vno eorum ab altero restringi. Nihilominus etiam in hac potestate probabilius censeo, posse restringi à superioribus Prælatis respectu inferiorum quandiu expresè hoc non prohibetur in ipso indulto. Ratio est, quia Papa concedens priuilegium in fauorem religionis, censetur conferre iuxta debitum ordinem, & magis consentaneum ipsi religioni, quandiu aliud expresè non declarat, sed debitus ordo religionis postulat, vt inferiores Prælati pendeant à superioribus: ergo credendum est hanc esse voluntatem Pontificis concedentis talia priuilegia, atque ita tunc non dici potest inferior auferre facultatem à superiore cõcessam, quia non creditur simpliciter concessa, sed cum hac subordinatione.

XV. Sed fortasse hæc coniectura alicui non satisfaciet, quia priuilegia absolutè loquuntur, & potius sunt extendenda. Item, quia, cum hi casus iam sint extra iurisdictionem ordinariam Prælatorum, & sint proprij ipsius Pontificis, potest ipse æqualiter illos concedere sine illa subordinatione, quæ in re tam fauorabili ad remedium subditorum non videtur necessaria. Nihilominus illa mihi videtur moralis coniectura satis probabilis, quam aliter ita explicare possumus: quia Pontifex concedendo has facultates, non aufert ab his Prælatis potestatem reseruandi sibi casus, quia hoc expedit ad disciplinam religiosam; sed expedire potest, vt ex his casibus Pontificijs aliqui sint reseruati Prouinciali, vel Generali: ergo credendum est ita concedi hanc facultatem Prælatis religionis, vt semper maneat in maiori Prælato ius reseruandi sibi casum, quem expedire iudicauerit. Quod maximè locum habet iuxta opinionem asserentem, per hæc priuilegia solum auferri prohibitionem, & remitatim reduci ad commune ius: nam stando in iure communi, licèt aliqua censura Pontificia non esset ab ipso Pontifice reseruata, posset Generalis, vel Prouincialis religionis eam sibi reseruare: ergo post hæc priuilegia possunt etiam id facere, quia per priuilegia solum constituuntur in terminis iuris communis, & quãtus Papa auferat suam prohibitionem, non tollit ius Prouincialis, vel Generalis, vt possit id prohibere, si religioni fuerit expediens. Præterea, sustinendo, vt videtur verius, per hæc priuilegia non tantum auferri prohibitionem, sed etiam concedi positiuam facultatem, & iurisdictionem: Nihilominus vnaquæque religio cum approbatione Sedis Apostolicæ habere solet auctoritatem distribuendi has facultates prout sibi iudicauerit expedire: ergo potest vnaquæque religio statuere, vt quædam ex his facultatibus sint reseruatæ Generali, aliæ Prouincialibus, &c. nec dubito, quin factum teneat propter præsumptam, vt dixi, voluntatem Pontificum, qui religionibus ipsis & propter maius earum bonum has facultates concedunt. Denique tota ipsa religio potest cedere iuri suo, & non obstante priuilegio sibi concesso, pro singulis Prælatis, aliqua eorundem priuilegiorum pro maioribus Prælatis reseruare. Dices, esto possit hoc fieri à Capitulo generali, vel Prouinciali, non tamen à singulis Prælatis maioribus. Respondeo, hoc pendere ex modo gubernationis vniuscuiusque religionis: nam earum Prælati habent potestatem à Capitulis, à quibus eliguntur, & ideo si ab eis fuerit concessa etiam ad hunc actum, poterunt illa vti, non verò alijs. Addo tamen vltimò, nunc stando circa hoc esse nouo decreto Clementis VIII. circa reseruationes regularium: nam quælibet restrictio harum facultatum ad absoluendum à casibus reseruatis Papæ, re vera est noua reseruatio in tali religione facta, & ideo circa illam decretum Clementis seruandum est. Ex quo duo colligo; vnum est, non posse fieri nisi in generali, vel Prouinciali Capitulo respectiuè, iuxta formam in eodem decreto præscriptam: aliud est, à Capitulo posse fieri, nam Pontifex hanc generalem facultatem præbet huiusmodi Capitulo ad reseruandum quoscunque alios casus, vltra designatos ab ipsomet Pontifice: & mirum profectò esset, quòd posset religio reseruare casus minus graues, & non aliquem ex grauioribus reseruatis Papæ.

### Quartum dubium.

Hinc porrò emergit quartum dubium, an scilicet omnia peccata, quæ in iure, vel in Bulla Cœnæ, aut alijs, sunt reseruata Summo Pontifici, censenda sint reseruata in quacunque religione, non obstantibus prædictis priuilegijs; & consequenter, an Prælatus concedens alicui religioso absolutam potestatem audiendi confessiones suorum subditorum, censeatur illi concedere has facultates, seu hos casus: nam, si reseruati non sunt in tali religione, comprehendentur sub generali facultate; non videntur autem reseruari, quia Summus Pontifex per illa priuilegia abstulit reseruationem, & religio aliam non addidit, vt supponimus. Vnde Clemens VIII. in suis casibus reseruatis regularium non facit horum mentionem, nec singulæ religiones in suis proprijs reseruationibus, vt de Societate nobis constat, & de alijs suprà tetigimus. XVI. Fides ex priuilegio. Reservatio. Non censentur reservati.

Nihilominus respondetur, hos casus non solum esse reseruatos, sed etiam altiori, & strictiori modo quàm sint particulares casus religionum. Declaratur, nam Pontifex nunquam simpliciter abstulit suam reseruationem ab his casibus, etiam respectu religiosorum, sed solum eorum absolutionem religiosorum Prælatis commisit, quod longè diuersum est: nam si ablata fuisset simpliciter reseruatio respectu talium personarum, absolui possent ab illa censura à quocunque proprio confessiore, iuxta cap. *super* de sent. excom. quod tamen falsum est, vt ex primo, & secundo dubio constat. Vnde eo ipso quòd Pontifex hanc potestatem concesserit solis Prælatis, & eorum vices gerentibus, voluit absolutionem hanc esse illis reseruatam. Hæc autem reseruatio non fundatur in potestate, & voluntate ipsius religionis, sed manat ex voluntate ipsius Sedis Apostolicæ, quæ prius talem reseruationem abiolutè fecit, & postea circa illam maiorem potestatem non concessit, neque amplius (vt sic dicam) illam remisit: & ideo dixi hanc reseruationem altiorem esse, quàm sint propriæ reseruationes vniuscuiusque religionis. Et ideo fortasse hi casus Pontificij non numerantur inter particulares reseruationes religionum, quia sunt alterius ordinis, & supponuntur tanquam omnibus communes. XVII. Casus reservati. XVIII. Casus non comprehendi sub gene-

Ex quo infertur, hos casus non comprehendi sub gene-

Conclusium ex prosumarejolutione.

generali delegatione, vel commissione facta à Prælato religionis ad absoluendum à peccatis, vel censuris, iuxta regulam textus in cap. 2. de Pœnitent. & remiss. in 6. Quin potiùs licèt superior concedat facultatem ad absoluendum à peccatis reseruatis in religione, non videtur concedere facultatem ad absoluendum ab his casibus Pontificijs, quia habent reseruationem longè alterius rationis, vt dixi, & ideo habent specialitatem sufficientem, vt sub illa generalitate non comprehendantur. Item, quia circa peccata reseruata in religione habet Prælatus ordinariam iurisdictionem, quam per illa verba delegare videtur: circa hos autem casus Pontificios habet solùm iurisdictionem ex peculiari commissione Pontificis, quæ difficilius, & maiori cum consideratione committi alteri debet, ideoque sub illa generalitate non comprehenditur. Quod maximè verum censeo de casibus Cœnæ Domini, & inter eos lapsus in hæresim, propter eorum specialem, vel specialissimam grauitatem, & reseruationem. Ideoque prudenter in Compendio Societatis licèt absolutio à casibus Cœnæ respectu subditorum committatur superioribus cum facultate delegandi, nihilominus lapsus in hæresim soli Generali reseruatur, ita vt nec Prouinciales possint absoluere, nisi sub onere comparendi. Et alibi etiam diximus, ipsummet Pontificem committendo casus suos, non censeri committere casus Cœnæ, nisi exprimat; & committendo casus Cœnæ, non committere absolutionem ab hæresi, nisi in specie id declaret: ergo idem dicendum est de Commissario Pontificis. Vnde Episcopus, v.g. committens alicui casus suos, non videtur committere absolutionem, v.g. à censura canonis *si quis suadente*, pro illis casibus, in quibus ipsi in iure committitur, quia illi non sunt propriè casus Episcopales, vt alibi diximus. Vt ergo Prælatus religionis censeatur committere hos casus Pontificios, oportet, vt vel in specie eos exprimat iuxta vniuscuiusque exigentiam, vel, si, vt atur generalibus verbis, quòd talia sint, vt omnem tollant ambiguitatem: vt si dicat, v.g. concedere omnes facultates suas, vel quantum per priuilegia potest, aut quid simile. In quo etiam obseruare oportet, vt distinctè explicetur an concedatur potestas absoluendi à culpis, vel etiam à censuris: nam hæc duo diuersa sunt. Verum est, in casibus Pontificijs ita esse coniuncta, vt vno concesso, alterum concessum esse intelligatur. Videantur dicta in 4. tomo disp. 30. sect. 2.

Tomo de parnit.

## CAPVT XXIII.

### *An non solum in religionis Prælatis, sed etiam in Episcopis sit prædicta potestas ad absoluendum religiosos.*

I. Priuilegia religiosorum, regularium non habent Episcopi hanc potestatem.

IN hac quæstione in primis certum est non conuenire Episcopis hanc potestatem ex vi priuilegiorum ipsorum regularium, cùm in eis nulla de Episcopis fiat mentio, sed potiùs ab eorum iurisdictione eximantur. Loquimur enim de exemptis, nam circa regulares sibi subiectos clarum est posse Episcopos quidquid in hoc genere possunt iure cõmuni, & si quid ampliùs per priuilegia Pontificia aliis religiosis fuerit concessum respectu suorum Prælatorum, nam Episcopi sunt proprij illorum Prælati, quod munus non habent respectu exemptorum. Solum ergo habere potest locum dubitatio posita in duobus, vel tribus casibus: primò in nonnullis casibus, in quibus iure communi scripto seu canonico possunt Episcopi absoluere à casibus aliàs Pontifici reseruatis, vt à leuiori læsione clerici, cap. *Monachi*, & cap. *cùm illorum*. de sentent. excommunicat. Secundum est de aliquo casu necessitatis, in quo propter difficilem recursum ad Pontificem censetur tacito iure, & recepta consuetudine, facta commissio Episcopo, quæ necessitas potest interdum in religioso exempto occurrere. Tertium est de Prælato religionis, qui non potest absoluere seipsum, neque habet alium à quo possit commodè absolui; nec debet esse peioris conditionis: poterit ergo ab Episcopo absolui.

Triplex casus in quo Episcopi absoluere possunt.

II. Quorũdam placitum in 1. casu & eorum fundam.

Circa primum casum quidam putant quòd licèt religiosus exemptus possit in illis casibus absolui à suo Prælato; nihilominus posse etiam absolui ab Episcopis, si velit: quia licèt Pontifex concesserit illam potestatem Prælatis religionis, non abstulit Episcopis: ergo liberum est religiosis, si velint eis subijci quoad hanc absolutionem. Nec videtur obstare exemptio, quia hæc videtur esse à iurisdictione coacta, non à voluntaria. Item videtur esse in his, quæ spectant ad grauamen, non in his, quæ ad fauorem; est autem maior fauor religiosi quòd à pluribus Prælatis possit absolui. Atque ita opinati sunt Fredericus de Senis consil. 14. & Ioannes de Lignano in Clemen. *Ne in agro*, de statu regularium, & alij, quos Syluester citat. Contrariam sententiam tenet Abbas in cap. *Monachi*. de sentent. excommunicat. numero 4. vbi refert Ioannem Andream, & seipsum in alijs locis; quos sequitur Syluester verb. *Absolutio*. 5. num. 2. Fundamentum est, quia religiosus exemptus non tantùm eximitur à iurisdictione fori contentiosi, sed etiam à iurisdictione fori pœnitentialis: nam hac ratione non potest confiteri Episcopo sine licentia sui Prælati, vt suprà visum est: ergo in neutro foro potest Episcopus absoluere religiosum, quantumuis ipse se illis subijciat. Et confirmatur, quia exemptiones priuilegij non in fauorem priuatum religiosi, sed in fauorem totius religionis concessum est, & in fauorem etiam Prælatorum eius: ergo nullus religiosus potest in hoc cedere iuri suo, nec sibi iudicem constituere extra Prælatos suos, iuxta cap. *significasti*. de foro compet. Atque hæc sententia planè videtur in rigore iuris vera, & per se loquendo, ac suppositis religiosorum priuilegijs omninò seruanda.

Contrarium verum.

Eius fund.

III. Quomodo posset procedere prima placitum.

Dico autem suppositis priuilegijs, quia si Prælati religiosorum non haberent potestatem absoluendi suos subditos ab aliquo casu reseruato Papæ, & aliàs concesso Episcopis, in eo casu probabilem censerem primam sententiam. Exemplum esse poterat in facultate absoluendi à casibus occultis concessa Episcopis in Concilio Tridentino: nam si illa non fuisset extensa ad Prælatos religionum, possent, vt opinor, religiosi absolui ab Episcopis, quia non debent esse deterioris conditionis: & rationabiliter interpretamur non esse exemptos, nisi in his, in quibus subduntur iurisdictioni suorum Prælatorum. Si enim in foro exteriori non possent de aliquo delicto iudicari à suis Prælatis, profectò eo ipso non censerentur in illa causa exempti à iurisdictione Episcoporum, quia non debent sine ordinario iudice relinqui. Potestque hoc non improbabiliter colligi ex capite *si Papa*, de priuilegijs in sexto: ergo idem cum proportione in absolutione à censuris locum habet. At verò nunc, quia tota iurisdictio Episcoporum ad absoluendum à censuris, etiam eis iure commissa circa Pontificios casus, commissa est Prælatis regularibus per priuilegia perpetua, non possunt religiosi, per se loquendo, in talibus casibus ab Episcopis absolui, quia prorsus exempti sunt, & quia Prælati religionum meritò possunt respectu suorum subditorum sibi tales casus reseruare, quia illis iudicium eorum commissum est, & in fauorem ipsorum, vt planè significauit Pius V. in Motu proprio, quo Prælatis

Fauet ei ius.

Prædicatorum concessit facultatem illam Concilij Tridentini, cùm ait, *Nec Prior conuentualis, & superiores Prælati dicti ordinis in hac parte deterioris conditionis existant.* Nec fundamentum contrariæ sententiæ tunc habet vim, quia sufficienter prouisum est religiosis, & illa maior licentia licèt videatur fauor priuatæ personæ, non tamen religionis; & fortasse etiam respectu priuatorum non esset fauor in ordine ad eorum spiritualem profectum: nam inde fortasse sumerent licentiam peccandi.

*Ad fund. in num. 2.*

IV. *2. Casus.*

Circa secundum casum necessitatis, in quo religiosus non potest adire Prælatum suum, potest autem conuenire Episcopum, Syluester suprà numero 3. affirmat cum Panormitano, in eo casu posse religiosum absolui ab Episcopo ex æquitate, licèt non possit de rigore iuris. Per æquitatem autem intelligit epijcheiam, vt Panormitanus expressè declarat. Itaque intelligunt ex vi legis, & exemptionis in rigore sumptæ non posse; ex quadam tamen interpretatione voluntate Pontificis posse, ne religiosus in eo casu sit deterioris conditionis, quàm seculares, quod videtur esse contra intentionem eximentis. Sed difficile mihi est in materia iurisdictionis, & in lege irritante actum huiusmodi epijcheiam admittere extra casum extremæ necessitatis; hæc autem materia iurisdictionis est, sine qua non potest Episcopus absoluere religiosum: lex etiam, quæ vetat exercere iurisdictionem circa personam exemptam, est irritans actum, vt constat ex iuribus citatis, & ex capite *frater.* 16. quæstione prima: ergo extra casum extremæ necessitatis, id est, periculi mortis, non possumus hanc licentiam Episcopo dare. Dicit enim Concilium Tridentinum sessione 14. capite 7. loquens de casibus reseruatis, extra illum articulum inferiores sacerdotes nihil posse: vocatur autem inferior sacerdos respectiuè omnis ille, qui est inferior comparatione reseruantis, & ab illo non habet commissam facultatem; ita verò se habet Episcopus in eo casu respectu religiosi exempti, quia & est inferior Papa reseruante, & ab illo non habet commissionem ordinariam, vt supponimus: ergo, nec ex interpretatione possumus illam admittere, nisi in periculo mortis, iuxta doctrinam Concilij. Aliàs pari ratione possemus dicere, posse nunc Episcopum absoluere in simili casu clericum sibi non subditum solum, quia habet difficilem recursum ad suum Prælatum; quod planè videtur falsum, quia illa difficultas non præbet alteri iurisdictionem. Similiter etiam posset Episcopus absoluere religiosum in casu, in quo recursum habet ad suum Prælatum, & illi iniustè negat absolutionem: quod etiam non videtur admittendum, quia iniustitia vnius Prælati, vt capite 19. numero 21. diximus, non dat alteri iurisdictionem, quando subordinati non sunt. Alioqui aperiretur via, vt in similibus casibus religiosi quasi appellent à suis Prælatis ad Episcopos, quod magnum incommodum est, & contra intentionem eximentis.

*Impugnatur quod casum necessitatis nõ extrema.*

V. *Vera huius casus decisio.*

Dico igitur, non videri necessariam hanc interpretationem ad fauorem religiosorum, sed per generales, & communes regulas casuum reseruatorum posse illis sufficienter subueniri absque vlla epijcheia, quæ admittenda non est, nisi vbi manifesta necessitas vrget; hic autem nulla erit necessitas, si aliter potest sufficienter subueniri necessitati religiosi. Quòd autem possit, declaro ex generali principio in iure fundato, quod posui in 4. tomo tertiæ partis, disputatione 30. sectione 3. scilicet, in casibus Pontificijs, quoties non patet aditus ad Summum Pontificem, vel Commissarium eius, nisi cum magna difficultate, & mora, tunc posse peccatorem absolui ab inferiori sacerdote cum onere comparendi coram Pontifice, vel habente iurisdictionem ab illo circa tales casus respectu talis personæ. Hoc ergo principium censeo in præsenti esse applicandum. Quando enim religiosus non habet facilem aditum ad suum Prælatum, absolui quidem poterit ab alio, non tamen ita vt maneat omninò liber à reseruatione, sed vt absoluatur cum onere comparendi coram Summo Pontifice, aut coram suo Prælato, qui respectu sui vices illius gerit. Hoc enim satis est ad subueniendum necessitati religiosi, & aliunde seruatur rigor reseruationis, & debita subiectio ad Prælatum. In eo autem casu non est necessarium, vt religiosus recurrat ad Episcopum, quia à quolibet sacerdote, à quo potest absolui à culpis mortalibus, poterit pro tunc absolui à tali censura, quia non absoluitur simpliciter, sed cum onere comparendi; sicut posset ex sententia omnium absolui, quando etiam ad Episcopum esset difficilis accessus; idem autem est quanuis sit facilis, quia ad absoluendum cum illo onere non habet maiorem facultatem Episcopus respectu personæ sibi non subditæ, quàm ordinarius confessor. Et ex hac parte hic modus absolutionis cedit in maiorem fauorem religiosi, quia faciliùs absolui poterit, & ita meliùs poterit onus comparendi tolerare, præsertim quia nullum est ius, quo possimus illum eximere à tali onere, quòd secum affert reseruatio, quando potestas absoluendi solùm datur occasione talis difficultatis, vel necessitatis.

VI. *Confirmatur.*

Tandem confirmatur hoc, & declaratur, quia Prælatus regularis, quando mittit subditum ad peregrinandum, potest illi dare facultatem eligendi confessorem, à quo possit absolui etiam à casibus Papæ reseruatis sub onere comparendi coram se. Tunc ergo, si talis religiosus incidat in censuram canonis *si quis suadente*, in eo loco, vbi non potest recurrere ad Prælatum absentem, non potest recurrere ad Episcopum, vt ab eo simpliciter absoluatur sine onere comparendi coram suo Prælato, quia tunc iam habet sufficientem iudicem, seu confessorem à suo Prælato designatum, nec est recurrendum ad iurisdictionem interpretatiuam, vbi expressa, & sufficiens haberi potest: at verò quanuis Prælatus expressè non declaret illam voluntatem, ex ipso communi iure satis explicatur. Relinquitur ergo solùm Prælatum regularem habere hanc iurisdictionem in religiosos exemptos sub Pontifice Summo, nisi in casu extremæ necessitatis, in quo nulla est reseruatio.

VII. *Quæ difficultas magis pertinet ad caput sequens de his, qui per hanc potestatem absolui possunt.*

In tertia autem interrogatione, seu casu petitur, quid dicendum sit de ipso Prælato religionis. Quæ difficultas magis pertinet ad caput sequens de his, qui per hanc potestatem absolui possunt. Nam certum est, absolutionem Prælati religiosi in his casibus non pertinere ad Episcopum, tum quia non minus est exemptus, quàm reliqui, tum etiam, quia non minùs potest absolui per priuilegia religionis, quia non debet esse deterioris conditionis cùm sit principale membrum eius, & priuilegia generaliter pro omnibus dentur. Igitur, iuxta communem vsum præcisè loquamur, potestas absoluendi ab huiusmodi censuris Prælatum conuentualem, est apud Prouincialem, & respectu Prouincialis apud Generalem, nam vnusquisque solùm pendet à suo proximo Prælato, & quando priuilegia concedunt hanc facultatem Prælatis, intelligenda sunt respectiuè, scilicet, illis Prælatis, vel illi Prælato, quos, vel quem vnusquisque religiosus habuerint: Generalis verò, quia intra religionem non habet superiorem Prælatum, sed solùm generale Capitulum, absolui potest

terit ab illo confessore, cui Capitulum suas vices commiserit.

VIII. *De modis amittendi tam ordinarii habendi hanc potestatem ergà Prælatos.*

Quòd si Capitulum ipsum nihil circa hoc obliguerit, eo ipso poterit Generalis eligere confessorem cum omni potestate, quam priuilegia concedunt: quia non superest alius modus, quo possit ipse Generalis passiuè frui huiusmodi priuilegijs, quibus priuari non debet. Estque ille modus consentaneus iuri communi in cap. vlt. de Pœnitent. & remiss. Quin potiùs in multis religionibus obseruari intelligo, vt etiam Prouinciales, & Conuentuales Prælati eodem modo sibi eligant confessores cum omnibus facultatibus, quas ipsi possunt suis subditis communicare. Quod fieri potest, vel quia in ipsa religione ita specialiter, & positiuè (vt sic dicam) ordinatum est, quod sine dubio fieri potest, vel etiam consuetudine recipi, aut certè quia contrarium ordinatum non est; quod censeo etiam sufficiens. Quia ex priuilegio dicti capitis vlt. de pœnitent. & remiss. hi Prælati possunt sibi eligere confessorem *præter licentiam suorum Superiorum*, vt dixi in 4. tom. disput. 27. sect. 2. dub. 5. & nunc in confirmationem eorum, quæ ibi dixi, expendo illam particulam, *præter suorum Superiorum licentiam*: non enim dicit, contra eorum ordinationem, aut voluntatem, sed solùm præter, id est, absque eorum licentia, & quando illi non prouident alio modo de ordinario confessore; qui est casus, de quo loquimur. Deinde confessor sic electus, eo ipso habet circa talem Prælatum omnes facultates Pœnitentiarias, siue hoc sit, quia ab ipsomet communicantur, sicut Papa eligendo confessorem dat illi iurisdictionem in seipsum, siue (quod verius existimo) quia virtute priuilegiorum immediatè ei conferuntur, eo quod vices gerit superioris Prælati in eo munere.

IX. *Quid vbi aut tantum sint sacerdotes Prælatus & subditus, ambo excommunicati.*

Hic verò occurrere potest casus, in quo in religioso conuentu tantùm sint Prælatus, & alius sacerdos, & ambos incurrisse in censuram reseruatam Pontifici: vt, v. g. per mutuam rixam in censuram canonis *si quis suadente*. quomodo possint absolui; quia tunc nec Prælatus potest absoluere subditum, cùm ipse sit excommunicatus, neque etiam potest illum eligere in confessorem, quia similiter ligatus est: quid ergo in eo articulo facient? Quidam vt Emmanuel Rodriquez tom. 1. quæst. 20. ar. 12. citans Ioannem Fabianum verb. *Absolutio*. 2. §. 6. & alij, respondent, ob necessitatem posse tunc mutuò absoluere: quia necessitas caret lege. Item, quia excommunicatus potest in casu necessitatis absolui à peccatis: ergo & à censuris. Quòd si in praxi sequenda esset hæc sententia, deberet Prælatus prius absoluere subditum, & iam ille absolutus, esset idoneus minister ad absoluendum Prælatum.

X. *Limitanda declaratio sententiæ ad casum nostrum.*

Indiget tamen, vt opinor, illa sententia magna declaratione, & limitatione. Et inprimis, si neuter illorum est nominatim excommunicatus, vel si censura fuit canonis *si quis suadente*. & delictum est occultum, videtur Prælatus posse absoluere subditum, quia nondum est omninò priuatus iurisdictione, & communicatione cùm illo saltem in bonum subditi. Dices, hoc haberet locum, si subditus non esset etiam excommunicatus; quia verò excommunicatus supponitur, non videtur posse vti fauore Extrauag. *Ad euitanda*. Respondeo, etiam licèt subditus excommunicatus sit, Prælatus non est iurisdictione priuatus in suos subditos, quantum est ex se: licet autem talis subditus excommunicatus sit, non peccat petendo à Prælato absolutionem, quia illa communicatio cùm sit ordinata ad bonum animæ, & ad se liberandum à censura, non est prohibita ex vi suæ excommunicationis; neque etiam propter Prælati excommunicationem prohibetur ratione Extrauag. *Ad euitanda*, &



ideo in eo casu non dubito, quin, seruato hoc ordine, licitè petatur, & detur absolutio.

XI. *Quando cùm sus est publicus neuter in alterum habet potestatem.*

Vrgendo tamen casum, ita vt delictum sit publicum, cessat hoc remedium, & tunc non censeo statim esse dandam licentiam Prælato absoluendi subditum, vel è contra, cùm hoc sit contra rationem factam, & contra iura, argument. cap. *audiuimus*. 24. quæst. 1. & cap. *prudentiam*. §. 6. de offic. deleg. & cap. *duobus*. de sentent. excommunicat. per argumentum à contrario; ibi enim dicitur, duos habentes facultatem sese inuicem absoluendi, si ambo in excommunicationem minorem incidant, non priuari dicta potestate, nec vsu eius, vt rectè glossa exponit. quia excommunicatio minor priuat receptione Sacramentorum, non vsu iurisdictionis: ergo de excommunicatione maiori contrarium tacitè exponit, quia hæc priuat vsu iurisdictionis: & ita sentiunt ibi glossa, & Doctores. Quapropter in eo casu Prælatus extra religionem debet eligere alium sacerdotem habilem, vt ab eo absoluatur, & postea ipse absolutus poterit absoluere subditum. Dico autem, Prælatum debere hoc facere, quia subditus non habet hanc facultatem; neque ipse Prælatus dum excommunicatus est, potest illam concedere, vt alibi dixi. *Quo remedio tunc sit vtendum.*

XII. *Instantia contrà remedium diluitur.*

Dices, ergo nec ipse potest eligere sibi confessorem. Respondetur, negando consequentiam: quia dare licentiam subdito, vt eligat confessorem, est actus iurisdictionis, cuius vsu priuatus est excommunicatus; eligere autem confessorem non est vsus iurisdictionis, sed cuiusdam priuilegij, quo non priuatur excommunicatus. Dices, cum Prælatus eligit confessorem, committit illi iurisdictionem suam, vt illa circa se vtatur; ille autem videtur esse actus iurisdictionis. Respondeo, non ipse committit, sed Pontifex, vel superior Prælatus virtute priuilegiorum, vt supra in fine numero 8. dictum est. Sed instabit aliquis, fingendo casum, in quo non sit copia alterius sacerdotis secularis, vel alterius religionis, qui eligi possit. Respondeo, in eo casu ita se habere quemlibet illorum ac si esset solus, & non haberet copiam confessoris, extra casum articuli mortis, quia excommunicatus vitandus extra hunc articulum non habet vsum iurisdictionis; in illo autem articulo possunt se inuicem absoluere à peccatis, & ratione illorum etiam à censuris, vt in 4. tomo generaliter dictum est. *Replica vetatur.* *Vltima instantia huius casus publici.*

## CAPVT XXIV.

### *Ad quas personas absoluendas extendantur hæc priuilegia.*

I. *Assert. pro professis, & similibus.*

HOc est tertium punctum superiùs in fine capitis 20. propositum. In quo inprimis certum est, talia priuilegia posse habere effectum circa omnes professos talis religionis, quia pro illis maximè conceduntur hæc priuilegia. Quia verò priuilegia hæc concedi solent sub his verbis, vt Prælati possint absoluere subditos suos, oriebatur dubium de ipsis Prælatis. Sed hoc iam expeditum est in fine capitis proximè præcedentis; nam illi etiam sunt subditi vel superioribus Prælatis, vel saltem ipsi religioni. Oriebatur deinde dubium speciale de scholaribus, & Coadiutoribus Societatis, qui non sunt professi. Sed nullam habet rationem dubitandi, tum quia sunt veri religiosi, & regulares, sub quibus vocibus solent hæc priuilegia concedi: tum etiam, quia eorum incorporatio, & vota sub nomine professionis comprehenduntur, præsertim in fauorabilibus, vt infrà tractatu 10. libr. 3. cap. 5. ostendam. Tum denique, quia Pius V. & alij Pontifices expressè illis communicant hæc priuilegia.

II. *2. Assertio pro peregrinis. In lib. Monum. Ordinum, conceff. 318. & 319. sic.*

Secundò dicendum est, hanc facultatem extendi non tantùm ad proprios religiosos subditos, sed etiam ad hospites, seu peregrinos, qui iure hospitij possunt ab eis sacramentaliter absolui. Probatur primò ex ipsis priuilegijs: sæpè enim expressè nominant hospites, nam Clemens IV. in priuilegio citato inquit, *Nec non fratribus aliis eiusdem ordinis interdum ad eos declinantibus vndecunque.* Alia verò priuilegia indefinitè loquuntur de suis monachis, aut religiosis, vnde conuenienter intelliguntur de illis, qui ab vnoquoque Prælato sacramentaliter absolui possunt, quia hæc priuilegia, vt dicemus, ad forum conscientiæ præcipuè ordinantur. Et licèt aliqua priuilegia loquantur de subditis, rectè etiam exponuntur de subditis in foro conscientiæ secundùm præsentem statum. Secundò probatur ex quadam declaratione Cardinalium ad cap. *Ineat.* sess. 24. Concilij Tridentini, quæ habet, forenses dum versantur in aliquo Episcopatu, posse absolui à casibus occultis ab Episcopo loci per facultatem ibi concessam: ergo similiter religiosus hospes absolui poterit per facultates religionis à Prælato illius loci, in quo tanquam hospes degit, ibi enim se habet tanquam forensis, & militat in eo eadem ratio.

III. *Peregrinus absolutio, non dispensatio danda.*

Est autem notanda differentia, quæ ibi assignatur, inter dispensationem, & absolutionem: nam de dispensatione dicitur, non posse dari homini forensi ab Episcopo loci per illam facultatem Concilij, sed petendam esse à proprio Episcopo; absolutio autem dicitur posse dari ab Episcopo loci. Et ratio insinuatur, quia absolutio solùm conceditur in ordine ad forum sacramentale, & ideo sicut sacramentum Pœnitentiæ ministrandum est in præsentia pœnitentis, ita & hæc absolutio per se loquendo danda est ab Episcopo præsente; ideoque Episcopo loci commissa censetur; dispensatio autem postulari potest ab Episcopo absente, & ideo semper reseruatur proprio Prælato, & Episcopo. Iuxta quam doctrinam in proposito etiam obseruandum erit, quia in multis eorum & dispensandi, & absoluendi facultas committitur, absolutionem semper extendi ad hospites, non verò dispensationem, nisi in ipso priuilegio expressè contineatur, vt est in dicto priuilegio Clementis IV. nam immediatè post citata verba subdit, *Absolutionem, vel dispensationem indigentibus.* Secluſa autem expressa concessione, est illa doctrina valde probabilis, tum propter auctoritatem Congregationis, eiusque rationem: tum etiam, quia absolutio à censura conceditur hospitibus, quia est necessaria ad absolutionem à culpa, quæ differenda non est, *ne propter dilationem pœnitentiæ, periculum immineat animarum,* vt dicitur in cap. vlt. de pœnit. & remiss. dispensatio autem non est necessaria ad ministerium pœnitentiæ, nec ad salutem animæ, vnde differri potest, & reditus ad Prælatum expectari, vel ab absente postulari.

IV. *Latius ex declaratione Card. in dubio.*

Vnum verò aliud insinuatur in illa doctrina, quod, si verum est, satis singulare est, scilicet, per facultatem absoluendi à censuris, concessam tantùm in foro pœnitentiæ, (qualis est illa Concilij Tridentini) non posse absolutionem etiam à censura dari absenti, quia debet dari in sacramento Pœnitentiæ, vnde ibi expressè exponitur, Concilium loqui de absolutione sacramentali. Sed hoc receptum non est, quia videtur nimia restrictio priuilegij, & facultatis sine cogente ratione. Vnde multi putant, posse Episcopum ex vi Concilij per seipsum absoluere à censura hæresis occultæ monialem, vel aliam impeditam personam absentem, quia nec facultatem potest delegare, vt Concilium indicat, quanuis Corduba in Summ. Hispan. quæstione 8. & alij aliter exponant; nec cogendus est Episcopus ad pœnitentem impeditum accedere, vt illum absoluat, nam data absolutione à censura, tollitur reseruatio culpæ, & ita poterit à quocunque legitimo confessore absolui. Sed quid in hoc sentiendum sit pro re, de qua agimus, inferiùs explicabimus. vide interim Nauarrum consil. 15. de sentent. excommunicat. iuxta primam impressionem. Emmanuel Rodriquez tom. 1. quæst. 20. articulo 11. in fine. Gutierez in Practicis quæstio. cap. 13. num. 28.

Dico tertiò: Hæc potestas absoluendi extenditur etiam ad nouitios, qui virtute dictorum priuilegiorum possunt absolui. ita habetur expressè in multis priuilegijs citatis, in quibus etiam explicatur, vt possint absolui ab omnibus peccatis ante, vel post ingressum commissis, & ab omnibus Ecclesiasticis, & secularibus sententijs, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine latis, vt refertur ex priuilegio Sixti IV. in Compendio Societatis, verb. *Absolutio.* §. 6. ex monumentis Minorum, & idem habetur in citato priuilegio Clementis IV. & in alijs. Est autem aduertendum, in eis non tantum concedi hanc facultatem pro nouitijs, qui iam habitum susceperunt, sed etiam pro his, qui ingredi volunt: quod etiam Paulus III. concesserit Societati in Bulla vltima, qui addit limitationem, quæ est. demverbis in antiquis priuilegijs continentur, scilicet, *Volentes ingredi Societatem, seu religionem: ipsi vero ingrediantur, eo ipso in pristinas sententias, à quibus absoluti fuerint, reincidant, etiamsi sui et hoc inducia ex aperta religionis concedantur.* Aliqui verò exponunt, vt qui vult ingredi priusquam recipiantur. Vnde hæc absolutio videtur concessa quasi præparatio ad ipsum ingressum, seu receptionem habitus. Ex prædicta verò limitatione constat, si quis postulet ingredi sine animo ingrediendi, solùm vt absoluatur, absolutionem esse nullam: imò nisi habeat animum ingrediendi, & profitendi, saltem bona fide ingrediendo ad probandum cum animo profitendi, si iusta causa ad illum mutandum non occurrat. Vnde in illo priuilegio Societatis expressè dicit Paulus III. *Reincidunt in pristinas sententias, nisi mox ingredi, & peractis experientiis secundum Constitutiones Societatis vota emittere parati sint*: ergo qui non habet hunc animum, & bonam fidem, non consequitur absolutionem. Et idem est proportionaliter in alijs religionibus, nam eadem ferè verba in priuilegijs Mendicantium habentur.

V. *3. Assertio pro tertia parte.*

Sed quid, si quis sic absolutus bona fide suscipiat habitum religionis cum animo profitendi, postea non profiteatur absque culpa sua, quia vel à religione ejicitur, vel ex iusta causa egreditur, nunquid reincidet in priores censuras? Communiter auctores affirmatiuè respondent, & non afferunt aliud priuilegium, nisi vel Clementis IV. & Pauli III. Sed ex illis obscurè colligitur, nam Clemens solùm ait, *Nisi mox ordinem intrauerint.* & Paulus ferè similia habet verba. Quæ inelligenda vi- dentur de primo ingressu ad nouitiatum, nam de illo erat sermo suprà, vbi dicitur, *Volunt ingredi: ingrediantur*: ergo qui semel ingressus est bona fide, & animo profitendi secundùm ius, tam impleunt con-

ditionem

ditionem requisitam: ergo licèt postea egrediatur, præsertim licitè, non reincidet: nulla est enim ratio extendendi illud verbum, *Nisi intrauerint*, ad introitum per professionem, quia talis expositio nec cõsonat superioribus verbis, nec rigor ipsius verbi ad illam cogit, cùm de se sit indifferens; nec priuilegiũ coarctandum est, sed extendendum. Præsertim cũ sit valde consentaneum rationi, vt qui absolutus fuit in ordine ad insignem actum ingrediendi religionem, & illum bona fide expleuit, non priuetur postea illo beneficio, & quod facultate sibi à iure concessa legitimè vtatur, dimittendo religionem. Et confirmatur, nam ille esset quidam modus cogendi nouitium ad profitendum, saltem timore reincidendi in censuras, quam coactionem iura valde abhorrent, præsertim Concilium Tridentinum sess. 25. de Regularib. c. 15. & sequentibus. Quapropter probabile reputo, hanc absolutionem datam nouitio, qui bona fide in religione versatur cum animo profitendi, non esse ad reincidentiam, sed omnino absolutam, ac permanentem, datam verò ei, qui vult ingredi antequam nouitius sit, esse ad reincidentiam, si cum effectu non ingrediatur, aut ingressus nimium differatur: si autem cum effectu ingrediatur, omninò firmetur absolutio, ita vt licèt casu postea non profiteatur, non reincidat. Hæc omnia videntur satis probari coniecturis adductis, & maximè patebunt si attentè legatur Pauli III. indultum. Priùs enim concedit facultatem absoluendi *omnes & singulos Societatis socios, & personas sub eorum obedientia, disciplina, & correctione pro tempore degentes.* Sub quibus verbis clarum est nouitios comprehendi; & de horum absolutione nulla cõditio ponitur: postea verò solùm ponitur conditio circa eos, qui ingredi volunt, & eo titulo absoluuntur, priùs nimirum quam ad aliquid recipiantur.

*Extende eo quando, vel post ingressum sua voluntate reuertantur.*

VII. *Reuertentes priusquã absoluti fuerint, absolui non possunt.*

Quia verò hæc nostra sententia incerta est, alia via potuerunt hæ personæ certiùs liberari à periculo reincidendi, si nimirum non absoluantur titulo huius priuilegij, sed absolutè vt seculares per facultatem, quam ibi concedit idem Paulus III. religiosis Societatis ad absoluendum quoscunque fideles à quibuscunque censuris, &c. extra Bullam Cœnæ, quod priuilegium infrà tract. 10. lib. 9. c. 2. declarabimus. Verum est quidem absolutionem sic datam, etiam ante receptionem habitus, esse omninò absolutam, & sine periculo reincidentiæ, quia non datur titulo religionis, sed ficut dari potest cuicunque seculari. Est tamen magna differentia inter has facultates, & absolutiones: nam hæc, quæ communis est omnibus secularibus, non extenditur ad casus Cœnæ, alia verò, quę datur titulo religionis, extenditur ad omnes ferè casus Pontificios iuxta ea quæ diximus c. 21. n. 1. & sequentib. Item est alia differentia, quia facultas pro secularibus solùm est ad absolutionem, alia verò extenditur ad dispensationem in aliquibus irregularitatibus.

*Vtrum vna facultas pro vno seculari nõ extendatur ad absolutionem omnium.*

*Differentia inter facultatem absoluendi & dispensandi.*

VIII. *Differentia inter priuilegia absoluendi & dispensandi.*

Præter hæc autem sunt alia priuilegia, per quæ possunt nouitij absolutè, & sine vlla conditione absolui à censuris reseruatis, vt est illud Eugenij IV. & Cælestini V. quod refertur in Compendio Cisterciensis, verb. *Absolutio.* §. 1. vbi datur facultas Generali reformatori regularis obseruantiæ *absoluendi monachos, & nouitios*, & postea extenditur etiam ad dispensationem in irregularitatibus, & nulla conditio ad reincidendum apponitur, possuntque per viam communicationis aliæ religiones ea facultate vti, perillam tamen semel tantum in vita potest dari hæc absolutio. Dubito verò an illa extendatur ad casus Cœnæ. Domini, quia non fit illorum propria, & specifica mentio, sed verba generalia sunt hæc, *Ab omnibus qualitercunque enormibus peccatis*; & infrà, *a quibuslibet excommunicationis*, &c. Verum est, particulã illam, *qualitercunque enormibus*, multum augere præcedentem distributionem, *ab omnibus*: ergo, vt aliquid addat, necessarium videtur vt extendat facultatem ad casus Cœnæ. Quæ ponderatio esset efficax apud me si præcessisset particula, *ab omnibus reseruatis*; nunc verò non ita est, sed dicitur, *ab omnibus qualitercunque enormibus*, & ideo dici potest in sola distributione *ab omnibus*, non includi reseruata; per aliam verò particulam extendi ad reseruata tantùm generaliter, & ideo non oportere vt extendantur verba ad casus Cœnæ. Sed contra hoc instо, & expendo particulam *qualitercunque*. Nam ad illam extensionẽ generalem de casibus Papæ reseruatis sufficeret dicere, *ab omnibus etiam enormibus*: dum ergo additur, *qualitercunque enormibus*, maior ampliatio significata est: ergo fit ad casus Cœnæ, saltẽ in generali (vt specialitatem hæresis excludam) quia non est alia ampliatio, propter quam illa particula poni potuerit. Et potest confirmari à simili exglossa in Clemen. 1. de Reiudic. verbo *quauis*, quam commendat Panormit. 1. p. consil. vlt. n. 5. & ad hanc partem confirmãdam videtur adduci ab Emmanuele tom. 1. q. 20. a. 4. vbi licet non loquatur expresè de casibus Cœnę, dicit tamen illud priuilegium extẽdi ad casus quomodolibet reseruatos Papæ: est ergo hæc extensio satis probabilis. Non tamen videtur illa ponderatio sufficiens, vt vere possimus dicere, in hoc indulto esse expresè comprehensos casus Cœnæ, & ideo quoad hanc partem videri potest reuocatum per Bullam Cœnæ, nisi eam reuocationem impediat speciale indultum Gregorij Societati concessum, de quo suprà c. 21. num. 8. in fine dictum est. Veruntamen etiam absque illo existimo non esse reuocatã illam facultatem, quia illa est sufficiens expresio, præsertim si alia verba eiusdem indulti ponderentur.

IX. *Vltimum priuilegium pro iisdem nouitiis.*

Vltimò addo, etiam videri concessam sufficientẽ facultatem absoluendi nouitios absolutè & sine reincidentia per priuilegium Benedictinorum, quod sub his ferè verbis refertur in Compendio Societatis, verb. *Absolutio.* §. 10. *Possunt prælati absoluere omnes, qui in Societate* (seu in tali religione) *proposuerunt perpetuum Deo reddere famulatum, à quibuscunque peccatis*, &c. Expendo enim non dicere *qui promiserunt*, sed *proposuerunt*, & ideo verisimile est extendi ad nouitios, qui eo animo in religione versantur, qui licèt postea non perseuerent, absoluti manebunt, quia ibi nulla limitatio, nec conditio adiungitur. Intelligo tamen necessarium esse, vt illi iam sint aliquo modo in religione, saltem per susceptum habitum, nec sufficere illud propositum, si extra religionem habeatur, quia verba indulti diriguntur ad eos, qui in religione iam sunt.

X. *Quarta facultas pro donatis.*

Dico quartò, priuilegia hæc etiam extẽdi ad donatos, seu oblatos religioni. ita habetur expresè in priuilegio concesso Cistercien sibus ad obseruandũ semel in vita, de quo proximè in numer. 8. loquuti sumus, vbi cum monachis, & nouitiis expresè numerantur donati, & commissi: sub quibus vocibus comprehenduntur omnes illi qui conuersi appellantur, licèt professi non sint, nec tria vota substantialia emittant, dummodo religioni donati, seu dicati sint cum aliqua firmitate, & obligatione, siue per obedientiæ votum, siue per aliud genus promissionis, & pacti: nam omnes hi dicuntur propriè donati, aut oblati, vt in 5. tom. dixi, explicando canonem *si quis suadente*. Quia verò hæc extensio ad donatos in aliis priuilegiis non fit, sed semper est sermo de monachis, fratribus, aut religiosis, ideo assertio hæc non est vniuersaliter intelligenda de omnibus gratiis, & facultatibus, quas explicuimus; sed solùm de illis, in quibus talium personarũ expressa mentio facta fuerit. Nam hi reuera non sunt monachi, nec religiosi; & quamuis interdum late sumpto vocabulo soleant hæ personæ nomine

*Prima obseruatio pro assertione.*

regularium, aut monachorum comprehendi, præsertim in dispositione fauorabili, iuxta doctrinam Panorm. & aliorum in rubrica de Regularibus: nihilominus in his priuilegiis comprehendi non debent, nisi exprimantur, tum quia ex communi vsu constat hanc esse intentionem Pontificum, & ideo vbi volunt plus concedere, id exprimunt: tum etiã, quia licèt priuilegia cõtineant fauorem, sunt iuxta proprietatem verborum intelligenda, vbi iura ipsa illa non extendunt. Hoc autem intelligimus de illis conuersis, qui tria vota substantialia non emittũt, nam de illis, qui hæc profitentur, non est dubium quin sub illis priuilegiis comprehendantur, etiamsi monachorum tantùm mentionem faciant, quia licèt monachus interdum strictè dicatur vt distinguitur à conuerso, tamen in generali significatione satis propriè significat quemcũque religiosum fratrem. Aduerto vlteriùs si priuilegium vtatur aliis verbis generalibus, quæ in rigore non requirant illa vota, extendi posse ad huiusmodi donatos. Talia videntur esse verba illa suprà num. 9. citata ex priuilegio Benedictinorum, *Omnes, qui in tali religione proposuerunt perpetuo Deo reddere famulatum*: nam hi donati verè, & propriè dici possunt proposuisse, imo & promisisse perpetuò in tali religione Deo reddere famulatum. Idem videtur dicendum de his verbis, *Omnes, qui sub obedientia talis religionis viuunt*: nam hoc etiã de his personis in proprietate dicitur, quia vel votum obedientiæ emittunt, vel certè promissionem, aut pactum illi perpetuò seruiẽdi: quod satis est, vt dicantur sub obedientia talis religionis viuere. Semper tamen consulenda sunt alia verba ipsius priuilegij, vt ex tenore illius verus sensus colligatur: ad quod etiam multum conferre potest religionis consuetudo.

*Secunda observatio.*

*Tertia assertio.*

XI. *An laici seruientes gaudeant etiam dictis priuilegiis.*

Sed quid de aliis laicis seruientibus religioni? Respondeo. De his nihil speciale inuenio, quod attinet ad religiones virorum, præter ea, quæ de administratione sacramẽtorum respectu talium personarum dicam infrà, tract. 10. lib. 9. c. 2. tractando de ministerio Societatis erga pœnitentes. De seruitricibus autem monialium nonnulla tradit Emanuel Rodriquez tom. 1. q. 20. a. 24. quæ in eo videri possunt.

XII. Vltimò circa hanc absolutionem explicandum supereſt, quomodo dãda sit. Et in primis quæri potest, an danda sit solùm in foro sacramentali quod iterum occurret tract. 10. lib. 9. cap. 2. n. 24. Et ratio dubij est, quia in his priuilegiis sæpè dicitur, vt hæc absolutio detur in foro conscientiæ tantùm. Responderi potest, per hæc verba non significari modum dandi absolutionem, sed effectum eius: quæ duo valde diuersa sunt: potest enim absolutio à cẽsura dari per se, & extra sacramentum Pœnitentiæ, & nihilominus non habere effectum quoad externum forum, sed solùm quoad obligationem in cõscientia. Et ita exponunt illa verba moderni Doctores, & reuera in rigore non videntur aliud postulare. Sed difficultatem mihi ingerit quædam declaratio Cardinalium, quam suprà retuli n. 4. Nam cùm Concil. Trident. sess. 24. c. 6. tribuat Episcopis facultatem absoluendi in casibus occultis sedi Apostolicæ reseruatis, & addat illa verba, *In foro conscientiæ impositâ pœnitentia salutari*. Inde colligunt Cardinales, Concilium loqui de absolutione sacramẽtali in foro conscientiæ: ergo pari ratione idem dicendum est de quolibet indulto per similia verba concesso. Verum est tamen, illud non affirmari in responsione directa, quæ in ea declaratione datur, ad dubium directè propositum; sed incidenter in quadam ratione, quæ non semper est efficax, aut necessaria etiã in decretis. Nihilominus distinctione vti possumus: nam hæc facultas interdum conceditur solùm ad absoluendum à peccatis reseruatis in foro conscientiæ, nulla facta mentione cẽsurarum, & tunc verisimilius est per se concedi potestatem ad absoluendum à culpis, à censuris vero consequenter ratione culparum, & ideo tunc censuras non posse tolli nisi in ipso vsu sacramẽti, & in ordine ad absolutionem sacramentalem: & in hunc modum loquitur Concilium Trid. illo loco, & in hoc videtur fundata dicta expositio. At verò sæpè conceditur hæc facultas directè ad absoluendum à censuris, vel à peccatis, & censuris, & tunc directè conceditur absolutio censurarum, & ideo non limitatur ad sacramentalem absolutionem: quia quando potestas alicui conceditur directè, censetur iuxta modum & naturam suam concedi; & ideo extra Sacramentum exerceri potest, cùm per se, & natura sua illud non requirat. Sed quid si indultum dicat, *in foro conscientiæ, & pœnitentiali*? Quidam putant per hæc verba fieri maiorem restrictionem, ita vt facultas sic data etiam directè ad censuras tollẽdas, restringatur ad forum sacramentale. Dico tamen illa verba vel esse æquiualentia, vel solùm addi ad magis explicandum finem & modum huius absolutionis. Quamuis enim censura extra Sacramentum absolui possit in foro conscientiæ, nihilominus simul esse debet forum illud aliquo modo pœnitentiale, quia absolui non debet nisi qui pœnitentiam oẽtẽdat, & ad satisfaciendum paratus sit, & ideo in huiusmodi indultis addi soler, *Salutari pœnitentia iniũcta, & satisfacta parte*. De quibus particulis quid operentur, & an valor absolutionis ex illarum executione pendeat: item, an satisfacta parte, possit hæc absolutio extendi, & valere etiam quoad forum externum, dicemus infrà tract. vltimo lib. 9. c. 2. tractãdo de priuilegiis religiosorum Societatis ad absoluendos quoscunque fideles, nam doctrina illa omnibus generalis est. Hæc autem omnia, quæ diximus præcipuè pertinent ad absolutionem à censuris à iure latis, in quibus semper comprehendimus latas generaliter ab homine, vt in quinta assert. capitis 20. posuimus, vel quia ex generali consuetudine iam æquiparantur quoad effectus, & quoad absolutionem, vel quia in prædictis indultis exprimitur, vt constat, & statim etiam dicam.

## CAPVT XXV.

### *An superiores religionum possint per sua priuilegia absoluere subditos etiam à censuris specialibus ab homine.*

DIcendum verò supereſt de excommunicatione ab homine speciali, an per hæc indulta tolli possit. Quidam enim moderni affirmant per hæc priuilegia concessum esse absoluere religiosos à censuris lata ab homine in particulari contra talem religiosum. ita Emmanuel dict. q. 20. art. 4. non tamen affert expressum de hoc priuilegium, sed nonnulla inducit. Primum est, illud Clementis IV. suprà citatum cap. præced. in quo facultas hæc extenditur etiam ad casus Bullæ Cœnæ, paucis exceptis, iuxta aliam declarationem Sixti IV. suprà etiam allegatam in cap. 21. num. 1. Vnde sic colligitur, qui concedit maius, concedit etiam & minus, in regula, *Qui iur.* de regulis iuris, in 6. ergo qui concedit facultatem à casibus Cœnæ, quæ maior est, cõcedit etiam quãcunque censuram ab homine quomodocunque latam. Similis collectio fit ex verbis illis Martini V. in priuilegio Benedictinis concesso, *etiamsi talia forent, propter quæ esset sedis Apostolicæ consulenda, vel quæ sibi Pontifex reseruare consueuit*; item ex illis Eugenij IV. in priuilegio Cistercien sibus concesso, *ab omnibus etiam qualitercunque enormibus*. Nam ex his, & similibus verbis potest idem argumentum fieri à con-

cessione

cessione maioris facultatis ad concessionem minoris. Secundò adducit priuilegium Gregorij XIII. concessum Generali ordinis Ministrorum infirmorum, vt possit per se, vel alios, absoluere subditos à quibusuis censuris à iure, vel ab homine (*non tamen nominatim*) quomodolibet latis, refert verò Cassarubius in Addit. ad Compendium Mendicantium, verb. *Solutio quoad fratres.* integram Bullam huius priuilegij. Fit autem vis in exceptione illa, *non tamen nominatim*: nam hæc exceptio firmat regulam in omnibus aliis: ergo extenditur illa facultas etiam ad sententias particulares ab homine, dummodo persona non sit nominatim excommunicata. Tertiò addere possumus, quòd in illo indulto Eugenij IV. generaliter, & sine restrictione dicitur, *ab omnibus censuris, & sententiis à iure, vel ab homine, in genere, vel in specie, promulgatis, vel promulgandis.*

II. Nihilominus contraria sententia suaderi potest, retorquendo hæc eadem argumenta. Primum quidem, quia Clemens IV. in dicto priuilegio expressè dicit, *à iure vel à iudice generaliter promulgatis*: ergo non est verisimile alia eius generalia verba extendi ad sententias etiã particulares, cùm illa expressa limitatio ad illas excludendas posita sit. Vnde argumẽtum illud à maiori facultate ad minorem in potestatibus non ordinariis, nec subordinatis (de quibus regula iuris intelligenda est) parum efficax esse, suprà ostendimus. Huiusmodi autem sunt hæ potestates, non proueniunt enim ab extrinseco ex vi proprij muneris, sed per voluntariam Pontificis concessionem, & quasi delegationem, & inter se subordinatæ non sunt: ergo ex concessione maioris non rectè alia infertur. Maximè, quia quotidie videmus per Iubilæa, vel alia indulta Pontificia cõcedi casus reseruatos Papæ, etiam Bullæ Cœnæ, & non concedi censuras ab homine particulariter latas, quia licèt in his non sit maior grauitas quoad culpam, & censuram, tamen in earum absolutione concedenda est maior difficultas propter peculiare ius illius iudicis, qui tulit sententiam, & ne perturbetur ordo iudicialis. Et ideo parum probant alia generalia verba de concessionibus casuum reseruatorum Pontifici, vel quantumcunque enormiũ, quia in eis vel est sermo de censuris à iure, vel ad summum per sententiam generalem.

III. Secũdò illa particula, *nominatim*, posita in indulto Gregorij XIII. videtur potiùs excipere huiusmodi sententias particulares: excommunicatio enim, v. g. tunc fertur particulariter in aliquẽ, quando fertur nominatim in eum; neque apparet quomodo sententia possit esse particularis ex parte personæ, (sic enim loquimur) nisi in illam nominatim feratur. Dico autem, ex parte personæ, quia posset ferri sententia excommunicationis pro dilecto speciali, v. g. furto, generaliter tamen in eum, qui illud commisit, & post trinam admonitionem satisfacere noluit, quia occultus est: tunc enim licèt in reipsa excommunicatio feratur in personam, vel personas particulares, quia particulare factum à particularibus personis necessariò extitit: nihilominus ex forma sententiæ generaliter fertur in personas incertas, & de huiusmodi sententia rectè probatur ex vi illius priuilegij, & aliorum, vt dicemus, comprehẽdi sub hac facultate. Non tamẽ id probatur de sententia particulari, id est, quæ directè fertur in particularem personam. In quo etiam est considerandum, aliud esse excommunicationẽ esse latam nominatim in aliquem, aliud verò illũ declarari nominatim excommunicatũ. Nam potest primũ stare sine secundo; declaratio enim non facit censurã, sed supponit, vt alibi dictum est: igitur in illo priuilegio non tantùm excipitur censura, quam declaratio nominatim facta subsequuta est, sed omnis illa, quæ nondum declarata est: sic enim ibi dicitur, vel ab homine, (non tamen nominatim) quomodolibet latis. Sic autem excommunicatio nominatim lata, & excommunicatio per sententiam particularem idem sunt: ergo.

Tertiò, sub generali clausula, *vt est regula iuris*, non IV.
comprehenduntur specialia, quæ in particulari cõcedi non consueuerunt, præsertim vbi peculiaris difficultas, vel iniuria tertij intercedit; sed huiusmodi est facultas absoluendi à particulari censura ab homine lata, vt cõstat tum ex vsu, tum ex ratione facta, quia cepit aliquo modo in iniuriam iudicis: ergo talis facultas non cõprehenditur sub clausulis generalibus, specialis autem concessio non inuenitur: ergo negandum est esse concessam. Et ideo non satis colligitur ex alio indulto Eugenij IV. & Celestini V. nam omnia illa verba generalia sunt. Licet enim in eis dicatur, *à iure vel ab homine*, & infrà addatur, *in genere, vel in specie promulgatis*, non satis determinantur verba ad sententias particulares ab homine, nam illa particula, *vel in specie*, non videtur referri ad personam, in quam specialiter fertur censura, sed ad speciem censuræ, vel pœnæ: aliquando enim fertur censura sub nomine generali, vt suspẽsionis, v. g. aliquando sub nomine speciali, vt suspẽsionis ab officio, vel beneficio. Potest etiam illud verbum referri ad speciem delicti commissi, vt suprà declarauimus.

Nihilominus censeo per priuilegia religionum V.
absolui posse religiosos, & nouitios, seu ingredientes religionem ab omnibus censuris latis, etiam ab homine per sententiam specialem. Hoc suadet satis probabiliter priuilegium proximè tractatum: nam verba illa, *Vel in specie promulgatis*, reuera habẽt vim, & difficilè distrahuntur ad alios sensus, nam sentẽtia specialis distinguitur à generali; dicitur autem generalis sententia, quæ non fertur in determinatã personam, & propriè dicitur illa, quæ nec ratione delicti determinatur ad auctorem eius: ergo specialis dicitur ratione determinatæ personæ in quam fertur. Et licet verum sit, posse dici specialem eam, quæ fertur in auctorem singularis delicti commissi, licèt incognitum, non est tamen cur ad illam solã verba illa limitentur, cum magis propriè sit specialis quæ fertur in personam nominatam, & verba priuilegij absoluta sunt. Præterea persuadet omninò, vt opinor, hanc sententiam indultum Pauli III. Societati concessum, & sub his verbis conceptum, *à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis, & secularibus sententiis, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine, quomodolibet latis, & promulgatis.* Expendo enim illud aduerbium *quomodolibet*; si enim absolutè dixisset ab homine, posset per argumentum suprà factum restringi ad sententiam generalem; cum verò additur, *quomodolibet*, non habet locum restrictio: nã solùm ad hoc addi potuit, vt talis restrictio tolleretur. Vnde infero, doctrinã hanc procedere etiamsi quis nominatim denunciatus sit, quia Pontifex non fuit contentus dicere, *quomodolibet latis*, sed addit etiam, *promulgatis*: denũciatio autem excommunicationis latæ nihil aliud est quam promulgatio talis sententiæ; at sententia quomodolibet promulgata, per hanc potestatem remitti potest: ergo etiamsi nominatim denunciatus sit. Et ideo in Compendio Societatis, verb. *Absolutio*. §. 6. vbi de hac facultate fit mentio, simpliciter dicitur, *vel ab homine latis*, sine vlla restrictione, vel declaratione; in quo significatur, nullam esse necessariam. Sed de hoc priuilegio iterum in tract. 10. lib. 9. c. 2. n. 22.

Dices. Ergo si contingat religiosum excommuni- VI.
cari ab Episcopo in casu aliquo sibi commisso poterit nihilominus à suo prælato absolui, imò etiamsi excommunicatus sit à legato, vel iudice aliquo Aposto-

Apostolico. Item licèt sit excommunicatus à suo Generali, vel Prouinciali, poterit absolui à Guardiano, vel Priore. Quæ omnia videntur absurda, quia sunt contra debitum ordinem, & regimen, & in iniuriam iudicis ferentis sentẽtiam. Sequela autem patet, quia verbâ illa, *quomodolibet ab homine*, tã generalia sunt, vt omnia hæc comprehendant. Imò in illo priuilegio additur exceptio, nisi casus sint adeò graues, & enormes, vt meritò censeatur Sedes Apostolica consulenda, & declaratur huiusmodi esse solùm illa quatuor à Sixto IV. excepta suprà cap. 21. num. 1. allata: ergo hæc exceptio firmat regulam quoad omnes alias sententias à iure, vel ab homine quomodolibet latis: ergo comprehenduntur omnes casus suprà numerati. Quin potiùs nisi illi comprehenderentur, non posset hæc facultas exerceri circa religiosos quoad sententias particulares in eos latas postquam religiosi sunt. Consequens est absurdum: ergo. consequentia patet, quia in illo statu iam constituti excommunicari non possunt, nisi vel à suis prælatis, vel ex speciali commissione, & potestate Apostolica. Minor probatur. quia licèt in fauorem religionis concedatur hoc priuilegium pro his, qui volunt ingredi, non tamen pro solis illis, sed maximè pro iam professis, seu religioni per vota coniunctis, imò ad eos principaliter dirigitur priuilegium, vt ex eius tenore constat, & in eo expressè additur, vt absolui possint ab omnibus ante, vel post ingressum religionis in Societate commissis: ergo etiam à sententiis in eos latis quomodolibet ab homine, etiam postquam religiosi sint.

VII. Respondeo igitur concedendo sequelam quoad eam partem de censura lata à iudice, vel prælato aliquo extra religionem, quia priuilegium ad hæc omnia extenditur, & ex vi alterius priuilegij Benedictinis concessi possunt Superiores etiam Locales Societatis iuxta compendium in verbo *Absolutio* §. 10. absoluere subditos à quibuscunque sententiis & peccatis, *etiam si talia forent, propter quæ Sedes Apostolica esset consulenda*. Additur autem ibi, *vt id fiat præmissa ex parte subditorum debita satisfactione*. Ad hanc autem satisfactionem pertinere existimo, vt quando specialis sententia ab homine præcessit, vt non solùm parti læsæ, si qua fuerit, sed etiam Ecclesiæ, id est, iudici (iuxta modũ loquendi Euangelij) nam per contumaciam specialem illi facta est specialis iniuria. Oportet ergo vt ante omnia absoluendus à contumacia recedat: deinde, vt satisfactionem exhibeat, vel offerat, aut promittat, prout potuerit, & tandẽ vt iudicem, à quo excommunicatus est, saltem reddat certum de obedientia sibi, & Ecclesiæ reddita, & absolutione obtenta: ita enim vitantur incommoda, quæ ex dicto priuilegio sequi posse videbantur. Et hæc est sufficiens ratio huius interpretationis, quia priuilegium ita debet sortiri suum effectũ, vt in reliquis omnibus quàm minimum lædat aliorum iura, & præsertim ea, quæ ad conuenientẽ gubernationem pertinent.

VIII. Ad alteram verò partem, quæ spectat ad sententias maiorum prælatorum eiusdem religionis, dicendum est, in eis esse hoc speciale quòd Superiores possunt sibi casus, vel sententias reseruare: & inferiorum prælatorum iurisdictionem restringere, nõ obstantibus priuilegiis, vt dictum est. Si ergo superior prælatus hoc modo tulerit sententiam, vel ex Constitutionibus, aut ex consuetudine religionis constiterit, hanc restrictionem, seu reseruationem esse factam, tunc neganda est sequela, quia quoad hanc partem habet inferior prælatus restrictã, vel non sibi communicatam huius priuilegij facultatẽ. Si autem talis restrictio, vel reseruatio non est facta, concedenda est sequela eodem modo, quo in superiori parte dictum est. Et fortasse hęc est intentio superioris prælati non restringentis iurisdictionẽ inferioris, vt subditus statim ac fuerit bene dispositus, & satisfactionem obtulerit, sine dilatione possit absolui.

## CAPVT XXVI.

### *De potestate prælatorum religionis circa bonorum temporalium administrationem ex primæua institutione, à iure antiquo permissam.*

PRæter potestates circa personas, necesse est vt prælatus religionis habeat potestatem circa bona temporalia e iusdem religionis, quia non potest religio omninò carere his bonis temporalibus vel quoad proprietatem, possessionem, & vsum, vel saltem quoad simplicem tentionem, & vsum, iuxta vniuscuiusque modum: quomodocũque autem habeantur, necesse est vt eorum administratio & cura ad aliquem pertineat. Non potest autem pertinere ad singulos, tum quia per se repugnat ordini, & cõseruationi rei, tũ etiam, quia potius per votũ paupertatis simul impediti sunt, ne propria voluntate, & arbitrio possint de temporalibus bonis disponere, vt suprà tractatum est. Quamuis autem hæc potestas in tota communitate, vt sic, esse possit, tamen non potest communitas per se ipsam immediatè exercere omnia, quæ ad hanc administrationem pertinent, & ideo necesse est; vt hæc potestas vel omninò, vel magna ex parte prælato commissa sit. Explicandum ergo à nobis est quantum potestatis in hoc genere commissum sit prælatis religionis, & ad quos actus, & cum quibus conditionibus extendatur. Quia verò hæc concessio potestatis aliquo iure constare debet, triplex ius hic distinguere possumus, scilicet naturale, commune, seu canonicum, & speciale ex priuilegiis seu ordinationibus Pontificum circa singulas religiones. Primũ breuiter expediemus, quia fere ad vsum non deseruit. Tertium autem latissimè patet, & ferè non cadit sub generalem doctrinam; sed vnaquæque religio sua debet scire statuta, & priuilegia: & ideo solùm obiter & gratia exempli aliquod particulare institutum indicabimus. Dicemus ergo præcipuè de potestate, quam ad hanc administrationem habet prælatus religionis iure communi. Et quamuis hæc potestas de facto amplior videatur esse in vniuersalioribus prælatis, quia tamẽ iura canonica, vt suprà notaui, frequentius loquuntur de Abbatibus, quibus respondent omnes prælati Conuentuales, ideo potestatem hanc in eis explicabimus, vnde facilè colligabit quid de cæteris dicendum sit. Tandem quia actiones huius administrationis variæ sunt, omnes possumus ad tria capita reuocare, quæ sunt recipere, conseruare, & alienare. Sub prima comprehendimus omnem acquisitionem bonorum, quæ religioni fit: sub secunda omnem actionem, quæ pertinet ad gubernationem, beneficentiam, augmentum, custodiam, & vsum talium bonorum: ad tertiam pertinet omnis consumptio, distractio, seu alienatio; imò etiam omnis vsus talium bonorum.

I. Notatum aliquot propositiones circa hoc caput.

II. Primò ergo dicendum est, iuxta primæuam institutionem religionum, quam ius antiquũ admittebat, totam administrationem bonorum monasterij esse seu fuisse apud solum Abbatem. Colligitur ex c. *nullam* 18. q. 2. vbi Pelagius Papa inquit, *Vniuersa, quæ vel ad diuini cultus reuerentiam, vel ad vtilitatem monasterij pertinent, Abbatis solicitudo, ad quem potestas ista pertinere conferet, debeat adimplere*. Hoc autem ius quantum ex verbis eius colligitur, non constituebat, sed declaratiuum fuit, non enim de nouo statuit,

tuit, sed pro constanti supponit totam potestatem esse apud Abbatem. Est ergo aduertendum, ex vi status religiosi, & secluso omni iure positiuo Ecclesiastico, fieri potuisse, & antiquitus ita factum esse, vt hæc potestas tota in solo prælato existat. Dico, fieri potuisse, quia hoc semper dependet ex voluntate, & consensu totius communitatis. Si enim ex sola rei natura loquamur ex vi institutionis religiosæ congregationis, in qua singulæ personæ paupertatem profitentur, potestas administrandi quæcunq; bona, immediatè est in ipsa communitate, quia illa est domina, vel vsuaria per se primò. Item, quia ex natura rei non est maior ratio de vno membro illius communitatis, quàm de alio. Præterea quia, cũ omnes habeant votum paupertatis, nullus potest proprio nomine vti huiusmodi bonis: ergo oportet, vt facultas, in quocũque particulari sit, deriuetur ab alio; non potest autem resolutio vltima fieri nisi ad totam communitatem vt sic, quia in nulla particulari persona sistere possumus intra communitatem ipsam, nõ oportet autem extra illam progredi, vt scilicet potestas illa manet ab Episcopo, vel Pontifice, nam ex natura rei hoc necessarium non est, nam vnaquæque cõmunitas habet ius propriũ administrandi sua bona, quo non priuatur cõmunitas religiosa eo quòd religiosa sit, quia non repugnat voto paupertatis singulorum, nisi hoc etiam voluntariè profiteatur: pendet ergo hoc ex voluntate eorum, qui ad instituendam, vel inchoandam talem communitatem primùm conuenerunt: nam illi possunt inter se statuere, & quasi pacisci vt tota administratio temporalium rerum sit apud solum prælatum: ergo ita fieri potuit in initio religionum; semel autem facta, & approbata institutione, qui tam postea profiterentur, consequenter præberent suum assensum, & quantum in ipsis esset, idem ius in prælatum transferrent. Confirmatur, ac declaratur, nam hæc potestas administrandi bona temporalia nec est iurisdictionis, nec per se requirit illam, sed est potestas dominatiua, sub hac cõprehendendo potestatem ministerialem à domino cõmissam: ergo talis potestas respectu communitatis religiosæ, per se, & ex natura rei, ac secluso iure positiuo, non pendet à concessione Pontificis, vel alterius prælati Ecclesiastici, sed ex voluntate eorum, qui in tali communitate sociantur: ergo per eandem voluntatem fieri poterit, vt in solum prælatum ea potestas transferretur.

*Præstam. assentiendo nõ procedere loquendo ex natura rei probatur.*

*Confirmatur.*

III.

Quòd autem ita in initio religiosum factum sit, intelligi potest ex antiquis institutoribus religionum, & Regulis eorum, Basilij in regula 7. & 8. ex fusius disputatis, & serm. 2. de Instit. monachor. & sæpè aliàs docet, totam hanc curam debere esse apud Antistitem, & ita interpretatur exemplum primitiuæ Ecclesiæ, quando omnia erant communia, & singulis diuidebantur prout vnicuique opus erat. Et de eadem re videri possunt in regulis breuioribus 87. 91. 100. & 101. & 302. Similiter Augustinus in Regula statim in principio, *Non dicatis aliquid proprium, sed sint vobis omnia communia, & distribuatur vnicuique vestrum à Præposito vestro*, &c. & infrà præcipit, vt nihil occultè accipiatur, sed sit in potestate Præpositi. Cassianus etiam lib. 4. de Institutis renunciant. c. 13. & 14. idem de antiquis monachis refert, de quo etiam legi potest c. 20. & sequentibus, in quibus planè supponit, totam hanc curam penes Abbatem fuisse: & idem sumitur ex toto lib. 7. Idem constat ex Regula S. Benedicti, c. 32. & 33. & 54. & 57. in quibus locis, & aliis supponit, totam hanc potestatem esse apud Abbatem; quod generalius declarat c. 65. Idem habetur in Regula S. Pachomij cap. 18. & 19. & regula 40. Denique reduci hoc posset ad primam congregationem religiosam, quæ in Ecclesia fuit, nimirum Collegium Apostolicum, in quo ita erant omnia communia, vt eorum dispensatio & administratio præcipuè ad Christum Dominum pertineret: Vnde cum Ioannis 13. Christus Iudæ dixisset, *Quod facis fac citius*, discipuli existimarunt, *quia loculos habebat Iudas quod dixisset ei Iesus: Eme ea, quæ opus sunt nobis ad diem festum, aut egenis vt aliquid daret.* Ratio verò huius institutionis reddi potest, quia, vt in principio num. 1. dicebamus, necessarium fuit hanc potestatem alicui committere, quia non poterat per totam communitatem administrari: ergo maximè debuit committi prælato, vt debitus ordo, & perfecta obedientia in omnibus seruaretur. Et quamuis posset non soli prælato, sed cum consilio, & consensu paucorum hæc potestas committi; non tamen legimus ita olim esse factum, sed potestatem fuisse soli prælato commissam, quamuis ad prudentiam, & obligationem eius pertineret vti consilio aliorum iuxta rerum qualitatem. Ratio autem esse potuit, quia vel monarchia etiam quoad hanc partem tanquam perfectior gubernatio electa est, vel quia hoc iudicatum est pertinere ad maiorem sui, & rerum omnium abnegationem, & obedientiæ ac paupertatis professionem. Iuuare etiam potuit, quia monachorum bona parua tunc indigebant administratione, & Abbates veri Patres erant, & aliorum vtilitati, non suæ consulebant.

*Probatur ita assertio loquendo ex positiua voluntate.*

*Fuit communis.*

*Prima conclusio.*

*Secundo ratione.*

*Administratio hæc cum in solidum competebat prælato.*

IV.

Ob has ergo, & alias causas talis fuit olim religionum institutio quoad hãc partem, eamque iure communi antiquo Pontifices approbarunt, vt docet Panormitanus, & communis sententia in c. *edoceri.* de rescriptis. & in c. *ad apostolicam.* de Regul. & Nauarr. Commen. 3. de Regularib. num. 5. & 6. & c. sufficienter probatur ex dicto c. *nullam.* & ex dicto c. *ad Apostolicam.* & ex c. *cum ad monasterium*, de statu monachorum, iuncta glossa ibi verbo, *amouerit.* & c. 2. eiusdem tit. ibi, *Nisi ab Abbate fuerit ei pro iniuncta administratione permissum.* Item ex c. *edoceri.* de rescriptis, ibi, *Cum ex officio suo teneantur* (scilicet Abbates) *congregationis suæ negotia procurare.* Additur autem statim, *Nisi Abbatu, & conuentus negotia essent omnino discreta*, vbi Panor. n. 2. aduertit, hoc non esse secundũ ius commune, nam ex hoc iure omnia debent esse communia in statu regulari quoad dominium, & pertinere ad Abbatem quoad administrationẽ. Ratio autem huius communis iuris fuisse videtur, quia in eo Pontifices non tam condiderunt nouum ius quantum ad monachos spectat, quàm approbare, & confirmare quod ex vi suæ professionis institutum erat.

*Hanc insolidum administrationẽ ius communẽ approbauit.*

## *De potestate acquirendi.*

V.

Sed quæres, ad quos actus ex tribus allatis in fine n. 1. extendatur ex vi iuris antiqui hæc potestas prælati. Respondetur, nullam in hoc inueniri limitationem in iure scriptam, præter eam, quæ in dict. c. *nullam*, significatur per illa verba, *Feliciter & studiose, vniuersa, quæ vel ad diuinis cultus reuerentiam, vel ad vtilitatem eiusdem monasterij pertinent.* Per quæ verba nihil speciale additum est, sed explicatur solùm quod ex natura rei necessarium est. Itaque ex tribus illis actibus, quos suprà numerauimus, in primo, scilicet acquirendi monasterio, nulla limitatio ponitur, sed tota auctoritas est penes Abbatem, supponendum est enim, acquisitionem esse iustam, & decentem religioso statui: talis enim acquisitio ex se cedit in vtilitatem monasterij, & ad cultum Dei ex se refertur, & ideo absolutè, & simpliciter comprehenditur sub prædictis verbis, & pertinet ad dictam potestatem. Vnde ratione illius potest prælatus recipere quidquid monasterio oblatũ fuerit, & quod sibi fuerit donatum, quamuis non sibi, sed monasterio acquirat. Item, cũ illius facultate alij possunt acquirere monasterio, quamuis non sibi, sine illa

autem

autem nec sibi, nec monasterio. Et ideo quoad hūc actum rectè additum est in illo textu, *Ad vtilitatem eiusdem monasterij*, quia hæc potestas non extenditur ad acquirendum alicui personæ priuatæ, sed soli monasterio, cum alia acquisitio paupertati repugnet.

VI. *An Abbas vnius monasterij possis acquirere alteri monasterio.*

Sed ponderanda est particula, *eiusdem*; quia vnus Abbas non potest acquirere alteri monasterio, sed solùm illi, cuius administratio illi cōmissa est; quia in alia monasterja nullam habet potestatem. Inquiret verò aliquis, quomodo posset vnus Abbas acquirere suæ religioni pro alio monasterio, quando vnusquisque Abbas erat supremus, & non habebāt vnum prælatum generalem, neque etiam Capitulū generale celebrabant, cuius consensu, & potestate posset talis acquisitio fieri. Respondetur, in eo casu nullum Abbatem vnius monasterij potuisse ex vi sui muneris acquirere alteri monasterio, vel (vt ita dicam) potuisse acquirere aliud monasterium, & bona eius suæ religioni, cùm eius prælatio non extenderetur extra suum monasterium. Potuisse nihilominus facultatem concedere aliquibus ex suis subditis, vt in alio loco nouum monasterium erigerent, cuius acquisitio, & acceptatio ab eisdem non vt singulis sed vt vniuersis, id est, vt constituētibus nouum Capitulum, fierent, & tunc ad illos etiam pertinere proprium eligere Abbatem, ad quē administratio bonorum noui monasterij pertineret. Addo insuper, monachos tunc fuisse Episcopis subiectos, quorum, auctoritate, & consensu respectiuè monasteria erigebantur, & ita accedente cōsensu Episcopi diœcesis, in qua monasterium erigēdum erat, & concurrente nouo Capitulo religiosorum illuc conuenientium de licentia sui Abbatis, vel suorum Abbatum, facilè poterat noua acquisitio fieri tali religioni.

## *De potestate conseruandi.*

VII. Quoad secundum actum, qui est conseruatio bonorum, nulla etiam necessaria est limitatio, præter eam, quam citata verba præ se ferunt, habet enim prælatus totam potestatem, quæ ad debitam conseruationem, & gubernationem talium bonorum necessaria est, nō minus quàm si essent sua propria, quia & ad bonum regimen hoc necessarium est, alioqui communia bona facilè perirent: tum etiam, quia hæc est intentio domini talium bonorum, id est, conuentus, à quo, vt diximus, manauit hæc potestas. Vnde etiam fit, vt iuxta mensuram potestatis sit etiam mensura obligationis quoad hanc curam, & solicitudinem ita fideliter administrandi talia bona, vt ad maius Dei obsequium, maioremque monasterij vtilitatem cōseruentur. Vnde quia per se non potest totam curam immediatè exercere, ad eandem potestatem spectat posse officiales, & ministros creare, per quos hanc temporalem curā exequantur, quibus etiam obligationem res fideliter administrandi, & conseruandi imponant, quæ obligatio tantæ æstimationis erat inter antiquos Patres, vt delictum reputarent tres lēticulas è manibus per nonnullam incuriam elabi, vt est apud Cassianum lib. 4. Instit. c. 20. *Cuius* (inquit) *negligentia reatus non aliter et remissus est, nisi eum publica pœnitentia diluisset.* Et rationem declarans subdit, *Non solum enim seipsos non esse suos, sed etiam omnia, quæ sua sunt, credunt Domino consecrata. Propter quod si quid fuerit monasterio illatum, vt sacrosanctum cum omni decernunt reuerentia debere tractari; tantaque fide vniuersa procurant, atque dispensant, vt etiam ea, quæ despectui habentur, paruaque reputantur, ac vilia, siue loco mouerint, vel competentius collocauerint. si tenuem festucam de oratorio, cellaue submouerint, mercedem se consequuturos à Domino tota credulitate confidant.* Ex quibus verbis intelligi potest, curam hanc conseruandi bona monasterij ad omnes, & singulos religiosos pertinere; sed diuerso modo: nā ad omnes pertinet conseruatio quasi per accidens, per obligationem (vt sic dicam) negatiuam, nō dissipandi, aut non malè tractandi res monasterij: quæ obligatio & ad paupertatem, & interdum ad iustitiam pertinere poterit. Positiua autem cura conseruandi res, per se non spectat ad singulos, nisi quatenus charitas interdum eam dictare potest: spectat ergo ex officio, & iustitia ad prælatum, cui est primariò commissa dicta potestas; per participationē verò ad ministros quos ipsi sibi constituerint. Denique etiam pertinet ad prælatum strictiori modo conseruatio rerum per negatiuam obligationem non consumendi, vel alienandi res nisi iuxta mensuram statim explicandam.

## *De potestate alienandi, ac primo quoad mobilia.*

VIII. Tertius ergo actus, & præcipuus huius potestatis est alienatio talium bonorum; sub qua voce comprehendimus omnem vsum, quo talia bona consumuntur. Hic ergo actus etiam est commissus ex vi iuris antiqui prælato monasterij sine vlla limitatione, præter eam, quam ius naturæ postulat, nimirum vt talis dispensatio fit *fidelis, & in monasterij vtilitatem.* Vt autem hoc magis in particulari explicetur, distinguere possumus bona monasterij in immobilia, & mobilia; de quibus terminis diximus lib. 4. Defensionis fidei c. 18. & mobilia rursus in ea, quæ permanentem habent durationem cum ipso vsu, vt sunt vestes, libri, & similia; & in ea, quæ vsu cōsumuntur; quæ duplicia etiam distingui possunt: quædam, quæ pertinent immediatè ad conseruationem vitæ, vt sunt esculenta, & poculenta, quædam quæ mediatè, vt pecunia. Ab hac ergo vltima incipiendo, duplicem habet vsum, (quantum ad præsens spectat) quo potest consumi, nimirum aut emendo latè hac voce vtendo, vt explicaui; aut gratiosè donando; & vterque est suo modo in potestate prælati religiosi, quatenus vterque vel necessarius, vel vtilis, vel decens monasterio, aut religiosis eius (inter quos prælatus ipse præcipuè cōputatur) esse potest, & ideo necessariò debet potestas prælati ad hunc vsum extendi. Est tamen differentia inter illos duos vsus, quòd prior licèt sit consumptio pecuniæ, non tamen est consumptio bonorum, sed cōmutatio, quia loco pecuniæ succedit illud, quod per illam emitur, quodque ad vsus humanæ vitæ necessarium est, & ideo in eo vsu maior facultas conceditur.

IX. Nam extenditur in primis ad ea omnia, quæ ad diuinum cultum necessaria, vel decentia prudenter iudicata fuerint, seruata proportione ad monasterij facultates, & ad modum ac institutum religionis: quod & per se satis est consentaneum rationi, & sufficienter fundatur in illo verbo dicti c. *nullā. Vt ad diuini cultus reuerentiam*; sub quo verbo, vt recèd notauit Nau. comprehenduntur omnes sumptus fabricæ, & ornamentorum Ecclesiæ; addo etiā ministrorum secularium, si qui forte ad seruitium Ecclesiæ necessarij sunt: nam hæc omnia pertinent ad reuerentiam diuini cultus, & hos omnes sumptus nomine *emptionis* comprehendimus. Deinde extenditur ad ea omnia, quæ ad religiosos sustentando, & conuenienter, & decenter, iuxta suum statū fuerint opportuna: quia ad hunc finem maximè talia bona deputata sunt, & sub his sumptibus comprehenduntur omnia, quæ pertinent ad fabricam monasterij, & ad supellectilia eius, tam communitati, quàm singulis necessaria, tam quoad corporis conseruationem, vt sunt ea, quæ ad delectum, & vestitum spectant, quam ad alia ministeria iuxta institutum religionis conuenientia, vt sunt libri, & similia.

similia. Et huc etiam spectant expensæ, quæ fieri solent cum operariis, seu seruitoribus, & iumentis familiæ religiosæ necessariis. Hæc enim omnia, & similia prudenti arbitrio prælati commissa sunt, & ideo ad illa omnia plenam accipit potestatem, cõmensuratam regulæ, & rectæ rationi. Addo etiam non solùm posse, sed etiam debere prælatum huiusmodi sumptus, & expensas facere, quia non solùm charitas, sed etiam officium illũ rigorosè obligant: nam sub hac lege, & conditione munus accepit, vnde, vt suprà dicebamus, interce dit quasi pactũ mutuum inter religiosos, & religionem, cuius potestatem, & obligationem prælatus suscepit.

X. Addit vero Nau. posse prælatũ in primis accipere necessarios, & honestos vsus suæ personæ, & secundo loco ponit vsus fabricæ, & in tertio sustentationem conuentus, iuxta doctrinam Abbatis in *c. de his.* de Eccl. ædific. ibi tamen Pan. loquitur de clericis secularibus habentibus beneficia in aliqua Ecclesia, de quibus ait, nõ teneri ex fructibus sibi necessariis Ecclesiam ædificare, vel instaurare, vel pauperes alere, sed ex superabũdantibus. At in nostra materia longe diuersa ratio est, tractamus enim de conuentibus religiosis, in quibus perfectus modus viuendi in communi, & rigor disciplinæ seruatur, vbi nõ est (seclusis abusibus) certa portio ad sustentationẽ prælati, alia ad fabricam, alia ad religiosos sustentandos designata; sed omnia monasterij bona indiuise destinata ad omnia onera huius conuentus sustentanda. Quapropter non inuenio ordinem vllũ, quem possit prælatus inter se, & alios seruare, præter eum, quem necessitas potest exigere, quæ interdum obligabit ad subueniendum prius aliis, quàm sibi, interdum è contrario. Per se autem loquendo, æquè primò ad alendum totum conuentũ tenetur, in quo ipse etiam comprehenditur, potest autẽ cedere iuri suo, non verò aliorum, nisi in his, quæ regulæ consentanea sunt: & è conuerso, sicut nõ debet terminos regulæ, aut modestiæ religiosæ cum aliis excedere, ita nec secũ, quod multò magis cauere debet, tum propter exemplum, tum propter periculũ, quod ex propẽsione, quam vnusquisque habet ad seipsum, oriri facilè potest. Per hæc tamen non excluditur, imò maximè cõmendatur proportionalis distributio, nam æqualitas religionis non cõsistit quoad hanc partẽ in absoluta vnitate, seu pari formitate, sed in proportionali distributione; optima autem illa est, quæ in Actibus c. 4. docetur, *Diuidebatur singulis prout cuique opus erat*, vt Basil. Aug. & alij religiosorum Patres frequenter expendunt.

XI. Circa alium modũ distrahendi pecunias per gratuitam donationem, sciendum in primis est, nõ esse commissum prælato religionis, vt solo titulo liberalitatis possit huiusmodi largitiones facere, tum quia non est dominus, sed dispẽsator fidelis, & prudens, cuius non est liberales donationes ex alienis facere: tum etiã, quia in dicto *c. nullam*, solùm dicitur, posse expẽdere in Dei cultum, & proprij monasterij vtilitatem. Et confirmat optimè *c. abbati.* dist. 54. vbi dicitur, non licere Abbati seruum monasterij facere liberum: & redditur ratio, *Qui enim nihil proprium habet, libertatem rei alienæ dare non potest*; hoc enim intelligendum puto quando illa est mera, & liberalis donatio libertatis, alienando rem, quæ erat monasterij: idem ergo erit in pecunia. Vnde à fortiori sequitur, non posse turpes donationes facere, quales sunt in præsenti omnes illæ, quæ nullo titulo honesto fiunt, sed ad vanam ostentationem, vel ad quemcunque prauum finẽ. Quapropter prælatus sic expendens pecuniam monasterij, & contra suum officium, atque adeo cõtra iustitiam peccat, abutendo sua potestate, & contra votum paupertatis, quia vtitur illis bonis, non vt prælatus religiosus, sed vt dominus.

*Dispensando pecunias quælibet.*

*Prælatus dolo malo impingens peccat contra iustitiam, & contra votum paupertatis.*

Nihilominus tamen potest ex aliis honestis titulis aliquid gratiosè donare: primò titulo misericordiæ in eleemosynam, vt est certũ apud omnes, quia monasterium potest, imò & debet facere eleemosynam, si valeat: hæc autem cura demandata est prælato, quãtum est ex iure communi, vt loquimur, & ex antiqua institutione, quia neque alij singuli possunt eam facere sine licẽtia prælati, vt suprà tractatum est, nec ad hoc erat semper totus cõuentus cõgregandus, neque etiam legimus, hoc fuisse cõmissum alicui Concilio ex pluribus suffragiis decisiuis constante: ergo erat commissum Abbati. Et in dicto *c. nullam*, comprehendi potest tam sub his quæ pertinent ad reuerẽtiam, & cultum Dei, quàm sub his, quæ ad vtilitatem monasterij pertinent, vtrumque enim habet eleemosyna. Quantum autem in hoc genere largitionis possit prælatus, non potest certa regula præscribi, sed prudenti arbitrio relinquendum est, consideratis monasterij facultate, & aliis occurrentibus circunstantiis.

XII. *Titulo eleemosynæ donare potest iuxta facultates conuentus.*

Specialiter autem quæri solet, an possit, vel debeat prælatus omnes superabundantes redditus in eleemosynam dare. Respondetur, neque in hoc etiã posse assignari generalem regulam; regulariter autem id necessarium non est, nec conueniens, quamuis interdũ possit esse laudabile, & aliquando præceptum. Pendet enim hoc ex occurrentibus necessitatibus proximorum: nam si illæ sint extremæ, nõ solùm superflua, sed etiam aliqua ex necessariis dãda sunt, habita ratione aliorum, qui ad talẽ necessitatem subleuandam solent cõcurrere. Si verò necessitas sit grauis, omnia superflua sunt danda, nisi ex concursu aliorum necessitas minuatur. Si autem necessitates tantùm sint communes, licèt aliquid ex superfluis dandũ sit, maximè à religiosis propter exemplum; dare tamen omnia nec necessarium est, vt suppono ex materia de eleemosyna, neq; in prælato religioso esset consilium, & ideo non opinor esse id in potestate eius, regulariter loquendo, tum quia melius est, si commodè potest, augere, & perficere monasterium ipsum, vel quoad ea, quæ pertinent ad cultum diuinum, aut habitationem, vel quoad perpetuos redditus, vt ex eis plures religiosi sustentari possint, quod maius Dei obsequium est, quàm abundans eleemosyna in communibus necessitatibus, vt adnotauit Nau. dicto Comment. 3. de Regul. n. 7. in fine.

XIII. *An possint dare omnia superflua.*

Potest præterea prælatus huiusmodi gratuitam donationẽ facere titulo gratitudinis, seu remunerationis, quæ ex iustitiæ obligatione non debeatur: hactenus enim donationem hãc gratuitam appellamus, quam iurisperiti *Antidoralem* vocant, quia nõ omninò liberalis, sed ex aliqua obligatione naturali exorta, quamuis efficaci ad agendum, l. *sed & si* §. *consuluit.* ff. de petitione hæreditatis. Ob hanc ergo naturalem æquitatem, & obligationem quã talis largitio supponit, necessarium est, vt comprehẽdatur sub potestate prælati, tum quia necessaria est ad perfectam bonorum temporalium administrationem: tum etiam, quia talis gratitudo & remuneratio maximè decet statum religiosum, nam est solutio alicuius debiti moralis. Dici etiam potest pertinere ad vtilitatem monasterij: nam qui gratum animum non ostendit, etiam in his temporalibus bonis, iuxta modum suo statui conuenientem, non potest aliorum beneuolentiam, & amicitiam conseruare, quod est magnum incommodum, etiam humanum ac temporale. Vnde etiam addo nõ solũ habere potestatem prælatum ad remuneranda obsequia, vel beneficia iam recepta, sed etiam ad præueniendum aliquid gratis erogando, vt se vrbanũ, & beneuolum ostendat, respiciẽdo semper ad maiorem proximorum ædificationẽ, vel ad monasterij vtilitatẽ; atque ita omnia hæc comprehendũtur

XIV. *Potest prælatus relig. donare ad remunerandam gratiã.*

*Imo & ad nouam acquirendam.*

sub citatis verbis c. *nullam*. Et ad hæc capita videtur reuocari omnis erogatio pecuniæ, quæ à prælato religioso fieri potest; mensura autem, & modus in qualibet earum regula prudentiæ præscribenda sunt, quia nulla alia vel iure taxata est, vel generali ratione definiri potest: considerandus ergo est finis largitionis, & potestas monasterij, vt seruata proportione, & respectu ad vtrumque, medium in largitione seruetur.

XV. *De motu proprio Clem. VIII. contra largitiones.*

Hic autem occurrebat specialis difficultas orta ex speciali motu proprio Clementis VIII. quem latè explicat Sancius lib. 6 de matr. disput. 4. n. 7. & adducit Azor tom. 1. lib. 12. c. 9. q. 5. quo largitiones religiosorum prohibentur. Sed præterquam quòd nunc loquimur stando præcisè in antiquo iure cõmuni, non credimus ibi esse prohibitas largitiones, quæ & nomine communitatis, seu, quod perinde est, per potestatem ab illa acceptam, & honestissimis titulis à nobis explicatis, & cum debita moderatione fiunt: quod facilè ex ipso motu proprio cõstabit, & per se est verisimile, quia hæc omnia & valdè decentia sunt, & religioso statui necessaria, vt rationes factæ ostendunt. addo etiam non videri eum motum satis vsu receptum saltem in hoc Lusitaniæ Regno.

XVI. *De vsu aliorum mobilium qui est eorum consumptio.*

Ex his facilè intelligi potest quid possit prælatus circa alienationem, vel consumptionem aliorum bonorum, quæ ipso vsu consumuntur: nam de his eadem proportionalis ratio est, quæ de pecuniis, imò interdum sub pecunia comprehenduntur, quatenus & pecunia æstimantur, & quoad multa eundem habent vsum. Dupliciter ergo possunt hæ res consumi, aut alienari; primò simpliciter, id est, per puram amissionem seu consumptionem earum, vel per aliquam permutationem, sub hac voce cõprehendendo venditionem, & quemcunque alium contractum, per quem ita hæ res alienantur, vt loco illarum aliæ monasterio acquirantur. Vterque ergo modus dispensationis cadit sub potestatem prælati, & consequenter ab illius voluntate pendet eisdem rationibus, & cum eisdem regulis, & moderationibus, quibus de pecunia id explicauimus. Et ob easdem etiam causas vterque modus cadit sub obligationem prælati, sed prior frequentior est, & magis necessarius, quia immediatè ordinatur vel ad religiosorum sustentationem, vel ad sacra ministeria, & cultum Dei. Posterior autem per se necessarius non est, sed tunc solùm, quando vel ad conseruationem bonorum monasterij, vel conuenientem eorum administrationem, fuerit necessaria. Interdum etiam est opportuna talis alienatio ad religiosos sustentandos dum quidam fructus venduntur, vel pro aliis necessariis commutãtur, aut immediatè, & vnico contractu, vel mediãte pecunia, & duplici contractu ex pretio vnius rei venditæ, aliam emendo. Hoc enim modo contractus huiusmodi efficere non est alienũ à statu religioso, sed vsitatum etiam ab antiquis monachis, qui etiam propria opera suis manibus, & arte facta ad se sustentandos vendere solebant, vt in superioribus retulimus: sola enim emptio, & venditio per modum negotiationis ad temporale lucrum, religiosis prohibita est.

*Duplex consumptio, & vtraque licita prælato*

XVII. *De aliis mobilibus quæ in vsu diu permanent.*

Præterea de aliis bonis mobilibus, quæ in vsu diu permanent, licèt paulatim conterantur, & tandem consumantur, eadem ferè regula seruanda est; nam etiam est apud prælatum potestas alienandi illa, quia hæc actio interdum esse potest vtilis, vel necessaria monasterio: ergo oportet vt potestas circa illam alicui demandata sit: ergo est in prælato, cui est tota potestas commissa. Limitatio autem huius potestatis eadem est quoad illa duo principia in dicto textu insinuata, quia non vt dominus, sed vt dispensator potest prælatus alienare hæc bona, vel ad maiorem cultum, & reuerentiam supremi domini, vel ad proprij monasterij vtilitatem. Vnde fit, vt ex illis duobus modis alienandi vel simpliciter donando, aut consumendo; vel pro pecunia seu alia re, commutando, prior rarius liceat prælato, & cum magna moderatione, in rebus paruæ æstimationis, & superuacaneis monasterio, quanquam in hoc etiam non possimus aliam regulam nisi prudentiam assignare, quia nulla certa quantitas absolutè limitata est; regulis ergo superius positis & cum proportione applicatis vtendum est. Posterior autem alienandi modus fæpiùs potest esse conueniens, quanquam etiam debeat rarior in his bonis, quàm in fructibus, qui vsu consumuntur, quia quò res ipsæ maiorem habent stabilitatem, eo etiã eorum dominium, vel professio maiorem firmitatem postulare videtur: tum etiam, quia hę res ex suo genere solent esse gratiosiores, & habere meliorem vsum in vno indiuiduo, quàm in alio: ac denique vẽditio, vel commutatio talium rerum raro solet esse vtilis monasterio, nisi in aliqua graui necessitate, vel nisi in alias vtiliores commutetur.

*Quid de bonorum quantitate bonorum.*

*Quid de tempore.*

## *De potestate alienandi immobilia.*

XVIII.

Hinc tandem immobilium alienatio ex suo genere difficilior est, quia talia bona solent esse quasi fundamenta monasterij in his, quæ ad vsum & cõseruationem corporum pertinent, sine quibus spiritualia non possunt subsistere. Vnde fit, vt nunquã fuerit in potestate prælatorum talia bona ita distrahere, vt monasterium omninò illis priuetur sine æquiualenti, vel meliori compensatione, quia hæc non esset administratio, sed dissipatio bonorum, prælato autem tantùm data est potestas administrandi, non in destructionem, sed in ędificationem (vt verba Pauli 2. Corinth. 13. vsurpem.) Nihilominus tamen non omninò caret prælatus ex vsu iuris communis, potestate alienandi hæc bona, quia alienatio sit in vtilitatem, etiam continebitur sub regula in dicto cap. *nullã*; quia verba generalia sunt, & nullo alio iure antiquo fit illa exceptio; nec ratio cogit ad illam admittẽdam, quin potius, si superius factæ pro licitis alienationibus mobilium, conuenienter applicentur, etiam ostendunt huius facultatis necessitatem, suppositã monarchia antiquorũ monasteriorum. Quod erit euidentius si nomen alienationis aliquantulum extendamus: in rigorosa enim significatione importat venditionem, donationem, vel quamcunque aliam similem actionem, per quam dominium rei in alium transfertur: latiùs autem solet extẽdi illa vox ad locationem, vel conductionem, & alios similes contractus, per quos vsus, vel vsusfructus rei, vel dominium vtile eius perpetuò, vel ad aliquod certũ tempus sub aliquo onere, seu pensione alienatur, iuxta ea, quæ statim dicemus, & constat ex c. *nulli*. de rebus Eccles. non alien. & l. vlt. C. de rebus alienis non alienandis, & Auth. de non alienandis. §. *n. sigitur*. verſic. *Alienationes*. collat. 2. Manifestum autem est in monasteriis habentibus bona immobilia necessarium sæpe esse huiusmodi contractus facere: ergo necesse fuit potestatem administrandi prælato concessam ad huiusmodi actiones extendi, sub limitatione posita in dicto c. *nullam*. nam in his bonis est maxime necessaria.

*Obiectio huius potestatis limitata antiquo.*

XIX.

Neque inuenio in antiquis historiis limitationẽ aliam prælato regulari impositam in vsu huiusmodi administrationis quoad alienationes talium bonorum, præter illam generalem, quæ ex natura rei in illa est per se conueniens, vt grauiora negotia sine prudentum consilio non tranſigantur, hæc enim alienatio rerum immobilium inter res graues monasterij meritò computatur, & ideo comprehenditur sub

*Quæ limitatio in his bonis.*

sub dicta regula, quæ à S. Benedicto, cap. 3. & ab aliis exprimitur. Quantum autem, & quale futurum esset illud consilium, non fuit fortasse eodem modo ab omnibus constitutum, sed vnaquæque religio suam consuetudinem, vel regulam seruabat. Nec etiam inuenio in antiquo iure canonico ante Leonem X. peculiarem modum, aut formam circa hoc præscriptam. In iure autem ciuili inueniuntur quędam leges Imperatorum prohibentes alienationes talium bonorum, vt patet in l. *iubemus*. 2. C. de sacrosf. Eccles. cum sequentibus, & Authenticis, quæ ibi referuntur ex collatione 2. tit. de non alienan. & collat. 9. tit. de alienat. & emphyt. Sed illæ leges, cũ essent ciuiles, non poterant directè ligare personas ecclesiasticas, nisi quatenus per Ecclesiæ Pontifices admittebantur, licèt quoad forum externum & ciuile, & quoad personas laicas, vendentes, & ementes talia bona, possent habere aliquos effectus. Sed circa illas leges nunc immorari non oportet, quia in hoc standum est iuri Canonico, quod iam sequẽti c. explicauimus.

XX. Enucleatur conclusio posita n. 1.

Vltimò verò addendum est circa dictam conclusionem excluſiuam (vt vocant) numero 2. positam, non excludere concomitantia. Cùm ergo dicimus solum prælatum habere hanc potestatem, non excludimus dependentiam eius à suo Superiore, si talem habeat; sed dependentiam à iuris subditis, de qua expresè loquitur dictum caput *nullam*. Vnde cùm olim Abbates regulares essent subditi Episcopis, tenebantur in hac administratione, & nihil agere contra eorum voluntatem, & in rebus grauioribus, præsertim in alienationibus earum, Episcoporum consensum expectare, vt expresè cauetur in cap. *Abbatibus* 12. q. 2. ex Concil. Aurelian. III. c. 23. & in c. *In venditionibus* 17. q. 4. ex Conc. Agath. c. 56. in quo etiam aduertendum est bona monasteriorum, seu religionum, semper habita esse in Ecclesia tanquam Ecclesiastica, vt constat ex decretis 10. q. 2. & 12. q. 2. & 17. q. 4. per multa capita, & in Decretalibus. de rebus Ecclesiæ non alienandis & Cod. de sacrosanct. Eccles. & meritò, quia & monasterij ipsa loca sacra sunt, & religiosi personæ sunt ecclesiasticæ, ac bona eorum peculiariter sunt diuino cultui dicata. Hinc ergo fit vt quamuis prædicta potestas esset apud Abbates, nihilominus tenerentur non vti illa contra ecclesiasticos canones in his quæ de rebus Ecclesiæ nullo, vel certo modo alienandis disponunt; nam illi non erant à sacris canonibus exempti.

## CAPVT XXVII.

### *De potestate prædictæ administrationis immobilium, iuxta posterius ius Canonicum.*

1. DIximus præcedenti capite de hac potestate iuxta antiquum ius commune; nunc iuxta posterius agendum. Dico ergo: Potestas administrandi bona Religionis, nunc etiam, standoin iure communi, eadem est in prælato regulari, excepta solùm restrictione quæ iure Canonico aduecta est, quoad alienationem aliquorum bonorum. Probatur prima pars, quia ab antiquo iure non recedimus, nisi quatenus per posterius immutatum est, sed nullum inuenitur nouum ius commune seu Pontificiũ quod potestatem hactenus explicatã amplius restringat; ergo. Minor quoad negationem quã includit, probatur, quoniam neque in corpore iuris Canonici, neq; extra illud extat lex in vniuersum aliquid circa hoc statuens, vel generaliter de Ecclesiasticis bonis, vel specialiter de regularibus, præterquam circa alienationes rerum immobilium aut pretiosarum, de quibus vt ad posteriorem partem assertionis veniamus, multa sunt antiqua decreta, quæ prohibẽt prælatis res immobiles vel pretiosas Ecclesiæ alienare, tamen omnia intelligũtur de alienatione cõtraria diuino cultui, vel vtilitati Ecclesiæ, & ideo semper intelligũtur excepti casus, in quibus vel pietas, vel necessitas, aut vtilitas, causa est talis alienationis, vt notant glossa & Doctores in c. *nulli*. de reb. Ecclesiæ non alienand. Tamen pro illis casibus, in quibus talis alienatio licet, verum est in Authenticis citatis inueniri specialem formam seruãdam in alienatione rerum Ecclesiasticarum, quam multi Doctores censent semper fuisse seruandã, quia erat canonizata, 10. q. 2. c. 2. At verò licet Gratianus ibi eam inseruerit, non sequitur esse canonizatam, vt constat ex materia de legibus; & ideo plures Canonistæ censent neque esse, nec fuisse semper necessarium formam illius authenticæ seruare: de qua re videri potest glossa in cap. 1. de reb. Eccles. non alienand. in 6. Glossa, Pan. & alij in c. *nulli*, extra eodem titulo. & Rebuffus in tractat. de alienatione rerum Ecclesiasticarum. n. 2.

II. *Solemnitas alienationis quo posteriore iure fundatur.*

Omissis ergo similibus legibus, per iura canonica specialis solennitas postulatur, sine qua Prælatus Religionis nequit bona immobilia aut mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt, &c. cum illa alienare potest, nulla habita ratione aliarum cõditionum, etiamsi per ius ciuile requirãtur, vt tradũt prædicti Doctores, & Innoc. in c. 1. de rebus Eccles. non alienandis in 6. Panor. in cap. *in præsenti*. de probat. num. 28. Et ratio facta conuincit, quia hæc materia Ecclesiastica est, non ciuilis. Primo autem fundatur necessitas huius formæ seu solennitatis in c. *sine exceptione* 12. q. 2. quod à Gratiano tribuitur Leoni Papæ in epist. ad Episcopos Siciliæ, non citat autem numerum epistolæ inter epistolas autẽ Leonis primi, solum quarta est ad Episcopos Siciliæ, in qua hoc caput non habetur. Neque in tomis Conciliorum inter opera eius refertur. Vnde non mihi constat an fuerit Leonis I. vel alterius, quia neque à Gratiano notatur. Neque inter decreta vel gesta alicuius Pontificis Leonis vocati illud inuenio. Vt autem in Gregoriano Decreto aduertitur, alij referunt illud caput ex Leone in Concilio apud Valentias, vel ex Concilio Carthagin. IV. sed in nullo Cõcilio ex Valentinis, quæ habemus, illud c. habetur; in Concilio autem Carthagin. IV. can. 30. ita legitur. *Vt Episcopus rebus Ecclesiæ tanquam commendatis, non tanquam propriis vtatur*. Et c. 32. subiungitur, *Ritè erit donatio Episcoporum, vel venditio, vel commutatio rei Ecclesiasticæ, sine consuetudine, & subscriptione clericorum*. Quæ verba habentur in vltima parte illius capitis, *sine exceptione*, & in cap. 1. de his quæ fiunt à Prælatis, &c. vbi tribuuntur Conc. Valent. Cuiuscunque igitur authoris fuerit illud decretum, certum est esse authenticum, & formam in eo præscriptam, esse necessariam, ex vi iuris communis, prout nunc loquimur.

III. *Prima conditio vt subsit causa sufficiens alienandi.*

Plura autem sunt quæ in illo capite requiruntur. Primum est, causa, quæ explicatur his verbis, *nisi forte aliquid horum faciat, vt melioratio prospiciat*. & infrà, *quod non sit dubium profuturum Ecclesiæ*. Sub quibus verbis comprehenduntur quatuor causæ, quæ ab authoribus numerantur, vt videre licet in Panormitano, & Rebuffo suprà ex Glossa in Summ. 12. q. 2. Prima est necessitas, quæ à fortiori comprehenditur sub vtilitate. Secunda est vtilitas, quæ solet etiã appellari necessitas, vt Philosophi dicũt, ad melius esse. & ita existimo quoad hæc duo capita iura indifferenter loqui, vt patet ex dicto c. *sine. c. si. ut. c. non habenti*. 12. q. 2. & cap. *vt super*. de rebus Eccles. non alien. & in Authen. *Hoc ius*. Cod. de Sacrosf. Eccles. 10. q. 2. Tertia causa dicitur esse quando res est incommoda Ecclesiæ, c. *terrulas*. 12. q. 2. & cap. *fugitiui*. de rebus Eccles. non alien. Sed hæc quid est nisi quædam vtilitas? Si enim rem vtilem pro vtiliori comutare

*Prima causa necessitas.* *Secunda vtilitas.* *Tertia causa ad spectat.*

magna vtilitas est, dict. c. *super.* §. 1. etiam rem inutilē in vtilem conuertere, vel damnosam diuendere, vtile est: nam hoc ipsum, scilicet vitare damnum, est quædam vtilitas. Non enim existimo, rem immobilem, quantumuis inutilis, vel damnosa videatur, ita licere diuendere, quin, si commodè fieri possit, alia illius loco substituitur, quæ nonnullam vtilitatem afferat: quia, vt dicitur dict. c. *sine exceptione.* illud semper eligendum est, quod sit profuturum Ecclesiæ, semper autem talis commutatio est profutura, si fieri potest.

IV. *Instantia occurritur.*

Dices. Interdum potest res ita esse inutilis, vt nec vendi possit, nec commutari pro alia vtili; tunc ergo licèt talem rem donare absque alia vtilitate. Respondeo, primùm si habere talem rem esset onerosum religioni, quia nimirum in conseruanda illa aliquid expendit, tunc iam esset vtilitas in ea donâda, quia vitare expensas infructuosas vtile est: sed hoc vix accidere potest in rebus immobilibus, sed solùm in se mouentibus, quæ quando huiusmodi sunt, tam paruæ æstimationis sunt, vt non pertineant ad bona de quibus agimus. Si autem res immobilis sine vllo damno, vel incommodo monasterio sub eius dominio conseruari posset, quantūuis inutilis videatur, non potest, vt opinor, liberaliter donari sine aliqua commoditate, vel morali vtilitate monasterij, tum quia habere illud non nocet, & quod nunc videtur inutile, in aliqua occasione poterit esse vtile: tum etiam, quia vt causa sit legitima, non satis est quòd alienatio non sit inutilis, sed oportet vt sit vtilis, vt iura citata docēt, & ideo inter res vtiles non licet commutare æqualem pro æquali, licet aliquid commodi inde monasterio accrescat: omnes ergo hæ causæ sub vna vtilitate continentur.

V. *Vltima causa piæ.*

Addunt verò auctores citati aliam causam, scilicet pietatem, qualis est, v.g. redemptio captiuorum, nam pro illa dicunt posse bona Ecclesiæ alienari, quod probant ex l. *Sancimus.* C. de sacrosanct. Eccles. ibi, *Excepta videlicet causa captiuitatis, & famis: nam si necessitas fuerit* (inquit) *in redemptione captiuorum, tunc venditionem prædictarum rerum diuinarum, & hypothecam, & pignorationes fieri concedimus, quoniam non absurdum est animas hominum quibuscunque vasis, vel vestimentis præferre.* In qua lege solùm est sermo de rebus mobilibus: expendi autem possunt illa verba, *quibuscunque vasis, & vestimentis*, nam planè extenduntur ad res pretiosas, quæ æquiparantur immobilibus; expresse vero in Authent. de alienat. & emphyt. tit. 3. de alienatione, & emphyteusi, c. 9. *Sanctissimas*, dicitur, *Ecclesias, seu œconomos ciuitatum præcipimus alienare res immobiles pro captiuorum redemptione, nisi sub hac conditione possessiones aliquid dederint, vt nullo modo has alienent.* Sed hæ leges cùm Ecclesiasticæ non sint, non possunt de rebus Ecclesiarum disponere, & ita non videtur illis standum nisi vel quatenus ipsum ius naturale, & diuinum explicant, vel canonibus consentaneæ sunt. Inuenimus autem illas leges canonizatas per iura canonica, c. *sacrorum.* 12. q. 2. vbi Gregorius ait, *Et sacrorum canonum statuta, & legalis auctoritas permittit, licite res Eccl. si opus sit in redemptionem captiuorum impendi.* Similia verba habet lib. 6. epist. 35. cap. 199. & apud Gratianum suprà c. *& sacrorum.*

VI. *Ministeria Ecclesiæ vasa sacra vocantur.*

Sed oportet causæ exponere verbum illud, *Ministeria Ecclesiæ*, non enim est sensus, Ecclesiastica munera, aut actiones vendi posse propter opera misericordiæ, constat enim illud non licere; sed vasa sacra, quia ad diuina ministeria deputata sunt, ministeria nuncupauit, vt patet ex verbis infra subiunctis, *Si de prædicta Ecclesia vsuale argentum est, suprascriptā quantitatem accipiet, aliosq; ide sacratis vasis vos hac in re tam, quam prædiximus, qualitatem præbere nec esse est: nam sicut omnino graue est frustra Ecclesiastica ministeria vendere, sic iterum culpa est imminente huiusmodi necessitate res desolatæ Eccl. sticæ captiuis suis præponere, & in eorum redemptione cessare.* Quod etiam elegāter prosequitur Ambrosius lib. 2. de Offic. c. 28. Et habetur apud Gratianum cap. *sicut.* cap. *aurum.* 12. q. 2. Ex prædictis autem verbis constat, hunc casum comprehendi sub Ecclesiæ vtilitate, imò etiam necessitate, vt Gregorius in citatis verbis satis declarauit, rectèque comprehenditur hæc causa in dicto c. *sine exceptione*, in verbis illis, *Vt meliora prospiciat.* Addit quintam causam Hostien. in Summa, tit. de rebus Eccles. non alien. scilicet, æquitatem, ex cap. *ad aures.* eod. tit. Verumtamen in illo etiam textu maior Ecclesiæ vtilitas considerata est, vt patet ex illis verbis, *Nisforte tunc alia possint ad maiorem Ecclesiæ vtilitatem cum eodem labore, & onere conferre.* Solùm ergo potest ratio æquitatis facere, vt cum æquali Ecclesiæ vtilitate is præferatur, cui alia ratio æquitatis fauet.

Vide Molin. tract. 2. disp. 468. & Con. lib. 2. de iust. disp. 25. n. 6. & 7.

Atque hæc conditio ita explicata per hæc omnia membra non tam est positiui iuris, quàm diuini, & naturalis, quod quidem verum est de quocunque prælato Ecclesiastico, quantum ad bona ipsius Ecclesiæ, quorum ipse non est dominus, sed dispensator: multò verò magis in prælato regulari propter paupertatem, quā profitetur. Additur verò expositiuo iure necessarium esse vt de hac causa cōstet per publicum instrumētum ad hoc specialiter factum, ita vt non sufficiat hoc inseri in instrumento alienationis. Ita docet Dominicus, Philippus, Socinus, & Guido, quos refert, & sequitur Rebuffus suprà, num. 10. Hanc verò solennitatem non inuenio expressam in dict. cap. *sine exceptione.* ipsi verò allegant cap. 1. de rebus Eccles. non alien. in 6. cuius verba sunt, *Præsertim cum euidens necessitas quare fieri debeat, vel vtilitas non subesset.* Ex quibus non video quomodo illa peculiaris conditio & solennitas colligatur, nam ibi solùm requiritur vt verè subsit euidens necessitas, & vtilitas: quòd autem hoc constare debeat per speciale instrumentum, ibi non dicitur, neque ego inuenio aliud in iure expressum durum autem est admittere conditionem vt necessariant ad contractus valorem, vel honestatem, quam iura non exprimunt. Præsertim, quia in cap. 2. de rebus Eccles. non alien. in 6. solùm postulatur vt alienatio fieret *in forma, & casibus à iure permissis*, casus autem sunt suprà numerati, circa quos, vt de illis constet, nulla forma ponitur in iure, sed circa alia, quæ statim dicemus. Quocirca nisi cōsuetudo fortasse obstet, videtur probabile ex parte causæ sufficere quòd in re subsit, & sufficienter possit de illa in iudicio constare siue per speciale instrumentum, siue aliis modis. Ad quem autem pertineat probare huiusmodi vtilitatem Ecclesiæ, si forte polt alienationem lis exorta sit, videri potest in citatis auctorib. & præsertim in Couarruuia lib. 2. Variarum cap. 17. ad nos enim non spectat.

VII. *Ratione explicatur conditio iuris naturalis.*

VIII. *Secundo requiritur tractatus.*

Secundò vt rectè fiat alienatio, necessarium est vt ante illam præcedat tractatus, dict. c. *sine exceptione.* ibi, *Et cum totius cleri tractatu, & consensu,* & in cap. 1. de rebus Eccles. non alien. in 6. quædam concessio reprobatur. *Quia tractatus solennis, & diligens, qui in talibus concessionibus perpetuis, & alienationibus rerum Ecclesiasticarum exigitur,* non fuit habitus in eadem. Est autem tractatus mutua collatio conuentus, seu Capituli de necessitate, vel vtilitate alienationis; vnde ad illum conuenire debent omnes, qui circa talem alienationem suffragium habent, nam eorundem petitur tractatus, quorum consensus postulatur. Oportet etiam (iuxta communem interpretationem) vt tractatus fiat inter religiosos, vel clericos capitulariter congregatos, ita vt non sit satis separatim cum singulis rem tractare, aut per literas cum eis conferre, nisi in vnum

vnum conueniant, & inter se conferant, nam & verba iurium hoc indicant, & iuuat cap. *tertio loco.* de probationibus & res ipsa ita postulat vt conuenienter agi possit, & Doctores consentiunt, vt patet ex superius citatis. Addit Rebuf. suprà numero suo 12. debere fieri speciale instrumentum de hoc tractatu, quod in iure non inuenio expressum, & ideò non iudico esse necessarium in foro conscientiæ; tamen in exteriori praxi sequendus est vsus, & communis sententia: existimo tamē sufficere quòd in eodem instrumento alienationis narretur tractatus præcedens, non tantùm præsupponendo, sic enim oportebit vt alia via de suppositione constaret; sed narrando illum, & dando fidem illius, ex sententia Capituli, quæ ex illo resultaret circa vtilitatem alienationis; & fortasse Iuristę nihil aliud intelligunt.

IX. *Tertia conditio.*

Tertia conditio est consensus Capituli in talem alienationem. Patet ex citatis verbis c. *sine exceptione.* & ex aliis statim citandis: vnde quoad hanc partem multum diminuta est potestas prælati, quia non est monarchica, sed cōiuncta cum aristocratia. Ratio autem seu congruentia huius iuris fuisse videtur, vt difficilior fieret hæc alienatio, & quia fortasse prælati abutebantur potestate, quam antea in solidum habere solebant, &, si petebatur consilium seniorum, vel Capituli, non erat decisiuum, sed cōsultiuum, iuxta hanc verò formam omnes de conuentu habent suffragium decisiuum. Vnde duo actus hic distinguendi sunt, vnus pertinens ad tractatum, alius pertinens ad ipsum contractum alienationis. Prior pertinet ad intellectum, seu iudiciū, per illum enim quasi fertur sententia quòd talis alienatio expediat, vel necessaria sit monasterio, ad hanc enim ordinatur tractatus, &, si in ea Prælatus non cōfirmaretur Capitulo saltem pro maiori parte, non esset vltrà progrediendum, quia iam deesset iustæ alienationis fundamentum, nec posset rationabiliter postulari consensus in alienatione ab his, qui eam conuenientem non esse iudicassent. Alius actus est voluntatis, quia propriè nomine consensus significatur, & est voluntas quòd talis alienatio fiat: potest enim aliquis iudicare vtile esse monasterio vt fiat alienatio, & nihilominus nolle vt hic & nunc, vel cum tali persona fiat, propter extrinsecos respectus, vel rationes: propterea ergo requiritur consensus in ipsamet alienatione. De quo consensu, quomodo debeat exprimi in instrumento per propria nomina, & subscriptiones singulorum, & de aliis circumstantiis eius, videri possunt auctores citati.

*Vnus actus pertinens ad hanc rem.*

*Alter actus.*

X. *Explicatur vnus ex dictis.*

Quod ad nos spectat, solùm est aduertendum requiri simul consensum prælati, & Capituli. Vt autē Capitulum consentire dicatur, non est necesse vt omnes de Capitulo consentiant, sed sufficit maior pars, vt ibi glossa aduertit, nam quod à maiori parte fit, censetur à toto fieri, vt suprà c. 5. tractando de electionibus diximus: si autem saltem magna pars non consentiat, etiamsi plures cum prælato velint, nihil fieri poterit, quia tunc verum non est, Capitulum consensisse: è contrario verò quamuis totum Capitulum, excepto prælato, consentiret, non posset alienatio fieri, vt est communis sententia Doctorum, quos retuli, quia vtriusque simul, prælati scilicet, & Capituli consensus necessarius est. Item, quia per hanc formam non priuatur prælatus sua potestate, sed solùm limitatur ne possit illa vti sine consensu Capituli, vt apertè colligitur ex iuribus citatis: ergo semper necessarium est vt interueniat auctoritas, & potestas prælati, quod esse non potest sine consensu eius. Tandem ob hanc causam sede vacante non potest Capitulum cathedralis Ecclesię bona eius alienare, vt constat ex c. 1. de rebus Eccles. non alien. in 6. vbi glossa aduertit idem esse in minoribus Ecclesiis c. *si qua.* & c. *precaria.* 12. q. 2. Huius autem ratio inter alias est, quia auctoritas prælati est maximè necessaria ad huiusmodi actum; ergo quando Ecclesia non vacat, fieri non potest sine cōsensu eius.

Solùm quæri potest, si contingat in Capitulo paria esse suffragia præter prælatum, & inter se æqualiter diuidi, an id sufficiat, vt accedente consensu prælati, fieri possit alienatio: videtur enim non satis esse: quia Capitulum in hoc negotio debet considerari vt condistinctum à prælato, nam iura dicunt, prælatum non posse hoc facere sine consensu Capituli; & è conuerso dicimus consensum totius Capituli sine Episcopo non sufficere: considerantur ergo Capitulum, & prælatus tanquam duæ personę condistinctæ, quarum consensus simul necessarij sunt, sic autem considerando Capitulum nō potest dici in eo casu consentire, quia maior eius pars non consensit. Nihilominus probabilius videtur saltem in religionibus, vbi Capitulum non ita condistinguitur à prælato, sicut in cathedralibus Ecclesiis, illum consensum Capituli sufficere, quia prælatus est pars Capituli, & ideo absolutè verum est tunc maiorem partem Capituli, & Consequenter Capitulū ipsum cōsentire. Neque est incōueniens quòd prælatus suo consensu operetur, & vt pars habens suffragiū in Capitulo, & vt caput, & superior sua fungens potestate: atque idem censeo de quocunque Capitulo, in quo prælatus eodem modo præsideret. Alia multa possent de his conditionibus tractari, quæ omitto, quia pertinent ad vniuersaliorem materiam de bonis Ecclesiasticis, & quia vnaquæque religio hæc obseruat, vt statim dicam, iuxta priuilegia sibi concessa: videri ergo possunt in citatis auctoribus, præsertim in Panormitano in c. 1. & c. *sua.* de his quæ fiunt à prælatis, &c. Geminiano, & aliis in c. 1. de rebus Eccles. non alien. in 6.

XI. *Quæstiuncula insur-gens.*

*Authoris probabilis resolutio.*

Solùm ergo addendum est, pro regularibus prælatis iure nouo confirmato, & declarato esse illud antiquum ius in Clemen. vnic. de rebus Ecclesiæ nō alienandis, vbi omnibus *religiosis, monasterio. Prioratui Ecclesiæ, seu administrationi cuiuspræsidentibus* prohibetur hæc alienatio, *nisi necessitas aut vtilitas monasterij, Prioratus, Ecclesiæ, aut administrationis huiusmod. hoc exposciant, conuentus sui aut, si conuentum non habeant, prælati proprij assensu ad hoc nihilominus accedente.* In quo iure solùm superest explicanda illa vltima conditio, quæ additur quando deest conuentus: tunc enim solius prælati consensus postulatur. Ex quo in primis videtur à contrario sensu colligi, quando prælatus, aut prior habet conuentum, tunc, si vterque consentiat, non esse necessarium consensum superioris prælati. Probatur, quia hic specialiter postulatur quando deest conuentus: ergo, quando non deest, sufficit consensus eius sine consensu superioris prælati.

XII.

Sed contra hoc obiici potest, quia prælatus non exemptus non potest aliquid alienare sine consensu Episcopi, etiamsi conuentus consentiat, vt colligitur ex cap. *Abbatibus,* 12. q. 2. & cap. *in venditionibus.* 17. q. 4. & tradit glossa recepta in Summa, 12. q. 2. prælatus autē conuentualis exemptus indiget consensu sui Prouincialis, quem habet loco Episcopi, nam, cùm sit exemptus, in illo consensus Episcopi necessarius non est, vt notauit Turrecr. in dicta Sūma, in princ. 12. quæst. 2. tamen loco illius est necessarius consensus sui prælati. Respondetur ad priorem partem, in dicta Clementina non requiri in eo casu consensum superioris prælati; & ita ex vi illius non esse necessarium consensum Episcopi; tamen quia illa nō reuocat antiquum ius, nec de hoc aliquid positiuè disponit, ideo, ea non obstante, veram esse communem sententiam. Nam argumentum in contrarium licèt sit efficax ad probandum,

XIII. *Obiectio.*

ex vi illius iuris non postulari talem consensum, nō tamen est efficax ad probandum non requiri ex vi aliorum iurium. Atque idem dicendum est ad posteriorem partem, quæ per se est consentanea iuri communi, quatenus Prouincialis, vel Generalis vicem Episcopi tenet respectu monasterij exempti; nihilominus tamen illud pendet ex proprio iure vniuscuiusque religionis. Vbi autem nihil in contrarium statutum fuerit, prędictum ius commune seruandum est, adeo, vt Archidiac. Hostien. & alij, quos refert & sequitur Rebuff. suprà n. 85. non valere cōsuetudinem in contrarium dixerint.

XIV. *Circa postulandum cōsensum prælati superioris, dubium vnum.*

Circa eandem verò partem, quatenus postulat consensum Superioris, quando Prior, vel administrator non habet conuentū, interrogari potest primò, an prælatus superior, vel Episcopus possit solus cōsensum præstare, vel simul debeat cōcurrere Capitulum Ecclesiæ, vel monasterij, cui talis prælatus præest. Et ratio dubij esse potest, quia iuxta formā *c. sine exceptione.* Episcopus non potest alienare bona Ecclesiæ sine consensu Capituli, quæ forma non est reuocata per dictam Clementinam. Respondetur nihilominus, ex vi illius textus non requiri consensum nisi solius Episcopi, v. g. Quam sentētiam significant Geminianus, Perusius, Speculator, quos refert, & sequitur Rebuffus suprà, n. 88. vbi allegat etiam alia iura. Sufficiunt tamen verba eiusdem Clementinæ, quæ solū requirit consensum prælati proprij: nec oportet addere onus, quod lex non addit. Nec ex vi antiqui iuris id erat necessarium, nam in dicto *c. sine exceptione*, expresè dicitur, *ne quis Episcopus de rebus Ecclesiæ suæ*: vnde omnes colligunt, ad alienāda bona inferiorum Ecclesiarum non requiri consensum Capituli Ecclesiæ cathedralis, sed Episcopi, & eorum, ad quos pertinet proxima cura taliū Ecclesiarum. De quo possunt optimè intelligi vltima verba eiusdem textus, quę generaliùs loquuntur de alienatione rei Ecclesiasticæ, & prohibetur fieri ab Episcopo *absque consuetudine, & subscriptione clericorum.* Quæ intelligenda sunt respectiuè, id est, clericorum vniuscuiusque Ecclesiæ, vel vnius tantùm, si plures non habuerit. Ergo, si Ecclesia fuerit regularis, &, si conuentum non habuerit, etiam ex vi illius textus sufficit consensus Episcopi, & Prioris.

XV. *Dubium alterum per distinctionē duplicis casus resolutum. Quid in posteriori.*

Sed quid si talis Prior fuerit exemptus? Respondeo, aut est immediatus Papæ, aut habet prælatum superiorem intra eandem religionem: in hoc posteriori casu proprij prælati regularis consensus necessarius est, & sufficit. Solùm tenebitur ipse prælatus superior ad præbendum suum assensum, vti consilio sibi, iuxta suam regulam præscripto ad similes res graues definiendas, siue illud consultiuum sit, siue definitiuum: quoad hoc enim verum est, dictam Clementinam licèt in eo casu non requirat consensum alicuius Capituli, vel consilij, non tamē excludere alia iura specialia, quæ illud possunt requirere. Quocirca, si bona illius Ecclesiæ, quæ per huiusmodi Priorem sine proprio conuentu administrantur, sunt ita annexa alteri monasterio, vt cēseantur etiam bona illius, ideoque talis Prior sit subiectus prælato illius monasterij; tunc sine dubio erit necessarius consensus non tantùm prælati, sed etiam Capituli monasterij: quia ipsemet prælatus non potest dare suum consensum ad alienanda bona monasterij sine consensu Capituli, illa autem bona etiam sunt talis monasterij. At verò in priori casu necessarius erit consensus Pontificis, nam ille est proprius prælatus talis Abbatis, seu religiosi exempti: quod notat glossa in dicta Clementina, verbo *Proprij.* & Rebuffus suprà, numer. 86. Quo omnes addunt, si talis Abbas Ecclesiam habeat pleno iure sibi subiectam, id est, cum Episcopali iurisdictione, tunc non indigere consensu Pontificis, nam potiùs ipse potest præbere auctoritatem alienationibus bonorum cuiuscūque Ecclesiæ sibi subiectæ, consentiente illius Rectore. Aduerto tamen non solùm in regularibus, sed etiam in secularibus prælatis inueniri minimè posse aliquem habentem iurisdictionem Episcopalem, & Pontifici immediatè subiectum, qui tamen conuentum non habeat, seu Capitulum, vel saltem clerum: quapropter nullum existimo esse talem Abbatem, qui solo arbitrio suo sine consensu alicuius prælati sibi superioris, saltem Papæ, & sine consensu alicuius Capituli, vel cleri, vel saltem proximi rectoris Ecclesiæ possit bona Ecclesiæ alienare. Nam in dicto cap. *sine exceptione.* generalis regula ponitur, Episcopum nō posse alienare bona Ecclesiæ sine consensu cleri: ergo multò minùs poterit inferior prælatus habens iurisdictionem Episcopalem: ergo è contrario quotiescunque locum habet casus dictæ Clementinæ, in quo religiosus præfectus non indiget consensu alicuius conuentus, vel cleri, quia illum non habet, necessarius illi est consensus alicuius prælati superioris, saltem Papæ, quantumcunque ipse exemptus sit: nec in hoc existimo posse habere locum limitationem, vel exceptionem, sed solùm in illis prælatis, qui cùm habeant conuentus, in eis habent Episcopalem iurisdictionem solùm Pontifici Summo subordinatam.

## *De quibus rebus alienandis intelligatur prædicta solennitas.*

Additur verò in dicta Clemenrina limitatio huius formæ, seu prohibitionis his verbis, *Vsumpramissa ad locationes, vel etiam reddituum aut fructuum venditiones ad tempus modicum faciendas, declaramus vltimam non extendi.* Circa quæ verba duo in hoc puncto declaranda supersunt. Primum, in quibus bonis alienandis requirantur prædictæ conditiones: secundum, in qua eorum alienatione necessaria sit: vtrique autem horum satis distinctè explicatur in Extrauag. *Ambitiosæ.* de rebus Eccles. non alien. nam generalis regula ibi statuta de Ecclesiasticis bonis, ad regularia etiam applicanda est. Quoad priorem ergo partem, declaratur ibi, bona, circa quæ prædicta omnia seruanda sunt, esse omnia *immobilia*, & *pretiosa mobilia*: vnde fit, circa alia omnia, quæ huiusmodi non fuerint, conditiones illas non esse necessarias, ac proinde circa alienationem illorum integrum manere ius antiquum, & potestatem, quam iuxta illud habent regulares prælati. Quid autem per immobilia bona intelligatur, res nota est, & videri potest Panormitanus cap. *Nulli.* de rebus Ecclesiæ non alienandis, numer. 9. & 10. & tomo præced. illud attigimus, tractando de materia paupertatis. In præsenti ergo sub immobilibus bonis comprehenduntur tam res corporeæ, fixæ, & immobiles, quam actiones, & iura, vel redditus longi temporis, seu ius diuturnum ad illos, censetur autem diuturnum, si sit saltem decem annorum. Item etiam iura, seu debita rerum immobilium, quę naturam eorum participant.

Circa hæc autem debita oportet aduertere, necessarium esse, vt iam sit monasterio ius acquisitum, nam antea non sunt bona monasterij, nec Ecclesiastica, & ideo nondum comprehenduntur sub prædictis legibus, ideoq; si quis modus alienationis in dicta lege eis esse potest, manet sub ordinaria potestate administratiua prælati. Exemplum est, si donatio offeratur monasterio sub his, vel illis conditionibus, vel legatum relinquatur, ante acceptationem non habet monasterium ius acquisitum, & ideo ad nō acceptandum manet potestas apud prælatos, possuntque alienare, vel commutare bona sibi relicta modo suprà dicto, tractando de paupertate in materia

vtili-

vtilitatem, vel commoditatem monasterij. Quam sententiam tenuit Freder. de Senis consil. 9. quem refert, & sequitur Panormitan. in cap. 1. de in integrum restit. n. 9. & cap. *tua.* de his, quæ fiunt à Prælatis, num. 9. vbi additio refert Romanum, Ancharanum, & Lapium, & alios refert Rebuffus suprà, num. 30. vbi tamen refert etiam Ancharanum & alios in contrarium, & ipse, licèt distinctione vtatur, in eam sententiam magis inclinat, & eam sequitur noster Molina disput. 468. de iustitia. Sed mihi in rigore prior opinio vera videtur, nam ante acceptationem nō est proprium ius acquisitum, quod inter bona immobilia computari debet. Facit ad hoc confirmandum dictum Pauli de Castro consil. 11. & Felin. cap. *cognoscentes.* de Constit. num. 7. limit. 3. mulierem posse repudiare donationem sibi factam nondum acceptatam omissa solennitate statuti loquentis de alienationib. mulierum, quia loquitur vbi ius est acquisitum in re. Quod etiam sentit Sanch. lib. 6. de Matr. d. 4. à num. 11. Verum est debere Prælatos in hoc seruare modum sua regula præscriptum, vel si in hoc nihil esset speciale definitum, seruare debet generalem regulam, vt in rebus arduis nihil agat sine consensu conuentus: de qua videri potest Felinus in cap. *docenti*, de rescriptis, num. 3.

XVIII. *Quæ censeantur mobilia pretiosa.* Quę verò censeri debeant mobilia pretiosa, non inuenio in iure declaratum, neque ab auctoribus de illa re certa regula assignatur præter quædam exempla sumpta ex l. *lex.* C. de administr. tut. vt videre licet in glossa in cap. *tua.* de his, quæ fiunt à Prælatis, & Panormitan. in dict. cap. *nulli.* num. 8. & 11. prudens ergo iudicium interuenire debet. Primum autem locum inter hæc bona obtinent vasa, & vestimenta diuino cultui deputata, quando sunt ex materia multæ æstimationis, præsertim si in eo genere, & quantitate materiæ, & artis qualitate præstent, vt sunt vasa aurea, vel argentea, gemmæ, vestes aureæ, aut sericæ maioris pretij: & de his præcipuè loquitur dicta Extrauagans, *Ambitiosa*, dicens, *Pretiosa mobilia Deo dicata, ex quibus Ecclesiæ, monasteria, & pia loca ornantur, illustrantur que.* Existimo præterea in hoc numero computari copiosam bibliothecam monasterio competentem: nam licèt singuli libri, vel plures illorum alienari possint sine illa solennitate, vendere tamen totam bibliothecam est sine dubio res grauissima, quæ inter mobilia pretiosa, quæ seruando seruanda sunt, vt iura loquuntur, meritò computatur. Et idem iudico de grege integro ouium, aut similium rerum se mouentium, quæ fructiferæ sunt, & immobilibus bonis communi æstimatione æquiparantur. Idem censuit Nauarrus consil. 7. de reb. Eccles. non alien. de cæsione arborum ferentium & non ferentium fructus, quæ magno pretio æstimantur, & venduntur: nam, licèt illa res videatur mobilis, est pretiosa, & quatenus pertinet ad vtilitatem prædij, & illi adhæret, quodammodo est immobilis: & nihilominus in consil. 6. ait idem Nauarrus, succidere aliquas arbores inutiles, vel opacas, & eas vendere, non transcendere æstimationem, & modum rerum mobilium, quæ seruando seruari non possunt, vel non debent, quia reuera & sunt paruæ æstimationis, & non pertinent ad vtilitatem prædij, & ideo nullo modo reputantur immobiles; cætera autem bona mobilia, quæ huiusmodi non sunt, & seruando seruari non possunt, etiam ratione quantitatis, si aliquando sint magni pretij, inter mobilia pretiosa non computātur, vt sunt pecunia, oleum, triticum, vinum, & alij fructus, atque etiam vestes, quæ quotidiano vsu facilè teruntur, & magnæ æstimationis non sunt.

*Quæ mobilia non censeantur pretiosa.*

XIX. *Opinio Panormitani.* Ex quo infert Panormitanus dicto cap. *nulli.* cum glossa ibi, hæc omnia permutari posse à Prælato, aut vendi sine prædicta solennitate, quia in eis integram retinet administrandi potestatem, nam, vt suprà dicebamus, ius antiquum integrum manet, vbi per nouum non est immutatum; circa hæc autem bona nihil innouatum est in prædictis iuribus. Solùm excipitur in dicto c. *nulli, rusticum mancipium, iuxta* Authenticum de non alienandis, §. *nec igitur.* nam iuxta ius antiquum computabatur huiusmodi mancipium quasi accessorium, vel quasi pars ipsius prædij, & ideo inter immobilia computabantur. Et ideo fortasse idem nunc censendum erit de iugis boum, aut aliorum iumentorum cum alijs rebus deputatis ad cultum prædij: nam licèt singula ex his non sint mobilia pretiosa, tamen peculium illud rusticanum (vt sic dicam) quid pretiosum dici potest, & coniunctum prædio est, veluti quid immobile: in eo ergo etiam videtur seruanda forma iuris. In cæteris autem mobilibus, vt dixi, Prælatus habet suam integram potestatem, vt plane colligitur ex dicta Extrauag. per argumentum ab speciali, & ex dicta Clemen. in fine, per argumentum à fortiori, & est communis sententia his locis, & 12. quæst. 2. in princ. cum glossa ibi, & in cap. *tua*, vbi etiam Panormitan. de his, quæ fiunt à Prælat. &c. Additur verò in dicta Extrauagante verbum notandum, *Ac de fructibus, & bonis, quæ seruando seruari non possunt pro instantis temporis exigentia.* Quo significatur, etiam hæc bona non esse alienanda nisi quando opportunitas, vel occasio id exigit, respiciendo semper ad necessitatem, vel commoditatem monasterij, vel ad debitam pietatem.

*verum de his non præsumitur.*

*Exceptio à consuetudine.*

*Notandum.*

## *De qua alienatione intelligatur eadem solennitas.*

XX. Quoad alterum verò partem num. 16. propositam, in qua scilicet alienatione requiratur prædicta solennitas, dicitur in prædicta Extrauagante, *Omnium rerum, & bonorum Ecclesiasticorum alienationem, omnesque pactum, per quod eorum dominium transferatur, concessionem, hypothecam, locationem, & conductionem vltra triennium, nec non infeudationem, vel contractum emphyteutisum, præter quam in casibus à iure permissis, & de rebus, & bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis, & cum Ecclesiarum euidenti vtilitate.* Per quæ verba inprimis sublata est ambiguitas, quæ in dicta Clementina relinquebatur, quod censeatur modicum tempus: quam ibi tractat glossa, & refert varias opiniones, & Panormitanus ibi videtur approbare illam, quæ tempus infra decennium censet esse modicum: tamen dicta Extrauagans limitauit tempus trium annorum, & ita de facto seruatur, & seruandum est. Deinde possent hìc quæstiones institui de singulis contractibus istorum quomodo Prælato prohibiti sint, & an sint omninò inualidi sine debita solennitate facti, & an saltem valeant pro tempore permisso, quando pro maiori indebitè facti sunt. Sed ab his, & similibus quæstionibus nunc abstineo, quia generales sunt de omnibus Ecclesiasticis bonis, & latè tractantur à citatis auctoribus, & videri potest Molina tom. 2. de Iustit. disp. 466. & tribus sequentibus. Nunc solùm suppono ex dictis iuribus manifestum esse, huiusmodi contractus esse irritos ex vi prædictarum legum absque alia sententia, vel declaratione, quia in ipsa lege satis explicatur, neque talis irritatio est pœna, vt sit necessaria sententia. Nec mihi placet sententia eorum, qui dicunt, si non cesset iusta causa, & vtilitas Ecclesiæ propter solum defectum solennitatis non teneri quempiam in conscientia recedere à contractu, quod sentit Nauarrus Commentario de Alienatione rerum Eccles. num. 15. & sequentib. & in Comment. de spoliis clericorum, §. 2. num. 6. quia solennitas (inquit) inducta est ad

*Varia alienationum, in quibus requiritur dicta solennitas.*

*Defectus illius solennitatis irritat alienationē.*

præsumendam iustam causam; vbi autem intercedit veritas, cessat præsumptio. Sed non placet, quia non est tantùm ad præsumendum, sed ad præcauendum ne aliter fiat, & ideo non obstante veritate causæ, necessaria est solennitas. Tum quia effectus legis, & obligatio non cessat, etiamsi finis in particulari cesset: tum etiam, qui deest potestas ad contrahendum alio modo: ergo actus est simpliciter nullus.

XXI. *Tunc aut contractus rescindendus, aut solennitas denuò adhibenda.*

Quapropter qui hoc modo accipit bona alienata à monasterio, non potest illa in conscientia retinere, nec fructus, imò, si sit in mora restituendi, tenebitur ad damna monasterij, nisi propter bonam fidem à culpa excusetur. De quo videri potest Nauarrus tribus consilijs vltimis de rebus Eccles. non alien. Couar. in reg. *Peccatum*, §. 3. n. 11. Anton. Gom. l. 3. Tau. n. 124. Gutier. de iure confirm. 1. p. c. 1. n. 42. Rebuff. referens alios antiquos, suprà, n. suo 42. & Molina loco citato; neque in hoc potest monasterium cedere iuri suo, nisi confirmando denuò contractum, & supplendo priorem defectũ: nam quando ius præscribit certam formam essentialem seruandam in contractibus, nemo potest huic iuri renunciare, vt sumitur ex l. *contra ius*. a. ff. de pactis, & l. *nemo potest*. ff. de legat. 1. notat Panormit. in c. *si diligenti*. de foro compet. num. 7. ex Bartolo in l. *si quis in conscribendo*. C. de pactis. Vnde si in præsenti casu consensus Capituli, v. g. prætermissus fuisset, actus quidem in rigore esset inualidus, potest tamen ratificari per consensum Capituli, præmisso tractatu, & tunc incipiet valere contractus non à tempore, quo factus est, sed à tempore, quo fuit ratificatus, vt est communis sententia Doctorum, quos refert Rebuffus suprà, n. 95. Et per hæc satis videntur dicta iura explicata quantum ad præsens institutum spectat. De pœnis autem excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, quæ ibi adduntur, præsertim in Extrauag. *Ambitiosæ*, dictum in particulari est in tomo de Censuris: disp. 22. sect. 6. à num. 6. De alijs verò, quæ pertinent ad priuationem beneficiorum, aut officiorum, iuxta generales regulas materiæ de Legibus iudicandum est, vbi etiam in specie illam Extrauagantem attigimus, & cum Nauarro adnotauimus, quoad has pœnas non videri vsu receptum.

*De pœnis indebitè alienantium.*

## CAPVT XXVIII.

### *De potestate prædictæ administrationis iuxta statuta & specialia indulta religionum, nominatim Societatis Iesu.*

I. *Assertio pro 1. parte tituli.*

IN hac re dicendum est, Prælatum vniuscuiusque religionis posse & debere administrare bona monasterij, aut religionis iuxta indulta, & priuilegia à Sede Apostolica suæ religioni concessa, & iuxta suã regulam, vel constitutiones ab eadem Sede approbatas. Probatur, quia indulta Apostolica dant potestatem derogando etiam iuri communi, quando id sufficienter exprimunt, (nam quòd possint id facere, manifestum est.) Constitutiones autem cõstituunt ius, quod huiusmodi Prælatus seruare tenetur: ergo & potest, & debet iuxta talia indulta, ac statuta religionis bona administrare. Quæ verò sint huiusmodi statuta, & indulta in singulis religionibus, non est nostrum nunc inquirere, vel examinare, sed videri possunt, quæ de his priuilegijs, sicut & de cæteris alijs, doctè, & diligenter tractat Emmanuel Rodericus in 1. tomo Quæstionum regularium, q. 27. Si quis autem attentè animaduertat, in priuilegijs communiter concessis Mendicantibus, aut monachalibus religionibus, nihil ferè derogatum est de solennitate ad alienationem requisita, in reliquis verò, quæ ad administrationem pertinent, idem ferè ius commune est omnibus. Quod si aliqua sit varietas in specialibus statutis, eorum intelligentiam, & obseruantiam vnicuique Prælato remittimus.

*Priuilegia religionum parum derogant solennitati iuris communis.*

II. *Priuilegi alienandi non obstantibus vltimis voluntatibus.*

Solùm est notatu dignum priuilegium illud à Sixto IV. & Leone X. concessum Minoribus ad alienandum aliqua bona immobilia, *non obstantibus vltimis voluntatibus testatorum, vel donantium*, prout refertur in Supplemento Minorum, conceſſ. 95. & 317. Quanquam, quia illi non habent bona immobilia, solùm conceditur eis commutatio talium bonorum, quando primùm illis traduntur. Alij verò Mendicantes, qui habere possunt dominium rerum immobilium, vti possunt illa facultate, etiam postquam acceptant, & possident talia bona, iuxta testantis voluntatem, dummodo obseruent conditiones in priuilegio requisitas, nimirum, vt sine scandalo fiat, & cum diligenti informatione de talis alienationis, vel commutationis necessitate. Et ita habetur in priuilegijs Augustinianorum, & in Compendio Societatis, verb. *Alienatio*, §. 5. vbi vsus huius facultatis reseruatur Generali, iuxta proprium, & peculiarem modum procedendi Societatis. De quo pauca hic addere necesse est, ne oporteat iterum postea in tract. 10. de hac temporali administratione sermonem facere, & quia antiquus modus procedendi religionum videtur in ea quoad hanc partem, innouatus. Ac denique, quia, vt in fine dicam, aliqui putant, posse alias religiones, vel Generales earum per communicationem priuilegiorum vti Pontificijs facultatibus Præposito Generali Societatis in hac parte concessis.

III. *Amplissima facultas Societatis in hac parte limitata.*

Est igitur in hac materia aduertendum, quòd sicut in Societate religiosum regimen ad perfectam monarchiam reuocatum est, vt infrà tract. 10. lib. 10. cap. 1. dicam, ita tota potestas administrandi omnia domorum, vel collegiorum Societatis bona temporalia, illi per Constitutiones Societatis attributa est, hoc solo excepto, quòd collegia semel acceptata dissoluere non potest, nec etiam immobilia bona omninò alienare, vt habetur 9. p. Constit. his verbis: *Est penes Præpositum Generalem omnis facultas agendi quoscunque contractus emptionum aut venditionum quorumlibet bonorum temporalium mobilium tam Domorum, quàm Collegiorum Societatis: & imponendi, ac redimendi quoslibet census super bona stabilia ipsorum Collegiorum, in eorundem vtilitatem ac bonum, cum facultate seses onere liberandi, restituta pecunia, quæ data fuerit. Alienare autem, aut omninò dissoluere Collegia, vel Domos tam erectas, quàm non erectas Societatis, sine generali eius Congregatione, Præpositus Generalis non poterit.* Et statim §. 6. Generali datur facultas disponendi, & applicandi huic, vel illi loco quæcunque bona Societati indifferenter relicta, prout magis censuerit expedire: & infrà §. 17. declaratur, posse etiam admittere Collegia, & Domos, quamuis non posit ea dissoluere, vt statim additur in 18. Ex quibus constat hanc potestatem ex vi Constitutionum esse latissimam, extendique omnia mobilia sine vlla limitatione, ideoque etiam pretiosa comprehendere. Item extendi ad immobilia quoad imponendos census super illis, dummodo redimi possint, & cedant in religionis vtilitatem, qui est modus quidam alienationis: ex quo planè sequitur posse etiam locare, vel facultatem dare ad locandum vltra triennium, & omnes alios contractus efficere, qui non continent propriam ac perpetuam alienationem, vel translationem dominij directi, aut vtilis: nam omnes illi sunt minores alienationes rerum immobilium, quàm venditio census super illis: cui autem maius conceditur (vt habet regula iuris 53. in 6.) censetur etiam minus concessum, in his saltem, quæ eiusdem sunt rationis.

At

IV. 1. Limitatio non alienandi emmobilia immobilia.

At verò absoluta seu perpetua alienatio rerum immobilium, ex vi huius constitutionis Generali non conceditur, quamuis sub his terminis ibi expressè non dicatur, sed ex his, quæ illi specialiter conceduntur, constat hoc non esse concessum, & consequenter esse prohibitum, cùm desit potestas. Vnde inferiùs, c. 4. §. 5. inter graues lapsus, propter quos posset Societas Generalem officio priuare ponitur, *Aliqua stabilia bona Domorum, vel Collegiorum alienare*. quomodo autem hoc intelligendum sit, infrà explicabitur.

V. 2. Limitatio non dissolvendi Collegia, &c.

Quid requiratur, vt hæc limitatio cesset.

Alia verò limitatio expressiùs ponitur in eadem constitutione, §. 18. scilicet, non posse Generalem transferre, vel dissoluere, quod intelligitur de Generali solo, nam ipse cum Societate, hanc habet potestatem, vt habetur in 4. p. Constit. cap. 2. §. 3. vbi in Declaratione exponitur, per Societatem commodè intelligi congregationem generalem; tamen fieri etiam posse sine congregatione generali, concurrentibus his, qui habent ius suffragij, mittendo scilicet sua suffragia. Qui autem tunc habeant ius suffragij cum Generali, ibi non explicatur: ad minimum autem in Societate solent esse Prouinciales omnes in Europa, quando res sine congregatione generali transigenda est, vt à simili constat ex p. 9. Constit. cap. 5. §. 3. vbi agitur de electione Assistentis, quando extra congregationem generalem fit, ad quam sufficere dicuntur suffragia omnium Prouincialium. Tamen in alijs casibus postulari solet cum Prouincialibus suffragium duorum Præpositorum, vel Rectorum localium vniuscuiusq; Prouinciæ, vt patet ex eadem 9. p. cap. 4. §. 6. & 8. p. cap. 2 lit. C. & ideo ambiguum manet, an hîc etiam ad alienandum, tot suffragia necessaria sint. Sed confidero tunc solùm extra congregationem generalem requiri suffragia Præpositorum localium præter Prouinciales, quando Generalis cum eis non concurrit, sed ipsi inter se per literas conferunt ad supplendum aliquem defectum Generalis, & cogendum, vel obligandum eum ad aliquid faciendum, quod solùm facere possunt in casibus expressis, & modo præscripto in Constitutionibus. Quoties autem Generalis ipse cum consensu Societatis absque congregatione generali aliquid facturus est, tantùm solent postulari suffragia Prouincialium, vt constat ex primo loco citato, & clariùs ex altero loco 9. p. cap. 4 §. 6. vbi prædicta differentia expressè constituitur: nam si Generalis velit sibi Vicarium generalem eligere, potest id facere cum solis suffragijs Prouincialium; si autem Societas velit illi dare Vicarium, necessaria sunt suffragia aliorum Præpositorum. In præsenti ergo censeo, ius suffragij in eo casu esse apud solos Prouinciales, quia solus Generalis potest alienare cum consensu Societatis: ergo sufficienter tunc præbet consensum per Prouinciales; in quo receditur à iure communi, nam iuxta illud non sufficiunt suffragia per literas, nec fingillatim extra Capitulum. E contrario verò nunquam potest Societas sine Generali alienationem facere, & ideo extra congregationem generalem non requiruntur suffragia Præpositorum localium. Quin potiùs nec congregatio generalis Sede vacante, licèt Vicarium generalem Præsidentem habeat, potest talem alienationem facere, quia constitutio citata expressè dicit, *P. æpositus Generalis simul cum ipsa Societate potestatem habebit*, quæ verba cum omni proprietate sunt intelligenda, & ideo de Præposito, non de Vicario illa intelligo, sic enim & magis conformia sunt iuri communi, & magis prospiciunt indemnitati Societatis. Ratio etiam in ipsamet constitutione insinuata iuuat, quia non est membrum à corpore abscindendum sine consensu capitis; & ideo dum corpus quasi truncum est, & caret proprio capite, non est aliquod principale membrum abscindendum, donec caput eligatur.

Sententia dubitans in hoc dubio.

Specialiter etiam de vniuersitatibus Societatis dicitur in 4. p. cap. 11. §. 2. ad Generalem pertinere eas admittere, *non tamen postquam admissa fuerint, sine congregatione generali per eum dissolui posse*. Vbi neque in textu, neque in Declaratione ponitur disiunctiua de suffragijs Prouincialium extra cõgregationem: vnde videtur probabile, præcisè requiri consensum congregationis in vnum corpus conuenientis, nam hoc significat vox *congregatio* in proprietate; & ita magis consulitur firmitati vniuersitatum, & minùs receditur à iure communi. Potestque ratio huius specialitatis reddi: quia vniuersitates sunt magis publicæ, & solent esse grauiores quàm priuata Collegia, aut Domus, & ideo earum dissolutio, aut mutatio potest esse in maius dispẽdium, & scandalum, ideoque prudenter potuit reseruari ad congregationem generalem strictè sumptam. Nihilominus probabile est, hanc constitutionem non esse diuersam à præcedenti, & congregationem ibi sumptam esse tanquam æquipollentem Societati, cuius rei iudicium ei remitto, ad quem auctoritas interpretandi Constitutiones ex officio spectat.

VI. *Quid etiam vt cesset quoad dissolutionem vniuersitatum.*

*Responsio probabilis.*

Ex his à fortiori constat, posse Generalem cum consensu Societatis alienare bona stabilia Collegiorum, & Domorum: quia plus est dissoluere Collegium, quàm aliqua bona stabilia illius alienare; cui autem in his maius conceditur, non negatur, quod est minus. Tum etiam, quia hæc actio interdum potest esse conueniens Societati: ergo oportet, vt in ea sit potestas ad illam; sed non est in solo Generali, neque in sola congregatione: ergo saltem esse debet in vtroque simul. Denique hoc est consentaneum iuri communi, imò plus est quàm ius commune requirat, quia ius commune solùm requirit consensum conuentus cum Prælato, vel Episcopo, aut Prouinciali, hîc autem cum Generali postulatur consensus congregationis generalis, vel Prouincialium totius Societatis pro maiori parte. Necessarium autem est, vt talis alienatio cedat in vtilitatem Domus, vel Collegij, hæc enim conditio ex natura rei necessaria est, & iura omnia illam requirunt; nec esset rationabilis constitutio, quæ in hoc esset illis contraria. Vnde notari potest differentia inter dissolutionẽ omnimodam vnius Collegij, vel alienationem bonorum stabilium eius: quòd dissolutio non potest cedere in vtilitatem ipsius Collegij, cùm per illam omninò destruatur, & rei destructæ nulla fit vtilitas; alienatio autem aliquorum bonorum stabilium Collegij, vel Domus permanentis potest cedere in vtilitatem eius; & ideo in dissoluendo Collegio non habetur ratio priuatæ vtilitatis eius, sed Societatis; in alienandis autem aliquibus bonis primùm omnium habenda est ratio vtilitatis eius Collegij, cuius sunt talia bona.

VII. *Quid denique requiratur, vt 1. limitatio positam 4. cesset.*

Sed quid si fingatur casus, in quo talis alienatio sit vtilis Societati, & non priuato Collegio, cuius sunt bona. Videtur certè in eo etiam casu habere Generalem cum consensu Societatis hanc potestatem, ex argumento facto, quòd propter hunc finem potest id, quod maius est: ergo etiam quod est minus. Id autem intelligendum erit dummodo non sit ita onerosum Collegio, quòd priuatur talibus bonis, vt sine illis commodè sustentari non possit, neque ex alio capite institutioni repugnet. Dices: ergo posset Generalis cum consensu Societatis partem bonorum stabilium vnius Collegij auferre, & applicare alteri, si priori superflua sint, & posterius indigeat; quod videtur graue incommodum, & contra vsum. Respondeo, non videri hoc esse vltra absolutam potestatem, si aliunde ex circun-

VIII. *Quæstiuncula suborta dissoluitur.*

circunstantia extrinseca non repugnet, & aliàs cõstet illud secundùm se esse maius Dei obsequium, maiusque bonum Societatis. Probatur, quia Societas est vnum corpus, & bona singulorum Collegiorum magis sunt totius corporis, quàm partis: ergo potest totum ipsum corpus cum capite dictã mutationem facere cùm cedat in maius bonum totius corporis, & tali Collegio non fiat vera læsio, cùm supponantur illa bona esse illi superabundantia. Item hæc potestas non est prohibita Societati, aut specialiter reseruata Summo Pontifici; vbi enim est hæc prohibitio, vel reseruatio? ergo continetur sub potestate dissoluendi Collegium, præsertim, quia in toto pars continetur.

IX. Dico autem, si aliunde non repugnet; tum quia si bona sint beneficia Ecclesiastica tali Collegio vnita, non possunt disiungi, & alteri vniri sine auctoritate Pontificis: tum etiam, quia si ex pacto inito cum fundatoribus, vel cõditione ab eis posita hoc prohibeatur, non licebit, quia iusta pacta seruanda sunt. Sicut in 4. p. Constitut. cap. 2. in prima Declaratione dicitur, quando Societas dimittit aliquod Collegium, non posse bona eius extra Societatem donare; sed vel debere ea in manu Patroni relinquere, si aliquis talis sit, cui ex institutione, & voluntate fundatoris reseruata est pia dispositio de talibus bonis, pro tali casu: si verò nulla intercesserit talis reseruatio, Societatem posse applicare illa bona prout expedire iudicauerit, id est, applicando illa alijs Collegijs, vel Domibus indigentibus, id enim necessariò sequitur cùm dictum fuerit, nõ posse extra Societatem donari: idem ergo cum proportione dicimus de parte bonorum vnius Collegij in casu dicto. Qui, vt dixi, rarò potest contingere, tum quia ferè semper interuenit aliquod ex dictis impedimentis: tum etiam, quia nullum est, & vix esse potest Collegium, quod habeat superabundantia bona, quia si plures habet redditus, plures etiam habet quos alat, & semper plures habere potest, omnesque solent esse necessarij ad finem talis Collegij, vbicunque ita copiosè fundatum est. Frequentius autem posset hoc subsidium fieri ex redditibus vnius Collegij eleemosynam alteri faciendo, ad quod habet potestatem solus Generalis, quia illa non est alienatio bonorum immobilium, sed mobilium tantum.

X. *3. Limitatio non tam potestatis Generalis, quã capacitatis aliorum.*

Addenda verò est limitatio, quæ in dictis Constitutionibus sæpè exprimitur, pertinetque maximè ad paupertatem Societatis professæ, nimirum Generalem non posse redditus Collegiorum in vsum Societatis professæ conuertere, nedum ipsa bona stabilita. ita habetur 4. p. c. 2. §. 5. & p. 9. c. 3. §. 18. Quod ita intelligendum est, vt non modò Præpositus solus, verùm etiam nec cum consensu totius Societatis, aut Societas ipsa hoc possit efficere, quod ex dictis locis insinuatur, expressiùs verò habetur in 4. p. c. 10. supremam curam Collegiorum, dicitur ibi, iuxta Sedis Apostolicæ literas professa Societas habebit: cùm enim quidquam priuatæ vtilitatis, ex redditibus quærere, vel in suum vsum conuertere non possit, est valdè probabile, quòd maiori cum puritate procedat, &c. & in Examine, c. 1. §. 4. declaratur, idem esse intelligendum de redditibus Domorum probationis, quæ sunt veluti Collegiorum membra. Hæc autem limitatio non inde oritur, quòd potestas Generalis ad administranda bona Collegiorum diminuta sit, sed ex eo præcipuè, quòd Societas professa ratione sui peculiaris voti, est incapax huiusmodi vsus. Per hoc tamen non videtur excludi, quin, interueniente vera necessitate, possit Collegium Societatis eam eleemosynam facere domui professæ, quam posset facere monasterio S. Franciscæ: sed de hoc plura infrà, tractando de paupertate Societatis, in tract. 10. lib. 4. c. 9. & sequentibus.

XI. *Indultum fuit confirmatum. Et innumerabilia. Statuta in materia alienationis.*

Hæc sunt peculiaria iura, quæ circa hanc administrationem habet Societas ex vi suarum Constitutionum, quæ in hac parte specialiter approbatæ sunt per varia indulta, & priuilegia Apostolica. Et inprimis Pius V. in Bulla anni 1568. *Innumerabilis*, Constitutiones quoad hoc expressè confirmauit, vt contractus in Societate non celebrentur capitulariter, sed per Generalem Præpositum, ad quem ordinario iure tota facultas eos celebrãdi spectat, vel per eum inferiorem Prælatum, aut delegatum, cui ipse hoc commiserit. Per hoc tamen non excluditur, quin ad dimittenda, vel transmutanda Collegia indigeat Generalis consensu Societatis, quia non de huiusmodi dimissione ibi agitur, sed de his contractibus, vt in Compendio, verb. *Alienatio*. §. 1. adnotatur, & meritò, tum quia non fuit mens Pij V. derogare in aliquo Constitutionibus, sed confirmare illas: tum etiam, quia in principio expressè dicit sub disiunctione, gubernationem Collegiorum pertinere, *vel ad Præpositum, vel ad ipsam Societatem*, indicans se velle tribuere, vel relinquere vnicuique quod ad illum spectat. Et nihilominus illa confirmatio posset ad dictũ casum applicari, quando sine congregatione generali cum suffragijs Prouincialium à Præposito fiunt: tunc enim licèt fiat cum consensu Societatis, non fit capitulariter.

XII. *Indultum Iulij III. si esset. Iulius III. in filio. Concilium vero necessario conuocandum ad condendas, vel immutandas Constitutiones, & alia grauiora, vt alienare, vel dissoluere Domus, vel Collegia semel erecta, intelligatur esse maior pars totius professæ Societatis;*

Et iuxta hoc etiam intelligendum est, quod de hoc casu dicitur in Bulla 1. Iulij III. vbi cùm dictum esset, Præpositũ debere grauiora statuere cum consilio Societatis, subditur, *Concilium vero necessario conuocandum ad condendas, vel immutandas Constitutiones, & alia grauiora, vt alienare, vel dissoluere Domus, vel Collegia semel erecta, intelligatur esse maior pars totius professæ Societatis*; & hoc inferiùs confirmat Pontifex; ex quibus posset aliquis intelligere, omninò esse necessariam conuocationem Societatis ad illum actum, atque ita non posse nisi capitulariter fieri. Sed non ita est, illa enim verba non sunt Pontificis, sed petitionis, & narrationis oblatæ Pontifici ab ipsa Societate, quæ expressè statim adiungit, *iuxta Constitutionum nostrarum declarationem*. in Declarationibus autem explicatum est, vt capitularis congregatio non sit necessaria ad talem actum: ergo tãtum abest, quòd hoc ibi reuocatum sit, vt fit potiùs à Iulio III. confirmatum. Vnde quoad hunc effectum Prouincia les omnes simul sumpti, licèt in vnum locum congregati non sint, totam Societatem repræsentant, & quod Generalis facit ad plura illorum suffragia, censetur facere cum consensu maioris partis Societatis.

XIII. *Indulta auxit. Indulsit. Indulsit. Apostolicæ Sedis.*

Ad hæc Gregorius XIII. prædicta priuilegia, & indulta varijs modis declarauit, confirmauit, & auxit: nam in Bulla anni 1575. de vsu facultatum, ei concessit, vt posset Societas vti priuilegijs concessis alijs religionibus ad exercendos contractus, vel alios actus, qui ab aliis religionibus capitulariter fiunt, vti (inquam) more suo, & iuxta Constitutiones suas per eos, quibus administratio talium bonorum commissa est; in Bulla autem anni 1576. *Apostolicæ Sedis*. hoc ampliùs declaratur, & tota potestas Præpositi relinquitur cum facultate eam delegandi quibus, & quomodo expedire iudicauerit, iuxta Constitutiones. Ampliatur præterea ibi Præpositi potestas etiam ad alienationes bonorum immobilium, vel quasi mobilium, & ad pretiosa mobilia cuiuscunque qualitatis, & quantitatis, ac valoris. Quod priuilegium ampliùs extenditur ab eodem Gregorio in Bulla anni 82. *Ex debito*, &c. vbi omnia genera contractuum numerantur, & conceduntur Præposito, vt per se, vel alium eos exercere, cum varijs clausulis, & extensionibus, quæ ibi, & in

& in Compendio priuilegiorũ videri possunt; semper tamen cauetur, vt omnia fiant in euidentem Collegiorum vtilitatem, quanuis ibi concedat Gregorius, vt qui cum Societate contrahunt, aut bona illius emunt, non teneantur probare euidentem vtilitatem, nec pretium ab eis datum in Societatis commodum fuisse conuersum, sed solum ostendere patentes literas à Societate, seu Præposito Generali de contractu cum ea inito, & pretio soluto. Additurque, non esse necessarium specialem Sedis Apostolicę confirmationem ad omnimodam talium contractuum firmitatem, sed consensum Præpositi, vel congregationis generalis respectiuum sufficere. Additur etiam ibi extensio notanda, & necessaria ad componendas lites. Datur enim Generali facultas, vt *possit de bonis Societatis compromittere, & quomodolibet super illis transigere, illisque simpliciter vel lites desuper habitæ, & actionem in non possessorem cedere, & renunciare.* Quod etiam intelligitur sub illa conditione, in euidentem vtilitatem, vel necessitatem: nam hæc fuit in principio posita, & sub illa, omnia sequentia vnico textu conceduntur. In huiusmodi autem compositione non oportet, vt vtilitas sit semper temporalis, sed sufficiet spiritualis, vt ad tollenda scandala, vel perturbationes, ne impediatur fructus animarum, cuius rei iudicium in toto hoc negotio prudenti arbitrio eiusdem Generalis relinquitur, his verbis, *vtilitatemque venditionum, & aliarum huiusmodi, vel etiam necessitatem, aut aliam causam, propter quam fiant, simpliciter, & absque figura iudicii cognoscere, iudicare, definire, & penitus terminare libere, & licite valeat.*

XIV. *Obseruatio prima circa præsentia indulta.* Circa quæ priuilegia nihil ferè notare necesse est, cùm & per se, & ex dictis sint satis clara; in eis autem considerare licet quantum Apostolica Sedes approbet monarchicum regimen Societatis, quantumque de fidelitate, & prudentia Præpositi Generalis confidat: illi enim præcipuè hanc facultatem concedit, nec requirit cum illo aliquod definitiuũ consilium, sed ordinarium modum procedendi Societatis. In quo etiam aduerto, nullam formam, vel specialem solennitatem canonicam esse hodie necessariam ad validitatem horum contractuum, sed simpliciter fieri posse per ordinarias Scripturas, sicut fiunt inter seculares, quia ita concedit Gregorius in hac vltima Bulla. Imò, cùm in priori Bulla citata anni 1576. quandam peculiarem solennitatem postulasset, & contractus aliter factos, irritos declarasset, in hac vltima hoc onere Societatem liberauit, & simpliciùs procedendi facultatem concessit. In quo tamen vlteriùs aduertere oportet, concessionem disiunctiuè fieri his verbis: *Præposito Generali dictæ Societatis, vel ipsi Societati, dum ea scilicet tenus generaliter congregata.* ad vtrumque ergo membrum cum proportione applicandum est, quod dixi. Et de Præposito res est clara; quando autem res in congregatione agitur, vel si congregatio sibi aliquid reseruaret (quod facere potest) tunc ex natura rei sequitur, vt res ad plura suffragia decisiua definienda sit, quia non potest alio modo congregatio consentire, vel sua potestate vti: posset tamen eam potestatem delegare alicui singulari personæ, & tunc ad delegationẽ esset necessaria maior pars suffragiorum congregationis; delegatus autem postea poterit simpliciter & solus, iuxta morem Societatis, negotia transigere.

*Secunda.*

*Tertia.*

XV. *Quid possit Vicarius in alienationibus vacante Sede Apostolica.* Dubitari autem hic posset, an vacante Generalatu, Vicarius generalis habeat quoad hoc plenam potestatem Generalis. Idemque interrogari potest de congregatione generali, Sede vacante, antequã Generalem eligat, an scilicet intelligatur habere potestatem ibi concessam. De quibus infrà tract. 3. lib. 10. cap. 4. dicetur: nunc breuiter ad vtrumque respondeo negatiuè, quia vtriusque potestas est limitata per Constitutiones, & quasi determinata ad finem eligendi Generalem, & quia priuilegium illud in hac parte potius coarctandum est, quàm extendendum.

XVI. *Quid requiratur in Prælato Societatis, vt iuste vtatur dictis indultis.* Tandem dubitari potest, quid teneatur facere Prælatus Societatis, vt iustè ac validè vtatur hac potestate, præsertim in alienatione bonorum immobilium, vel pretiosorum mobilium. Respondeo, quod attinet ad iustitiam & conscientiam, nullam peculiarem obligationem habere ex iure positiuo, præter eam, quam naturalis ratio ex vi talis muneris postulat procurandi per huiusmodi contractus maiorem vtilitatem Societatis: nihil enim aliud in prædictis Bullis postulatur, neque in modo inquirendi de huiusmodi vtilitate, vt plena illius notitia, & informatio habeatur, nulla specialis solennitas, vel diligentia præscribitur, sed totum relinquitur prudentiæ, & conscientiæ Generalis, vt constat ex verbis Gregorij in vltimo priuilegio in numero 13. citato, quæ amplissima sunt, nam prius refert concessionem in priori priuilegio factam, *Nos eidem Societati, illiusque Præposito Generali pro tempore existenti, quod ipse formatione de contractibus iuendis per literas, vel alias prout ipse Generalis statueret à subordinatis localibus Præpositis, vel Rectoribus, aut Præfectis, seu horum vicegerentibus, vel à Prouincialibus, seu Visitatoribus, aut Commissariis, vel ab aliis sibi bene visis, auditis, iuxta eorum institutum Consultoribus, acceptis concedimus,* &c. Postea verò subiungit, *Ex nunc de cætero perpetuis futuris temporibus (supra concedimus) si, ut præmittitur, vel si vtilibet (id est, Præposito, vel congregationi generali) visum erit extraiudicialiter, ac summarie, & simpliciter acceptabit, vel etiam ea omnino omissis,* &c. Quod verbum vltimum positum est, non quia Præpositus, vel congregatio possit ad contractum faciendum procedere sine sufficienti notitia vtilitatis; id enim cõtra rationem naturalem est: sed quia interdum possunt habere hanc notitiam sine noua informatione, quod maximè contingere potest in congregatione generali, vbi adesse solent hi, quibus ex officio incumbit talem habere notitiam, & possunt cæteris illam præstare, & Præpositus ipse potest interdum non indigere noua informatione, quia sufficienter nouit qualitatem rei, de qua agitur. Itaque in conscientia solùm tenetur recta intentione, & prudenter procedere, vt Societas non damnificetur, & nihilominus in Societate magna diligentia, & peculiaris ẽt forma obseruatur, vt hęc informatio plenè ac fideliter Generali tradatur.

XVII. *Quid requiratur vt valide, & licitè vtatur dictis indultis.* Vnde tandem fit, huiusmodi contractus validos esse quotiescunque bona fide ob maiorem vtilitatem fiunt; quæ est manifesta intentio Pontificis in dicta Bulla. Quare licèt postea effectus probet, venditionem, v.g. non fuisse vtilem, non propterea iudicandum est contractum fuisse nullum, quia eius valor non pendet ex futuro euentu, dummodo in ipsomet contractu non interueniat deceptio, vel enormis læsio ex parte ementis, nam hæc sunt alia principia generalia nullitatis, de quibus nunc non agimus. Si autem contractus à principio fieret mala fide propter complacendum alteri in vtilitatem eius cum nocumento Societatis, existimo in conscientia contractum esse nullum, non propter solam iniustitiam, sed quia non seruatur forma in vsu potestatis concessæ, sed exceduntur limites potestatis. Sicut enim hæc priuilegia tollunt obligationem aliarum solennitatum iuris communis, ita dum hanc conditionem retinent, cum eadem vi, & necessitate, quam in iure communi habet, illam requirunt, constat autem secundùm commune ius esse de substantia contractus. Vnde si emptori constet de tali defectu,

& ini-

& iniquo modo alienandi, tenebitur in conscientia non contrahere, vel si ita contraxit, rescindere contractum, imò si ipse fuit in causa, restituere Societati damna, quæ fortasse Prælatus reparare non valet. Et ita etiam esset in externo foro iudicandum, si defectus sufficienter probaretur; difficile autem esset vtrumque ad praxim reducere. Hæc ergo sunt propria indulta Societatis in hac administratione.

XVIII. *Quousque alijs religiosis possit communicatio horum indultorum competere.*

An verò alij religiosi per viam communicationis illis vti possint, ipsi examinabunt, & videbunt. Ego solùm aduerto per communicationem non intendere Pontifices inuertere modum procedendi vniuscuiusque religionis secundùm suas Constitutiones; neque ad hoc licentiam dare: communicatio ergo ad vnamquanque accommodari debet iuxta modum suum; vt, v.g. Pontifex concedit Generali Societatis, vt in alienationibus simpliciter procedat iuxta suas Constitutiones, non conceditur per communicationem Generali, v.g. S. Augustini, vt possit similiter vti illo priuilegio iuxta Constitutiones Societatis, sed iuxta suas, quia intentio Pontificum non est derogare aliquibus Constitutionibus, nec priuare religionem, vel religiosum suo iure, quod fortasse iuxta suas Constitutiones habet. Vnde licèt in Societate tantùm requiratur consilium consultiuum, in alijs requiretur definitiuum; & licèt in Societate non sit de substantia actus, in alijs esse poterit. Obseruata ergo hac moderatione, & conuenienter applicata, habebit locum dicta communicatio.

## CAPVT XXIX.

### *Quam potestatem habeant Prælati regulares ad Ordines conferendos?*

I. *Esse in Prælatis religionum aliquã ciusmodi potestatem.*

DVplex potestas Ecclesiastica distingui solet, iurisdictionis, & ordinis: ad priorem pertinent, quæ hactenus de potestate horum Prælatorum tractauimus, nam potestas administrandi temporalia quasi accessoriè iurisdictioni adiungitur; potestas autem ordinis vocatur illa, quæ est ad quoscunque actus sanctificandi, consecrandi, aut solenniter benedicendi rem aliquam, vel personam. Hęc autem potestas non conuenit specialiter Prælatis religionis per se, & præcisè ex eo, quòd Prælati sunt, sed supponi solet in illis ex eo, quòd sacerdotes sunt. Nihilominus tamen ex peculiari institutione, vel concessione Ecclesiæ aliquid eis in hac parte concessum est, quod vel omnibus, vel multis eorum est communicatum, & ideo breuiter est hoc loco explicandum. Supponendo inprimis sacerdotem simplicem solùm posse ex vi suæ ordinationis, & communis institutionis Ecclesiæ præter sacramenta, quædam pauca sacramentalia conficere, vt aquam benedictam, & similia, quæ in Missali, & Manuali Romano continentur: nihilominus tamen posse Pontificem hanc potestatem extendere per specialia priuilegia. Vnde si Prælati religionum aliquid amplius potestatis in hoc genere habeant, per specialia indulta Pontificia illis concessum esse necessarium est, & ideo illa consulenda sunt, licèt aliqua sint in iure communi inserta, vt videbimus.

1. *Suppositio pro hac potestate explicanda*

II. Secundò supponendum est, Abbates religionum quosdam esse benedictos, alios non benedictos, vt ex vsu constat, & ex priuilegijs statim referendis. Et colligitur etiam ex c. 1. de supplen. neglig. Prælat. quod sumptum est ex 6. priuilegio Ciscerciensium, & idem habetur in 8. ab Vrbano III. concesso. ex quo nonnulla ad rem præsentem notari possunt. Primò, Abbatem non constitui in suo munere per benedictionem, sed per electionem, & confirmationem, vt ibi glossa notat, Panormitan. & omnes; atque ita benedictionem se habere veluti quoddam ornamentum, & quasi ordinationem, seu cõsecrationem personæ in ea dignitate constitutæ. Vnde rectè infert Nauarrus Consil. 2. de Sacramentis non iterandis, benedictionem illam non posse iterari, sicut prima tonsura, & aliæ benedictiones Ecclesiasticæ circa eandem rem permanentem non iterantur. Secundò colligitur ex dicto textu, hanc benedictionem habuisse olim aliquos actus proprios, qui dici possunt veluti actus Ordinis, vt insinuauit Sylvest. verb. *Abbas*. num. 4. nam Abbas electus, & confirmatus potest actus iurisdictionis exercere, tamen benedicere, aut ordinare, qui sunt veluti actus Ordinis, non poterat olim, nisi esset benedictus, quod in illo textu supponitur, & statim amplius patebit. Simul verò constat ex illo textu, per concessionem Pontificis fieri posse, vt Abbas non benedictus possit eosdem actus quasi Ordinis exercere, quos potest benedictus: cùm enim olim Abbates ab Episcopis benedicerentur, antea non exercebant prædictos actus Ordinis, quia verò Episcopi interdum negabant, vel nimium differebant benedictionem, concedit ibi Alexander III. *Vt si Episcopus tertio cum humilitate ac deuotione, sicut conuenit, requisitus, Abbates benedicere renuerit, liceat Abbatibus proprios monachos benedicere, & alia, quæ ad officium huiusmodi pertinent, exercere.* Constat igitur illam benedictionem Abbatis non esse simpliciter necessariam ad tales actus.

III. Dico ergo: Aliqui Prælati religionum possunt primam tonsuram & minores Ordines conferre, & olim poterant etiam subdiaconos, & Diaconos ordinare. Hæc assertio partim constat iure communi, partim priuilegijs extra illud existentibus. Primum ius, quod in hac re inuenio, est in c. 1. 69. dist. ex VII. Synodo, cap. 14. vbi dicitur, *Abbates posse tantummodo in proprio monasterio lectores ordinare.* vnde glossa colligit, etiam posse facere Ostiarios, quia inferior gradus est. Et Innocentius III. in cap. *cum contingat.* de ætat. & qualit. inde concludit, posse etiam dare primam tonsuram, quia qui maius potest, etiam potest id, quod est minus, maximè quando sunt per se subordinata. Hoc ergo ius antiquum indubitatum est. Nonnulla verò ad illius declarationem interrogari possunt.

### *Prima Quæstio, in quibus sit hæc potestas?*

IV. Primum sit, qui Prælati regulares habeant hanc potestatem. Respondeo, qui quatuor conditiones habuerint, quantum ex textu colligitur. Prima, vt sit Abbas, id est, Prælatus monasterij; & si hæc sola esset necessaria, existimo ibi comprehendi quoscunque veros Prælatos regulares, etiamsi Abbates non appellentur, quia hoc non pendet ex nomine, sed ex re significata per nomen, & in re, quantum attinet ad dignitatem Prælationis, æquales sunt, vt sæpe in superioribus dictum est. Et confirmatur, nam in originali, saltem prout habetur in editione Latina Conciliorum (Græcam enim videre non potui) non est nomen Abbatis, sed Præfecti monasterij. Secunda conditio est, vt Abbas sit sacerdos, vt etiam Innocentius expressit, olim enim sæpè Abbates non erant sacerdotes, quod vsque ad sua tempora durasse, Innocentius significat. Tertia conditio est, vt sit benedictus, & significatur illis verbis, *Si eidem Abbati manus impositio facta noscatur ab Episcopo secundum morem perficiendorum Abbatum*; illa enim manus impositio ibi non est nisi benedictio, vt glossa aduertit, quia reuera nihil aliud commodè intelligi potest. Quarta conditio est, vt habeat iurisdictionem, de qua

statim.

Secunda

## *Secunda Quæstio, Qui possint ordinari.*

V. Secundò interrogari potest, quos possint Prælati ordinare ex vi illius iuris, id est, an solùm monachos eiusdem religionis, vel etiam extraneos, aut seculares. Hoc pendet ex intelligentia illorum verborum, *Solummodo in proprio monasterio*: nam referri possunt vel solùm ad personas, vel solùm ad locum, vel ad vtrumque simul. Iuxta primum sensum dicendum est, vnumquenque Abbatem tantùm posse ordinare monachos sui monasterij; posse tamen illos ordinare vbicunque reperiantur, quia monasterium ibi sumitur formaliter pro personis, & quia qui potest ordinare subditum in sua diœcesi, etiam potest extra illam, quia ille est actus voluntariæ iurisdictionis, vt Canonistæ docent, quos refert, & sequitur Rebuffus in Practica, p.1. cap. *De clericis*, &c. Iuxta secundum sensum Abbas solùm poterit ordinare in loco sui monasterij, ibi tamen poterit extraneos illuc legitimè venientes ordinare: quia iuxtà hunc sensum in personis nulla ponitur limitatio. Iuxta tertium verò sensum solùm poterit ordinare suos subditos, & intra suum monasterium.

*Triplex sensus privilegiando dicendum.*

VI. Et hunc sensum existimo verum: nam quòd hæc potestas solùm conferatur respectu propriorum monachorum, certissimum est ex vsu, & ex alijs priuilegijs, quæ infrà referemus, & declarat apertè Innocentius III. suprà dicens, *Cum contingat interdum quod laici ad monasteria confluentes à suis Abbatibus consecrantur*, &c. Et iuxta hoc intelligit statim decretum VII. Synodi, cuius ratio, & motiuum non tam fuit fauor Abbatis, quàm religionis, & vt facilè, & sine distractione possent religiosi ordinari: ergo solùm pro subditis data est hæc potestas. Denique coniectura sufficiens est, quia similia priuilegia ad subditos tantum referri solent, nisi aliud expressè declaretur, quod in præsenti non fit. Deinde, quòd talis facultas limitetur ad propria monasteria; patet etiam ex proprietate verborum, & cõmuni interpretatione. Item potest reddi ratio, quia nullus Episcopus potest in aliena Diœcesi ordines conferre, etiamsi proprios subditos ibi ordinare velit, vel alios exemptos, qui ab ipso ordinari cupiunt; argumento cap. *Episcopum non*, & sequentibus. 9. quæst. 2. & cap. *placuit*. 7. quæst. 1. & Clementin. vnica, de foro competenti. Sed Diœcesis (vt sic dicam) vniuscuiusque Abbatis, non extenditur extra proprium monasterium; ergo non possunt extra illud Ordines conferre. Quæ ratio optimè probat etiam ex vi iuris communis non posse ordinare in alio loco inuito Prælato illius Diœcesis; quæri autem potest, an ex consensu alterius Prælati possit id facere; nam glossa in dicto cap. *quoniam*, verb. *Monasterio*, affirmat posse si inuitetur ab alio Prælato, quod solùm probat ex cap. vlt. 9. quæst. 2. vbi sermo est de Episcopis, de quibus ratio longè diuersa esse videtur, quia Episcopus ex vi suæ consecrationis potest ordinare quoscunque, & solùm ex lege Ecclesiastica requiritur certus modus, vt licitè fiat; in præsenti autem potestas est ex priuilegio. Vnde non videtur excedere formam, & concessionem illius.

## *Tertia Quæstio, An valida sit ordinatio excedendo formam priuilegij.*

VII. Vt ergo circa hoc veritas constet, insurgit alia quæstio, si Abbas excedat formam canonis ordinando sibi non subditos, vel extra suum monasterium, ordinatio sit valida, esto licitè non fiat. Videri enim potest, ita esse affirmandum, quia facultas per hoc decretum concessa est veluti quædam potestas ordinis; potestas autem ordinis non pendet ex loco, aut iurisdictione, vt validum efficiat actum, si aliàs versetur circa materiam capacem; ergo postquam hęc potestas per priuilegium data est, quanuis non liceat ea vti, nisi modo, & circunstantijs à concedente præscriptis, si tamen aliter fiat, factum tenebit; si concurrant reliqua omnia necessaria ad tale sacramentum. Atque ita sentit glos. in cap. *Abbates*, de priuilegijs in 6. verb. *tonsuram*: vbi cum Archidiacono ait Abbatem alteri (id est, non subdito) conferendo ordines imprimere characterem. Quòd si hæc pars vera est, probabiliter defenditur, quòd dicta glossa in c. *quoniam*. sup. relata affirmat, quam aliqui sequuntur, & tunc non solùm validè, sed etiam licitè poterit Abbas ordinare extra suum monasterium, quia illa limitatio solùm censetur addita in fauorem Prælati alterius loci; & ideo illo cedente iure suo cessat illa obligatio. Imò eadem ratione (quod etiam glossa sentit) poterit vnus Abbas licitè ordinare subditos alterius Abbatis inuitatus ab illo, quia potestas ordinis non deest, vt supponitur: reliqua autem, quæ ad iurisdictionem pertinent, per licentiam alterius Prælati licitè fiunt.

VIII. Nihilominus, in priori puncto de ordinatione non subditorum contraria pars videtur probabilior, saltem quoad circunstantiam personarum. Itaque si Abbas ordinans seculares, vel Religiosos, non sui ordinis, aut sibi non subditos, ordinatio non tenebit ex defectu potestatis in ordinante. ita sentiunt communiter Doctores in dicto c. *quoniam*, & in cap. *cum contingat*. de ætate & qualitate, & Rebuffus in practica, p.1. cap. *de Clericis* num. 14. & ideo in num. 15. ait extraneos promotos ab Abbatibus debere priuilegium Abbatis ostendere, sine quo tonsura eorum non valet. Ratio autem est, quia licèt hæc potestas sit ad actum Ordinis, & ideo latè potestas ordinis dicatur; tamen non est ex intrinseca, & quasi diuina extensione siue characteris sacerdotalis, qui solus in Abbate supponitur, sed est ex quadam veluti extrinseca extensione per Pontificis voluntatem; ergo hæc extensio non excedit terminos à Pontifice præscriptos; ergo extra illos nulla est potestas in tali ministro, non solùm vt licitè, verùm etiam vt validè faciat; ergo si potestas solùm data est ad ordinandos regulares subditos; circa alios facta nulla est. Probatur consequentia, quia illa extensio, & potestas non est de se indifferens ad omnes, ad modum potentiæ naturalis, sicut dici potest de charactere Episcopali, sed est voluntaria, iuxta concessionem delegantis; ergo non extenditur vltra illa etiam, quoad potestatem faciendi actum validum. Confirmatur exemplo: nam si Pontifex det licentiam Sacerdoti ad confirmandum tantùm personas huius ciuitatis, non potest validè alios extraneos confirmare, quia per se non est minister huius sacramenti, sed solùm quantum ei conceditur; idem est autem in præsenti.

IX. Declaratur etiam ex alio effectu: nam Pontifex potest concedere hoc priuilegium solum pro tali tempore, quo transacto, si quis tentaret Ordines conferre, vel confirmare, nihil faceret; quia iam non est minister ex commissione. Item potest Papa tale priuilegium absolutè datum reuocare, vt per se certum est; ergo potestas eius non est in omnibus similis potestati characteris, quæ indelebilis est, & irreuocabilis; ergo etiam quoad personas limitari omnino potest à concedente. Ex qua resolutione sequitur huiusmodi Abbates non posse ordinare alios sibi non subditos, etiam rogatus à Prælato illorum, quia vnus Prælatus solùm potest inuitare alium supposita in alio sufficienti potestate ordinis, vel sufficienti commissione Pontificis; neutra autem in præsenti inuenitur, vt ostensum est: ergo.

Maior patet, quia nullus Prælatus infra Summum Pontificem potest committere extraordinario ministro (vt sic dicam) ea, quæ pertinent ad potestatem ordinis, sed solùm possunt inferiores Prælati dare licentiam subditis, vt ab his, qui vel per consecrationem, vel per concessionem Pontificis possunt esse Ministri huius Sacramenti, illud recipiant.

X. *Rationes dubitandi de altero puncto ordinandi extra locum à priuilegio expressum.* Magis autem videtur res dubia de circunstantia loci proprij Monasterij; videtur enim res nimis extrinseca, vt ab illa validitas actus pendere censeatur. In contrarium autem obijci potest, quia, si facultas Pontificis detur ad tempus determinatum, extra illud non manet potestas; ergo si dat pro loco definito extra illum, non est potestas. Est enim eadem ratio, scilicet, quòd hæc potestas commensuratur concessioni, vt dictum est. Mihi sanè videtur posse Pontificem cum tanta restrictione delegare hanc potestatem, vt extra locum ab ipso designatum, nec validè exerceri possit, quia cùm totum pendeat ex illius voluntaria concessione, potest conditionem, quam voluerit, apponere.

XI. Nihilominus ex vi verborum dicti cap. *quoniam*, non existimo esse positum, neque esse præsumendum, nisi satis expressè declaretur propter coniecturam factam, quòd hæc circunstantia est nimis extrinseca ad substantiam, & valorem talium actuum. Et ideo non est simile de personis, quia concessio, & potestas, illas principaliter respicit, & ideo ad personas designatas præcisè terminatur vbicunque sit; neque etiam est simile de limitatione temporis, quia ex illa pendet substantia, (vt sic dicam,) seu totum esse talis potestatis; pendet enim in fieri, & conseruari à concedente, & transacto tempore ab ipso designato statim desinit conseruari; atque ita cessat. A loco autem non ita pendet, sed solùm respicit illum, vt circunstantiam actus necessariam, vt licitè fiat. Qua sententia suppositâ existimo veram esse sententiam glossæ, quoad monachos subditos Abbati, quia & validè & licitè poterit illis conferre ordines dictos extra suum monasterium, si à Prælato alterius loci vel inuitetur, vel permittatur. De valore patet ex dictis. De honestate autem probatur, quia licèt textus dicat *in suis Monasterijs* quoad circunstantiam loci, solùm eam postulat, quatenus iure communi ad debitum ordinem necessaria est; consentiente autem Prælato alterius loci nullus peruertitur ordo, & ideo non fit contra hanc legem, sicut non fit contra commune ius.

*Quomodo vera sit glossa in c. nullata de licita ord.*

## *Quarta Quæstio. An per hoc priuilegium ordinari possint Nouitij.*

XII. Quartò interrogari potest, vtrum hæc potestas ex vi illius iuris extendatur ad Nouitios eiusdem monasterij, & suo modo subditos Abbati; videtur enim non extendi, quia Nouitij non sunt religiosi, neque in rigore sunt subditi. Item, quia Nouitius potest discedere; Ordo autem semel datus est indelebilis; ergo non est verisimile, pro illis etiam datam esse hanc potestatem. Præsertim, quia est communis opinio, Nouitios secundùm commune ius non posse licitè ordinari; ergo illa concessio intelligenda est, secundùm hoc commune ius. In contrarium autem est, quia verior sententia fert Nouitium posse ordinari; si aliud speciale non impediat, & præsertim ad tonsuram, vel minores ordines, ad quos specialis titulus non est necessarius; ergo in fauorem Religionis extendenda potius est hæc potestas, quàm restringenda, cùm sit etiam beneficium Principis, quod latè explicandum est, quantum verba legis patiantur. Verba autem illius legis solùm habent *in suis Monasterijs*, in quibus etiam comprehenduntur Nouitij, & aliquo modo sunt partes illius Communitatis Religiosæ; ergo.

Confirmatur, quia Innocentius III. in dicto cap. *cum contingat*, solùm ait, *Laici ad Monasteria conuolantes à suis Abbatibus tonsurantur*, per quæ verba propriè videntur Nouitij significari, qui ex sæculo ad Religionem conuolant. Vnde Alexander IV. in cap. *abbates*. de priuilegijs in 6. duo membra distinguit, dicens: *Monasteriorum suorum Conuersis, & qui ad illa conuolauerint*. Vbi per Conuersos non intelligit Religiosos laicos prout solent Conuersi à Monachis distingui; constat enim potestatem hanc non pro illis præcipuè dari, sed intelligit Monachos professos, qui Conuersi appellantur, quia in professione promittunt modum conuersionis; ergo per illos, qui conuolauerunt ad monasteria, intelligit Nouitios, quos enim alios intelligere potest. quod sensit glossa ibi, verb. *Conuolauerunt*, addens, *vt sic conuertantur, & fiant monachi*. Et idem sentiunt ibi Francus, & Cardinalis Alexandrinus, & expressè Rebuffus suprà num. 18. dicens valere talem ordinationem intra annum professionis, neque annullari (loquitur de prima Tonsura) etiamsi Nouitius egrediatur. quia legitimè facta est, iuxta regulam *actus legitimi*. de regul. iuris in 6. & efficacior ratio est, quia ordo est indelebilis. Atque hæc sententia, vt magis fauorabilis, ac probabilis sustinenda est, quam à Iulio II. confirmatam, & declaratam inuenio in priuilegio concesso Ordini Cistercienſi in Hispania, vbi inter alia sic habet, *Nec non Nouitios, & alios quoscunque dicti monasterij subditos prout poterant prafati perpetui Abbates clericali charactere insignendi*. per quæ verba multa alia ex his, quæ diximus, comprobantur. XIII.

## *Quinta Quæstio. An ad omnes ordines conferendos priuilegium hoc extendatur.*

XIV. Quintò interrogari potest, ad quos ordines conferendos hæc potestas extendatur, ex vi illius antiqui vsus. In quo duo sunt certa. Primum non extendi ad sacros ordines, quia ibi non exprimuntur, & posse conferre aliquem ordinem sacrum absque Episcopali consecratione ordinantis est magnum priuilegium, quod non conceditur, nisi exprimatur in specie. Secundò est certum potestatem extendi ad omnes gradus infra lectorem, vt in principio num. 3. dixi: nam qui dat potestatem ad formam, dat, vel supponit potestatem ad dispositionem præuiam; prima autem tonsura, & gradus Ostiarij est quasi dispositio ad gradum lectoris, qui in eo textu expressè conceditur; ergo, &c. Solùm ergo superest difficultas de duobus gradibus Exorcistæ, & Acolyti; nam glossa in cap. 1. de ordinatis ab Episcopo, qui renuntiauit Episcopatum, partem affirmantem indicat. Cùm enim in textu dicatur omnes Ordines vsque ad Subdiaconatum excluſiuè à non Episcopis quandoque conferri, glossa id confirmat ex dictis capitulis *quoniam*, & *cum contingat*; sentit ergo ex vi illorum iurium posse Abbates omnes dictos ordines conferre. Et potest ex textu sumi argumentum, quia Alexander III. affirmat hoc fieri, & nullum extat aliud ius, quo possit fieri.

XV. Nihilominus contraria sententia probabilior est, quam tenet glossa in dicto c. *quoniam* communiter ibi approbata, vt constat ex Turrecremata, & alijs. Ratio est, quia in textu expressè limitatur potestas ad lectoratum, & non potest à nobis extendi ad id, quod maius est; priuilegia enim nec per similitudinem rationis, possunt extendi vltra verborum proprietatem, nec dum vbi est tanta disparitas. Denique priuilegia tantum valent, quantum sonant,

XVI.

sonant, & ideo suprà n.8. dicebamus, si concedant facultatem circa tales personas, non posse ad alias extendi; ergo cùm verba illius textus de lectoribus tantùm mentionem faciant, non possunt cum fundamento vltrà extendi. Nec verba Alexandri III. in contrarium vrgent; nam licèt referat omnes ordines minores interdum dari à non Episcopis, non tamen dicit fieri ex vi illius iuris antiqui, imò nec alterius iuris communis scripti, sed poterat tunc fieri ex vi aliorum priuilegiorum, vt mox dicemus.

### *Sexta Quæstio, An Prælatus non benedictus vti possit hoc priuilegio in aliquo casu?*

XVI. Sextò interrogari potest, an hoc ius, quoad omnia in illo statuta nunc duret, vel quoad aliqua mutatum sit. Et specialiter quoad eam conditionem Abbatis ordinantis, quod scilicet debeat esse benedictus, dubitatur, vtrùm Abbas non benedictus possit nunc Ordines conferre. In quo dicendum est ex parte ampliatum esse hoc ius per concessionem Alexandri III. quæ habetur dicto cap.1. de supplenda negligentia Prælatorum, vbi sic inquit: *Si Episcopus tertio cum humilitate, ac deuotione, sicut conuenit, requisitus Abbates benedicere renuerit, licet Abbatibus proprios Monachos benedicere, & alia, quæ ad hoc officium pertinent, exercere.* Vbi glossa verb. *Alia*, intelligit, *vt conferant Lectoratum in proprio Monasterio*, quam Panormitanus ibi, & alij approbant, & idem tenet Ioannes Andreas in Clementina *Attendentes.* §. *statuimus.* de statu monachorum. Felinus in cap. *eam te.* de rescriptis. Panormitanus & communis in cap. *inter Monasterium.* de re iudicata. Et quanuis verba Alexandri III. obscura sint; nam in originali, quod est priuilegium sextum Cistercienfibus concessum, sic habet: *Liceat nouitios proprios benedicere, & alia, quæ ad illud officium pertinent, exercere.* Vnde obscurum redditur, an faculeas solùm referatur ad illud officium benedicendi monachos, aut vestes, vel similia: licèt hoc (inquam) ita sit, nihilominus Vrbanus Tertius, in priuilegio octauo eorundem Cistercienfium clariùs dixit concedens idem priuilegium, *& cætera, quæ ad officium suum pertinent, exercere*: pertinet autem ad officium eorum Lectores in suo Monasterio ordinare; ergo in eo casu, non est dubium, quin Abbas non benedictus possit hoc præstare. Neque etiam potest dubitari, quin possit Papa hoc concedere; quia illa benedictio, non imprimit characterem, neque est ex Christi institutione, vt necessaria reputetur ad hanc concessionem; sicut ergo potest Papa simplici Sacerdoti absque præuia aliqua benedictione committere confirmationem, ita etiam ordinationem; & ita pro illo casu de facto illam commisit.

### *Septima Quæstio, An extrà dictum casum possint Prælati non benedicti, seu non perpetui ordinare?*

XVII. Vlteriùs verò inquiritur septimò; an extra illum casum habeant aliqui Abbates non benedicti, imò nec benedicendi, prædictam potestatem ordinandi. Quod dubium mouetur propter Abbates triennales, qui non benedicuntur, vt perpetui, eo quòd benedictio sit etiam quasi perpetua, & indelebilis, & ideo non datur propter officium temporale, prout statuit Eugenius Quartus in priuilegio sexto Cistercienfibus de Obseruantia in Hispania concessum: de illis ergo Abbatibus dubium est, an possint tunc Ordines conferre in suis Monasterijs. Et quidem, quod de iure communi non possint, neque etiam ex antiquis priuilegijs Cistercienfibus, aut alijs similibus, certum est, quia in eis non inuenitur concessum. Nihilominus aliqui id affirmant ex priuilegijs concessis Cistercienfi familiæ in Hispania. Primum est dictum priuilegium sextum concessum ab Eugenio Quarto, anno 1437. vbi vult, *vt Abbates triennales, licet eis munus benedictionis non impendatur, omnibus, & singulis honoribus, præeminentijs, priuilegijs, prærogatiuis, turibus, & insignijs Abbatialibus fungi possint.* Hæc autem verba nimis generalia sunt, & de illis meritò dubitari posset, quia potestas conferendi ordines est priuilegium valde speciale. Tamen priuilegium Iulij Secundi, suprà relatum omnem tollit dubitationem, quia expressè, & in specie concedit his Abbatibus triennalibus potestatem insigniendi clericali charactere, quam habebant Abbates perpetui, quid autem per characterem clericalem ibi intelligendum sit, infrà dicemus. Aliæ item concessiones de hac re citantur in Compendio Cistercienfi, verbo *Abbas* §.4. & 5.

### *Octaua Quæstio, An per hæc priuilegia soli subditi religiosi nunc valeant ordinari.*

Octauò interrogari potest, an hæc potestas etiam nunc limitetur ad solos subditos Religiosos. XVIII. Ratio dubitandi sumitur ex capite *Abbates.* de priuilegijs in 6. vbi expressè conceditur his Abbatibus, *vt possint primam tonsuram conferre Monasteriorum suorum conuersis & qui ad illa conuolauerint, & in quos Ecclesiasticam, & quasi Episcopalem iurisdictionem obtinent.* Deinde Innocentius Octauus anno 1489. concessit Cistercienfis Ordinis Generali, & quatuor præcipuis Abbatibus, (& est priuilegium 118.) *vt possent omnes ordines minores personis eiusdem Religionis intra Monasteria predicta conferre*; imò ibidem refert antea hoc ipsum fuisse ab Apostolica Sede illis concessum: quæ concessio non limitatur ad subditos, sed extenditur ad omnes Religiosos eiusdem Ordinis, quanuis non ad seculares etiam subditos, sicut præcedens, in qua tertium membrum planè intelligitur de secularibus, qui interdum subijciuntur his Abbatibus habentibus iurisdictionem Episcopalem. Vnde illa concessio quoad hoc magis ampla est, licèt, quoad potestatem conferendi sit magis restricta, vt in sequenti quæstione dicam.

Sed licèt verum sit per hæc iura, seu priuilegia amplificatam fuisse antiquam concessionem iuris communis. Nihilominus, quoad Abbates triennales videtur restricta à Iulio II. ad solos subditos per illa verba, *Nouitios, & alios quoscunque dicti Monasterij subditos.* per quæ certum est excludi non subditos etiam Religiosos eiusdem ordinis; an verò comprehendantur subditi, etiam seculares, dubium est propter illa verba, *alios quoscunque.* Tamen dubitationem abstulit Concilium Tridentinum sess.23. c. 10. de reformatione, vbi statuit, vt ampliùs non liceat his Abbatibus *cuiquam, qui regularis subditus sibi non sit, tonsuram, vel minores Ordines conferre*; & infrà subdit, *non obstantibus quibuscunq; priuilegijs, præscriptionibus, aut consuetudinibus etiam immemorialibus.* Circa quæ verba dubitari potest, an per illa reuocetur priuilegium etiam in iure insertum, vt est in dicto cap. *Abbates.* quia hæc priuilegia difficiliùs reuocari solent; sed nihilominus etiam illud reuocatum censetur, & ita declaratum inuenio à congregatione Cardinalium.

XIX. *Resolutio vera de solis subditis religiosis Abbatum triennalium.*

Sed quid si aliquis subditus secularis ordinetur ab Abbate; nunquid ille indigebit noua tonsura, vel ordinatione? Ad hoc respondetur inuenio eiusdem congregationis tam manuscriptum, quàm ex varijs impressionibus, circa citatum c. 10. Trid. illum

XX. *Quoad subditos seculares horum Abbatum ordinario valet, sed non licet.*

lum non indigere iterum tonsurari, seu ordinari quoad minores iam receptos, sed solùm indigere dispensatione. Vnde tacitè videtur explicari illud verbum Concilij, *non licet*, vt contineat prohibitionem, non verò auferat potestatem. Nam si potestatem abstulisset, reuera illa ordinatio non fuisset valida, quia ignorantia, vel bona fides etiamsi intercedat, non reddit actum validum, quando potestas deest: ergo si Ordo bona fide susceptus à tali Abbate fuit validus, non deerat potestas in Abbate, sed solùm prohibitus est illa vti circa talem personam. Et ideo dicitur esse necessaria dispensatio, quia per illam ordinationem, quanuis sit datus character, non tamen vsus eius, eo quòd sit datus ab habente potestatem impeditam, seu ab alieno, & non à proprio Episcopo, & absque literis eius. A quo autem sit danda hæc dispensatio ibi non explicatur: credo tamen pertinere ad proprium Episcopum ordinari iuxta principia posita in materia de suspensione disp. 31. sect. 1.

XXI. *Licebit tamen iuxta respons. Cardin. si sint Abbates mitrati, &c.*

Additur verò, in eisdem responsionibus Cardinalium circa idem caput Concilij Tridentini, vnum valde notandum, scilicet Abbates, qui habent ius baculum deferendi, & mitram si Sacerdotes sint, & benedicti, posse, & validè, & licitè conferre omnes minores ordines, quibuscunque, tam regularibus, quàm secularibus, etiam sibi non subditis, si tamen ordinandi habeant dimissorias literas, à proprio Episcopo, vel Prælato, per quas singulatim, & in particulari hanc licentiam præbeat, & consensum etiam Episcopi illius loci, in quo sunt ordines ministraturi. Ex qua responsione planè sequitur, quòd si huiusmodi Abbates hos ordines conferant talibus personis sine dimissorijs literis suorum Prælatorum, ordinatio substantialiter erit valida, & non iteranda, quanuis sic ordinati indigeant dispensatione, propter suspensionem contractam ratione ordinis malè suscepti. Consequutio est euidens, quia si Abbas licitè hoc faciat suppositis dimissorijs literis, supponitur potestatem habere, quia dimissoriæ literæ, non dant illi potestatem, sed solùm licentiam, vel ius vtendi sua potestate circa talem personam.

XXII. *Hæc Cardinalium responsio, si authentica est, parit difficultatem,*

Hæc autem omnia videntur repugnare resolutioni traditę circa tertiam quęstionem in n. 8. Nam hîc clarè supponitur potestatem horum Abbatum ex vi suæ benedictionis se habere ad modum potestatis collatæ per characterem, quæ de se sufficit ad operandum circa personam quamcunque, licèt ad iustè operandum requirat iurisdictionem. Sed nos suprà tantùm diximus ex illo iure antiquo Septimæ Synodi id non haberi, quod reuera videtur sufficienter probatum; fortasse autem per posteriora priuilegia id ampliatum est, aut consuetudine idem est explicatum. & in hac consuetudine potissimum videtur fundata illa resolutio: nam de iure, aut de priuilegio scripto mihi non satis constat. An verò illi resolutioni standum sit, alijs iudicium relinquo; nam de authoritate, & certitudine illius responsi, mihi hactenus dubia res est.

## *Nona Quæstio, An dicta priuilegia extendantur ad aliquos ordines conferendos vltra Lectoratum.*

XXIII. *Resolutio affir quoad omnes ordines minores*

Nonò interrogari potest, an illud antiquum ius sit ampliatum quoad potestatem conferendi aliquos ordines vltra lectoratum. Ad quod affirmando respondendum est: nam Alexander III. in dicto capite primo de ordinatis ab Episcopo, qui renuntiauit Episcopatum, refert, solere aliquos non Episcopos omnes ordines infra subdiaconatum conferre: ergo cum ex iure communi hoc non constet, credendum est ex priuilegio factum esse. Item Innocentius VIII. commemorat, vt suprà retuli, nonnullos Abbates Cistercienses ex priuilegijs & indultis Apostolicis hoc posse. Imò Congregatio Cardinalium in responso suprà citato supponit, omnes Abbates benedictos habentes ius deferendi mitram, & baculum, posse omnes minores ordines conferre, ita vt benedictio illa sit quasi ordinatio quædam conferens hanc potestatem. Potuit enim sub hac ratione à Pontificibus institui; an verò à principio habuerit hanc institutionem, affirmare non possumus, quia non est in iure expressum; sed potius ius cum limitatione loquitur, vt videmus. Priuilegium etiam Innocentij Octaui non de omnibus Abbatibus benedictis, sed de Cistercienſi, & quatuor alijs loquitur. Alexander etiam Tertius in dicto capite primo, solùm indefinitè dicit, *huiusmodi Ordines à non Episcopis, quandoque conferri.* Non est etiam dubium, quin Abbates Sancti Benedicti habeant hoc priuilegium. Idem de Abbate Camaldulensi, & alijs; hinc ergo vel vsu, vel expressa concessione extensa est hæc potestas conferendi omnes minores ordines ad omnes Abbates benedictos, ex vi suæ benedictionis.

Additum præterea est, ab Innocentio Octauo in dicto indulto, vt Abbas Cistercienſis, & quatuor principales Abbates eiusdem Ordinis possint et iam Diaconatum, & Subdiaconatum conferre. De qua commissione controuersia est inter Theologos, an possit à Papa fieri, vt in materia de ordine tractandum est: nunc autem factum tanquam certum supponimus, & ideo credimus iure etiam esse factum, quanuis in ratione, & modo explicandi hoc ius possit esse varietas, de qua suo loco. Veruntamen priuilegium hoc quoad hanc partem reuocatum esse per Concilium Tridentinum, sentit Nauarrus Consilio decimotertio de priuilegijs. Nam sessione 23. capitę 8. de reformatione, statuit Concilium ordinationes sacrorum Ordinum à proprio Episcopo faciendas esse; vnde significat solos Episcopos posse ordines sacros conferre; illud verò cap. non multum vrget; nam, vt ex contextu constat, & à Congregatione Cardinalium declaratum est, cap. illud, etiam in minoribus ordinibus locum habere. Maius indicium est, quod in cap. 10. cùm de ordinatione Abbatum loquitur, solùm Tonsuram, vel minores Ordines respectu subditorum Monachorum eis permittit, & cap. 12. Episcopis tribuit curam eligendi & examinandi dignos ad sacros ordines, & subdit, *Regulares quoque, nis in minori ætate, necsine diligenti examine Episcopi ordinentur, priuilegijs quibuscunque quoad hoc penitus exclusis*, ergo vult Concilium, vt regulares ordinari non possint in sacris, nisi ab Episcopis, & reuocat priuilegia contraria, quale erat hoc, de quo tractamus. Quæ sententia Nauarri mihi placet; nam licet (vt ipse etiam putauit) reuocatio illa non sit tam expressa, quin possint coniecturæ illæ dissolui, nihilominus priuilegium illud adeò est exorbitans, vt eius reuocatio etiam tacita, & insinuata tantùm admittenda sit. Videtur enim Concilium consultò noluisse expressam mentionem illius priuilegij facere, sed tacitè illud præterire, ne videretur illud tanquam validum recognoscere (quod controuersum est) sed simpliciter statuit, & supposuit, quæ in priuilegio repugnabant, addita solum generali reuocatione, per quam hoc etiam priuilegium reuocatum intelligitur. Quod etiam fenit Collector compendij Priuilegiorum Ordinis Cistercienſis, hoc priuilegium omittens.

Vnde multo certius est, Abbates nō benedictos, & triennales non gaudere hoc priuilegio, quibus solùm cōceditur, vt possint subditos suos Clericali

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

charactere insignire, prout poterant perpetui Abbates, sub quibus generalibus verbis certum est, tam singulare priuilegium non comprehendi, maximè, quia illud commune non erat omnibus perpetuis Abbatibus; ibi autem solùm conceditur, quod omnibus commune erat. Vnde certum existimo etiam ante Concilium Tridentinum, hoc non potuisse. De alijs verò quatuor minoribus Ordinibus contrarium est, etiam de his Abbatibus non benedictis, ratione illius priuilegij; nam licèt verbum *character clericalis* sufficienter posset in sola prima tonsura verificari, tamen ex se ad illa non limitatur, & ideo conuenienter extenditur ad omnes ordines Minores; ad quos saltem ex consuetudine extendebatur potestas perpetuorum Abbatum, quibus quoad hoc triennales æquiparantur.

XXVI. *Obiectio contra nunc dicta, non vsque eadem tamen quibusdam.* Sed obijci potest capitulum, *Abbates*, de priuilegijs in 6. vbi solùm permittitur Abbatibus primam clericalem conferre tonsuram, per quod videtur etiam antiquum ius limitari. Nonnulli volunt extendere textum illum ad omnes minores ordines, vt videre licet in expositoribus, & alijs, quos refert Sylu. verb. *ordo* 3. q. 2. Sed planè repugnat proprietas literæ; nam prima tonsura Clericalis propriè significat solam illam, vt à proprijs ordinibus distinguitur. Et ideo dicendum est in illo textu, non præcipuè disponi de ordinibus, quos possunt Abbates conferre, sed de personis, quibus possunt eos conferre, & quoad hoc ampliabat textus ille ius antiquum, (vt dixi) ad quoscunque subditos Abbati habenti iurisdictionem Episcopalem, etiam seculares. Igitur ratione huius ampliationis solùm primæ tonsuræ mentionem fecit, quia quoad omnes illos subditos noluit illi Pontifex maiorem potestatem dare, si tamen aliunde habeatur, non abstulit illa; nullum enim verbum reuocatorium quoad hanc partem addidit. Et vel maximè, quòd priuilegia, quæ minores ordines concedunt, posteriora sunt, & consuetudo etiam id semper obtinuit.

*Tenuasio.*

## *Decima Quæstio, An in priuileg. ordinandi communicent alij religiosi.*

XXVII. Vltimò dubitari potest, vtrùm Prælati aliarum Religionum per viam communicationis gaudere possint hoc priuilegio; & ratio dubitandi est, quia Prælati Mendicantes, v. g. communicant non solùm inter se, sed etiam cum Religionibus Monachalibus, vt constat ex varijs priuilegijs, quæ in eorum compendijs referuntur, verb. *Communicatio*; sed hæc facultas conferendi Ordines minores pertinet ad vnum ex priuilegijs Apostolicis; ergo in illo etiam communicabunt. Patet consequentia, quia verba Pontificum generalissima sunt, vt constat præcipuè ex priuilegio Clementis VII. Minoribus concessum, in quo inter alia dicitur, *omnibus facultatibus & gratijs nostræ professioni regulari obseruantia, non contrarijs aliis ordinibus quibuscunque non Mendicantibus quomodolibet concessis, & in omnibus, & per omnia, perinde ac si nobis concessa specialiter fuissent.* vbi hæc potestas comprehenditur sub nomine facultatis, & gratiæ, maximè cum illa ampliatione, *in omnibus, & per omnia.* Nec talis facultas repugnat institutis aut Regulari obseruantiæ aliarum Religionũ, quæ Monachales non sunt. Cur ergo Prælati earum non participabunt hanc potestatem; cùm sint verè Prælati, & æqualem habeant in suos subditos iurisdictionem Episcopalem, & consequenter in re ipsa habeant æqualem dignitatem, etiamsi non eodem nomine appelletur.

XXVIII. *Dissentiens priorem multipliciter.* De hoc nihil inuenio à Doctoribus tractatum, tamen ex perpetuo eorum silentio colligo, omnes pro manifesto supponere Prælatos aliarum Religionum, qui Abbates non sunt, non gaudere hoc priuilegio. Idem videtur certum ex perpetuo non vsu omnium Religionum non Monachalium; nullus enim earum Prælatus hac vtitur potestate; ergo signum est non agnoscere illam sibi concessam per viam communicationis. Et idem existimo etiam de Canonicis regularibus, quorum instituto, & procedendi modo posset faciliùs hæc facultas accommodari, & nihilominus non vtuntur illa, per viam communicationis, nisi aliquibus sit specialiter concessa. Deinde potest reddi ratio, quia hoc priuilegium adeò speciale est, vt sub generali clausula non censeatur comprehendi. Item, quia non est ex his priuilegijs, quæ pertinent, vel ad spiritualem vtilitatem, vel ad conueniens regimen Religionis, sed potiùs ad quandam dignitatem & præeminentiam talium Prælatorum, quæ non videtur ita accommodata statui aliorum Religiosorum, præsertim mendicantium; & ideo non censetur ad illam extendi communicatio. Denique quoties iura loquuntur de inferioribus Prælatis, quibus hæc potestas ordinandi communicata est, semper loquuntur de illis sub nomine *Abbatis*. quod est signum per eam vocem, in iure significari peculiarem dignitatem, quam non habent Prælati aliarum Religionum, qui hoc nomine non vocantur. Et ideo in hac potestate non communicant: Præsertim, quia ex se & ex primæua institutione postulabat hæc potestas benedictionem ipsius Abbatis, & licèt specialiter commissa postea sit Abbatibus non benedictis eorundem ordinum, id solùm fuit, quia eis quodammodo erat debita benedictio, ne omnino priuarentur commodis eius. Prælati verò aliarum Religionum per se nullam habent benedictionem, & ideo, nec ex iure communi habent hanc potestatem, neque illa specialis concessio facta Abbatibus triennalibus, ad illos spectat etiam per communicationem. Cuius signum etiam est, quia neque alijs insignijs dignitatis vti possunt, scilicet mitra, baculo, &c. neque ad hoc priuilegium extenditur communicatio, quia re vera non est res accommodata alijs institutis; ergo multo minus extenderetur ad potestatem ordinandi, cum hoc ministerium sine Pontificalibus insignijs perficere non possint.

*Tacitè obijcitur obiectioni oppositæ.*

# CAPVT XXX.

## *De potestate eorundem Prælatorum ad res, aut vestimenta benedicenda, vel consecranda.*

SCiendum est, quædam ex his iure communi concessa esse simplicibus Sacerdotibus, vt est, aquæ, aut panis benedictio, de quibus in Missali ordinario mentio fit, & de his hic non tractamus, quia supponimus Prælatos, de quibus agimus, esse sacerdotes, & eo titulo posse quidquid possunt Sacerdotes simplices: alia verò sunt propria Episcoporum iure ordinario, vt sunt consecratio calicis, vel altaris, & benedictio sacrarum vestium, & de his est in præsenti sermo. Est tamen vlteriùs aduertendum, quasdam ex his benedictionibus fieri adiuncto chrismate, vt calicis, vel aræ, alias verò per simplicem orationem, & aspersione aquæ benedictæ. Tandem supponendum est, quanuis iure ordinario hæc non conueniant nisi Episcopo consecrato, nihilominus per Summum Pontificem posse regulariter committi Presbytero. Dico *regulariter*, quia de quibusdam dubitarunt aliqui, vt de confectione chrismatis, & de benedictione olei infirmorum, an scilicet possint ex delegatione Pontificis ita cõfici, aut benedici à simplici Sacerdote, vt sit sufficiens

*Notationes pro discussione.* 1.

cíens materia Sacramentorum, confirmationis, & extremæ vnctionis, contra quos dictum à nobis est in 3. tom. 3. partis disp. 33. sect. 2. & 4. tom. disp. 40. sect. 2. Sed in illis est specialis ratio propter ordinem ad Sacramentum, cuius materia, & minister sunt de iure diuino; relictis ergo illis materijs, quæ ad Sacramenta pertinent, de cæteris benedictionibus ad sacramentalia tantùm spectantibus, certum est posse Pontificem illas committere simplici sacerdoti, quia cùm omnia sint immediatè ex institutione Ecclesiæ per eiusdem potestatem supremam, designari potest earum minister. Vnde etiam fit, vt ex communi sententia Doctorum multum in his posset valere consuetudo, præsertim, quoad simplices benedictiones, quæ sine vnctione chrismatis fiunt.

II. *Assertio bipartita.*

His positis dicendum inprimis est Abbates regulares posse vestes sacras & pallas altaris, & corporalia benedicere, non tamen possunt consecrare calices, vel aras, nec consecrationem vllam efficere, quæ vnctionem chrismatis requirat. Vtraque pars communis est Canonistarum in c. *Abbates.* de priuilegijs in 6. & in Clementina *Attendentes.* de statu monachorum. Vt autem singulas partes probemus, dubitari potest circa priorem: vnde duxerit originem hæc potestas, vel quo iure fundetur; nam in decretis c. præced. citatis nulla de hac potestate fit mentio, sed solùm de benedictione, & ordinatione Monachorum, ex quibus, esto maioris momenti sit saltem, quoad sacramentalem ordinationem, non licet inferre hanc potestatem, quę diuersæ rationis est; & similiter in dicto cap. *Abbates*, dicitur quidem huiusmodi Abbates posse in suis Ecclesijs, quæ ad eos pertinent, pleno iure benedictionem solemnẽ post Missam, vesperum, aut matutinum tribuere; de alio verò benedictionis genere non fit mentio, neque ex illa colligi potest propter argumentum factum; quin potiùs per argumentum ab speciali, dum hæc benedictio tantùm exprimitur, aliæ videntur negari. Propter hæc Doctores communiter hoc reducunt ad consuetudinem. Difficile autem est, explicare quomodo actus ordinis consuetudine præscribatur, quia pendet ex potestate ordinis, quam non potest dare cõsuetudo, licèt dare valeat potestatem iurisdictionis. Quod autẽ hi actus sint potestatis ordinis, constat, tum quia non possunt fieri, nisi saltem à Sacerdote, tum etiam, quia in eis seruatur certa forma, & solennitas ad rem aliquam diuino cultui sacrandam ordinata; tum etiam à posteriori, quia Sacerdos, vel Episcopus ligatus censura, & hos actus exercens fieret irregularis.

*Dubium circa 2 partem huius assert. vnde ad Abbates manauerit hæc potestas benedicendi.*

*Manasse ex consuetudine quidam aiunt.*

III. *Quo pacto explicetur à nonnullis talis consuetudo.*

Duobus ergo modis hoc explicari potest, primùm iuxta sententiam Angeli verb. *Benedictio* n. 1. dicentis Sacerdotem simplicem, ex vi suæ ordinationis posse confícere hæc sacra benedicendo vestes, &c. niũ prohibeatur (imò, quod grauius est, idem dicit de benedictione calicis.) Quod si hoc verum est, facile intelligitur potuisse per consuetudinem introduci, vt his Abbatibus non censeatur prohibitum hoc ministerium. Veruntamen fundamentum Angeli, vt ipse fatetur, receptum non est communiter, & illud etiam reprobarunt postea Syluester, & alij. Deinde ipse tantùm illud ostendit à posteriori, quia potestas illa consuetudine acquiritur, quæ nec est bona collectio, vt statim dicam, nec ostendit cur Sacerdoti conueniat hęc potestas, eo ipso, quod Sacerdos est; quocirca vt sacerdos habeat hanc potestatem, non satis est, quòd non sit prohibitus, sed necesse est, vt positiue illi fit concessa. Nam, vt dixi in tom. 3 3. part. disput. 15. sect. 3. sicut hæc sacramentalia ab Ecclesia sunt instituta, ita ministri eorum per Ecclesiam determinari potuerunt, & debuerunt. Nec videtur dubium, quin potuerit Ecclesia à principio instituere simplicem Sacerdotem, vt proprium & ordinarium ministrum harum benedictionum, cùm in hoc nulla sit repugnantia, vt ibi cum Durando dixi. Quòd autem ita factum sit à principio, nec probari potest, neque est verisimile; ergo & gratis asseritur Sacerdotem hoc posse, nisi prohibeatur, sed dicendum potiùs esset, si ei cõcedatur, & verisimilius est (quod communis habet sententia) ex primæua institutione solos Episcopos esse ordinarios ministros harũ benedictionum; & consequenter in illis solis esse hanc potestatem quasi ordinariam. Probatur tum ex cap. *consulto.* de consecr. d. 1. vbi dicitur corporale debere esse ab Episcopo benedictum, neque id ponitur tanquam speciale, vt Syluest. indicat, sed pro occasione loci illud potius quàm alia nominatur; significatur autem talium rerum benedictionem ordinario iure Episcopalem esse, tum ex Pontificali Romano, vbi semper ponitur Episcopus tanquam ordinarius minister harum benedictionum, semperque supponitur debere esse Pontificem, qui mitra vti valeat; tum etiam, quia ad maiorem reuerentiam & æstimationem talium rerum, ita fieri oportebat; cuius signum etiam est, quia nunquam legimus hoc licuisse omnibus Sacerdotibus, cum tamen etiam expressam prohibitionem non legamus; ergo ideo fuit semper prohibita, quia non fuit concessa, vt à simili colligitur ex c. *quamuis.* 68. distin. Vbi de Chorepiscopis dicitur, non posse ea, quæ sunt propria Episcoporum, quoniam quamquam consecrationem habeant, Pontificatus apicem non attigerunt.

Alio ergo modo explicari potest illa consuetudo, distinguendo, quædam conuenire Episcopis ratione suæ consecrationis, ex vi iuris diuini, qualia sunt confirmationis Sacramentum dare, ordinare, & similia, & de his verum est, non posse consuetudine acquiri. cap. *quanto.* de consuetudine. & ratio à priori est, quia nec consecratio potest acquiri consuetudine, nec consuetudo potest mutare ius diuinum, & de his intelligi debet communis doctrina Canonistarum in dicto c. *quanto.* & in c. *aqua.* de consecratione Ecclesiæ, vel altaris. Alia verò sunt, quæ Episcopis conueniunt, & reseruantur ex institutione Ecclesiæ, vt ea, de quibus agimus, & in his videtur consuetudo posse habere vim ad conferendam potestatem, quia hæc potestas in hoc comparatur iurisdictioni, quòd per solam extrinsecam concessionem dari potest; ergo sicut iurisdictio propter hanc causam consuetudine acquiritur, ita etiam hæc potestas. Item, quia hæc dari potest per extrinsecum priuilegium, sed consuetudo dare potest priuilegium.

IV. *Alium modum ponit Sylu. Angel. Bonac.*

V. *Difficultas.*

Dices, ergo posset consuetudine acquiri, vt Sacerdos possit Ecclesiam reconciliare, quia hoc etiam ex institutione Ecclesiæ pertinet ad Episcopũ, consequens est contra dictum cap. *aqua.* de consecrat. Ecclesiæ, vel altaris. Respondetur ibi esse sermonem de priuata consuetudine Episcopatus Bracharensis, quæ ad hanc potestatem introducendam satis esse non poterat, sine consuetudine Ecclesiæ Romanæ, quod est valde considerandum, vt ita intelligatur sententia communis, quam tractamus. Vt autem huius ratio intelligatur, aduertendum est, quoddam principium in eo textu positum *Reiectur Sylueſter.* scilicet Episcopum non posse delegare, quæ sunt ordinis Episcopalis inferioribus Sacerdotibus, sed tantùm alijs Coepiscopis, vt habetur etiam in cap. *quod sedem.* de offic. ordin. Cùm tamen Summus Pontifex possit aliqua ex his committere inferioribus Sacerdotibus, vt nunc supponimus. Ratio autem differentiæ est, quia actus ordinis, aut est iure diuino annexus ordini Episcopali, & sic vel à nemine potest committi inferiori Sacerdoti, vel non nisi in aliquo raro casu à solo Summo Pontifi-

Pontifice ex plenitudine potestatis. Aut talis actus est annexus Episcopali ordini ex institutione Ecclesiæ, & sic etiam talis institutio ad Summum Pontificem spectat, & ideo nullus inferior potest institutiones mutare, aut alteri sua potestate illud ministerium committere, nisi in casibus in iure expressis. Quia ergo consuetudo non habet vim ad dandā aliquam potestatem nisi ex tacita voluntate illius Principis, qui talem potestatem delegare potest, ideo in præsenti priuata (vt sic dicam) diœcesana cōsuetudo non fuit sufficiens ad huiusmodi potestatem conferendam; generalis autem consuetudo Ecclesiæ Romanæ sufficit, quia in ea Pontificia authoritas interuenire censetur.

VI. *Consuetudo non dat potestatem Abbatibus ad benedicendā, sed est signum date*

Vltimò tamen obseruandum est, quod aliàs diximus de iurisdictione, multo magis habere locum in hac potestate, scilicet consuetudinem ipsam non concedere hanc facultatem, sed esse signum concessionis à superiori factæ, quod multo magis in præsenti verum censeo; nam iurisdictio absque speciali concessione potest acquiri per consuetudinem legitimè præscriptā adminiculo iuris, ita circa hoc expressè disponentis; de hac verò potestate nullum extat expressum ius quòd consuetudine possit acquiri; est ergo hæc consuetudo signum concessionis à Summis Pontificibus factæ circa talem facultatem: & verisimile mihi est manasse ex aliqua expressa concessione, vel institutione Pontificum; quam in hunc modum probabiliter declaro, supponendo Abbates non posse iure ordinario, seu ex vi huius consuetudinis has res sacras benedicere, nisi ipsi benedicti sint. Argumento cap. *quoniam* d. 69. & cap. *cum contingat*. de ætate, & qualitate. quod etiam sentiunt communiter Doctores, & patet etiam, quia sine benedictione non possunt iure communi vti insignibus Episcopalibus; ergo multo minus possunt hos Episcopales actus participare. Requiritur ergo benedictio, & illi censetur esse annexa ipso iure potestas benedicendi has res sacras. Et hinc verisimile fit, huiusmodi Abbatum benedictionem, ex voluntate, & institutione Summorum Pontificum habuisse vim conferendi hanc potestatem, & potestā declarari. Nam in ipsa benedictione Abbatis dicitur per eam ordinari Abbatem, & constitui in ordine Prælatorum Ecclesiæ, & quodammodo participare dignitatem Episcopalem; ergo mirum non est, quod ex vi benedictionis huiusmodi participet etiam aliquos actus Episcopales inferioris ordinis, & qui etiam possunt simplici Sacerdoti committi.

*Quomodo probabiliter ordinatur ordinis facultatem Abbatibus à Pontificibus.*

VII. *Obstat communi doctrinæ decretum communi sententia.*

Sed adhuc obstat huic communi sententiæ priuilegium ab Innocentio Octauo concessum Cisterciensibus, vt generalis, & quatuor præcipui Abbates possint pallas altaris, & omnia ornamentā Ecclesiastica benedicere; ergo signum est hoc non conuenire illis ex vi benedictionis, nec esse commune omnibus Abbatibus perpetuis, aliàs nihil Abbatibus illis speciale concederetur. Respondeo propter hoc incertum mihi esse, quid ante tempora Innocentij Octaui in hoc habuerit consuetudo, potuit tamen ab eo tempore vel ea occasione introduci. Nam Innocentius Quartus qui plusquam ducentis annis præcessit, in Clem. *Attendentes*. de statu Monachorū, negat Abbates hoc posse ex consuetudine. Deinde dicitur ex consuetudine solum posse Abbatem benedicere paramenta sui monasterij, vt notat Gemianus in cap. *Abbates*. de priuilegiis in 6. In illo autē priuilegio amplior potestas illis Abbatibus specialiter conceditur: nam verba sunt, *Pallas altarū & omnia ornamenta Ecclesiastica*, quæ non limitantur ad sola illa quæ Monasterii sunt, sed absolutè ad omnia extenditur. Addit verò Syluest. verb. *Benedictio* n. 5. consuetudinem iam tenere, vt omnes possint cuiuscunque loci paramenta benedicere: quod ipse etiam fundare conatur in dict. cap. *Abbates*, iuncta gloss. verb. *quasi Episcopalem*. Sed ex iure illo nihil colligitur, quia iurisdictio quasi Episcopalis non dat facultatem ad actus ordinis nisi aliàs expressè concedatur: de consuetudine autem probabilius id est, quamuis iam magis videatur in priuilegiis fundata.

VIII. *Ostenditur iam 2 pars eiusdem 1 assert. quod sit vera de facto.*

Ex his ergo satis probata est prior pars assertionis affirmatiua: altera verò, quę negatiua erat, quoad consecrationes, quæ fiunt cum vnctione chrismatis, probatur primò, quia nullo iure, vel consuetudine (vt omnes fatentur) concessum est: & aliàs constat hos actus esse Episcopales. Imò sunt qui cēseant, esse adeo strictè Episcopales, vt consuetudine præscribi non possint, quod tenuit Syluest. suprà, & non parum fauet vsus non cōcedendi talem facultatem. Contrarium tamen tenet Angelus cum Cardinali, quod in rigore verius est, quia hoc simpliciter est ex iure humano, & ita potuisset Papa, si voluisset, hunc actum etiam adiūgere, quasi ex officio, Abbatiali dignitati, ac benedictioni. Deinde in dicto priuilegio Innocentij Octaui dictis quatuor Abbatibus & generali Cistercienſi conceditur, vt possint etiam calices, & altaria consecrare, chrismate sacro prius ab aliquo Antistite Catholico recepto: nō est ergo dubium, quin possit Pontifex hunc actū committere Sacerdoti non Episcopo: cur ergo non poterit etiam consuetudine præscribi, vel benedictione Abbatis ipso iure coniungi? De facto verò certum est non ita factum esse, imò & de illo speciali priuilegio mihi incertum est, an fuerit vsu receptum, & an nunc duret.

*De possibili tamen contraria pars vera est.*

IX. *Facultas prædicta, seu annexa quodammodo Abbatibus ad quid extendatur secluſis aliis priuilegiis.*

Atque hinc vlteriùs addendum est facultatem hanc non esse extendēdam vltra benedictiones earum rerum, quæ ad sacra vestimenta pertinent, vel pallas, seu ornamenta altaris, sub quibus etiā corporale comprehēdimus: nam ad hæc omnia, & hęc sola extenditur consuetudo, vt omnes Doctores docent. Quare licèt in Pontificali Romano multæ aliæ res nominentur, quæ sine benedictione olei benedicuntur, nihilominus nō extenditur hæc facultas ad omnes illas, sed tantùm ad supradictas. In dicto autem priuilegio Innocentij octaui conceditur dictis Abbatibus, vt possint etiam benedicere vascula, ad reponēdam sacram Eucharistiam, & quascunque imagines. Item vt possint Ecclesias, seu Monasteria sui Ordinis, quoties fuerit opportunum, dummodo ex homicidio polluta non forent, recōciliare aqua priùs per aliquem catholicum Antistitem (vt moris est) benedicta obtenta: hoc autē priuilegium quoad hanc partem nō est commune, sed particulare quorundam Abbatum. Denique licèt hæc facultas olim solùm concederetur Abbatibus benedictis, tamen Iulius II. in priuilegio *Sacræ Religionis* cōcesso familiæ Cistercienſi in Hispania, quod inter impressa est 19. concesit Abbatibus triennalibus, vt vestes, tunicas, & alia ornamenta, pro celebratione Missarum, & aliorum diuinorum officiorum, in Ecclesiis monasteriorum prædictorum duntaxat necessaria benedicerent.

X. *Assertio tripartita. Prior pars suadetur per communicationis.*

Secundò dicendum est Prælatos Ordinum mendicantium etiam posse sacra ornamenta benedicere, imò & suas Ecclesias, vel cœmeteria. Prior pars probatur inprimis per vim communicationis; nam quoad hanc benedictionem est in vsu, & praxi Religionum, eamque supponunt omnia compēdia priuilegiorum Religionum, vt videre licet in Compēdio Minorum, verbo *Benedicere*, & in Cōpendio Sacietatis eodem verbo §. 3. Vnde considerandum est, quoad alios Prælatos, qui nō sunt Abbates, nō posse allegari cōsuetudinem, vt immediatam rationē, seu titulum huius facultatis, quia reuera nulla est talis consuetudo, nec probabilis ratio eius; debet ergo fundari in aliquo priuilegio, quod potest esse,

vel directè concessum in hac specie Mendicantibus, vel omnibus, vel alicui Religioni illorum; vel tantùm indirectè per viam communicationis, cũ Religionibus Monachalibus. Et de hoc posteriori modo posset alicui esse dubium, propter dicta in cap. præced. Nam si non est communicatio cum illis in collatione Ordinum minorum, cur erit in hac benedictione. Item quia non communicant cum eis in facultate vtendi insigniis Põtificalibus: ergo neque in hac benedictione; nam hæc duo sese comitãtur. Vnde Cõgregatio Cardinalium in quodam responso, circa Concil. Trid. sess. 23. c. 10. sic inquit: *Abbas qui est benedictus, vel qui ex priuilegio Sedis Apostolicæ habet, vt Pontificalia exercere possit, ac si esset benedictus, potest omnia sacra benedicere, illis exceptis, in quibus vnctio requiritur.* Nihilominus omnes, vt dixi, in hoc admittunt communicationem, cuius ratio statim patebit.

*Dubitatio contra hanc partem remouetur.*

XI. *Posterior pars etiam per directam concessionem est tenditur cum suis limitationibus, & ampliationibus.*

Secundò ergo probatur assertio, quia simile priuilegium directè concessum est Minoribus per Leonem X. vt habetur in supplemento Minorum concessione 55. & in Compendio eorundem, verb. *Benedicere.* §. 14. & in Compendio Societatis eodẽ verb. §. 1. In quo priuilegio duplex ponitur limitatio; vna, vt solùm pro suorum fratrum vsu possint hæc benedicere; alia, vt benedicere non possint ea, in quibus chrisma interuenit, in reliquis verò amplissima est cõcessio, nam extenditur ad Ecclesias, cœmeteria, Capitula, & Oratoria benedicenda, & cõsequenter etiam ad reconciliandam Ecclesiam pollutam quoties opus fuerit sine alia limitatione, vt notatur etiam in Compendio Societatis verb. *Ecclesia* §. 2. Item extenditur ad paramenta, & ornamenta, & alia quæcunque ad diuinum cultum necessaria. Vnde fit, vt etiam Corporalia possint benedicere, & pyxidem Eucharistiæ, & omnia alia, quæ ad altaris ornamentum, vel ad vsum sacrificij Missæ iuxta morem Ecclesiæ Romanæ benedici solent. Deinde quoad personas conceditur hæc facultas non solùm Generalibus, & Prouincialibus, sed etiã Conuentualibus Prælatis; & sub his comprehenduntur omnes Vicarij, qui in defectu Prælatorum eorum regimen, & iurisdictionem tenent, illos enim suprà cap. 22. num. 4. diximus sub nomine Prælatorum comprehendi, & in præsenti expressius declaratum est à Pio V. in quodam priuilegio Hieronymianis concesso. Præterea in dicto priuilegio Minorum additur, *vt idem possint alij fratres eiusdem Ordinis, qui ad hoc in Capitulo generali deputati fuerint.* Alij verò referunt concessum fuisse à Sixto quarto Ordini minorum, vt omnes simplices Sacerdotes possint hæc sacra benedicere, exceptis Corporalibus. Ita refert ex summa Rosella, Sylvest. verb. *Benedictio.* n. 4. qui inde infert idem posse Sacerdotes Ordinis Prædicatorum. Existimo tamen, hanc tantam amplificationem nõ esse in vsu, neque etiam expedire. Præterea limitatio illa de benedicendis tantùm vestibus ad proprium vsum, sublata creditur per viã communicationis, per dictum priuilegium Innocentij Octaui concessum Cistercien sibus. Nam expressè dicit *tam sus monasterij, quàm vnd. cunque sit.* Et in Compendio Societatis verb. *Benedicere.* §. 2. refert priuilegium concessum à Iulio II. Priori Generali Canonicorum Sancti Saluatoris, quo simpliciter, & sine limitatione conceditur facultas benedicendi hæc, quæ sunt sacris vsibus necessaria. Atque ita supponitur fieri posse in scholio eiusdem Compendij, dum pro vsu huius potestatis quoad externos, prudens moderatio adhibetur, scilicet, vt non fiat nisi necessitate vrgente & prælatis distantibus, & sine illorum offensione. Ex quibus tantum constat actionem hanc esse ex his quæ à prælatis Mendicantium iuxta suum institutum exerceri possunt; aliàs per propria, & directa priuilegia non ipsis cõcederetur, & ideo quoad ipsam gaudere possunt per viam communicationis etiam priuilegiis Abbatibus concessis, & hactenus de prælatis Religiosis.

INDEX